

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ**

**Б И Л Т Е Н
НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ**

Број 1097

Скопје, 1 април 2015 година

Издание на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИН

Уредник: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска-Цветановска

Бр. _____

5.8. 2013

Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на веб-страницата на УКиМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ“ бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на веб-страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања, рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа, прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми, рецензиите на учебници и учебни помагала, како и рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. По објавување на материјалите на веб-страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во **електронска форма**.

Поради усогласеност и униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт **Georgia**. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на надредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со корегирани знаци во италик формата за македонските букви **‘g’, ‘u’, ‘w’, ‘r’** може да се добие во компјутерскиот центар на УКиМ на барање на факултетот. Исто така, таму може да се добие софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач кога работи под Windows XP оперативниот систем при притискање на копчето ‘`’ во македонска поддршка да се добие знакот **‘è’**, а при притискање на копчето ‘~’ во македонска поддршка да се добие знакот **‘й’**.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на веб-страницата, ве молиме, рефератите откако ќе бидат лекторирани, да ја доставите оригиналната верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија да ја доставите на e-mail адресата: t.basevski@ukim.edu.mk (so mali bukvi).

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе ја добиеме бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

Проректор

Проф. д-р Коле Василевски

Изготвил:Т.Б.

Одобрил:К.М.

Содржина на Билтен број 1097 од 1 април 2015 година

ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за доделување на титулата почесен доктор (doctor honoris causa) на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на em. Univ. prof. d-r techn. Dr.h.c.mult. **Хајнц Брандл** од Техничкиот универзитет во Виена, Австрија.....8-25

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник од областа на организациските науки и управување (менаџмент) по предметот системска анализа и е-бизнис на Економскиот факултет во Скопје (**д-р Мијалче Санта**).....26-39
2. Рецензија на докторската дисертација **Директниот маркетинг и социјалните медиуми** од м-р **Краља Чесмациска**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....40-45
3. Рецензија на докторската дисертација **Менаџмент на човечки ресурси во непрофитни организации (НПО) – состојби и перспективи**, изработена од м-р **Јован Мацовски**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....46-53

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на докторски трудови на Машинскиот факултет во Скопје (**Марија Шуманска, Јасмина Стојановска, Марјан Џидров**).....54
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Машинскиот факултет во Скопје (**Дејан Кордоски, Тони Димов, Горан Плетварски, Душко Димитровски, Исеин Ајдари**).....55

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот медицинска физика на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р Томислав Станковски**).....56-64
2. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот фармакологија со токсикологија на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р Круме Јаковски**).....65-78
3. Реферат за избор на научен работник по предметот хигиена на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р Игор Спироски**).....79-99
4. Реферат за избор на 3 наставника во сите наставно-научни звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р Елизабета Србиновска Костовска, н. сов. д-р Силвана Јованова, д-р Марјан Бошевски, д-р Калина Гривчева Старделова, д-р Ѓорѓи Дерибан**).....100-213
5. Рецензија на ракописот **Практикум по патолошка физиологија** од авторите: **Оливија Васкова, Светлана Мицева Ристевска, Даниела Поп Ѓорчева, Даниела Миладинова, Сузана Лопарска, Соња Кузмановска**, пријавен на Медицинскиот факултет во Скопје.....214-216
6. Рецензија на ракописот **Патолошка физиологија** од авторите: **Оливија Васкова, Светлана Мицева Ристевска, Даниела Поп Ѓорчева, Даниела Миладинова, Сузана Лопарска, Соња Кузмановска**, пријавен на Медицинскиот факултет во Скопје.....217-219

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија на ракописот за учебник **Семејно право** од авторите **Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов** пријавен на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....220-225
2. Рецензија на докторската дисертација **Модел на паралелен и суогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување во Република Македонија** од **м-р Никола Дацев** пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје..226-232
3. Рецензија на докторската дисертација **Карактеристики на изборните и партиските системи во земјите на консоцијална демократија**, изработена од **м-р Никола Амбараков**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....233-238
4. Рецензија на докторската дисертација **Трговското друштво и поединецот на нивните меѓусебни односи и влијанија**, изработена од **м-р Јана Цветковска-Трајанова**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....239-247

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на еден насловен доцент од областа структурна и фармацевтска хемија на Институтот за хемија на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Горѓи Петрушевски**).....248-262
2. Реферат за избор на еден наставник во сите звања од областа на анималната физиологија, екофизиологијата и ензимологијата на Заводот за физиологија и биохемија при Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Биљана Миова**).....263-292
3. Рецензија на докторската дисертација **Боења и хомоморфизми на графови** од **м-р Мирко Петрушевски**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....293-301
4. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**Милица Спасова, Даниела Митиќ-Копанџа, Гордана Богоевска, Неше Салих**).....302-303

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Реферат за избор на наставник во наставно-научното звање насловен доцент во наставно-научната област електроника на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**д-р Бранислав Геразов**).....304-325
2. Реферат за избор на наставник предметите од наставно-научната област електрични машини, трансформатори и апарати на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**д-р Михаил Дигаловски**).....326-350
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**Слободан Симоски, Гоце Димитриевски, Веселин Теохаров, Бленди Сабриу, Тони Димитровски, Наташа Цветковска, Марија Илиева, Мартина Видеска, Марија Блажевска, Ивана Николовска**).....351-353

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања од научната област економика на земјоделството и развој на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (**д-р Ана Симоновска**).....354-367
2. Рецензија на ракописот за учебник **Цвеќарство** од авторот **проф. д-р Стефанка Хаџи-Пецова** пријавен на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....368-374
3. Рецензија на ракописот за учебник **Пчелни производи** од авторите **проф. д-р Христула Кипријановска, доц. д-р Александар Узунов**, пријавен на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....375-380
4. Рецензија на докторската дисертација **Испитување на поврзаноста меѓу оксидативниот стрес и маститот кај млечни крави во рана лактација** од **м-р Димитар Наков**, пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....381-389

5. Рецензија на докторската дисертација **Технологија и динамика на зреење кај традиционален овчи кашкавал** од **м-р Душица Санта**, пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....390-396

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

1. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје (**м-р Ненад Бојковски, м-р Сашко Целаковски, м-р Гоце Гаврилов, м-р Наташа Илиевска, м-р Христина Михајлоска, м-р Ивана Арсова, м-р Бранко Ѓуровиќ, м-р Фестим Халили, м-р Панче Рибарски, м-р Иво Иваноски, м-р Ангел Џеков**).....397-398
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје (**Емилија Филиповска Величковска, Ристо Мучев, Иван Јовановиќ, Марија Димовска, Влатко Николовски, Марија Петковска, Александар Дичоски, Agustin Sabater Pineiro, Катерина Јовановска, Костадин Мишев, Филип Димитриевски, Елена Јаневска, Александар Давитковски, Ема Ефтимова, Филип Андоновски, Владимир Новачки, Анета Рафајловска, Снежана Јовановска, Благородна Илиевска, Томислав Мишевски, Мартин Цветковски, Горан Атанасовски, Владимир Петрушев, Росица Чејкова-Николов, Златко Веселинов, Ивона Кузмановска**).....399-402

ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Евалуација на биефикасноста на современи терапевтски системи за третман на орални заболувања**, изработена од **м-р Лилјана Богдановска**, пријавена на Фармацевтскиот факултет во Скопје.....403-409

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на ракописот **Социологија на глобализацијата** од авторот **проф. д-р Марија Дракуловска Чукалевска**, пријавен на Филозофскиот факултет во Скопје.....410-420
2. Рецензија на ракописот **Менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор** од авторот **проф. д-р Трајан Гоцевски**, пријавен на Филозофскиот факултет во Скопје.....421-430
3. Рецензија на докторската дисертација **Стратегии за справување со стрес во семејството како фактор за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција** од **м-р Милена Авукатова**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....431-434
4. Рецензија на докторската дисертација **Бугарската пропаганда во Македонија и големите сили (1878-1912)** од **м-р Никола Минов**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....435-440
5. Рецензија на докторската дисертација **Инклузивно образование во мултикултурните средини во Европа и на Балканот** од **м-р Ведат Бајрами**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....441-445
6. Рецензија на докторската дисертација **Раното христијанство во доцноантичките провинции на територијата на Р. Македонија (Македонија I, Македонија II, Нов Епир, Дарданија и Средоземна Дакија)** од **м-р Ирена Теодора Весевска**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....446-450
7. Рецензија на докторската дисертација **Албанското движење 1878-1900** од **м-р Бесник Емини**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....451-459

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Рецензија на докторската дисертација **Егејската тема во современата македонска проза низ модалитетите на домовноста** од **м-р Весна Кожинкова**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....460-468

2. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**м-р Николче Мицкоски, м-р Бобан Карапејовски, м-р Дрита Џемаили, м-р Хана Дарлишта**).....469
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**Елизабета Кркачева, Калина Јанева, Хатице Реџеџи, Еркан Алили, Шенај Амедова, Сејфулах Озџан, Илија Илов, Шарли-Гијом Демаре, Филип Јовановски, Ирена Синџирска, Едита Камбери-Спахиу**).....470-742

ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Развој на методологија за утврдување заштитни зони околу водна акумулација од аспект на ерозија и транспортот на нанос** од **м-р Иван Минчев**, пријавена на Шумарскиот факултет во Скопје.....473-480

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

2. Рецензија на докторската дисертација **Перспективите на мултифонд – системот во капитално финансираното пензиско осигурување на Република Македонија** од **м-р Хабил Мустафаи**, пријавена на Економскиот институт во Скопје.....481-485
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Економскиот институт во Скопје (**Светлана Стојановска, Александра Батева, Калина Илкоска, Дејан Ристовски, Ани Стефакова-Марковска, Ана Љубиновска**).....486-487

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) **бизнис-менаџмент и претприемништво** на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје (**д-р Весна Забијакин Чатлеска**).....488-504
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје (**Ивана Маркоска, Ивана Стојанова**).....505

ИНСТИТУТ ЗА ФОЛКЛОР „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“

1. Реферат за избор во научно звање за работното место: истражувач на вокално-инструменталната народна музика во Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје (**д-р Велика Стојкова Серафимовска**).....506-519

РЕФЕРАТ
ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ НА титулата ПОЧЕСЕН ДОКТОР (DOCTOR HONORIS CAUSA) НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ, НА
Em.Univ.Prof.Dr.techn.Dr.h.c.mult. Хајнц Брандл од техничкиот универзитет во
Виена, Австрија

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет, донесена на 414. седница одржана на 26.8.2014 година, формирана е Рецензентска комисија за доделување на титулата почесен доктор (doctor honoris causa), на Em.Univ.Prof.Dr.techn.Dr.h.c.mult. Хајнц Брандл, професор на Техничкиот универзитет во Виена, Австрија, во состав: д-р Милорад Јовановски, редовен професор на Градежниот факултет во Скопје, д-р Мери Цветковска, редовен професор на Градежниот факултет во Скопје и д-р Спасен Ѓорѓевски, редовен професор на Градежниот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по подробното запознавање со доставениот материјал за кандидатот, чест ни е да го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА КАНДИДАТОТ

Проф. Хајнц Брандл е роден на 29.6.1940 година во Знојмо, сегашна Чешка. Дипломирал на Техничкиот универзитет во Виена во 1963 година, каде што исто така во 1966 година се здобил со степенот доктор на технички науки по Геотехничко инженерство, со највисоки почести.

Доминантна научна област на професор Хајнц Брандл е градежништвото, но во неговата работна кариера посебно се посветил на решавање на проблеми во геотехниката, заштитата на животната средина и енергетската ефикасност кај геотехничките конструкции, но исто така бил активен и на сите други сродни научни полиња.

Тој се смета за достоинствен наследник на основоположникот и таткото на модерната механика на почви Карл Терцаги, којшто исто така долги години раководел со Институтот за механика на почви при Техничкиот универзитет во Виена.

Ова во стручните и научните кругови се смета за најголемата можна почест која што може да ја добие еден научник на полето на геотехниката.

2. ПОСТИГНУВАЊА И РЕЗУЛТАТИ

Во научните и стручните кругови во светот, проф. д-р Хајнц Брандл е ценет како исклучителна личност и се смета за една од живите легенди на полето на геотехниката. Неговите меѓународни активности покриваат 96 земји на сите континенти.

Неговата кариера на наставно-научно поле ја започнува во 1963 година, при што од 1963 до 1966 година бил помошник на Институтот за механика на почви и инженерство на теренот при Техничкиот универзитет во Виена. Потоа бил избран за доцент и шеф на Лабораторијата за механика на почви. Во 1971 година, тој бил назначен за вонреден професор. Во периодот од 1971 до 1977 година, проф Брандл заминал од Универзитетот и се занимавал со применето инженерство и истражување како независен инженер на бројни проекти и градилишта во Австрија и во странство. Во 1977 година, Хајнц Брандл е назначен за редовен професор на група предмети од областа на механика на почви, карпи и фундамирање на Техничкиот универзитет во Грац. Од 1978 до 1981 година, тој е шеф на Геотехничкиот институт во Грац.

Во 1981 година се здобил со звањето редовен професор на Техничкиот универзитет во Виена каде што до 2009 година раководел со престижниот Институт за механика на почви и геотехничко инженерство, кој беше основан од страна на проф. Карл Терцаги во 1928 година. Од 2009 година тој е **почесен професор** на истоимениот Универзитет.

Од позначајните функции кои ги има извршувало ќе споменеме дека проф. Брандл е првиот заменик - претседател на Меѓународното друштво за механика на почви и геотехничко инженерство (ISSMGE) во периодот 1997-2001 година. Во 1972 година, тој е назначен за претседател на Австриското Друштво за механика на почви и геотехничко инженерство. Бил претседавач или член на советот во бројни национални и меѓународни технички комитети за геотехничко инженерство, истражувања на патното инженерство, управување со отпад и санација, хидроенергија, заштита и превенција од поплави, ублажување и рехабилитација на природна катастрофи, геосинтетици и друго. Од јуни 2003 година проф. Брандл е претседател на Австриското здружение на инженери и архитекти, кое беше основано во 1848 година и е чадор на Организација на инженери и архитекти на Австрија.

Тој е член на огромен број научни одбори и комитети, комисији за ревизија на бројни меѓународни конференции низ целиот свет, член на уредувачките одбори и комитети за рецензија на меѓународни научни списанија и друго.

Има има добиено бројни национални и меѓународни награди од кои може да се наведат:

- девет почесни докторати;
- Австрискиот крст на честа од прва класа за науките и уметностите;
- почесен професор на државниот Универзитетот во Перм-Русија;
- почесен професор при Универзитетот за градежништво, архитектура и геодезија во Софија, Р. Бугарија;
- почесен професор на Универзитетот во Унгарија;

Во 1992 година, проф. Брандл е назначен за надворешен член на Кралската академија на науките на Белгија, а од 1997 година тој е член на Њујоршката академија на науките. Добитник е на Златен медал на Кевин Неш на 18. Меѓународна конференција на друштвото за механика на почви и геотехничко инженерство, одржана во Париз, 2013 година. Овој медал го добиваат само најистакнатите творци во областа на геотехниката за трајни заслуги.

Проф. Брандл е активен во целиот свет од 1968 година како претседавач, генерален извешувач по различни сесии, специјален предавач, воведен предавач, водител на дискусии и панелист на бројни меѓународни конференции посветени на механиката на почвите и карпите, геотехничкото инженерство, инженерството на патишта и мостови и инженерство на животната средина. До сега тој остварил над 500 различни поканети предавања ширум светот како визитинг - професор, покривајќи ја целата професионална област. Покрај својата богата академска кариера за што се и доказ многуте почести како предавач, меѓу кои Терцаги, Ранкин, Шчеки, Шукље, Ерик Нонвајлер, Ловел итн.

3. ТРУДОВИ, АКАДЕМСКИ ПУБЛИКАЦИИ

Творештво на проф. Брандл се состои од околу 550 научни публикации. Дел од нив се прикажани во прилог на овој Извештај. Во нив се содржани теми од областа на лабораториски и теренски испитувања, механика на почви и карпи, фундаирање, земјени работи, тунели, урбани подземни конструкции, реконструкција на историските згради, патно и железничко инженерство, хидротехничко инженерство и инженерство на животната средина, геосинтетици, геотермално инженерство во вид на анализи на енергетско-активни темели, енергетски тунели, рехабилитација и ублажување на природни катастрофи итн. Тој, исто така, има објавено публикации посветени на филозофските аспекти и етиката во професијата, од кои посебно се

значајни публикацииите на Првата меѓународна конференција за геотехнички инженерство, образование и обука, 2000 година, во Канада, Германија, Русија, САД итн.

Покрај научните ангажмани, проф. Брандл од самиот почеток на неговата професионална работа се стреми да ги доближи теоријата и практиката. Така, тој е целосно одговорен за речиси 4000 проекти од областа на градежништвото и геотехничкото инженерство на животната средина во Австрија и на други места. Од неговиот богат стручен опус може да се истакнат потпорни конструкции со висина до 70 m, високо автопатски насипи (до 135 m во Австрија и Грција), стабилизација на критични косини, мостови во нестабилен терен, сите мостови на Дунав во Австрија од 1976 година, најголемиот мост во Србија (2009), автопати и високо-брзински железнички пруги, длабинско подобрување на почви, високи конструкции како: Хајленд кулите во Куала Лумпур и Милениумската кула во Виена, депонии за цврст отпад, рехабилитација на контаминирани земјишта, регулација на реки, електрани, индустриски објекти и згради фундирани во тешки услови на мека стислива подлога, во сеизмички подрачја и зони со висок потенцијал за слегнувања, заштита од поплави, одрони и заштита од лавини. Оваа синергија помеѓу науката и практиката посебно е негувана од која произлегле многубројни истражувања и иновации. Згора на тоа, голем број студенти, научници и асистенти на тој начин биле едуцирани во широк професионален спектар.

Вреди да се нагласи дека е автор на 21 книга, објавени на 18 светски јазици.

4. ПРИДОНЕС ВО РАЗВОЈОТ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ И РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Проф. Брандл е докажан пријател на Република Македонија, а посебно вреди да се нагласи фактот дека тој е и личен пријател на еден од најголемите поддржувачи на нашата држава во фазата на стекнување на нејзината независност д-р Ото Фон Хазбург. Исклучително е негова заслугата што Друштвото за геотехника на Македонија е примено во меѓународното професионално семејството како полноправна членка со уставното име. Во тој период од 1999 до 2002 година, тој е актуелен претседател за Европа на Меѓународното друштво за механика на почви и геотехничко инженерство. Посебно треба да се истакне дека бил домаќин на наши докторанди и магистри кои оствариле студиски престои при Техничкиот универзитет во Виена. Тие се сега веќе доценти на Градежниот факултет и се достојни репрезенти на Македонската геотехничка наука во светот. Од 2012 година е член на редакцискиот одбор на списанието Scientific Journal of Civil Engineering во издание на Градежниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Тој е автор на научен труд на првиот том на ова научно списание и редовен учесник на сите стручни настани во организација на Градежниот факултет и Друштвото за геотехника на Македонија. Од 2013 година, тој е визитинг - професор на Градежниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, каде што континуирано во неколку наврати одржува серија многу интересни предавања.

Во текот на 2013 и 2014 е силен промотор Република Македонија да ја добие организацијата на 16. Европска подунавска конференција за геотехничко инженерство и лобист за развој на нашата научната мисла на полето на геотехниката во светот. Оваа престижна конференција е во рангот на една од најзначајните во светот, а ќе биде организирана кај нас во 2018 година.

Со неговото залагање, Градежниот факултет насекаде во Европа е силно промовиран како значајна високообразовна и научна институција која високо котира во научните и стручните кругови.

5. ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

За која било институција во светот што се занимава со истражувања во областа на техничките науки, а посебно градежништвото, геотехниката, хидротехниката, заштитата на

животната средина и енергетската ефикасност, би било голема чест да го има проф. Хајнц Брандл во своите редови. Честа е, секако, голема и за Градежниот факултет и за Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Со изборот на професор Хајнц Брандл за почесен доктор (doctor honoris causa), Факултетот и Универзитетот ќе добијат врвен научник и едукатор, човек кој повеќе децении работи во дејноста и ја шири научната мисла, а во својата работа строго се држи до принципите на научната етика.

Врз основа на податоците за севкупната дејност на кандидатот проф. Хајнц Брандл и, посебно, имајќи ги предвид неговиот ангажман и придонес во развојот на Градежниот факултет и во афирмацијата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и на Република Македонија во меѓународното опкружување, Комисијата има чест и големо задоволство да му предложи на Универзитетскиот сенат да донесе одлука за доделување на титулата почесен доктор (doctor honoris causa) на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на кандидатот Хајнц Брандл од Техничкиот универзитет во Виена, Австрија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Милорад Јовановски с.р**
- 2. Проф. д-р Мери Цветковска с.р**
- 3. Проф. д-р Спасен Ѓорѓевски с.р**

ПРИЛОГ 1. ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ КОН БИОГРАФИЈАТА

Од 1964 година, проф. д-р Хајнц Брандл е член на Основачкото собрание на подунавско-европските конференции за механика на почви и геотехничко инженерство. Целта на овие конференции беше да се спојат професионално колегите од Исток и Запад, од двете страни на железната завеса. Регионот на Дунав од Германија до Црното Море (вклучувајќи ги соседните земји како Полска) отсекогаш негувал блиски културни, економски и лични односи. Затоа, визијата во тоа време, беше да се обединат повторно. Во меѓувреме, 50 - годишното постоење на подунавско-европските конференции се покажа како голем успех, зад кои проф. Брандл остана движечка сила. Овие подунавско-европски конференции дадоа многу позитивен пример и поттик за креирање на балтичките геотехнички конференции каде што проф. Брандл е активно вклучен од 1988 година.

Од 1967 година е член на Управниот одбор и 17 години заменик-претседател на Австриското друштво за патишта, железници и транспорт. Од 1968 година е член на Советот на Меѓународното друштво за механика на почви и геотехничко инженерство (ISSMGE-International Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering). Од 1970 година е член на техничките комитети на ISSMGE и на ÖNORM (австриски законици), DIN (германски законици) и CEN (Европски кодови). Од 1972 година е претседател на Австрискиот национален Комитет на ISSMGE. Од 1979 година е член на ICOLD (Меѓународната комисија за високи брани) и водечки експерт на австриското сојузно министерство во оваа област. Од 1979 година остварува долгорочна соработка со меѓународните општества поврзани со ISSMGE (ISRM, IGS, IAEG, ITA, ICOLD, PIARC, IABSE).

Проф. Брандл има учество во објавување на „Јубилеен том за геотехника“ по повод 75-годишнината од издавањето на книгата на Карл Терцаги "Erdbaumechanik". Од 1983 година е член на ISRM – Меѓународно друштво за механика на карпи, а од 1983 година е основач на IGS – Друштво за геосинтезици. Од 1988 година се фокусира на геотехниката во заштитата на животната средина и ја развива областа на геотермалната геотехника, посебно делот "Енергетски ефикасни фундаменти".

Од 2006 година е претседател на Австриската комисија на експерти за заштитни мерки од поплави, а од 2008 година е претседател на Австриската федерална комисија за управување со отпад и контаминирано земјиште и негова санација. Во 2008 година е назначен за претседател на Меѓународната комисија за подземно складирање на нуклеарен отпад во Германија.

ПРИЛОГ 2. СЕЛЕКТИРАН СКРАТЕН СПИСОК НА ТРУДОВИ

- 1 Der Einfluß des Frostes auf kalk- und zementstabilisierte feinkörnige Böden. Mitteilungen des Institutes für Grundbau und Bodenmechanik; Technische Hochschule (nunmehr Technische Universität) Wien, Heft 8, 1967
- 2 Belastung eingebetteter Rohre; Teil I Straße Brücke Tunnel, Heft 1, 1970
- 3 Belastung eingebetteter Rohre; Teil II Straße Brücke Tunnel, Heft 2, 1970
- 4 Die Spannungsermittlung im Mehrschichtsystem. Der Bauingenieur, Heft 2 1970, Berlin
- 5 Die Kornverfeinerung von Kiesen beim Einbau als Tragschichtmaterial. Teil I; Straßen- und Tiefbau, Heft 7, 1970, Die Kornverfeinerung von Kiesen beim Einbau als Tragschichtmaterial. Teil II; Straßen- und Tiefbau, Heft 8, 1970
- 6 Reaktionen in Boden-Binder- bzw. Boden-Elektrolyt-Systemen. Mitteilungen des Institutes für Grundbau und Bodenmechanik, Technische Hochschule Wien, Heft 11, 1970
- 7 Die Änderung bodenphysikalischer Kennziffern durch Zugabe von Chemikalien, Teil I.b
- 8 Die Änderung bodenphysikalischer Kennziffern durch Zugabe von Chemikalien, Teil II. Zeitschrift für Kulturtechnik, Heft 4; Verlag Paul Parey, Berlin und Hamburg, 1971
- 9 Die Tragfähigkeit mehrreihiger aufgelöster Pfahlwände. Straße Brücke Tunnel, Heft 11, 1971
- 10 Die Bemessung vertikal und horizontal belasteter Stabwände aus Pfählen Der Bauingenieur, Heft 3, 1972, Berlin
- 11 The effect of bond between soil and laterally loaded pile groups. Vth European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering Madrid, April 1972. ISSMFE-Proceedings.
- 12 Stabilization of Slippage-prone Slopes by Lime-Injections. VIII. International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, (ISSMFE) Vol.4.3; Moskau 1973
- 13 Construction of embankments and cuttings in loose ground. XV. World Road Congress; Mexico, 1975
- 14 Probleme des Erd- und Grundbaues bei der Tauernautobahn-Scheitelstecke. (Buchform, 133 Abb.) Eigenverlag der Tauernautobahn AG, Salzburg, 1976
- 15 Böschungssicherungen und Sanierung von Rutschungen, Teil I. Straße und Autobahn, Heft 5, 1976
- 16 Ein Mineralkriterium zur Beurteilung der Frostgefährdung von Kiesen. Straße und Autobahn, Heft 9, 1976
- 17 Stabilität, Trag- und Verformungsverhalten des Untergrundes. 5. Donau-Europäische Konferenz über Bodenmechanik und Grundbau, (General Report), ISSMFE Proceedings, Bratislava, 1977
- 18 Anchored elements in schists with a small residual shear strength. International Symposium on "The Geotechnics of Structurally Complex Formations: International Society für Rock Mechanics and AGI (Associazione Geotecnica Italiana) in Capri Naples - Rome, 1977/78, Volume II, pp. 361-369
- 19 Ungebundene Tragschichten im Straßenbau; Verdichtung, Kornverfeinerung, Frostbeständigkeit, Tragverhalten, Dimensionierung, Qualitätsanforderungen, Prüfung. Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Bauten und Technik; Heft 67, (Buchform, 188 Seiten, 200 Abbildungen), Wien, 1977
- 20 Dynamic Stresses in Soils caused by Falling Weights. (H. Brandl, W. Sadgorski) IX. International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering (ISSMFE); Proceedings pp 187-194 Tokio, 1977
- 21 Die Verwendung von Kunststoffvliesen im Tiefbau. Schriftenreihe der Forschungsgesellschaft für das Straßenwesen im Österreichischen Ingenieur- und Architekten-Verein; Heft 68, S. 19-51, Wien, 1977
- 22 Theorie und Praxis der Neuen Österreichischen Tunnelbauweise (im Gebirge und im städtisch verbauten Raum). Symposium "Newest Developments in Soil Mechanics and its Test Equipments"; Moskau, 1979; (in russisch)

- 23 Design of high, flexible structures in steeply inclined unstable slopes. 7th European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering; Brighton, 1979; ISSMFE-Proceedings
- 24 Raumgitterkonstruktionen: Tragverhalten und Neuentwicklungen. Teil 1 Tragverhalten und Bemessung von Raumgitter Stützmauern. Teil 2 Deutsche Forschungsgesellschaft für das Straßenwesen; Köln, 1979
- 25 New Approach to Predict Lime Reactivity of Soils. Journal of the Geotechnical Engineering Division, Proceedings of the American Society of Civil Engineers, 106 NO.GT6. 1980
- 26 Lime Columns – A New Foundation Method. Journal of the Geotechnical Engineering Division, Proceedings of the American Society of Civil Engineers, 106 NO.GT6. 1980
- 27 The Influence of Mineral Composition on Frost Susceptibility of Soils. 2nd International Symposium on Ground Freezing. Norwegian Institute of Technology; Trondheim, 1980
- 28 Erd- und Kriechdrucktheorie für Rutschhänge (mit praktischen Beispielen). Proceedings 6. Donau-Europäische Konferenz für Bodenmechanik und Grundbau, Varna/Bulgarien, 1980
- 29 Standfestigkeit natürlicher und künstlicher Böschungen. General Report. 6. Donau-Europäische Konferenz für Bodenmechanik und Grundbau. Varna/Bulgarien, 1980 (Proceedings S 75 – 106)
- 30 Tragverhalten und Dimensionierung von Raumgitterstützmauern. Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Bauten und Technik, Heft 141, Wien 1980 (222 Seiten, 267 Abbildungen)
- 31 Alteration of Soil Parameters by Stabilization with Lime. 10th International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, Stockholm, 1981, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 32 Autobahnbau unter extremen geotechnischen Bedingungen. Mitteilungen für Grundbau, Bodenmechanik und Felsbau, Technische Universität Wien, Heft 1 (115 S, 180 Abb.), Wien, 1982
- 33 Separation function and bearing capacity of non-woven fabrics in special geotechnical practice. Proceedings of the 2nd Int. Conference on Geotextiles; pp. 441-446, Las Vegas/USA, 1982
- 34 Improvement of cohesionless soils. 8th European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, Proceedings: State of the Art Report + General Report, Helsinki 1983
- 35 Raumgitter-Stützmauern (Krainerwände); Großversuche, Baustellenmessungen, Anwendungsbeispiele, Berechnung, Konstruktion, Bauausführung. Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Bauten und Technik, Heft 208, Wien, 1983 (287 Seiten, 352 Abbildungen)
- 36 Earthworks and high embankments. 17th World Road Congress, Sydney/Australia, 1983, Permanent International Association of Road Congresses
- 37 Bauen auf schwachen Böden – Praktische Anwendungen. (H. Brandl, G. Stefanoff); General Report. 7. Donau-Europäische Konferenz für Grundbau und Bodenmechanik, Kishiniov, UdSSR, 1983
- 38 100 Jahre Prof.Dr.Dr.h.c.mult. Karl von Terzaghi. (deutsch und englisch) Mitteilungen für Grundbau, Bodenmechanik und Felsbau, Technische Universität Wien, Heft 2, 1983-1984 (Buchform)
- 39 Deep compaction – Deep dynamic consolidation. 8th European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, Helsinki 1983, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1984
- 40 Systeme von Raumgitter-Stützmauern. Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Bauten und Technik, Heft 251 (Teil 1), Wien 1984
- 41 Erdseits offene Raumgitter-Stützmauern. Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Bauten und Technik, Heft 251 (Teil 1), Wien 1984
- 42 Schadensfälle an Raumgitter-Stützmauern. Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Bauten und Technik, Heft 251 (Teil 2), Wien 1984
- 43 Bearing capacity of piers and piles with large diameters. Proceedings 11th International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, San Francisco, 1985, A.A. Balkema, Rotterdam, 1985
- 44 Die "Reichsbrücke" über die Donau in Wien. Mitteilungen für Grundbau, Bodenmechanik und Felsbau. Technische Universität Wien, Heft 3, 1985. (131 S., 190 Abb.)

- 45 Slope stabilization and support by crib walls and prestressed anchors. 3rd International Geotechnical Seminar. Soil Improvement Methods. Proceedings p. 179-198), Nanyang Technological Institute, Singapore 1985
- 46 Stützmauersystem "New" und andere Konstruktionen nach dem Boden-Anker-Verbundprinzip. Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministerium für Bauten und Technik, Heft 280, Wien, 1986 (Buchform)
- 47 Research and Development in Geosynthetics Engineering. Proceedings of the 3rd Int. Conference on Geotextiles, Vol. 5; Wien, 1986 (deutsch und englisch)
- 48 Special Applications of Geosynthetic Materials. Sonderanwendungen von geosynthetischen Kunststoffen. Proceedings of the 3rd Int. Conference on Geotextiles, Vol. 5; Wien, 1986 (deutsch und englisch)
- 49 Retaining walls and other restraining structures. Ground Engineering Reference Book; Butterworth: London, Boston, Toronto, Sydney, 1987
- 50 Heave and settlement of foundations due to changes in groundwater levels. 9th European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering Dublin, 1987, ISSMFE-Proceedings, A.A. Balkema, Rotterdam/Boston 1987
- 51 Deep box foundations with piles and diaphragm walls in weak soil. 9th Southeast-Asian Geotechnical Conference. ISSMFE-Proceedings, Bangkok, 1987
- 52 Konstruktive Hangsicherungen. Grundbau Taschenbuch, Teil 3., 3. Auflage; Verlag Ernst & Sohn; S 317-426. Berlin, 1987
- 53 Cutting off and sealing of waste deposits. 9th European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, Dublin 1987, ISSMFE-Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam/Boston 1988
- 54 Die Übertragung konzentrierter hoher Lasten in weichem Untergrund. II. Baltic Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, Tallinn/UdSSR, 1988
- 55 Moderne Methoden zur Prognostizierung der Setzungen und Verformungen von Bauwerken. General and State of Art Report. II. Baltic Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering. Tallinn/UdSSR, 1988
- 56 The interaction between soil and groups of small diameter bored piles. 1st International Geotechnical Seminar (BAP I); Keynote Paper. Ghent State University Ghent/Belgium, 1988; Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 57 Stabilization of deep cuts in unstable slopes. 5th Symposium on Landslides, Lausanne, 1988, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 58 Soil reinforcement and jet grouting. Proceedings 11 Interantional Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, San Francisco, 1985, A.A. Balkema, Rotterdam, 1988
- 59 Geotechnik der Sonderabfalldeponien und Altlasten. 23. ÖWWV Seminar "Gefährdung des Grundwassers durch Altlasten" Wiener Mitteilungen "Wasser-Abwasser-Gewässer", Wien, 1988
- 60 Brunnenfundierung von Bauwerken in Hängen (insbesondere Brücken). (H. Brandl, J. Dalmatiner) Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministerium für wirtschaftl. Angelegenheiten, Heft 352, Wien 1988 (139 Seiten, 91 Abbildungen)
- 61 Geotechnische Baustellenmessungen und (Langzeit-) Überwachung von Hangbrücken und Talübergängen. (H. Brandl, J. Dalmatiner) Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für wirtschaftl. Angelegenheiten, Heft 353, Wien 1988 (185 Seiten, 154 Abbildungen)
- 62 Zur Standortwahl von (Sonder-) Mülldeponien. Öster. Ingenieur- und Architekten Zeitschrift (ÖIAZ); Heft 1, 134. Jg., Wien, 1989
- 63 Verfahren zur Sicherung und Sanierung von Altlasten. Österr. Ingenieur- und Architekten Zeitschrift (ÖIAZ); Heft 2, 134. Jg., Wien, 1989
- 64 Geotechnische und bauliche Aspekte bei der Neuanlage von Abfalldeponien. Österr. Ingenieur- und Architekten Zeitschrift (ÖIAZ); Heft 3, 134. Jg., Wien, 1989

- 65 A new system for high-safety waste deposits. Victor de Mello Volume. Verlag E. Blücher Ltd.; Sao Paulo/Brasil, 1989
- 66 Long-term behaviour of chemically grouted soils. Proceed. of the 12th Int. Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering. Rio de Janeiro, 1989, A.A. Balkema, Rotterdam, 1989
- 67 Geomembranes for vertical waste containment sealing. 4th Inter. Conference on Geotextiles, Geomembranes and Related Products; Vol. 2; pp. 511-516; Den Hague/Netherlands, 1990, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 68 Stabilization of excessively settling bridge piers. 10th European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering; Firenze/Italy, 1991, Proceedings, Vol. 1
- 69 Underpinning. 12th International. Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering; Rio de Janeiro, 1989, Proceedings. A.A. Balkema, Rotterdam, 1992, (Special Paper, pp 2227-2248)
- 70 Chemical Grouting – Environmental aspects. 12th International. Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering; Rio de Janeiro, 1989, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1992
- 71 A mineral criterion for evaluating the frost-susceptibility of pavement structures and soils. 12th International. Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering; Rio de Janeiro, 1989, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1992
- 72 Grundbau Taschenbuch, Teil 3.; 4.Auflage; Verlag Ernst & Sohn; S.317-426; Berlin, 1992
- 73. Mineral liners for hazardous waste containment. Geotechnique 42, Nr.1;p. 57-65; Institution of Civil Engineers, London, 1992

- 74 Installation, monitoring and design of caissons. 2nd Int. Geotechnical Seminar "Deep Foundation on Bored and Auger Piles" (BAP II), Ghent, 1993. Keynote Paper. Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam/Brookfield, 1993
- 75 Cellular cut-off walls for waste containment. 11th Southeast-Asian Geotechnical Conference (ISSMFE), Proceedings, Singapore, 1993
- 76 In-situ measurements on high crib walls. Ecole Nationale des Ponts et Chaussées; Int. Symposium on Soil Reinforcement/Full Scale Experiments, Keynote Paper. Paris, 1993
- 77 Mineralne warstwy uszczelniające w składowiskach odpadów niebezpiecznych. Inżynieria Morska i Geotechnika 3/93, Journal of the Polish Geotechnical Society (ISSMFE), Danzig/Gdansk, 1993
- 78 Geotextiles for underpinning river bridge piers. 5th International Conference on Geotextiles, Geomembranes and Related Products. Int. Geotextile Society (IGS), Proceedings, Singapore, 1994
- 79 Vertical barriers for municipal and hazardous waste containment. Int. Symposium "Developments in Geotechnical Engineering" Southeast-Asian Geotechnical Society Bangkok/Thailand 1994, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1994
- 80 Slope stabilization in decomposed rock. International Conference on "Landslides, Slope Stability - The Safety of Infrastructures". Institute of Technology Malaysia; Keynote Paper. Kuala Lumpur, 1994
- 81 Foundations in rock masses and geotechnical anchoring. International Symposium of "Geotechnical Engineering in Transportation Projects"; Keynote-Contribution. Civil Engineering Institute of Croatia-Zagreb and International Society for Rock Mechanics (ISRM), and International Society for Soil Mechanics and Foundation Engineering (ISSMFE), Novigrad/Croatia, 1994
- 82 Punktuelle und flächenhafte Verdichtungskontrollen im Straßen- und Eisenbahnbau. 10. Donau-Europäische Konferenz für Grundbau und Bodenmechanik, ISSMFE; Mamaia/Rumänien, 1995
- 83 Standsicherheit von Deponien. Keynote-Contribution. 10. Donau-Europäische Konferenz für Grundbau und Bodenmechanik, ISSMFE Mamaia/Rumänien, 1995
- 84 Kombinationsdichtungen im Deponiebau. 10. Donau-Europäische Konferenz für Grundbau und Bodenmechanik, ISSMFE; Mamaia/Rumänien, 1995
- 85 Fly ash as fill material for highway embankments. XI European Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, Copenhagen, 1995, Proceedings, A.A. Balkema, Rotterdam

- 86 Boden- und felsmechanische Probleme beim Bau der 7. Maschine des Donaukraftwerkes Ybbs-Persenbeug. Felsbau 13, Nr. 4, 1995, Verlag Glückauf, Essen
- 87 Soil Properties in connection with NATM. Summercourse "NATM" (New Austrian Tunnelling Method), International Association of Civil Engineering Students (IACES), Vienna, 1995
- 88 Short and long term behaviour of non-treated and lime- or cement-stabilized fly ash. B.B. Broms Symposium in Geotechnical Engineering. Spec. Proceedings, Singapore, 1995
- 89 Bodenmechanik und Spezialtiefbau bei der Wiederherstellung der Innbrücke Kufstein. Schriftenreihe des Österreichischen Betonvereins, Heft 26, 1996, Wien
- 90 Slurry barrier walls for waste containment and contaminated land encapsulation. 2nd International Congress on Environmental Geotechnics. ISSMFE- Proceedings. Osaka/Japan 1996
- 91 Stabilization of multiple progressive slope failures. Proceedings of the 7th International Symposium on Landslides, Trondheim, 1996
- 92 Residual shear behaviour and progressive failure of soil or weak rock in tunnelling. World Tunnel Congress 97, 23rd General Assembly of the Int. Tunnelling Association; Wien, April 1997, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1997
- 93 Waste columns for in-situ improvement of waste deposits. Australia-New Zealand Conference on Environmental Geotechnics-Geoenvironment 97; ISSMFE Melbourne/Victoria, Australia, 1997, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1997
- 94 Bodenmechanische und erdstatische Fragestellungen beim Bau des Kraftwerkes Freudenu. Felsbau 15, Nr. 4, 1997, Verlag Glückauf, Essen
- 95 Sophisticated Continuous Compaction Control of Soils and Granular Materials. (H. Brandl, D. Adam) 14th International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, Hamburg, 1997. Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1997
- 96 Performance of a geogrid-reinforced railway embankment on piles. (H. Brandl, E. Garton, J. Verspohl, D. Alexiew) 14th International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering Hamburg, 1997. Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1997
- 97 Geo-Environmental site investigation, specification and characterization. (H. Brandl, P.K. Robertson) Keynote Paper, 2nd International Congress on Environmental Geotechnics. Osaka/Japan 1996, Post Conf.-Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam/Brookfield 1997

- 98 Auswirkungen von Grundwasserschwankungen auf Untergrund und Bauwerke. 5. Wiener Sanierungstage, Österreichisches Bauinstitut. Tagungsband, Wien 1997
- 99 Worldwide Commissions on Contaminated Land Cleaning and New Landfills. 5th International Conference on Geotextiles, Geomembranes and Related Products. Int. Geotextile Society (IGS), Singapore, 1994, Proceedings International Geotextile Society, Singapore, 1998
- 100 Erosion Control and Bank Protection. 5th International Conference on Geotextiles, Geomembranes and Related Products. Int. Geotextile Society (IGS), Singapore, 1994, Proceedings International Geotextile Society, Singapore, 1998
- 101 Pile foundations in heterogeneous ground. 7th International Conference & Exhibition on Piling and Deep Foundations. (DFI); Wien 1998
- 102 Energy piles for heating and cooling of buildings. 7th International Conference & Exhibition on Piling and Deep Foundations. (DFI); Wien 1998
- 103 Foundation strengthening and soil improvement for scour-endangered river bridges. Keynote Paper, XIth Danube-Europaen Conference on Soil Mechanics and Geotechnical Engineering; ISSMGE. Poreč, Croatia, 1998, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 104 Multi-Anchored Soil Retaining Walls with Geosynthetic Loop Anchors. 6th International Conference on Geosynthetics; (IGS-World Congress), Atlanta/USA, 1998
- 105 Risk analyses, quality assurance, and regulations in landfill engineering and environmental protection. Keynote Paper, 3rd Internantional Congress on Environmental Geotechnics (ISSMGE), Lisboa/Portugal 1998, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1998
- 106 Pre-treated waste for waste disposal liners. (H. Brandl, T. Macho), 3rd Internantional Congress on Environmental Geotechnics (ISSMGE), Lisboa/Portugal 1998, Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam, 1998
- 107 Dichtwände im Grund-, Wasser- und Deponiebau. Schriftenreihe des Österreichischen Betonvereines, Heft 29, 1998, Wien
- 108 Energy piles and diaphragm walls for heat transfer from and into the ground. 3rd Int. Geotechnical Seminar "Deep Foundation on Bored and Auger Piles" (BAP III), Keynote Paper. Ghent, 1998. Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam/Brookfield, 1998
- 109 Walzenintegrierte flächendeckende Verdichtungskontrolle im Deponiebau. Grundlagenforschung und Praxis. (H. Brandl, D. Adam, F. Kopf) Forschungsbericht des Bundesministeriums für Umwelt, Jugend und Familie, Wien, 1998, (219 Seiten, 123 Abbildungen)
- 110 Mixed-in-place stabilisation of pavement structures with cement and additives. XIIth European Conference on Soil Mechanics and Geotechnical Engineering; Amsterdam , 1999. Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 111 Assessment and prevention of freezing-thawing damages in road engineering. XIIth European Conference on Soil Mechanics and Geotechnical Engineering; Amsterdam, 1999. Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 112 Slope failure and spreading of waste deposits. 2nd International Conference on Landslides, Slope Stability & Safety of Infra-Structures. Keynote Paper. Proceedings. Singapore, 1999
- 113 An innovative method to minimize the settlement of piled raft foundations. 4th International Conference on Deep Foundation Practice, Singapore, 1999
- 114 Risks and responsibilities of geotechnics in highway-, bridge-, and slope engineering. Keynote Paper (Momentous Lecture). 14th International Conference on Soil Mechanics and Foundation Engineering, ISSMGE; Hamburg 1997, Proceedings (Past Conf. Volume), A.A. Balkema, Rotterdam/Brookfield, 1999

- 115 Long-term behaviour of soils stabilised with lime and with cement. 12th African Regional Conference "Geotechnics for Developing Africa", International Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering, Durban, South Africa, 1999
- 116 Preloading of structural piles and pile groups. 11th Asian Regional Conference on Soil Mechanics and Geotechnical Engineering. Seoul/Korea 1999, ISSMGE-Proceedings A.A. Balkema, Rotterdam
- 117 Geothermal Utilisation of Deep Foundations. Civil and Environmental Engineering Conference – New Frontiers and Challenges. Asian Institute of Technology 40th Year Anniversary. Key-Contribution. Singapore, 1999
- 118 Stability and failures of landfills. Keynote Paper. Baltic Geotechnics IX; The Estonian, Latvian and Lithuanian Geotechnical Societies, ISSMGE Pärnu, Estonia, 2000
- 119 Freezing-thawing behaviour of soils and unbound road layers. First Central Asian Geotechnical Symposium, Kazakhstan National Geotechnical Society, ISSMGE Astana, Kazakhstan, 2000
- 120 Civil and geotechnical engineering in society – ethical aspects and future prospects. Keynote Paper, First International Conference on Geotechnical Engineering Education and Training. International Society for Soil Mechanics & Geotechnical Engineering, ISSMGE, Sinaia, Romania, 2000
- 121 Die Grundlagen der Projektierung und des Baus von Abfalldeponien. A.A.Bartolomey, H. Brandl, A.B. Ponomarev (Buch; in Russisch), Staatliche Technische Universität Perm, ISSMGE, Taxis, Perm, 2000
- 122 Die Spannungsermittlung im Mehrschichtsystem. Festschrift „75 Jahre Bauingenieur“, August 2000, Springer Verlag, Berlin 2000
- 123 Ground Support – Reinforcement, Composite Structures. Keynote Paper. International Millenium Conference GeoEng 2000, Cooperation Conference of ISSMGE, ISRM, IAEG, IGS, ITA, ICOLD , Melbourne, 2000, Proceedings, pp. 749-825
- 124 Box-shaped pile and diaphragm wall foundations for high loads. 15th International Conference on Soil Mechanics and Geotechnical Engineering. Istanbul, 2001
- 125 Compaction of soil and other granular materials – interactions. In: Geotechnics for Roads, Railtracks and Earth Structures (ed. A.G. Correia, H. Brandl), ISSMGE, 2001, A.A. Balkema – Svets & Zeitling, Lisse, The Netherlands. (ISBN 90 2651 8447), pp. 3-12,
- 126 High embankments instead of bridges and bridge foundations in embankments. Special Lecture. In: Geotechnics for Roads, Railtracks and Earth Structures (ed. A.G. Correia, H. Brandl), ISSMGE, 2001, A.A. Balkema – Svets & Zeitling, Lisse, The Netherlands. (ISBN 90 2651 8447), pp. 13-26,

- 127 The importance of optimum compaction of soil and other granular materials. In: Geotechnics for Roads, Railtracks and Earth Structures (ed. A.G. Correia, H. Brandl), ISSMGE, 2001, A.A. Balkema – Svets & Zeitling, Lisse, The Netherlands. (ISBN 90 2651 8447), pp. 47-68,
- 128 Freezing-thawing behaviour of soil and other granular material – influence of compaction. In: Geotechnics for Roads, Railtracks and Earth Structures (ed. A.G. Correia, H. Brandl), ISSMGE, 2001, A.A. Balkema – Svets & Zeitling, Lisse, The Netherlands. (ISBN 90 2651 8447), pp. 141-164.
- 129 Low embankments on soft soil for highways and high-speed trains. In: Geotechnics for Roads, Railtracks and Earth Structures (ed. A.G. Correia, H. Brandl), ISSMGE, 2001, A.A. Balkema – Svets & Zeitling, Lisse, The Netherlands. (ISBN 90 2651 8447), pp. 239 – 258.
- 130 Geotechnics of railtrack structures. In: Geotechnics for Roads, Railtracks and Earth Structures (ed. A.G. Correia, H. Brandl), ISSMGE, 2001, A.A. Balkema – Svets & Zeitling, Lisse, Netherlands. (ISBN 90 2651 8447), pp. 271-288
- 131 Flächendeckende Dynamische Verdichtungskontrolle (FDVK) mit Vibrationswalzen. Grundlagenforschung und praktische Anwendung. (H. Brandl, D. Adam) Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Verkehr, Innovation und Technologie, Heft 506, Wien, 2001, 375 Seiten, 282 Abbildungen)
- 132 Flächendeckende Dynamische Verdichtungskontrolle (FDVK) mit unterschiedlich angeregten Walzen. (H. Brandl, F. Kopf, D. Adam) Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Verkehr, Innovation und Technologie, Heft 517, Wien, 2001, (150 Seiten, 146 Abbildungen).
- 133 Slope stability and spreading of landfills. 2nd Australia – New Zealand Conference on Environmental Geotechnics. Newcastle, Australia, November 2001
- 134 Risikomanagement und Beobachtungsmethode in der Geotechnik. Keynote Paper, 12. Donau-Europäische Konferenz „Geotechnisches Ingenieurwesen“, International Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering (ISSMGE) und Deutsche Gesellschaft für Geotechnik e.V. (DGGT), Proceedings, Passau, Mai 2002
- 135 Conventional and Box-Shaped Piled Rafts. (H. Brandl, R. Hofmann), Ninth International Conference on Piling and Deep Foundations Deep Foundation Institute, Hawthorne, USA, Nice, France, June 2002
- 136 Die Sanierung schiefgestellter turmartiger Bauwerke. 10. Wiener Sanierungstage, Österr. Forschungsinstitut für Chemie und Technik, Wien, 2002
- 137 Infrastructure projects in landslide-prone areas. Keynote Paper, 3rd International Conference on Landslides, Slope Stability and the Safety of Infra-Structures. Proceedings, CI-Premier Conference Organisation, Singapore 2002
- 138 Tragfähigkeits- und Setzungsverhalten von Kastenfundierungen für Brücken. (H. Brandl, R. Hofmann), Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Verkehr, Innovation und Technologie, Heft 524, Wien, 2002. (175 S. 171 Abb.)
- 139 Kalkuliertes geotechnisches Risiko versus „Geopoker“. Vorträge zum 10. Darmstädter Geotechnik-Kolloquium am 13. März 2003 - Jubiläums-Kolloquium, Mitteilungen des Institutes und der Versuchsanstalt für Geotechnik der Technischen Universität Darmstadt, Heft 64, Darmstadt, März 2003
- 140 Construction of hydro-power plants beneath existing ones. 13th European Conference of ISSMGE, Prague, August 2003
- 141 Micropiles for underpinning/undercrossing of historical buildings. International Geotechnical Conference dedicated to the Tercentenary of Saint Petersburg: Reconstruction of Historical Cities and Geotechnical Engineering. Russian Society for Soil Mechanics, Geotechnics and Foundation Engineering; ISSMGE, Keynote Paper. ASV Publishers, Moscow. St. Petersburg, 2003

- 142 Der dynamische Lastplattenversuch mit dem Leichten Fallgewichtsgerät. (mit Adam, Kopf, Niederbrucker) Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie. Straßenforschung Heft 533, (278 Seiten, 277 Abbildungen), Wien, Juni 2003
- 143 Box-shaped foundations of bored and auger piles (or diaphragm walls). Proceedings of the 4th International Geotechnical Seminar on Deep Foundation on Bored and Auger Piles. Ghent, June 2003, Millpress Rotterdam, 2003
- 144 Zustandsbewertung, Überwachung, Sicherung und Sanierung von Deichen und Hochwasserschutzdämmen. (H. Brandl, S. Blovsky) in „Sicherung von Dämmen und Deichen.“ Handbuch für Theorie und Praxis. Universitätsverlag Siegen, Siegen, August 2003
- 145 Geothermal heating and cooling of buildings. 4th Suklje's day, Keynote Paper. Slovenian Geotechnical Society. Portoroz, Oktober 2003
- 146 Der Einsturz einer tiefen Baugrube und deren Sanierung. (H. Brandl, R. Hofmann) Österreichische Ingenieur- und Architekten-Zeitschrift ÖIAZ. 148. Jahrgang Heft 5-6/2003, Wien, Dezember 2003
- 147 Load plate test with the light falling weight device. (H. Brandl, D. Adam) Proceedings “Advances in geotechnical engineering”: The Skempton Conference. Thomas Telford. London, 2004
- 148 Die Grundlagen der Projektierung und des Baus von Abfalldeponien (A.A. Bartolomey, H. Brandl, A.B. Ponomarev). In Russisch, Buchform, Verlag: ASB Moskau, 2004
- 149 Embankments replacing bridges; bridge foundations and culverts in high embankments. International Scientific Conference “Geological-Geotechnical Issues”, Post Conference Proceedings, Egnatia Odos, Techn. Chamber of Greece, Hellenic Member Society of ISSMGE, Thessaloniki/Greece, 2004
- 150 Soil and Rock Nailing. (H. Brandl, D. Adam), Keynote Paper. International Conference on Soil Nailing & Stability of Soil and Rock Engineering, Nanjing/China, October 2004
- 151 Continuous Compaction Control (CCC) for fill dams and roller compacted concrete dams. (H. Brandl, D. Adam), Keynote Paper. 4th Int. Conference on Dam Engineering. Nanjing/China, October 2004
- 152 Die Anwendung von Mikropfählen zur Verstärkung von Bauwerksfundamenten und zur Untertunnelung von Bauwerken. Application of micropiles for strenthening the foundation of buildings and for their undercrossing (in Russisch). Volume 7 of the Journal “Reconstruction of Historical Cities and Geotechnical Engineering. ASV Publishers, St. Petersburg-Moscow, 2004
- 153 Innovative methods and technologies in earthworks. Keynote Paper. Int. Seminar on Geotechnics in Pavement and Railway Design and Construction. Int. Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering (ISSMGE), TC 3 Committee; National Technical University of Athens; Hellenic Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering. Athens, 2004; (Geotechnics in pavement and railway design and construction. (ed. Correia, Gomes, A.; Loizos, A.)– ISBN 9059660382 (Mill Press), Rotterdam 2004), pp. 3-34.

- 154 Geotechnical aspects for high-speed railways. Int. Seminar on Geotechnics in Pavement and Railway Design and Construction. Int. Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering (ISSMGE), TC 3 Committee; National Technical University of Athens; Hellenic Society for Soil Mechanics and Geotechnical Engineering. Athens, 2004; (Geotechnics in pavement and railway design and construction. (ed. Correia, Gomes, A.; Loizos, A.)– ISBN 9059660382 (Mill Press Rotterdam 2004), pp. 117-134
- 155 Fading away vibrations during heavy tamping. (H. Brandl, F. Kopf und I. Paulmichl) XVI. ISSMGE International Conference; Proceedings, Osaka, 2005
- 156 Slope Stabilization with Socket Walls using the Obersavtional Method. (H. Brandl, S. Blovsky) XVI. ISSMGE International Conference; Proceedings, Osaka, 2005
- 157 Box-shaped deep foundations for high load transfer (bridges, power plants, high rise buildings). Volume 9 of the Journal “Reconstruction of Historical Cities and Getoechnical Engineering. ASV Publishers, St. Petersburg, 2005 (in Russisch)
- 158 Pile preloading for (differential) settlement reduction of buildings. Volume 9 of the Journal “Reconstruction of Historical Cities and Getoechnical Engineering. ASV Publishers , St. Petersburg, 2005 (in Russisch)
- 159 Energy foundations and other thermo-active ground structures. Rankine Lecture, Géotechnique 56, No. 2, London, 2006, pp. 81 – 122.
- 160 Settlement-minimizing pile and diaphragm wall foundations for high-rise buildings and bridges. Keynote Paper. 7th International Geotechnical Conference “Geotechnics in urban areas”. Slovak University of Technology, Faculty of Civil Engineering, Bratislava, June 2005
- 161 The civil and geotechnical engineer in society – ethical and philosophical thoughts; challenges and recommendations, Special Paper, Post-Conference Version. The Deep Foundation Institute (DFI), Hawthorne, New Jersey USA, Vancouver, 2004, Revised reprint 2005, pp. 1-23
- 162 Continuous Compaction Control (CCC) with differently excited dynamic rollers. (H. Brandl, F. Kopf, D. Adam) Schriftenreihe Straßenforschung des Bundesministeriums für Verkehr, Innovation und Technologie, Heft 553, (150 Seiten, 146 Abbildungen), Wien, 2005
- 163 Erosionsstabilität und Standsicherheit von Hochwasserschutzdämmen bei Wildbächen (mit besonderer Berücksichtigung von Murenabgängen). (H. Brandl, R. Hofmann), 2. Symposium „Sicherung von Dämmen, Deichen und Stauanlagen“. Pre-Conference Volume, Siegen, 2006
- 164 Box shaped Foundations of Bridges, Silos and Abutments in Harbour Zones. Invited Lecture. Baltic Geotechnics X. Post Conference Proceedings (revised version), Riga, 2006
- 165 Ground-sourced energy wells for heating and cooling of buildings (H. Brandl, D. Adam, R. Markiewicz). Acta Geotechnica Slovenica 2006/1, Vol.3, Maribor, Slovenia 2006-10-24, pp. 5-27
- 166 Ground improvement and earthwork innovations for transport infrastructure. Keynote Lecture. XIII. Danube-European Conference on Geotechnical Engineering Slovenian Geotechnical Society. Proceedings, Ljubljana, Slovenia, 2006
- 167 Substructure and superstructure interactions of high speed railways. (H. Brandl, I. Paulmichl) XIII. Danube-European Conference on Geotechnical Engineering. Slovenian Geotechnical Society. Proceedings, Ljubljana, Slovenia, 2006
- 168 Energy geocomposites for tunnels. (H. Brandl, D. Adam, R. Markiewicz). 8th International Conference on Geosynthetics. IGS, Yokohama, Japan, 2006
- 169 Frost-Tau-Verhalten von Böden und künstlichen Korngemischen. Erdbau für Verkehrswege 2005. Veröffentlichungen des LGA-Grundbauinstitutes, Heft 83. Nürnberg, 2005 (erschienen 2006)
- 170 Frost-Tau-Verhalten Kalk- oder Zement-stabilisierter feinkörnichter bindiger Böden. Erdbau für Verkehrswege 2005. Veröffentlichungen des LGA-Grundbauinstitutes, Heft 83. Nürnberg, 2005 (erschienen 2006)

- 171 The Civil and Geotechnical Engineer in Society – Ethical and Philosophical Thoughts; Challenges and Recommendations, Aktualisierte Version in russischer Sprache, St. Petersburg, 2006
- 172 Bridges or Embankments in creeping slopes? Darmstadt Geotechnics No 11, Modified reprint of 10th Darmstadt Geotechnical Conference, Technische Universität Darmstadt, 2006
- 173 Erosionsstabilität und Standsicherheit von Schutzdämmen gegen Wildbäche und Murengänge mit besonderer Berücksichtigung von Einbauten. (H. Brandl, R. Hofmann), 2. Symposium: Sicherung von Dämmen, Deichen und Stauanlagen. Universität Siegen, Post-Conference Volume. Siegen, 2006
- 174 Geotechnische Aspekte bei der Sicherung und Sanierung der Kremser Eisenbahnbrücke über die Donau (H. Brandl, S. Blovsky). Österreichische Ingenieur- und Architekten-Zeitschrift (ÖIAZ), 151. Jg., Heft 7-9/2006, S. 167-186
- 175 Die Kalibrierung der dynamischen Lastplatte (H. Brandl, D. Adam, F. Kopf). Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie Schriftenreihe Straßenforschung, Heft 561, Wien, 2007 (Buchform)
- 176 Long-term behaviour of soil improvement and recent innovations. Keynote Paper, 8th International Geotechnical Conference “Improvement of Soil Properties”, Proceedings of the Technical University Bratislava, Bratislava, 2007
- 177 Die Entwicklung des Spezialtiefbaus ab Mitte des 20. Jahrhunderts, 100 Jahre Österreichische Vereinigung für Beton- und Bautechnik, Wien, 2007
- 178 The collapse of a deep excavation pit in urban surroundings. XIV European Conference on Soil Mechanics and Geotechnical Engineering Madrid, 2007
- 179 Ground improvement and earthwork innovations for transport infrastructure. in Russisch, Volume 10 of the Journal “Reconstruction of Historical Cities and Geotechnical Engineering. ASV Publishers, St. Petersburg-Moscow, 2007
- 180 Heavy tamping integrated dynamic compaction control. (D. Adam, H. Brandl, F. Kopf and I. Paulmichl). Volume 11 of the Journal “Ground Improvement”, Thomas Telford Ltd, UK, 2007
- 181 Substructure and superstructure interactions of high speed railways. in Russisch, Volume 10 of the Journal “Reconstruction of Historical Cities and Geotechnical Engineering. ASV Publishers, St. Petersburg-Moscow, 2007
- 182 Stützkonstruktionen und Bauwerksfundierungen in labilen Hängen. 4th Colloquium Rock Mechanics – Theory and Practice, Mitteilungen für Ingenieurgeologie und Geomechanik, Band 8, Technische Universität Wien, 2008
- 183 Environmental Geotechnical Engineering of Landsfills and Contaminated Land. Keynote Paper, 11th Baltic Sea Geotechnical Conference, Proceedings, Gdansk, 2008
- 184 Energy foundations and other geothermal energy systems. 11th Baltic Sea Geotechnical Conference, Proceedings, Gdansk, 2008
- 185 The Development of Ground Engineering since the Midth of the 20th Century. (in Bulgarian), University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy, Sofia, 2008
- 186 Hochwasserschutz an Wildbächen in Österreich. (H. Angerer, H. Brandl, R. Hofmann), Keynote Paper, 3. Symposium „Sicherung von Dämmen, Deichen, Stauanlagen“, Universität Siegen, 2009
- 187 Energy piles concepts. Keynote Paper, BAP V-Symposium, Deep Foundations on Bored and Anger Piles. Ghent, 2008, CRC Press 2009, Proceedings pp. 77-98
- 188 Rock engineering for structures in unstable slopes. Keynote papter, ISRM symposium EUROCK 2009, European Conference of the International Society for Rock Mechanics, Dubrovnik/Croatia, 2009; Proceedings
- 189 Cyclic preloading of piles and box-shaped deep foundations. International Geotechnical Conference „Geotechnical Challenges in Megacities“, Moscow, 2010 (all relevant TCs of ISSMGE), Keynote Lecture, Proceedings, Vol. 1, pp. 3-28

- 190 Der Geotechnik-Ingenieur in der Gesellschaft: Philosophische Gedanken, Herausforderungen und Empfehlungen. Vienna – Terzaghi Lecture, 8. Österreichische Geotechniktagung, Wien 3-4. Februar 2011, Proceedings pp. 9-44 (ISSMGE, ÖIAV)
- 191 Geosynthetics applications for the mitigation of natural disasters and for environmental protection. Keynote Paper (extended “Giroud-Lecture” of IGS-World Conference in Brazil 2010), Geosynthetics International 2011, 18, No. 6 (Dec. 2011), pp. 340-390
- 192 Long-term behaviour of prestressed permanent ground anchors and anchored structures. Keynote Lecture, 15th European Conference on Soil Mech. and Geotechn. Eng., Athens, 2011, Proceedings, Vol. 4, pp. 201-216. IOS Press, Amsterdam.
- 193 75th Anniversary of ISSMGE – The Past. Keynote Lecture, 15th European Conference on Soil Mech. and Geotechn. Eng., Athens, 2011, Proceedings, Vol. 4, pp. 531-554. IOS Press, Amsterdam.
- 194 Bridges, embankments and retaining structures in unstable slopes. Keynote Lecture. Conference „Contemporary Civil Engineering Practice 2012“. Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad and Society of Civil Engineers of Novi Sad, Serbia. 17-18 May, 2012. Proceedings, pp. 23 – 46.
- 195 Mostovi, nasipi i potporni objekti na nestabilnim kosinama. Keynote Lecture. Konferencija Savremena Građevinska Praksa, 2012. Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad and Society of Civil Engineers of Novi Sad, Serbia. 17-18 May, 2012. Proceedings, pp. 23 – 46.
- 195 (Barrier) dams for traffic routes and settlements in unstable terrain (against rockfall, landslides, avalanches). Scientific Journal of Civil Engineering. Volume 3, Issue 1, June 2012. University Ss. Cyril and Methodius, Skopje, Macedonia.
- 196 Thermo-active ground-source structures for heating and cooling. Plenary Lecture, 12th International Conference on Modern Building Materials, Structures and Techniques. Vilnius, 16.-17.05.2013. Vilnius Gediminas Technical University. , Proceedings, Elsevier-Publisher
- 197 Heave and settlement of foundations due to groundwater fluctuation. Keynote Paper. 11th Slovak Geotechnical Conference, Technical University of Bratislava, Bratislava, 03-04.06.2013, Conference Proceedings.
- 198 Failures and defence of flood protection dykes and levees. 4. Symposium „Sicherung von Dämmen, Deichen und Stauanlagen“, 23-24 Februar 2012, Keynote Lecture. Universität Siegen, Germany Vol. IV of “Sicherung von Dämmen, Deichen und Stauanlagen“; published 2013, pp. 3-20
- 199 Consolidation/Creeping of Soils and Pre-treated Sludge. 5th Biot Conference on Poromechanics, Vienna, 10.-12.07.2013. ASCE, NewYork.
- 200 Flood protection dykes and levees (including defence measures during flood events). Geotechnical Seminar of the Polish Geotechnical Society, Keynote Lecture, Poznan/Poland, Sept. 2013, (in Polish)

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ОД ОБЛАСТА НА ОРГАНИЗАЦИСКИТЕ НАУКИ И УПРАВУВАЊЕ (МЕНАЏМЕНТ) ПО ПРЕДМЕТОТ СИСТЕМСКА АНАЛИЗА НА Е-БИЗНИС НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на одредбите од Законот за високото образование, Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Правилникот за условите, критериумите, постапката и начинот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 27.3.2015 година, донесе Одлука со број 0202-560/3 од 27.3.2015 година за формирање Рецензентска комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања по организациски науки и управување (менаџмент) по предметот системска анализа на е-бизнис, во состав: проф. д-р Сашо Јосимовски, академик Љупчо Коцарев и проф. д-р Калина Тренивска-Благоева. По деталното разгледување на пристигнатите пријави, Комисијата го изготви рефератот во согласност со членовите 10 и 11 од Правилникот за условите, критериумите, постапката и начинот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и во врска со тоа го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за наставник по предметот системска анализа на е-бизнис, објавен на 12.3.2015 година во дневниот весник „Нова Македонија“, се јави еден кандидат: д-р Мијалче Санта, вработен на Економскиот факултет во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје како асистент по група предмети од областа на е-бизнисот. Во продолжение ќе бидат изнесени податоците за кандидатот, со образложение, мислење и предлог на Комисијата до Наставно - научниот совет на Факултетот.

Биографски податоци

Кандидатот д-р Мијалче Санта е роден на 29.6.1980 година во Штип. Средното образование го завршил во ДСУ „Славчо Стојменски“ во Штип со одличен успех. Во 1998 година се запишал на Економскиот факултет во Скопје на департманот за менаџмент. Во 2001 година, по завршувањето на третата година од студиите го продолжи образованието на Универзитетот за професионална едукација „Фонтис“ во Ајндховен, Холандија, каде што и дипломирал како најдобар студент во јануари 2003 година со севкупен просек од 8,18. Во 2004 година се запишал на постдипломските студии по е-бизнис-менаџмент на Aberdeen Business School, The Robert Gordon University. Магистрирал во јуни 2006 година со магистерската теза на тема „SMEs migration to E-business: How it should be done in developing countries? The case of textile SMEs in the Stip region“ со просечен успех од 4,78 на скала од 1 до 6 каде 6 е најдобро, а 1 е паднат.

Во септември 2008 година, на Ecole doctorale de management Pantheon-Sorbonne при University Paris 1 – Pantheon Sorbonne пријавил докторска теза со наслов

„Framework for multivariate continuous transformation to learning organization”, под менторство на проф. д-р Селмин Нуркан. Докторската дисертација успешно ја одбранил на 17 декември 2014 година, со што се стекнал со титулата – научен степен - доктор по информатика. Дипломата е нострифицирана од Министерството за образование и наука на Република Македонија со решение за признавање на високообразовна квалификација стекната во странство со број 15-584 на 9 март 2015 година.

Во изминатиот период, кандидатот постојано научно се усовршувал и учествувал на повеќе конференции, семинари, обуки и работилници.

Кандидатот д-р Мијалче Санта одлично го владее англискиот јазик, а има познавање и од холандскиот јазик. Исто така, кандидатот одлично ги владее и ги користи софтверските апликации Пантеон и Creately.

1. Наставно-образовна дејност

Кандидатот д-р Мијалче Санта има скоро дванаесетгодишно работно искуство како помлад асистент и асистент по група предмети од областа на Е-бизнисот при Економскиот факултет во Скопје. Од септември 2003 година, па до денес, кандидатот е ангажиран во изведувањето вежби и делови од наставата по повеќе предметни дисциплини од областа на е-бизнисот, меѓу кои: основи на е-бизнис, основи на дигитална економија, информациона технологии, интернет-маркетинг, е-бизнис менаџмент 1 и 2, современи трендови во е-бизнис и е-бизнис иновации. Притоа, кандидатот успешно применува современи наставно-образовни методи, со помош на кои успешно им го пренесува на студентите знаењето од областа на Е-бизнисот, поттикнувајќи ги на креативност, критичко размислување и интерактивност. Дополнително, кандидатот целосно е ангажиран околу организирањето на испитите и колоквиумите на предметите на Катедрата за Е-бизнис, како и во координирањето и оценувањето на проектните задачи на студентите по овие предмети. Кандидатот се одликува со високо ниво на подготвеност да им помогне на студентите во совладување на материјалот по предметните дисциплини од областа на е-бизнисот и секојдневно е ангажиран околу одржувањето консултации со нив.

2. Научноистражувачка дејност

Потврда за исклучително квалитетната научноистражувачка работа на кандидатот се, секако, магистерскиот и докторскиот труд на кандидатот кои ги исполнуваат највисоките критериуми на научноистражувачко академско дело. Дополнително, во последните пет години тој има објавено единаесет труда во меѓународни научни публикации, од кои првиот во списание со импакт-фактор:

1. Santa Mijalce, and Selmin Nurcan. 2015. “Learning Organization Modelling Patterns.” Knowledge Management Research & Practice, February. doi:10.1057/kmrp.2014.22. (ИФ 0,683)
2. Santa, Mijalce, Selmin Nurcan, and Igor Terziev. 2014. “Learning Organization Atlas Framework Web Tool.” In proceedings of 22nd European Conference on Information Systems - ECIS 2014, Tel Aviv, Israel
3. Santa, Mijalce 2014. “Beyond systems modeling? A proposition for integral modeling”. Published in the proceedings of EMCSR 2014: Civilisation at the Crossroads – Response and Responsibility of the Systems Sciences, Vienna, Austria

4. Santa, Mijalce, and Selmin Nurcan. 2014. "Descriptive Lightweight Learning Organization Ontology." In *New Perspectives in Information Systems and Technologies*, Volume 1, edited by Álvaro Rocha, Ana Maria Correia, Felix B. Tan, and Karl A. Stroetmann, 183–89. *Advances in Intelligent Systems and Computing* 275. Springer International Publishing.
5. Stojmanovski, Viktor, Stojkovski, Velimir, Santa, Mijalce and Kostadinovska Dimitrovska, Beti 2013. "The Institutional Support as A Factor for Technology Internationalization from Developing Countries" in the *Proceedings of the 8th European Conference on Innovation and Entrepreneurship*, Brussels, Belgium.
6. Santa, Mijalce, and Selmin Nurcan. 2013. "Modeling the Creation of a Learning Organization by Using the Learning Organization Atlas Framework." In *Proceedings of the 15th International Conference on Enterprise Information Systems*, 278–85. Angers Loire Valley. doi:10.5220/0004450102780285.
7. Santa, Mijalce. 2013. "The Learning Organization Atlas Framework - A Design Science Approach." In *Bled eConference Graduate Student Consortium eBook*. Bled, Slovenia.
8. Josimovski, Saso, Trenevsk-Blaogoeva, Kalina and Santa, Mijalce 2011. "The National Policy Mixes of the Republic of Macedonia toward European Research Area" in the *proceedings of 4th International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional Development (ICEIRD)*, Ohrid Macedonia
9. Serafimoska, Marina and Santa, Mijalce 2010. "Implementation of the ERP System in the Government Institutions – The Case of Macedonian Government Institution" *Proceedings of 10th Manufacturing Accounting Research Conference*, European Institute for Advanced Studies in Management (EIASM), Ghent, Belgium
10. Trenevsk-Blaogoeva, Kalina, Josimovski, Saso, Mijoska, Marina, Santa, Mijalce 2010. "Increasing competitiveness of the companies in the Republic of Macedonia by implementation of ERP systems" *Proceedings of the 5th International Conference "An Enterprise Odyssey - From Crisis to Prosperity – Challenges for Government and Business"*, Zagreb, Croatia
11. Санта, Мијалче 2010. "Имплементација на деловно софтверско решение (ЕРП) во мало претпријатие во Македонија – истражување на случај", Годишник на Економскиот факултет во Скопје.

Во продолжение ќе биде даден краток опис на објавените трудови:

1. *Learning Organization Modelling Patterns*, коавтор со Селмин Нуркан, објавен во списанието *Knowledge Management Research and Practice* (ИФ 0,683). Целта на овој труд е да ги идентификува генеративните механизми на организациите кои учат преку користење на методологија на моделирање преку обрасци. Целта е остварена преку развој на концептуален модел за организациите што учат, кој го содржи учењето како централен елемент поддржуван од дополнителни десет елементи организирани во четири столба: насока (визија и стратегија), инфраструктура (структура, технологија и процеси), неформално (култура, моќ, политика) и промени (лидерство и промени). Преку развој на обрасци за секој елемент од моделот, нивоата на учење и односот "надмини и вклучи" се идентификувани како генеративни механизми на организациите кои учат.
2. *Learning Organization Atlas Framework Web Tool*, коавтор со Селмин Нуркан и Игор Терзијев, објавен во зборник на трудови на меѓународната конференција *22nd European Conference on Information Systems - ECIS 2014*, во Тел авив, Израел. Во овој труд се презентира веб-алатката *Learning Organization Atlas Framework*, која може да се користи за развој на организациите што учат. Веб-алатката се состои од четири дела: идентификување, атлас, усогласеност и мапи. Низ овие делови

организацијата може да се спореди со карактеристиките на организациите кои учат, да се идентификува дали организацијата е усогласена по различни аспекти и ентитети и да се идентификува стратегии и активности кои можат да им помогнат да станат организации што учат.

3. Beyond systems modeling? A proposition for integral modeling, објавен на симпозиумот EMCSR 2014: Civilisation at the Crossroads – Response and Responsibility of the Systems Sciences, во Виена, Австрија. Во овој труд, авторот тргнува од позицијата дека светот се состои од цело и делови. Во однос на целото, науката за системи има дадено голем придонес. Од друга страна, научни дисциплини кои се фокусираат на деловите и моделирање на тие делови прават обиди за разбирање на светот од тој аспект. Но, според авторот, деловите и целините постојат во исто време и континуирано комуницираат и динамички заедно го создаваат светот. Како резултат на ова, секогаш кога сакаме да го моделираме светот мора да ги вклучиме целините, деловите и нивните релации, т.е. да развиеме интегриран модел. Но, мора да се земе предвид дека, иако светот постои, тој е резултат на индивидуална перцепција и потоа создаден како резултат на интеракциите помеѓу различни индивидуи. За да може да се земат сите овие фактори предвид авторот предлага рамка за интегрирано моделирање.
4. Descriptive Lightweight Learning Organization Ontology, коавтор со Селмин Нуркан, објавен во списанието Advances in Intelligent Systems and Computing. Во овој труд се презентира лесна описна онтологија за организациите што учат со цел да се креира споделено разбирање за организациите што учат. Онтологијата ги идентификува клучните концепти и релации. За секој концепт и однос се дадени дефиниции и тие се објаснети. Класите Ентитет и Ниво и релациите вградено_во и надминува_и_вклучува се идентификувани како централни во онтологијата на организациите кои учат.
5. The Institutional Support as A Factor for Technology Internationalization from Developing Countries, коавтор со Виктор Стојмановски, Велимир Стојковски и Бети Костадиновска Димитровска, објавен во зборник на трудови од 8th European Conference on Innovation and Entrepreneurship во Брисел, Белгија. Во овој труд, со користење на методологијата на истражување на случај, се истражува дали институционалната поддршка им помага на малите и средните претпријатија и претприемачите во земјите во развој да успешно се справат со предизвиците кои произлегуваат од интернационализацијата на технологиите. Истражувањето на случај е направено на Европскиот информативен и иновативен центар во Македонија, која е партнер-организација на Европската мрежа на претпријатија. Резултатите покажуваат дека малите и средни претпријатија најчесто бараат информации за потенцијални партнери за интернационализација и трансфер на технологиите. Заклучокот е дека поддршката што им се дава на малите и средните претпријатија преку институции како Европскиот информативен и иновативен центар во Македонија, позитивно се одразува врз способноста на малите и средните претпријатија да ги интернационализираат нивните технологии и иновации.
6. Modeling the Creation of a Learning Organization by Using the Learning Organization Atlas Framework, коавтор со Селмин Нуркан, објавен во

зборник на трудови на меѓународната конференција 15th International Conference on Enterprise Information Systems во Ангерс, Франција. Главна цел на трудот е да ја презентира рамката Learning Organization Atlas Framework. Рамката се состои од аспекти кои сумарно ги презентираат карактеристиките на организациите што учат, мрежа на организациите што учат за анализа и споредување на организациите и мапа на организациите што учат која ги вклучува намерите на организациите и стратегиите за да се остварат тие намери. Рамката со нејзините четири елементи дава метод за моделирање на организациите што учат и нивните промени.

7. The Learning Organization Atlas Framework - A Design Science Approach, објавен во зборник на трудови од Bled eConference Graduate Student Consortium во Блед, Словенија. Целта на овој труд е да истражи дали методологијата на дизајн-наука може да се искористи за развој на алатка за организациите кои учат. Резултатот е дека методологијата на дизајн-наука може да се искористи за развој на практична алатка за развој на организации што учат, но треба да се земе предвид дека е потребно доволно време, ресурси и разнолико знаење за да може целосно да се следи методологијата.
8. The National Policy Mixes of the Republic of Macedonia toward European Research Area, коавтор со Сашо Јосимовски и Калина Трневска Благоева, објавен во зборник на трудови на конференцијата 4th International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional Development (ICEIRD) во Охрид, Македонија. Во овој труд се презентира и оценува миксот на национални политики во Република Македонија во однос на целите поставени во Лисабон и стратегијата Европа 2020. Оценувањето се фокусира на националните цели за истражување и развој и иновации, ефикасноста и ефективноста на националните политики и инвестициите во истражување и развој. Исто така, во трудот се претставени и силните и слабите страни на македонскиот истражувачки и иновативен систем. Заклучокот е дека Македонија прави прогрес кон ЕРА, но потребни се дополнителни напори за развој на соодветни политики за истражување и развој кои се во согласност со европските цели за истражување и развој.
9. Implementation of the ERP System in the Government Institutions – The Case of Macedonian Government Institution, коавтор со Марина Серафимоска, објавен во зборник на трудови од 10th Manufacturing Accounting Research Conference, European Institute for Advanced Studies in Management (EIASM), Гент, Белгија. Во овој труд се презентира искуството од процесот на имплементација на софтверското решение OpenERP во јавниот сектор, конкретно во владина институција. Процесот на имплементација е започнат со бизнис анализа на операциите на клиентот, нивно мапирање во OpenERP решението, имплементирање на барањата во системот и тестирање на севкупното решение. Врз основа на истражувањето се утврди дека важен аспект за успешна имплементација е дефинирање на ризиците и начини како тие да се надминат. На крај е презентирано влијанието на OpenERP врз вработените и ефикасноста на целата организација.
10. Increasing competitiveness of the companies in the Republic of Macedonia by implementation of ERP systems, коавтор со Сашо Јосимовски, Калина Трневска Благоева и Марина Мијоска, објавен во зборник на трудови од

5та меѓународна конференција “An Enterprise Odyssey - From Crisis to Prosperity – Challenges for Government and Business” во Загреб, Хрватска. Во овој труд се елаборира важноста на имплементација на ЕРП-системи во претпријатијата во Македонија. Понатаму се идентификува нивото на користење на ЕРП-системи во претпријатијата во Македонија преку користење на соодветен прашалник. Заклучокот е дека фирмите се свесни за влијанието на новите технологии на различните бизнис-функции, но се уште е проблем ниското ниво на воведени ЕРП-системи и нивното бавно воведување.

11. Имплементација на деловно софтверско решение (ЕРП) во мало претпријатие во Македонија – истражување на случај, објавен во годишник на Економскиот факултет во Скопје. Во овој труд е даден преглед на модели за имплементација на ЕРП-системи во претпријатијата. Потоа е презентирано истражување на случај во кое се дава преглед на имплементација на ЕРП-систем во мало претпријатие во Македонија. На крај е направена споредба на моделите за имплементација на ЕРП системи со имплементацијата во мало претпријатие во Македонија. Заклучокот е дека фазите на имплементација интуитивно се следат од страна на малото претпријатие, но не така на формален и предодреден начин како што е дадено во моделите.

3. Стручно-апликативна дејност

Покрај наставно-образовната и научноистражувачката дејност, кандидатот д-р Мијалче Санта бил активно вклучен и во изведувањето на стручно-апликативни активности.

Кандидатот бил вклучен во евалуација и избор на 50 најдобри е-бизнис планови за отворање на електронска продавница, организирани од страна на Министерството за информатичко општество во 2012 и 2014 година. Дополнително, кандидатот бил вклучен како соработник при изготвување и пријавување на научно-образовен национален проект, под наслов „Дигитализација на бизнис-процесите на претпријатијата во Република Македонија за подобрување на ефикасноста и иновативноста“, на повик на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во 2014 година. Дополнително, кандидатот успешно ги извршувал своите работни задачи и како член на следниве факултетски комисии:

- член на Комисија за шифрирање на поднесените пријави за упис на нови студенти во I година во 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15 годинач
- член на Комисијата за идентификување на состојбата и можностите за добивање на меѓународна акредитација на Економскиот факултет во Скопје, 2012.

Покрај ова, кандидатот од 2013 година е и национално контакт-лице за инструментот за мали и средни претпријатија и потпрограмата за пристап до ризичен капитал во програмата Хоризонт 2020.

Во однос на меѓународниот научен ангажман, кандидатот е дел член на организационен или програмски одбор на следниве меѓународни научени собири:

- 8th SIGSAND/PLAIS EuroSymposium' 2015;

- WorldCIST'15 – 3rd World Conference on Information Systems and Technologies;
- 7th SIGSAND/PLAIS EuroSymposium' 2014.

Кандидатот е исто така добитник и на наградата „Гоце Делчев“ за значајно остварување во сите области од науката од интерес на Република Македонија, добиена на 4 мај 2013 година.

ОПШТА ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

Врз основа на конкурентските материјали, Рецензентската комисија констатира дека единствен пријавен кандидат на конкурсот за избор на наставник по предметот системска анализа на е-бизнис, објавен во дневниот весник „Нова Македонија“ од 12.3.2015 година, е д-р Мијалче Санта. Кандидатот ги исполнува сите законски и нормативни критериуми за избор во звањето доцент од областа на организациските науки и управување (менаџмент) по предметот системска анализа на е-бизнис. По проучувањето на приложената документација од кандидатот и увидот во објавените трудови, Комисијата е едногласна во мислењето дека:

- кандидатот д-р Мијалче Санта има скоро дванаесетгодишно работно искуство како помлад асистент и асистент на група предмети од областа на Е-бизнисот на Економскиот факултет во Скопје. Досегашното искуство и континуираното унапредување резултирале со креирање на квалитетен и одговорен млад наставно-научен работник;
- кандидатот на прв и втор циклус на студии има просечен успех над осум за секој циклус посебно;
- кандидатот во последниот мандат, како асистент на група предмети од областа на Е-бизнисот на Економскиот факултет во Скопје, во анкетата за самоевалуација на студентите, е оценет со позитивна оценка;
- за време на своето работно искуство, со високо ниво на професионалност, посветеност и одговорност, кандидатот ги извршувал сите зададени работни обврски на ниво на Катедрата за Е-бизнис, како и работните обврски во рамките на работните комисии на ниво на Факултетот. Притоа, кандидатот се карактеризира со отвореност и подготвеност за соработка со студентите, колегите и претпоставените;
- кандидатот претставува исклучително квалитетен научноистражувачки работник од областа на е-бизнисот, што особено се потврдува со докторската дисертација на Универзитетот Париз 1 – Пантеон - Сорбона;
- дополнително, научноистражувачкиот напор на кандидатот е верифициран и преку објавување на единаесет труда во меѓународни научни публикации во последните пет години од неговото работење, вклучувајќи и еден во списание со импакт-фактор;
- во изминатиот период, кандидатот има постигнато значајни резултати во сите предвидени дејности: наставно-образовна, научноистражувачка и стручно-апликативна дејност;
- како потврда на горенаведеното се и податоците за остварените 200,91 поени на кандидатот за неговиот досегашен ангажман во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност (Анекс 2 на рецензентскиот извештај).

Врз основа на погоре изнесеното, Рецензентската комисија со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, да го избере д-р Мијалче Санта во звањето доцент по предметот системска анализа на е-бизнис.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Сашо Јосимовски с.р.
2. Академик проф. д-р Љупчо Коцарев с.р.
3. Проф. д-р Калина Треневска Благоева с.р.

АНЕКС 2**ОБРАЗЕЦ****ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И
СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ****Кандидат: Мијалче Санде Санта****Институција: Економски факултет - Скопје****Научна област: електронски бизнис****НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Одржување на вежби • Основи на Е-бизнис – $12 \cdot 2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 10.8$ • Информациони технологии – $11 \cdot 2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 9.9$ • Интернет-маркетинг – $3 \cdot 4 \cdot 15 \cdot 0,03 = 5.4$ • Е-бизнис менаџмент 1 – $10 \cdot 2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 9$ • Е-бизнис менаџмент 2 – $9 \cdot 2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 8.1$ • Современи трендови во е-бизнис – $8 \cdot 2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 7.2$ • Е-бизнис иновации – $1 \cdot 2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 0.9$ • Маркетинг преку повеќе канали – $2 \cdot 2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 1.8$	53,10
2.	Консултации со студенти • Основи на Е-бизнис – $12 \cdot 150 \cdot 0,002 = 3.6$ • Информациони технологии – $11 \cdot 150 \cdot 0,002 = 3.3$ • Интернет-маркетинг – $3 \cdot 150 \cdot 0,002 = 0.9$ • Е-бизнис менаџмент 1 – $10 \cdot 150 \cdot 0,002 = 3$ • Е-бизнис менаџмент 2 – $9 \cdot 150 \cdot 0,002 = 2.7$ • Современи трендови во е-бизнис – $8 \cdot 150 \cdot 0,002 = 2.4$ • Е-бизнис иновации – $1 \cdot 150 \cdot 0,002 = 0.3$ • Маркетинг преку повеќе канали – $2 \cdot 150 \cdot 0,002 = 0.6$	16,80
	Вкупно	69,90

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Учесник во национален научен проект Дигитализација на бизнис процесите на претпријатијата во Република Македонија за подобрување на ефикасноста и иновативноста, април 2014 = 3 поени	3
2.	Учесник во меѓународни научни проекти - OI-NET - European Academic Network for Open Innovation – (2013-2016) =5 поени - H2020 INNO EEN-M - Enhancing the innovation management capacity of SMEs through the Enterprise Europe Network in Macedonia (2014 – 2015) =5 поени - ELLECTRA - WeB – European Electronic Public Procurement Application Framework in the Western Balkan Region (2006-2009) =5 поени - MEMFES – Master of E-business management at the Faculty of Economics in Skopje (2006-2009) =5 поени - SCORE – Strengthening the Strategic cooperation between the EU and Western Balkan Region in the field of ICT research 2007-2009) =5 поени - IS2WEB - Extending Information Society Networks to the Western Balkan Countries (2004-2007) =5 поени - EBUSMAN – E-business management for the Faculty of Economics – Skopje (2003-2006) =5 поени	35
3.	Монографији објавени во странство - Framework for multivariate continuous transformation towards learning organization – докторски труд = 12 поени - SMEs migration to E-business: How it should be done in developing countries? The case of textile SMEs in the Stip region – магистерски труд = 12 поени	24
4.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Santa Mijalce, and Selmin Nurcan. 2015. “Learning Organization Modelling Patterns.” Knowledge Management Research & Practice, February. doi:10.1057/kmrp.2014.22. (IF – 0.683) = 6,683 поени	6,01
5	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Santa, Mijalce, Selmin Nurcan, and Igor Terziev. 2014. “Learning Organization Atlas Framework Web Tool.” In proceedings of 22nd European Conference on Information	25,5

	Systems - ECIS 2014, Tel Aviv, Israel. = 2,4 поена • Santa, Mijalce 2014. "Beyond systems modeling? A proposition for integral modeling". Published in the proceedings of EMCSR 2014: Civilisation at the Crossroads – Response and Responsibility of the Systems Sciences, Vienna, Austria =3 поени • Santa, Mijalce, and Selmin Nurcan. 2014. "Descriptive Lightweight Learning Organization Ontology." In New Perspectives in Information Systems and Technologies, Volume 1, edited by Álvaro Rocha, Ana Maria Correia, Felix B. Tan, and Karl A. Stroetmann, 183–89. Advances in Intelligent Systems and Computing 275. Springer International Publishing. http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-05951-8_18. 2,7 поена • Stojmanovski, Viktor, Stojkovski, Velimir, Santa, Mijalce and Kostadinovska Dimitrovska, Beti 2013. "The Institutional Support as A Factor for Technology Internationalization from Developing Countries" in the Proceedings of the 8th European Conference on Innovation and Entrepreneurship, Brussels, Belgium. =1,8 поени • Santa, Mijalce, and Selmin Nurcan. 2013. "Modeling the Creation of a Learning Organization by Using the Learning Organization Atlas Framework." In Proceedings of the 15th International Conference on Enterprise Information Systems, 278–85. Angers Loire Valley. doi:10.5220/0004450102780285. =2,7 поени • Santa, Mijalce. 2013. "The Learning Organization Atlas Framework - A Design Science Approach." In Bled eConference Graduate Student Consortium eBook. Bled, Slovenia. =3 поени • Josimovski, Saso, Trenevsk-Blaogoeva, Kalina and Santa, Mijalce 2011. "The National Policy Mixes of the Republic of Macedonia toward European Research Area" in the proceedings of 4th International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional Development (ICEIRD), Ohrid Macedonia =2,4 поени • Serafimovska, Marina and Santa, Mijalce 2010. "Implementation of the ERP System in the Government Institutions – The Case of Macedonian Government Institution" Proceedings of 10th Manufacturing Accounting Research Conference, European Institute for Advanced Studies in Management (EIASM), Ghent, Belgium =2,7 поени • Trenevsk-Blaogoeva, Kalina, Josimovski, Saso, Mijoska, Marina, Santa, Mijalce 2010. "Increasing competitiveness of the companies in the Republic of Macedonia by implementation of ERP systems" Proceedings of the 5th International Conference "An Enterprise Odyssey - From Crisis to Prosperity – Challenges for Government and Business", Zagreb, Croatia =1,8 поени • Santa, Mijalce 2005. "Suitability of ERP implementation through ASP for the Macedonian government" published in the Proceedings of The 5th European Conference on E-Government, Antwerp, Belgium =3 поени	
6.	Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција	10

	• Санта, Мијалче 2010. "Имплементација на деловно софтверско решение (ЕРП) во мало претпријатие во Македонија – истражување на случај", Годишник на Економскиот факултет – Скопје =2 поена • Санта, Мијалче 2009. "Имплементирање на дигитален бизнис во мали и средни претпријатија: оценка на постојните модели и развој на нов модел", Годишник на Економскиот факултет – Скопје =2 поена • Ѓоргиев, Мијалче 2006. "Имплементација на е-бизнисот во текстилната индустрија во штипскиот регион", Годишник на Економскиот факултет – Скопје =2 поена • Ѓоргиев, Мијалче 2005. "Текстилната индустрија: дали е-бизнисот може да помогне?" Годишник на Економскиот факултет – Скопје =2 поена • Ѓоргиев, Мијалче 2004. "Образовна индустрија, е-бизнис, култура: дали постои поврзаност?", Годишник на Економскиот факултет – Скопје =2 поена	
	Вкупно	103,51

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Поглавје во книга • Подготовка на бизнис-план (поглавје во книгата "Како до сопствен бизнис"), Центар за развој на нови бизнис, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ =2 поена	2
2	Учество во комисији и тела на државни и други органи • Национална контакт-точка за Инструментот за мали и средни претпријатија во програмата Хоризонт 2020 (1 поен) • Национална контакт-точка за пристап до ризичен капитал потпрограмата во програмата Хоризонт 2020 (1 поен) • Член на Комисија за избор на 50 најдобри е-бизнис планови за отворање на електронска продавница, Министерство за информатичко општество и	5,00

	администрација, март 2012. (1 поен) - Член на Комисија за избор на 50 најдобри е-бизнис планови за отворање на електронска продавница, Министерство за информатичко општество и администрација, март 2014. (1 поен) - Член на Работна група за изработка на „Национална стратегија за информациско општество во Република Македонија”, 2004 и 2005 година (1 поен)	
3.	Учество на промотивни активности на Факултетот – 13 години *0,5 = 6,5 поени	6,50
4.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир - Член на програмски одбор на 8th SIGSAND/PLAIS EuroSymposium'2015 (1 поен) - Член на програмски одбор на WorldCIST'15 - 3rd World Conference on Information Systems and Technologies (1 поен) - Член на програмски одбор на 7th SIGSAND/PLAIS EuroSymposium'2014 (1 поен)	3
5.	Државна награда за научни достигнувања Награда „Гоце Делчев” за значајно остварување во сите области од науката од интерес на Република Македонија, добиена на 4 мај 2013 година (учесник во тим) =2 поена	2
6.	Студиски престој во странство Истражувачки престој за бизнис-процес менаџмент на Centre de Recherche en Informatique within the University of Paris 1 – Pantheon Sorbonne 10 јули – 1 октомври (до три месеци) =0,5 поени	0,5
7.	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект Дигитализација на бизнис-процесите на претпријатијата во Република Македонија за подобрување на ефикасноста и иновативноста, април 2014 (член) =0,50 поени	0,50
8.	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект (член) H2020 INNO EEN-M - Enhancing the innovation management capacity of SMEs through the Enterprise Europe Network in Macedonia (2014 – 2015) (носител) =2 поена	2
9.	Член на факултетска комисија Член на Комисија за шифрирање на поднесените пријави за упис на нови студенти во I година во 2004/05, 2005/06,	6

	2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15 година (11*0,5=5,5) Член на Комисијата за идентификување на состојбата и можностите за добивање на меѓународна акредитација на Економскиот факултет – Скопје, 2012 (0,5)	
	Вкупно	27,50

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	69,90
НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	103,51
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	27,50
Вкупно	200,91

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Сашо Јосимовски с.р.
2. Академик проф. д-р Љупчо Коцарев с.р.
3. Проф. д-р Калина Треневска Благоева с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ДИРЕКТНИОТ МАРКЕТИНГ И СОЦИЈАЛНИТЕ МЕДИУМИ “ОД М-Р КРАЉА ЧЕСМАЦИСКА, ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 27.2.2015 година, со Одлука број 0202-352/2 од 4.3.2015 формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Краља Чесмациска со наслов „Директниот маркетинг и социјалните медиуми“, во состав: проф. д-р Нада Секуловска (претседател), проф. д-р Снежана Ристевска-Јовановска (ментор), проф. д-р Анита Циунова-Шулеска (член), проф. д-р Сашо Јосимовски (член) и проф. д-р Лидија Пулевска Ивановска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Краља Чесмациска, со наслов „Директниот маркетинг и социјалните медиуми“, содржи 237 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со слики (59), табели (3), заклучок (стр. 193-196), прилози (229-237) и библиографски единици (стр.199-206), меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси. Содржината на трудот, освен вовед, *ајсџиракџи* и клучни зборови на македонски и англиски јазик, е систематизирана во 4 (четири) глави. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Трудот е структуриран во 4 (четири) глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Во воведниот дел, кандидатката укажува дека без разлика кој медиум компанијата го користи, весник, ТВ, социјална мрежа или друго, маркетинг-планот на компанијата предвидува придонес кон планот, одржување и раст на компанијата. Користењето на современите форми на директниот маркетинг во креирањето и спроведувањето на маркетиншките стратегии кај денешните компании во голема мера го одредува и нивниот успех. Современиот маркетинг и фокусот кон потрошувачот го прават директниот маркетинг незаменлив во обидот да се постигнат целите за успешна продажба и остварување профит на пазарот. Како и во секој систем, така и во системот на директниот маркетинг, формите во кои тој се јавува со текот на времето и појавата на новите технологии, добиваат или губат на значење, но сепак секоја од формите може индивидуално да функционира и да донесе успех онаму каде правилно ќе се употреби, а од друга страна, истите тие, индивидуални форми на директен маркетинг можат да се надополнуваат и испреплетуваат една со друга за да на крајот ја постигнат основната цел – задоволување на потрошувачите и остварување на максимален профит. Главната причина за појава на нови форми на директен маркетинг е технологијата. По последниве 10 години, најинтензивен раст и развој доживува *on-line* маркетингот, кој се јавува како резултат на појавата и бесконечното растење на интернет-мрежата и активностите кои можат да се спроведуваат со него. Начинот на кој интернетот се користи постојано се менува и затоа е тешко да се одреди кои производи можат и не можат да се продаваат преку интернет.

Првата глава од докторската дисертација е насловена како „Директниот маркетинг во дигиталната ера“. Во неа се анализирани функционирањето на директниот маркетинг во дигиталната ера, при што се прикажани новите концепти како што се интернет (online) маркетингот - последица на развојот на технологијата, особено во последната деценија, кој со себе донесе и многу нови форми на општествено постоење воопшто. Веб-страницата, електронската пошта и, на крај, електронската трговија се исто така обработени во оваа глава како веќе воспоставени канали на директниот маркетинг.

Во **втората глава**, „Социјалните медиуми како дел од дигиталната ера“, претставува обид на кандидатката да даде детален приказ на дефиниции за тоа што сè опфаќа поимот социјални медиуми, нивната улога во општеството, структурата на учесниците, развојот на социјалните медиуми, нивните предности и слабости, како и нивната оригиналност наспроти традиционалните индустриски медиуми.

Третата глава, „Социјалните медиуми како средство на маркетингот“, кандидатката го презентира своето научно истражување за влијанието на социјалните медиуми и тоа од аспект на директниот маркетинг, кој е основа на маркетиншките стратегии кои ги користат современите претпријатија во деловниот виртуелен свет. Во оваа глава е дадено објаснување како и зошто социјалните медиуми се совршен канал за спроведување на маркетиншки кампањи, причини поради кои социјалните медиуми се сметаат за еден од основните делови на стратегиите на комуникација, предностите и заканите од користење на социјалните медиуми како средство на маркетингот, како и иднината на интернет-маркетингот и социјалните медиуми.

Четвртата глава со наслов: „Влијанието на социјалните медиуми врз стратегиите на директниот маркетинг и конкурентноста на претпријатијата“, всушност, го претставува емпириско истражување кое кандидатката го спровела во повеќе претпријатија во Република Македонија, и се однесува на утврдување на врските меѓу социјалните медиуми и маркетиншките стратегии на претпријатијата, приспособување кон потребите на новата генерација потрошувачи и ефектите од нивното користење, а во поглед на нивната конкурентност. Истражувањето ги идентификува социјалните медиуми како фактор кој не треба да се занемари во спроведување на директниот маркетинг во дигиталната ера и како можност за постигнување на конкурентска предност. Во рамките на ова поглавје се изврши и дијагноза и интерпретација на резултатите од емпириското истражување, а дадени се и препораки и сугестии во однос на примената на социјалните медиуми во претприемничкиот процес во претпријатијата кои го користат директниот маркетинг како дел од своето работење, а во функција на воспоставување на одржлива конкурентска предност.

Во **заклучните согледувања**, кандидатката ја нагласува важноста и моќта на новите технологии и нивното влијание во секоја сфера од живеењето, а особено нивното влијание врз маркетингот. Социјалните медиуми го збогатуваат директниот маркетинг со уште еден канал на двонасочна комуникација. Маркетингот преку социјални медиуми е начин на кој технологијата се користи за градење на односи помеѓу компаниите и потрошувачите, потенцијални и постојни. Тој игра важна улога во тоа како потрошувачите ги откриваат, пребаруваат и разменуваат информациите во врска со брендovите на производите. Маркетингот преку социјалните медиуми се прифаќа многу брзо - повеќе не се смета за тренд или, пак, минлива фаза.

Предмет на истражување

Предмет на истражување на докторската дисертација, поднесена од кандидатката м-р Краља Чесмациска, претставува анализа и презентација на директниот маркетинг во дигиталната ера, поточно неговите најсовремени форми кои се реализираат преку интернет-мрежата, како веб-страницата во online-маркетингот и електронската пошта како форма на online маркетингот. Позицијата на директниот маркетинг во дигиталната ера, во оваа докторска дисертација е прикажана и во рамките на електронската трговија како елемент на интернет-

мрежата во која учество заземаат и најновите технологии и појавата и користењето на социјалните медиуми.

Дел од предметот на ова истражување е теоретското дефинирање на социјалните медиуми, како и утврдување на нивната улога во општеството, дефинирање на нивните предности и слабости и идентификација на нивните корисници. Оттука, предмет на истражувањето претставуваат и социјалните медиуми како средство на маркетингот, т.е. дефинирањето на маркетингот преку социјалните медиуми. Потребата од теоретско дефинирање на маркетингот преку социјалните медиуми произлегува од актуелноста на користењето на социјалните во деловното работење на компаниите ширум светот, но и во Република Македонија, како и нивното прифаќање од страна на потрошувачите.

Покрај истражувањето на светската литература заради теоретско дефинирање на социјалните медиуми и маркетингот преку социјалните медиуми, како и заради приказ на директниот маркетинг и неговото постоење во дигиталната ера, за потребите на оваа докторска дисертација кандидатката спроведе и емпириско истражување на пазарот во Република Македонија (во периодот август-септември 2014 година), кое имаше за цел: 1) да се осознае улогата што социјалните медиуми ја имаат во рамките на директниот маркетинг, како дел од маркетинг комуникациите кои денес се користат во претпријатијата, како и тоа дали нивната употреба влијае врз успешно позиционирање на компаниите наспроти нивната конкуренција; 2) да се утврди дали потрошувачите ги прифаќаат социјалните медиуми како средство за маркетинг комуникации.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Според кандидатката, социјалните медиуми претставуваат иновација во светот на информатичко комуникациската технологија и нивното влијание во општеството не е доволно истражено со научно истражувачки методи и токму затоа претставуваат предизвик во науката. Социјалните медиуми се најтранспарентните, најобврзувачките и најинтерактивни форми на односите со јавност. Тие се совршена комбинација помеѓу ажурни информации и автентична комуникација и дискусија во врска со тие информации. Во однос на маркетингот, тие се перципираат како нов вид на “див” маркетинг преку кој брендovите, бизнисите и организациите комуницираат со поединци за да креираат вести, пријатели, врски и да изградат заедници во виртуелниот свет. Како релативно нов феномен, социјалните медиуми добиваат важно место во маркетингот на компаниите и платформите за развој на база на потрошувачи. Прифаќањето на маркетингот преку социјалните медиуми беше многу брзо прифатен - повеќе не се смета за тренд или, пак, минлива фаза, со своето флексибилно и добро управувано присуство во големите социјални медиуми (Facebook, Twitter и Google+) стана неопходност за бизнисите кои сакаат да си обезбедат место како на традиционалниот, така и на дигиталниот пазар.

Краток опис на применетите методи

Кандидатката во рамките на своето теоретско истражување користи дескриптивен метод. При анализата се користени историскиот метод на собирање секундарни податоци, методот на собирање примарни податоци, методот на компарација, квантитативниот и аналитичкиот метод.

Во разработките на трудот, кандидатката консултирала релевантна и современа литература од еминентни експерти, научници и институции од областа на маркетингот и социјалните медиуми. Дел од податоците се прикажани во табели и слики.

Покрај методот на истражување на странска литература, кандидатката спровела и емпириско истражување на пазарот во Република Македонија, и тоа во периодот август – септември 2014 година, и тоа преку online-алатка за спроведување на истражувања Survey Monkey, како и со помош на други средства за комуникација, телефон, е-пошта и социјални медиуми.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Од докторскиот труд на кандидатката можат да се извлечат следниве резултати:

Социјалните медиуми полека стануваат важна алатка на маркетингот, кои на компаниите им отвораат можност да се вклучат на пазарот и да ги осознаат потребите на потрошувачите, што не е случај со масовните медиуми како ТВ, радио или печатени медиуми. Од друга страна, се работи за медиуми кои тешко се контролираат, постојат можности за нивна злоупотреба и негативно влијание врз брендovите, па оттука се отвора потребата од креирање на стратешки пристап кон употребата на социјалните медиуми. Тие се дефинираат како нова алатка на маркетингот и можат да се користат како самостоен канал за маркетиншка комуникација, бидејќи на компаниите им се нуди оригинална можност лесно, брзо и директно да комуницираат со потрошувачите и тоа во реално време.

Социјалните медиуми не можат да бидат ефективни без да функционираат истовремено со традиционалните медиуми.

Според истражувањето спроведено за потребите на овој труд, компаниите во Република Македонија користат социјални медиуми при спроведување на своите маркетиншки активности. Сепак, користењето е сè уште во зачеток, што се покажува преку фактот дека повеќето од компаниите не одредуваат лица кои единствено ќе бидат ангажирани за презентирање на компаниите на социјалните медиуми. Исто така, параметар дека користењето на социјалните медиуми е на почетокот на развој се и причините наведени како мотив за користење, а тоа претежно се промоција на бренд и комуникација со потрошувачите, но не и за продажба или истражување на пазарот.

Социјалните медиуми не може да се дефинираат како нов елемент на маркетингот кој бара креирање и спроведување на независна маркетиншка стратегија, туку треба да се интегрира во маркетинг миксот на компаниите. Доказ за тоа е и адхок пристапот кој компаниите го имаат при користење на социјалните медиуми, без посебна и однапред дефинирана стратегија.

При имплементација на маркетинг преку социјални медиуми, компаниите се соочуваат со недостаток на професионалци кои се конкретно обучени и имаат специфични вештини само за работа со социјални медиуми, што секако се должи на фактот дека сепак се работи за нов медиум, а и маркетинг менаџерите сè уште немаат целосен увид од предностите на користење на социјалните медиуми.

Социјалните медиуми креираат конкурентска предност за компаниите бидејќи расте бројот на online потрошувачи, т.е. следбеници на социјалните медиуми кои за брендovите и компаниите се информираат преку социјалните медиуми.

Компаниите треба и официјално да ги вклучат социјалните медиуми во маркетиншките комуникациски стратегии, особено оние компании кои се фокусирани на потрошувачите. Исто така, се покажува дека компаниите не ги занемаруваат социјалните медиуми и го сметаат за важно нивното користење преку следење на аналитичките алатки кои тие ги нудат.

Компаниите, а и потрошувачите, социјалните медиуми ги перципираат и ги прифаќаат како корисна алатка чиешто користење нема да се напушти. Тоа сигнализира дека социјалните медиуми ќе опстанат во блиската иднина, па оттука треба и да бидат вклучени во работата, со цел да се искористат нивните предности.

Кандидатката исто така дава свои препораки за понатамошно следење и анализа на социјалните медиуми и нивното користење во маркетингот и компаративни анализи со регионални и светски искуства.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Краља Чесмациска, со наслов „Директниот маркетинг и социјалните медиуми“, претставува истражување во областа на економските науки потесна област - маркетинг. Изработувајќи ја оваа тема кандидатката дава научен придонес во делот на:

користење на социјалните медиуми како средство на маркетингот и маркетиншките комуникации,

проценка на нивната апликативност во основните принципи на маркетингот,

утврдување на предностите и слабостите на социјалните медиуми и нивното користење во деловното опкружување, и

согледување на влијанието на новите технологии врз начинот на спроведување на маркетиншките стратегии во претпријатијата и можностите за искористување на нивните предности.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Краља Чесмациска, со наслов „Директен маркетинг и социјалните медиуми“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за позитивна оцена.

Проверката на докторскиот труд на кандидатката м-р Краља Чесмациска, со наслов „Директниот маркетинг и социјалните медиуми“, е иницирана од менторот проф. д-р Снежана Р.Јовановска, на 20.2.2015 во 12:22, време на почеток 20.2.2015 во 13:34, а заврши на 20.2.2015 во 15:11 часот. Резултатот за документот е: документот содржи 59364 зборови, од кои за 1770 **(2,98%)** е пронајдено совпаѓање во 636 документи. Врз основа на презентирани аспекти, заклучоци и спроведената проверка на докторскиот труд во базата на плагијати Комисијата констатира дека кандидатката ја владее материјата и самостојно ги извлекува заклучните согледувања кои кореспондираат со соодветните делови и целината на докторскиот труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавила, следниве рецензирани трудови:

- [1]. м-р Краља Чесмациска, „Современи форми на директен маркетинг“, магистерски труд, Економски факултет – Скопје, 2009 година;
- [2]. м-р Краља Чесмациска, „Информационен систем за поддршка на процесот на селекција и вработување на државни службеници; Електронско будетирање; Електронски систем за пријава и одјава на работни односи“, 2010 година, објавено во: „Основи и развој на е-Влада“, 2010 година.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Краља Чесмациска, со наслов „Директниот маркетинг и социјалните медиуми“, според мислењето на Комисијата за оцена, дава значаен придонес во областа на примената на директниот маркетинг и социјалните медиуми како еден од облиците на промоција, а со тоа ги исполнува основните услови и стандарди за нејзина позитивна оцена.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Краља Чесмаџиска** со наслов „Директниот маркетинг и социјалните медиуми“.

КОМИСИЈА

- 1. Проф.д-р Нада Секуловска, претседател, с.р.**
- 2. Проф.д-р Снежана Р.Јовановска, ментор, с.р.**
- 3. Проф. д-р Анита Ц.Шулеска, член, с.р.**
- 4. Проф. д-р Сашо Јосимовски, член, с.р.**
- 5. Проф. д-р Лидија П. Ивановска, член, с.р.**

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „МЕНАЏМЕНТ НА ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ ВО НЕПРОФИТНИ ОРГАНИЗАЦИИ (НПО) – СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ”, ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТОТ М-Р ЈОВАН МАЏОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 113, став 6 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 35/08), член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и член 39 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а според Одлуката на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, под бр. 0202-3041/2 донесена на 1.12.2014 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов **МЕНАЏМЕНТ НА ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ ВО НЕПРОФИТНИ ОРГАНИЗАЦИИ (НПО) – СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ**, поднесена од кандидатот м-р Јован Маџовски.

По внимателното и опстојно прегледување на содржината на докторската дисертација, Комисијата му го поднесува на Наставно-научниот совет следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација содржи вкупно 317 страници текст, 10 страници користена литература (151 релевантни изворно користени библиографски домашни и странски единици) и 23 страници прилози. Трудот претставува комплексна научна материја од доменот на менаџментот на човечките ресурси во непрофитните организации. Концепциски погледнато, содржината на дисертацијата е логично систематизирана, во согласност и во функција на јасно поставената цел, а се состои од:

Вовед	(1-10 стр.)
Глава I Стратегиски менаџмент на човечки ресурси во непрофитните организации	(11-55 стр.)
Глава II Основни функции на менаџментот на човечки ресурси во непрофитни организации	(56-228 стр.)
Глава III Специфичности на менаџментот на човечки ресурси во непрофитните организации	(229-265 стр.)
Глава IV Анализа на управувањето со човечките ресурси во профитните и во непрофитните организации во Република Македонија	(266-303 стр.)
Заклучок	(304-317 стр.)
Литература	(318-327 стр.)
Прилози	(328-350 стр.)

Во **воведот** на дисертацијата се дефинирани актуелноста на истражувањето, предметот, целта, задачите, како и широчината и длабочината на истражувањето.

Во **првата глава, „Стратегиски менаџмент на човечки ресурси во непрофитните организации”**, м-р Јован Маџовски на почетокот истражувачкото внимание го фокусира кон елаборирање на природата на непрофитните организации, која е нивната стратешка важност во светот, видовите на НПО, основните функции на НПО, улогата што ја игра НПО во општеството, како и митовите за НПО коишто даваат лажна слика за овие организации. Во следниот дел од оваа глава, м-р Јован Маџовски потенцира дека додека економската важност на профитните организации е доста јасна и истражена, важноста на непрофитните организации може да се согледа доколку се анализира каква улога имаат НПО во економиите на развиените земји, како и во земјите во транзиција. Кандидатот потенцира дека според учеството во БДП, во САД, НПО секторот зафаќа 7,5% од БДП, додека некои други индустриски гранки имаат многу помал процент, како, на пример, земјоделството кое има 0,9%. Во ЕУ, НПО-секторот опфаќа меѓу 3% од БДП во Австрија, па сè до 15,5% од БДП во Холандија. Во Источна Европа, од 0,3% од БДП во Полска и Романија до 2,8% од БДП во Унгарија. Според кандидатот, ова покажува дека овој сектор игра важна улога во светската економија, но и во економијата на многу земји во светот. Во следниот дел од оваа глава е направена анализа на НПО-секторот во Република Македонија преку систематизирање на различните постојни истражувања. Според динамиката на формирање на НПО во Република Македонија, се посочува зголемена динамика на формирање на НПО со воведувањето на пазарната економија, т.е. по осамостојувањето на Република Македонија. Се забележува интересен тренд на креирање нови НПО во периодот 1990-2000 година, бидејќи речиси 73% од вкупниот број на НПО е регистриран токму во овој период. Според показателите, м-р Јован Маџовски констатира дека во Република Македонија имало своевиден бум во бројот на НПО кој по 2001 година драстично се намалува. Кандидатот констатира дека непрофитниот сектор во Македонија се јавува како коректор на профитните организации и во оние области каде што економската логика, т.е. профитот не секогаш овозможува активности и конкретен ангажман. Во финалниот дел од оваа глава, се анализираат стратегиските аспекти на менаџментот на човечки ресурси во непрофитните организации, како што се односот меѓу стратегискиот менаџмент и менаџментот на човечки ресурси, стратегиските улоги на менаџментот на човечки ресурси и моделите за стратегиски менаџмент на човечките ресурси во непрофитните организации.

Во **втората глава, „Основни функции на менаџментот на човечки ресурси во непрофитни организации”**, м-р Јован Маџовски прави осврт на менаџментот на човечки ресурси во непрофитни организации со фокус на менаџерите во непрофитните организации. Во оваа глава, се елаборира улогата на лидерите за прифаќањето и за користењето на менаџментот на човечките ресурси во непрофитните организации, како и важноста за процесот на планирање на човечките ресурси. Понатаму, м-р Јован Маџовски својот фокус на истражувањето го посветува на целокупниот систем за менаџирање на перформансите од работењето на менаџерите и вработените. Понатаму, тој елаборира што претставува дизајнот на работното место, и дава објаснување на двете димензии на дизајнот на работното место – обемот/делокругот на работата и длабочината на работата. Во продолжение кандидатот ја анализира подобноста меѓу вработениот и работното место како и позитивните лостови на дизајнот на работното место. Кандидатот во овој дел ги елаборира и моделите на редизајн на работното место како и двата клучни пристапи на анализата на работното место – анализа на

работното место: заснована на задачи и заснована на компетенции. Понатаму, кандидатот ги истражува петте фази во анализата на работното место, улогата на одделот за човечки ресурси во спроведување на анализата на работното место и методите за анализа на работното место. На крајот на овој сегмент, кандидатот ги објаснува резултатите од анализата на работното место – описот и спецификацијата на работното место како и стандардите на работењето. М-р Јован Маџовски подетално се фокусира на два релативно нови аспекта за селекцијата во Република Македонија – центрите за проценка и селекцијата преку обука кои се во зародиш и кои во моментот ги спроведува само една домашна агенција за регрутирање и селекција. На крајот од овој сегмент, кандидатот ги анализира критериумите, предвидувачите и индикаторите за селекција, како и веродостојноста и валидноста на селекцијата. Кандидатот посебно го потенцира значењето на самовелуацијата на вработените за поквалитетно спроведување на процесот на анализа. Во финалниот дел на втората глава, кандидатот ги презентира нивоата на менаџмент, односно шесте клучни критични точки во развојот на менаџерската кариера, според авторите Чаран, Дротер и Ноел. Потоа, тој ја истражува резервата на менаџери и планот за наследување, за на крајот навистина детално да разработи околу триесетина методи за развој на менаџерите на работното место и надвор од работното место.

Во третата глава, **„Специфичности на менаџментот на човечки ресурси во непрофитните организации”**, м-р Јован Маџовски навлегува во клучните белези на менаџментот на човечки ресурси што ги поседуваат непрофитните организации - членови на извршните органи и волонтери. Човечките ресурси се еден од виталните ресурси и на непрофитните и на профитните организации. Кога профитот не е клучната цел на работењето, тогаш менаџментот на човечките ресурси има потреба од посебни техники и методи, сè со цел мисијата успешно да го замени профитот на пиедесталот. Кандидатот м-р Јован Маџовски потенцира дека најчесто волонтерите се столбот на многу НПО и поради тоа работата со волонтерите бара специфични менаџерски способности во НПО. Една од специфичностите на извршните директори на НПО е секако способноста за работа со луѓе, а особено волонтери - луѓе кои не се тука за плата туку за самодоказување, учење, стекнување искуство или за помагање во остварувањето на мисијата на НПО. Друга специфичност која се елаборира во оваа глава е фактот дека НПО немаат акционери или основачи на кои на крајот на месецот или кварталот треба да им се даде отчет за работењето и за остварувањето на профитот. Во НПО има други и многу поважни страни на кои треба да им се даде отчет: на членовите, извршниот орган, партнерите, донаторите, таргет-групите, локалната самоуправа, локалната јавност и јавноста воопшто. Следствено, менаџерот во НПО има тешка задача да балансира и да опслужува повеќе значајни засегнати. Една од клучните разлики меѓу профитните и непрофитните организации која ја потенцира овој докторат е тоа што членовите на извршниот орган (ИО) кај непрофитните организации многу често се волонтери. Значи, немаат финансиски мотив да го работат тоа што ветице дека ќе го прават, туку издвојуваат од своето приватно време за доброто на заедницата, мисијата на организацијата или на самата организација. М-р Јован Маџовски објаснува дека доколку волонтерите, вработените и работната средина се менаџираат соодветно, резултатите на една НПО можат да бидат подобри. Понатаму, доколку се има знаење за човечките ресурси и за управувањето со една организација, работните задачи можат да се развиваат заедно со растот на организацијата.

Во четвртата глава, **„Анализа на управувањето на човечките ресурси во профитните и непрофитните организации во Република Македонија”**, се елаборирани емпириските истражувања што беа спроведени за време на истражувачката работа на кандидатот, а кои вклучуваа анкетирање на

менаџери на непрофитни и профитни организации и менаџери за човечки ресурси во непрофитни и профитни организации. Во оваа глава, кандидатот прави преглед на постојната законска регулатива во областа на човечките ресурси, волонтирањето и практиканството во Република Македонија, прави споредба со регулативата во останатите земји од соседството и од Европската унија, при што се даваат препораки за идни подобрувања во законската регулатива, а сè со цел за зголемување на бројот на волонтери и практиканти во Република Македонија. Исто така, во оваа глава, кандидатот ја објаснува истражувачката методологија, примерокот, прашалникот и начинот на спроведување емпириско истражување. Прашалниците се дистрибуирани до испитаниците низ целата територија на Р. Македонија, а целта на ова истражување спроведено од кандидатот м-р Јован Маџовски е да се анализираат аспектите кои им се потребни на менаџерите за нивниот професионален и кариерен развој, земајќи ги предвид видот на организацијата (непрофитна или профитна), големината, потеклото, староста, дејноста на организацијата како и нивото на менаџментската позиција. Резултатот на ова истражување се состои од препораки за подобрување и на профитните и на непрофитните организации преку понатамошно подобрување на способностите, знаењата и вештините (или се поактуелните компетенции) на менаџерите на сите нивоа во организациите. Истражувањето на кандидатот е фокусирано на испитување на 23 општи потреби за развој на менаџерите во профитните и во непрофитните организации кои беа длабински испитувани со 105 специфични потреби за менаџерски развој. Анализата на м-р Јован Маџовски дава и препораки и предлози кои можат да доведат до зголемување на степенот на развиеност на менаџментот на човечките ресурси во Република Македонија. Финално, оваа анализа дава препораки кои непрофитниот сектор треба да ги применува од практиката на менаџментот на човечките ресурси во профитните организации, но и обратно, што треба профитните организации да применуваат од позитивната практика на менаџментот на човечки ресурси во непрофитните организации. М-р Јован Маџовски резимира дека навистина има потреба профитните и непрофитните да учат и да си помагаат едни со други, затоа што силната страна на едните е слаба страна на другите и обратно.

Во рамките на **заклучокот**, кандидатот м-р Јован Маџовски ги сумира заклучоците кои произлегуваат од целиот труд, потенцирајќи ги најбитните сознанија во теоријата и практиката од областа на менаџментот на човечките ресурси во непрофитните организации. Научно продлабочено, кандидатот м-р Јован Маџовски заклучува дека во Република Македонија, треба да се работи на развивање на непрофитните организации, но и на менаџерите, луѓето кои ги водат овие непрофитни организации, особено во делот на човечките ресурси.

ЛИТЕРАТУРАТА која е користена во овој труд содржи 151 библиографска единица, во најголем број од странски автори, а дел од домашни автори. Користената литература изобилува со книги, материјали и интернет-текстови, базирани на информации од повеќе различни земји, а во најголем дел од англиското говорно подрачје објавени по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа.

ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

Постои заблуда дека менаџментот е само за профитните организации, но како што непрофитните организации растат и добиваат сè поголема улога во социјалниот и во јавниот живот, така и сложеноста на менаџментот со НПО станува сè поголема. Оттука, оние што ги водат НПО, почнаа да согледуваат дека нема голема разлика помеѓу успешна НПО и успешна профитна организација - и едната и другата растат како резултат на успешноста и квалитетните луѓе, односно

човечките ресурси: двата типа организации прават територијални експанзии (едните поради мисијата, а другите поради профит и нови пазари); двата типа организации имаат потреба од позитивен имиџ во јавноста за да можат добро да продаваат или да служат - општествена одговорност; двата типа организации имаат потреба од обезбедување на финансии за да го поддржат својот развој - едните кредити, а другите грантови, донации, но во последно време и кредити; двата типа организации вработуваат нови, млади, образовани лидери; двата типа организации имаат потреба од силно корпоративно управување - јасно разграничување помеѓу двојство на функции и на интереси.

Имајќи го предвид трендот на пораст на бројот на НПО и улогата кои тие можат да ја имаат во економскиот развој на Македонија, менаџментот и особено менаџментот со човечките ресурси на непрофитните организации е клучно прашање за нивниот иден развој, што беше основен мотив за интересот за истражување во оваа област. Без квалитетен менаџмент, овие организации нема да можат да пораснат, да опстанат за подолг рок и да ја постигнат целта за која се основани. Менаџментот како наука го опфаќа управувањето во кој било вид организација (профитна, владина, невладина или непрофитна). Во Република Македонија, како и во светот, менаџментот досега многу повеќе се поврзуваше и се фокусираше кон приватниот сектор, оставајќи огромно поле за научна работа и истражување во областа на менаџментот на непрофитните организации, а особено во една од функциите на менаџментот - менаџментот со човечките ресурси.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Трудот на кандидатот м-р Јован Маџовски, под наслов **Менаџмент на човечки ресурси во непрофитни организации (НПО) – состојби и перспективи**, претставува сеопфатна, комплексна, научно издржана и целно насочена дисертација, која низ теориско и емпириско истражување третира современа и актуелна материја, која не е многу обработувана и елаборирана од страна на македонската научна и стручна јавност. Овој уникатен карактер на трудот посебно е нагласен со добиените резултати и сознанија од самото истражување во трудот според кое *Кориситењето на ресурси*, кое се однесува на потребите за познавање на ефективни техники за буџетирање и напредните елементи на финансискиот менаџмент е највисоко рангирана клучна потреба, од што кандидатот заклучува дека познавањето на финансискиот менаџмент и буџетирањето е една од најважните потреби на менаџерите. Овој заклучок на кандидатот се поклопува со времето на економска рецесија и финансиска криза која трае и започна од 2008 година и го намали растот на економиите, но и на самите организации и доведе до потежок пристап до финансии, намалување на активностите на институционалните и индивидуалните донатори, отежната наплата и пропаѓање на многу организации што не успеаја да ги контролираат и да ги намалат трошоците. Дополнително, ова укажува на зголемениот притисок и потреба менаџерите многу попрецизно, подетално и поефикасно да ги планираат, реализираат и да ги следат буџетите и финансиите во рамките на својот домен на ингеренции и на овластувања.

Докторската дисертација се одликува со методолошки приод кој е оригинален, со критички и аналитички однос кон научно-теоретските и апликативни истражувања на оваа материја од областа на менаџментот и организациското однесување. Основниот проблем кој е предмет на истражувањето на дисертацијата, менаџментот на човечките ресурси во непрофитните организации, е мошне прецизно определен, интегрално заокружен со неговите составни елементи и целосно истражен, според опфатноста и длабочината на утврдените заклучоци на кандидатот м-р Јован Маџовски.

Општата архитектоника на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и взаемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на високо ниво, а приодот кон материјата е селективен. Текстот во дисертацијата е одлично компјутерски обработен, лектуриран и отпечатен на хартија со висок квалитет. Сликите во докторската дисертација се целосно во боја.

Научниот и стручниот придонес на кандидатот се огледа и во успешниот мултидисциплинарен пристап на проучување и осознавање на сложените аспекти на менаџментот на човечките ресурси во непрофитните организации како основа за успешноста на овие организации.

Дополнителен научен и стручен придонес претставува тоа што кандидатот м-р Јован Маџовски согледал дека додека за менаџментот, во профитните организации, има многу литература и истражувања, за менаџментот во непрофитните организации постојат само ограничен број истражувања и анализи. Теоријата и достапноста на литературата на темата човечки ресурси и системот за менаџирање на перформансите од работењето е богата и бескрајно разновидна со истражувања, научени лекции, успешни приказни, најдобри практики, методологии, методи, статистики и евалуации за валидност и за веродостојност. Интересно е да се забележи дека кандидатот осознава дека како се навлегува во спецификите и разграничувањето на погоренаведеното, меѓу профитните и непрофитните организации, сè станува оскудно, тешко достапно и за некои теми и целосно недостапно или непостоечко. Од една страна, кандидатот открива дека колку што има изобилство на литература и практики кај профитните организации, толку од другата страна, целиот концепт на човечките ресурси во непрофитните организации изгледа како да е во зародиш. Ова особено важи за делот на менаџментот со човечките ресурси во НПО, кој во Република Македонија е многу малку научно истражуван.

Но, токму тука настанува најспецифичниот дел од теоретското и од практичното истражување на м-р Јован Маџовски. Иако во непрофитните организации нема толку литература, студии, истражувања, анкети, статистики, и сè погоре споменато (меѓу другото и затоа што тој сектор е сепак помал од профитниот сектор), интересно е да се забележи еден тренд кој полека под површината на тоа што се нарекува површно или основно истражување, се проткајува кај теоретичарите и кај практичарите во проблематиката на човечките ресурси во комбинација со непрофитниот и со профитниот сектор. За оние поупатените во материјата се поставува прашањето: дали модерните практики на човечките ресурси, на пример во Гугл, се толку иновативни и радикални или сепак тие претходно тлееле и биле спорадично употребувани, но секако не во толкав обем и со толкава финансиска моќ? Токму ова за кандидатот претставува интересно прашање за дебатирање, истражување, полемизирање, па и теоретско дополнително истражување. Според м-р Јован Маџовски значајно е да се напомене дека многу години пред да постои Гугл, во непрофитниот сектор, волонтерите, ја имаа и сè уште ја имаат слободата, спонтаноста и индивидуалноста која сега станува нов тренд, не само во високотехнолошките компании туку и во т.н. традиционални индустрии. Понатаму, според кандидатот, интересно е да се спомене дека ентузијазмот, полетноста, желбата да се успее, да се направи нешто големо, тимската работа, работењето на проекти и уште многу други термини кои денес се во тренд, се сржта на непрофитниот, а особено на граѓанскиот сектор. За да биде уште поинтересно, на сето ова кандидатот го надоврзува и фактот дека луѓето воопшто не биле платени туку работеле од срце, со љубов и се вложувале целосно со своето искуство, емоционална интелигенција и контакти, за да направат некоја промена која, за жал, ниту најбогатите држави на светот немаат финансиски ниту човечки капацитет да го подобрат (природни непогоди и

катастрофи, глад, болести, несоодветно згрижени пензионери, деца со посебни потреби, деца без родители, животни кои се на прагот да изумрат и да бидат истребени од човекот и неговата експанзија врз сите ресурси на планетата и природата, и уште многу многу глобални и локални предизвици коишто ниту профитниот ниту јавниот сектор не успеваат да ги надминат и покрај сета своја моќ).

Релевантноста и научниот карактер на оваа докторска дисертација се засилува со емпириското тестирање на поставената хипотеза и потхипотези. Преку нив се утврдуваат аспектите коишто им се потребни на менаџерите за нивниот професионален и кариерен развој, земајќи ги предвид видот на организацијата (непрофитна или профитна), големината, потеклото, староста, дејноста на организација како и нивото на менаџмент позицијата. Ако се има предвид дека користената литература од областа на менаџментот на човечките ресурси во профитните и непрофитните организации е добро селектирана и релевантна, можеме да заклучиме дека м-р Јован Маџовски целосно одговорил на поставените цели во оваа докторска дисертација.

Посебно постигнување во истражувањето на кандидатот претставува отсликување на состојбата со македонските менаџери во профитните и непрофитните организации и нивните потреби за развој. Според добиените резултати направени со дескриптивна и со непараметарска статистичка анализа како што се Mann-Whitney U и Kruskal Wallis тестовите, може да се заклучи дека тој во тоа целосно успеал. Со право можеме да нагласиме дека теоретските и практичните сознанија и заклучоци од оваа докторска дисертација можат да бидат особено корисни за секој македонски менаџер без разлика дали работи во профитни или непрофитни организации.

Поаѓајќи од фактот дека докторската дисертација во целост е работена според претходно дефинираните предмет, цел и задачи на истражувањето, со употреба на најрелевантна литература од областа на менаџментот на човечките ресурси во непрофитните и профитните организации, како и сознанието дека анализираните и истражените концепти се потврдија како теоретски и практично релевантни, ни претставува особена чест да констатираме дека докторската дисертација во целост ги остварува очекуваните резултати од неа.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатот м-р Јован Маџовски, под наслов: **Менаџмент на човечки ресурси во непрофитни организации (НПО) – состојби и перспективи**, беше проверена од менторот, преку софтверскиот пакет на проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 6,01%.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сето претходно истакнато, Комисијата има посебно задоволство да констатира дека м-р Јован Маџовски изработил труд од врвна научна и практична вредност, кој ги задоволува високите нивоа на научно-методолошките и апликативни стандарди за изработка на докторска дисертација. Оттаму, Комисијата има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно и квалитетно изработена докторска дисертација на кандидатот м-р Јован Маџовски, под наслов: **Менаџмент на човечки ресурси во непрофитни организации (НПО) – состојби и перспективи**;
2. да определи комисија за одбрана на докторската дисертација;
3. да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија
за оцена на докторската дисертација

1. Проф. д-р Љубомир Дракулевски,с.р.
2. Проф. д-р Димитар Бојациоски,с.р.
3. Проф. д-р Бобек Шуклев,с.р.
4. Доц. д-р Стојан Дебарлиев,с.р.
5. Доц. д-р Љупчо Ефтимов,с.р.

ПРЕГЛЕД

на прифатени теми за изработка на докторски труд

на Машинскиот факултет во Скопје

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Марија Шуманска	Експериментално и нумеричко истражување и оптимизација на перформансите на подвижен сончев колектор	Experimental and numerical research and optimization of moving solar collector performances	Вон. проф. д-р Ристо Филкоски	02-451/3 26.02.2015 год.
2.	Јасмина Стојановска	Истражување на динамиката на комерцијализација на патентите во функција на нејзино унапредување	Analysis of the dynamics of patent commercialization in direction of its improvement	проф. д-р Роберт Миновски	02-2299/5 27.11.2014 год.
3.	Марјан Цидров	Детекција на оштетување и примена на површински пиезоелектрични претворувачи во системи за следење на состојбата на континуирани витки елементи	Damage detection and piezoelectric transducer application in condition monitoring systems of continuous thin elements	Вон. проф. д-р Виктор Гаврилоски	02-1975/6 27.11.2014 год.

ПРЕГЛЕД

на теми за изработка на магистерски труд прифатени од
Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје
на седницата одржана на 26.02.2015 година

МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Дејан Кордоски	Оптимално техно-економско решение на станица за пречистување на технолошки отпадни води од месна индустрија	Optimal techno-economical solution for a meat-process industry waste water treatment plant	Вонр. Проф. д-р Зоран Марков	02-483/2 26.02.2015 год.
2.	Тони Димов	Репаратурно заварување на елементи од вентилатор за отпрашување	Repair welding on elements of fan for dedusting	Проф. д-р Добре Рунчев	02-452/2 26.02.2015 год.
3.	Горан Плетварски	Принципи на оптимизација на организациски дизајн во институциите од јавниот сектор во Република Македонија	Principles of optimization of organizational design in public sector institutions in the Republic of Macedonia	Проф. д-р Радмил Поленаковиќ	02-481/2 26.02.2015 год.
4.	Душко Димитровски	Анализа и синтеза на модели за имплементација на изведбена проектна документација кај хидроенергетски објекти	Analysis and synthesis of models for implementation of executive project documentation at hydropower facilities	Проф. д-р Валентино Стојковски	02-468/2 26.02.2015 год.
5.	Исеин Ајдари	Безбедноста при работа на технолошките системи во РЕК во функција на зголемена надежност	Safety at work of technological systems in mining and energy plant with purpose of increased reliability	Проф. д-р Јасмина Чалоска	02-433/2 26.02.2015 год.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТОТ МЕДИЦИНСКА ФИЗИКА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“ од 14.2.2015 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот медицинска физика, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет бр. 02-845/17, донесена на 3.3.2015 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: академик проф. д-р Љупчо Коцарев, проф. д-р Оливија Васкова, проф. д-р Даниела Миладинова, проф. д-р Виктор Урумов и проф. д-р Христина Спасевска.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот медицинска физика, во предвидениот рок се пријави д-р Томислав Станковски.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Томислав Станковски е роден на 23.3.1984, во Куманово. Основно образование како првенец на генерацијата и природно-математичко средно образование завршил во Куманово. Со високо образование се стекнал на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, со петгодишни студии на Отсекот за компјутерска техника, информатика и автоматика. Дипломирал во 2008 година, со просечен успех 9,72.

Кандидатот активно се служи со англиски јазик.

Во 2008 година се пријавил на докторски студии на Одделот за физика при Универзитетот Ланкастер, во Англија, Велика Британија. Кандидатот истражува во областа на нелинеарната биомедицинска физика, со тема на докторатот „Третирање на инверзниот проблем за неавтономни системи: апликација во биомедицински науки“. Докторската работа успешно ја брани на 7.3.2012 година, а свечено е промовиран во доктор на науки на 12.12.2012 година. Докторската теза е наградена како „најдобра од најдобрите“ и е издадена како книга од издавачот „Springer“.

Веднаш по завршувањето на докторските студии кандидатот продолжува да работи како истражувач во истата истражувачка група на Одделот за физика на Универзитетот Ланкастер. Истражувањето на кое работи го третира инверзниот проблем за неавтономни системи со примена на биомедицински впарени осцилатори. Неговите најголеми достигнувања се во насока на развивање нова методологија за динамичка Баесова инференција и во областа на впарувачки функции, вклучувајќи примена во кардио-респираторни, кардиоваскуларни и неврофизиолошки интеракции. Во неговите научни трудови за првпат се разоткриени кардиореспираторната впарувачка функција и невралните меѓуфреквентни впарувачки функции. Овие откритија кандидатот ги примени за да развие и нов тип на сигурносна енкрипција.

Автор е на десет научни труда во реномирани списанија со импакт-фактор, книга како единствен-автор за издавачот „Springer“, глава во книга за „Springer“, има учествувано и публикувано на бројни меѓународни конференции, раководи со два научни проекта во соработка со две мали и средни претпријатија и има учествувано во други три научни проекти,

има една интернационална патент-апликација и неколку врвни глобални популарни медиуми пишуваа за неговите научни откритија.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на Оделот за физика на Универзитетот Ланкастер, кандидатот д-р Томислав Станковски изведува вежби на додипломски студии за време на три студиски години 2008/2009, 2009/2010 и 2010/2011 година, по предметите: осцилации и бранови, синхронизација, електрични кола и инструменти, оптика и оптички инструменти, информациски вештини и комуникациски вештини. Активно е вклучен и во подготвување на материјали и софтверски пакети за одржување на наставата.

Научноистражувачка дејност

Д-р Томислав Станковски има објавено вкупно 10 научни трудови во престижни научни списанија, вклучувајќи како прв автор во Physical Review X со 8.38 и Physical Review Letters со 7.73 импакт-фактор. Научно-метрични податоци: 10 научни труда (прв автор 6 труда, ко-автор 4 труда) со кумулативен импакт-фактор од 37.254 (прв автор 27.306, ко-автор 9.948 импакт-фактор). Мултидисциплинарното истражување на кандидатот е публикувано и во физички и во медицински научни списанија.

Д-р Томислав Станковски е раководител на два научни проекта, а учествувал и како член во три меѓународни научни проекти. Има објавено книга и глава во книга за издавачот „Springer“ и има учествувало и публикувано на бројни меѓународни конференции.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Кандидатот бил активно вклучен во стручно-апликативната дејност на Универзитетот Ланкастер придонесувајќи со експериментална имплементација на научни откритија со комерцијален потенцијал во соработка со индустриски компании, како и со учество на промотивни активности.

Кандидатот д-р Томислав Станковски е член на уредувачкиот одбор и референт на неколку научни меѓународни списанија. Исто така, тој е вклучен и во организациски и програмски одбор на национални и меѓународни конференции.

Стручно усовршување во странство остварил со докторски студиски престој во Велика Британија во периодот октомври 2008 – март 2012 година.

Во периодот кога кандидатот одржувал вежби не бил подложен на систем за самоевалуација.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Томислав Станковски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот, Комисијата заклучи дека д-р Томислав Станковски поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето доцент во научната област медицинска физика.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Томислав Станковски да биде избран во звањето **доцент** во научната област медицинска физика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Академик проф. д-р Љупчо Коцарев с.р.
2. Проф. д-р Оливија Васкова с.р.
3. Проф. д-р Даниела Миладинова с.р.
4. Проф. д-р Виктор Урумов с.р.
5. Проф. д-р Христина Спасевска с.р.

ОБРАЗЕЦ КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Томислав Станковски

Институција:

Оддел за физика, Универзитет Ланкастер, Велика Британија - истражувач во посета.

Научна област:

медицинска физика

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
1.	Одржување на вежби (лабораториски, клинички, аудиториски или изработка на семинарски труд)	
	Предмет: IT Skills, Physics Department, Lancaster Univer. (3*3*15*0.03)	4.05
	Предмет: Communication Skills, Physics D., Lancaster Uni. (3*2*15*0.03)	2.7
	Предмет: Oscillations&Waves, Physics D., Lancaster Uni. (3*2*15*0.03)	2.7
	Предмет: Electrical Circuits&Instruments, Phys. D., Lanc. U. (3*2*15*0.03)	2.7
	Предмет: Optics&Optical Instruments, Phys. D., Lanc. Uni. (3*2*15*0.03)	2.7
2.	Подготовка на нов предмет	
	Вежби за предмет: Synchronization, Physics Dep., Lancaster University.	0.5
3.	Научно-популарна книга: автор	
	Stankovski T, "Tackling the inverse problem for non-autonomous systems: application in life sciences", Springer Thesis, Springer, 2014.	6
4.	Пакет материјали за одреден предмет	
	Изработка на Matlab-софтверски пакет за вежби по предметот Synchronization, Physics Dep., Lancaster University.	1
	Вкупно	22.35

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
1.	Раководител на меѓународни научни проекти	
	“Coupling Functions Secure Communications for Safety Related and Critical Systems” (2014–2015), Engineering and Physical Sciences Research Council (EPSRC) UK, Impact Acceleration Account (IAA).	9
	“Coupling Functions Encryption for Emotion Recognition” (2014–2015), EPSRC Impact Acceleration Account (IAA).	9
2.	Учесник во меѓународни научни проекти	
	“Brain, Respiration and Cardiac Causalities in Anaesthesia (BRACCIA)”, (2005–2009), European Commission under FP6.	5
	“Physics of Non-Autonomous Systems in the Life Sciences: a New Perspective on the Time-Variability of Complex Systems”, (2011–2015), EPSRC.	5
	“Emergence and Physics Far From Equilibrium”, EPSRC NetworkPlus.	5
3.	Дел од монографија објавен во странство	
	Clemson P, Petkoski S, Stankovski T, Stefanovska A, “Coupled nonautonomous oscillators”, Chapter 5. Nonautonomous Dynamical Systems in the Life Sciences, editors Kloeden PE, Pötzsche C, Lecture Notes in Mathematics, Springer, 2013.	6
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор (6+импакт-фактор)*(број на автори)	
	Stankovski T, McClintock PVE, Stefanovska A, “Coupling Functions Enable Secure Communications”, Physical Review X, 4:011026, 2014. (6+8.385)*0.8	11.508
	Stankovski T, McClintock PVE, Stefanovska A, “Dynamical inference: where phase synchronization and generalized synchronization meet”, Physical Review E, 89: 062909, 2014. (6+2.326)*0.8	6.661
	Clemson P, Suprunenko Y, Stankovski T, Stefanovska A, “The inverse approach to chronotaxic systems for single-variable time series”, Physical Review E, 89: 032904, 2014. (6+ 2.326)*0.6	4.996
	Stankovski T, Duggento A, McClintock PVE, Stefanovska A, “A Tutorial on Time-Evolving Dynamical Bayesian Inference”, European Physical Journal-Special Topics, 223: 2685, 2014. (6+1.76)*0.6	4.656
	Stankovski T, Ticcinielli V, McClintock PVE, Stefanovska A, “Coupling functions in networks of oscillators”, New Journal of Physics, 17: 035002, 2015. (6+3.673)*0.6	5.804
	Stankovski T, Cooke WH, Rudas L, Stefanovska A, Eckberg DL, “Time-frequency methods and voluntary ramped-frequency breathing: a powerful combination for exploration of human neurophysiological mechanisms”,	5.660

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	Journal of Applied Physiology, 115: 1806, 2013. $(6+3.434)*0.6$	
	Iatsenko D, Bernjak A, Stankovski T, Shiogai Y, Owen-Lynch PJ, Clarkson PBM, McClintock PVE, Stefanovska A, "Evolution of cardio-respiratory interactions with age", Philosophical Transactions of the Royal Society A, 371, 20110622, 2013. $(6+2.864)*0.6$	5.318
	Duggento A, Stankovski T, McClintock PVE, Stefanovska A, "Dynamical Bayesian inference of time-evolving interactions: From a pair of coupled oscillators to networks of oscillators", Physical Review E, 86: 061126, 2012. $(6+2.326)*0.6$	4.996
	Stankovski T, Duggento A, McClintock PVE, Stefanovska A, "Inference of Time-Evolving Coupled Dynamical Systems in the Presence of Noise", Physical Review Letters, 109: 024101, 2012. $(6+7.728)*0.6$	8.237
	Stefanovska A, Sheppard LW, Stankovski T, McClintock PV, "Reproducibility of LDF blood flow measurements: Dynamical characterization versus averaging", Microvascular Research, 82(3):274-6, 2011. $(6+2.432)*0.6$	5.059
5.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	
	Станковски Т, Стојановски Г, Станковски М, Тентов А, „Систем за прибирање на медицински податоци: мобилност и приказ на податоци“, ЕТАИ (здружение за Електроника, Телекомуникации, Автоматика и Информатика) 2009, Охрид, Македонија	2
	Нанева И, Станковски Т, Дичовски Н, Илиевска Д, Илијев М, „Парсирање на XML документи во GPRS систем“, ЕТАИ 2007, Охрид, Македонија	2
6.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки	
	Stankovski T, Eckberg DL, Stefanovska A. "The effects of time-varying breathing on human neurophysiological and cardiovascular mechanisms", 8th Conference of the European Study Group Cardiovascular Oscillations (ESGCO) IEEE, Trento, Italy, 2014	3
	Stankovski T., McClintock PV, Stefanovska A. "Cardiorespiratory coupling functions, synchronization and ageing", 8th Conference of the European Study Group Cardiovascular Oscillations (ESGCO) IEEE, Trento, Italy, 2014	3
	Clemson PT, Suprunenko YF, Stankovski T, Stefanovska A. "The heart as a chronotaxic system-Why its rate variability is both complex and simple: Theory and analysis methods", 8th Conference of the European Study Group Cardiovascular Oscillations (ESGCO) IEEE, Trento, Italy, 2014	3
	Stankovski T, Musizza B, McClintock PV, Stefanovska A, "Phase detection from the respiration signal" 6th Conference of the European Study Group	3

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
	Cardiovascular Oscillations (ESGCO), Berlin, Germany, 2010	
7.	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество	
	“The effects of time-varying breathing on human neurophysiological and cardiovascular mechanisms”, 8th Conference of the European Study Group Cardiovascular Oscillations (ESGCO), Trento, Italy, 2014	2
	“Cardiorespiratory coupling functions, synchronization and ageing”, 8th Conference of the European Study Group Cardiovascular Oscillations (ESGCO), Trento, Italy, 2014	2
	“Inference of time-evolving structural and functional relationships from networks of interacting oscillators”, Dynamics Days Eur. 2013, Madrid, Spain	2
	“Time-evolving Bayesian inference of coupled dynamical noisy systems”, Advanced Computational and Experimental Techniques in Nonlinear Dynamics 2013, Cusco, Peru	2
	“Measuring dynamical mechanisms from time-evolving coupled noisy systems”, Dynamics Days Europe 2012, Gothenburg, Sweden	2
	“Synchronization and stability analysis of interacting non-autonomous self-sustained oscillators”, Non-autonomous and Random Dynamical Systems in Life Sciences 2011, Inzell, Germany	2
	“Detection of synchronization, directionality and time-varying dynamics of coupled oscillatory processes”, Fluctuations and Coherence: from Superfluids to Living Systems 2011, Lancaster, UK	2
8.	Апстракти објавени во зборник на конференција – меѓународна	
	“Inference of time-evolving structural and functional relationships from networks of interacting oscillators”, Dynamics Days Eur. 2013, Madrid, Spain	1
	“Time-evolving Bayesian inference of coupled dynamical noisy systems”, Advanced Computational and Experimental Techniques in Nonlinear Dynamics 2013, Cusco, Peru	1
	“Dynamical inference of time-evolving coupled noisy systems”, Self-Organization in Complex Systems: The Past, Present, and Future of Synergetics 2012, Delmenhorst, Germany	1
	“Measuring dynamical mechanisms from time-evolving coupled noisy systems”, Dynamics Days Europe 2012, Gothenburg, Sweden	1
	“Synchronization and stability analysis of interacting non-autonomous self-sustained oscillators”, Non-autonomous and Random Dynamical Systems in Life Sciences 2011, Inzell, Germany	1
	“Detection of synchronization, directionality and time-varying dynamics of coupled oscillatory processes”, Fluctuations and Coherence: from Superfluids to	1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	Living Systems 2011, Lancaster, UK	
	“Synchronization of interacting oscillators subject to external non-autonomous influences “, Let's face chaos through nonlinear dynamics 2011, Maribor, Slovenia	1
	Вкупно	138.895

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1.	Дизајн или изработка на информациски систем	
	Дизајн и изработка на интернет-страница за Инженерската институција на Македонија во периодот 2004-2005 година.	1
2.	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот	
	Учества на отворен ден и промотивни активности на Physics Department, Lancaster University.	0.5
3.	Изработка на нов софтверски пакет	
	Изработка на Matlab-софтверски пакет (toolbox) за Time-Evolving Dynamical Bayesian Inference (TEDBI).	2
	ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС:	
4.	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание	
	Прегледен уредник (review editor) за списанието „Frontiers in Physiology and Bioengineering and Biotechnology“, за секцијата „Computational Physiology and Medicine“.	1
5.	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	
	Член на програмски одбор за конференцијата ЕТАИ 2013, Охрид, Македонија.	0.5
	Член на програмски одбор за конференцијата ЕТАИ 2015, Охрид, Македонија.	0.5
6.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир	
	Член на научен програмски одбор на конференцијата European Study Group Cardiovascular Oscillations (ESGCO), Trento, Italy, 2014.	1
7.	Награда за научни постигнувања од струкова организација – самостоен	

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	Докторската теза наградена и публикувана во “Springer Theses series”, Springer, Berlin, Germany.	3
8.	Студиски престој во странство - повеќе од 6 месеци	
	Докторски студии во период од октомври 2008 – март 2012 на Универзитетот Ланкастер, Велика Британија	2
9.	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект - носител	
	Изготвување и пријавување на Horizon 2020, Marie Skłodowska Curie, Individual Fellowship, апликација SEP-210202496.	2
	Вкупно	13.5
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		22,35
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		138,895
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		13,5
Вкупно		174,745

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

1. Академик проф. д-р Љупчо Коцарев с.р.
2. Проф. д-р Оливија Васкова с.р.
3. Проф. д-р Даниела Миладинова с.р.
4. Проф. д-р Виктор Урумов с.р.
5. Проф. д-р Христина Спасевска с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТОТ ФАРМАКОЛОГИЈА СО ТОКСИКОЛОГИЈА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците **Утрински весник**, **Дневник** и **Коха** од **14.2.2015** година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот **фармакологија со токсикологија**, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот, бр. **02-845/16**, донесена на **2.3.2015**, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Никола Лабачевски, проф. д-р Маја Сланинка Мицеска, проф. д-р Трајан Балканов, проф. д-р Гордана Петрушевска и проф. д-р Невена Костовска.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот фармакологија со токсикологија, во предвидениот рок се пријави **науч. сор. д-р Круме Јаковски**.

3. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Круме Јаковски е роден на 19.11.1966 година, во Скопје. Средно образование завршил во Скопје на гимназијата “Раде Јовчевски-Корчагин” во 1985 година. Со високо образование се стекнал на Медицинскиот факултет во Скопје, во 1995 година. Дипломирал во 1995 година, со просечен успех 9,15.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1997/98 година се запишал на втор циклус (постдипломски) студии на Медицинскиот факултет Студиите ги завршил во 2001 година, со просечен успех 9,28. На 28.12.2006 година го одбрал магистерскиот труд на тема: “Превентивни ефекти на одредени лекови врз нефротоксичноста предизвикана од циклоспорин кај стаорци”.

Докторска дисертација пријавил во 2009 година на Медицинскиот факултет. Дисертацијата на тема: *Генетски полиморфизам на CYP450 изоензимиите (CYP2C9, CYP2C19, CYP2D6 и CYP3A5) и нејовојто значење за фармакокинетиката на лековиите* ја одбрал на 8.1.2014 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Петар Милошевски, проф. д-р Кочо Димитровски, доц. д-р Трајан Балканов, проф. д-р Александар Димовски и проф. д-р Никола Лабачевски. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на медицински науки од областа на фармакологијата.

На 24.12.2014 година е избран во звањето научен соработник на Медицинскиот факултет по предметот фармакологија со токсикологија.

Во моментот е научен соработник. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1086 од 15.10.2014 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 1086, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

4. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, кандидатот д-р Круме Јаковски изведува настава и вежби на I циклус студии на студиската програма за студенти по медицина, стоматологија и на тригодишните студии за стручни медицински сестри и стручни радиолошки технолози.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 2) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Научноистражувачка дејност

Д-р Круме Јаковски има објавено вкупно 38 научни трудови од областа на фармакологијата, од кои 5 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 18 труда во меѓународни научни списанија, 13 труда во меѓународни научни публикации и 1 труд во зборник од научни собири.

Д-р Круме Јаковски бил раководител на 4 национални, односно 14 меѓународни научни проекти. Бил учесник во 11 меѓународни научни проекти, а учествувал и како член во 2 научни проекта.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот.

Називите на трудовите, проектите и сл. се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Круме Јаковски активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Институтот. Врши изготвување на експертски извештаи за фармаколошко - токсиколошката (претклиничката) и клиничката документација за лековите во постапката за добивање на одобрение за ставање на лекот во промет, обнова на одобрение за промет и варијации на лекови.

Кандидатот д-р Круме Јаковски е лице вклучено во листата на експерти на Министерството за здравство за изработка на експертски извештаи и проценки на претклиничката и клиничката документација, како и експертски проценки на студиите на биоеквивалентност во постапката за добивање на одобрение за ставање на лек во промет во Р. Македонија.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Министерството за здравство и Агенцијата за спорт и млади:

- Комисија за медицински помагала при министерството за здравство;
- Комисија за отрови при Министерството за здравство;
- Работна група за менување /дополнување на Законот за лекови и медицински средства;
- Комисија за антидопинг при Агенцијата за спорт и млади.

Кандидатот учествувал во изработката на монографии од посебен интерес: Упатствата за практикување на медицина заснована на докази (монографија издадена во 5 тома) и 1. издание на Фармакотерапевтски прирачник.

Бил член на 1 рецензентска комисија за избор на лица во наставно-научно звање.

Д-р Круме Јаковски учествува во работата на Националниот центар за несакани дејства на лекови, кој функционира во рамките на Институтот за фармакологија.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот Круме Јаковски, во учебната 2014/2015 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Круме Јаковски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Круме Јаковски поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето **ДОЦЕНТ** по предметот фармакологија со токсикологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Круме Јаковски да биде избран во звањето **ДОЦЕНТ** по предметот фармакологија со токсикологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 6. Проф. д-р Никола Лабачевски, с.р.**
- 7. Проф. д-р Маја Сланинка Мицеска, с.р.**
- 8. Проф. д-р Трајан Балканов, с.р.**
- 9. Проф. д-р Гордана Петрушевска, с.р.**
- 10. Проф. д-р Невена Костовска, с.р.**

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Круме Јаковски

Институција: Медицински факултет, Скопје, Институт за претклиничка и клиничка фармакологија со токсикологија

Научна област: фармакологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на вежби од прв циклус студии: фармакологија со токсикологија, 2001-2014 година (Медицински факултет) 90 часа x 0,03 x 14 години, една група	37,8
2.	Одржување на вежби од прв циклус студии: фармакологија, 2001-2014 година (Стоматолошки факултет) 40 часа x 0,03 x 14 години, една група	16,8
3.	Одржување на вежби од прв циклус студии: фармакологија, 2001-2014 година (Фармацевтски факултет) 40 часа x 0,03 x 14 години, една група	16,8
9.	Консултации со студенти за последните пет години (2010-2014) (1200 x 0,002)	2,4
10.	Едукатор на здравствена специјализација (клиничка фармакологија) 2010-2014 година 20 x 0,08 x 1 години	1,6
	Вкупно	75,4

Ред. бр.	Назив на активност	Поени

1.	Раководител на меѓународни научноистражувачки проекти	
1.1	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two 0.4 mg tamsulosin prolonged release formulations in healthy volunteers under fasting conditions	9
1.2	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two 0.4 mg tamsulosin prolonged release formulations in healthy volunteers under fed conditions	9
1.3	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two 320 mg / 12.5 mg valsartan / hydrochlorothiazide tablet formulations in healthy volunteers under fasting condition	9
1.4	Comparative, single-dose, 3-way cross-over bioavailability study of three quetiapine prolonged release tablets 200 mg in healthy volunteers under fasting conditions	9
1.5	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two 1000 mg levetiracetam film-coated tablet formulations in healthy volunteers under fasting condition	9
1.6	Comparative, randomised, single-dose, 2-way crossover bioavailability study of amlodipine-atorvastatin 5 mg / 10 mg fixed dose combination formulation and coadministration of amlodipine besilate 5 mg and atorvastatin 10 mg as separate tablets in healthy adult male volunteers under fasting conditions	9
1.7	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two amlodipine / atorvastatin 5 mg/10 mg tablet combinations in healthy volunteers under fasting conditions	9
1.8	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of losartan+amlodipine 100+10mg fixed dose combination tablet formulation and coadministration of losartan 100mg and amlodipine 10mg as separate tablets in healthy male volunteers under fasting condition	9
1.9	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two amlodipine / atorvastatin 5mg / 10mg tablet combinations in healthy volunteers under fasting conditions	9
1.10	Comparative, Randomised, Single-Dose, 2-way Crossover Bioavailability Study of two Metoprolol Succinate 190 mg Formulations in Healthy Adult Volunteers under fasting conditions	9
1.11	Comparative, Randomised, Single-Dose, 2-way Crossover Bioavailability Study of two Ivabradine 7.5 mg tablet formulations in Healthy Adult Volunteers under fed conditions	9

1.12	Comparative, Randomised, Single-Dose, 2-way Crossover Bioavailability Study of two Metoprolol Succinate 190 mg products in Healthy Adult Volunteers under fast conditions	9
1.13	Comparative, 3-way cross-over bioavailability study of tramadol hydrochloride/ paracetamol formulations in healthy adult volunteers under fasting and fed conditions	9
1.14	Comparative, randomised, single-dose, 2-way crossover bioavailability study of two quetiapine prolonged release tablets 50 mg in healthy adult volunteers under fed conditions	9
2.	Учесник во меѓународни научноистражувачки проекти	
2.1	Comparative, single-dose, 4-way cross-over bioavailability study of four atorvastatin 80 mg tablet formulations in healthy volunteers under fasting conditions	5
2.2	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two desloratadine film-coated tablets 5mg in healthy male volunteers under fasting condition	5
2.3	Randomised, single-dose, 2-way crossover bioequivalence study of candesartan cilexetil / hydrochlorothiazide 32 mg / 12.5 mg tablets in healthy adult male volunteers under fasting conditions	5
2.4	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two 5mg desloratadine tablet formulations in healthy volunteers under fasting condition	5
2.5	Effects of ivabradine in patients with stable coronary artery disease and without clinical heart failure. A three-year randomised double-blind placebo-controlled international multicentre study	5
2.6	Comparative, single-dose, 3-way cross-over bioavailability study of enalapril/lercanidipine 20 mg/10 mg formulations in healthy male volunteers under fasting condition	5
2.7	Comparative, single-dose, 3-way cross-over bioavailability study of three quetiapine prolonged release tablets 200 mg in healthy volunteers under fasting condition	5
2.8	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two quetiapine prolonged release tablets 200 mg in healthy volunteers under fasting conditions	5
2.9	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two pregabalin 300 mg capsules formulations in healthy male volunteers under fasting conditions	5

2.10	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two quetiapine prolonged release tablets 150 mg in healthy volunteers under fasting condition	5
2.11	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two quetiapine prolonged release tablets 50 mg in healthy volunteers under fasting condition	5
3.	Раководител на национални научноистражувачки проекти	
3.1	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two olanzapine 10 mg tablet formulations in healthy male volunteers under fasting conditions	6
3.2	Pilot, randomised, open-label, 2-way crossover, comparative bioavailability study of two formulations containing clopidogrel (Synetra 75 mg film-coated tablet, product of Alkaloid AD-Skopje, Test drug and Plavix 75 mg film-coated tablet, product of Sanofi Pharma Bristol-Myers Squibb SNC, Reference drug) in healthy subjects under fasting conditions (Protocol 90055)	6
3.3	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of two 500 mg ciprofloxacin film-coated tablet formulations in healthy volunteers under fasting condition	6
3.4	Comparative, single-dose, 2-way cross-over bioavailability study of bisoprolol 10mg film-coated tablet formulations in healthy male volunteers under fasting conditions	6
4.	Учесник во национални научноистражувачки проекти	
4.1	A randomised, two-way crossover bioavailability study of two cefixime tablet formulations following single dose administration to healthy volunteers under fasting conditions	3
4.2	A randomised, two-way crossover bioavailability study of two cefixime granules for oral suspension formulations following single dose administration to healthy volunteers under fasting conditions	3
5.	Монографии	
5.1	Бранислав Никодиевиќ и сор. Фармакотерапевтски прирачник за лекари, фармацевти и стоматолози. Министерство за здравство на Република Македонија, Фармацевтска комора на Р. Македонија и Лекарска комора на Р. Македонија, Скопје, 2007.	4

5.2	Катица Зафировска и сор.: Упатства за практикување медицина заснована на докази. Издание во 5 тома. Министерство за здравство на Република Македонија, Скопје, 2007.	4
6.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	
6.1	Jakovski K , A.Kapedanovska Nestorovska, N.Labacevski, A.J.Dimovski. Characterization of the most common CYP2C9 and CYP2C19 allelic variants in the population from the Republic of Macedonia. Pharmazie 68:1-6 (2013).	3.6
6.2	Круме Јаковски , Александра Капедановска-Несторовска, Јасмина Тројачанец, Емилија Атанасовска, Елена Костова и Никола Лабачевски: CYP2D6 Genotype and Plasma Concentrations of Olanzapine – Importance for Safety in Bioequivalence Studies. Мак.мед.преглед 2013; 67(2): 74-80.	3.6
6.3	Krume Jakjovski , Nikola Labachevski, Aleksandar Petlichkovski, Aleksandar Senev, Jasmina Trojachanec, Emilija Atanasovska, Elena Kostova, Mirko Spiroski. Distribution of CYP2C9 and VKORC1 Gene Polymorphisms in Healthy Macedonian Male Population. Macedonian Journal of Medical Sciences. http://dx.doi.org/10.3889/MJMS.1857-5773.2013.0319 .	3.6
6.4	Круме Јаковски , Александра Капедановска Несторовска, Никола Лабачевски, Александар Ј. Димовски. Фреквенција на најчестите CYP3A5 полиморфизми во здрава популација во Република Македонија. Македонски Фармацевтски Билтен 2012, 58 (1,2), 25-30.	3.6
6.5	Jakjovski K , Trojachanec J, Atanasovska E, Kostova E, Labachevski N. CYP2C9 Genotype and Pharmacokinetics of Losartan and its Metabolite E-3174. Physioacta, 2013, Vol.7, No 2, 45-51.	3.6
6.6	Trojacanec J, Zafirov D, Labacevski N, Jakjovski K , Zdravkovski P, Trojacanec P, Petrusevska G. Perindopril Treatment in Streptozocin Induced Diabetic Nephropathy. ПРИЛОЗИ, Одд. Мед. Науки, XXXIV, 2013, 99-108.	3.6
6.7	Jasmina Trojacanec, Dimce Zafirov, Krume Jakjovski , Kalina Gjorgjievska, Plamen Trojacanec, Nikola Labacevski. Effects of Dual RAAS Blockade with Candesartan and Perindopril on Functional Renal Tests in Streptozocin Induced Diabetic Nephropathy. Macedonian Journal of Medical Sciences, 2013, 15; 6(3): 219-226.	3.6
6.8	Јасмина Тројачанец, Димче Зафиров, Круме Јаковски , Елена Костова, Марија Петрушевска, Трајан Балканов, Игор Кикерков и Никола Лабачевски. Renoprotective effects of dual blockade of rennin-	3.6

	angiotensin system with candesartan and perindopril in streptozocin induced nephropathy. Мак.мед.преглед 2013; 67(2): 81-92.	
6.9	Elena Kostova, Maja-Slaninka-Miceska, Nikola Labacevski, Krume Jakovski , Jasmina Trojancanec, Emilija Atanasovska, Vlado Janevski, Redzep Selmani, Gordana Petrushevska, Vesna Janevska. Serum Matrix Metalloproteinase-2,-7 and -9 (MMP-2, MMP-7, MMP-9) levels as Prognostic Markers in Patients with Colocertal Cancer. Journal of Health Sciences 2012; 2(3): 100-106.	3.6
6.10	Elena Kostova, Maja Slaninka–Miceska, Nikola Labacevski, Krume Jakovski , Jasmina Trojancanec, Emilija Atanasovska,Vlado Janevski,Rubens Jovanovik, Vesna Janevska. Expression of matrix metalloproteinases 2, 7 and 9 in patients with colorectal cancer. Vojnosanit Pregl 2014; Vol 71 (No.1) :p: 52-60	3.6
6.11	Елена Костова, Маја Сланинка – Мицеска, Никола Лабачевски, Круме Јаковски , Јасмина Тројачанец, Емилија Атанасовска, Владо Јаневски, Рубенс Јовановиќ и Весна Јаневска. Прогностичко значење на серумските нивоа на туморските маркери СЕА и СА 19-9 кај пациенти со колоректален карцином. Мак.мед.преглед 2012; 66(3):144-151.	3.6
6.12	Zafirov D, Petrusevska G, Sikole A, Trojancanec J, Labacevski N, Kostova E, Jakovski K, Atanasovska E, Petrov S. Erythropoietin reduces cumulative nephrotoxicity from cisplatin and enhances renal tubular cell proliferation. Prilozi. 2008;29(2):167-84.	3.6
6.13	Zendelovska D, Simeska S, Sibinovska O, Kostova E, Milosevska K, Jakovski K , Jovanovska E, Kikerkov I, Trojancanec J, Zafirov D. Development of an HPLC method for the determination of nifedipine in human plasma by solid-phase extraction. Chromatogr B Analyt Technol Biomed Life Sci. 2006 Jul 24;839(1-2):85-8. Epub 2006 Apr 18.	6.247
6.14	Emilija Atanasovska, Maja Slaninka – Miceska, Dejan Trajkov, Dimce Zafirov, Elena Kostova, Krume Jakovski , Kristina Pavlovska, Nikola Labachevski. Effects of chronic dipeptidyl peptidase – 4 inhibition by sitagliptin on glucagon and adiponectin levels in a non-genetic rat diabetic model. Mak Med Pregled 2013; 67(3):131-137.	3.6
6.15	Emilija Atanasovska, Krume Jakovski , Elena Kostova, Aleksandar Petlichkovski, Chedo Dimitrovski, Iskra Bitovska, Igor Kikerkov, Ognen Petrovski, Nikola Labachevski. Effects of Rosiglitazone on Metabolic Parameters and Adiponectin Levels in Fructose-Fed Rats. Macedonian Journal of Medical Sciences 2009, 15; 2(1):22-29.	3.6
6.16	Jelka Masin-Spasovska, Koco Dimitrovski, Sotir Stavridis, Oliver Stankov, Saso Dohcev, Skender Saidi, Krume Jakovski , Trajan Balkanov, Nikola Labacevski, Viktor Stankov, Ljupco Lekovski and Goce Spasovski. Acute Fulminant Hepatitis in Kidney Transplant Recipient After Repeated Sevoflurane Anesthesia – A Case Report and Literature Review. Current	3.6

	Drug Safety, 2013, 8, 141-144.	
6.17	Петрова-Костова Е, Јованоска Е, Зафиров Д, Јаковски К, Балканов Т, Сланинка-Мицеска М. Антицитокинската терапија кај воспалителните цревни заболувања и ревматоиден артритис. Македонски медицински преглед, 2005;59:71-5.	3.6
6.18	Atanasovska Emilija, Labachevski N, Jakjovski K , Kostova E, Gjorgjievska K. Correlations Between GLP-1 Levels and Markers of Glucose Metabolism After Sitagliptin Treatment in Diabetic Rats. Acta morphol. 2013; Vol.10 (2):65-70.	3.6
6.19	Јаковски К , Јаковска Т, Лабачевски Н, Костова Е, Атанасовска Е, Петров С. Фармаколошки пристап кон нефротоксичноста предизвикана од хронична администрација на циклоспорин. Макед. мед. преглед, 2007; 61 (4-6): 153-158.	3.6
6.20	Јаковски К , Петров С, Сланинка-Мицеска М, Балканов Т, Атанасовска Е, Ѓорѓиевска К, Костова Е, Димитровска М, Цековска С, Спасовски Г. Експериментален модел на нефротоксичност при третман со циклоспорин и истовремена администрација на ренопротективни лекови. Макед. мед. преглед, 2008; 62 (2): 22-29	3.6
6.21	Kostova E, Jovanoska E, Zafirov D, Jakovski K , Maleska V, Slaninka-Miceska M. Dual inhibition of angiotensin converting enzyme and neutral endopeptidase produces effective blood pressure control in spontaneously hypertensive rats. Bratisl Lek Listy. 2005; 106(12):407-11.	3.6
6.22	Atanasovska E, Slaninka – Miceska M, Jakjovski K , Kikerkov I, Petrovski O, Pavlovska K, Labacevski N. Effects of sitagliptin on insulin sensitivity and lipid profile in diabetic rats. Physioacta. 2013 Vol. 7- No.3: 29 – 38.	3.6
6.23	Trojacanec J, Zafirov D, Jakjovski K , Kostova E, Slaninka-Miceska M, Hadzi-Petrusev N, Labacevski N. Effects of Candesartan on Functional Renal Tests in Streptozocin Induced Diabetic Nephropathy. Physioacta, 2013. Vol.7, No 1, 1-13.	3.6
7.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	
7.1	Јаковски К., Зенделовска Д., Сибиновска О., Кикерков И., Зафиров Д., Костов К., Милошевски П. Влијание на лацидипин и витамин Е врз нивоата на МДА (Malondialdehyde) при хронична нефротоксичност предизвикана со циклоспорин кај стаорци. Physioacta 2008; Vol 2 - No 2: 65-71.	2.4
7.2	Kostova E, Slaninka – Miceska M, Labacevski N, Jakjovski K , Zafirov D, Kikerkov I, Janevski V, Janevska V. Matrix metalloproteinase-2 (MMP-2) and -9 (MMP-9) in serum as prognostic markers in patients with colorectal cancer. Physioacta.2012 Vol. 6- No.2: 23-31.	2.4

7.3	Н.Лабачевски, С.Петров, М.Сланинка - Мицеска, Д. Зафиров, К.Јаковски . Влијание на ципрофлоксацин врз елиминацијата на теофилин. Македонско списание за медицина 2001; 47(1-2):97-102.	2.4
7.4	Маја Сланинка -Мицеска, Н.Лабачевски, Д. Зафиров, К. Јаковски , О. Сибиновска, П. Милошевски. Компаративна биолошка расположивост на две орални формулации на 1-алфа-хидроксивитамин Д3 кај здрави доброволци. Македонско списание за медицина 2002; 48(1-2):67-71	2.4
7.5	Никола Лабачевски, Маја Сланинка -Мицеска, Димче Зафиров, Круме Јаковски , Миле Босилковски, Никола Пановски, Петар Милошевски. Азитромицинот има позитивни профилактички ефекти врз експериментално предизвикани интраабдоминални инфекции кај стаорци. Македонско списание за медицина 2002; 48(1-2):83-90.	2.4
7.6	Атанасовска Е., Петров С., Милошевски П., Сланинка-Мицеска М., Костова Е., Јаковски К. , Зафиров Д., Ѓорѓиевска К., Кикерков И., Лабачевски Н. Влијание на хроничната администрација на фруктоза врз метаболичките и хемодинамските параметри кај Wistar-стаорци. Physioacta, 2008, Vol 2 – No. 2:17-28.	2.4
7.7	Тројачанец Ј, Зафиров Д, Сланинка-Мицеска М, Костова Е, Јаковски К , Коловска В, Цековска С, Петров С. Ефектите на еналаприл на стрептозоцин индуцираната дијабетична нефропатија кај стаорци. Physioacta, 2008, 2 (1):9-22.	2.4
7.8	Зафиров Д., Тројачанец Ј., Сланинка-Мицеска М., Јаковски К. , Зенделовска Д., Коловска В., Милошевски П., Петров С. Ефекти на амифостин во превенција на нефротоксичност индуцирана со цисплатин кај стаорци. Maced Pharm bull 2006; 52 (1,2): 25-32.	2.4
7.9	Zafirov D, Slaninka-Miceska M, Trojacanec J, Jakovski K , Ristovski M, Korneti P, Petrov S. Differences between Cisplatin and 5-fluorouracil induced anemia and the role of endogenous erythropoietin in their development. Maced Pharm bull 2004; 50 (2): 15-24.	2.4
7.10	Лабачевски Н., Сланинка-Мицеска М., Зафиров Д., Јаковски К. , Балканов Т., Тројачанец Ј., Милошевски П., Петров С. Ефект на фенобарбитал врз серумските концентрации на карбамазепин и валпроати кај пациенти со епилептични напади. Мак. спи. мед., 2004; 50 (1-2): 53-61.	2.4
7.11	Лабачевски Н, Сланинка-Мицеска М, Јаковски К , Тројачанец Ј, Зенделовска Д, Сибиновска О, Милошевски П. Индукција на микрозомалните цитохром р-450 ензими кај пушачи и влијание врз фармакокинетиката на теофилин. Maced Pharm bull 2004; 50 (1): 41-46.	2.4
7.12	Petrova-Kostova E, Slaninka-Miceska M, Jovanoska E, Jakovski K , Miloshevska K. Dual inhibition of angiotensin converting enzyme and	2.4

	neutral endopeptidase as a new therapeutic approach in the treatment of arterial hypertension. Acta morphol 2005; 2 (1): 39-42.	
7.13	Т. Јаковска-Марети, С. Фуштиќ, К. Јаковски . Мониторирање на витамин Д кај деца и адолесценти со цистична фиброза во Република Македонија. Макед. мед. преглед, 58 (3-4), 2004, стр. 135-139	2.4
8.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	
8.1	Atanasovska E, Labachevski N, Korneti P, Miloshevki P, Slaninka-Miceska M, Balkanov T, Kostova E, Zafirov D, Jakovski K , Kikerkov I, Gjorgjievska K, Trojachanec J, Petrovski O, Petrov S. Effects of rosiglitazone on metabolic profile, adiponectin level and adipose tissue distribution in fructose-fed rats. Journal of Diabetes. Abstract from the 3 rd International Congress on Prediabetes and the Metabolic Syndrome 2009 Vol 1 (Suppl 1): A239	1.8
9.	Апстрактите објавени во зборник на конференција	
9.1	J. Trojacanec, K. Jakovski , D. Zafirov, N. Labacevski, O. Sibinovska, E. Kostova, S. Petrov, P. Milosevski: Cyclosporinaemia and patients with transplanted kidneys. Fundamental & Clinical Pharmacology. 2 nd European Congress of Pharmacology, Budapest, Hungary, 3-7 July 1999.	1
9.2	M.Slaninka - Miceska, T.Balkanov, N.Labacevski, M.Piponski, K. Jakovski , P.Milosevski, S.Petrov, S.Tofovic: The influence of endothelium relaxing factor in sympathoinhibitory effects of enalapril in vivo. Fundamental & Clinical Pharmacology. 2 nd European Congress of Pharmacology, Budapest, Hungary, 3-7 July, 1999.	1
9.3	D. Zafirov, J. Trojacanec, K. Jakovski , E. Kostova, M. Piponski, P. Milosevski, S. Petrov.: Comparative values of endogenous erythropoietin, systolic blood pressure, haematological and biochemical parameters of normotensive and spontaneously hypertensive rats. Fundamental & Clinical Pharmacology. 2 nd European Congress of Pharmacology, Budapest, Hungary, 3-7 July 1999	1
9.4	M.Miceska, N.Labachevski, D.Zendelovska, D.Zafirov, K.Jakovski , S.Simeska, P.Miloshevski, S.Petrov: Microsomal Cytochrome P450 Induction with Phenobarbital in Rats. The Proceedings of the 6 th Xenobiotic Metabolism and Toxicity Workshop of Balcan Countries, Banja Luka, Bosnia and Hercegovina, June 16-19, 2004.	1
9.5	Тројачанец Ј., Зафиров Д., Јаковски К. , Поповска С.Т., Мицеска С.М., Петров С. Тераписко мониторирање на моноклонален Циклоспорин А кај пациенти со трансплантиран бубрег. Acta Biologiae et Medicinae Experimentalis 1996, 21(1), 52. 11 th Yugoslav Congress of	1

	Pharmacology with International Participation, Igalo 1996.	
9.6	Зафиров Д., Тројачанец Ј., Јаковски К. , Поповска С.Т., Пипонски М., Петров С. Компаративен приказ на мониторирани серумски концентрации кај антиепилептични лекови. Acta Biologiae et Medicinae Experimentalis 1996, 21(1), 52. 11 th Yugoslav Congress of Pharmacology with International Participation, Igalo 1996	1
9.7	Петров С., Зафиров Д., Поповска С.Т., Тројачанец Ј., Јаковски К. , Пипонски М. Квантитативна детерминација на 5-Хидроксипропафенон во серум кај здрави доброволци. Acta Biologiae et Medicinae Experimentalis 1996,21(1),52. 11 th Yugoslav Congress of Pharmacology with International Participation.	1
9.8	Jakovska T., Fustik S., Jakovski K. Vitamin D suplementacija i monitoriranje kod pacijenata sa CF u R. Makedoniji. Pedijatriski dani Srbije i Crne Gore - Zbornik radova, Nis, septembar 2004	1
9.9	T. Jakovska-Maretti, S. Fustik-Naceva, L. Seckova, J. Gavrilovski, K. Jakovski . Quantitative ultrasound in patients with cystic fibrosis in R. Macedonia. European Respiratory annual Society Congress, Vol. 24. Suppl. 48, September 4-8 2004	1
9.10	Т. Јаковска, С. Фуштиќ, К. Јаковски , Н. Славевска. Серумски нивоа на 25 ОХД кај пациенти со цистична фиброза. 3. Конгрес на педијатрите на Македонија со интернационално учество. 9-13 септември 2003, Охрид, Р. Македонија.	1
9.11	Т. Јаковска, С. Фуштиќ, Н. Славевска, К. Јаковски . Vitamin D status in children with cystic fibrosis in Republic of Macedonia. 26 th Congress European Cystic Fibrosis Society, Belfast, Northern Ireland, 4-7 June 2003	1
10.	Секциско предавање на научен/стручен собир	1
11.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество	2
	Вкупно 351,447	

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. бр.	Назив на активност	Поени

1.	Воведување на нова лабораториска/клиничка метода	12
2.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија: 150 предмети	150
3.	Превод од англиски јазик: „Базични Принципи на фармакологијата: Патофизиолошки основи на терапијата со лекови” од Дејви Е.Голан, Армен Х. Ташијан, Ерин Ј.Армстронг, Ејприл В.Армстронг.	1
	Вкупно	163

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	75,4
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	351,447
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	163
Вкупно	589,847

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф. д-р Никола Лабачевски, с.р.
2. Проф. д-р Маја Мицеска-Сланинка, с.р.
3. Проф. д-р Трајан Балканов, с.р.
4. Проф. д-р Гордана Петрушевска, с.р.
5. Проф. д-р Невена Костовска, с.р.

РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАУЧЕН РАБОТНИК ПО ПРЕДМЕТОТ ХИГИЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Медицинскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“ од 14.2.2015 година, за избор на научен работник по предметот хигиена, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-845/34, донесена на 3.3.2015 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Драган Ѓорѓев, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Михаил Кочубовски, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Гордана Ристовска, доцент на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Фимка Тозија, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје и д-р Драган Даниловски, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на научен работник по предметот хигиена, во предвидениот рок се пријави д-р Игор Спироски.

5. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Игор Спироски е роден на 24.10.1977 година, во Прилеп. Средно образование завршил во Прилеп на природно-математичката гимназија. Со високо образование се стекнал на Медицинскиот факултет во Скопје. Дипломирал на 28.11.2003 година, со просечен успех 8,3.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 2005/2006 година се запишал на втор циклус (магистерски) студии на Медицинскиот факултет во Скопје. Студиите ги завршил во 2010 година, со просечен успех 10,0. На 21.1.2010 година го одбрал магистерскиот труд на тема: „Карактеристики на нутритивниот статус на ромска популација на деца на училишна возраст во Република Македонија“.

Докторска дисертација пријавил на 31.8.2011 година на Медицинскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Јавноздравствено значење на знаењата, ставовите и практиките на потрошувачите на функционална храна во Република Македонија“ ја одбрал на 16.1.2015 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Драган Ѓорѓев, проф. д-р Фимка Тозија, проф. д-р Михаил Кочубовски, проф. д-р Драган Даниловски и проф. д-р Петранка Мишевска. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од областа на јавното здравје.

На 22.5.2008 година е избран во звањето помлад асистент по предметот хигиена на Медицинскиот факултет во Скопје.

Во моментот е асистент. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр.998 од 15.12.2010 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 938 од 14.3.2008 и бр. 998 од 15.12.2010, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

6. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет - Скопје, кандидатот д-р Игор Спироски изведува практична настава на прв циклус студии на студиската програма по општа медицина и на студиските програми на високите школи за стручни медицински сестри, радиолошки технолози и физиотерапевти.

Научноистражувачка дејност

Д-р Спироски има објавено вкупно 44 научни трудови од медицинската и јавноздравствената област, од кои 2 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 7 труда во меѓународни научни списанија, 2 труда во меѓународни научни публикации и 27 труда во зборници од научни собири.

Д-р Спироски учествувал како член во 2 национални и 2 меѓународни научни проекти.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Спироски активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Институтот за јавно здравје на Република Македонија (ИЈЗРМ). Врши стручна работа во Секторот за здравствена екологија при ИЈЗРМ, во Одделението за физиологија и мониторинг на исхрана..

Кандидатот д-р Игор Спироски остварил експертски активности во стручна супервизија и евалуација на работата на центрите за јавно здравје во РМ во делот на хигиена и здравствена екологија, согласно со Националната годишна програма за јавно здравје. Вовел нова јавноздравствена метода за популациско определување на индексите на раст на деца од 0 до 5 и од 5 до 19 години со користење на софтверска апликација на СЗО (WHO Anthro и WHO Anthro Plus).

Стручно усовршување во странство остварил со 7-месечен студиски престој во САД, на Универзитетот Џорџтаун во Вашингтон.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Министерството за здравство и Министерството за образование и наука:

- Комисија за изработка на Закон за додатоци во исхраната во фармацевтски дозирана форма;
- Работна група за изготвување на Правилник за стандарди на оброците за учениците во основните училишта.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Игор Спироски, на евалуацијата за учебните од 2009/2010 до 2013/2014 година, добил позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет.

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Игор Спиро Спироски

Институција: ЈЗУ Институт за јавно здравје на Република Македонија, УКИМ
Медицински факултет - Скопје

Научна област: хигиена и здравствена екологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1.	Одржување на вежби (лабораториски, аудиториски или изработка на семинарски труд) <u>Општа медицина</u> 1. 2008-2011 год. 6 часа неделно – 1 семестар = 15 недели 2. 2012-2015 год. 12 часа неделно – 1 семестар = 15 недели <u>СМС и СРТ (редовни)</u> 1. 2010-2011 = 17 часа во зимски семестар 2. 2012-2015 год. = 34 часа во зимски семестар <u>СМС, СРТ и СФ (вонредни)</u> 1. 2010-2015 год. = 12 часа во зимски семестар	4x(6x15)=360 4x(12x15)=720 2x17=34 4x34=136 6x12=72	0,03	10,8 21,6 1,02 4,08 2,16
2.	Одржување на менторска настава за здравствена клиничка пракса 1. 2011 – 2015 год. = 32 часа во зимски семестар 2. 2011 – 2015 год. = 32 часа во летен	5x32=160	0,06	9,6

	семестар	5x32=160		9,6
Вкупно				58,86

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1.	Учесник во национален научен проект 1. Национално истражување за нутритивниот статус и исхрана кај жени во репродуктивен период и деца до 5 години 2. 4. Мултииндикаторско кластерско истражување на УНИЦЕФ во РМ (MICS 4), 2011	1 1	3 3	3 3
2.	Учесник во меѓународен научен проект 1. FOCUS BALKANS – Food consumer science in the Balkans: frameworks, protocols and networks for a better knowledge of food behaviours 2. Biological effects of food: intake, status and the role of folate and polyunsaturated fatty acids (PUFA) in nutrition improvement in Serbia	1 1	5 5	5 5
3.	Монографија 1. Положани А, Димитровска З, Кендровски В, Спирски И. Нутритивна антропометрија- мерења, индикатори, индекси, нутритивен статус, трето дополнето и проширено издание, Скопје: Институт за јавно здравје на	1	8x0,6	4,8

	Република Македонија; 2009.			
4.	Дел од монографија објавен во странство 1. Kuipers A, Esteve M, Tomic L, Vuletic A, Spiroski I, Djordjevic Z, Zezelj I, Klopac M. Overview of consumer research in Western Balkans countries. In: Klopac M, Kuipers A, Hocquette J, editors. Consumer attitudes to food quality products. Wageningen: Wageningen Academic Publishers; 2013. p. 125-134. 2. Stojanovic Z, Ognjanov G, Spiroski I, Zaouche-Liniau M. Exploring an emerging market through focus groups and expert interviews: health claim products in the Western Balkans. In: Barjolle D, Gorton M, Milosevic Djordjevic J, Stojanovic Z, editors. Food Consumer Science. London: Springer; 2013. p. 57-71.	1 1	6x0,6 6x0,6	3,6 3,6
5.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание 1. Кендровски В, Ѓорѓев Д, Димитровска З, Кишман-Христовска М, Спироски И. Следење на растот и проценка на нутритивниот статус на детската популација до петгодишна возраст во Република Македонија. <i>Physioacta</i>. 2008; 2(2):141-147	1	4x0,6	2,4

	2. Kendrovski V, Pollozhani A, Kisman-Hristovska M, Spasenovska M, Kocubovski M, Gjorgjev D, Aleksoski B, Dimitrovska Z, Spiroski I, Mustafa Z. Climate change and health in the republic of macedonia: impacts, vulnerability and adoption. <i>Archives of Public Health</i>. 2009;1(1):53-60 3. Димитровска З, Спироски И, Положани А, Исјановска Р, Кендровски В. Преваленца на зголемена телесна тежина и здебеленост како детерминанти на фактор на ризик кај деца и адолесценти во Република Македонија. <i>Архиви на јавно здравје</i>. 2009;1(1):113-122. 4. Спироски И, Димитровска З, Ѓорѓев Д, Миќиќ В, Кендровски В, Ефремова-Стефановска В. Антропометриски карактеристики на популација на деца Роми кои учат во прво одделение во основно училиште во Република Македонија. <i>Архиви на јавно здравје</i>. 2009;1(1):123-133. 5. Спироски И. Следење на рекламирањето на храна богата со масти, шеќер и сол за деца во Република Македонија. <i>Vox Medici</i>. 2014; 23:353-356.	1 1 1	4x0,6 4x0,6 4x0,6	2,4 2,4 2,4

		1	4	4
6.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор 1. Dimitrovska Z, Spiroski I, Dimovska M, Kendrovski V, Aleksoski B. Health promotion by performing preventive check-ups and health risk detection. <i>J Environ Prot Ecol</i>. 2007; 8(3):565-568. 2. Spiroski I, Dimitrovska Z, Gjorgjev D, Mikik V, Efremova-Stefanoska V, Naunova-Spiroska D, Kendrovski V. Nutritional status and growth parameters of school-age roma children in the Republic of Macedonia. <i>Cent Eur J Public Health</i>. 2011;19(2):102-107. 3. Kendrovski V, Karadzovski Z, Gjorgjev D, Memeti Sh, Orovcane N, Kocubovski M, Ristovska G, Spiroski I, Pollozhani A, Spasenovska M. Climate change and salmonella food poisoning in Republic of Macedonia. <i>Archives of Public Health</i> 2011;3(1):20-26. 4. Sijtsema SJ, Zimmermann K, Cvetkovic M, Stojanovic Z, Spiroski I, Milosevic J, Mora C, Butigan R, Mugosa B, Esteve M, Pohar J. Consumption and perception of processed fruits in the Western Balkan region. <i>LWT – Food Sci Technol</i>. 2012; 49(2):293-297. 5. Spiroski I, Gjorgjev D, Milosevic J, Kendrovski V, Naunova-Spiroska D, Barjolle D. Functional foods in Macedonia: consumers' perspective	1 1 1	6x0,6 6x0,6 6x0,6	3,6 3,6 3,6

	and public health policy. <i>Maced J Med Sci.</i> 2013; 6(4):440-445.			
	6. Wijnhoven TMA, van Raaij JMA, Spinelli A, Starc G, Hassapidou M, Spiroski I , Rutter H, Martos E, Rito AI, Hovengen R, Pérez-Farinós N, Petrauskiene A, Eldin N, Braeckvelt L, Pudule I, Kunešová M, Breda J. WHO European childhood obesity surveillance initiative: body mass index and level of overweight among 6–9-year-old children from school year 2007/2008 to school year 2009/2010. <i>BMC Public Health.</i> 2014; 14:806.	1	(6x0,6)+2,546	6,146
	7. Спироски И , Ѓорѓев Д. Квалитативно истражување за перцепцијата на функционалната храна кај потрошувачите во Република Македонија. <i>Архиви на јавношо здравје.</i> 2013; 5(2):11-17.	1	6x0,6	3,6
		1	(6x0,6)+2,32	5,92
		1	6x0,9	5,4
7.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати,			

	објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор 1. Kochubovski M, Spiroski I, Memeti S, Kendrovski V. Health benefits from cycling – using the health economic assessment tool for cycling in Macedonia. Proceedings of the BENA 2012 Conference: Sustainable landscape planning and safe environment. June 21-24, 2012; Istanbul, Turkey. 2. Spiroski I, Dimitrovska Z, Kendrovski V, Ristovska G, Gjorgjev D, Memeti S, Pendevska O, Acovska N, Ivanova M, Bogoevska E, Filiposka Z, Ohanesjan P, Petrova S, Todorovska I, Rizov T, Penova M, Krstevska N, Tufekciev N, Josifovski M, Aleksovski M, Naumceska I, Mitreska M, Simonoska L, Pesevska S, Velju B. Nutritional status and prevalence of anemia among women and children in Macedonia. Proceedings of the First International Congress of Hygiene and Preventive Medicine. May 22-24 2013; Belgrade, Serbia.	1	3x0,6	1,8
8.	Секциски предавања на научен/стручен собир 1. Презентација на извештајот на СЗО за првите две рунди на собирање на податоци во рамките на Иницијативата за следење на дебелината кај децата (COSI). Стручен состанок на Здружението на специјалисти по хигиена и здравствена екологија, 11.10.2014	1	1	1
9.	Апстракти објавени во зборник на конференција <u>меѓународни</u>			

1. Спироски И , Гудева Никовска Д, Димитровска З. Детекција на здравствен ризик кај возрасна популација преку индекс половина/колк и БМИ. <i>Мак. мед. преглед</i> . 2006; 60(суплемент 68):166.	1	1	1
2. Димитровска З, Кендровски В, Спироски И , Гудева –Никовска Д, Алексоски Б. Нутитивен статус и рано откривање на детерминанти на факторите на ризик во детската возраст. <i>Мак. мед. преглед</i> . 2006; 60(суплемент 68):119.	1	1	1
3. Димитровска З, Кендровски В, Спироски И . Нутритивна антропометрија во функција на детекција на здравствен ризик. <i>Мак мед преглед</i> . 2006; 60(суплемент 68):118.			
4. Димитровска З, Кендровски В, Спироски И , Чулева Б, Рибарева Ф. Традиционални храни – здравје или фактор на ризик? <i>Мак. мед. преглед</i> . 2006; 60(суплемент 68):117.	1	1	1
5. Dimitrovska Z, Spiroski I , Gudeva Nikovska D, Kendrovski V, Aleksoski B. Obesity, dyslipidemia and other risk factors in adults. <i>Proceedings of the 2nd Balkan Congress on Obesity</i> . May 19-21.2006; Albena, Bulgaria.			
6. Dimitrovska Z, Spiroski I , Gudeva Nikovska D, Kendrovski V, Aleksoski B. Prevalence of overweight and obesity in children and adolescents in Macedonia. <i>Proceedings of the 2nd Balkan Congress on Obesity</i> ; May 19-21.2006; Albena, Bulgaria.	1	1	1
7. Мишевска П, Димитровска З, Андреевски В, Ефремова-Стефановска В, Старделова К,	1	1	1

	Спирски И. Исхрана и нутритивен статус кај болни претходно дијагностицирани со кронова болест. <i>Зборник на трудови на 8. Македонски конгрес по јастроенијерологија и хемиологија со меѓународно учество</i>, 24-27, септември 2008; Охрид, Македонија. 8. Dimitrovska Z, Spiroski I, Mustafa B, Shaqiri E, Kendrovski V. Growth and nutrition status of children from different ethnic groups in Macedonia. <i>Proceedings of the 3rd International Congress on Food and Nutrition</i>. 22-25 April 2009; Antalya, Turkey. 9. Ristovska G, Kendrovski V, Pollozhani A, Spiroski I, Karamandi-Lazarevska V. National total diet study for chemical contaminants in Macedonia. Design and preliminary results. <i>European Journal of Public Health</i>, Vol. 19, Supplement 1, 2009:149. 10. Ristovska G, Gjorgjev D, Spiroski I, Kendrovski V. Environmental noise indicators in urban settings: cross-sectional study in Skopje in 2006. <i>European Journal of Public Health</i>, Vol. 19, Supplement 1, 2009:212-213. 11. Sijtsema S, Baronijan H, Zimmermann K, Cvetkovic M, Spiroski I, Stojanovic Z, Renko N, Scepanovic S, Klopčic M. Exploration of consumers' health and fruit perception of West Balkan countries. <i>Proceedings of the 28th International Horticultural Congress</i>; August 22-27 2010; Lisbon, Portugal. 12. Spiroski I, Butigan R, Vuletic A, Kendrovski V. Knowledge, attitudes and practices of Macedonian and Croatian consumers towards the	1 1 1 1 1	1 1 1 1 1	1 1 1 1 1

personal consumption of fruits. <i>J Nutrigenet Nutrigenomics</i> . 2010;3:115.			
13. Sijtsema SJ, Zimmermann K, Cvetkovic M, Stojanovic Z, Milosevic J, Spiroski I , Butigan R, Mugosa B, Esteve M, Mora C, Zhang X, Klopčic M. Consumption and perception of processed fruits in Western Balkan region. <i>Proceedings of the Euro-mediterranean Symposium for Fruit & Vegetable Processing</i> . 18-21 April 2011; Avignon, France.	1	1	1
14. Spiroski I , Kendrovski V, Dimitrovska M, Dimitrovska Z. Products with nutritional and health claims – consumers’ attitudes and market expectations in the Republic of Macedonia. <i>Proceedings of the ILSI’s International Symposium on Health Benefits of Foods – From Emerging Science to Innovative Products</i> . 5-7 October 2011; Prague, Czech Republic.	1	1	1
15. Dimitrovska M, Bocevska M, Spiroski I . Enhanced health benefits of Macedonian red wines associated to color, characteristics, anthocyanins and total polyphenols. <i>Macedonian Pharmaceutical Bulletin</i> 57 (suppl), 2011.	1	1	1
16. Glibetic M, Gurinovic M, Kadvan A, Debljak-Martacic J, Korosec M, Satalic Z, Spiroski I , Oshaug A, Hollman P, Finglas P. Development of regional food composition data base (FCDB) for West Balkan countries. <i>Ann Nutr Metab</i> 2011;58(suppl 3):404-5.			
17. Glibetic M, Gurinovic M, Kadvan A, Debljak-Martacic J, Djekic-Ivankovic M, Korosec M, Satalic Z, Spiroski I , Oshaug A, Hollman P, Finglas P. Development of regional food composition data base (FCDB)	1	1	1

	for West Balkan countries. <i>Proceedings of the 9th International Food Data Conference</i> . September 14-17, 2011; Norwich, United Kingdom.			
	18. Gurinovic M, Glibetic M, Oshaug A, Dupouy E, Novakovic R, Ranic M, Satalic Z, Spiroski I , Hadziomeragic A, Finglas P. Results from capacity development experience in nutrition in Central and Eastern Europe. <i>Proceedings of the World Nutrition Rio2012</i> . April 27-30, 2012; Rio de Janeiro, Brasil.	1	1	1
	19. Spiroski I , Kendrovski V, Milosevic J, Dimitrovska Z, Gjorgjev D. Functional food perception by Macedonian consumers – demographic profile. <i>Proceedings of the 6th Central European Congress on Food</i> . May 23-26, 2012; Novi Sad, Serbia.	1	1	1
	20. Gurinovic M, Glibetic M, Oshaug A, Dupouy E, Kadvan A, Novakovic R, Ranic M, Nikolic M, Satalic Z, Spiroski I , Korosec M, Hadziomeragic A, Finglas P. Capacity development in food and nutrition in Central and Eastern Europe. <i>Proceedings of the 6th Central European Congress on Food</i> . May 23-26, 2012; Novi Sad, Serbia.			
	21. Мишевска П, Павловска К, Крстевски М, Димитровска З, Андреевски В, Спироски И . Антропометриски особини кај заболени со воспалителни цревни заболувања во различни фази на активност на болеста. <i>Зборник на трудови на 9. Македонски конгрес по исхрана и епидемиологија и хемиологија со меѓународно учество</i> . 31.05-3.06.2012; Охрид, Македонија.	1	1	1
	22. Spiroski I , Dimitrovska Z,			

Chuleva B, Dimitrovska M. Safety of dietetic foods and dietary supplements on Macedonian market in 2011. <i>Proceedings of the 12th Congress of Nutrition with international participation</i> . October 31st – November 3rd 2012; Belgrade, Serbia.	1	1	1
23. Gurinovic M, Glibetic M, Kadvan A, Milesevic J, Satalic Z, Ranic M, Korosec M, Spiroski I , Oshaug A, Finglas P. Shaping and implementing the Balkan food platform. <i>Proceedings of EuroFIR conference: Developments in Food Composition Information Systems supporting ethnic and traditional food in Europe</i> . March 5-6 2013; Ljubljana, Slovenia.	1	1	1
24. Spiroski I , Dimitrovska Z, Kendrovski V, Ristovska G, Gjorgjev D. Bread consumption in Macedonia – household characteristics and willingness for flour fortification. <i>Proceedings of the First International Congress of Hygiene and Preventive Medicine</i> . May 22-24 2013; Belgrade, Serbia.	1	1	1
25. Ristovska G, Spiroski I , Manevska B, Bojadzieva I, Josifovski M. Food contamination with heavy metals in Macedonia. <i>Proceedings of the First International Congress of Hygiene and Preventive Medicine</i> . May 22-24 2013; Belgrade, Serbia.			
26. Spiroski I , Gjorgjev D. Trends of growth and nutritional status among primary school children in Macedonia. <i>Proceedings of the 2nd international conference on nutrition and growth</i> . January 30th – February 1st 2014; Barcelona, Spain.	1	1	1
27. Spiroski I , Memeti Sh. Moderate malnutrition in children aged 0-5 in the Republic of Macedonia.			

	<i>Proceedings of the IAEA International Symposium on Understanding Moderate Malnutrition in Children for Effective Interventions. May 26th – 29th 2014; Vienna, Austria.</i>			
		1	1	1
		1	1	1
		1	1	1

		1	1	1
		1	1	1
		1	1	1

		1	1	1
		1	1	1
Вкупно				105,066

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1.	Стручна монографија 1. Институт за јавно здравје на РМ. Здравјето и здравствената заштита на населението во Република Македонија. Скопје: ИЈЗРМ; 2010-2014	5	8x0,6	24
2.	Стручна монографија објавена во странство 1. Igor Spiroski , Contributor in: Wijnhoven T, van Raaij J, Breda J. WHO Childhood obesity surveillance initiative. Implementation of round 1 (2007/2008) and round 2 (2009/2010). Copenhagen: World Health Organization; 2014.	1	12x0,6	7,2
3.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, проценка на капитал, систематизација, методологија 1. Стручна супервизија и евалуација на работата на центрите за јавно здравје во РМ			

	во делот на хигиена и здравствена екологија, согласно со Националната годишна програма за јавно здравје, 2013-2014	2	1	2
4.	Воведување нова лабораториска/клиничка или јавно-здравствена метода во областа на медицинските науки и здравството - првпат во државата воведена метода 1. Популациско определување на индексите на раст на деца од 0 до 5 и од 5 до 19 години со користење на софтверска апликација на СЗО (WHO Anthro и WHO Anthro Plus)	1	4	4
5.	Автор на брошура за пациенти (одобрена од асоцијација), во областа на медицинските науки и здравството 1. Димитровска З, Спироски И, Мемети Ш, Кендровски В. Прирачник за правилна исхрана на доенчиња и мали деца. Скопје: Институт за јавно здравје на Република Македонија; 2012.	1	1	1
6.	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството 1. Специјализација по хигиена (2008-2011)	1	2	2
7.	Член во комисија за изработка на закон 1. Член на Комисија за изработка на Закон за додатоци во исхраната во фармацевтски дозирана форма (Решение на Министерот за здравство бр. 07-8499/1 од 17.10.2013)	1	4	4

8.	Член на комисија за изработка на измени и дополнувања на закон; изработка на подзаконски акт 1. Член на Работна група за изготвување на Правилник за стандарди на оброците за учениците во основните училишта (Решение од Министерот за образование и наука бр.11-6695/1 од 19.11.2013)	1	2	2
Вкупно				46,2

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1.	Студиски престој во странство - повеќе од 6 месеци 1. Seven month Public Administrators Program in the field of Public Health, Georgetown University, Washington DC, USA	1	2	2
2.	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект -соработник 1.H2020 proposal: Developing regional roadmap for a food and health research infrastructure in Western Balkan and European Neighbourhood Policy (ENP) countries through improved data management and access, and training Acronym: BalkanDISHES, 2014 2. H2020 proposal: Tackling malnutrition in elderly in the Western Balkans region, 2014	1	1	1

		1	1	1
3.	Национален координатор за одредена стручна област 1. Национален соработник на Министерството за здравство за соработка со Светската здравствена организација за програмската подобласт „Исхрана“ од категоријата „Незаразни болести“ (Решение на Министерот за здравство бр. 12-11748/1 од 26.11.2014) 2. Национален соработник на Министерството за здравство за соработка со Светската здравствена организација за категоријата „Промоција на здравје во текот на целиот живот“ (Решение на Министерот за здравство бр. 12-11744/1 од 26.11.2014)	1	4	4
4.	Учество во изработка на национална програма од одредена област 1. Национална годишна програма за јавно здравје, 2013-2015	3	3	9
Вкупно				21

ВКУПНО

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	ПОЕНИ
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	58,86
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	105,066
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	46,2
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	21
ВКУПНО	231,126

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф. д-р Драган Ѓорѓев с.р.
2. Проф. д-р Михаил Кочубовски с.р.
3. Доц. д-р Гордана Ристовска с.р.
4. Проф. д-р Фимка Тозија с.р.
5. Проф. д-р Драган Даниловски с.р.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на извршениот увид во доставената документација и бодирањето согласно со образецот кон извештајот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Рецензентската комисија утврди дека кандидатот ас. д-р Игор Спироски ги исполнува законските и стручно-академски критериуми за избор во звањето научен соработник по предметот хигиена. Земајќи ги предвид вкупниот број на бодови и нивната квалитативна распределеност, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, ас. д-р Игор Спироски да биде избран во звањето научен соработник по предметот хигиена.

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф. д-р Драган Ѓорѓев с.р.
2. Проф. д-р Михаил Кочубовски с.р.
3. Доц. д-р Гордана Ристовска с.р.
4. Проф. д-р Фимка Тозија с.р.
5. Проф. д-р Драган Даниловски с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА 3 НАСТАВНИКА ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТОТ ИНТЕРНА МЕДИЦИНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултетот по предметот Интерна медицина, објавен во весниците „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“ од 14.02.2015 година, за избор на 3 наставници во сите наставно-научни звања по предметот ИНТЕРНА МЕДИЦИНА, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот, бр. IX, донесена на 02.03.2015, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Томе Стефановски, проф. д-р Митко Каев, проф. д-р Петранка Мишевска, проф. д-р Розалинда Попова Јовановска и проф. д-р Сашко Кедев.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на 3 наставници во сите наставно-научни звања по предметот ИНТЕРНА МЕДИЦИНА, во предвидениот рок се пријави/-ја насловен вонр. проф д-р Славчо Точев, насловен вонр. проф. д-р Елизабета Србиновска Костовска, н. сов. д-р Силвана Јованова, насл. доц. д-р Марјан Бошевски, д-р Калина Гривчева Старделова и ас. д-р Ѓорѓи Дерибан. Насл. вон. проф. д-р Славчо Тошев ги повлече своите документи.

I. ЕЛИЗАБЕТА СРБИНОВСКА КОСТОВСКА

7. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидката **д-р Елизабета Србиновска Костовска** е родена на 26.09.1961, во Скопје. Средно образование завршила во Скопје, 1979 година. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 1979/80 година. Дипломирала на 29.11.1984 година, со успех 9,50.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1985/86 се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Медицински факултет. Студиите ги завршила 1990 година, со просечен успех 9,66. На Кардиологија – интерна медицина, во 1991 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Проценка на хроничната митрална регургитација“.

Докторска дисертација ја пријавила во 1992 година на Универзитетската клиника по кардиологија, Медицински факултет, Скопје. Дисертацијата на тема: „Проценка на вештачките протези на срцето, компликации и резултати по валвуларен репласман“, ја одбрала на 17.12.1995 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Борче Петровски, проф. д-р М. Жантева, проф. д-р Васко Чоланчевски, проф. д-р Митко Каев, проф. д-р Л. Лазаров. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област кардиологија.

Во **1988 година е избрана во звањето помлад асистент** по предметот интерна пропедевтика и интерна медицина за студентите по медицина и стоматологија, во **1991 година избрана е за редовен асистент** по предметот интерна пропедевтика и интерна медицина за студентите по медицина и стоматологија, во **1997 за научен соработник** по истите предмети, а во **2001 година преминува во звањето вонреден насловен професор** по предметот интерна медицина.

Специјализација по предметот интерна медицина завршила во 1992, а супспецијализација по кардиологија во 2001.

Во моментот е вонреден насловен професор по интерна медицина.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 493/1987, 561/1991, 654/1995, 658/1996, 672/1996, 790/2001, 853/2003, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

8. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, кандидатката д-р Елизабета Србиновска Костовска изведувала практична и теоретска настава по интерна медицина и интерна пропедевтика до 2003 година, на I и II циклус студии на студиската програма, а од 2003 до сега како вонреден насловен професор била вклучена во втор циклус на настава, во спроведувањето на специјалистичката и супспецијалистичката теоретска и практична настава.

Кандидатката била **ментор** на 48 специјалистички и супспецијалистички активности, за време на спроведувањето на турните на Универзитетска клиника за кардиологија.

Кандидката учествувала како **член во Комисија** за оцена/или одбрана на 1 стручен испит, 8 специјалистички, 4 магистерски трудови и на 2 докторски дисертации.

Кандидатот е **коавтор на рецензиран учебник по интерна медицина и интерна пропедевтика** под наслов:

1. Интерна медицина, Универзитет „Кирил и Методиј“, Скопје, Катедра за интерна медицина, 2003

- Е.Србиновска: Конгенитални срцев и мани,

- Е.Србиновска: Срцеви тумори

2. Интерна пропедевтика, Универзитет „Кирил и Методиј“, Скопје, Катедра по Интерна медицина, 2004

- Е.Србиновска – деловите: Клиничко испитување во клиничката медицина – Аускултација и Фонокардиографија,

- Е.Србиновска, Б.Петровски: Рендгенграфија и компјутеризирана томографија на срцето и големите крвни садови.

- М.Жантева, Е.Србиновска: Срцеви мани

Кандидатката учествувала во создавањето на **научно-популарна книга – коавтор**, Скопје “Современа дијагностика и терапија во медицината 2000 - прирачник за лекари” со деловите Инфективен ехокардитис и Срцеви тумори

Кандидатката учествувала во создавањето **стручна книга - практикум**: “Начин на работа на тимовите во итна медицинска помош” – коавтор, издадена од Министерството за здравство, Скопје, 2012.

Кандидатката учествувала во создавањето интерна скрипта од предавања:

- Ехокардиографски стандарди, 1999
- Скрипта на предавање од Основниот курс за базична ехокардиографија, 2012

Кандидатот учествувала во **рецензија на универзитетски учебник** на Универзитет Гоце Делчев Штип. „ОДБРАНИ ПОГЛАВЈА ОД ИНТЕРНА МЕДИЦИНА” (наменето за студентите по стоматологија и тригодишните стручни студии за медицински сестри, акушерки, лаборанти и физиотерапевти)

Научноистражувачка дејност/Стручно-уметничка дејност

Д-р Елизабета Србиновска Костовска има објавено вкупно 216 научни трудови од областа интерна медицина - кардиологија, од кои 1 научен труд во научно списание со импакт-фактор (фактор на влијание), 11 труда објавени во целост во меѓународни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор, 17 трудови со оригинални научни резултати, објавени во целост во референтно научно/стручно списание, 20 научни публикации објавени во целост во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународни уредувачки одбор и/или во зборник на трудови, 167 апстракти објавени во списание/зборник на конференција меѓународни научни собири.

Презентирала на 55 научни конференции и секциски предавања, била поканет предавач на 19 меѓународни научни стручни презентации, учесник во научен одбор на 12 меѓународни конференции, организатор на неколку курса за базична и напредна ехокардиографија, предавач и учесник на 25 меѓународни школи, рецензент на 13 труда за меѓународни списанија, рецензент на 2 европски водича за медицина базирана на докази.

Д-р Елизабета Србиновска Костовска е автор на монографијата „Валвуларен репласман”.

Д-р Елизабета Србиновска Костовска била раководител на 1 национален, и на 2 меѓународни научни проекти. Била национален координатор на 2 меѓународни научни проекти, а учествувала и како член во 6 научни проекти.

Кандидката била ментор на 1 магистерски труд.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Елизабета Србиновска Костовска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Универзитетската клиника за кардиологија, Европското кардиолошко здружение, Министерството за здравство, Фондот за здравство, Македонското лекарско друштво. Врши стручна соработка во рамките на наведените институции.

Кандидатката д-р Елизабета Србиновска Костовска остварила експертски активности како претседател или член на многубројни Комисии формирани од Универзитетската клиника за кардиологија, Европското кардиолошко здружение, Министерството за здравство, Фондот за

здравство, Научни програми за специјализации и супспецијализации по интерна медицина и кардиологија.

Кандидатот д-р Елизабета Србиновска Костовска учествувала самостојно, или во тип во воведување на нови лабораториски и јавно-здравствени методи во областа на кардиологијата: член на тимот за воведување на трансезофагеална ехокардиографија, член на тимот за воведување на стрес ехокардиографија, член во екипата за транскатетер имплантација на аортна протеза (интервентно трансезофагеално водење на интеревенцијата и следење на резултатите кај за прв пат воведената метода во државата -ТАВИ), член на екипата за интервентно трансезофагеално водење на интеревенцијата и следење на резултатите кај за прв пат воведена метода во државата – интервентно затворање на АСД, воведување на ехокардиографски параметри за селекција на болни со дилатациона кардиопатија и ресинхронизациона терапија, како и оптимизација по имплантација, воведување на нови ехокардиографски модалитети за срцева механика – напредни ехокардиографски модалитети, воведување на тродимензионална ехокардиографија

Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во Ст. Лукс болницата, во Хјустон, Америка; АКХ Виена, Австрија; Еразмус универзитет, Ротердам, Холандија; Ребро, Загреб, Хрватска; многубројни кратки престои во многу ехокардиографски лаборатории во Европа.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи. На универзитетска клиника за кардиологија е раководител на неколку организациски единици (раководител на Дијагностички центар, раководител на работна група за ехокардиографија, генерален секретар на Македонското здружение по кардиологија, итн.).

Член е на Издавачкиот совет на научното сисание: Macedonian Journal of Medical Sciences.

Главен уредник е на информативното едукативно гласило на Медицинското лекарско друштво – месечник. Уредувач на инфо рубриката на (новини во медицина)

Член е на European Society of cardiology, Член на European Society of echocardiography, член на Working grope of Heart failure, член на World Heart Association of cardiology, член на Mediteranian Association of cardiology and cardiac surgery.

Добитник е на повеќе награди и благодарници за особен придонес во развојот на стручното афирмирање.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката Елизабета Србиновска Костовска во времето кога изведувала вежби немало анонимно спроведување на анкета за евалуација од страна на студентите на Медицински факултет.

Анекс 2

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Елизабета Србиновска Костовска

Институција: Медицински факултет, Скопје, Универзитетска клиника за кардиологија

Научна област: интерна медицина - кардиологија

1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	- Одржување на настава на прв циклус студии Интерна медицина(за медицинари и стоматолози) и Интерна пропедевтика (од 1997 до 2001 како научен соработник и уште две години, до 2003 како насловен професор) 6x0,05x12 сем - Одржување на настава на втор циклус студии Интерна медицина: - Специализантски предавања (во просек 3x10 год) 3x0,05x20(семестри)=3 - Супспецијалистички предавања (во просек 3x10 год) 3x0,05x20=3 - Магистранти (во просек 2x10 год)2x0,06x20=2,4	3,6 8,4
2.	Одржување вежби (пропедевтика и интерна медицина за медицинари и стоматолози од 1988 до 1997) 9x15x0,03x18 сем	72,9
3.	Одржување на менторска настава за здравствена клиничка пракса	10,08
4.	Ментор на специјалистичка и супспецијалистичка работа (во просек 4x12 години)	48
5.	Ментор на научен студентски труд на Интернационален медицински студентски научен конгрес, 2004	1
6.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат (2x0,3)	0,6
7.	Член на комисија за оценка или одбрана на магистратура (4x0,2)	0,8
8.	Член на комисија за полагање на стручен испит	1
9.	Член на комисија за одбрана на специјалистички и субспецијалистички испит (10x0,2) од 1997-2003	2
	Научно-популарна статија во стручно информативно	1

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Ментор на магистерска работа	1
2.	Раководител на научен проект преку Министерство за наука: “Стекнати валвуларни заболувања: евалуација, прогноза, оперативно лекување и евалуација на постоперативните резултати, преживување и превенција” (2001)	6
3.	Надворешен соработник на ГТЗ проект “Унапредување на заштитата на потрошувачите на Р.Македонија”, во делот на правата на пациентите реализиран преку Verbraucherzentrale Bundesverband,(2001 година)	5
4.	Учесник во Мултицентричен научен проект преку Министерство за наука(1997-2000, продолжен 2000-2004): Вродени срцеви мани, адултна патологија кај пациентите со конгенитални срцеви мани	2x3= 6
5.	Мултицентричен проект преку Европското здружение по кардиологија: Adult Congenital Heart Diseases (2000 год)	5
6.	Национален координатор на проектот на Европското здружение за срцева слабост: Euro Heart Survey Study – Long term Registry (2011)	9
7.	Principal Echocardiography Investigator на мултицентричен проект ISHEMIA trial (2013)	5
8.	Национален координатор за водичи на ниво на Европското здружение по кардиологија	9
9.	European Association of Echocardiography Project Wikiecho (2012) http://v2.wikiecho.org/wiki/Main_page/	5
10.	Монографија, Скопје, Валвуларен репласман, 2003	8
		59
11.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор 1. H.Pejkov, S.Kedev, S.Panov, E.Srbinska Kostovska, I.Lang: Trombectomy in the treatment of acute myocardial infarction; Medicus, ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol 19(1),2014,181-187 2. E. Srbinska Kostovska E. Role of echocardiography in diagnosis of pulmonary hypertension. Cardiologia Croatia. 2013;8(7-8):258-263. 3. H.Pejkov; S. Kedev., S.Panov, E.Srbinska, I.Lang: Variations of levels of IL-6 and HS CRP in coronary and systemic circulation in patients with acute myocardial infarction; Journal of the Macedonian Med. Ass. 2013;67(2):93-99. 4. H.Pejkov; S.Kedev; I.Panov, E.Srbinska; I.Lang:	3,6 6 3,6

	Atherosclerosis of coronary blood vessels – local or 107elocity inflammation. Contributions.Sec. Biol. Med Sci 2013. 5. E.Srbinovska: Pericardial effusion; Wikiecho, 2012; http://v2.wikiecho.org/wiki/Main_page/ 6. E.Srbinovska: Pericardial tamponade; Wikiecho, 2012, http://v2.wikiecho.org/wiki/Main_page/ 7. E. Srbinovska Kostovska: Role of echocardiography in selection of patients for resynchronization. Journal of the Macedonian Med. Ass. 2012;66(2):65-70. 8. E. Hristova-Antova , E. Srbinovska, Spiroska V., Hristova –Dimceva A., Zanteva M. Annual rate of progression of aortic-jet 107elocity and survival in cases of severe asymphomatic aortic stenosis. Contributions.Sec. Biol. Med Sci XXX/1(2009)91-104. 9. E. Hristova-Antova E., Georgievska Ismail Lj., E. Srbinovska, Spiroska V., Radulovic V., Andova V., Hristova –Dimceva A., Zanteva-Naumoska M. Echocardiography parameters as a predictors for aortic valve replacement in aortic valvular stenosis. Physioacta 2008; 2(2):171-180 10. E.Hristova-Antova, E.Srbinovska, M.Jurukovska, V.Andova, M.Bosevski, M.Vavlukis, E.Caparoska, M.Zanteva; Aortic valve stenosis and its clinical manifestation. Acta morphol. 2005; vol.2(1)15-20 11. E.Hristova, E.Srbinovska, M.Zanteva, V.Spiroska, M.Nospal, S.Meskovska, D.Projevaska, M.Vavlukis, I.Pejoska: Value of Doppler echocardiography versus catheter assessment of valvular aortic stenosis. Macedonian Journal of Medicine, 2005:5(1-2):54-68. 12. E.Srbinovska Kostovska, A.Georgiev, V.Andova, N.Gramatnikovski, A.Kirilmaz: Cardiac Lipoma localized in right atrium; Turkish Klinikleri Journal of Cardiovascular Surgery, 2004, vol.5, No.1.:44-47	3,6 6 6 6 3,6 3,6 3,6 3,6 3,6+ 0,09= 3,69
		52,89
12.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени in extensor во научно/стручно списание 13. E. Srbinovska Kostovska: Aspirin in primary prevention of cardiovascular diseases. Journal of the Macedonian Med. Ass. 2009;62(2):8-12. 14. E. Hristova-Antova , Srbinovska E., Spiroska V., Georgievska Ismail Lj., Andova V., Hristova –Dimceva A., Zanteva M. The value of echocardiography parameters in asymphomatic patients with severe aortic stenosis. Journal of the Macedonian Med. Ass. 2009;63(2):33-38 15. E.Hristova-Antova , Georgievska Ismail Lj., Srbinovska E., Spiroska V., Hristova –Dimceva A., Zanteva M. Survival in patients with asymphomatic severe aortic stenosis. Journal of the Macedonian	4 4x 0,6=2,4 2,4

	Med. Ass. 2008;62(2):57-63.	
16.	H.Pejkov, V.Kotevski, B.Petrovski, E.Srbínovska-Kostovska : Echocardiographic evaluation of the effect of ABCIXIMAB in the patients with acute myocardial infarction; Journal of the Macedonian Med. Ass. 2005;59(1-2):3-7.	2,4
17.	S.Meskovska, M.Bosevski, E.Hristova, V.Kotevski, E.Srbínovska , O.Kalpak, H.Pejkov: Ultrasound diagnosis of vascular complications after cardiac catheterization; Journal of the Macedonian Med. Ass. 2004;58(3-4):130-134.	2,4
18.	E.Srbínovska , M.Zanteva, B.Petrovski, E.Hristova, M.Nospal, V.Andova, E.Caparoska, A.georgiev: Survival and functional classes in pts with mitral valvular replacement. Journal of the Macedonian Med. Ass. 2004;58(1-2):43-48.	2,4
19.	Е. Србиновска , В.Спироска, М.Жантева, Е.Христова, В.Андова, А.Георгиев, Е.Чапароска: Лево вентрикуларно ремоделирање кај пациенти со дилатациона кардиопатија- ехокардиографска анализа на систолните и дијастолните параметри. Journal of the Macedonian Med. Ass. 2003;44(1-2):94-104.	2,4
20.	A.Georgiev, E.Srbínovska Kostovska , L.Grueva: Occurance of the Tricuspid insufficiency in patients with implanted pacemakers due to AV block; Journal of the Macedonian Med. Ass. 2003;57(3-4):130-133.	2,4
21.	A.Georgiev, B.Petrovski, L.Dobrcovic, B.Sidovska, S.Sadikario, E.Srbínovska , L.Grueva, N.Zlatanovic: Non-invasive and invasive diagnostic testing versus prolonged monitoring with insertable loop ECG recorders in patients with unexplained syncope – a case report. Journal of the Macedonian Med. Ass. 2003; 57(1-2):55-58.	2,4
22.	A.Georgiev, E.Srbínovska , L. Grueva, B.Taneva: News in diagnostics of the syncope: Insertable loop EKG regorders; Journal of the Macedonian Med. Ass. 2002; 56(1-2):89-92.	2,4
23.	Х.Пејков, В.Котевски, Б.Петровски, С.Кедев, Е.Србиновска : Ефектот на блокадата на гликопротеинските рецептори GPIIb/IIIa во третманот на акутниот коронарен синдром со перкутани коронарни интервенции, Journal of the Macedonian Med. Ass. 2002; 56(2):297-300.	2,4
24.	Б.Танева, Ј. Давчева-Павловска, Е.Србиновска , М.Вавлукис, Н.Костова, Д.Проевска, А.Георгиев: Пресек на студиите за лекување на срцева слабост со бета блокатори. Journal of the Macedonian Med. Ass. 2002;56(5-6):300-303.	2,4
25.	Д.Проевска, М.Жантева, В.Спироска, Е.Србиновска , М.Ношпал, М.Отњанска, Е.Христова: Нативно валвуларен инфективен ендокардитис на митрална валвула (десетгодишна студија). Македонски медицински преглед, год.545, 22-25, бр.1-2, 2001	2,4

	26. М.Ношпал, В.Спироска Ж.Христовски, Д. Поп Ѓорчева, Е.Србиновска, Е.Христова, М.Отљанска: Заканувачка перикардна тампонада кај пациенти со примарен хипотиреоидизам, Мак. медицински преглед, год 54, бр.5-6, стр 188-192, 2000 27. Е. Србиновска: Инфламаторни болести на срцето, Македонски медицински преглед, бр. 54, суплемент 44, стр 107-113, 2000 28. Е.Србиновска: Белковини на акутна фаза во кардиоваскуларните заболувања, Мак. Мед. Преглед, бр 54, суплемент 43, стр 87-90, 2000 29. М.Ношпал, В.Спировска, Н.Ѓоргов, Е.Србиновска, М.Отљанска, Д.Проевска: Меѓузависноста на дијаметарот на левиот атриум мерен со ултразвук и процентот на успешна конверзија на атријалната фибрилација во синус ритам. Македонски мед. преглед год 53, стр 316-320, бр. 5-6, 1999	2,4 4 4 2,4
		41,6
13.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени in extenso во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор 1. E.Srbinska Kostovska: The role of echocardiography in diagnosis nad management of patients with pulmonary hypertension; Forth International Medical Congress of South European Medical Forum (SEEMF); 2013; 25-26 2. E.Srbinska Kostovska: The role of echocardiography in selection heart failure patients for CRT; Third International Medical Congress of South European Medical Forum (SEEMF); 2012; 29-30. Трудови со оригинални научни резултати, објавени in extenso во зборник на трудови од научен/стручен собир 3. E.Srbinska Kostovska: Хипертензија како причина за развој на срцева слабост; XVIII Congres of Doctors of RM with international participatin; MMP(Suppl 81);2011; 5-6. 4. E.Srbinska Kostovska: Превенција и скрининг на кардиоваскуларните заболувања;II Congres of GP Doctors of RM with international participatin; (Suppl 71);2008; 23-25 5. Б.Петровски, М.Жантева, Ј. Наумовски, В.Котевски, Е.Србиновска, И.Соколов: Рентгенолошки аспекти нперикардних излива.XIX Стручни састанак интерниста	3 3 2 2 2

	Славоније, Осијек, Зборник на трудови, стр 242-245, 1988	
6.	М.Жантева, Б.Петровски, Ј.Наумовски, Е.Србиновска : Евалуација постоперативних резултата код аортних валвуларних лезија. XIX Стручни састанак интерниста Славоније, Осијек, Зборник на трудови, стр 265-268, 1988	2
7.	И.Соколов, Б.Петровски, Е.Србиновска , В.Котевски, Ш.Насер: Примена нифедипина у лечењу хипертензивне кризе и акцедентално високог крвног притиска. XIX Стручни састанак интерниста Славоније, Осијек, Зборник на трудови, стр 252-254, 1988	2
8.	Е.Србиновска, Б.Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски : Евалуација постоперативних резултата код митралних валвуларних лезија XIX Стручни састанак интерниста Славоније, Осијек, Зборник на трудови, стр 213-217, 1988	2
9.	В.Котевски, Б.Петровски, Е.Србиновска , И.Соколов: Пазвој ПАХ и ПБР код пацијената со уроценим срчаним манама и Л-Д шантом. XIX Стручни састанак интерниста Славоније, Осијек, Зборник на трудови, стр 210-212, 1988	2
10.	Е.Србиновска : Лекување на митралните валвуларни лезии. XIII Симпозиум на секцијата на лекарите по општа медицина на РМ, Зборник на трудови, Скопје, 1987.	2
11.	Е. Србиновска , Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева: Клиничке карактеристики пролапса митралне валвуле, XVIII Стручни састанак интерниста Славоније, Зборник радова, стр 456, Осијек, 1987	2
12.	Б.Петровски, Ј.Наумовски, Е.Србиновска : Ебштајнова аномалија трикуспидне валвуле у адултној доби, XVIII Стручни састанак интерниста Славоније, Зборник радова, стр. 445, Осијек, 1987	2
13.	Ј.Наумовски, Б.Петровски, Е.Србиновска : Клиничке и хемодинамске карактеристике пулмоналне артериске хипертензије код пацијената са митралном стенозом. XVIII Стручни састанак интерниста Славоније, Зборник радова, стр. 451, Осијек, 1987	2
14.	Б.Милетиќ, Љ.Георгиевска, Е.Србиновска , В.Јанакиевски, В.Борозанов : Антагонисти на калциум во лекувањето на Ангина пекторис и артериска хипертензија. XII Симпозиум на лекари по општа медицина на ПМ, Зборник на трудови, Скопје, 1986	2
15.	Б.Милетиќ, Љ.Георгиевска, Е.Србиновска , Б.Петровски, В.Радуловиќ, Л.Добрковиќ: XII Симпозиум на лекари по општа медицина на ПМ, Зборник на трудови, Скопје, 1986	2
16.	Љ.Георгиевска, Е.Србиновска , Б.Петровски, В.Радуловиќ, Б.Милетиќ, М.Ќаев: Трансдермална	

	апликација на нитроглицерин при ангина пекторис. XII Симпозиум на лекари по општа медицина на ПМ, Зборник на трудови, Скопје, 1986 17. Б.Петровски, З.Сајков, М.Арсов, М.Жантева, Ј.Наумовски, Е.Србиновска: Пореметување на ритмот кај митрални валвуларни лезии во зависност од електролитниот статус после диуретска терапија. IX Конгрес на кардиолозите на Југославија, Зборник на трудови, втор дел, стр 868, Скопје, 1985 18. Сајков З., М.Арсов, М.Жантева, Б.Петровски, Ј.Наумовски, Е.Србиновска: Хемодинамски опсервации на рестриктивните кардиомиопатии, IX Конгрес на кардиолозите на Југославија, Зборник на трудови, Прв дел, стр 290, Скопје, 1985 19. Ј. Наумовски, З. Сајков, М.Арсов, М.Жантева, Б.Петровски, Е.Србиновска: Лева вентрикуларна дисфункција кај артериска хипертензија. IX Конгрес на кардиолозите на Југославија, Зборник на трудови, Прв дел, стр 314, Скопје, 1985 20. В.Волчевски, В.Митевски, Б.Петровски, Ј.Наумовски, Е.Србиновска: Постпартална кардиопатија. IX Конгрес на кардиолозите на Југославија, Зборник на трудови, Прв дел, стр 234, Скопје, 1985	2 2 2 2
		42
14.	Апстракти објавени во списание/зборник на конференција (домашна 0,5; меѓународна научна /стручна манифестација -1) 21. Е.Срbinovska: Pulmonary thromboembolism – can echocardiography help? I-st Congress of cardiovascular Imaging, Belgrade, 2015 Journal of the Cardiology Society of Serbia, abs 70, Vol.34, suppl A, 2015 22. I.Mitevka, J.Davceva, Е.Срbinovska, F.Arnaudova, M.Otljanska, E.Antova: Detection of coronary atherosclerosis and myocardial ischemia in asymptomatic patients with increased cardiovascular risk. -st Congress of cardiovascular Imaging, Belgrade, 2015 Journal of the Cardiology Society of Serbia, abs 50, Vol.34, suppl A, 2015 23. Н.Пејков, Е.Срbinovska, S.Kedev, S.Penov, I.Lang: Tumor necrosis factor alpha – a predictor of left ventricular dysfunction after STE-ACS; -st Congress of cardiovascular Imaging, Belgrade, 2015 Journal of the Cardiology Society of Serbia,	1 1 1 1

	abs.42,Vol.34, suppl A, 2015	
24.	I.Mitevska, E.Srbinska, V.Andova, E.Antova: Left ventricular longitudinal function in different types of left ventricular hypertrophy. -st Congress of cardiovascular Imaging, Belgrade, 2015 Journal of the Cardiology Society of Serbia , abs. 33, Vol.34, suppl A, 2015	1
25.	E.Antova, Lj Georgievska, E.Srbinska: Nt proBNP and echocardiographic parameters in severe valvular aortic stenosis, -st Congress of cardiovascular Imaging, Belgrade, 2015 Journal of the Cardiology Society of Serbia , abs. 21, Vol.34, suppl A, 2015	1 1
26.	A.Kataoka; M.Scherrer-Croable; K.A.Dejani; P.Garceau; J.I.Hastings; J.A.Konh; E. Srbinska Kostovska ; D.Poggio; M.Saric; R.Senior; K.Sokhon; L.Shaw; H.Raynolds; M.H.Picard: Transient Ischemic Dilatation during Stress Echocardiography: A Marker of Significant Myocardial Ischemia. Observation from ISHEMIA trial; AHA 2013, abs 104.02; Nov 2013 26; 128(22) Circulation	1
27.	I.Peoska; M. Vavlukis; N.Kostova; E. Srbinska ; M. Otljanska; F.Arnaudova: Effects of multiple cardiovascular risk factors on myocardial perfusion SPECT imaging in patients with normal coronary angiography findings; Eur.JHF (Abs.Suppl)2013; abs. P 736.	1
28.	V.Andova; Lj Georgievska Ismail; E.Srbinska Kostovska ; P. Zafirovska; M.Miletic: Assessment of reciprocal dependence of echocardiographic measurement markers in RV global and regional function. Eur.JHF (Abs.Suppl)2013; abs. P 1610.	1 1
29.	V.Andova; E.Srbinska Kostovska ; Lj. Georgievska Ismail; P.Zafirovska; M.Miletic: Difference of the left ventricular dimension and left and right atrial dimension in patients with and without right ventricular myocardial infarction; Eur.JHF (Abs.Suppl)2013; abs P 754.	1
30.	J.Taleski; B. Zafirovska; L.Poposka; E.Srbinska : Importance of additional echocardiographic parameters in selecting a CRT responder patient: Eur.JHF (Abs.Suppl) 2013; abs P 1381.	1
31.	M.Miletic; P.Zafirovska; V.Andova; S.Kaeva; I.Danailovska; Lj. Georgievska; E.Srbinska Kostovska : A rare case of apical hypertrophic cardiomyopathy. Eur.JHF (Abs.Suppl)2013; abs P 1806.	
32.	I.Peoska; E.Srbinska Kostovska ; M.Otljanska; F.Arnaudova; M.Vavlukis, N.Kostova; E.Hristova: Myocardial gated SPECT imaging in asymptomatic diabetic patients: Clinical decision and optimal therapeutic approach; 2013;8(5-6):203.	1 1
33.	I.Peoska, E.Srbinska Kostovska ; M.Bosevski: Urgent bedside echocardiography in diagnosis of acute massive pulmonary embolism presenting with	

	cardiogenic Shock – case report; 2013;8(5-6):216.	
34.	G.Selim, L.Trajcevska, E.Srbínovska , et al.: Is there an association between arterovenous fistula thrombosis and presence of the cardiac valve calcification in non-diabetic hemodialysis patients; 49-th ERA-EDTA Congress, May, Paris, France, Oxford Journal, Neph. Dialysis Transplant (2012)27(suppl 2)ii252-ii267.	1
35.	V.Andova; Lj.Georgievska Ismail, E.Srbínovska Kostovska : Prognostic value of right ventricular function assessed by echocardiography in patients after acute myocardial infarction; Eur.HJC imaging (Abs. Suppl)2012;abs.P 383.	1
36.	V.Velkoska-Nakova, B.Krstevska, E.Srbínovska , M.Bosevski: Correlation between thyroid hormone value and carotid intima media thickness in patients with subclinical hypothyroidism; Endocrine Abstracts; BioScientica vol. 29, 2012, p1656.	1
37.	H.Pejkov, V.Kotevski, S.Antov, J.Kostov, I.Spirovski, O.Kalpak, E.Srbínovska , S. Kedev: Our experience with tromboaspiration in acute myocardial infarction, IV-th Macedonian Congress, Ohrid, 2010, Abstract book, abs.005.	1
38.	В.Радуловиќ, Е.Србиновска , С.Јованова, Л.Груева, Е.Христова, М.Отљанска, В.Андова: Клинички и електрокардиографски карактеристики на пациенти со нестабилна ангина пекторис и повеќесадовна болест. Ohrid, 2010, Abstract book, abs.015п.	1
39.	А.Георгиев, С.Садикарио, Л.Лазаров, В.Котевски, Е.Србиновска Костовска , Л.Груева и соп.: Molecular aspects of the coronary artery disease. Ohrid, 2010, Abstract book, abs.024p.	1
40.	E.Srbínovska , E. Hristova, V.Andova, H.Pejkov, A.Georgiev: Analysis of the risk factors and manifestation of the coronary heart diseases in patients with multivessel diseases, Ohrid, 2010, Abstract book, abs.025p.	1
41.	V. Andova, Lj. Georgievska Ismail, E.Srbínovska , P.Zafirovska: Hiperuricemia as a risk factor for coronary artery diseases in women. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010, Abstract book, abs.029p.	1
42.	L. Trajcevska, A.Sikole, B., Zekiri, Z.Zimbakov, E.Srbínovska , V.Andova, M.Bosevski et al.: Association of the left ventricular diastolic dysfunction with intradialytic hypotension in dialysis patients. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010, Abstract book, abs.032p.	1
43.	V.Andova, D.Kovacevic, E.Srbínovska , M.Zanteva, B. Zafirovska, A.Jovkovski et.al.: Treatment of acute pulmonary thromboembolism. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010, Abstract book, abs.033.	1
44.	С.Јованова, М.Отљанска, Ф.Арнаудова,	

	Е.Србиновска , Н.Костова: ЛК Функција кај пациенти со акутна срцева слабост. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs.071п.	1
45.	Ф.Арнаудова, С.Јованова, М.Отљанска, Е.Србиновска Костовска, З.Зимбаков:Влијанието на ежекционата фракција врз прогнозата кај пациенти со перипартална кардиопатија IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs.084п.	1
46.	Е.Србиновска , Е.Нрстова, V.Andova, Lj.Georgievska-Ismail, L.Grueva, V.Bozinovska: Echocardiographic evaluation of chronic mitral regurgitation, what is new? IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs.103.	1
47.	Lj.Georgievska Ismail, V.Andova, P.Zafirovska, Е.Србиновска : Left atrial size as a prognostic marker of diastolic dysfunction and cardiovascular events . IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs.105.	1
48.	Е.Нрстова-Антова, I.Pejoska, Е.Србиновска : Echocardiographic predictors for Aortic Valve Replacemet in Asymptomatic parients with Severe Ao Stenosis. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs.107п.	1
49.	M.Vavlukis, N.Kostova, I.Pejoska, B,Taneva, Е.Србиновска , Lj.Georgievska, D.Pop-Gorceva: Предиктивна моќ на перфузионните и функционалните параметри добиени со спект МПС кај пациенти со коронарна аретриска болест. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs.117п.	1
50.	Е.Христова-Антова, Е.Србиновска-Костовска : Значењето на трансвалвуларната максимална брзина на проток и нејзиниот годишен пораст кај асимптоматските пациенти со тешка Ао стеноза и нивно преживување. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs. 131.	1
51.	Л. Груева, Е.Србиновска Костовска , В.Спироска, Љ.Георгиевска Исмаил, В.Божиновска и сор. Приказ на случај – енорно голема лева преткомора. IV-rd Macedonian Congress of cardiology, Ohrid, 2010,Abstract book, abs. 132п.	1
52.	G.Selim, O.Stojceva-Taneva, Lj. Georgievska Ismail, S.Gelev, N. Stojcev, Е.Србиновска Костовска , P.Dzekova et al.: Traditional cardiovascular risk factors and cardiovascular mortality in Hemodialysis patients:5-year follow up; World congress of nephrology, May 2009, Oxford Journal, Clinical Kidney Journal , vol. 2, Issue suppl.2	1
53.	H.Pejkov; V.Kotevski, B.Petrovski; Е.Србиновска Костовска , Z.Hristovski; A.Georgiev; Z.Zimbakov,	1

	J.Kostov: The role of ABCIXIMAB in “instent” restenosis; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 035.	1
54.	H.Pejkov; V.Kotevski, B.Petrovski; E.Srbinovska Kostovska , A.Georgiev; O.Busletic;Z.Hristovski; Z.Zimbakov, O.Kalpak, V.Andova: Effect of ABCIXIMAB on LV function in pts with ACS treated with PCI/Stenting; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 036.	1
55.	E.Srbinovska Kostovska : Primary and secondary mitral regurgitation, mechanisms and therapeutic approaches; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 067.	1
56.	E.Hristova-Antova; E.Srbinovska , M.Otljanska; S.Jovanova; D.Proeska; M.Bosevski, I.Peoska; E.Caparoska; M.Jurukovska: Diastolic function in severe aortic stenosis in relation to systolic function of the left ventricle and dimension of the left atrium; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 038.	1
57.	E.Hristova-Antova; E.Srbinovska , M.Zanteva, V.Spiroska, V.Bozinovska; D.Proeska; V.Amdova: Indications for catheterization in case of severe aortic stenosis – correlative analysis of Doppler echocardiography and catheterization; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 069.	1
58.	E.HRistova-Antova; E.Srbinovska ; T.Trajcevski, M.Vavlukis, M.Otljanska, V.Andova, L.Grueva; E.Caparoska: Double pressure overload of the left ventricul due to an existence of a combined heart defect – coarctatio of the aorta and aortic stenosis. Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 070.	1
59.	T.Caparoska; D.Proeska; V.Spiroska, E.Srbinovska , M.Caev, L.Lazarov, V.Andova, F.Arnaudova, I. Spiroski: The late tretmant of valvular pulmonic stenosis – case report; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 074.	1
60.	Lj. Ivanov, V.Andova, E.Caparoska, A.Daneva, E.Srbinovska : Dissecant aortic aneurism diagnostic challenge; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 078.	1
61.	V.Andova, E.Srbinovska , V.Spiroska, M.Zanteva, E.Caparska, D.Proeska, E.Hristova, T.Caparoska, Pejkov H.: Findings of continuous electrocardiography (Holter Monitoring) in mitral valve prolapsed; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 093.	1
62.	Georgiev A., S.Panov, B.Petrovski, S.Sadikario, L.Lazarov, V.KOtevski, E.Srbinovska , L.Grueva, V.Boskov O.Kalpak, H.Pejkov S., Josimovski, N.Zlatanovic: Genetic aspects of coronary artery disease; Abs. Book of Third Macedonian Congress of	1

	Cardiology; 2006; abs 114.	
63.	Caparoska E., Andova V., Srbinovska E. , D.Proseka, E.Hrostova, J.Kostov, I Tonov: The effect of Losartan as a mono-therapy in patient with moderate arterial hypertension. Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 120.	1
64.	L.Srbinovski, S.Josimovski, A.Georgiev, B.Miletic, N.Zlatanovic, I Trajkov, N.Gorgov, E.Srbinovska : Cardiac pacing in family inherited A-V blocks; Abs. Book of Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006; abs 139.	
65.	V.Kotevski, H.Pejkov, B.Petrovski, E.Srbinovska , O.Busletic, J.Kostov, M.Dimitrovski. ABCIXIMAB therapy improves survival in pts with acute myocardial infarction, complicated by early cardiogenic shock undergoing coronary artery stent implantation. II-nd Congress of Macedonian Society of transfusion medicine, Ohrid, Macedonia, 2004, Abs.book, P115, Mac.Med.Jour. 2004, 58 (Suppl 63):280.	1
66.	H.Pejkov, V.Kotevski, B.Petrovski, S.Kedev, E.Srbinovska , O.Busletic, J.Kostov, M.Dimitrovski. Use of a combination of enoxaparin or unfractionated heparin and ABCIXIMAB during percutaneous coronary interventions. II-nd Congress of Macedonian Society of transfusion medicine, Ohrid, Macedonia, 2004, Abs. book, P0104; Mac.Med.Jour. 2004, 58 (Suppl 63):265.	1
67.	H.Pejkov, V.Kotevski, B.Petrovski, S.Kedev, E.Srbinovska , Z.Hristovski, O.Busletic, J.Kostov, O.Kalpak: Long-term clinical benefits of a platelet glycoprotein IIb/IIIa receptor blocker abciximab in high risk diabetic patients undergoing percutaneous coronary intervention. V-th Congress of the Croatin Cardiac Society with International Participatin, Opatia, Croatia, 2004, Abs. Book, pg 91.	1
68.	E.Srbinovska , V.Spiroska, V.Andova, E.Hristova, M.Nospal, S.Meskovska, H.Pejkov: Left ventricular remodelling in patients with dilated cardiomyopathy: An echocardiographic study. . V-th Congress of the Croatin Cardiac Society with International Participatin, Opatia, Croatia, 2004, Abs. Book, pg 95.	1
69.	S.Meskovska, M.Bosevski, O.Bongard, V.Kotevski, E.Hristova, E.Srbinovska , M.Nospal, M.Buseva: Carotid intima media thickness: a noninvasive method to predict severity of coronary atherosclerosis. . V-th Congress of the Croatin Cardiac Society with International Participatin, Opatia, Croatia, 2004, Abs. Book, pg 102.	1
70.	A.Georgiev, E.Srbinovska Kostovska , L.Grueva, V.Avdiu. Tei index nepacientet me pejxhmeker te inplatuat per shkak te AV bllokut. Journal of Medical Sciences issued by Tirana University. 2003, Vol. 35, No 2: 89-90	
71.	С.Јованова, В.Спироска, Љ.Георгиевска Исмаил,	

	Е.Србиновска , В.Радуловиќ: Трансезофагеална ехокардиографија кај критично болни со кардиоваскуларни заболувања; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.4.5p.	1
72.	С.Мешкова, Е.Христова, Е.Србиновска , В.Котевски, Б.Танева, М.Отљанска, М.Ношпал, М.Бошевски. Можности за дијагностика на васкуларни компликации по срцева катетризација со примена на ултрасонографски метод ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.6.4p.	1
73.	Е.Србиновска , Б.Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски, Е.Христова, Д.Проеска, В.Андова, Т.Чапароска, М.Ношпал, М.Отљанска, Х.Пејков, А.Георгиев, Б.Танева, Ж.Христовски, Т.Трајчевски. Хиперехогени сенки на вештачките протези и инциденција на тромбоемболизам ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs. 7.3p.	1
74.	Е.Христова, Е.Србиновска , М.Жантева, В.Спироска, С.Мешкова, М.Отљанска, Е.Чапароска, О.Калпак. Вредноста на доплер-ехокардиографијата во оценувањето на изразеноста на валвуларната аортна стеноза ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.7.4p.	1
75.	Е.Христова, Е.Србиновска , М.Жантева, В.Спироска, С.Мешкова, М.Ношпал, М.Отљанска, Д.Проевска, В.Радуловиќ. В.Христов. Аортна стеноза и хеморагичен синдром- блиска корелација меѓу тешка АоС и абнормалности на Вон-Вилебрандов фактор- приказ на случај ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.7.5.	1
76.	В.Андова, Е.Србиновска , М.Жантева, В.Спироска, Т.Чапароска, М.Ношпал, Д.Проевска, Е.Чапаровска, Е.Христова, М.Отљанска, Ф.Арнаудова. Кога хирушкиот третман е итен за пациентите со митрална стеноза ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.7.13p.	1
77.	Е.Христова, М.Жантева, Е.Србиновска , В.Спироска, М.Ношпал, С.Јованова, М.Отљанска, В.Андова, Ж.Зимбаков, В.Христов, Д.Проеска. Пулмонална стеноза и форамен овале, ТЕЕ и хемодинамска студија – приказ на случај ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.8.5p.	1
78.	М.Ношпал, В.Спироска, М.Отљанска, Е.Христова, Е.Србиновска , С.Јованова, Љ.Георгиевска Исмаил, Д.Проеска, В.Радуловиќ, В.Андова. Комбиниран дефект на интератријален и	1

	интервентрикуларен септум – приказ на случај ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.8.10p.	
79.	Д.Проеска, В.Спироска, М.Жантева, Е.Србиновска , М.Ношпал, С.Мешкова, Е.Христова, В.Андова, Е.Чапароска. Ехокардиографија при дијагноза на инфективен ехдокардитис (ИЕ) – 10 годишна студија ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.9.2p.	1
80.	Д.Проеска, В.Спироска, М.Жантева, Е.Србиновска , М.Ношпал, В.Божиновска, Е.Христова, Е.Чапароска. Бактериски ендокардитис на нативна аортна валвула – наши искуства; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book, abs.9.3p.	1
81.	Д.Проеска, В.Спироска, М.Жантева, Е.Србиновска , М.Ношпал, М.Отљанска, С.Мешкоска, Л.Груева, В.Андова. Инфективен ендокардитис, болест на денешнината – дали доволно често мислиме на неа? ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.9.4p.	1
82.	М.Жантева, Е.Србиновска , Е.Христова, Д.Проеска, В.Андова, Е.Чапароска. Бактериски ендокардитис на трикуспидна валвула кај пациент со имплантиран пеисмејкер – приказ на случај; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.9.6p.	1
83.	Е. Чапароска, М.Жантева, Е.Србиновска , Е.Христова, В.Андова, Д.Проеска. Вредноста на ехокардиографијата во откривањето на пациентите со бактериски ендокардитис кои се на хронична хемодијализа; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.9.7p.	1
84.	Е.Србиновска . Перикардијални заболувања – ехокардиографски пристап; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book, abs.10.1.	1
85.	Б.Петровски, Е.Србиновска , Ј.Костов, О.Бушлетиќ, Ж.Зимбаков. Проценка на ехокардиографските карактеристики кај пациентите со перикарден излив за време на изведена перикардиоцентеза; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.10.2p.	1.
86.	Б.Петровски, Е.Србиновска , О.Бушлетиќ, Ж.Христовски, Ј.Костов, Ж.Зимбаков. Големината на ехокардиографски одредениот релативно ехо слободен простор и можноста за акутна и хронична тампонада; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia;	1

	(2003) Abs.book,abs.10.3p.	
87.	С.Јованов, Е.Србиновска , Б.Петровски, И.Соколов, М.Ношпал. Доплер анализа на ЛВ дијастолна функција кај акутен антеросептален инфаркт на миокардот; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.12.2p.	1
88.	Х.Пејков, Е.Србиновска , В.Котевски, Б.Петровски, С.Кедев, В.Андова, З.Трпковски. Рана проценка на ЛВ функција кај едносадовна коронарна болест; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.12.3p.	1
89.	М.Ношпал, С.Кедев, В.Спироска, М.Отљанска, Е.Србиновска , Е.Христова. Акутен коронарен синдром – рана ехокардиографска дијагноза, приказ на случај; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.12.4p.	1
90.	Е.Србиновска , В.Спироска, Л.Србиновски, М.Жантева, Б. Петровски . Проценка на дијастолниот проток низ митралната валвула кај пациенти со дилатациона кардиопатија; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.13.2p.	1
91.	В.Котевски, Е.Србиновска , Ј.Наумовски, Х.Пејков. Ехокардиографски импликации кај хипертрофична кардиопатија; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book, abs.13.3p.	1
92.	В.Радуловиќ, В.Спироска, М.Ќаев, С.Јованова, Е.Србиновска , Е.Христова, М.Ношпал, В.Андова. ТТЕ и ТЕЕ ехокардиографија во дијагностицирањето на левите атријални тромби кај пациент со АФФ успешно третиран со антикоагулантна терапија – приказ на случај; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.14.2p.	1
93.	М.Отљанска, Б.Сидовска, В.Спироска, М.Ношпал, Е.Србиновска , С.Јованова, В.Радуловиќ, Е.Христова, С.Мешкова. ИМТ – индикатор за васкуларни промени кај гранична хипертензија; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.15.2p.	1
94.	М.Отљанска, Б.Сидовска, В.Спироска, М.Ношпал, Е.Србиновска , В.Радуловиќ, С.Јованова, Е.Христова, Д.Проека, В.Андова. Влијание на граничната хипертензија на ехокардиографските параметри; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003) Abs.book,abs.15.3p.	1
95.	С.Мешкова, Е.Христова, Е.Србиновска , В.Котевски, Х.Пејков. Ултрасонографски можности за дијагностика на венски тромбоемболизам. 3-ти Конгрес на Македонското	1

	Congress of Pediatric Cardiology and Cardiac Surgery, (2001); Cardiology in Young , vol. 11, suppl. 1.	
114.	M.Nospal, V.Spiroska, B.Sidovska, M.Otljanska, E.Srbínovska at al: The influence of the left atrial diameter on conversion of the atrial fibrillation to sinus rhythm. 4-th Congress of echocardiography and vascular ultrasound, Cairo, Egypt, abs. 282, 2000.	1
115.	S.Jovanova, V.Spiroska, E.Srbínovska , Lj. Georgievskaja: Color M-mode Doppler echocardiographic assessment of the left ventricular diastolic function. 4-th Congress of echocardiography and vascular ultrasound, Cairo, Egypt, abs. 218, 2000	1
116.	D.Proevska, V.Spirovskaja, M.Zanteva, E.Srbínovska : A Case report – accidentally revealed aortic dissection with thrombosis of a false lumen. 4-th Congress of echocardiography and vascular ultrasound, Cairo, Egypt, abs. 205, 2000	1
117.	Srbínovska E. , V.Spiroska, M.Zanteva et al.: Hyperechoic segments of the artificial prosthesis as a cause of thromboembolism in patients with artificial valve replacement. 4-th Congress of echocardiography and vascular ultrasound, Cairo, Egypt, abs. 29, 2000	1
118.	E.Srbínovska , V.Spiroska, S.Jovanov, L.Lazarov, et al.: Evaluation of the left ventricular diastolic function at the early stage of acute anteroseptal myocardial infarction. 4-th Congress of echocardiography and vascular ultrasound, Cairo, Egypt, abs. 89, 2000	1
119.	S.Jovanova, V.Spiroska, E. Srbínovska , Lj.Georgievskaja: Reliability of TEE in the diagnosis of aortic dissection. 4-th Congress of echocardiography and vascular ultrasound, Cairo, Egypt, abs. 137, 2000	1
120.	E.Hristova, V.Spirovskaja, E.Srbínovska , S.Antov: Aortic stenosis and coarctation of the aorta – biplane TEE and hemodynamic study – a case report. 4-th Congress of echocardiography and vascular ultrasound, Cairo, Egypt, abs. 159, 2000	1
121.	Проеска Д, Т. Миленковиќ, М.Жантева, Е.Србиновска : Приказ на случај – перикардитис и полисерозитис како клиничка манифестација на претходно неоткриен перикардитис. Прв македонски Конгрес по ендокринологија и метаболички нарушувања со меѓународно учество, апс. 081, Охрид, 2000.	1
122.	V.Spirovskaja, S.Jovanova, L.Lazarov, Lj. Georgievskaja, E.Srbínovska : Evaluation of mitral regurgitation with Galactose – based contrast agent; A Journal of Cardiovascular ultrasound: ECHOCARDIOGRAPHY , vol. 16 No2, 1999	1
123.	E.Srbínovska , M.Zanteva: Mitral and aortic	

	valve replacement- ten years follow up of the survival; Mediteranian Association of cardiology and cardiac surgery, 11-th Annual Meeting,abs 115 Montpellier, France, 1998	
124.	M.Zanteva, E.Srbínovska , V.Andova: Importance of the left ventricular systolic dimension in patients with chronic aortic regurgitation. Mediteranian Association of cardiology and cardiac surgery, 11-th Annual Meeting,abs 118, Montpellier, France, 1998	1
125.	E.Srbínovska , B.Petrovski, M.Zanteva: Mitral valve replacement: ten years follow up of the postoperative functional NYHA classes and survival, 11-th International Symposium on Cardiovascular Disease, abs. 225, Novi Sad, 1998	1
126.	M.Zanteva, E.Srbínovska , Importance of the left ventricular dimension in evaluation for operation in patients with chronic aortic regurgitation. 11-th International Symposium on Cardiovascular Disease, abs. 253, Novi Sad, 1998	1
127.	E.Srbínovska , B.Petrovski, M.Zanteva, L.Srbínovski: Detection and assessment of tricuspid regurgitation after tricuspid anuloplasty or valvuloplasty – 10 years follow up. 6-th International conference on non-invasive cardiology, abs. 0063, Jerusalem, Israel, 1998	1
128.	D.Proevska, M.Zanteva, E.Srbínovska , M.Nospal: Cardiac arrhythmias and their management in patients with rheumatic heart disease. International Symposium “Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias”, abs. 162, Ohrid, 1998	1
129.	M.Nospal, E.Srbínovska , B.,Sidovska et al.: Correlation between left atrial diameter and conversion of atrial fibrillation to sinus rhythm International Symposium “Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias”, abs. 148, Ohrid, 1998.	1
130.	E.Srbínovska , M.Zanteva, E.Pavlovska, D.Projevska: Atrial fibrillation and dimension of a left atrium as a risk for thromboembolism in pts with valvular replacement. International Symposium “Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias”, abs. 110, Ohrid, 1998	1
131.	D.Proevska, M.Zanteva, E.Srbínovska , Z.Perevska et al.: Restoration and maintenance of sinus rhythm in pts with AFF. International Symposium “Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias”, abs. 126, Ohrid, 1998	1
132.	M.Otljanska, B.Sidovska, M.Nospal, S.Jovanova, E.Srbínovska : Cardiac Arrhythmias in severe heart failure. International Symposium “Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias”, abs. 128, Ohrid, 1989	1
133.	M.Zanteva, E.Srbínovska , E.Davceva,	

	D.Projevska: ECG changes in pts with ASD and VSD. International Symposium "Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias", abs. 132, Ohrid, 1998	1
134.	M,Bosevski, E.Srbinovska , E.Davceva, S.Tosev: Exercise test and rhythm disturbance in pts with mitral valve prolapse. International Symposium "Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias", abs. 141, Ohrid, 1998	1
135.	L.Srbinovski, P.Dzordzevic, M.Zdravkovic, E.Srbinovska , S.Tosev: Randomised, double blind, muntricentric study to compare the efficacy and safety of oral administered Quinapril hidrochloride to Captopril in pts with mild to moderate Essential Hypertension, 9-th Mediteranian Association of Cardiology and Cardiac Surgery, Tel Aviv, Israel, 1996	1
136.	E.Srbinovska , B,Petrovski, M.Zanteva, J.Naumovski: Aortic Valve Replacement. 9-th Mediteranian Association of Cardiology and Cardiac Surgery, Tel Aviv, abs.0306, Israel, 1996	1
137.	E.Srbinovska , B.Petrovski, M.Zanteva, J.Naumovski: Mitral valve replacement – ten years follow up , 11-th International Symposium on Cardiovascular Diseases, abs. 255, Novi Sad, 1996	1
138.	M.Zanteva, E.Srbinovska : Importance of left ventricular systolic dimension in evaluation for operation in patients with chronic aortic regurgitation, 11-th International Symposium on Cardiovascular Diseases, abs. 253, Novi Sad, 1996	1
139.	М.Жантева, Е.Србиновска , Ј.Павловска, С.Јованова, Ж.Христовски, Ж.Перевска: Псевдоаневризма на лева комора – приказ на случај. Прв македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, пзо, Охрид, 1996	1
140.	Е.Србиновска , Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева: Преживување и причини за смрт кај пациенти со валвуларен репласман. Прв Македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, резиме 124, Охрид, 1996.	1
141.	Е.Србиновска , Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева: Квалитативни ехокардиографски промени кај пациентите со валвуларен репласман. Прв македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, резиме 173, Охрид, 1996.	1
142.	Naumosvki J., Srbinovska E.: Postoperative evaluation of pulmonary arterial hypertension by pulsed dopler measurement in patients with mitral stenosis, International Society of Cardio-Thoracic Surgeones, 3-rd World Congress, Salzburg, Austria, 1993	1
143.	E.Srbinovska , B.Petrovski, J.Naumovski:	1

	Sifnificant mitral regurgitation in patients with mitral valve prolapsed, 8-th Congress of the European Federation of Societies for Ultrasound in Medicine and Biology, Euroson, abs. 091, 1993	
144.	B.Petrovski, E.Srbínovska : Complication after valvular replacement. International Society of Cardio-Thoracic Surgeones, 3-rd World Congress, abs 35, Salzburg, Austria, 1993	1
145.	B.Petrovski, E.Srbínovska : Echocardiographic predictors of mortality in pts with dilated cardiomyopathy. Meeting of the Working Group on Valvular heart diseases; Non Invasive Assessment of Patients with Valvular Heart Diseases, abs. 28p, Basel, Switzerland, 1992	1
146.	J.Naumovski, E.Srbínovska , B.,Petrovski: Pulmonary artery Pressure Determinated by pulsed Doppler measurements and cardiac catheterization. Meeting of the Working Group on Valvular heart diseases; Non Invasive Assessment of Patients with Valvular Heart Diseases, abs. 23p, Basel, Switzerland, 1992	1
147.	E.Srbínovska , B.Petrovski, J.Naumovski, M.Zanteva: Twodimensional echocardiographic determination of optimal time for valvular replacement in patients with mitral regurgitation. Meeting of the Working Group on Valvular heart diseases; Non Invasive Assessment of Patients with Valvular Heart Diseases, abs. 21p, Basel, Switzerland, 1992	1
148.	E.Srbínovska , B.Petrovski, J. Naumovski, M.Zanteva: Doppler echocardiographic differences between primary and secondary mitral regurgitation. VI –th Cardiac Congress of International Cardiac Doppler Society, Budapest, 1992	1
149.	E.Srbínovska , B.Petrovski, J.Naumovski, M.Zanteva, V.,Kotevski: Doppler echocardiographic study - differences between primary and secondary mitral regurgitation, IV –th International Symposium on Echocardiograpjy and Doppler in Cardiac Surgery, p.91, Insbruck, 1991.	
150.	B.Petrovski, E.Srbínovska , J.Naumovski, I.Sokolov: Echocardiographic predictors of mortality in pts with dilated cardiomyopathy. IV –th International Symposium on Echocardiograpjy and Doppler in Cardiac Surgery, p.108, Insbruck, 1991.	1
151.	J.Naumovski, E.Srbínovska , B.Petrovski, V.Kotevski: Determination of Mean Pulmonary artery pressure by pulsed Doppler measurements –a prospective study. IV –th International Symposium on Echocardiograpjy and Doppler in Cardiac Surgery, p.104 Insbruck, 1991.	1
152.	B.Sidovska, J.Naumovski, E.Srbínovska : Pulsed Doppler echocardiography of the mitral valve in hypertensive pasienst, IV –th International Symposium on Echocardiograpjy and Doppler in	1

	Cardiac Surgery, p.104, Insbruck, 1991.	
153.	Е.Србиновска , Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева: Допплер ехокардиографија на митралното устие кај пациенти со есенцијална хипертензија. XIII конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Зборник на апс. Бр.94, Охрид, 1991	1
154.	Е.Христова, Б.Петровски, М.Жантева, Ј.наумовски, В.Котевски, Е.Србиновска : Инфективен ендокардитис, дијагностика и лекување. XIII конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Зборник на абс. Бр.96, Охрид, 1991.	1
155.	Е.Србиновска , Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева: Контраверзности во терапискиот пристап на пациенти со митрален валвуларен пролапс. XIII конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Зборник на абс. Бр.97, Охрид, 1991	1
156.	В.Котевски, Б.Петровски, М.Жантева, Е.Србиновска , Ј.Наумовски, В.Котевски, Л.Груева: Клинички и хемодинамски израз на хипертрофична кардиопатија. . XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Зборник на апс. Бр.149, Охрид, 1991	1
157.	J.Naumovski, E.Srbínovska , B.Petrovski, V.Kotevski: Qualitative analysis of pulmonary artery flow velocity in evaluation of pulmonary arterial hypertension in patients with mitral stenosis. II-nd International Conference on Cardiac Doppler Echo and Color flow Imaging, abs3-19, Dubrovnik, 1990.	1
158.	E.Srbínovska , B., Petrovski, J.Naumovski: Criteria for pulsed Doppler diagnosis of mitral regurgitation by comparasion with left ventriculography, II-nd International Conference on Cardiac Doppler Echo and Color flow Imaging, abs. 4-27, Dubrovnik, 1990.	1
159.	B.Petrovski, E.Srbínovska , J.Naumovski: Two dimensional Echocardiographuc findings in cardiac tamponade. II-nd International Conference on Cardiac Doppler Echo and Color flow Imaging, abs 3-2, Dubrovnik, 1990	1
160.	J. Naumovski, E.Srbínovska , B.Petrovski, M.Zanteva, T.Trajkovska: Pre-operative evaluation of pulmonary artery hypertension by pulsed Doppler measurements in patients with mitral stenosis, III-rd International Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery. Echocardiography, A Journal of Cardiovascular Ultrasound and Allied Techniques , abs.82, Vienna, 1990.	1
161.	E.Srbínovska , B.Petrovski, J.naumovski Twodimensional echocardiographic determination of optimal time for valvular replacement in patients with mitral regurgitation. III-rd International	1

	Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery. Echocardiography, A Journal of Cardiovascular Ultrasound and Allied Techniques , abs.91, Vienna, 1990.	1
162.	B.Petrovski, E.Srbínovska , J.Naumovski: Echocardiographic criteria for pericardiolysis in patients with constrictive pericarditis. III-rd International Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery. Echocardiography, A Journal of Cardiovascular Ultrasound and Allied Techniques , abs.87, Vienna, 1990.	1
163.	B.Petrovski, I.Sokolov, E.Srbínovska , J.Naumovski, V.Kotevski: Predictors of mortality in pts with dilated cardiomyopathy. Il Cuore. 4-th Annual Meeting: Mediteranian Association of Cardiology and Cardiac Surgery. Abs 22, Antalya, turkey, 1990	
164.	Naumosvki J., E.Srbínovska , B.petrovski: Right atrial Myxoma – a case report, Tha 7-th Congress of European Federation of Societes for Ultrasound in Medicine and Biology, abs 348, Israel, 1990	1
165.	J.Naumovski, E.Srbínovska , B.Petrovski, M/Zanteva: Correation between pulsed Doppler measurements and pulmonary artery pressure determined by cardiac catheterization. Tha 7-th Congress of European Federation of Societes for Ultrasound in Medicine and Biology, abs 148, Israel, 1990	1
166.	B.Petrovski, J.Naumovski, ESrbínovska ,: Relationship between Intrapericardial pressure and 2-d echocardiographic findings. II International Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery, International Journal of Cardiac Imaging , pg 73, Salzburg, Austria, 1989.	1
167.	J.Naumovski, E.Srbínovska , B.Petrovski: Comparison of Dopler measurements with pulmonary artery pressure measured et cardiac catheterization. II International Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery, International Journal of Cardiac Imaging , pg 72, Salzburg, Austria, 1989	1
168.	E.Srbínovska, B.Petrovski, J.Naumovski: Detection and evaluation of mitral regurgitation with Doppler flow imaging. II International Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery, International Journal of Cardiac Imaging , pg 73, Salzburg, Austria, 1989	1
169.	Б.Петровски, М.Жантева, Ј. Наумовски, Е.Србиновска , В.Котевски: Односи између интраперикардног притиска у 2Д ехокардиографских налаза. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.324, Белград, 1989.	1
170.	Е.Србиновска , Б.Петровски, Ј.	

	Наумовски, М.Жантева: Детекција и евалуација митралне регургитација Доплер ехокардиографијом. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.328, Белград, 1989.	1
171.	Е.Србиновска, Б.Петровски, В.Борозанов, М.Котлар:Примена еналаприла у лечењу конгестивне слабости срца. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.484, Белград, 1989.	1
172.	В.Котевски, Б.Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски, Е.Србиновска, И.Соколов: Постоперативне компликације после валвуларног репласмана. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.438, Белград, 1989.	1
173.	И.Соколов, Б.Петровски, М.Жантева, Е.Србиновска, В.Котевски: Електрокардиографске форме дилатационе кардиомиопатије. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.504, Белград, 1989.	1
174.	Ј.Наумовски, Б.Петровски, Е.Србиновска, М.Жантева, В.Котевски,В.Чоланчевски: Детекција раних постоперативни промена плучне хипертензије пулсним Доплером. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.98, Белград, 1989.	1
175.	Ј.Наумовски, М.Жантева, Б.Петровски,Е.Србиновска, В.Котевски: Процена плучне хипертензије пулсним Доплером код пацијената са митралном стенозом. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.99, Белград, 1989.	1
176.	М.Жантева, Б. Петровски, Ј.Наумовски, Е.Србиновска, В.Котевски: Компаративна студија Доплер ехоардиографије и ангиографије у процени аортне регургитације. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.102, Белград, 1989.	1
177.	Б.Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски, Е.Србиновска, В,Котевски,И Соколов: Односи интраперикардног притиска са интраперикардним волуменом и интраперикардним притисцима код пацијената са тампонадом срце. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.130, Белград, 1989.	1
178.	Е. Србиновска, Ј.Наумовски, Б.Петровски, М.Жантева, В.Котевски: Дисекантна аортна аневризма како причина за нагла срцева смрт. Југословенски симпозиум "Silent "миокардна исхемија, инфаркт на миокардот и нагла срцева смрт. 1989, Охрид.	1

	179. B.Petrovski, J.Naumovski, E.Srbínovska, S.Naser Relationship between interperikardial pressure and 2-D echocardiography findings. International Congress on Cardiac Doppler and Color Flow Imaging (ICCD), Abs. 56, Dubrovnik, Croatia, 1988. 180. J.Naumovski, B.Petrovski, E.Srbínovska, M.Zanteva, V.Spirovska: A Comparison between the increased pulmonary artery pressure measured by cardiac catheterization and the discovered changes by M-mode and Doppler echocardiography in the patients with mitral stenosis. International Congress on Cardiac Doppler and Color Flow Imaging (ICCD), Abs. 163, Dubrovnik, Croatia, 1988. 181. B.Petrovski, J.Naumovski, E.Srbínovska, I.Sokolov: Pressure-Volume relations in acute and chronic cardiac tamonade. Il Cuore, vol. V – Supplemento al n.3-Luglio, p.330, 1988. 182. B.Petrovski, J.Naumovski, E.Srbínovska, I.Sokolov: Relation between intrapericardial pressure (IPP) and right and left ventricular echocardiographic volumes in patients with cardiac tamonade. Il Cuore, vol. V – Supplemento al n.3-Luglio, p.331, 1988 183. B.Petrovski, M.Zanteva, J.Naumovski, E.Srbínovska: Left ventricular function in acute myocarditis and dilated cardiomyopathy. VII International Symposium on Cardiovascular Diseases, Novi Sad, abs. 152, Novi Sad, 1988. 184. М.Жантева, Б.Богданова, Ј.Наумовски, Б.Петровски, Е.Србиновска: Еквилибриумска радионуклеидна вентрикулографија у процени хроничне аорталне инсуфицијенције. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Кардиологија суплемент 1, абс.382, Белград, 1989. 185. Б.Петровски, Е.Србиновска, В.Котевски: Процена компресије срца код перикардних излива. X Заједнички састанак Кардиолошких секција Српског лекарског друштва и Збора љечника Хрватске, Сажетак 212, Белград, 1987. 186. Е.Србиновска, Б.Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски, В. Котевски: Процена постоперативних резултата код митралних валвуларних лезија. X Заједнички састанак Кардиолошких секција Србије и Хрватске, саж. 110, Београд, 1987. 187. Е.Србиновска, Б.Петровски, В.Котевски, Ш.Насер: Лекување на пулмоналната артериска хипертензија при митрални валвуларни лезии, VII Пулмолошки денови, Зборник на резимеа, стр 93, Охрид, 1987.	1 1 1 1 1 1 1 1

		1
		1
		1
		1
		1
		1
		166
15.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усмен 1, постер 0,5) - E.Srbinovska: The role of echocardiography in determining the mechanism of mitral regurgitation.VI-Kongres kardiologia I angiologa Bosne I Hercegovine, Tuzla, Bosna, 2013 - E.Srbinovska: The role of echocardiography in the diagnosis of pulmonary hypertension.VI- Kongres kardiologia I angiologa Bosne I Hercegovine, Tuzla, Bosna, 2013 - E.Srbinovska-Kostovska:The Role of echocardiography in selection heart failure patients for CRT. III-th International Medical Congress, Belgrad,Srbija, 2012 - E.Србиновска:Артериска хипертензија и срцева слабост, XVIII конгрес на лекарите на ПМ со меѓународно учество, Охрид , 2011. - E.Srbinovska: Differences in heart rhytam between men and women. XIII National Congress of cardiology, Sofija, Bulgaria, 2012 - E.Srbinovska: The role of echocardiography in	1 1 1 1 1

	diagnosis of pulmonary hypertension. Croecho, Dubrovnik, 2012	
-	E.Srbinovska-Kostovska , E. Hristova, V.Andova, H.Pejkov, A.Georgiev: Analysis of the risk factors and manifestation of the coronary heart diseases in patients with multivessel diseases, Ohrid, 2010,Abstract book, abs.025p	0,5
-	E.Srbinovska Kostovska : Primary and secondary mitral regurgitation, mechanisms and therapeutic approaches; Third Macedonian Congress of Cardiology; 2006;	1
-	E.Srbinovska , V.Spiroska, V.Andova, E.Hristova, M.Nospal, S.Meskovska, H.Pejkov: Left ventricular remodelling in patients with dilated cardiomyopathy: An echocardiographic study. . V-th Congress of the Croatin Cardiac Society with International Participatin, Opatia, Croatia, 2004	1
-	Е.Србиновска . Ехокардиографски аспектина болни со ревматска треска. Симпозиум со меѓународно учество “Новости во кардиологија” Project Hope, HUGU Hospital University of Geneve, Охрид, 2003.	1
-	Е.Србиновска , Б.Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски, Е.Христова, Д.Проеска, В.Андова, Т.Чапароска, М.Ношпал, М.Отљанска, Х.Пејков, А.Георгиев, Б.Танева, Ж.Христовски, Т.Трајчевски. Хиперехогени сенки на вештачките протези и инциденција на тромбоемболизам ; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003)	1
-	Е.Србиновска . Перикардијални заболувања – ехокардиографски пристап; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003)	1
-	Е.Србиновска , В.Спироска, Л.Србиновски, М.Жантева, Б. Петровски . Проценка на дијастолниот проток низ митралната валвула кај пациенти со дилатациона кардиопатија; I-st International Symposium of Echocardiography, Ohrid, Macedonia; (2003)	1
-	Е.Србиновска . Дијагноза и проценка на перикардити. 6-ти Симпозиум на Здружението на пнеумфтизиолози на РМ, Дојран, Македонија,2003,	1
-	Е.Србиновска , Б.Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски и сор. Преживсвање и функционална состојба на пациенти со митрална валвуларна болест по митрален валвуларен репласман; II македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид, 2012.	1
-	Е.Србиновска , В.Спироска, М.Жантева и сор.. Лево вентрикуларно ремоделирање кај дилатациона кардиопатија – ехокардиографска анализа на систолните и дијастолните	1

	параметри; II македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид, 2012.	
-	E.Srbinovska , V.Spiroska, M.Zanteva, D.Proeska, E.Hristova, M.Nospal, M.Otljanska. Hyperchogenic segments of the artificial prosthesis as a cause of tromboembolism after valvular replacement, IV-th Congress of echocardiography, Egypt, 2000	1
-	E.Srbinovska , V.Spiroska, S.Jovanov, I.Lazarov, S.Jovanova, V.Andova, B.Taneva, L.Grueva: Evaluation of the left ventricular diastolic function at the early stage of acute antero-septal myocardial infarction; IV-th Congress of echocardiography, Egypt, 2000	1
-	Е.Србиновска: Инфламаторни болести на срцето. 18-ти симпозиум за усовршување на лекарите по општа медицина на РМ, Охрид, 2000	1
-	Е.Србиновска: Белковини на акутната фаза во кардиоваскуларните заболувања. Втор Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 2000	1
-	E.Srbinovska , B.Petrovski, M.Zanteva, J.Naumovski: Mitral valve replacement: ten years follow up of postoperative funkcional NYHA classes and survival; 11 –th International Symposium on Cardiovascular Diseases, Novi Sad, Yugoslavia, 1998	1
-	E.Srbinovska , B.Petrovski, M.Zanteva, L.Srbinovski: Detection and assessment of tricuspid regurgitation after tricuspid valve annuloplasty – 10 years follow up. 6-th International conference on non-invasive cardiology, Jerusalem, Israel, 1998	1
-	Е.Србиновска , М.Жантева, Е.Павловска, Д.Проевска и соп. Atrial fibrillation and dimension of the left atrium as a risk factor for tromboembolism in patients with valvular replacement; Symposium Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias, Ohrid, 1998	1
-	E.Srbinovska , B.Petrovski, M.Zanteva, J.Naumovski: Aortic valve replacement, 9-th Mediteranian Association of Cardiology and Cardiac Surgery, Tel Aviv, Israel, 1996	
-	Е.Србиновска , Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева, В.Спировска, М.Ношпал: Квалитативни ехокардиографски промени кај пациенти со валвуларен репласман.Прв Македонски Конгрес по кардиологија со меѓународно учество,Охрид, 1996	1
-	Е.Србиновска , Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева:Преживување и причини за смрт кај пациенти со валвуларен репласман. Прв Македонски Конгрес по кардиологија со меѓународно учество,Охрид, 1996	1
-	E.Srbinovska , B.Petrovski, J.Naumovski: Significant Mitral regurgitation in patients with mitral valve prolapsed, 8-th Congress of European Federation of Socieities for Ultrasound in Medicine	1

	and Biology. , 1993	1
-	E.Srbinovska, B.Petrovski, J.Naumovski, M.Zanteva: Twodimensional echocardiography determination of optimal time for valvular replacement in patients with mitral regurgitation, Meeting of the working group on Valvular Heart Diseases; Non-invasive Assessment of patents with valvular heart Diseases, Switzerland, 1992	1
-	E.Srbinovska, B.Petrovski, J.Naumovski, M.Zanteva: Doppler echocardiography differences between primary and secondary mitral regurgitation, VI –th Congress of International Cardiac Doppler Society, Budapest, 1992	1
-	E.Srbinovska, B.Petrovski, J.Naumovski, M.Zanteva: Echocardiography differences between primary and secondary mitral; IV th International Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery.Insbruck, 1991	1
-	E.Srbinovska, B.Petrovski, J.Naumovski: Criteria for pulsed Doppler diagnosis of Mitral regurgitation by comparision with left ventriculography; II-nd International Conference on Cardiac Echo and Color Flow Imaging, Dubrovnik, 1990	1
-	E.Srbinovska, B.Petrovski, J.Naumovski: Twodimensional echocardiographic determination of optionmal time for valvular replacement in patients with mitral regurgitation; III-rd International Symposium of Echocardiography and Coppler in Cardiac Surgery. Viena, 1990	0,5
-	E.Србиновска, J.Наумовски, Б.Петровски, М.Жантева, В.Котевски: Дисекантна аортна аневризма како причина за нагла срцева смрт, Југословенски симпозиум ” Silant myocardial ischemia, acute myocardial infarction and sudden cardiac death”, Охрид, 1989	0,5
-	E.Србиновска, Б.Петровски, В.Борозанов, М.Котлар: Примена Еналаприла у лечењу конгестивне срчане слабости. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Белград, 1989	
-	E.Србиновска, Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева:Детекција и евалуација митралне регургитације Доплер ехокардиографијом. X Конгрес Удружења кардиолога Југославије, Белград, 1989	0,5
-	E.Srbinovska, B.Petrovski, J.Naumovski: Detection and evaluation of mitral regurgitation with Doppler flow imaging. II International Symposium on Echocardiography and Doppler in Cardiac Surgery, Salzburg, Austria, 1989	0,5
-	E. Србиновска ,Б. Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски,В.Котевски: Евалуација постоперативних резултата код митралних валвуларних лезија.XIX Стручни састанак Славоније, Осијек, 1988	0,5
-	E.Србиновска: Лекување на митралните	

	валвуларни лезии. XIII симпозиум на секцијата на лекарите по општа медицина на РМ, 1987 - Е. Србиновска, Б. Петровски, В.Котевски, Ш.Насер: Лекување на пулмоналната артериска хипертензија и пулмонална васкуларна резистенција при вродени срцеви мани со Л=Д шант. VII пулмолошки денови, Охрид, 1987 - Е. Србиновска, Б. Петровски, М.Жантева, Ј.Наумовски, В.Котевски: Процена постоперативних резултата кад митралних валвуларних лезија. X Заједнички састанак Кардиолошких секција Србије и Хрватске, Београд, 1987 - Е.Србиновска, Б.Петровски, Ј.Наумовски, М.Жантева: Клиничке карактеристики пролапса митралне валвуле XII Стручни састанак Славоније, Осијек, 1987	0,5 1 1 1 1
		40
16.	Секциски предавања на научен/стручен собир - Е.Србиновска: Периндоприл во третман на пациентите со срцева слабост – резултати од клиничка студија, 2014 - Е.Србиновска. Улога на ехокардиографијата при селекција на пациенти за ресинхронизациона терапија, приказ на резултати, 2013 - Е.Србиновска. Улога на ехокардиографијата во проценката на пациенти со пулмонална хипертензија, Работилница „Новини“ во третманот на пулмоналната хипертензија, 2012 - Е.Србиновска. Валсартан во терапија на акутен миокарден инфаркт, 2011 - Е.Србиновска, Pericardial effusion – case report; Open medical institute, OMI Visiting professorship in cardiology and Macedonian Society, 2010 - Е.Србиновска. Место и улога на бисопролол во лекување на срцевата слабост, 2009 - Е.Србиновска. Од секундарна кон примарна превенција – чекор напред во редукцијата на кардиоваскуларниот ризик - Е.Србиновска. Лосартан во лекување на срцева слабост, 2004	1 1 1 1 2 1 1 1
		9
17.	Секциски предавања на научен/стручен собир/курс со меѓународно учество - First scientific conference of the Bulgarian society of cardiology and Macedonian society of cardiology,	2

	Dojran, 2010 - EAE Teaching Course for advance echocardiography, “Three-dimenzional echocardiography, Myocardial Velocity and Deformation Imaging” Skopje, 2012	2
		4
18.	Поканет предавач на научно стручен собир со меѓународно учество - The First International Congress of cardiovascular imaging, Belgrade, Serbia, Febryary, 2015 - V-th International Medical Congress (SEEMF) of South European Medical Forum , Ohrid, Macedonia, 2014 - XIX World Congress of Echocardiography and Allied Techniques, Romania, 2014 - 17-th World Congress on Clinical Nutrition and 7-th International Congress on Cardiovascular Diseases, Sofija, Bulgaria, 2013 - Macedonian-Bulgarian Joint Session “Anticoagulant treatment in atrial fibrillation – medication and proof sources of thromboembolism, Dojran, Macedonia, 2013 - Forth International Medical Congress of South European Medical Forum (SEEMF), 2013 - VI Конгрес кардиолога и ангиолога Босне и Херцеговине, Тузла, 2013. - Курс од Академијата на Медицинските науки на Српското лекарско друштво “Од хипертензије до срчаног и možданог удара – дијагностички и тераписки изазови”, Охрид, 2013 - “Summer medical university” for doctor-practitioners - Новости во терапијата на високо-ризични пациенти, Банско, Бугарија 2013 - Македонско респираторно здружение “Менаџмент на белодробен тромбоемболизам”, Дојран, Македонија 2013. - 7-th Croatian Echocardiography Meeting with international participation - Third International Medical Congress of South European Medical Forum (SEEMF), 2012 - 13-th National cardiology Congress of Bulgarian Society of cardiology, Sofija, 2012 - “Summer medical university” for doctor-practitioners: Women and arrhythmias, Bansko, Bulgaria, 2011 - Second Bulgarian-Macedonian Scientific Conference “Coronary artery Disease in Women”, Sofia, Bulgaria, 2011 - Удружење коронарних јединица Србије, Охрид, Македонија, 2011 - XX-th National Congress of Bulgarian Society of cardiology, Albena, Bugaria, 2010 - XVIII Congres of Doctors of RM with international participatin; Ohrid, Macedonia, 2010 - II Congres of GP Doctors of RM with international	3 3 3 3 3 3 3 3 2 1 3 3 3 2 2 2 3 3 3

	participatin;Ohrid, Macedonia. 2008	
		51
19.	Учесник во научен одбор на научно-стручен комитет (scientific committiee) - I-st International Congress of cardiovascular imaging, Belgrade, 2015 - XIX World Congress of Echocardiography and Allied Techniques, Sibiu,Romania, 2014 - V-th International Medical Congress(SEEMF)of South European Medical Forum , Ohrid, Macedonia, 2014 - 7-th Croatian Echocardiography Meeting with international participation, 2013, Croatia - Forth International Medical Congress of South European Medical Forum (SEEMF),2013 - VI Конгрес кардиолога и ангиолога Босне и Херцеговине, Тузла, 2013. - Third International Medical Congress of South European Medical Forum (SEEMF),2012 - XVIII Congres of Doctors of RM with international participatin; - II Congres of GP Doctors of RM with international participatin; - IV-th Internationalen scientific board of the IV-th Congress of echocardiography, Египет, 2000 - Модератор на сесија на XXI European Congress of cardiology, Spain, 1999 - International Symposium: Progres in cardiac pacing management of cardiac arrhythmias, Ohrid, 1998	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
		12
20	Предавач на работилници/школи - 1-ва Школа за ехокардиографија под покровителство на Македонското здружение по кардиологија,1996. - 2-ра Школа за ехокардиографија, под покровителство на Македонското здружение по кардиологија ,1997. - 3-та Школа за ехокардиографија, под покровителство на Македонското здружение по кардиологија, 1998. - 4-та Школа за ехокардиографија”Клиничка ехокардиографија”, под покровителство на Македонското здружение по кардиологија, 2000. - 5-та Школа за ехокардиографија”Напредна ехокардиографија”, под покровителство на Македонското здружение по кардиологија, 2003. - 6-та Школа за ехокардиографија”Основна ехокардиографија”, под покровителство на Македонското здружение по кардиологија, 2003.	0,5 0,5 0,5 0,5 0,5 0,5

	- Симпозиум за базична ехокардиографија, Скопје, 2012 - Базична ехокардиографија, организирана со Здружението на интернисти на РМ во соработка со Работната група за ехокардиографија на Македонското зружение по кардиологија, Скопје, 2014	0,5 0,5
		4
21.	Учество на курсеви/школи/ студиски престои - The 3-rd Global Leaders Summit of Pulmonary hypertension, Indiana, USA, 2014 - Present clinical practice and future development of three dimensional echocardiography, Padova, Italy, 2011 - OMI Visiting Professorship in cardiology/cardiac imaging June 2,2010, Ohrid, Macedonia - Salzburg medical Seminar – во рамките на Американско-Австриската фондација “Отворен медицински институт” (Echocardiography)	1 1 1 1
		4
22.	Рецензии на научно-истражувачки трудови и проекти - Mak.Med.Rew.– 3 труда – 3x0,8 - Министерство за наука – 1 труд - Acta morphologica – 1 труд - Ревизија на научен труд за меѓународно научно списание: International Journal of Cardiology - Ревизија на труд за Журналот Медицински гласник, indexed in Medline, Scopus, Embrase - Ревизија на ESC/ERS Guideline on Hypertrophic cardiomyopathy,2014 - Ревизија на ESC/ERS Guideline on Pulmonary Hypertension, 2015 - Ревизија на абстракти за ESC Congress, 2014 - Ревизија на ракопис во Journal Critical Care CCMED-D-14-01327 - Ревизија на ракопис во Journal Critical Care CCMED-D-14-00722 - Ревизија на ракопис во Journal Critical Care CCMED-D-14-01099 - Ревизија на ракопис во Journal Critical Care CCMED-D-14-00226 - Поканет член за едиторијалниот тим на SciencePG Special Issue	2,4 0,8 0,8 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2
		24
	Вкупно	509,49

3. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Експертски активности	
	- Член на тимот за Стручна ревизија за кардиологија Kaizen настан на Клиничка болница Штип, 2011	1
	- Член на тимот за Стручна ревизија за кардиологија Kaizen настан на Клиничка болница Тетово, 2012	1
	- Член на тимот за Стручна ревизија за кардиологија Kaizen настан на Клиничка болница Велес, 2012	1
	- Член на тимот за Стручна ревизија за кардиологија Kaizen настан на Клиничка болница Струмица, 2013	1
	- Координатор за кардиологија и спроведување на едукација за вработените од Итните медицински служби, проект на Министерство за здравство	1
	- Одговорна на тимот за едукација на ЕКГ за рурални доктори	1
	- Претседател на Комисија за процедури-протоколи за лекување	1
	- Член на Комисија за ревизија на клинички патеки	1
	- Член на Комисија за лекови за проширување на листа	1
	- Член на Комисија за проверка и ажурирање на клинички упатства за практикување на медицина базирана на докази – Проект на Министерство за здравство	1
	- Член на Комисија за стручен надзор над ПЗУ – Ацибадем Систина	1
	- Член на Комисија за стручен надзор на Специјална болница за хирургија “Филип Втори”	1
	- Член на Комисија за стручен надзор за рационална употреба на антибиотици, кардиоваскуларнио лекови и психотропни лекови	1
	- Член на комисијата за ретки болести организирана од Министерството за здравство	1
	- Тим лидер за ЕКГ на Проектот за едукација на матични доктори на Министерство за здравство 2014-2016.	1
		1
		1
2.	Завршена специјализација по интерна медицина	2
3.	Завршена субспецијализација по кардиологија	1

	Студиски престои во странство - AKH Vienna, Austria - St Lukas Hospital, Houston, USA - Erasmus University, Rotterdam, Holland - Rebro, Zagreb, Croatia - Многубројни кратки престои во многу ехокардиографски лаборатории во Европа	4x0,5=2
4.	Стручен соработник на Европското кардиолошко здружение – Fellows of European Society of Cardiology	2
5.	Испитни комисии за стручен испит (ЛКМ)	1
6.	Спроведена Клиничка студија на Сонофи Авентис Учесник во постмаркетиншки студии за лекови (Нифедипин, Лизиноприл, Лосартан, Бисопролол, Карведилол, Периндоприл, Валсартан)	2 7x2=14
7.	Воведување на нова лабораториска/клиничка или јавно-здравствена метода во областа на медицинските науки и здравството - Член на тимот за воведување на стрес-ехокардиографија - Член во екипата за ТАВИ, интервентно трансезофагеално водење на интервенцијата и следење на резултатите - за прв пат воведена метода во државата -транскатетер имплантација на аортна протеза – ТАВИ - Член на екипата за избор, интервентно трансезофагеално водење на интервенцијата и следење на резултатите но за прв пат воведена метода во државата – интервентно затворање на АСД - Воведување на ехокардиографски параметри за селекција на болни за ресинхронизациона терапија, како и оптимизација по имплантација - Воведување на нови ехокардиографски модалитети за срцева механика – напредни ехокардиографски модалитети - Воведување на тридимензионална ехокардиографија	4 4 4 4 4 4
8.	Автор на брошура за пациенти- Препорака за превенција на инфективен ендокардитис	1
	Вкупно	64

5. ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Член на Издавачки совет на научно сисание: Macedonian Journal of Medical Sciences	0,5
2.	Главен уредник на информативно едукативно гласило на Медицинското лекарско друштво - месечник - Уредувач на инфорубриката на “Новини во медицината”	2 2
	Награда за постигнувања - Диплома од Македонското лекарско друштво - Плакета од Македонското лекарско друштво - Диплома Европски кардиолог - Благодарница за особен придонес во развојот на стручното афирмирање и долгогодишната успешна соработка во областа на кардиологијата од Заводот за превенција, лекување и рехабилитација - Благодарница за практичната настава на ехокардиографскиот курс во 1996, 1997 година - Награда од Министерство за здравство за постигнати најдобри резултати согласно обемот на здравствени услуги и ефикасност во работењето два пати од кога е процесот, <i>Избрана за еден од 100-ите најдобри доктори за 2014 година</i> - Благодарница за одржано предавање на Академијата на медицински науки на Српското лекарско здружение - Благодарници за помош при изработка на неколку магистериуми/докторати	3 3 3 3 3 3 3 /
4.	Организационо учество во научно стручни манифестации (2) - Генерален секретар на V Macedonian Congress of cardiology, 2014 - Генерален секретар на IV Macedonian Congress of cardiology, 2010 - Генерален секретар на III Macedonian Congress of cardiology, 2006 - Генерален секретар на Симпозиумот за ехокардиографија со меѓународно учество “25 македонска ехокардиографија”, Охрид, 2003. - Претседател на Издавачки совет на II Macedonian Congress of cardiology, 2002 - Научен комитет на Интернационалниот симпозиум Progress in cardiac pacing and management of cardiac Arrhythmias, Ohrid, 1988	1 1 1 1
5.	- Претседател на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир – Основен курс за базична ехокардиографија, Скопје, 2012 - Претседател на Работната група за ехокардиографија, еден од организаторите на базичниот курс по	0,5 0,5

	мехокардиографија, Скопје, 2014	
6.	Претседател на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир – European Teaching Course for advance echocardiography, “Three-dimensional echocardiography, Myocardial Velocity and Deformation Imaging” Skopje, 2012	1
	Вкупно	32,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	177,86
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	509,49
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	64
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	32,5
Вкупно	783,85

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

11. Проф. д-р Томе Стефановски, с. р.
12. Проф. Д-р Митко Ќаев, с. р.
13. Проф д-р Петранка Мишевска,
с. р.
14. Проф д-р Розалинда Попова Јовановска, с. р.
15. Проф д-р Сашко Кедев, с. р.

II. ЈОВАНОВА СИЛВАНА

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидката **д-р Силвана Јованова** е родена во јануари, 1959 година во Кавадарци. Средно образование завршила во Скопје. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 1977/78 година. Дипломирала во март 1984 година, со просечен успех 8,92.

Кандидатката активно се служи со англискиот, францускиот и германскиот јазик.

Др Силвана Јованова се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Медицинскиот факултет. Студиите ги завршила во 1998 година, со просечна оценка 9. На Кардиологија – интерна медицина, во 1998 година го одбрал магистерскиот труд на тема: “Доплер ехокардиографска проценка на дијастолната функција при коронарна артериска болест”.

Докторска дисертација ја пријавила на Универзитетската клиника за кардиологија, Медицински факултет, Скопје. Дисертацијата на тема: „Клиничко значење на трансезофагеалната ехокардиографија кај критично болни со кардиоваскуларни заболувања”, ја одбрала во 2001 година. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област кардиологија.

Во **1991 година е избрана во звањето помлад асистент** по предметот интерна пропедевтика и интерна медицина на студентите по медицина и стоматологија, во **1994 година избрана е за редовен асистент**, реизбрана 1997 и 2001, во звањето **научен соработник** е избрана во 2002 година, во 2007 година е избрана за **виш научен соработник** по предметот интерна медицина, а во 2012 за **Научен советник**. Вршела практична и/или теоретска настава по предметите: интерна медицина, клиничко испитување, ургентна медицина, фамилијарна медицина, геронтологија, физикална рехабилитација кај срцеви болни. Специјализација по предметот интерна медицина завршила во 1993, а супспецијализација по кардиологија во 2004.

Во моментот е научен советник. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен од 2014 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот во 1991, 1993, 691/1997, 785/2001, 803/2002, 927/2007, 2012 и 2014 како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, кандидатката д-р Силвана Јованова изведува практична и/или теоретска настава на I циклус студии на студиската програма по интерна медицина, клиничко испитување, ургентна медицина, фамилијарна медицина, геронтологија, физикална рехабилитација кај срцеви болни и на II и III циклус.

Кандидатката учествувала како член во Комисија за оцена/или одбрана на 3 дипломски, 4 магистерски трудови и на 10 докторски дисертации.

Кандидатката е автор на рецензирано помагало/скрипта/рецензиран практикум под наслов:

1. С. Јованова. Вродени срцеви мани, во Интерна медицина- практикум, Катедра за интерна медицина, Медицински факултет, Скопје 2004
2. Јованова С. Белодробен едем, во Респирација и торакс.уредник Ј. Нанчева. Катедра за анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, Медицински факултет-Скопје, 2011.
3. Јованова С. Коронарна артериска болест, во Срце, циркулација и кардиоанестезија. Уредник: Ј. Нанчева. Катедра по анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, Медицински факултет-Скопје, 2012.
4. Јованова С. Ехокардиографија во предоперативна подготовка на пациенти, во Срце, циркулација и кардиоанестезија. Уредник Ј. Нанчева. Катедра по анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, Медицински факултет-Скопје, 2012.
5. Скрипта на предавање од Основниот курс за базична ехокардиографија, Скопје, 2012

Презентирала на 12 научни домашни и меѓународни конференции и секциски предавања, била поканет предавач на меѓународни научни стручни презентации, учесник е на неколку курса за базична ехокардиографија, предавач е и рецензент на 4 труда.

Научноистражувачка дејност

Силвана Јованова има објавено вкупно 160 научни трудови од областа по интерната медицина - кардиологија, од кои 15 научни труда во научни списанија во меѓународен уредувачки одбор, 73 апстракти објавени во зборници од меѓународни научни собири, 60 апстракти објавени во зборници од национални научни собири.

Д-р Силвана Јованова била раководител на 1 национален, односно 2 меѓународни научни проекта. Бил национален координатор на 2 меѓународни научни проекта, а учествувал како член во 2 научни проекта.

Кандидатката била ментор на 2 магистерски и 3 докторски труда.

Има објавено две монографии во странство како коавтор:

1. Slavica Mitrovska, **Silvana Jovanova**, Inge Mathhhiesen and Cristian Libermans **Atherosclerosis: Understanding Pathogenesis- Challenge for Treatment.** Nova Science publ. New York, 2009.
дел од монографија
2. Slavica Mitrovska and **Silvana Jovanova.** Expert Commentary: Anti-Xa Activity and the Onset of Clinical End-Points of Enoxaparin in Treatment of Acute Coronary Syndromes, **in Angina Pectoris: Etiology, Pathogenesis and Treatment.** Editors Alice P.Gallo and Margaret L. Jones. Nova Science, New York, 2008

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Силвана Јованова активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Клиниката за кардиологија.

Кандидатката д-р Силвана Јованова остварила експертски активности во областа на кардиологијата. Била коавтор на Фармакотерапискиот прирачник за лекари, стоматолози и фармацевти (Јованова С. Лекови против кардиоваскуларни заболувања) Министерство за здравство, Скопје, 2006г

Учествувала како во Акредитиран испитувач за спроведување на стручен испит на здр. работници при ЛКМ, во оценка на ESC Guidelines on the management of infective endocarditis , representing Macedonian Cardiac Society, 2015, превод на Книга/учебник (проект на Министерство за образование и наука на РМ):

- Oxford Handbook of Echocardiography од Paul Leesen, Harald Becherand, Andrew R.J. Mitchell
- Cardiac Nursing: A comprehensive Guide од Richard Hatchett, David R.Thompson
- Pathophysiology of Heart Disease од Leonard S. Lilly
- Oxford Handbook of Practical Drug Therapy од Duncan Richards, Jeffrey Aronso

Стручно усовршување во странство остварил со студиски престој во Хамерсмитх Хоспитал- Лондон, Salzburg, Austria, University of Alabama at Birmingham- USA .

Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: European Society of cardiology, European Association of Echocardiography, European Association of Heart Failure, World Heart Failure Society

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи при Универзитетската клиника за кардиологија. Добила благодарници за покажано залагање и стручна помош, трета награда за апстракт на 4-от Светски конгрес по ехокардиографија.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката Силвана Јованова во 2014 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет.

Анекс 2

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат:**Силвана Илија Јованова****Институција: Медицински факултет****Научна област: кардиологија****НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Ред. бр.	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава	7.69
	Теоретска настава (научен работник од 2002 во континуитет до денес) - Прв циклус студии Општа медицина: 19 часа x 0.04 бода = 0.76 Тригодишни стручни школи 27 часа x 0.04 бода = 1.08 - Втор циклус студии Специјализација/општа медицина (2003-2006): 5 часа x 0.05 = 0.25 Специјализација/интерна медицина: 6 часа x 0.05 = 0.30 Модул за специјализација за семејна медицина: 4 часа x 0.05 = 0.24 Магистерски студии/кардиологија (52+50) x 0.05	0.76 1.08 0.25 0.30 0.20 5.10
2	Одржување на вежби (клинички)	144.51
	Практична настава (од избор во помлад асистент март 1991г до септ.2014г- во континуитет согласно сите обврски како вработена и на Медицински факултет-Скопје) Во период од 1991 до 2007 /2008) (33-35 семестри) - Интерна медицина /35 семестри*15 недели*3 часа*0.03 бода - Интерна пропедевтика / 33 семестри*15 недели*3 часа*0.03 бода - Интерна медицина за стоматолози /35 семестри*15 недели*2 часа*0.03 бода	47.25 44.55 31.5
	Во период од 2007 /2008) до март. 2015 година - Интерна медицина /14 семестри *8 вежби*4 часа*0.03 бода - Клиничко испитување/13 семестри*4 вежби*2 часа*0.03 бода - Интерна мед. за стоматолози /13 семестри*1 вежба*3 часа*0.03 бода - Ургентна медицина /10 семестри*2 вежби*2 часа*0.03 бода - Семејна медицина /10 семестри*2 вежби*2 часа*0.03 бода - Интерна мед. за фармацевти/4 семестри*3 вежби*3 часа*0.03 бода	13.44 3.12 1.17 1.2 1.2 1.08
3	Одржување на менторска настава за здравствена клиничка практика/	40.32
	Од 2010г- март 2015г/ 12 групи студенти x 56 часа x 0.06 бода = 33.6	
	Ментор и едукатор на здравствена едукација	43.05
	1. Доедукација по семејна медицина (едукатор) (2011,2012,2013, 2014г) 2011г- 4 кандидати*1 недела*35 часа*0.03=4.2 2012- 2 кандидати*1 недела*35 часа*0.03=2.1 6 кандидати*2 недели*35 часа*0.03=12.6 2013г- 5 кандидати*1 недела*35 часа*0.03=5.25 4 кандидати*2 недели*35 часа*0.03=8.4 2014г-6 кандидати*1 недела*35 часа*0.03=6.3 2 кандидати*2 недели*35 часа*0.03=4.2	43.05
5	Консултации со студенти	5.08

	1. Прв циклус на студии 24год x 2 семестри x 30 студенти x 0.002 бода=2.88 2. Втор циклус на студии 2 кандидати x 10 часа x 0.02 = 0.4 3. Трет циклус на студии 3 кандидати x 10 часа x 0.06=1.8	2.88 0.4 1.8
6	Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка пракса 36 студенти x 0.2 бода = 7.2	7.2
7	Член на комисија за оценка или одбрана на магистратура 4 x 0.3 = 1.2	1.2
8	Член на комисија за оценка или одбрана на докторат 10x 0.5 = 5.0 Член на комисија за оцена на пишан труд на докторски студии 7 x 0.2 = 1.4	6.4
9	Член на комисија за оценка или одбрана на дипломска работа 3 x 0.2 = 0.6	0.6
	Позитивно рецензиран универзитетски учебник /интерна скрипта од предавања	16
	1. Јованова С. Белодробен едем, во Респирација и торакс , уредник Ј. Нанчева. Катедра по анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, Медицински факултет-Скопје, 2011. 2. Јованова С. Коронарна артериска болест, во Срце, циркулација и кардиоанестезија . Уредник Ј. Нанчева. Катедра по анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, Медицински факултет-Скопје, 2012. 3. Јованова С. Ехокардиографија во предоперативна подготовка на пациенти, во Срце, циркулација и кардиоанестезија . Уредник Ј. Нанчева. Катедра по анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, Медицински факултет-Скопје, 2012. 4. Скрипта на предавање од Основниот курс за базична ехокардиографија, Скопје, 2012	4 4 4 4
9	Позитивно рецензиран практикум	3
	коавтор 1. С. Јованова. Вродени срцеви мани, во Интерна медицина- практикум , Катедра по интерна медицина, Медицински факултет, Скопје 2004	3
10	Настава во школи и работилници	17
	Предавач 1. Прв ехокардиолошки курс, 03-07.06.1996, Скопје 2. Втор ехокардиолошки курс, 09-13.06.1997, Скопје 3. Трет ехокардиолошки курс, 1998, Скопје 4. Четврта ехокардиолошка школа, 13-17.11.2000, Скопје 5. Шеста ехокардиолошка школа, 28-30.11 2003, Скопје 6. Атеросклероза-од фактора ризика до најтежих компликација: коронарне, церебралне и периферне последице- Академија медицинских наука Србије, 30 јун 2012, Охрид	6x1=6
Вкупно:		282.05

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред бр.	Назив на активнoста:	Поени
1.	Ментор на докторски студии 3 кандидати x 3 бода = 9	9
2.	Ментор на магистерска работа 2 кандидати x 1 бод = 2	2
3.	Учесник во национален научноистражувачки проект 1. Влијание на малите LDL I HDL липопротеински субкласи врз прогресијата на коронарната артериска болест и ефектите на хормонската супституциона терапија врз липопротеинскиот фенотип, под раководство на Проф. д-р С.Алабаковска (Решение бр.13-864/2-5 од 2006-2009, финансиран од Министерство на образование и наука)	3
4.	Учесник во меѓународен научен проект 1. EuroheartObservationalProgramme: Pregnancy and structural heart disease II Registry, под спонзорство на ESC/2011-во тек; координатор за Македонија. 2. EuroheartObservationalProgramme: Peripartum cardiomyopathy registry; под спонзорство на ESC/2012-во тек;	6 5
6	Монографија објавена во странство вкупно	18.0
	монографија 3. Slavica Mitrovska, Silvana Jovanova , Inge Mathhhiesen and Cristian Libermans Atherosclerosis: Understanding Pathogenesis- Challenge for Treatment. Nova Science publ. New York, 2009. дел од монографија 4. Slavica Mitrovska and Silvana Jovanova . Expert Commentary: Anti-Xa Activity and the Onset of Clinical End-Points of Enoxaparin in Treatment of Acute Coronary Syndromes, in Angina Pectoris: Etiology, Pathogenesis and Treatment. Editors Alice P.Gallo and Margaret L. Jones. Nova Science, New York, 2008	12 6
7	Трудови со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	37.35
	1. Lj.Georgievska-Ismail, V.Borozanov, S.Jovanova , T.Milenkovic. Altered Circadian Rhythm of Silent Myocardial Ischemia and Its prognosis in patients with Diabetes Mellitus. Contributions; Sec.Biol. Med. Sci. MASA, XX, 1, p.104-120 (1999) 2. Mitrovska S, Jovanova S. Correlation between the aPTT and in-clinical events in acute coronary syndrome treated with unfractionated heparin. Bratisl Lek Listy 2006;107(11-12):422-425. 3. Mitrovska S, Jovanova S. Low-molecular weight heparin Enoxaparin in the treatment of acute coronary syndromes without ST segment elevation. Bratisl Lek Listy 2009; 110(1):45-48. 4. Toshevska K, Labudovic D, Jovanova S , Jaglikovski B, Alabakovska S. Cholesterol ester transfer protein, low density lipoprotein particle size and intima media thickness in patients with coronary heart disease. Bosnian Journal of Basic Medical Sciences 2011; 11(3): 169-173 5. Alabakovska SB, Toshevska KN, Spiroski MZ, Krstevska MA, Jovanova SJ , Labudovic DD.	6x0.6=3.6 6x0.9+0.35 =5.65 6x0.9+0.35 =5.65 6x0.6+0.49 =4.09

	Low density lipoprotein size in relation to carotid intima-media thickness in coronary artery disease. Bratisl Lek Listy 2012; 113(2): 87-911 6. Jovanova S, Georgievska-Ismail Lj, Dobrkovic L. Unusually large atrial myxoma presenting with atypical clinical manifestation. Physioacta, 2014; 8(1):73-79 7. Mitrovska S, Jovanova S, Lazeska B. Tissue Doppler Imaging in the Early Detection of Diastolic Dysfunction in Asymptomatic Diabetic Patients. Enliven: Clinical Cardiology and Research 2014; 1:1:004. 8. Jovanova S. Atrial Fibrillation as a case of arrhythmia induced cardiomyopathy-a case study. Physioacta, 2014; 8(2): 75-81	6x0.6+0.35 =3.95 6x0.7=0.42 6x0.7=0.42 6x1.0=6.0
9	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	18.00
	1. Митровска С, Јованова С, Георгиевска Б, Антоновски. Ниско-молекуларен хепарин-современ пристап кон нестабилната коронарна артериска болест. Мак мед преглед, 2003;3-4:133-137 2. Јованова С, Спироска В, Отљанска М. Ехокардиографска дијагноза на аберантна горна празна вена. Acta morphol. 2004; Vol.1(2):32-35 3. Бошевски М, Јованова С, Давчева-Павловска Ј, Тошев С, Пеовска И, Трајчевски Т, Христова Е. Аневризма на аорта и периферни тромбемболизми-приказ на случај. Acta morphol. 2004; Vol.1(2):36-39 4. Митровска С, Јованова С. Фармаколошка реперфузија при акутен коронарен синдром. Мак Мед Преглед, 2005;3-4:129-133. 5. Јованова С. Срцеви извори на емболизам- транссезофагеална ехокардиографска дијагноза. Епилепсија, 2006(декември): 15-20. 6. Лабудовиќ Д, Алабаковска С, Тошевска-Трајковска К, Јованова С. Концентрација на липопротеинот(а) и липидниот статус кај пациентите со коронарна артериска болест. Мак Мед Преглед 2013;67(1):12-18	4x0.6=2.4 4x0.8=3.2 4x0.6=2.4 4x0.9=3.6 4.0 4x0.6=2.4
10	Секциски предавања на научен/стручен собир /7*1=2/	15
	1. Јованова С. Ехокардиографски карактеристики на пролапсот на митралната валвула. Состанок на секција за ехокардиографија при Македонското здружение на кардиолози. Прилеп, 1997 2. Јованова С. Транссезофагеална ехокардиографија-метод на работа и примена. Состанок на секција за ехокардиографија при Македонското здружение на кардиолози. Кичево, 1997 3. Јованова С. Кардиоваскуларни заболувања кај жените: ризик-фактори и превенција. Струмица, 8.4.2005 4. Јованова С. Кардиоваскуларни заболувања кај жените: ризик-фактори и превенција. Куманово, 9.6. 2005 5. Јованова С. Кардиоваскуларни заболувања кај жените: ризик-фактори и превенција. Охрид, 28.10. 2005 6. Јованова С. Кардиоваскуларни заболувања кај жените: ризик фактори и превенција. Гостивар, 23.03. 2006 7. Јованова С. Коронарна артериска болест . Стручен состанок на Здружение на доктори по медицина, специјалисти по медицинска биохемија, Скопје, 17.10.2008 8. Јованова С. Ефектите на периндоприл врз кардиоваскуларниот континуум. Стручен состанок на Здружение на кардиолози на Р. Македонија, Скопје, 22.3.2011 9. Јованова С. Акутна срцева слабост- Стручен состанок на Катедра по анестезиологија и реанимација. Скопје, 21.11.2011 10. Јованова С. Хронична срцева слабост- Стручен состанок на Катедра по анестезиологија и реанимација, Скопје, 17. 11. 2011 11. Јованова С. Ехокардиографија при болести на аорта. Симпозиум по базична ехокардиографија, Здружение на кардиолози на Македонија, Скопје, 3.3.2012	15x1=15

	12.Јованова С. Ехокардиографска проценка на пулмонална валвула. Симпозиум по базична ехокардиографија, Здружение на кардиолози на Македонија, Скопје, 3.3.2012 13.Јованова С. Белодробен едем. Континуирана постдипломска едукација по анестезиологија. Дојран 4-6 ноември,2011 14.Јованова С. Коронарна артериска болест. Континуирана постдипломска едукација по анестезиологија. Дојран,2012 15.Јованова С. Ехокардиографија во предоперативна процена на пациенти. Континуирана постдипломска едукација по анестезиологија. Дојран, 2012	
11	Секциски предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество	14
	1. Jovanova S. Prevention of Cardiovascular Disease in Women. First scientific conference of the Bulgarian society of cardiology and the Macedonian society of cardiology, Dojran, 9-11 April, 2010 2. Јованова С. Полови разлики во клиничките карактеристики кај пациенти со коронарна артериска болест. Втора бугарско-македонска научна конференција на тема – Коронарна артериска болест кај жени . Софија, 8 април 2011 3. Јованова С. Савремен третман дислипидемија код пациентата са умереним КВ ризиком. Курс- Атеросклероза-од фактора ризика до најтежих компликација. Организатор:Академија медицинских наука Српског лекарског друштва. Охрид, 30 јуни, 2012 4. Jovanova S. Possible cardiac sources of systemic thromboembolism-case studies.Macedonian-Bulgarian Joint Session. Dojran, 28 September, 2013 5.Arnaudova F, Jovanova S. Pulmonary thromboembolism-case reports.Macedonian-Bulgarian Joint Session. Dojran, 28 September, 2013(трудот е презентиран од д-р. Јованова) 6. Силвана Јованова. Профилакса на кардиоваскуларните заболувања кај жени. Летен медицински универзитет,„Мултитематичен образователен форум , Бугарски лекарск сојуз, Банско, 7-10.7 2011 7. Силвана Јованова. Кардиомиопатија индуцирана од тахикардија. Летен медицински универзитет „Мултитематичен образователен форум , Бугарски лекарски сојуз, Банско, 7-10.07 2013.	7x2=14
	Пленарни предавања на научен стручен собир	10
	1. Јованова С. Хронична срцева слабост-евалуација и третман. 17-ти Конгрес на лекарите на Реп. Македонија со меѓународно учество, Охрид, 10-13 Октомври,2007 2. Јованова С. Проценка налевокоморната функција и срцева слабост. 4-ти Македонски конгрес по кардиологија, Охрид, 02-05 јуни, 2010 3. Jovanova S. Septic infection with special emphasis on endocarditis and pericarditis. 5-th congress of Macedonian microbiologists with international participation., Ohrid, 28-31 May, 2014. 4. Јованова С. Gender differences in cardiovascular disease . 5-th Macedonian congress of cardiology, Skopje 4-7 June, 2014. 5. Јованова С. Кардиомиопатии и срцева слабост: патоморфолошки и клинички континуум. 5-ти Македонски конгрес по кардиологија. Скопје, 4-7 јуни, 2014	2 2 2 2 2
	Пленарно предавање на научен стручен собир со меѓународно учество	15
	1. Jovanova S. Cardiac sources of embolism. 16th Annual International Conference on Recent Advances in Echocardiography. March 11, 2000, Anaheim , California 2. Jovanova S. Doppler echocardiographic evaluation of left ventricular diastolic function. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September, 2003, Ohrid, Macedonia. 3. Jovanova S. Prevention of the CVD in women. XII National Congress of Cardiology, 7-10.10.2010, Varna, Bulgaria 4. Jovanova S. Gender differences in clinical characteristics in patients with coronary artery disease. XIII National Congress of Cardiology, 2-5.10.2012, Sofia, Bulgaria 5. Jovanova S. Usefulness of echocardiography in acute heart failure. The first congress of cardiovascular imaging of Serbia, 01-03.2015, Belgrade	3 3 3 3 3
12	Учество на научен/стручен собир со реферат	9
	С. Јованова, Л.Србиновски, И.Дејанов, Л.Лазаров, Љ.Георгиевска, Б.Петровска, С.Кедев, Ж.Христовски: Улогата и значењето на антиагрегантната терапија кај коронарната артериска болест. XIII конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 1991.	9x1=8

	S. Jovanova, V. Spirovska, V. Borozanov, V. Radulovic, S. Kedev, M. Otljanska, E.Hristova: Ehokardiografska procenka na dijasolnata funkcija pri koronarna arteriska bolest. Prv makedonski kongres po kardiologija, Ohrid, 1996. S.Jovanova, V.Spiroska, V.Borozanov, S.Kedev, M.Otljanska.. Color M-mode Doppler echocardiographic Assessment of Left Ventricular Diastolic Function in Coronary artery Disease.4th World Congress of echocardiography and Vascular ultrasound, Cairo, Egypt, January 19-21, 2000. S.Jovanova, V.Spiroska, E.Srbinska, Lj.Georgievska-Ismail, E.Hristova. Reliability of Transesophageal Echocardiography in the Diagnosis of Aortic dissection. 4thWorld Congress of echocardiography and Vascular ultrasound, Cairo, Egypt, January 19-21, 2000. Jovanova S, Spirovska V, Borozanov V, Georgievska-Ismail Lj, Otljanska M, Kedev S, Hristovski Z,Valvukis M, Nospal M, Caparovska T. Left ventricular distolic dysfunction in coronary artery disease. Second Macedonian congress of cardiology, Ohrid, 26-29 June, 2002. Jovanova S, Spiroska V, Georgievska-Ismail Lj, Srbinska E, Radulovic V, Otljanska M, Proevska D Transesophageal echocardiography in critically ill patients with cardiovascular disease. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September, 2003, Ohrid Jovanova S, Spirovska V, Otljanska M, Georgievska –Ismail Lj,Radulovic V, Nospal M, Proevska D, Caparovska T. Color Doppler M-mode echocardiographic evaluation of left ventricular diastolic function in patients with previous myocardial infarction. Prvi kongres Jugoslovenskog udruzenja za ehokardiografiju Beograd ,21-23 oktobar, 2004 Jovanova S. Arnaudova F, Kostova N. Cardiomyopathy induced with atrial arrhythmias, XVIII Serbian Congress of cardiology,Serbia,Belgrade, 2011. Jovanova S, Arnaudova F, Poposka L, Kostova N, Gjerakaroska M, Nakovska M. Does atrial fibrillation predict worse prognosis in patients with decompensated chronic heart failure? 3rd World Heart Failure Congress, Istanbul, .2012	
13	Учество на научен/стручен собир со постер	9.0
	Јованова С, Отљанска М, Арнаудова Ф, Србиновска Е, Костова Н. Левокоморна функција кај пациенти со акутна срцева слабост. 4-ти Македонски Конгрес по кardiологија, Охрид, 02-05 јуни, 2010. Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovikj, Co-morbidities frequencies in chronic heart failure patients with and without atrial fibrillation. Heart failure 2013, 25-28 May, Lisbon, Portugal. S. Jovanova, V. Spirovska, L. Lazarov, M. Zanteva, V. Radulovic, M. Vavlukis, T. Caparovska, M. Dimitrovski: Predinfarktna angina i raniot klinicki tek kaj pacienti so akuten miokarden infarkt. Prv makedonski kongres po kardiologija so me unarodno ucestvo, Ohrid 9-12 okt, 1996. S. Jovanova, V. Spirovska, M. Zanteva, M. Otqanska, M. Nospal, S. Antov, I. Trajkov, O. Busljetic: Elektrokardiografski promeni pri atrijalenseptalen defekt. Zbornik na abstrakti - Prv makedonski kongres po kardiologija, Ohrid, 1996. S. Jovanova, V. Spirovska, V. Borozanov, V. Radulovic, S. Kedev, M. Otljanska, E.Hristova: Ehokardiografska procenka na dijasolnata funkcija pri koronarna arteriska bolest. Prv makedonski kongres po kardiologija, Ohrid, 1996. S.Jovanova, V.Spiroska, V.Borozanov, L.Lazarov, Lj.Georgievska,S.Kedev, S.Georgievska. Ventricular arrhythmias and echocardiographic parameters of systolic and diastolic function in acute myocardial infarction. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. S.Jovanova, V.Borozanov, V.Spiroska, L.Lazarov, Lj.Georgievska, B.Taneva, M.Vavlukis. Hyperglycemia and cardiac arrhythmias in patients with acute	18x0.5=9.0

	myocardial infarction. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4,1998. Јованова С, Отљанска М, Арнаудова Ф, Србиновска Е, Костова Н. Левокоморна функција кај пациенти со акутна срцева слабост. 4-ти Македонски Конгрес по кардиологија Охрид, 02-05 јуни, 2010. Jovanova S, Arnaudova Dezhulovikj F, Caparoska E, Hristova E. Long-term prognosis in patients with peripartum cardiomyopathy. Opatija, 2012. Jovanova S, Arnaudova Dezhulovikj F, Kostova N, Popovska L, Kedev S. Tachycardia induced cardiomyopathy (TIC): A reversible state. Opatija, 2012. Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovikj A, Boshev M, Caparoska E, Boshevski M. Is peripartum cardiomyopathy with favorable long-term prognosis? 3-rd International congress on cardiac problems in pregnancy, Venice 20-24 February, 2014. Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovikj F, Boshev M, Kamcevska-Dobrkovic L, Otljanska M, Kostova N. Arrhythmias induced cardiomyopathy-reversible dilated cardiomyopathy in patients with atrial fibrillation/flutter with fast ventricular rate. 5-th Macedonian congress of cardiology, Skopje, 4-7 June, 2014. Jovanova S, Boshev M, Arnaudova F, Spiroski I, Miceva I. Large pericardial effusion with imminent cardiac tamponade as an initial clinical manifestation of primary hypothyroidism. 4-th Congress of endocrinologist and diabetologist of Macedonia.Ohrid, 2014. Jovanova S, Arnaudova F, Pemovska G . Acromegalic cardiomyopathy: spectrum of diverse morphological and functional changes of the heart in acromegalic patients4-th Congress of endocrinologists and diabetologist of Macedonia.Ohrid, 2014. Labudovic D, Alabakovska S, Tosheska-Trajkovska K, Bogdanska J, Jovanova S. Lipoprotein(a), total/HDL-cholesterol and apoB/apoA ratio as risk factors for atherogenesis in CAD patients. XXXIV Nordic Congress in Clinical Chemistry, Goteborg, 2014 Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovicj F. LV assessment with speckle tracking echocardiography in non-ischemic dilated cardiomyopathy. Euroecho-Imaging 2014 in Vienna Austria	
14	Апстрактите објавени во зборник од конференции -меѓународни	73
	1.S. Jovanova, I. Tadzer: Markiranje leukocita izdvojenih 20% dextran-om sa Tc-99m. Zbornik radova XI-og Kongresa studenata medicine i stomatologije, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1981.	73x1=73

	2. S. Jovanova, I. Tadzer: In vitro markiranje eritrociti sa Tc-99m DTPA. Zbornik radova XIV-og Kongresa studenata medicine i stomatologije. Crikvenice, Hrvatska, 1984. 3. V. Janakievski, J. Naumovski, L. Srbinovski, L. Lazarov, V. Borozanov, B. Petrovska, S. Jovanova, M. Spirovski: Nivo FPA (fibrinopeptid A) sa ishemicnom bolescu srca. Kardiologija; supl. 1, 339, 1989 4. L. Lazarov, L. Srbinovski, V. Borozanov, B. Miletic}, S. Jovanova, S. Kedev: Ulogata na koronarniot arteriski spazam kaj asimptomatskata i simptomatskata miokardna ishemija. Simpozium na kardiolozi na Jugoslavija, Ohrid, oktombri, 1989. 5. Lj. Georgievska, V. Spirovska, L. Dobrkovic, L. Srbinovski, S. Jovanova, V. Borozanov: Immediate postexercise echocardiographic measurements of systolic pressure/end-systolic volume ratio. Il Cuore: sipl.3: P25; 1990. 6. Lj. Georgievska, V. Spirovska, L. Dobrkovic, S. Jovanova, V. Borozanov, L. Srbinovski: Immediate postexercise measurements of left ventricular function in patients with stabile angina pectoris. Book of abstracts of 3-rd International conference on non-invasive cardiology, December 1990, Tel Aviv, Israel. 7. S. Jovanova, L. Srbinovski, V. Borozanov, L. Dobrkovic, B. Petrovska, Lj. Georgievska, M. Otljanska: Hyperglycemia as a predictor of poor prognosis in patients with acute myocardial infarction. International Symposium on LIPID TRIAD, Milan (Italy), july 5-8, 1993. 8. B. Petrovska, L. Srbinovski, L. Lazarov, S. Jovanova, V. Radulovic, Lj. Georgievska: Differences between the clinical course of acute myocardial infarction in diabetic and non diabetic patients. International Symposium on LIPID TRIAD, Milan (Italy), july, 5-8; 1993. 9. V. Borozanov, L. Dobrkovic, Lj. Georgievska, S. Jovanova, B. Miletic, L. Srbinovski: Value of hyperglycemia in patients with acute myocardial infarction for identifying non-recognized diabetes mellitus. 3-rd International Conference on Preventive Cardiology, Oslo, Norway, 27 june-1 july, 1993. 10. S. Jovanova, L. Dobrkovic, L. Srbinovski, V. Spirovska, V. Borozanov, I. Sokolov, S. Tosev, M. Otljanska: Left ventricular hypertrophy as a predictor of myocardial ischemia in hypertensive patients. 5th International Symposium on Hypertension in the Community. Tel Aviv, Israel, Dec.11-14, 1994. 11. L. Dobrkovic, S. Jovanova, L. Srbinovski, B. Miletic, M. Kamcevski, Lj. Georgievska, V. Borozanov, N. Gorgov: Silent coronary artery disease in patients with essential hypertension. 5th International Symposium on Hypertension in the Community, Tel Aviv, Israel, Dec. 11-14, 1994. 12. L. Dobrkovic, L. Srbinovski, S. Jovanova, M. Kamcevski, B. Miletic, V. Borozanov, N. Gorgov. incidence of left Ventricular Thrombi in Extensive Anterior Myocardial Infarction. Europ Heart J.1994; 15 (supl):102 13. Dobrkovic L., Srbinovski L., Gorgov N., Miletic B., Jovanova S., Borozanov V., Kamcevski M. Combination of antiarrhythmic drugs in life treating ventricular arrhythmias (LTVA). Cardiostim 95, St. Petersburg, Russia, 2-4 februar 1995. Abstract book, abstract 1152. 14. S. Kedev, B. Petrovski, V. Kotevski, S. Antov, I. Sokolov, S. Jovanova. Primary	

	coronary angioplasty versus intravenous streptokinase in acute myocardial infarction. (abstract) J Am Coll Cardiol. 1997;29(2),supl 2:925-42. 15. V.Spiroska, S.Jovanova, L.Lazarov, E.Srbinska, Lj.Georgievska, E.Hristova. Color Doppler assessment of tricuspid regurgitation with D-galactose. 4th Central European Symposium on Echocardiography.15-17 October 1998,Lodz,Poland. Abstract book, P152. 16. V.Spiroska, S.Jovanova, L.Lazarov, Lj.Georgievska, E.Srbinska, E.Hristova. Evaluation of Mitral Regurgitation with Galactose-Based Contrast Agent. 4th Central European Symposium on Echocardiography.15-17 October, 1998, Lodz, Poland. Abstract book, P153. 17. S.Jovanova, V.Spiroska, V.Borozanov, Lj.Georgievska-Ismail, S.Kedev, Z.Hristovski, S.Georgievski. Diastolic Function in Myocardial Infarction:Doppler Echocardiographic Evaluation. The Journal of Heart Disease,May 1999;1(1):abstract 65. 18. M.Otljanska, B.Sidovska, M.Nospal, E.Srbinska, S.Jovanova. Lisinopril versus Enalapril in Patients With Congestive Heart Disease. The Journal of Heart Disease, May 1999;1(1):abstract 194. 19. S.Jovanova, V.Spiroska, V.Borozanov, S.Kedev, M.Otljanska.. Color M-mode Doppler echocardiographic Assessment of Left Ventricular Diastolic Function in Coronary artery Disease.4th World Congress of echocardiography and Vascular ultrasound, Cairo, Egypt, January 19-21, 2000, Abstract Book, p 73. 20. E.Srbinska, V.Spiroska, S.Jovanov,L.Lazarov, S.Jovanova, V.Andova, B.Taneva, L.Grueva. Evaluation of the Left ventricular Diastolic Function at the Early Stage of Acute Anteroseptal Myocardial Infarction. 4th World Congress of echocardiography and Vascular ultrasound, Cairo, Egypt, January 19-21, 2000, Abstract Book, p 89. 21. M.Otljanska, V.Spiroska, B.Sidovska, M.Nospal, S.Jovanova. M-mode Echocardiography in Patients with Chronic Heart Failure. 4th World Congress of echocardiography and Vascular ultrasound. Cairo, Egypt, January 19-21, 2000, Abstract Book, p 124. 22. S.Jovanova, V.Spiroska, E.Srbinska, Lj.Georgievska-Ismail, E.Hristova. Reliability of Transesophageal Echocardiography in the Diagnosis of Aortic dissection. 4th World Congress of echocardiography and Vascular ultrasound, Cairo, Egypt, January 19-21, 2000, Abstract Book, p 137. 23. E.Hristova-Antova, V.Spiroska, E.Srbinska, S.Antov, S.Jovanova, M.Zanteva, M.Nospal, D.Proevska, V.Radulovic Aortic Stenosis and Coarctatio Aortae-Biplane TEE and Hemodinamic Study-Case Report. 4th World Congress of echocardiography and Vascular ultrasound, Cairo, Egypt,January 19-21,2000,Abstract Book, p 159.24. 24. V.Spiroska, S.Jovanova, L.Lazarov, Lj.Georgievska, E.Srbinska, E.Hristova. Evaluation of Mitral Regurgitation with Galactose-Based Contrast Agent. Echocardiography, vol.16, No 2,1999;227. 25. S.Jovanova, V.Spiroska, V.Borozanov, L.Lazarov, Lj.Georgievska-Ismail, S.Kedev Color M-mode Doppler Echocardiographic Assessment of Left Ventricular Diastolic Function in Coronary Artery Disease. Echocardiography 1998; 15 (6): S16. 26. Lj.Georgievska-Ismail, V.Borozanov, S.Jovanova, S.Georgievski, T.Caparoska. Spironolactone as Additional Therapy in Patients With Aorto-Coronary Bypass	

	Surgery and Severe heart Failure. 7th World Congress on Heart Failure-Mechanisms and Management, Vancouver, Canada, July 9-12, 2000 27.V.Majstorov,V.Spiroska, M.Vavlukis, S.Jovanova, D. PopGjorgceva, J.Maksimovic: Correlation between 99M Tc-MIBI SPECT and myocardial contrast echocardiography (MCE) in the assessment of myocardial perfusion. European Journal of Nuclear medicine.2000:27/8:p1021 28. Otljanska M, Sidovska B, Nospal M, Jovanova S, Hristova E, Taneva B. Borderline hypertension and cardiovascular risk. 11th Alpe Adria cardiology meeting, June 5-7,2003, Balatonfured, Hungary, Abstract book, p.84. 29. Jovanova S. Doppler ehocardiographic evaluation of left ventricular diastolic function. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September, 2003, Ohrid, Abstract book,p.140. 30. Jovanova S, Spiroska V, Georgievaska-Ismail Lj, Srbinovska E, Radulovic V, Otljanska M, Proevska D Transesophageal echocardiography in critically ill patients with cardiovascular disease. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September, 2003, Ohrid, Abstract book,p.80 31. Proevska D, Spiroska V, Zanteva M, Jovanova S, Nospal M, Taveva B, Bozinovska V, Otljanska M, Bosevski M, Andova V, Caparoska E Echocardiographic priority and limitation in establishing the diagnosis-case report. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.104. 32. Hristova E, Zanteva M, Srbinovska E, Spiroska V, Nospal M, Jovanova S, Meskovska S, Otljanska M, Andova V, Zimbakov Z, Hristov V, Proevska D. Stenosis ostii art.pulmonalis and foramen ovale apertum (FOA)- transoesophageal echocardiography (TEE) and haemodynamic study- a case report. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.112. 33. Nospal M, Spiroska V, Otljanska M, Hristova E, Srbinovska E, Jovanova S, georgievaska-Ismail Lj, Proevska D, Radulovic V, Andova V. A case presentation of a combined intraatrial and intraventricular septum defect. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.116. 34. Vavlukis M, Maksimovic J, Borozanov V, Georgievaska-Ismail Lj, Pop-Gorceva D, Majstorov V, Pejovska I, Popovska L, Taneva B, Kostova N, Trajcevski T, Bosevski M, Jovanova S, Nospal M. Can summed stress score derived from myocardial perfusion scintigraphy be an accurate indicator of left ventricular function? 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.142. 35. Radulovic-Bozinovska V, Spiroska V, Jovanova S, Otljanska M, Caparoska T. The echocardiographic diagnosis of the ventricular septal rupture as a complication of acute myocardial infarction-case report. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.146. 36. Srbinovska E, Spiroska V, Srbinovski L, Zanteva M, Petrovski B, Jovanova S, Radulovic V, Nospal M, Otljanska M, peovska D, Meskova S, Andova V, Caparoska E, Zlatanovic N, Zimbakov Z, Josimovski S. Assesment of the mitral diastolic flow in patients with dilated cardiomyopathy. 1-st International Symposium on	

	Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.154 37. Georgievska-Ismail Lj, Jovanova S, Poposka L, Kedev S, Spiroska V. Hypertrophic obstructive cardiomyopathy- case report. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.154 38.Radulovic-Bozinovska V, Spiroska V, Kaev M, Jovanova S, Srbinovska E, Hristova E, Nospal M, Andova V. Transthoracic and transoesophageal echocardiography in the diagnosis of left atrial trombus in patient with atrial fibrillation successfully treated with anticoagulant therapy. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.160. 39. Proevska D, Tosev S, Spiroska V, Bosevski M, Nospal M, taneva B, Bozinovska V, Jovanova S, Otljanska M, Caparoska E. Systemic emboli as a complication of intracardiac thromb-case raport. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.162. 40. Bozinovska V, Jovanova S, Bozinovski Gj, Anguseva T, Proevska D, Zlatanovic N. Left atrial myxoma presenting with systemic embolisation and systemic vasculitis. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.164. 41. Otljanska M, Sidovska B, Spiroska V, Nospal M, Srbinovska E, Jovanova S, Meskova S. IMT-easy indicator for vascular changeswhen talking about limited hypertension. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.166. 42. Otljanska M, Sidovska B, Spiroska V, Nospal M, Jovanova S, Radulovic V, Hristova E, proevska D, Andova V. Effect on borderline hypertension of echocardiographic parameters. 1-st International Symposium on Echocardiography, 14-16 September,2003, Ohrid, Abstract book,p.166. 43.Hristova E, Srbinovska E, Zanteva, Spirovska V, Otljanska M, Vavlukis M, Nospal M, Peovska I, Jovanova S. Importance of the atherogenic indexes in patients with valvular aortic stenosis as a predictor for CAD. Prvi kongres Jugoslovenskog udruzenja za ehokardiografiju, Beograd ,21-23 oktobar, 2004; Zbornik sazetaka, P45. 44.Jovanova S, Spirovska V, Otljanska M, Georgievska –Ismail Lj, Radulovic V, Nospal M, Proevska D, Caparoska T. Color Doppler M-mode echocardiographic evaluation of left ventricular diastolic function in patients with previous myocardial infarction. Prvi kongres Jugoslovenskog udruzenja za ehokardiografiju, Beograd 21-23 oktobar, 2004; Zbornik sazetaka, 64. 45.Proevska D, Spirovska V. Zimbakov Z, Caparovska T, Jovanova S, Bosevski M, Andova V, Arnaudova F. Left ventricular pseudoaneurysm found incidently by echocardiography-case raport. Prvi kongres Jugoslovenskog udruzenja za ehokardiografiju, Beograd ,21-23 oktobar, 2004; Zbornik sazetaka, P 120. 46.Proevska D, Spirovska V, Zanteva M, Jovanova S, Srbinovska E, Georgievska Lj, Otljanska M, Nospal M., Radulovic V, Hristova E, Andova V, Caparovska E, Caparovska T, Bosevski M. Echocardiography as a criteria for making a diagnosis of infective endocarditis. Prvi kongres Jugoslovenskog udruzenja za ehokardiografiju, Beograd,21-23 oktobar, 2004; Zbornik sazetaka, P 127. 47. Proevska D, Zanteva M, Spirovska V, Georgievsja Lj, Jovanova S, Hristova E,	

	Srbinovska E, Nospal M, Otljanska M, Andova V, Caparoska E. Haemodialysis as a risk factor for infective endocarditis. Prvi kongres Jugoslovenskog udruzenja za ehokardiografiju, Beograd ,21-23 oktobar, 2004; Zbornik sazetaka, P 128. 48. Labudovic DD, Tosevska-Trajkovska K, Alabakovska S, Jovanova S, Todorova S. Total/HDL cholesterol ratio and plasma lipoprotein(a) concentrations as relative risk in patients with coronary artery disease . XV International Symposium on Drugs affecting lipid metabolism. Venice(Italy), October 24-27,2004. 49. Labudovic D, Tosevska-Trajkovska K, Alabakovska S, Bogdanska J, Todorova B, Jovanova S. The plasma LP(a), Apo B and Apo A concentrations in patients with coronary artery disease. IV International conference on clinical laboratory with international participation, Varna, 5-7 June, 2008; Abstract book (A2). 50. Jovanova S, Arnaudova F, Kostova N. Cardiomyopathy induced with atrial arrhythmias. Heart and Blood Vessels, Journal of the Cardiology Society of Serbia, 2011; 30(2): p 88. 51. Alabakovska S, Labudovic D, Toshevska K, Jovanova S, Spiroski M, Todorova B. Association between ApoA1/ApoB ratio and carotid intima-media thickness in coronary artery disease. Balkan Journal of clinical laboratory 2009; vol.XVII(1) (supplement): p 81 52. Labudovic D, Toshevska-Trajkovska K, Alabakovska S, Todorova B, Jovanova S. Distribution of apoprotein (a) isoforms among patients with coronary artery disease. Balkan Journal of clinical laboratory 2009; vol.XVII(1) (supplement): 82 53. Alabakovska S, Labudovic D, Toshevska K, Jovanova S, Alabakovski M, Todorova B. Association between LDL subclasses and carotid intima-media thickness in coronary artery disease. Hypertension, 2008; 52 (4): 754 54. Alabakovska S, Stojovski M, Labudovic D, Toshevska K, Jovanova S, Alabakovski M, Todorova B. Changes in LDL and HDL subclasses profile in postmenopausal women receiving hormone replacement therapy. European Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation, 2009; 16 (supplement 1): 359. 55. Alabakovska S, Stojovski M, Labudovic D, Toshevska K, Jovanova S. Change in LDL and HDL subclass profile in postmenopausal women receiving hormone replacement therapy. Eur J Cardiovasc Rrev Rehabil 2011;vol 18(Suppl.1): S37 56. Toshevska K, Labudovic D, Jovanova S, Jaglikovski B, Alabakovska S. CETP, LDL particle size and intima media thickness in patients with coronary heart disease. Bugarska kardiologija, 2012; XVIII (2): 36 57. Jovanova S, Arnaudova F, Poposka L, Kostova N, Gjerakaroska M, Nakovska M. Does atrial fibrillation predict worse prognosis in patients with decompensated chronic heart failure? Cardiovascular Therapeutics, Suppl. 1 (2012): 35 58. Arnaudova Dezbulovikj F, Jovanova S, Pemovska G, Gjerakaroska M, Nakovska M, Kostova M. Heterogenous myocardial involvement in patients with acromegaly:Case studies. Cardiovascular Therapeutics, Suppl. 1 (2012): 90 59. Andreeska K, Jovanova S. Impact of metabolic syndrome on the occurrence of cardiovascular diseases in postmenopausal women. Cardiol Croat 2012;7 (Suppl. 1): 112 60. Jovanova S, Arnaudova Dezbulovikj F, Caparoska E, Hristova E. Long-term prognosis in patients with peripartum cardiomyopathy. Cardiol Croat 2012;7 (Suppl.	

	1): 51 61. Arnaudova Dezhulovikj F, Jovanova S, Popovska L, Gerakarovska M, Nakovska M, Kedev S. Heart failure with and without atrial fibrillation: Is there clinical and echocardiographic differences? <i>Cardiol Croat</i> 2012;7 (Suppl. 1): 47 62. Jovanova S, Arnaudova Dezhulovikj F, Kostova N, Popovska L, Kedev S. Tachycardia induced cardiomyopathy (TIC): A reversible state. Long-term prognosis in patients with peripartum cardiomyopathy. <i>Cardiol Croat</i> 2012;7 (Suppl. 1): 47 63. Labudovic D, Alabakovska S, Toshevska K, Jovanova S. Lipoprotein(a) and atherogenic risk ratios in patients with coronary disease. 20th Meeting of Balcan Clinical Laboratory Federation, 19-22 September 2012, Belgrade, Serbia. <i>BJCL</i>,XX; 12(1):p48 64. Tosheska K, Labudovic D, Jovanova S, Jaglikovski B, Alabakovska S. CETP, LCAT, HDL and LDL isoforms in patients with coronary artery disease. 20th IFCC-EFLM European congress of clinical chemistry and laboratory medicine, 19-23 May 2013, Milan, Italy. <i>Biochemica Clinica</i> 2013, vol 37. SS 65. Jovanova S. Arnaudova-Dezhulovicj F, Gjerakaroska M, Nakovska M. Co-morbidities frequencies in chronic heart failure patients with and without atrial fibrillation. <i>European Journal of Heart Failure</i>, 2013;15 (1) :p1053. 66. Bakalli A, Georgievska-Ismail Lj, Zanteva-Naumovska M, Kocinaj D, Pllana E, Dragusha G, Zahiti B, Bekteski T, Jovanova S, Jovev S. Predictors of left atrial appendage thrombus in heart failure patients at sinus rhythm. ESC congress, 31 Aug- 4 Sept 2013, Amsterdam, Netherlands. <i>Eur Heart J</i> 2013; 67. Alabakovska S, Labudovic D, Toshevska-Trajkovska K, Jovanova S, Spiroski M, Bogdanska J, Krstevska M. Association between ApoA1/ApoB ratio and carotid intima-media thickness in coronary artery disease. The International conference on heart and brain, 1-3 March, 2013, Paris, France. Abstract book, p72 68. Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovich A, Boshev M, Caparoska E, Boshevski M. Is peripartum cardiomyopathy with favorable long-term prognosis? 3-rd International congress on cardiac problems in pregnancy, Venice 20-24 February, 2014. Book of abstracts, p 264. 69. Labudovic D, Alabakovska S, Tosheska-Trajkovska K, Bogdanska J, Jovanova S. Lipoprotein(a), total/HDL-cholesterol and apoB/apoA ratio as risk factors for atherogenesis in CAD patients. XXXIV Nordic Congress in Clinical Chemistry, Goteborg, 2014. Abstract book. 70. Jovanova S. Preexisting left bundle branch block as a risk factor for left ventricular systolic impairment during pregnancy-case report. <i>Cardiologia Croatica</i>, 2014; 9(9-10):438 71. Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovicj F, Boshev M, Livrinova V, Palasheva L, Miceva I. In-hospital outcome of patients with peripartum cardiomyopathy- a single center study. <i>Cardiologia Croatica</i>, 2014; 9(9-10):437 72. Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovicj F. LV assessment with speckle tracking echocardiography in non-ischemic dilated cardiomyopathy. <i>Europ Heart Journal- Cardiovascular imaging</i>, 2014; 15 (sup.2).	

	Апстракти објавени во зборник од конференции -национален	30
	1. С. Јованова, Л. Србиновски, И. Дејанов, Л. Лазаров, Љ. Георгиевска, Б. Петровска, С. Кедев, Ж. Христовски: Улогата и значењето на антиагрегантната терапија кај коронарната артериска болест. XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 1991. Зборник на абстракти: 063. 6. I. Dejanov, L. Srbínovski, L. Lazarov, M. Andreevska, S. Jovanova, S. Kedev: Непаринотерапија: контрола и спроведување. Zbornik na abstrakti na XIII Kongres na lekarite na Makedonija so meѓunarodno učestvo: 621;1991. 7. И. Дејанов, Л. Србиновски, Л. Лазаров, В. Јанакиевски, С. Јованова: Орална антикоагулантна терапија: можности и контрола. Зборник на абстракти на XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество: 065; 1991. 8. И. Дејанов, Л. Србиновски, Л. Лазаров, В. Јанакиевски, Н. Димовска, С. Јованова: Тромбофилијата и нејзината терапевска контрола при болни со исхемична болест на срцето. Зборник на абстракти на XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество: 067; 1991. 9. Љ. Георгиевска, Л. Србиновски, Б. Петровска, С. Јованова, М. Черепналковска, Л. Груева, С. Кедев, Н. Ѓоргов, М. Ношпал: Откривање и дијагностика на коронарната артериска болест со тестови на оптоварување. Зборник на абстракти на XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество: 196; 1991. 10. Љ. Георгиевска, В. Спијровска, Л. Добрковиќ, В. Борозанов, С. Јованова, Л. Србиновски: Проценка на глобалната левовентрикуларна функција кај пациенти со стабилна ангина пекторис со помош на непосредна постоптоварувачка ехокардиографија Зборник на абстракти на XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество: 089; 1991. 11. С. Тошев, Б. Сидовска, С. Јованова: Ефикасност и толерабилност на интравенската "Простагландин Е1" апликација во третманот на пациентите со периферна артериска облитеративна болест на долните екстремитети (стадиум III и IV по Fontaine). XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 1991. Зборник на абстракти; 164 12. С. Тошев, Л. Србиновски, Б. Сидовска, С. Јованова: Фотоплетизмографска проценка ефектот на терапијата со "Фибролан" кај пациентите со венски улкус на подколениците. XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 1991. Зборник на абстракти; 175 13. Л. Добрковиќ, Љ. Георгиевска, Л. Србиновски, В. Борозанов, Б. Милетиќ, С. Јованова, М. Ношпал: Корелација на асимптоматски и симптоматски СТ сегмент промени со појава на вентрикуларните аритмии кај пациенти со коронарна артериска болест. XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 1991. Зборник на абстракти; 050. 14. Ј. Максимовиќ, Б. Поленаковиќ, Е. Чуновски Е, В. Спијровска, К. Василевска, С. Јованова, М. Отљанска, А. Оровчанец: Имунолошки иследувања кај срцево-савовни заболувања. XIII Конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 1991. Зборник на абстракти; 175 23. М. Вавлукис, М. Ношпал, М. Черепналковска, С. Јованова, В. Божиновска, Љ. Ефремова-Јанакиевска: Застапеноста на липопротеинските фракции кај пациенти со акутен инфаркт на миокардот. Прв македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид 9-12 окт, 1996. Зборник на абстракти; 24. С. Јованова, В. Спијровска, Л. Лазаров, М. Жантева, В. Радуловиќ, М. Вавлукис, Т. Чапароска, М. Димитровски: Прединфарктна ангина и раниот клинички тек кај пациенти со акутен миокарден инфаркт. Прв македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид 9-12 окт, 1996. Зборник на абстракти 25. М. Жантева-Наумовска, Е. Србиновска, Ј. Павловска, С. Јованова, Ж. Христовски, Ж. Перевска, О. Бушљетиќ, М. Бошевски, Н. Цветкова: Псеудоаневризма на лева комора - приказ на случај. Прв македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид 9-12 окт, 1996. Зборник на абстракти 26. В. Радуловиќ-Божиновска, С. Јованова, М. Ношпал, Б. Петровска: Поликардиографска неинвазивна проценка на пулмоналната артериска хипертензија кај пациенти со митрална стеноза. Прв македонски конгрес по кардиологија, Охрид, 1996.	60x0.5=30

	Зборник на абстракти 27. С. Јованова, В. Спировска, М. Жантева, М. Отљанска, М. Ношпал, С. Антов, И. Трајков, О. Бушљетиќ: Електрокардиографски промени при атријален септален дефект. Зборник на абстракти - Прв македонски конгрес по кардиологија, Охрид, 1996. 28. С. Јованова, В. Спировска, В. Борозанов, В. Радуловиќ, С. Кедев, М. Отљанска, Е.Христова: Ехокардиографска проценка на дијастолната функција при коронарна артериска болест. Прв македонски конгрес по кардиологија, Охрид, 1996. Зборник на абстракти; 29. Д. Никодијевиќ-Кедева, С. Јованова, С. Кедев, В. Спировска, И. Цонов: Ехокардиографски и електрокардиографски промени кај пациенти со Duchenne и Becker дистрофија. Прв македонски конгрес по кардиологија, Охрид, 1996. Зборник на абстракти 30. В. Спировска, Л. Лазаров, М. Жантева, Б. Сидовска, Љ. Георгиевска, Р. Кацарска, Е. Србиновска, С. Јованова, В. Радуловиќ: Структурни и функционални промени на левата комора кај болни со зголемен крвен притисок Прв македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид, 9-12 окт., 1996. . Зборник на абстракти - 31. V. Borozanov, Lj. Georgievska, M. Bosevski, S. Jovanova, M. Nospal: Lizinopril in treatment of patients with heart failure due to myocardial infarction. Zbornik na abstrakti-Prv makedonski kongres po kardiologija, Ohrid, 1996. 32. Б. Петровска, С. Јованова, В. Божиновска, Е. Србиновска, М. Вавлукис, Ж. Христовски: АЦЕ инхибитори и бета блокатори во третманот на пациенти со коронарна артериска болест. Зборник на абстракти-Прв македонски конгрес по кардиологија, Охрид, 1996. 33. М. Ношпал, М. Отљанска, Б. Сидовска, В. Борозанов, Е. Србиновска, С. Јованова, В. Арсова: Липопротеински дисбаланс кај пациенти со артериска хипертензија. Зборник на абстракти - Прв македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид, 9-12 окт., 1996. 38. Z.Hristovski, L.Srbnovski, S.Kedev, S.Jovanova, L.Poposka, R.Golubovski. Programming of dual-chamber pace-maker: a factor for improvement of cardiac output. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P101. 39. V.Borozanov, Lj.Georgievska-Ismail, S.Jovanova, J.Kostov, T.Trajcevski, S.Georgievska. Conduction disturbances on the patients with myocardial infarction. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P102 40. S.Jovanova, V.Spiroska, V.Borozanov, L.Lazarov, Lj.Georgievska, S.Kedev, S.Georgievska. Ventricular arrhythmias and echocardiographic parameters of systolic and diastolic function in acute myocardial infarction. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P114. 41. S.Jovanova, V.Borozanov, V.Spiroska, L.Lazarov, Lj.Georgievska, B.Taneva, M.Vavlukis. Hyperglycemia and cardiac arrhythmias in patients with acute myocardial infarction. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P117. 42. M.Otljanska, B.Sidovska, M.Nospal, S.Jovanova, E.Srbnovska, D.Proevska, M.Vavlukis. Cardiac arrhythmias in severe heart failure. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P128. 43. V.Spiroska, B.Sidovska, E.Cunovski, S.Tosev, M.Caev, E.Maksimovic, S.Jovanova, Lj.Georgievska-Ismail. Hypertrophic cardiomyopathy and cardiac arrhythmias. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P131. 44. Lj.Georgievska-Ismail, V.Borozanov, S.Jovanova, B.Sidovska, M.Zanteva, V.Spiroska. Arrhythmias and silent myocardial ischemia in patients with acute myocardial infarction. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P111. 45. V.Radulovic, M.Caev, G.Bozinovski, M.Buseva, S.Meskova, S.Jovanova. Medical Management of patients with Recent Onset Atrial Fibrillation. Progress in cardiac pacing and management of cardiac arrhythmias. Ohrid, Oct.1-4, 1998. Abstract Book, P160. 58. V.Majstorov, V.Spiroska, M.Vavlukis, S.Jovanova, D. PopGjorgeva, J.Maksimovic: <i>Correlation between 99M Tc-MIBI SPECT and myocardial contrast echocardiography (MCE) in the assessment of myocardial perfusion.</i> European Journal of Nuclear medicine. 2000:27/8:p1021	

61. Caparoska T, Jovanova S, Lazarov L, Popovska L, Dimtrovski M, Pejkov H, Zimbakov Z, Arnaudova F. <i>Stres hiperglikemijata i prognoza na akuten miokarden infarkt. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>. Ohrid, 26-29 juni, 2002. Kniga na izvadoci, s.38. 62. Taneva B, Davceva-Pavlovska J, Vavlukis M, Srbinovska E, Proevska D, Jovanova S, Andova V, Kostova N, Meškova S, Pejkov H. <i>Efekti na bisoprolol vrz kvalitetot na zivot kaj hronicna srceva slabost. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>, Ohrid, 26-29 juni, 2002, Kniga na izvadoci, s.47. 63. Jovanova S, Spirovska V, Borozanov V, Georgievska-Ismail Lj, Otljanska M, Kedev S, Hristovski Z, Valvukis M, Nospal M, Caparovska T. <i>Left ventricular distolic dysfunction in coronary artery disease. Second Macedonian congress of cardiology</i>, Ohrid, 26-29 June, 2002. Abstract book, p.58. 64. Nospal M, Otljanska M, Sidovska B, Hristova E, Srbinovska E, Jovanova S, Proevska D, Zlatanovi N, Pejkov H. <i>Aterogeniot koeficient LDL-C/HDL-C kako prediktor na aterogeniot rizik vo odnos na pojavata na koronarnata arteriska bolest. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>, Ohrid, 26-29 juni, 2002, Kniga na izvadoci, s.103. 65. Nošpal M, Arsova V, Otqanska M, Sidovska B, Valvukis M, Proevska D, Hristova E, Jovanova S, Zlatanovi H. <i>Korelacija na vrednostite na lipoproteinot(a) vo krvta so stepenot na koronarnata stenoza. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>, Ohrid, 26-29 juni, 2002, Kniga na izvadoci, s.104. 66. Otqanska M, Sidovska B, Malevska V, [ubeska S, Nošpal M, Jovanova S, Proevska D, Zlatanovi N. <i>Vrednosti na endotelin-1 kaj grani na hipertenzija. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>, Ohrid, 26-29 juni, 2002, Kniga na izvadoci, s.209. 67. Spirovska V, Kedev S, Srbinovska-Kostovska E, Jovanova S, Georgievska-Ismail Q, Sidovska-Ivanovska B, Proevska D, Hristova E. <i>Kontrastna ehokardiografija. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>, Ohrid, 26-29 juni, 2002, Kniga na izvadoci, s.212. 68. Radulovi V, Spirovska V, Jaev M, Otqanska M, Hristova E, Nošpal M, Jovanova S. <i>Dopler transmitralniot model kako nezavisen prognosti-ki faktor kaj pacientite so akuten miokarden infarkt. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>, Ohrid, 26-29 juni, 2002, Kniga na izvadoci, s.216. 69. Hristova E, Srbinovska E, Spirovska V, @anteva M, Nošpal M, Maškovska S, Jovanova S, ^aparoska E. <i>Sistolni i dijasolni ehokardiografski parametri kaj pacienti so teška aortna stenoza. Vtor makedonski kongres po kardiologija so meunarodno ucestvo</i>, Ohrid, 26-29 juni, 2002, Kniga na izvadoci, s.218. 86. Jovanova S, Borozanov V, Otqanska M, Nošpal M, Arnaudova F, Josimovski S, Kalpak O, Boševski M. <i>[ekernata bolest kako znaen rizik faktor za koronarna arteriska bolest kaj enite. Vtor Kongres po endokardionologija, dijabetes i metabolni naruuvawa so meunarodno ucestvo, 29.09-02.10.2004, Ohrid, Kniga na abstrakti.</i> 96. Jovanova S, Mitrovska S, Kostovska S: <i>Korelacija me u nivoto na hepariniziranost i pojavata na nesakani srcevi nastani kaj pacienti so akuten koronaren sindrom tretirani so nisko molekularen heparin-Enoxaparin. 4-ti Kongres na medicinski biohemi-ari na Makedonija, Struga, 1-4 juni, 2005; Kniga na apstrakti P26.</i> 97. Mitrovska S, Jovanova S, Jovanovski K, Sekuloska S. <i>Dinamika na aPTT i pojava na nesakani nastani kaj pacientite so nestabilna angina pectoris tretirani so nefrakcioniran heparin. 4-ti Kongres na medicinski biohemi-ari na Makedonija, Struga, 1-4 juni, 2005; Kniga na apstrakti P27.</i> 99. Hristova-Antova E., Srbinovska E, Otqanska M, Jovanova S, Proevska D, ^aparovska E, Jurukovska M. <i>Dijastolna funkcija kaj teška aortna stenoza vo odnos na sistolnata funkcija na levata komora I dimenzijata na levata pretkomora. Kniga na abstrakti. Tret makedonski kongres po Kardiologija 21-24 juni, 2006g, Ohrid. (068)</i> 100. Hristova-Antova E, Kotevski V, @anteva M, Spirovska V, Bošinovska V, Jovanova S, Andova V, Jurukovska M. <i>Ishemi-en mozo-en udar kako komplikacija na nerešena pulmonalna stenoza I atrijalen septalen defekt-prikaz na slu-aj. Kniga na abstrakti. Tret makedonski kongres po Kardiologija 21-24 juni, 2006g, Ohrid. (075)</i> 103. Jovanova C. Хронична срцева слабост- евалуација и третман. 17-ти Конгрес на лекарите на Реп. Македонија со меѓународно учество, Охрид, 10-13 октомври, 2007. Зборник на абстракти, стр.11. 110. Jovanova C. Проценка на левокоморна функција и срцева слабост. 4-ти	

	Македонски Конгрес по кардиологија, Охрид, 2-5 јуни, 2010. Книга на абстракти, стр. 83 111. Радуловик-Божиновска В, Србиновска Е, Јованова С, Груева Л, Христова Е, Отљанска М, Андова В. Клинички и електрокардиографски карактеристики на пациентите со нестабилна ангина пекторис и повеќе- садовна коронарна болест. 4-ти Македонски Конгрес по кардиологија, Охрид, 2-5 јуни, 2010. Книга на апстракти, стр. 47 112. Митровска С, Јованова С. Ефектите од антикоагулантната терапија кај пациентите без ST сегмент елевација акутен коронарен синдром. 4-ти Македонски Конгрес по кардиологија, Охрид, 2-5 јуни, 2010. Книга на апстракти, стр. 48 113. Отљанска М, Јованова С, Груева Л, Пеовска И, Арнаудова Ф. Артериска хипертензија и коарктација на аорта. 4-ти Македонски Конгрес по кардиологија, Охрид, 2-5 јуни, 2010. Книга на апстракти, стр. 71. 114. Јованова С, Отљанска М, Арнаудова Ф, Србиновска Е, Костова Н. Левокоморна функција кај пациенти со акутна срцева слабост. 4-ти Македонски Конгрес по кардиологија, Охрид, 2-5 јуни, 2010. Книга на апстракти, стр. 84 115. Арнаудова-Дежеловиќ Ф, Јованова С, Отљанска М, Србиновска-Костовска Е, Зимбаков Ж. Влијание на ежекционата фракција врз прогнозата кај пациентки со перипартална кардиомиопатија. 4. Македонски Конгрес по кардиологија, Охрид, 2-5 јуни, 2010. Книга на апстракти, стр. 90 116. Груева Л, Србиновска Е, Спиrowsка В, Георгиевска-Исмаил Љ, Божиновска В, Јованова С, Андова В, Христова Е, Арнаудова Ф, Георгиев А, Танева Б, Отљанска М. Приказ на случај-енормно голема лева преткомора. 4-ти Македонски Конгрес по кардиологија, Охрид, 2-5 јуни, 2010. Книга на абстракти, стр. 129. Нови трудови за рецензија- 143. Jovanova S. Septic infection with special emphasis on endocarditis and pericarditis. 5-th congress of Macedonian microbiologists with international participation., Ohrid 28-31 May, 2014. Book of abstracts, p 71-72. 145. Velkovska-Nakova V, Krstevska B, Srbinovska-Kostovska E, Jovanova S, Vaskova O, Jovanovska-Mishevska S. Influence of subclinical hypothyroidism on the left ventricular systolic and diastolic function. 5-th Macedonian congress of cardiology, Skopje, 4-7 June, 2014. Abstract book, 140p 146. Jovanova S, Arnaudova-Dezhulovikj F, Boshev M, Kamcevska-Dobrkovic L, Otljanska M, Kostova N. Arrhythmias induced cardiomyopathy-reversible dilated cardiomyopathy in patients with atrial fibrillation/flutter with fast ventricular rate. 5-th Macedonian congress of cardiology, Skopje, 4-7 June, 2014. Abstract book 147. Пемовска Г, Јованова С, Тодорова Б, Волкановска Ц. Дилатациона кардиомиопатија кај акромегалија-приказ на случај. 4-ти Конгрес на ендокринолозите и дијабетолозите на Македонија. Охрид, 2014, Кинига на извадоци. 148. Mitrovska S, Jovanova S, Lazeska B. Early detection of diastolic dysfunction in asymptomatic diabetic population. 4-th Congress of endocrinologist and diabetologist of Macedonia. Ohrid, 2014. Abstract book. 149. Jovanova S, Boshev M, Arnaudova F, Spiroski I, Miceva I. Large pericardial effusion with imminent cardiac tamponade as an initial clinical manifestation of primary hypothyroidism. 4-th Congress of endocrinologists and diabetologists of Macedonia. Ohrid, 2014. Abstract book. 150. Jovanova S, Arnaudova F, Pemovska G . Acromegalic cardiomyopathy: spectrum of diverse morphological and functional changes of the heart in acromegalic patients 4-th Congress of endocrinologists and diabetologist of Macedonia. Ohrid, 2014. Abstract book.	
	Вкупно:	266.85

Ред. бр.	Назив на активност:	Поени
1	Книга од стручна област	7
	Коавтор Јованова С. Лекови против кардиоваскуларни заболувања, во Фармакотераписки прирачник за лекари, стоматолози и фармацевти . Главен уредник: Б.Никодијевиќ. Министерство за здравство, Скопје, 2006г.	7
2	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија.	2
	1. Акредитиран испитувач за спроведување на стручен испит на здр. работници при ЛКМ 2. Reviewer of the 2015 ESC Guidelines on the management of infective endocarditis, representing Macedonian Cardiac Society	
3	Награди од струкови организации	15
	1. Трета награда на 4-тиот Светски Конгрес по ехокардиографија	3
	2. Благодарница од Македонско лекарско друштво	
	3. Благодарница за практичната настава на ехокардиографскиот курс во 1996 и 1997 година	3
	4. Благодарница за одржано предавање на Академијата на медицински науки на Српското лекарско здружение	3
	5. Благодарница од Работна група за ехокардиографија при Српско здружение на кардиолози 2015г	3
		3
4	Завршена специјализација	2
5	Завршена супспецијализација	1
6	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	5
	1. 4 th World Congress of echocardiography and Vascular ultrasound. Cairo, Egypt, Jan 19-21, 2000 (работно претседателство)	1
	2. Интернационален симпозиум за ехокардиографија, Охрид, мај 2003г (организационен одбор)	0.5
	3. Трет Конгрес на кардиолозите на Македонија, Охрид, 2-5 јуни, 2006г (организационен одбор)	0.5
	4. Четврти Конгрес на кардиолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 2-5 јуни, 2010(организационен одбор)	0.5
	5. Втора Бугарско-македонска научна конференција на тема “ Коронарна артериска болест кај жени”. Софија, 8 април 2011	0.5
	6. Симпозиум по базична ехокардиографија, Скопје, 3. март, 2012 (работно претседателство)	0.5
	7. EAE Teaching Course of Advanced Echocardiography, nov. Skopje, 2012g (работно претседателство)	0.5
	8. Macedonian-Bulgarian Joint Session, Dojran, 28 September, 2013 (работно претседателство)	0.5
	9. Петти Конгрес на кардиолозите на Македонија со меѓународно учество, Скопје 2-5 јуни, 2014 (научен одбор)	0.5
		0.5
6	Едукација во странство	1.5
	Хамерсмитх Хоспитал- Лондон 0.5	
	Salzburg, Austria 0.5	3x0.5
	University of Alabama at Birmingham- USA 0.5	
	Воведување нова лабораториска/клиничка метода	16.0
	1. Трансезофагеална ехокардиографија (тим) -1996г	4
	2. Контрастна ехокардиографија (тим)-1998г	4
	3. Фармаколошка стрес-ехокардиографија (тим)-2000г	4
	4. ТДИ, клиничка примена на методи за одредување на деформација на миокард (strain/stran rate)- (тим)-2008г	4
	Превод	12.0
	Книга/учебник (проект на Министерство за образование и наука на РМ)	
	1. Oxford Handbook of Echocardiography од Paul Leesen, Harald Becherand, Andrew	3

	R.J. Mitchell	3
	2. Cardiac Nursing: A comprehensive Guide од Richard Hatchett, David R.Thompson	3
	3. Pathophysiology of Heart Disease од Leonard S. Lilly	
	4. Oxford Handbook of Practical Drug Therapy од Duncan Richards, Jeffrey Aronso	3
6	Клиничка студија	1.0
	Истражувач	
	1. Тераписка ефикасност и подносливост на Алкакапс KRILL OIL (крилово масло) во компарација со омега-3 незаситени масни киселини кај пациенти со блага до умерена хиперлипидемија. (2011)	1
7	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект	1.0
	Соработник	
	1. Влијание на малите LDL I HDL липопротеински субкласи без прогресијата на коронарната артериска болест и ефектите на хормонската супституциона терапија врз липопротеинскиот фенотип, 2005	0.5
	2. Асоцијација на апопротеини(а) изоформите и липопротеинот (а) со цереброваскуларната болест и коронарната артериска болест, 2007	0.5
8	Рецензија на научни трудови	1.8
	1. Acta morphologica 2*0.2=0.4	0.4
	2. Epilepsia 3*0.2=0.6	0.6
	3. Physioacta 3*0.2=0.6	0.6
	4. Прилози 1*0.2=0.2	0.2
вкупно		66,3

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	282,05
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	273,35
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	66,3
Вкупно:	621,7

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Томе Стефановски, с. р.
2. Проф. Д-р Митко Каев, с. р.
3. Проф д-р Петранка Мишевска,
с. р.
4. Проф д-р Розалинда Попова
Јовановска, с. р.
5. Проф д-р Сашко Кедев, с. р.

III. МАРИЈАН БОШЕВСКИ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот **д-р Маријан Бошевски** е роден 1970, во Битола. Средно образование завршил во Битола со одлишен успех. Со високо образование се стекнал на Медицински факултет, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Дипломирал во 1995 година, со просечен успех 9,60.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Д-р Маријан Бошевски специјализирал интерна медицина во 2001 година, а супспецијализација по кардиологија завршил во 2008 година. Магистерските студии ги завршил со оценка 10 и го одбрал магистерскиот труд на тема: „Коегзистирачка периферна и коронарна артериска болест“.

Докторската дисертација ја одбрал во јануари, 2009 година на Универзитетската Клиника по кардиологија, Медицински факултет, Скопје на тема: „Фактори на развој и прогноза на дијабетската поливаскуларна болест“. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област кардиологија.

На **1998 година е избран во звањето помлад асистент** по предметот интерна пропедевтика и интерна медицина на студентите по медицина и стоматологија, во **2004 година избрана е за редовен асистент** по предметот Интерна пропедевтика и Интерна медицина на студентите по медицина и стоматологија, реизбран е во 2010 година, а во **2012 е избран за насловен доцент**.

Во моментот е насловен доцент . Последниот реферат за избор е објавен во Билтен од 2012 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот на Универзитетот, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, кандидатот д-р Маријан Бошевски изведува практична настава за студентите од I циклус студии на студиската програма и на II циклус на студии, на медицинари на специјализација по интерна медицина.

Кандидатот бил коментор на здравствена едукација по интерна медицина.

Кандидатот е автор на превод на рецензиран учебник под наслов “Интерна медицина” од Харисон.

Научноистражувачка дејност

Д-р Маријан Бошевски има објавено вкупно 100 научни труда во целост или извадоци од областа на кардиологијата, од кои 52 научни труда цитирани на PubMed/Medline.

Д-р Маријан Бошевски е член на 2 национални, и 2 меѓународни научни проекта. Учествовал на секциски предавања и работилници подржани од Македонското здружение по кардиологија, како и на неколку мешународни секциски предавања.

Национален координатор е на меѓународниот проект/регистер REITE за венски тромбоемболизам.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Маријан Бошевски активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Универзитетската клиника за кардиологија и Министерството за здравство.

Кандидатот д-р Маријан Бошевски остварил експертски активности во едукацијата и воведувањето на методата ехо-кolor Допплер ехокардиографија на длабоки вени и каротоди. Бил стручен редактор и направил превод на учебникот Клиничка хемија, 2009 од издавачката куќа Просветно дело,

Стручно усовршување во странство остварил со студиски престој во University of Ghent, Belgium (2001, Vascular Lab), Boston University Hospital (2003 Vascular techiques), Mayo Clinic Rochester, USA (2003, Thrombosis&vascular Training), UCLA Ronald Reagan Centre (2014 Training in ECHO), Salzburg Seminar in Cardiology, Lipidology и Salzburg Cleveland Seminar in Cardiac Imaging, Salzburg Stiftung of American.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи. Член е на Работната група за тромбоза при Европското здружение за кардиологија, член е на Работна група за Периферна циркулација при Европско здружение за кардиологија, Fellow International College of Angiology, член на Комисијата за односи со странство при Лекарската комора на Македонија, член на испитни комисии за полагање стручен испит на докторите по медицина при ЛКМ, одговорен е за работната група за периферна болест и тромбоза при Македонското кардиолошко здружение. Учествова во подготовка на националниот документ/стратегија: Упатства за практикување медицина заснована на докази, Суштински промени во здравството, проект на Министерството за здравство на РМ.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот Маријан Бошевски, во 2014 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет.

Анеск 2

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО
ЗВАЊЕ**

Кандидат: _____ **Маријан Владимир Бошевски** _____

(име, татково име и презиме)

Институција _____ **ЈЗУ Универзитетска клиника за кардиологија** _____

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: _____ **интерна медицина** _____

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Одржување на вежби од прв циклус студии (медицинари – интерна медицина)	39,78
2.	Одржување на вежби од прв циклус студии (медицинари – интерна пропедевтика)	16,2
3.	Одржување на вежби од прв циклус студии (медицинари – вовед во клиничко истражување)	5,32
4.	Одржување на вежби од прв циклус студии (медицинари – семинар)	4,5
5.	Одржување на вежби од прв циклус студии (медицинари – ургентна медицина)	0,75
6.	Одржување на вежби од прв циклус студии (медицинари – семејна медицина)	0,54
7.	Одржување на вежби од прв циклус студии (стоматолози)	12,6
8.	Одржување на вежби од прв циклус студии (фармацевти)	2,16
9.	Консултации со студенти (од 1998)	25
10.	Одржување клиничка пракса (интерна медицина) за студенти по медицина	3

10	Одржување на предавања од втор циклус студии (медицинари – специјализација интерна медицина)	3
11	Одржување на предавања од прв циклус студии (поглавја кардиологија за клиничка фармација-фармацевти)	2
12.	Ментор - едукатор за континуирана медицинска едукација (проект на Мин за здравство и ЛКМ 2008)	1,35
13.	Научно-популарна статија во стручно методско списание – Vox Medici (1996 , 2000)	2,0
14.	Научно популарна статија во стручно методско списание – Лекарски весник длабока тромбоза (2004)	1,0
15.	Коментор/едукатор во здр.едукација(спец.интерна	1,44
16.	Рецензент на учебник – Харисон Инт мед.	1,0
Вкупно		121,64

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активноста:	Поени
1.	Учесник во меѓународни научни проекти	
	VAS-Epidemiology of Peripheral vascular disease (Int Angiology).	5,0
	European Heart Survey on Diabetes and Heart (ESC)	5,0
	RIETE –International Registry on Deep venous thrombosis and pulmonary embolism	5,0
2.	Учесник во национален научен проект	
	Појава и прогресија на коронарната артериска болест на срцето кај пациенти со чекерна болест тип 2. Научен проект број 40168002/0	3,0
	Ефикасност на Периндоприл во лекувањето на артериската хипертензија, срцев а слабост и коронарна артериска болест (постмаркетиншка студија)	3,0
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	

	М Бошевски, С.Мешковска, С.Тошев, В.Спироска. Примена на ехо-колор Доплер сонографијата во дијагнозата на длабоката венска тромбоза. Македонски медицински преглед 2003-57-283	3,6
	М Бошевски, С. Тошев, И.ашиков, Х.Пејков, С.Мешковска. Традиционлани фактори на ризик кај пациенти со перифрена артериска болест. Македонски медицински преглед 2006-60-1-2	3,6
	М.Бошевски и соработници: Аневризма на аорта и периферни тромбемболизми. . Acta morphologica; 2006; Vol 1	3,6
	М.Бошевски, С.Тошев, В.Борозанов. Прогностички фактори на коегзистирачака периферна и коронарна артериска болест 2002; Македонски медицински преглед; бр 3-4: 105-126	3,6
	Peovska I, Maksimovic J, Vavlukis M, Pop Gjorceva D, Majstorov V, Zdravkovska M, Kostova N, Bosevski M . Myocardial perfusion imaging in evaluation of coronary artery disease in patients with diabetes mellitus type 2. Acta morphologica, Vol. 4(1), p. 42-47, 2007.	3,6
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	
	M Bosevski, et al. Influence of metabolic risk factors on the presence of carotid artery disease in pts with t2 diabetes and coronary artery disease. Diab vasc Disease res. 2007;4:49	5,4
	Peovska I, Maksimovic J, Vavlukis M, Davceva J, Pop Gorceva D, Majstorov V, Kostova N, Bosevski M. Realationship between myocardial viability and improvement in left ventricular function and heart failure symptoms after coronary artery bypass surgery. Contributions, Sec.Biol.Med.Sci., MASA XXVIII/1, p.97-112, 2007.	3,6
	Natural history of patients developing thrombocytopenia while receiving anticoagulant therapy for venous thromboembolism. Di Micco P, Fontanella A, Falvo N, Bonithon-Kopp C, Decousus H, Riera-Mestre A, Monreal M; RIETE Investigators. Int Angiol. 2012 Feb;31(1):92-5.	3,6

Effects of age on the risk of dying from pulmonary embolism or bleeding during treatment of deep vein thrombosis. Muñoz-Torrero JF, Bounameaux H, Pedrajas JM, Lorenzo A, Rubio S, Kearon C, Hernández L, Monreal M; Registro Informatizado de la Enfermedad TromboEmbólica (RIETE) Investigators. J Vasc Surg. 2011 Dec;54(6 Suppl):26S-32S. Epub 2011 Sep 9.	3,6
Bosevski M, Peovska I, Maksimovic J, Vavlukis M, Meskovska S. Prognostic utility of carotid ultrasound and cardiac SPECT imaging in coronary artery bypass patients; Nuclear Medicine Review; 2006; Vol 9, 1, pp XX-XX.	5,4
Venous thromboembolism in patients with intracranial haemorrhage. Lobo JL, Nieto JA, Zorrilla V, Garrido N, Madridano O, Ruiz J, Farge-Bancel D, Tiberio G, Uresandi F, Monreal M; RIETE Investigators. Thromb Haemost. 2011 Oct;106(4):750-2. Epub 2011 Sep 8. No abstract available. Erratum in: Thromb Haemost. 2011 Dec;106(6):1234.	3,6
Heparin-associated thrombocytopenia in 24,401 patients with venous thromboembolism: findings from the RIETE Registry. Falvo N, Bonithon-Kopp C, Rivron Guillot K, Todoli JA, Jiménez-Gil M, Di Micco P, Monreal M; RIETE Investigators.	3,6
Thirty-day mortality rate in women with cancer and venous thromboembolism. Findings from the RIETE Registry. Trujillo-Santos J, Casas JM, Casado I, Samperiz AL, Quintavalla R,	3,6
Vavlukis M, Borozanov V, Georgievska-Ismail Lj, Bosevski M, Taneva B, Kostova N, Peovska I. Arterial hypertension in patients with coronary artery disease treated with surgical myocardial revascularization. BMJ; 2007; 108 (7):301-306.	3,95
Vavlukis M, Georgievska-Ismail Lj, Bosevski M, Borozanov V. Predictors of In-Hospital morbidity and mortality in patients with coronary artery disease treated with coronary artery bypass surgery. 2006; Contributions, Sec. Biol. Med. Sci, MASA XXVII, 2 p 97-113	3,6
Acute venous thromboembolism after non-major orthopaedic surgery or post-traumatic limb immobilisation. Findings from the RIETE registry. Bertoletti L, Righini M, Bounameaux H, López-Jiménez L, Tiraferri E, Visonà A, Monreal M; RIETE Investigators.	3,6
Non-invasive imaging of diabetic vascular disease. Bosevski M , Peovska I. Nucl Med Rev Cent East Eur. 2010;13(1):39-47. Review.	5,4
Clinical significance of a negative D-dimer level in patients with confirmed venous thromboembolism. Findings from the RIETE Registry. Soto MJ, Grau E, Gadelha T, Palareti G, Bounameaux H, Villalta J, Monreal M; RIETE Investigators. J Thromb Haemost. 2011 Feb;9(2):407-10. doi: 10.1111/j.1538-7826.2010.04143.x. No abstract available	3,6

	Major bleeding as a predictor of mortality in patients with venous thromboembolism: findings from the RIETE Registry. Prandoni P, Trujillo-Santos J, Sanchez-Cantalejo E, Dalla Valle F, Piovella C, Pesavento R, Nieto Rodríguez JA, Monreal M; RIETE Group. J Thromb Haemost. 2010 Nov;8(11):2575-7. doi: 10.1111/j.1538-	3,6
	Clinical role of estimation metabolic syndrome's components in type 2 diabetic population with symptomatic coronary artery disease--a comparison of two criteria. Bosevski M , Pemovska G, Bosevska G, Georgievska-Ismail L. Med Arh. 2010;64(3):144-6.	5,4
	Clinical characteristics of patients with factor V Leiden or prothrombin G20210A and a first episode of venous thromboembolism. Findings from the RIETE Registry. Gadelha T, Roldán V, Lecumberri R, Trujillo-Santos J, del Campo R, Poggio R, Monreal M; RIETE Investigators. Thromb Res. 2010 Oct;126(4):283-6. Epub 2010 Jul 13. на срцето, Скопје, 2010	3,6
	Ultrasound measurement of peripheral endothelial dysfunction in type 2 diabetic patients: correlation with risk factors. Bosevski M , Georgievska-Ismail L. Bosn J Basic Med Sci. 2010 May;10(2):84-8.	5,4
	Dyslipidaemia and hypertension in patients with subclinical hypothyroidism. Velkoska Nakova V, Krstevska B, Bosevski M , Dimitrovski Ch, Serafimovski V. Prilozi. 2009 Dec;30(2):93-102.	3,6
	Risk factors for development of peripheral and carotid artery disease among type 2 diabetic patients. Bosevski M , Georgievska-Ismail Lj, Tosev S, Borozanov V. Prilozi. 2009 Jul;30(1):81-90.	4,8
	Recurrent myocardial infarction in a young football player with antithrombin III deficiency. Peovska I, Maksimovic J, Kalpak O, Pejkov H, Bosevski M . Cardiol J. 2008;15(5):463-6.	3,6
	Interplay of vascular phenotype and metabolic phenotype in populations with or without type 2 diabetes. Bosevski M . Stroke. 2008 Nov;39(11):e175; author reply e176. Epub 2008 Sep 18.)	6,0
	Premature atherosclerosis in patients with growth hormone deficiency and diabetes mellitus. Bosevski M , Tosev S, Sadikario S. Bratisl Lek Listy. 2008;109(6):279-80.	5,4

	Dual antithrombotic therapy and hypercoagulability in diabetic patients. Bosevski M , Georgievskia-Ismail L, Borozanov V. Am Heart J. 2008 Jun;155(6):e47	5,4
	Predictors for peripheral and carotid revascularization in a population-based cohort with type 2 diabetes. Bosevski M , Borozanov V, Tosev S, Peovska I, Meskovska-Bongard S, Georgievskia-Ismail L. Angiology. 2009 Feb-Mar;60(1):46-9)	4,8
	Prevalence of metabolic syndrome components in the type 2 diabetic population who presented coronary artery disease. Bosevski M , Borozanov V, Gucev F, Bosevska G, Tosev S, Georgievskia-Ismail Lj. Prilozi. 2007 Dec;28(2):161-9.	3,6
	Carotid ultrasound, blood lipids and waist determination can predict a future coronary revascularisation in the type 2 diabetic cohort. Bosevski M , Borozanov V, Vavlukis M, Pemovska G, Georgievskia-Ismail Lj. Prilozi. 2007 Dec;28(2):127-36.	4,8
	Arterial hypertension in patients with coronary artery disease treated with surgical myocardial revascularization. Vavlukis M, Borozanov V, Georgievskia-Ismail L, Bosevski M , Taneva B, Kostova N, Peovska I. Bratisl Lek Listy. 2007;108(7):301-6.	4,8
	Bosevski M , Borozanov V, Tosev S, Georgievskia-Ismail Lj. Is endothelial dysfunction prognostic marcer for coronary artery disease in type 2 diabetic pts? Int J Cardiol. 2009 Jan 9;131(2):290-2. Epub 2007 Oct 26.	3,6
	Influence of metabolic risk factors on the presence of carotid artery disease in patients with type 2 diabetes and coronary artery disease. Bosevski M , Borozanov V, Georgievskia-Ismail L. Diab Vasc Dis Res. 2007 Mar;4(1):49-52.	4,8
	Risk factors for development of critical limb ischemia -- a survey of diabetic vs. nondiabetic population. Bosevski M , Meskovska S, Tosev S, Peovska I, Asikov I, Georgievskia-Ismail LJ.	3,6

	Usefulness of D-Dimers and fibrinogen plasma determination in patients with polyvascular disease. Bosevski M , Kostoska S, Tosev S, Borozanov V. Angiol Sosud Khir. 2006;12(2):9-15.	4,8
	Prognostic utility of carotid ultrasound and cardiac SPECT imaging in coronary artery bypass patients. Bosevski M , Peovska I, Maksimovic J, Vavlukis M, Meskovska S. Nucl Med Rev Cent East Eur. 2006;9(1):12-7.	3,6
	Prognostic importance of haemostatic parameters in polyarterial disease. Bosevski M , Kostoska S, Tosev S, Borozanov V. Prilozi. 2005 Aug;26(1):81-92.	4,8
	Carotid IMT in type 2 diabetic patients: a survey on factors of influence. Bosevski M . Prilozi. 2011 Dec;32(2):289-97.	3,6
	Subclinical hypothyroidism and risk to carotid atherosclerosis. <u>Valentina VN, Marijan Bosevski, Chedo D, Branka K. Arq Bras Endocrinol Metabol.</u> 2011 Oct;55(7):475-80.	3,6
	Blood urea and diabetes duration are independently associated with ABI in t2 diabetes. Diabetes Metabol.Sy.2012;6(1):32-5	5,4
	Influence of fibrinogen and CRP in progression of PAD in t2 diabetes. Cardiovascular Diabetology. 2013;12:29	5,4
	Interplay of vascular and metabolic phenotype in populations with or without t2 diabetes. Stroke 2008;39	6,0
	Clinical characteritics of pst with factor V or prothombin and first episode of venous thromboembolism. Thromb Res 2010;126:4	3,6

	Major bleeding as a predictor of mortality in pts with venous thromboembolism. J Thromb Hemostasis 2010; 8	3,6
	Thirty-day mortality rate in women with cancer and venous thromboembolism. Thromb Res 2011;127:3	3,6
	Acute venous thromboembolism after non-major orthopedic surgery or post-traumatic limb immobilization. Thromb Hemostasis 2011;105:4	3,6
	Heparin associated thrombocytopenia in 24401 pts with venous thromboembolism. J Thromb Hemost 2011;9	3,6
	Venous thromboembolism in pts with intracranial haemorrhage. Thromb Hemost 2011;106(94):750-2	3,6
	Effects of age on the risk of dying from pulmonary embolism or bleeding during treatment of deep venous thrombosis. J Vasc Surgery 2011;54:6	3,6
	Home versus in hospital treatment of pts with acute deep venous thrombosis of the lower limbs. J vas Surgery 2014;59(5):1362-7	3,6
	Influence of recent immobilization of surgery on mortality on cancer pts with venous thromboembolism	3,6
5.	Секциски предавања	
	М.Бошевски. Каротидна артериска болест и ХТА. Секциско предавање на Мак.асоцијација за ХТА. Скопје 2010	1

	М.Бошевски. Предавања на Конгреси на лекари на Македонија и на здружение на општи и семејни лекари	3
	Амлеса и ХТА. Македонско здружение по кардиологија	1
	Ефекти на Релика волеувањето на артериската хипертензија. Македонско здружение по кардиологија	1
	Ксарелто во лекување на длабоката венска тромбоза. Работилници подржани од Мак здружение по кардиологиј кардиологија	5
	Секциски предавања на меѓународен симпозиум Cardioneurology 2009 ; 2011	4
	Коронарна артериска болест и ризик еквиваленти кја дијабетес. Кардио-Диабетологија- ААФ 2014	1
	Дијагностички модалитетите за периферна артериска болест. Пленарно предавање. Мак кардиол конгрес 2014	2
	Венски тромбоемболизам – знаење на националните регистри. Мак кардиолошки конгрес 2014	1
	Каротиден ултразвук кај пациентите со коронарна артериска болест. Мак кардиолошки конгрес 2014	1
	Комплајанса на пациенти со дислипидемија. Македонско-Турска кардиолошка средба. Скопје 2014	1
6.	Апстракти објавени во зборник на конференција	
	Bosevski M, Lj.georgievska, S.Tosev. Diabetic polyvascular disease. IVth Macedonian Congress in cardiology with international participation, june, 2010, Ohrid, Macedonia	0,6
	Trajceska L, Sikole A, Zeqiri B, Zimbakov Z, Srbinovska E, Andova V, Bosevski M, Vavlukis M, Trajceski T. Association of left ventricular diastolic dysfunction with intra-diastolic hypotension in dialysis patients. IVth Macedonian Congress in cardiology with international participation, june, 2010, Ohrid, Macedonia	0,6
	Bosevski M. Carotid artery disease. IVth Macedonian Congress in cardiology with international participation, june, 2010, Ohrid, Macedonia	0,6

	Pejovska I, Maksimovic J, Vavlukis M, Kostova N, Bosevski M, Otljanska M, Hristova E. Prevalence of myocardial ischemia detected by myocardial perfusion SPECT in patients with metabolic syndrome. IVth Macedonian Congress in cardiology with international participation, june, 2010, Ohrid, Macedonia	0,6
	Bosevski M, Borozanov V, Vavlukis M, Georgievska-Ismail Lj. Presence of carotid artery disease in coronary artery patients with type 2 diabetes. 2006; Third Macedonian congress of Cardiology, Book of abstracts; 77 (abstract)	0,6
	Vavlukis M., Borozanov V., Maksimovic J., Georgievska-Ismail Lj., Pop Gjorceva D., Majstorov V., Poposka L., Taneva B., Bosevski M., Peoska I. Risk stratification and prognostication of patients with old myocardial infarction with Tc99m mibi SPECT myocardial perfusion scintigraphy. J Nuc Cardiol Vol.10, No.1, S52, 2003. (abstract)	0,6
	Vavlukis M., Maksimovic J., Borozanov V., Georgievska-Ismail Lj., Pop Gjorceva D., Majstorov V., Poposka L., Taneva B., Boseski M., Peoska I. Left ventricular ejection fraction measured by 2-D echocardiography, radionuclide ventriculography and Tc99m mibi ECG-gated SPECT MPI- are they comparable methods? J Nuc Cardiol Vol.10, No.1, S65, 2003. (abstract)	0,6
	Vavlukis M., Maksimovic J., Borozanov V., Georgievska-Ismail Lj., Pop Gjorceva D., Majstorov V., Poposka L., Taneva B., Boseski M., Peoska I. Left ventricular ejection fraction measured by 2-D echocardiography, radionuclide ventriculography and Tc99m mibi ECG-gated SPECT MPI- are they comparable methods? J Nuc Cardiol Vol.10, No.1, S65, 2003. (abstract)	0,6
	Peovska I., Maksimovic J., Vavlukis M., Pop Gjorceva D., Majstorov V., Kostova N., Bosevski M. Relationship between extend of myocardial viability and post-revascularization improvement of left ventricular ejection fraction and quality of life. 3 rd Macedonian Congress of Cardiology, Abstract Book, p.68-9, 2006.	0,6
	Borozanov V, Georgievska-Ismail Lj, Vavlukis M, Bosevski M, Trajceski T, Poposka L, Taneva B, Kostova N. Hypertension in patients with coronary artery disease treated with surgical myocardial revascularization. 2006; Third Macedonian congress of Cardiology, Book	0,6
	M.Bosevski, et al. Coexistent peripheral and coronary artery disease. 2 nd Macedonian Congress of Cardiology with Int participation. Ohrid 2002	0,6
	V.Borozanov, M.Bosevski. Lisinopril in treatment of pts with arterial hypertension. 1 st Macedonian Congress of Cardiology with Int participation. Ohrid 1998	0,6

	M.Bosevski et al. Carotid artery disease in type 2 diabetic pts. European Congress of Angiology. Ljubljana , Oct 2011	0,6
	M Bosevski et al. Prognostic utility of carotid ultrasound and cardiac spect imaging in coronary artery by pass pts. 22nd World congress of the Int Union of Angiology.Lisbon 2006	0,6
	M Bosevski et al. prognosis of polyvascular disease. 21st World congress of the Int Union of Angiology. Rome 2004	0,6
	S.Meskovska, M Bosevski et al. IMT and independent marker of PAD, CAD and CARD. 21st World congress of the Int Union of Angiology. Rome 2004	0,6
	M Bosevski, et al. Prognostic importance of fibrinogen and DD in coexistent PAD and CAD. 14 th Annual Meeting of society for Vasc med and Biology. Chicago 2003	0,6
	M.Bosevski. Prognosis of pts with T2D and PAD and CARD. Diabetes and vascular disease meeting. EASD Belgrade 2010	0,6
	M.Bosevski. carotid artery disease and type 2 diabetes. Diabetes and vascular disease meeting. EASD Turin 2008	0,6
	Vavlukis M, Maksimovic J, Borozanov V, Georgievska_Ismail Lj, Pop-Gorceva D, Majstorov V, Poposka L, Taneva B, Peovska I, Boseski M. Which perfusion parameter acquired from myoscintigraphic study is best correlated with left ventricular function in patients with coronary artery disease. XIV Kongres kardiologa Srbije I Crne Gore sa medzunarodnim ucescem, Beograd, 12-15 oktobar 2003, Sazetak radova-Suplement	0,6

	Peovska I, Maksimovic J, Davceva J, Vavlukis M, Busletic O, Boseski M, Pop-Gorceva D. Gated SPECT assessment of myocardial perfusion after coronary stenting: evaluation of incomplete revascularisation in multivessel coronary disease. The Journal of Coronary Artery Disease, Abstracts of 5th International Congress on Coronary Artery Disease-From Prevention to Intervention-ICCAD, Florence, Italy, October 19-22,2003.	0,6
	Bosevski M, Tosev S, Borozanov V, Vavlukis M, Peovska I. Prognostic importance of functional parameters: ankle-brachial index and claudicating distance in coexistent Peripheral and Coronary Artery Disease. 15th Congress of the European Chapter of the International Union of Angiology Annual Congress of the French Society of Vascular Medicine and European Federation	0,6
	Бошевски М, Тошев С, Давчева Ј, Месковска С, Андова В, Цапароска Е, Вавлукис М, Георгиевска Б, Трајчевски Т, Пеовска И. The Treadmill test in the diagnostic and prognostic evaluation of patients with peripheral and coronary artery disease. II Македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, 26-29 јуни, 2002, Охрид, Книга на извадоци: 194.	0,6
	Трајчевски Т, Кедев С, Георгиевска-Исмаил Љ, Бошков В, Вавлукис М, Попоска Л, Христовски Ж, Бошевски М, Зимбаков Ж, Георгиевска Б, Јосимовски С. МОРФИУМ И ДИНАМИКА НА КЛИНИЧКА СЛИКА ПРИ АКУТЕН ИНФАРКТ НА МИОКАРДОТ. Книга на извадоци од Вториот македонски кардиолошки конгрес, Охрид, 2002, П.2.19.	0,6
	Трајчевски Т, Кедев С, Борозанов В, Бошков В, Вавлукис-Бушева М, Бошевски М, Христовски Ж, Попоска Л, Антоф С, Спироски И. ЕФЕКТИ НА ЛИСИНОПРИЛ НА КРВНИОТ ПРИТИСОК РАНО ПРИ АКУТЕН МИОКАРДЕН ИНФАРКТ. Втор македонски конгрес по кардиологија со меѓународно учество, Охрид 2002; Книга на извадоци: стр38.	0,6
	Urgent bedside echocardiography in diagnosis of massive acute pulmonary embolism presenting with cardiogenic shock. Cardiologia Croatica 2013;8(5-6);216	0,6
	Пеовска И, Србиновска Е, Давцева Ј. Рана детекција на ЛК дисфункција и миокардна исхемија кај пациенти со тип 2 дијабетес. Мак. кардиолошки конгрес 2014	0,6
	Bosevski M. Venous thrombembolism. Cardiologia Croatica 2014;	0,6
	Монографија објавена во странство М. Bosevski. Diabeto-Angiology. Nova Science New York	12

	Поглавје објавено во странство M.Bosevski. Carotid artery disease and Type 2 diabetes (chapter in): A.Lignalli. Handbook of type 2 Diabetes. Nova Science Publishers New York 2009	6
	Вкупно	296,6

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството	2,0
2.	Завршена супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството	1,0
	Завршени магистерски студии	1,0
3.	Студиски престој во странство	
	University of Ghent, Belgium (2001, Vascular Lab)	0,5
	Boston University Hospital (2003 Vascular techiques)	0,5
	Mayo Clinic Rochester, USA (2003, Thrombosis&vascular Training)	0,5
	UCLA Ronald Reagen Centre (2014 Training in ECHO)	0,5
	Salzburg Seminar in Cardiology	1,0
	Salzburg Seminar in Липидологс	0,5
	Salzburg Cleveland Seminar in Cardiac Imaging, Salzburg Stiftung of American Austrian Foundation.	0,5
	Кардиоваскуларна Епидемиологија и моделирање (ЕУ 2008)	0,5
4.	Учебник клиничка хемија 2009 (превод)	3,0

5.	Стручен редактор на учебник клиничка хемија, 2009 (Просветно дело 2009)	1,0
6.	Воведување нова лабораториско/клиничка метода во	
	ЕНО Kolor Dopler на длабоки вени	4,0
	ЕНО Kolor Dopler каротиди	4,0
	Вкупно	20,5
	ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	
1.	Учество во комисии и тела на државни и други органи (експертски активности)	
	Fellow International Colleg of Angiology	1,0
	Член на Комисијата за односи со странство при Лекарската комора на Македонија	1,0
	Член на Работната група за лекови при ЛКМ	1,0
	Испитувач-член на испитни комисии за полагање	1,0
2.	Национален координатор на РИЕТЕ-регистар за Македонија	3,0
3.	Подготовка на национален документ/стратегија	
	Упатства за практикување медицина заснована на докази, Суштински промени во здравството, Проект на Министерството за здравство на РМ	2,0
	Вкупно	9,0

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	121,64
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	296,6
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	20,50
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	9,00
Вкупно	447,74

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

6. Проф. д-р Томе Стефановски, с. р.
7. Проф. д-р Митко Каев, с. р.
8. Проф. д-р Петранка Мишевска,
с. р.
9. Проф. д-р Розалинда Попова
Јовановска, с. р.
10. Проф д-р Сашко Кедев, с. р.

IV. КАЛИНА ГРИВЧЕВА СТАРДЕЛОВА

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката д-р Калина Гривчева Старделова е родена на 1.5.1963, во Скопје. Средно образование завршила во Скопје, во гимназија „Орце Николов“. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“, во 1987 година. Дипломирал на 1987 година, со просечен успех 8,15.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

На Медицинскиот факултет во скопје 2006 година го одбрала **јавниот труд** на тема: „Проценка на ефектот на терапијата со тотална парентерална исхрана кај оперативни лекувани пациенти со инфламаторни цревни болести“.

Докторска дисертација пријавила во 2009 година на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје. Дисертацијата на тема: “Екстраезофагеална рефлуксна болест- проблем во дијагностика и третман” ја одбрала на 7.7.2014. година, пред Комисија во состав: проф. д-р В. Серафимоски, проф. д-р Н. Јоксимовиќ, проф. д-р В. Јаневски, проф. Д-р М. Здравковска, проф. д-р Р. Попова- Јовановска- ментор. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област гастроентерохепатологија.

Во учебната **1992/93 година е избрана во звање помлад асистент** на Медицинскиот факултет при универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје во областа интерна медицина, а во учебната **1997/98 е избрана за асистент**, додека реизбрана е во истото звање во учебната 2001/2002.

Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 785 од 2001 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 577/92, 691/97, 785/2001, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, Катедра за интерна медицина, кандидатот д-р Калина Гривчева Старделова изведува вежби (настава, вежби, теренска настава, итн.) на студиската програма медицинари и на стоматолози.

Научноистражувачка дејност

Д-р Калина Гривчева Старделова има објавено вкупно 39 научни трудови од гастроентеролошката област, од кои 2 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 10 труда, во меѓународни научни списанија, 4 труда во меѓународни научни публикации и 23 труда во зборници од научни собири.

Д-р Калина Гривчева Старделова била национален координатор на 1 меѓународен научен проект, а учествувала и како член во 2 научни проекта.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Калина Гривчева Старделова активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Адриатик клуб за клиничка нутриција и Здружението на матични доктори на Македонија. Врши стручна настава.

Кандидатката д-р Калина Гривчева Старделова остварила експертски активности со превод на поглавје на книга: Oxford Handbook of Practical Drug Therapy: Duncan Ricards, Jeffrey Aronson, Chapter 1- Gastroenterology, 24-73, 2012.

Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во Белград. Универзитетска болница „Бежаниска коса“.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи при Лекарската комора на Македонија:

- претседател на општински одбор 2 при Лекарската комора на Македонија;
- Комисија за реформи во здравството;
- Поткомисија за реформи во терцијарното здравство, чиј е претседател е;
- Работна група за подготвување на закон за докторска дејност.

Член е на уредувачиот одбор на: „Oficjalne pismo Polskiego Towarzystwa Zywnienia Pozajelitowego i Dojelitowego“ од Полска, „Archives of Gastroenterohepatology“ од Србија, рецензент на 11 рецензии на „Clinical Nutrition & Clinical Nutrition ESPEN“, публикувано од ELSEVIER.

Член е на извршни тела на две меѓународни здруженија.

Оценка од самоевалуација

Оценка од самоевалуација

Кандидатката Калина Гривчена Старделова во времето кога изведувала вежби немало анонимно спроведување на анкета за евалуација од страна на студентите на Медицински факултет.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Калина Васил Гривчева - Старделова

(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: интерна медицина- гастроентерохепатологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред.бр	Назив на активностa	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1	Додипломска настава			
	1. Медицински факултет			
	- Пропедевтика, 1992 г Интерна медицина (1993-2006)	15x2x3 15x2x3x13	0.04 0,04	3,6 46,8
	2. Стоматолошки факултет	15x2x3x6	0.04	21,6
	Интерна медицина (1992-			

	1998)			
	Вкупно:			72
2	Настава во школи и работилници			
	1. Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Охрид, мај 2005	1	1,5	1,5
	2. Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Сараево, јуни 2006	1	1,5	1,5
	3. Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Бриони, април 2008	1	1,5	1,5
	4. Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Плевен, февруари 2005	1	1,5	1,5
	5. Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Охрид, ноември 2010	1	1,5	1,5
	6. Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на	1	1,5	1,5

	ACCN/ESPEN; Сараево, мај 2011	1	1,5	1,5
7.	Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Белград, април 2012	1	1,5	1,5
8.	Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Солун, април 2013	1	1	1
		1	1	1
9.	Предавач на меѓународна работилница „Basic course of clinical nutrition“ со тема „Basics in TPN“ и „Basics in enteral nutrition“ во организација на ACCN/ESPEN; Кушадаси, мај 2014	1	1	1
10.	Учесник во работилницата „Yuendo 2002 Teaching course“; Белград, септември 2002	1	1	1
11.	Учесник во работилницата „Eigth Clinical Course of European Society of Parenteral and Enteral Nutrition“; Загреб, октомври 2008	1	1	1
12.	Учесник во работилницата „EASL Postgraduate Course – Management of Cirrhosis of the Liver“; Дубровник, 2002	1	1	1
13.	Учесник во работилницата „EAGE – Postgraduate Course Obesity and the GI Tract“ ; Опатија, мај 2011	1	1	1
14.	Учесник во работилница „ESGE/E.S.G.E.N.A. International Workshop on Advanced Endoscopy“; Загреб, јули 1999	1	1	1
15.	Учесник во работилница „EAGE Postgraduate Course 100 years of Dictum: „No acid No ulcer“; Загреб, ноември 2010	9	1,5	13,5
16.	Учесник на работилница „Workshop: Live			

	demonstration“; Сараево, мај 2011			
	17. Учесник на работилница „X Radionica Algoritmi u gastrointestinalnoj endoskopiji I endoskopskom ultrazvuku“; Загреб, ноември 2013			
	18. Учесник на работилница „XI Radionica Algoritmi u gastrointestinalnoj endoskopiji I endoskopskom ultrazvuku“; Загреб, ноември 2014			
	19. Предавач на работилница „ГЕРБ, улкуси на желудник, дуоденум и карцином на желудник и дуоденум“; Скопје, 2014 (9 работилници)			
	Вкупно:			36,0
			Вкупно:	108

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор			
	1. Grivceva-Stardelova K, Misevdka P, Zdravkovska M, Trajkov D, Serafimovski V: Total Parenteral Nutrition In treatment of patients with Inflammatory Bowel Disease. Contributions. Sec. Biol. Med. Sci, MASA, XXIX, 1,p, 21-43 (2008) ISSN 0351-3254	0,6	6	3,6
	2. Trajkov D, Stardelova K, Dimitrova M, Mishevski J, Serafimoski V: Helicobacter Pylori and gastric carcinoma . Contributions, Sec. Biol. Med Sci MASA, XXVIII, 2,p, 19-46 (2007), ISSN 0351-3254	0,6	6	3,6
	3. Stardelova K, Dimitrov G, Spasovski G: Mallory-Weiss Syndrome in a patient with advanced cervical carcinoma	0,8	6	4,8

	complicated with obstructive nephropathy and acute renal failure. Physioacta, UKD: 616, 33, 34-005.1:616.61-008.64 (2008)			
4.	Весна Гривчева-Пановска, Калина Старделова, Владимир Серафимоски: HENOSCHÖNLEIN PURPURA IN ADULT PATIENT: EXTRAGASTRIC, CUTANEOUS MANIFESTATION OF HELICOBACTER PYLORI INFECTION. МАНУ, Прилози; 2008 Јули; 29(1):291-301 . ПМИД: 18709017. Одделение за биолошки и медицински науки	0,6	6	3,6
5.	Дерибан Ѓ, Андреевски В, Нојков Б, Трајков Д, Старделова К, Мишевски Ј, Стојковски З, Даниловски Д, Кртсевски М, Мишевска П: ЕПИДМИОЛОШКА СТУДИЈА НА ВОСПАЛИТЕЛНИТЕ ЦРЕВНИ ЗАБОЛУВАЊА КАЈ АДУЛТНА ПОПУЛАЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2003-2007. Physioacta, Vol 3, No 2 (2009)	0.6	6	3,6
		0.6	6+0.450	3,87
6.	Stardelova K, Misevska P, Trajkov D, Deriban Dj, Selmani R, Begovic G: Dilemmas and chalenges of the short bowel syndrome: nutrtive and medical approach. Bosnian Journal of Basic Medical Sciences, Vol 11, sup 1, May 2011 –со импакт- фактор	0,6	6+0,450	3,87
7.	Bojadjieva S; Kostovski A; Zdravevska N; Grivcheva-Stardelova K: Corelation between the extraintestinal manifestation of inflammatory bowel disease and phenotypical characteristics of the disease			

	in childhood. Bosnian Journal of Basic Medical Sciences, Vol 11, sup 1, May 2011- со импакт- фактор	0,6	6	3,6
	8. Selmani R; Begovic G; Stardelova K; Rushiti K, Karpuzi A: PNEUMATOSIS CYSTOIDES INTESTINALIS RELATED TO GASTRIC OUTLET OBSTRUCTION: A CASE REPORT. МАНУ, Прилози, 2011, XXXII2, Одделение за биолошки и медицински науки	0,6	6	3,6
	9. Гривчева-Старделова К, Попова Р, Јоксимовиќ Ј, Дерибан Ѓ, Здравковска М, Серафимоски В: THE ROLE OF GASTROEZOPGHAEL REPHLUX DISEASE QUESTIONNAIRE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA. МАНУ, Прилози; 2012 ПМИД: 18709017. Одделение за биолошки и медицински науки	0,6	6	3,6
	10. Весна Гривчева-Пановска, Калина Старделова, Владимир Серафимоски: Акутна абдоминална болка со спонтанa резолуција како патоказ кон поставување на дијагнозата на Oedema Angio Hereditarium. МАНУ, Прилози; 2012 ПМИД: 18709017. Одделение за биолошки и медицински науки	0,6	6	3,6
	11. Kalina Grivcheva-Sdtardelova, Popova R, Joksimovic N: The role of obesity in Gastroesophageal Rephlux Disease (GERD). ARCH Gastroenterohepatol, 2012; 29 (No2) 5-15	0,6	6	3,6
	12. Калина Гривчева-Старделова, Попова-Јовановска Р., Дерибан Ѓ, Здравковска М.: Асоцираноста на гастроезофагеална рефлуксна болест (ГЕРБ) и опструктивна ноќна апнеа (OSA) во адултната популација во Република			

	Македонија. Physioacta; Vol8- No1, 2014			
	Вкупно:			44,94

2	Труд со оригинални научни резултати објавен во научно/стручно списание			
	1. Трајков Д, Мишевски Ј, Старделова К, Генадиева-Димитрова М, Дерибан Ѓ, Андреевски В, Исахи У: Аденокарцином на Гастроезофагеалната јункција. Мак. мед. преглед, 2009, 63(1): 52-54	0.6	4	2,4
	2. Дерибан Ѓ, Андреевски В, Нојков Б, Трајков Д, Старделова К, Мишевски Ј, Стојковски З, Даниловски Д, Кртсевски М, Мишевска П: ЕПИДМИОЛОГИЈА НА КРОНОВАТА БОЛЕСТ ВО МАКЕДОНИЈА 2003-2007. Мак. мед. преглед, 2009, (63)2	0,6	4	2,4
	3. Дерибан Ѓ, Гривчева-Старделова К: Ендоскопски третман на згоеност (обезност) со интрагастричен балон. Македонски медицински преглед, 2013 Vol 67(1)	0.9	4	3,6
	4. Kalina Grivceva-Stardelova; Popova-Jovanova R.; Deriban Dj.; Joksimovic N.; Zdravkovska M.: DYSPHAGIA IN GASTROESOPHAGEAL REFLUX DISEASE (GERD). Македонски медицински преглед, 1/2014 годиште 68	0,6	4	2,4
	Вкупно:			10,8
3	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество			
	1. Преоперативен третман со ТПН на пациенти со IBD – наши искуства; X Zjezdzie Polskiego Towarzystwa Zywienia	1	3	3

	Pozajelitowego I Dojelitowego; Jachrance, јуни 2008			
	Вкупно:			3
4	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир			
	Вкупно:			
5	Секциско предавање на научен/стручен собир –Катедрата на интерна медицина: 1. Амбулаторна 24 часовна пХ мертија 2. Екстраезофагеална ГЕРД 3. Перкутана ендоскопска гастростома	1 1 1	1 1 1	1 1 1
	Вкупно:			3
6	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество 1. Гастроезофагијална рефлуксна болест – дијагностика и пристапи во лекувањето; Сателитски симпозиум за рефлуксна болест; Охрид, ноември 2010 2. Третман на хепатална енцефалопатија; Состанок на тема: Хепатичка енцефалопатија – од етиологије до лечења; Балатон, август 2011 3. ГЕРБ наспроти НЕРБ; Состанок на тема: Секциски состанок на Македонското и Српското гастроентерохепатолошко здружение; Скопје, октомври 2013	1 1 1	2 2 2	2 2 2
	Вкупно:			6
7	Одржано предавање по покана на референтен странски универзитет 1. Dijagnostika I liječenje	1	3	3

	upalnih bolesti crijeva; Sveuciliste Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; Medicinski Fakultet Osijek; Osijek, септември 2010			
	Вкупно:			3
8	Национален координатор на меѓународен научен проект 1. „Проценка на клиничка потхранетост“, во организација на ACCN од декември 2007 до јуни 2009 година	1	6	6
	Вкупно:			6
9	Учество на научен/стручен собир со реферат - Орална презентација 1. Тотална парентерална исхрана; Зимска медицинска школа; Охрид, февруари 2001 2. ГЕРБ; Зимска медицинска школа; Охрид, февруари 2001 3. Гастроезофагеална рефлуксна болест; VIII Меѓународен конгрес на Македонско здружение за гастроентерохепатологија со меѓународно учество; Охрид, септември 2008 4. The Impact of Liver Diseases in Macedonia; The Impact of Liver Diseases in Society: A Balkan Perspective – AASLD/EASL; Сараево, мај 2011 5. Неуроендокрини тумори; IX Меѓународен конгрес на Македонско здружение за гастроентерохепатологија со меѓународно учество; Охрид, јуни 2012 6. Vranesic-Bender D; Krznaric Z; Panisic M; Stardelova K ; Vanis N; Ljubas D: Screening for hospital malnutrition with 3 in 1 malnutrition screening tool in 4 countries of Adriatic region. Abstract book, 5 Congress of the Croatian Society of Gastroenterology, 2009, oralna prezentacija 7. Grivcheva-Stardelova K,	1 1 1 1 1 1	1 1 1 1 1 1	1 1 1 1 1 1

	Mishevska P, Zdravkovska M, Karadjozov A, Vasilevski V, Krstevski M, Deriban Dj, Trajkov D: Preoperative Treatment with Total Parenteral Nutrition (TPN) in Patients with Inflammatory bowel Disease-our experience. VII Macedonian Congress of Gastroenterology and Hepatology with international participation, Book of abstracts, 2004-oral presentation 8. Grivcheva-Stardelova K, Deriban G, Krstevski M, Todorovska B, Popova R, Mishevska P, Andreevski V, Mishevski J, Joksimovic N: Gastroesophageal Reflux disease (GERD) in the Republic of Macedonia. Зборник на апстракти на 9 Македонски конгрес по гастроентерологија и хепатологија со меѓународно учество, усна презентација - Постер 1. Misevska-Mukaetova P, Stardelova K, Krstevski M, Vasilevski V, Misevski J, Coleski R, Genadieva M: Total parenteral nutrition as a treatment of enterocutaneous fistulas due to Crohn's disease. Wilson T.S. Wang International Surgical Symposium. Hong Kong, December 3-5, 1993. Programme and Abstracts:Po30. 2. Misevska-Mukaetova P, Orovcane N, Stardelova K, Krstevski M, Vasilevski V, Misevski J, Coleski R: Total versus partial parenteral nutrition in the management of the Crohn's disease. Falk Symposium No. 76: Inflammatory Bowel Diseases: New Insights into Mechanisms of Inflammation and Challenges in Diagnosis and Treatment. Estoril-Cascais, May 5-7, 1994. Poster Abstracts:76. 3. Misevski J, Bidikov V,	0,6 0,6 0,6 0,6 0,6	1 1 0,5 0,5	0,6 0,6 0,3 0,3

	Vasilevski V, Krstevski M, Misevska P, Coleski R, Milosevski M, Genadieva M, Stardelova K: Sclerotherapy in gastroduodenal bleeding. 10th Congress of Gastroenterology. Los Angeles, October 2-7, 1994. Abstracts II: Poster Presentations:2439P.	0,6	0,5	0,3
4.	Misevska-Mukaetova P, Stardelova K , Krstevski M,: Total parenteral nutrition in the treatment of severe inflammatory bowel disease. 10th Congress of Gastroenterology. Los Angeles, October 2-7, 1994. Abstracts II: Poster Presentations:2328P	0,6	0,5	0,3
5.	Vasilevski V, Krstevski M, Bidikov V, Misevski J, Misevska P, Coleski R, Trajanovski D, Stardelova K: Sclerotherapy and balloon tamponade in massive esophageal variceal bleeding - our experience in 161 cases. 10th Congress of Gastroenterology. Los Angeles, October 2-7, 1994. Abstracts II: Poster Presentations:2445P.	0,6	0,5	0,3
6.	Milosevski M, Serafimoski V, Tadzer I, Josifovska T, Joksimovic N, Trajkovska M, Misevski J, Stardelova K: Effect of bile acid dissolution therapy on gallbladder motility. Falk Symposium No. 80: Bile Acids in Gastroenterology: Basic and Clinical Advances. San Diego, September 30 □ October 2, 1994. Poster Abstracts:127.	0,6	0,5	0,3
7.	Misevska-Mukaetova P, Krstevski M, Stardelova K , , Zafirova-Ivanovska B: Extraintestinal manifestations of Crohn's	0,6	0,5	0,3

	disease. Falk Symposium No. 82.: Inflammatory Bowel Diseases: New Developments and Standards. Halle / Saale, November 18-19, 1994. Poster Abstracts:15.			
	Вкупно:			9,3
10	Апстракти објавени во зборник на конференција – меѓународна			
	2. Stardelova K, Bidikov V, Vasilevski V, Mishevskа P, Krstevski M, Mi{evski J, Genadieva M, Milosevski M: Severe malabsorption and malnutrition following extensive intestinal resection - a case report. 22nd Congress of the International Society of Internal Medicine. Budapest, August 28 □ September 2, 1994. Abstracts:A310.	0,6	1	0,6
	2. Misevski J, Bidikov V, Grivceva-Stardelova K, Genadieva M: Nonsteroidal anti-inflammatory drug-associated gastroduodenal bleeding. In: Varro V, de Chatel R, eds. 22nd Congress of the International Society of Internal Medicine. Budapest, 1994:107-110.	0,6	1	0,6
	3. Milosevski M, Serafimoski, Joksimovic N, Trajkovska M, Stardelova K: Extracorporeal shock wave lithotripsy in the treatment of giant stone in the common bile duct □ a case report. 22nd Congress of the International Society of Internal Medicine. Budapest, August 28 □ September 2, 1994. Abstracts:A21	0,6	1	0,6
	4. K. Stardelova, P. Misevska-Mukaetova, M. Genadieva et al.: Cholelithiasis in a liver cirrhosis. VI National Congress of Gastroenterology, Sofia, Bulgaria, 1994	0,6	1	0,6
	5. Vasilevski V, Kreteviski M, Misevski J, Trajanovski D,			

11.	Coleski R, Misevska P, Bidikov V, Stardelova K, Calovska V: Gastroduodenal arterial bleeding. 10 th Congress of Gastroenterology. Los Angeles, October 2-7,1994, California V	0,6	1	0,6
	6. Misevska-Mukaetova P, Kretevski M, Orovcane N, Vasilevski V, Stardelova K, Misevski J, Coleski R: Perianal lesion durin Crohn`s desease. Inflammatory Bowel Deases-from bench to beside-October-November 1996, Frairburg, Germany	0,6	1	0,6
	7. Grivcheva-Stardelova K, Mishevska P, Zdravskovska M, Joksimovic N, Calovska V: Treatment of liver cirrhosis patients with gastrointestinal haemorrhagae in Intensive Care unit- a survey of 18 month experience. 2nd Croatian-Austrian-Sloveinan-Hungarian Meeting, Postgraduate Course of the European Association of the Study of the Liver, Dubrovnik, Croatia, 2002, Abstract book	0,6	1	0,6
	8. Vranesic-Bender D; Krznaric Z; Panisic M; Stardelova K; Vanis N; Ljubas D: Screening for hospital malnutrition with 3 in 1 malnutrition screening tool in 4 countries of Adriatic region. Abstract book, 5 Congress of the Croatian Society of Gastroenterology, 2009, oralna prezentacija			
	Апстракти објавени во зборник на конференција – национална			
	1. М. Илиевска Арсова, К. Секуловски, К. Старделова, Д. Трајановски, Д. Оровчанец, С. Панчевска, П. Мишевска, М. Крестевски, Р. Попова-Јовановска, В. Василевски: По	0,6	0,5	0,3

	повод на три случаи со перитонеална карциноза лекувани со интраоперативна хемиотерапија со подолги преживувања. Зборник на трудови, VI македонски конгрес по гастроентерохепатологија, Охрид, 21-23, септември 2000, Зборник на трудови, стр. 130	0,6		
2.	Генадиева-Димитрова М., Нешковски М., Серафимоски В., Попова Р., Јоксимовиќ Н., Трајковска М., Милошевски М., Старделова К., Трајков Д.: Тенкоиглена аспирациона биопсија на дифузните црнодробни лезии. Шести македонски конгрес по гастроентерохепатологија, Охрид, 21-23, септември 2000, Зборник на трудови, стр.15	0,6	0,5	0,3
3.	J. Mircevski, B. Crvenkov, K. Sekulovski, D. Boskovski, V. Despotovski, K. Stardelova, Z. Kominovski, V. Minovski, G. Bozinovska, D. Tomovski: Surgical treatment of duodenal pancreatic region malignoms - our experience. Gastroenterology International, Volume 13, Number 3, September 2000, 127.	0,6	0,5	0,3
4.	M. Neskovski, M. Krstevski, V. Calovska, K. Stardelova, R. Popova, N. Joksimovic, M. Trajkovska, M. Milosevski, M. Genadieva, D. Trajkov, Deriban: Non surgical treatment of echinococcosis. Gastroenterology International, Volume 13, Number 3, September 2000.,129.	0,6	0,5	0,3
5.	P. Misevska-Mukaetova, M. Krstevski, V. Vasielsvaki, Deriban, R. Coleski, K. Stardelova, T. Mukaetov, B. Nojkov, V. Nikolov: Hepatobilliary disorders in Crohn' disease. Gastroenterology Internacional, Volume 13, Number 3, September	0,6	0,5	0,3

	2000.,128	0,6		
	6. Orovcanec D, Krstevski M, Mishevskaja P, Trajkovska M, Grivcheva K , Trajkov D, Nojkov B, Ilievska-Arsova M: Optimal non surgical treatment of haemorrhoids . VI Makedonski kongres po Gastroenterohepatologija, Ohrid, Septemvri, 21-23, 2000. Zbornik na trudovi	0,6	0,5	0,3
	7. Joksimovic N, Serafimoski V, Neskovski M, Miloshevski M, Popova R, Genadieva M, Mishevski J, Stardelova K , Trajkov D, Nojkov B, Deriban Gj: BUS Staging of rectal cancer . VI Makedonski kongres po Gastroenterohepatologija, Ohrid, Septemvri, 21-23, 2000. Zbornik na trudovi.	0,6	0,5	0,3
	8. Krstevski M, Mishevskaja P, Vasilevski V, Orovcanec D, Popova-Jovanovska R, Mishevski J, Stardelova K , Deriban Gj, Trajkov D, Andreevski V, Avramoski V: Epidemiologic considerations in patients with ulcerative colitis in the Republic of Macedonia . VII Macedonian Congress of Gastroenterology and Hepatology with international participation, Book of abstracts, 2004	0,6	0,5	0,3
	9. Mishevskaja P, Grivcheva-Stardelova K , Andreevski V, Avramoski V: Total Parenteral Nutriton as a part of treatment of Chronic Pancreatitis . VII Macedonian Congress of Gastroenterology and Hepatology with international participation, Book of abstracts, 2004-Oral presentation	0,6	0,5	0,3
	10. Grivcheva-Stardelova K , Mishevskaja P, Zdravskovska M, Karadjozov A, Vasilevski V, Krstevski M, Deriban Dj, Trajkov D: Preoperative Treatment with Total Parenteral Nutrition (TPN) in Patients			

	with Infalamrory bowel Disease-our expirience. VII Macedonian Congress of Gastroenterology and Hepatology with international participation, Book of abstracts, 2004-oral presentation	0,6	0,5	0,3
	11. Мишевска П, Димитровска З, Андреевски В, Ефремова-Стефановска В, Старделова К, Спировски И: Исхрана и нутритивен статус кај предходно дијагностицирани болни со Кророва болест. Македонски конгрес по гастроентерологија и хепатологија со меѓународно учество, 2008, Книга на апстракти	0,6	0,5	0,3
	12. Трајковска М, Серафимоски В, Милошевски М, Генадиева М, Попова Р, Чаловска В, Аврамоски В, Старделова К, Цуракова Е: Цироза и портална хипертензија - дуплекс доплер евалуација на хемодинамиката кај развиената болест. Македонски конгрес по гастроентерологија и хепатологија со меѓународно учество, 2008, Книга на апстракти	0,6	0,5	0,3
	13. Василевски В, Андреевски В, Крстевски М, Мишевски Ј, Дерибан Ѓ, Мишевска П, Старделова К: Ендоскопска Склеротерапија и лигација на езофагеални варикси кај пациенти со црнодровна цироза-наши искуства. Македонски конгрес по гастроентерологија и хепатологија со меѓународно учество, 2008, Книга на апстракти	0,6	0,5	0,3
	14. Јоксимовиќ Н, Серафимоски В, Старделова К, Тодоровска Б, Андреевски В, Аврамоски В: Менаџирање на стејџингот на ректалниот карцином.			

	Македонски конгрес по гастроентерологија и хепатологија со меѓународно учество, 2008, Книга на апстракти 15. Gricvheva-Stardelova K, Deriban G, Krstevski M, Todorovska B, Popova R, Mishevskа P, Andreevski V, Mishevski J, Joksimovic N: Gastroesophageal Replux disease (GERD) in the Republic of Macedonia. Зборник на апстракти на 9. Македонски конгрес по гастроентерологија и хепатологија со меѓународно учество, усна презентација	0,6	0,5	0,3
	Вкупно:			9,3
			Вкупно:	93,34

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
	Вкупно:			
1	Превод на поглавје во книга: 1. 38 Oxford Handbook of Practical Drug Therapy: Duncan Ricards, Jeffrey Aronson, Chapter 1- Gastroenterology, 24-73, 2012, Во координација на Арс студио	1	1	1
	Вкупно:			1
2	Клиничка или научно-апликативна студија во областа на медицинските науки и здравството 1. Коистражувач во клиничката студија „Eli Lilly – Study: H98B-MC-BCDS (Illuminate-1)“, 2011-2014 2. Коистражувач во клиничката студија „Eli Lilly – Study: (Illuminate-1)“, 2011-2014	1 1	2 2	2 2
	Вкупно:			4
			Вкупно:	5

Дејности од поширок интерес

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание 1. „Oficjalne pismo Polskiego Towarzystwa Zywienia Pozajelitowego I Dojelitowego“ 2. „Archives of Gastroenterohepatology“ 3. „Clinical Nutrition & Clinical Nutrition ESPEN“ публикувано од ELSEVIER.	1 1 1	1 1 1	1 1 1
	Вкупно:			3

2	Членство во извршно тело на меѓународна организација која поддржува / организира научноистражувачка дејност 1. ESPEN 2. ADRIATIC CLUB FOR CLINICAL NUTRITION (ACCN)	1	2	2
		1	2	2
	Вкупно:			4
3	Студиски престој во странство до три месеци 1. 22-27.12.2014, КБЦ Бежаниска коса, Белград, Србија	1	0.5	0.5
	Вкупно:			0.5
4	Член на организационен или програмски одбор на научен/ стручен собир 1. генерален секретар на XI македонски гастроентерохепатолошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 2012	0,5	0,5	0,5
5	Претседател на организационен или програмски одбор на научен стручен собир 1. Basic Course for enteral and Parenteral Nutrition, Охрид, 2005, со меѓународно учество 2. Basic Course for enteral and Parenteral Nutrition, Охрид, 2011, со меѓународно учество	1 1	1 1	1 1
	Вкупно:			2,5
6	Учество во комисии или тела на државни и други органи 1.Претседател на Општинскиот одбор на ЛКМ – Центар 2, 2. Координатор на Работната група за терцијарна здравствена дејност при Лекарската комора, 3. Член на Комисија за реформи во здравствениот систем на Лекарската комора, 4. Член на Комисија за изготвување на закон за докторска дејност при Лекарската комора, 5. Член во Комисија за стручен испит и стручен надзор при Лекарската комора на Македонија.	1 1 1 1 1	1 1 1 1 1	1 1 1 1 1

	Вкупно:			5
7	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект – соработник			
	Вкупно:			
			Вкупно :	15

Вкупно

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	108
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	93,34
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	5
ДРУГИ ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	15
ВКУПНО:	221,34

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

11. Проф. д-р Томе Стефановски, с. р.

12. Проф. д-р Митко Ќаев, с. р.

13. Проф. д-р Петранка
Мишевска,

с. р.

14. Проф. д-р Розалинда Попова
Јовановска, с. р.

15. Проф. д-р Сашко Кедев, с. р.

V. ЃОРЃИ ДЕРИБАН

1. Биографски податоци и образование

Кандидатот д-р Ѓорѓи Дерибан е роден на 23.9.1970, во Скопје. Средно насочено образование на насоката биотехнологија завршил во средното училиште „Никола Карев“, Скопје. Со високо образование се стекнал на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“, каде дипломирал во 1995 година, со просечен успех 8,96.

Кандидатот активно се служи со германскиот и англискиот јазик.

Во 2008 година го одбрал магистерскиот труд (тема: Епидемиологија на воспалителните цревни заболувања во Р.Македонија) на Медицинскиот факултет во Скопје и се стекнал со титулата магистер по медицински науки. Просечна оценка од магистерските студии имал 8,9.

Докторска дисертација пријавил во 2009 година на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје на тема: *„Проценка на ѓредикџивни факџори за усѓехоѓ на ендоскопско сѓенѓирање кај малиѓни билиоѓанкреаѓични сѓѓрикѓѓури“*, под менторство на проф. д-р Мирко Крстески, а ја одбрал на 4.VII.2014, година на Медицинскиот факултет во Скопје пред Комисијата во состав: проф. д-р В. Серафимоски, проф. д-р В. Василески, проф. д-р К. Јанкуловски, проф. д-р К. Ѓорески, проф. д-р М.Крстески – ментор. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област гастроентерохепатологија.

Во 1999 година е избран во звањето помлад асистент на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје во областа интерна медицина (Билтен број 747/99), во учебната 1997/98 е реизбран за помлад асистент (Билтен бр. 829/03) а 2010 година е избран за асистент во областа интерна медицина (Билтен бр. 983/10).

Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 983 од 2010 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 747/99, 829/03, 983/2010, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, Катедра за интерна медицина, кандидатот д-р Ѓорѓи Дерибан изведува вежби (настава, вежби, теренска настава, итн.) на студиската програма медиѓинари и на стоматолози.

Научноистражувачка дејност

Д-р Ѓорѓи Дерибан има објавено вкупно 14 научни трудови од гастроентеролошката област, од кои 2 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 8 трудоа, во меѓународни научни списанија, 6 труда во научни стручни публикации.

Д-р Ѓорѓи Дерибан учествувал како член во 2 научни проекта

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Ѓорѓи Дерибан активно е вклучен во стручно-апликативната работа и е автор на поглавје во книга: **G.Deriban, T. Marth** “Chapter 11: Whipple’s disease” p 205-217 in ***Sequelaе and long-term consequences of infectious diseases*** edited by **Pina M. Fratamico, James L.Smith, and Kim A. Brogarden**, American Society for Microbiology Press, 2009 Washington, DC

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Лекарската комора на Македонија:

Поткомисија за реформи во терцијарно здравство;

Оценка од самоевалуација

Кандидатот Ѓорѓи Дерибан доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Ѓорѓи Дерибан

(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: интерна медицина- гастроентерохепатологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. бр.	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1	Додипломска настава 3. Медицински факултет			

	- Пропедевтика, Интерна медицина (1999- 2005, 2007-2015)	14x3x30 14x3x30	0.04 0.04	50.4 50.4
	4. Стоматолошки факултет			
	Интерна медицина (1999- 2005, 2007-2015)	14x3x30	0.04	50.4
	Вкупно:			151.2
2	Настава во школи и работилници			
	20. Учесник во работилница „ESGE/E.S.G.E.N.A. International Workshop on Advanced Endoscopy“; Загреб, јули 1999	1	1	1
	21. Учесник во работилница „EAGE Postgraduate Course 100 years of Dictum: „No acid No ulcer“, Загреб, ноември 2010	1	1	1
	22. Предавач на работилница „Алгоритам за фармацевти наманет за препознавање на симптоми на рефлукс“, 19.4.2012 Скопје	1	1.5	1.5
	23. Предавач на работилница „Алгоритам за фармацевти наманет за препознавање на симптоми на рефлукс“, 20.4.2012 Скопје	1	1.5	1.5
	24. Предавач на работилница „Алгоритам за фармацевти наманет за препознавање на симптоми на рефлукс“, 23.4.2012 Охрид	1	1.5	1.5
	25. Предавач на работилница „Алгоритам за фармацевти наманет за препознавање на симптоми на рефлукс“, 26.4.2012 Битола	1	1.5	1.5
	26. Предавач на работилница „Алгоритам за фармацевти наманет за препознавање на симптоми на рефлукс“, 16.5.2012 Струмица	1	1.5	1.5

27. Предавач на работилница „Алгоритам за фармацевти наманет за препознавање на симптоми на рефлукс“, 28.5.2012 Гостивар	1	1.5	1.5
28. Предавач на работилница „Алгоритам за фармацевти наманет за препознавање на симптоми на рефлукс“, i. Куманово	1	1.5	1.5
29. Предавач на работилница „Превенција на компликации и третман на горнодигестивни симптоми “ 11.4.2013 Скопје	1	1.5	1.5
30. Предавач на работилница „Превенција на компликации и третман на горнодигестивни симптоми “, 16.5.2013 Тетово	1	1.5	1.5
31. Предавач на работилница „Превенција на компликации и третман на горнодигестивни симптоми “, 24.9.2013 Неготино	1	1.5	1.5
32. Предавач на работилница „Превенција на компликации и третман на горнодигестивни симптоми “, 13.11.2013 Охрид	1	1.5	1.5
33. Предавач на работилница „Има многу повеќе зад инхибиторите на протонската пумпа “, 17.2.2015 Куманово	1	1.5	1.5
34. Предавач на работилница „Има многу повеќе зад инхибиторите на протонската пумпа “, 26.2.2015 Куманово	1	1.5	1.5
35. Предавач на работилница „Има многу повеќе зад инхибиторите на протонската пумпа “, 17.2.2015 Струмица	1		1.5
36. Предавач на работилница „Има многу повеќе зад			

	инхибиторите на протонската пумпа“, 6.3.2015 Тетово			
	Вкупно:			23,0

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
1	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор			
	13. G.Deriban, T. Marth. Current Concepts of Immunopathogenesis, Diagnosis and therapy in Whipple's Disease. Current Medicinal Chemistry, 2006 Volume 13, No. 24, P 2921-2926	0,9	10.9	9,81
	14. G. Deriban, Andreevski B, Misevski J, Krstevski M, Trajkovska M, Obstructive jaundice caused by pancreatic head malignancies-are there predictive factors for successful endoscopic biliary stenting? Prilozi, 2012 Dec:33(2) 59-71	0,6	6	3,6
	15. Дерибан Ѓ, Андреевски В, Нојков Б, Трајков Д, Старделова К, Мишевски Ј, Стојковски З, Даниловски Д, Кртсевски М, Мишевска П: ЕПИДМИОЛОШКА СТУДИЈА НА ВОСПАЛИТЕЛНИТЕ ЦРЕВНИ ЗАБОЛУВАЊА КАЈ АДУЛТНА ПОПУЛАЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2003-2007. Physioacta, Vol 3, No 2 (2009)	0,6	6	3,6
	16. Trajkov D, Stardelova K, Dimitrova M, Mishevski J, Serafimoski V: Helicobacter Pylori and gastric carcinoma .			

	Contributions, Sec. Biol. Med Sci MASA, XXVIII, 2,p, 19-46 (2007), ISSN 0351-3254			
	17.Stardelova K, Dimitrov G, Sasovski G: Mallory-Weiss Syndrome in a patient with advanced cervical carcinoma complicated with obstructive nephropathy and acute renal failure. Physioacta, UKD: 616, 33, 34-005.1:616.61-008.64 (2008)	0,6	6	3,6
	18.Stardelova K, Misevska P, Trajkov D, Deriban Dj, Selmani R, Begovic G: Dilemmas and chalenges of the short bowel syndrome: nutrtive and medical approach. Bosnian Journal of Basic Medical Sciences, Vol 11, sup 1, May 201	0.6	6	3,6
	19.Гривчева-Старделова К, Попова Р, Јоксимовиќ Ј, Дерибан Ѓ, Здравковска М, Серафимоски В: THE ROLE OF GASTROEZOPGHAEL REPHLUX DISEASE QUESTIONNARIRE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA. МАНУ, Прилози; 2012 ПМИД: 18709017. Одделение за биолошки и медицински науки	0.6	6	3,6
	20.Калина Гривчева-Старделова, Попова-Јовановска Р., Дерибан Ѓ, Здравковска М.: Асоцираноста на гастроезофагеална рефлуксна болест (ГЕРБ) и опструктивна носна апнеа (OSA) во адултната популација во Република Македонија. Physioacta; Vol8- N01, 2014	0,6	6	3,6
	Вкупно:			35,1
2	Трудови со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание			

	5. G. Deriban, U. Isahi, V. Andreevski, J. Misevski E. Nikolovska, M. Krstevski, N. Joksimovic. Prevention od post ERCP pancreatitis. Macedonian Medical Review, 2013 Volume 67, No. 1, p 51-55.	0,6	4	2,4
	6. G. Deriban, U. Isahi, V. Andreevski, J. Misevski E. Nikolovska, M. Krstevski, N. Joksimovic. Endoscopic treatment of biliary complications after cholecystectomy. Macedonian Medical Review, 2013 Volume 67, No. 3, p 146-153	0,6	4	2,4
	7. Дерибан Ѓ, Андреевски В, Нојков Б, Трајков Д, Старделова К, Мишевски Ј, Стојковски З, Даниловски Д, Кртсевски М, Мишевска П: ЕПИДМИОЛОГИЈА НА КРОНОВАТА БОЛЕСТ ВО МАКЕДОНИЈА 2003-2007. Мак. мед. преглед, 2009, (63)2	0,6	4	2,4
	8. Дерибан Ѓ, Гривчева-Старделова К: Ендокопски третман на згоеност (обезност) со интрагастричен балон. Македонски медицински преглед, 2013 Vol 67(1)	0,9	4	3,6
	9. Трајков Д, Мишевски Ј, Старделова К, Генадиева-Димитрова М, Дерибан Ѓ, Андреевски В, Исахи У: Аденокарцином на Гастроезофагеалната јункција. Мак. мед. преглед, 2009, 63(1): 52-54	0,6	4	2,4
	10. Kalina Grivceva-Stardelova; Popova-Jovanova R.; Deriban Dj.; Joksimovic N.; Zdravkovska M.: DYSPHAGIA IN GASTROESOPHAGEAL REFLUX DISEASE (GERD). Македонски медицински преглед, 1/2014 годиште 68	0,6	4	2,4

	Вкупно:			15.6
3	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество Endo Club Nord, Hamburg 2006 на тема Unusual Penetration of an Bleeding Antral Ulcer following Endoscopic Hemostasis	1	3	3
	Вкупно:			3
5	Секциски предавања на научен/стручен собир –Катедра за интерна медицина: 4. Ендоскопска хемостаза кај горнодигестивни крварења 5. Ендоскопска резекција на полиподи лезии во ГИ тракт 6. Имуносупресивна терапија кај инфламаторни цревни заболувања.	1 1 1	1 1 1	1 1 1
	Вкупно:			3
6	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество 9. Зимска медицинска школа; Охрид, февруари 2001 Тема: Ендоскопска хемостаза кај горнодигестивни крварења 10. Зимска медицинска школа; Скопје, февруари 2003 Тема: Индикации за горнодигестивна ендоскопија	1 1	2 2	2 2
	Вкупно:			7
9	Учество на научен/стручен собир со реферат - Орална презентација IX, македонски конгрес по гастроентерохепатологија, Охрид, септември 2012 Obstructive Jaundice caused by Pancreatic Head Malignancies-are there predictive factors for successful endoscopic biliary	1	1	1

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
2	Поглавје во книга: G.Deriban, T. Marth “Chapter 11: Whipple’s disease” p 205-217 in <i>SEQUELAE AND LONG-TERM</i>	1	4	4

	<i>CONSEQUENCES OF INFECTIOUS DISEASES</i> EDITED BY PINA M. FRATAMICO, JAMES L. SMITH, AND KIM A. BROGARDEN American Society for Microbiology Press, 2009 Washington, DC			
	Вкупно:			4
3	Клиничка или научно-апликативна студија во областа на медицинските науки и здравството ENCORE Registry Protocol PO3164	1	2	2
	Вкупно:			2
			Вкупно:	6

Дејности од поширок интерес

Ред.бр	Назив на активноста	Број на активности	Поени од формулар	Вкупно поени
3	Студиски престој во странство до три месеци 1. Хамбург, Германија, 2001 2. Куруме, Јапонија, 2002 3. Виена, Австрија, 2012 4. Рим, Италија, 2013	1 1 1 1	0,5 0,5 0,5 0,5	0,5 0,5 0,5 0,5
	Вкупно:			2
4	Член на организационен или програмски одбор на научен стручен собир 1. технички секретар на Зимската гастроентерохепатолошка школа со меѓународно учество, Охрид, 2001 2. технички секретар на Зимската гастроентерохепатолошка школа со меѓународно учество, Скопје, 2003	0,5 0,5	0,5 0,5	0,5 0,5
	Вкупно:			1

5	Учестви во комисии ии тела на државни и други органи 2. Член на Работната група за терцијарна здравствена дејност при Лекарската комора, 5. Член во Комисија за стручен испит и стручен надзор при Лекарската комора на Македонија.	1 1	1 1	1 1
	Вкупно:			2
			Вкупно:	5

Вкупно

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	151,2
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	65,7
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	6
ДРУГИ ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	5
ВКУПНО:	227,9

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Томе Стефановски, с. р.

Проф. д-р Митко Ќаев, с. р.

Проф. д-р Петранка Мишевска,
с. р.

**Проф. д-р Розалинда Попова
Јовановска, с. р.**

Проф. д-р Сашко Кедев, с. р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатите, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на вонр. насл. проф. д-р Елизабета Србиновска Костовска, на. сов. д-р Силвана Јованова, насл. доц. д-р Марјан Бошевски, д-р Калина Гривчева Старделова и ас. д-р Ѓорѓи Дерибан.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатите, а според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Комисијата заклучи дека д-р Елизабета Србиновска Костовска поседува научни и стручни квалитети и ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето редовен професор по предметот интерна медицина, а кандидатите д-р Калина Гривчева Старделова (просечна оценка на I степен на студии 8,15) и ас. д-р Ѓорѓи Дерибан (просечна оценка на I степен на студии 8,96 и II степен на студии 8,9) ги исполнуваат сите услови да бидат избрани во звањето доцент.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, **д-р Елизабета Србиновска Костовска** да биде избрана во звањето **редовен професор** по предметот интерна медицина, а д-р Калина Гривчева Старделова и д-р Ѓорѓи Дерибан да бидат избрани во звањето **доцент** по предметот интерна медицина.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Томе Стефановски, с. р.**
- 2. Проф. д-р Митко Каев, с. р.**
- 3. Проф. д-р Петранка Мишевска, с. р.**
- 4. Проф. д-р Розалинда Попова Јовановска, с. р.**
- 5. Проф. д-р Сашко Кедев, с. р.**

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО ПАТОЛОШКА ФИЗИОЛОГИЈА“ ОД АВТОРИТЕ:
ОЛИВИЈА ВАСКОВА, СВЕТЛАНА МИЦЕВА РИСТЕВСКА, ДАНИЕЛА ПОП
ЃОРЧЕВА, ДАНИЕЛА МИЛАДИНОВА, СУЗАНА ЛОПАРСКА И СОЊА
КУЗМАНОВСКА**

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет, бр.02-7732/65, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на ракописот "Практикум по патолошка физиологија" од авторите: Оливија Васкова, Светлана Мицева Ристевска, Даниела Поп Ѓорчева, Даниела Миладинова, Сузана Лопарска и Соња Кузмановска, наменет за студентите по фармација, за областа патофизиологија, како дел од предметот патологија и патофизиологија, избрани се проф. д-р Лидија Тодоровска и проф. д-р Мери Трајковска.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет – УКИМ во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

ОПШТ ДЕЛ

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:		Практикум по патолошка физиологија
Назив на предметната програма:		Патологија и патофизиологија
Назив на студиската програма:		Прв циклус на студии по фармација
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):		40 часа теорија и 15 часа практична настава за областа патофизиологија, и вкупно 9 ЕКТС-кредити за предметот патологија и патофизиологија
Предметот патологија и патофизиологија на Фармацевтскиот факултет во Скопје е задолжителен предмет со фонд на часови 10 + 40 теорија и 15 часови практична настава, број на ЕКТС-кредити-9 и се слуша во V семестар.		
Реден број на изданието:		прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 85 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот-11. Текстот е поделен во 8 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 16 слики и 24 табели.	

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Лидија Тодоровска с.р.

Проф. д-р Мери Трајковска с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ЛИДИЈА ТОДОРОВСКА

Краток опис на содржината:	Содржината на Практикумот по патолошка физиологија за студентите на фармација е организирано во осум поглавја, при што секое поглавје претставува посебна практична вежба, и тоа пет поглавја се организирани како практикум по <i>општи патолошка физиологија</i> : воведна вежба по патолошка физиологија; етиолошки фактори – фактори на надворешната средина; нарушувања на локалната циркулација; радиофармацевтски и радиоимунолошки анализи; како и две поглавја, организирани во делот практикум по <i>патолошка физиологија на системи</i> , а тоа се патолошка физиологија на хематопоезискиот и на ендокриниот систем.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Текстот на Практикумот е во целост усогласен со предметната програма по патофизиологија за студентите по фармација.
Предлози за потребни корекции:	Корекции не се потребни.
Оцена на ракописот:	Ракописот претставува квалитетен практикум, кој ќе овозможи темелно совладување на практичните вештини од областа патофизиологија за студентите по фармација.
Категоризација:	учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 85 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот-11. Текстот е поделен во 8 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 16 слики и 24 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебно помагало - Практикум по патолошка физиологија, примарно наменет за студентите на фармацевтскиот факултет.

ЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Лидија Тодоровска с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р МЕРИ ТРАЈКОВСКА

Краток опис на содржината:	Практикумот по патолошка физиологија за студентите на фармација е организиран во следниве осум поглавја: воведна вежба по патолошка физиологија; етиолошки фактори – фактори на надворешната средина; нарушувања на локалната циркулација; радиофармацевтивци; радиоимунолошки анализи; патолошка физиологија на хематопоетскиот систем; патолошка физиологија на ендокриниот систем; приказ на користена литература. Секое поглавје претставува посебна практична вежба.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Содржината на Практикумот во целост одговара на наставната содржина од практичната настава по патофизиологија за студентите по фармација, чиј обем изнесува 15 часа.
Предлози за потребни корекции:	Корекции не се потребни.
Оцена на ракописот:	На интересен начин, со високо елоквентен стил, елаборирани се практичните вежби по патофизиологија за студентите по фармација.
Категоризација:	учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 85 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот-11. Текстот е поделен во 8 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 16 слики и 24 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебно помагало - Практикум по патолошка физиологија, примарно наменет за студентите на фармацевтскиот факултет.

Рецензент

Проф. д-р Мери Трајковска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „ПАТОЛОШКА ФИЗИОЛОГИЈА“ ОД АВТОРИТЕ: ОЛИВИЈА
ВАСКОВА, СВЕТЛАНА МИЦЕВА РИСТЕВСКА, ДАНИЕЛА ПОП ЃОРЧЕВА,
ДАНИЕЛА МИЛАДИНОВА, СУЗАНА ЛОПАРСКА И СОЊА
КУЗМАНОВСКА**

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет, бр.02-7732/66, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот ПАТОЛОШКА ФИЗИОЛОГИЈА од авторите: Оливија Васкова, Светлана Мицева Ристевска, Даниела Поп Ѓорчева, Даниела Миладинова, Сузана Лопарска и Соња Кузмановска, наменет за студентите по фармација, за областа патофизиологија, како дел од предметот патологија и патофизиологија, избрани се проф. д-р Лидија Тодоровска и проф. д-р Мери Трајковска.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет – УКИМ во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општ дел

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	ПАТОЛОШКА ФИЗИОЛОГИЈА
Назив на предметната програма:	Патологија и патофизиологија
Назив на студиската програма:	Прв циклус на студии по фармација
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	40 часа теорија и 15 часа практична настава за делот патофизиологија, и вкупно 9 ЕКТС-кредити за предметот патологија и патофизиологија
Предметот патологија и патофизиологија на Фармацевтскиот факултет во Скопје е задолжителен предмет со фонд на часови 10 + 40 теорија и 15 часови практична настава, број на ЕКТС-кредити-9 и се слуша во V семестар.	
Реден број на изданието:	прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 216 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 11. Текстот е поделен во 17 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 39 слики и 6 табели.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Лидија Тодоровска с.р.

Проф. д-р Мери Трајковска с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ЛИДИЈА ТОДОРОВСКА

Краток опис на содржината:	Содржината на учебникот ПАТОЛОШКА ФИЗИОЛОГИЈА за студентите на фармација е јасно организирана во воведен дел за предметот, методите и значењето на патолошката физиологија, што претставува прво поглавје, а понатаму следува делот <i>општи патолошка физиологија</i> , која е организирана во следниве шест поглавја: дејство на физички, хемиски и биолошки фактори, како и хипооксија, патофизиологија на имуниот систем и нарушувања на енергетскиот метаболизам и метаболизмот на хранливите материи. Следните девет поглавја ја обработуваат патофизиологијата на поединечните органски системи, во делот <i>патолошка физиологија на системи</i> . Последното, седумнаесетто поглавје, е приказ на литературата.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Текстот на учебникот е во целост усогласен со предметната програма по патофизиологија, која е поголемиот дел од предметот патологија со патофизиологија за студентите по фармација.
Предлози за потребни корекции:	Предложените корекции се извршени.
Оцена на ракописот:	Ракописот претставува квалитетен учебник, на високо стручен, но јасен и концизен стил, кое и по содржина и по обем соодветствува за студентите по фармација.
Категоризација:	Учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 216 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот-11. Текстот е поделен во 17 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 39 слики и 6 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по патолошка физиологија, примарно наменет за студентите на Фармацевтскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Лидија Тодоровска с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р МЕРИ ТРАЈКОВСКА

Краток опис на содржината:	Учебникот ПАТОЛОШКА ФИЗИОЛОГИЈА за студентите на фармација е организиран во седумнаест поглавја, од кои едно поглавје е воведен дел; шест поглавја го елаборираат делот делот <i>ојшша пашолошка физиолоија</i> , а тоа се: дејство на физички, хемиски и биолошки фактори, како и хипооксија, патофизиологија на имуниот систем и нарушувања на енергетскиот метаболизам и метаболизмот на хранливите материи; девет поглавја го сочинуваат делот <i>пашолошка физиолоија на сисџеми</i> ; последното поглавје е приказ на литературата.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Учебникот претставува квалитетна литература со најсовремени наставни содржини од областа на патолошката физиологија.
Предлози за потребни корекции:	Во целост е постапено според предлозите за корекции.
Оцена на ракописот:	Учебникот е целосно усогласен со наставните единици од предметната програма по патофизиологија, која наставна област претставува дел од предметот патологија со патофизиологија за студентите по фармација.
Категоризација:	Учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 216 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот-11. Текстот е поделен во 17 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 39 слики и 6 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по патолошка физиологија, примарно наменет за студентите на Фармацевтскиот факултет.

Рецензент

Проф. д-р Мери Трајковска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „СЕМЕЈНО ПРАВО“ ОД АВТОРИТЕ

ДЕЈАН МИЦКОВИЌ И АНГЕЛ РИСТОВ

Со Одлука на седницата на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје одржана на 26.12.2014 година, определена сум определена за рецензент на учебникот „Семејно право“ од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов. Откако внимателно го прочитав учебникот „Семејно право“ од наведените автори, на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје со задоволство му го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општо за трудот

Учебникот „Семејно право“ од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов, од 2015 година, е резултат на потребата од учебник за студентите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје по предметот семејно и наследно право. Авторите во учебникот ги вградиле најновите измени и дополнувањата на Законот за семејството кои што се однесуваат на надзорот на вршењето на родителското право и посвојувањето. Освен тоа, во учебникот се анализираат и позначајните теми и актуелни прашања од сферата на правното регулирање на семејството и семејните односи. Авторите во учебникот ги опфаќаат и темите за историскиот развој на семејството и семејното право, како и прашањата за промените во семејството и реформите во семејното право во современото општество. Во учебникот е обработена и актуелната тема за хармонизација на семејното право во Европа, како и прашањето за значењето на семејните вредности во современото општество, околу кое се водат големи расправи и полемики во сите европски земји. За одбележување е фактот што во учебникот за најзначајните прашања од семејното право се анализирани и правните решенија на повеќе законодавства од споредбеното право како што се: Франција, Германија, Италија, Швајцарија, Велика Британија, Австрија, Унгарија, Шведска, Данска, Русија, Чешка, Хрватска, Србија и други земји. Покрај ова, во учебникот е посветено внимание и на позначајните судски пресуди по одредени актуелни прашања од семејното право. Во таа смисла, од посебно значење е судската практика на Европскиот суд за човекови права во делот на семејното насилство.

2. Приказ на трудот

Учебникот „Семејно право“, од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов, се состои од 336 страници чукан текст. Структурата на учебникот се состои од предговор, содржина поделена во седум дела и литература која се состои од 167 библиографски единици.

Првиот дел од учебникот е насловен „Основни поими за семејното право и семејството“ и е составен од четири глави. Во првата глава од овој дел (Општо за семејното право) се обработени прашањата за поимот, предметот и субјектите на семејното право, деловите на семејното право, неговото место во

правниот систем, како и основните начела и методот на семејното право. Во оваа глава, авторите посветуваат внимание и на прашањето за историскиот развој на семејството и на семејното право, како и на актуелни теми кои досега не се опфатени во класичните учебници по семејно право. Станува збор за современите тенденции во правното регулирање на семејството, хармонизација на семејното право во европските земји, семејните вредности и промените во семејството во современото општество. Втората глава (Извори на семејното право) ги обработува изворите на семејното право во Република Македонија: уставот, законот, меѓународните договори, судската практика, обичајот и правната наука. Посебно внимание се осврнува на практиката на Европскиот суд за човекови права како извор на семејното право. Во третата глава (Семејство) се анализира поимот семејство, различните типологии на семејства, функциите на семејството (репродуктивна, економска, воспитно-образовна, заштитна и др.), како и планирањето на семејството. Четвртата глава (Сродство) го обработува поимот сродство, видовите на сродство, крвното сродство, сродството по посвојување, сродството по сватовство и другите видови на сродство.

Вториот дел од учебникот е насловен „Брачно право“ и е структуриран во осум глави. Првата глава (Основни поими на брачното право) ги обработува поимот, предметот и начелата на брачното право, како и поимот и правната природа на бракот. Втората глава (Свршувачка) ги опфаќа прашањата за поимот свршувачка, правната природа и дејство на свршувачката, престанок на свршувачката, како и последиците од раскинувањето на свршувачката. Третата глава (Склучување на брак) ги анализира прашањата за видовите на услови за склучување на брак, суштествени услови за склучување на бракот, како и условите за полноважност на бракот (брачните пречки). Четвртата глава (Форма за склучување на брак) е посветена на формата за склучување на бракот, надлежноста и постапката за склучување на брак. Во оваа глава посебно внимание е посветено на склучувањето брак во споредбеното право, при што се анализирани решенијата од повеќе европски држави. Во петтата глава (Дејства на бракот) се обработуваат поимот и видовите на правни дејства на бракот кои се однесуваат на личните односи на брачните партнери. Притоа, се презентирани и решенијата од споредбеното право кои се однесуваат на дејствата на бракот на личните односи на брачните партнери. Шестата глава (Престанок на бракот) е посветена на начините на престанок на бракот (неполноважен, полноважен), како и на разводот на бракот во споредбеното право. Седмата глава (Последици од престанок на бракот) ги обработува прашањата кои се однесуваат на последиците од престанок на бракот со смрт, со прогласување на исчезнато лице за умрено, како и од поништувањето и разводот на брак. Во осмата глава (Вонбрачна заедница) се анализирани поимот и правното уредување на вонбрачната заедница, настанувањето на вонбрачната заедница, правното дејство на вонбрачната заедница, како и правното регулирање на вонбрачната заедница во споредбеното право.

Третиот дел од учебникот е насловен „Родителско право“ и во него се обработени прашањата за поимот и предметот на родителското право, основните начела на родителското право, засновувањето на односи меѓу родители и деца. Во овој дел, посебен акцент е ставен на правата на детето предвидени и загарантирани во Конвенцијата за права на детето, како и на содржината на родителското право, правата и должностите на родителите и децата и на блиските роднини, како и вршењето и надзорот на родителското право. Со оглед на актуелноста и значењето на последното прашање, посебно

внимание е посветено на вршењето на родителското право и неговата содржина во споредбеното право.

Четвртиот дел е со наслов „Посвојување“ и во него се опфатени прашањата за поимот и основните карактеристики на посвојувањето, условите и постапката за посвојување, правата и должностите на посвоителот и посвоеникот, како и престанокот на посвојувањето. Во овој дел е обработено и посвојувањето во споредбеното право.

Петтиот дел е насловен „Старателското право“ и во него се анализираат поимот и видовите на старателство, начелата на старателското право, органот на старателство и неговите овластувања, постапка за ставање под старателство, правата и должностите на старателот и неговата одговорност, престанок на должноста старател, како и видовите на старателство.

Шестиот дел, насловен „Издржување“, ги проучува поимот и карактеристиките на издржувањето во семејното право, издржување на децата, родителите и другите роднини, издржувањето на брачниот другар и определувањето на издршката, како и издршката во споредбеното право.

Седмиот дел со наслов „Имотни односи“ ги анализира имотните односи во семејното право, законскиот и договорниот имотен брачен режим на брачните партнери, имотните односи во бракот во споредбеното право, имотните односи помеѓу внобрачните партнери и најпосле имотните односи помеѓу родителите и децата.

3. Заклучна оцена и предлог

Учебникот „Семејно право“, од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов, претставува значајна и продлабочена анализа на семејноправната регулатива со која се уредени брачните односи, односите помеѓу родителите и деца, како и односите кои настануваат во врска со старателството. Од овие причини, овој учебник претставува неопходно градиво за совладување на предметот семејно и наследно право. Учебникот се одликува со јасен и прецизен стил на изразување, со цел да биде разбирлив за студентите и пошироката научна и стручна јавност. По својот обем и содржина, учебникот ги задоволува условите предвидени со наставната програма. За одбележување е и фактот што во учебникот се обработени и прашања кои многу ретко се среќаваат во учебничката литература по предметот семејно право, како што се темите за промените во семејството и реформите во семејното право во европските земји, хармонизацијата на семејното право во Европа и семејните вредности. Покрај ова, за поздравување е и пристапот на авторите, со кој за најзначајните прашања од семејното право се обработуваат и споредбените решенија. Во оваа смисла, делот во кој се обработува споредбеното семејно право може да послужи и како литература за изборниот предмет европско семејно право.

Имајќи го предвид горенаведеното, имам чест и задоволство да му предложам на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го прифати овој извештај и да донесе одлука за објавување на учебникот „Семејно право“ од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов.

Рецензент

Проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „СЕМЕЈНО ПРАВО“ ОД АВТОРИТЕ ДЕЈАН МИЦКОВИЌ И АНГЕЛ РИСТОВ

Со Одлука на седницата на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје одржана на 26.12.2014 година, определен сум за рецензент на учебникот „Семејно право“ од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов. Откако внимателно го прочитав и го анализирав учебникот „Семејно право“ од наведените автори, на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје со задоволство му го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општо за трудот

Учебникот „Семејно право“, од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов, е резултат на потребата да се обезбеди основен учебник за студентите на правните факултети во Република Македонија. Изданието се јавува и како резултат на потребата од одредени измени и дополнувања во законската регулатива кои се однесуваат на надзорот при вршењето на родителското право и во однос на условите и постапката за посвојување. Во учебникот се дава и детален преглед на позначајните теми и актуелни прашања од сферата на правното регулирање на семејството. Авторите во учебникот не ги обработуваат само класичните семејноправни институти. Напротив, тие од многу поширок социолошки и исторископравен аспект ги анализираат и темите за историскиот развој на семејството и семејното право, како и прашањата за промените во семејството и реформите во семејното право во современото општество. Во учебникот е обработена и темата за хармонизација на семејното право во Европа, како и особено значајното прашање за семејните вредности околу кое се водат расправи и полемики во сите европски земји. Авторите во учебникот посветиле внимание и на правното уредување на одредени важни и актуелни семејноправни институти од споредбеното семејно право. Со тоа учебникот добива еден дополнителен квалитет и тежина, овозможувајќи им на студентите да се запознаат со семејните законодавства на Франција, Германија, Италија, Швајцарија, Велика Британија, Австрија, Унгарија, Шведска, Данска, Русија, Чешка, Хрватска, Србија и други земји. Учебникот изобилува со бројни судски пресуди како од домашната, така и од практиката на Европскиот суд за човекови права.

2. Приказ на трудот

Учебникот „Семејно право“, од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов, се состои од 336 страници чукан текст. Структурата на учебникот се состои од предговор, содржина поделена во седум дела и литература која се состои од 167 библиографски единици.

Првиот дел од учебникот е насловен „Основни поими за семејното право и семејството“ и е составен од четири глави. Во *првата глава* од овој дел (Општо за семејното право) се обработени прашањата за поимот, предметот и субјектите на семејното право, деловите на семејното право, неговото место во правниот систем, како и основните начела и методот на семејното право. Во оваа глава авторите посветуваат внимание и на прашањето за историскиот

развој на семејството и на семејното право, како и на актуелни теми кои досега не се опфатени во класичните учебници по семејно право. Станува збор за современите тенденции во правното регулирање на семејството, хармонизацијата на семејното право во европските земји, семејните вредности и промените во семејството во современото општество. *Втората глава* (Извори на семејното право) ги обработува изворите на семејното право во Република Македонија: уставот, законот, меѓународните договори, судската практика, обичајот и правната наука. Посебно внимание се осврнува на практиката на Европскиот суд за човекови права како извор на семејното право. Во *третата глава* (Семејство) се анализира поимот семејство, како и различните типологии на семејства, функциите на семејството (репродуктивна, економска, воспитно-образовна, заштитна и др.), како и планирањето на семејството. *Четвртата глава* (Сродство) го обработува поимот сродство, видовите на сродство, крвното сродство, сродството по посвојување, сродството по сватовство и другите видови на сродство.

Второот дел од учебникот е насловен „Брачно право“ и е структуриран во осум глави. *Првата глава* (Основни поими на брачното право) ги обработува поимот, предметот и начелата на брачното право, како и поимот и правната природа на бракот. *Втората глава* (Свршувачка) ги опфаќа прашањата за поимот свршувачка, правната природа и дејство на свршувачката, престанок на свршувачката, како и последиците од раскинувањето на свршувачката. *Третата глава* (Склучување на брак) ги анализира прашањата за видовите на услови за склучување на брак, суштествените услови за склучување на бракот, како и условите за полноважност на бракот (брачните пречки). *Четвртата глава* (Форма за склучување на брак) е посветена на формата за склучување на бракот, надлежноста и постапката за склучување на брак. Во оваа глава посебно внимание е посветено на склучувањето брак во споредбеното право, при што се анализирани решенијата од повеќе европски држави. Во *петтата глава* (Дејства на бракот) се обработуваат поимот и видовите на правни дејства на бракот кои се однесуваат на личните односи на брачните партнери. Притоа, се презентирани и решенијата од споредбеното право кои се однесуваат на дејствата на бракот на личните односи на брачните партнери. *Шестата глава* (Престанок на бракот) е посветена на начините на престанок на бракот (неполноважен, полноважен), како и на разводот на бракот во споредбеното право. *Седмата глава* (Последици од престанок на бракот) ги обработува прашањата кои се однесуваат на последиците од престанок на бракот со смрт, со прогласување на исчезнато лице за умрено, како и од поништувањето и разводот на брак. Во *осмата глава* (Вонбрачна заедница) се анализирани поимот и правното уредување на вонбрачната заедница, настанувањето на вонбрачната заедница, правното дејство на вонбрачната заедница, како и правното регулирање на вонбрачната заедница во споредбеното право.

Третиот дел од учебникот е насловен „Родителско право“, и во него се обработени прашањата за поимот и предметот на родителското право, основните начела на родителското право, засновувањето на односи меѓу родители и деца. Во овој дел, посебен акцент е ставен на правата на детето предвидени и загарантирани во Конвенцијата за права на детето, како и на содржината на родителското право, правата и должностите на родителите и децата и на блиските роднини, како и вршењето и надзорот на родителското право. Со оглед на актуелноста и значењето на последното прашање, посебно

внимание е посветено не вршењето на родителското право и неговата содржина во споредбеното право.

Четвртиот дел е со наслов „Посвојување“, и во него се опфатени прашањата за поимот и основните карактеристики на посвојувањето, условите и постапката за посвојување, правата и должностите на посвоителот и посвоеникот, како и престанокот на посвојувањето. Во овој дел е обработено и посвојувањето во споредбеното право.

Петтиот дел е насловен „Старателското право“, и во него се анализираат поимот и видовите на старателство, начелата на старателското право, органот на старателство и неговите овластувања, постапка за ставање под старателство, правата и должностите на старателот и неговата одговорност, престанок на должноста старател, како и видовите на старателство.

Шестиот дел, насловен „Издржување“, ги проучува поимот и карактеристиките на издржувањето во семејното право, издржувањето на децата, родителите и другите роднини, издржувањето на брачниот другар и определувањето на издршката, како и издршката во споредбеното право.

Седмиот дел со наслов „Имотни односи“ ги анализира имотните односи во семејното право, законскиот и договорниот имотен брачен режим на брачните партнери, имотните односи во бракот во споредбеното право, имотните односи помеѓу вонбрачните партнери и најпосле, имотните односи помеѓу родителите и децата.

3. Заклучна оцена и предлог

Учебникот „Семејно право“, од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов, овозможува стекнување на продлабочени знаења за најзначајните прашања од правното регулирање на брачните и семејните односи. Поради тоа, учебникот претставува добра основа за совладување на материјата која се однесува на делот за семејно право за предметот семејно и наследно право. Стилот на кој е пишуван учебникот е јасен, концизен и прецизен. Тоа ќе овозможи негово полесно користење од страна на студентите и пошироката научна и стручна јавност. Учебникот по својот обем и содржина ги исполнува условите предвидени со наставната програма. Авторите, освен класичните теми, обработиле и прашања кои се исклучително значајни, како што се темите за промените во семејството и реформите во семејното право во европските земји. Посебен интерес предизвикуваат темите кои се однесуваат на хармонизацијата на семејното право во Европа и за семејните вредности. Во поголемиот дел од учебникот, авторите не се задржуваат само на позитивноправната анализа на семејното законодавство во Македонија, туку ги анализираат и споредбеноправните решенија за најзначајните теми од правното регулирање на семејството.

Со оглед на горенаведеното, имам чест и задоволство да му предложам на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го прифати овој извештај и да донесе одлука за објавување на учебникот „Семејно право“ од авторите Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов.

Рецензент

Проф. д-р Владимир Петров с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

За оцена на докторската дисертација „Модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување во Република Македонија" од м-р Никола Дацев, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први" во Скопје

На 1.9.2011 година, кандидатот м-р Никола Дацев поднесе пријава до Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, за изработка на докторска дисертација со наслов: ".

За ментор на изработката на докторската дисертација, кандидатот го предложи проф. д-р Тито Беличанец. Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 12.9.2011 година, формираше Комисија за оцена на подобност на кандидатот м-р Никола Дацев и темата за докторска дисертација со наслов: „Модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување во Република Македонија", во состав: д-р Тито Беличанец, редовен професор, д-р Тодот Каламатиев, редовен професор и д-р Гелев Димитар, редовен професор.

По известувањето и барањето на менторот дека е завршена менторската фаза на изработка на докторската дисертација, по предлог на менторот, Институтот за деловно право и економски науки му предложи на Наставно научниот совет состав на Комисијата за оценка и одбрана на докторската дисертација. Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 27.2.2015 година, го усвои предлогот и ја формира Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација во состав: д-р Тито Беличанец, редовен професор, д-р Борче Давитковски, редовен професор, д-р Елена Градишки Лазаревска, редовен професор, д-р Тодот Каламатиев, редовен професор и д-р Димитар Гелев, редовен професор.

Комисијата со внимание ја прочита и ја оцени докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Дацев и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први" во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Цели на истражувањето

Основна цел на докторската дисертација е истражување и проучување на здравствените системи, особено од аспект на здравственото осигурување, во Република Македонија, како и во земјите-членки на Европската унија, САД и Канада. Во средиштето на анализата се поспецифичните здравствени системи, особено од аспект на уреденоста на здравственото осигурување, како на пример во Германија, Велика Британија и Холандија, како и на здравствените системи кои имаат слична организациона поставеност на здравствениот систем во Република Македонија, како на пример, здравствените системи во Словенија и Хрватска.

Една од основните цели на докторската дисертација е и оцена на ефектите од спроведените реформи во здравството во Република Македонија, и дали во целост и во колкава мера се спроведуваат европските директиви за здравство, а пред се оние директиви кои се однесуваат на здравственото осигурување.

Кандидатот извршил и темелно компаративно проучување на Законот за доброволно здравствено осигурување наспроти Законот за доброволно здравствено осигурување на Република Хрватска.

Анализата и идентификацијата на позитивните аспекти на системите на здравствено осигурување во другите земји се врши со цел овие карактеристики и особености на анализираните системи да најдат своја примена и во системот на здравствено осигурување во Република Македонија.

Крајната и најзначајна цел на докторската дисертација е изнаоѓање на соодветен модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување за Република Македонија.

Методологија на истражувањето

Кандидатот во основа ги користи општите и посебните научни методи што го карактеризираат дескриптивно-аналитичкиот карактер на истражувањето. Посебно место во примената на истражувачките методи имаат: методот на анализа, со кој се врши продлабочено осознавање на здравствените системи во Република Македонија, Европа, САД и Канада; историско-правниот метод, со којшто се проучува соодветната легислатива, програмите и други документи, кои придонесуваат да се спознае во целост моменталната состојба во здравството во Република Македонија; нормативно-правниот метод, со кој се анализираат правните акти со коишто се утврдуваат особеностите на здравствените системи во Република Македонија, Европа, САД и Канада; споредбено-правниот метод, со кој се врши споредба на законската регулатива на Европската унија и на регулативата на САД и Канада со законската регулатива која се однесува на здравството во Република Македонија, како и споредба на статистичките податоци од областа на приватното здравствено осигурување во европските земји со статистичките податоци за приватното здравствено осигурување во РМ за да се откријат причините за моменталната состојба во која се наоѓа здравствениот систем на РМ, како и на причините за неразвиеноста на приватното здравствено осигурување во Македонија; деонтолошкиот метод, со кој кандидатот ги пополни празнините и недостатоците во здравствениот систем на Република Македонија преку укажување на реформите и позитивните искуства од земјите членки на Европската унија, кои треба да бидат патоказ во развојот на македонскиот здравствен систем и здравственото осигурување; методот на синтеза, со кои се сублимирани сознанијата кои произлегуваат од компаративната анализа на домашната регулатива во однос на легислативата на Европската унија со која се регулира здравственото осигурување, со што кандидатот дава јасна и објективна препорака за подобрување на постојната легислатива со која се уредува здравственото осигурување во Република Македонија и предлага модел на паралелно јавно и приватно здравствено осигурување, со кој значително би се подобрила состојбата како во здравственото осигурување, така и во здравството во Република Македонија воопшто; за истражување на причините за непројавување на интерес од страна на приватните болници и осигурителните компании за приватно здравствено осигурување, кандидатот користи структуриран, немаскиран анкетен прашалник со отворени и затворени прашања.

Содржина на трудот

Трудот „Модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување“ од м-р Никола Дацев е напишан на 355 страници компјутерски обработен текст, со вклучени табели, графички прикази и прилози, придружени со содржина, библиографија и заклучни согледувања. При цитирањето се користени 368 фусноти. При изработката на трудот се користени 115 библиографски

единици, 25 закони и подзаконски акти и 18 интернет извори коишто соодветно се цитирани во текстот на трудот.

Докторската дисертација се состои од вовед и четири дела со повеќе глави и заклучни согледувања (заклучоци). Во воведот се прикажани предметот, целите и методологијата на истражувањето.

Во **воведот** кандидатот укажува на основниот мотив за да пристапи кон изработката на докторската дисертација, а тоа е изучувањето на постојниот модел на паралелен систем на јавно и приватно здравствено осигурување во Република Македонија, кој не може да ги даде очекуваните резултати заради функционирањето на само еден столб на здравствено осигурување, а тоа е задолжителното (социјално) здравствено осигурување. При тоа се укажува на тешкотиите во функционирањето на задолжителното здравствено осигурување, односно на здравствениот систем на Република Македонија од една страна, и на неговата несоодветна поставеност и регулираност од друга страна, поради што македонските граѓани немаат алтернативно здравствено осигурување во вид на приватно здравствено осигурување, заради што сиот товар го носи државниот (социјален) систем на здравствено осигурување. Кандидатот укажува на значењето од постоење на квалитетен систем на здравствено осигурување во Република Македонија, како предуслов за добро здравје на граѓаните. Да се има здрава популација не е само добронамерна социјална цел, туку како и образованото население, претставува основен предуслов за развој на силна економија, економска продуктивност и помали трошоци. Токму затоа, со право укажува кандидатот дека здравствената грижа претставува основа на секое општество. Но, за една земја да има здрава популација, мора да воспостави добро организиран и доволно функционален здравствен систем на својата територија. Здравствениот систем е должен да обезбеди јавноздравствени услуги за поединци, да биде ефикасен во организацијата и управувањето со здравствениот сектор и да создава човечки и финансиски ресурси што ќе овозможуваат редовна реализација на планираните задачи.

Со право се укажува дека начинот на организирање и начинот на менаџирање на здравствениот систем, како во повеќето земји во светот, така и во Република Македонија, е од особено значење. Правото на здравствена заштита за секој граѓанин на РМ е загарантирано со Уставот на РМ. Македонија, како аспиративна членка која се придржува кон сите темелни начела на Европската унија, мора да прави сериозни реформи за да го хармонизира своето законодавство и практика според европските стандарди. Иако се прифатени дел од европските стандарди, како на пример: приватизацијата на медицинскиот персонал кој работи во примарното здравство (здравствените домови); отворањето центри за континуирана медицинска едукација преку кои се едуцираат значителен број од општите лекари кои работат во системот; спроведувањето на поделба на главниот купувач/набавувач на здравствени услуги Фондот за здравствено осигурување (ФЗО) од Министерството за здравство, со цел да се обезбеди подобра макроекономска стабилност; одделувањето на болниците преку договорите кои истите ги склучуваат со ФЗО; воспоставувањето нов модел на плаќање на приватните општи лекари-капитација, сепак со право констатира кандидатот дека процесот на имплементирање на реформите во македонското здравство, се одвива премногу бавно. Како причина за тоа ја нагласува досегашната состојба во здравството воопшто, но и ригидноста во прифаќањето на новините од страна на здравствените установи, но и од страна на корисниците на услуги. Дополнително, последните реформи во здравството, како на пример, плаќањето по учинок, „мој термин“, како и законската регулатива која го регулира здравствениот систем, особено новиот Закон за здравствена заштита, доведуваат до таложење и на нови проблеми во здравството, од кои најголемиот дел паѓаат на товар на граѓаните.

Здравственото осигурување, како суштински елемент на еден здравствен систем, претставува осигурување од ризици при изложување на поединци на медицински трошоци. Со тоа се избегнуваат катастрофалните финансиски загуби кои можат да бидат поврзани со одредени тешки заболувања или со повреди, преку принцип на распределба на ризикот помеѓу многу осигуреници.

Кандидатот укажува дека Република Македонија има неконкурентен и високо централизиран социјален систем на задолжително здравствено осигурување. Висината на осигурувањето се врзува за приходот на осигуреникот и во одредена форма со образованието, и е независна од многу други побитни фактори како што се на пример: возраста, полот, големината на семејството, ризичните занимања, хроничните болни, зависниците итн. Тоа што претставува дополнителен проблем е што сите вработени вложуваат различна висина на парични средства за здравствено осигурување, во зависност од своите примања, а добиваат исти услуги и плаќаат иста партиципација. Затоа со право констатира кандидатот дека Македонија има неправеден систем на задолжително здравствено осигурување. Високите придонеси за здравство, надополнети со другите давачки, се голем товар за работодавачите и важат за еден од клучните фактори кои придонесуваат за високата невработеност. Имено, работодавачите со цел да ги избегнат високите придонеси, ги пријавуваат вработените на половина работно време, односно на пониски месечни примања или пак, воопшто не ги пријавуваат. Така, голем број македонски граѓани кои се невработени, поточно непријавени, сепак работат и имаат редовни месечни приходи. Тие не придонесуваат во касата на Фондот за здравствено осигурување, туку се пријавуваат преку Агенцијата за вработување. На сето ова се надоврзува и реалноста, дека при обезбедувањето на здравствените услуги, граѓаните се изложени и на дополнителни приватни трошоци. Со други зборови, ако македонскиот годишен буџет за здравство изнесува околу 450 милиони евра, може да биде зголемен само ако дел од средствата не го заобиколуваат системот.

Сите овие фактори придонесуваат да дојде до постепено разнебитување на македонскиот социјален здравствен систем и појава на незадоволство и нееднаквост помеѓу осигурениците.

Република Македонија, како земја-аспирант за членство во ЕУ, во споредба со земјите членки на ЕУ, е единствената земја која, покрај задолжителното здравствено осигурување, нема вистинско, функционално приватно здравствено осигурување. Со анализа на причините, кандидатот доаѓа до повеќе сознанија зошто е тоа така: 272 недостатоците во законската регулатива, пред сè, во Законот за здравствено осигурување, Законот за здравствена заштита и Законот за доброволно здравствено осигурување; незаинтересираноста на осигурителните друштва и на приватните здравствени установи; Фондот за здравствено осигурување, кој има монопол над здравствените осигуреници и ги диктира цените на основниот пакет на услуги, како за јавните, така и за приватните установи; социјалната структура на населението во РМ и други.

Кандидатот, во **првиот дел**, темелно ги разработува здравствените системи во земјите-членки на ЕУ, со тоа што посебен акцент става на системите коишто имаат претрпено најмногу промени во позитивна насока. Овие системи се анализираат од повеќе аспекти, како на пример, од аспект на нивното организирање, финансирање, менаџирање, законско регулирање, видот и начинот на обезбедување на здравствени услуги, законската легислатива и содржина на реформите кои се однесуваат на здравствените системи во овие земји итн. Посебно внимание им се посветува на земјите од ЕУ во кои паралелно функционираат јавното и приватното здравствено осигурување, како и на земјите во коишто постои конкурентност помеѓу фондовите за

здравствено осигурување, поточно се укажува на постоењето на повеќе социјални фондови преку кои на граѓаните им е овозможено да бидат осигуреници и во приватните фондови. Оваа сеопфатна анализа на здравствените системи во ЕУ соодветно е извршена со цел да може соодветно да се компарираат со здравствениот систем во РМ, но пред се, има за цел да се дојде до идејни решенија со кои би се подобрила состојбата во македонското здравство, особено во здравственото осигурување.

Во **вториот дел** се анализираат два специфични здравствени система, американскиот и канадскиот, кои и покрај тоа што се остваруваат во сличен општествено-економски систем на две соседни земји, сепак се различни, односно во едниот доминантно е приватното, а во другиот јавното здравствено осигурување. Во овој дел се анализирани сите предности и слабости на овие два система, а особено внимание им се посветува на здравствените осигурителни корпорации во САД и на начинот на нивното функционирање, како и видот на здравствени услуги коишто ги нудат, со што кандидатот овозможил да се направи споредба со осигурителните друштва во Македонија, посебно со тоа што тие нудат во класата на здравствено осигурување. Со право, кандидатот анализата во вториот дел ја насочил кон изнаоѓање на адекватен систем на приватно и јавно здравствено осигурување во РМ.

Во **третиот дел**, кандидатот ги детерминира карактеристиките на здравствениот систем во Македонија, преку куса ретроспектива на здравствената област, утврдувањето на актуелните состојби и тековни процеси во здравството, карактеристиките на структурата на населението и друго. Во овој дел, кандидатот ги објаснува трите нивоа на здравствена заштита, изворите на финансирање на здравството, развојот на јавните и приватните здравствени установи од осамостојувањето на Република Македонија, па се до организацијата на здравствените установи во денешни услови, сето тоа проследено со статистички податоци. Исто така, се проучува и улогата на Фондот за здравство, како единствен фонд во РМ, задолжен за надзор врз работата на здравствените установи и платите на здравствените работници, а особено се обрнува внимание на неговиот „диктаторски однос“ кон осигурениците. Во овој дел, кандидатот ја претставува и класата на здравствено осигурување, односно посебно го разработува задолжителното здравствено осигурување, преку анализа и на законската регулатива, со која се уредува оваа област, сè со цел да се потенцира потребата од алтернативно здравствено осигурување во Македонија, но и да се добие целосна слика за македонскиот здравствен систем во денешно време.

Кандидатот ги елаборира и директивите на ЕУ со кои се регулира здравственото осигурување и укажува на нивната примена во здравствениот систем на РМ.

Кандидатот посебно ги детектира недостатоците на здравствениот систем на Република Македонија и посебно ги проучува причините за моменталната состојба во која се наоѓа македонското здравство.

При тоа, во средиштето на истражувањето на кандидатот е законската регулатива која се однесува на здравственото осигурување, особено на Законот за доброволно здравствено осигурување и неговата применливост во правниот систем на Македонија.

Во **четвртиот дел**, кандидатот ги истражува позитивните искуства во земјите во кои паралелно функционираат јавното и приватното здравствено осигурување, а кои можат да се применат во македонски услови. Во овој дел, кандидатот се обидува да ги утврди причините за неразвиеноста на приватното здравствено осигурување во Македонија.

Во заклучните согледувања (заклучоците) кандидатот предлага конкретни мерки за подобрување на состојбите како во македонското здравство, така и за поттикнување на развојот на приватното здравствено осигурување и конечно, предлага модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување, којшто би бил погоден за Република Македонија, се разбира под услов да се извршат одредени промени во здравствениот систем, односно да се прифатат дел од предложените здравствени мерки.

Оцена на трудот

Во докторската дисертација „Модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватното здравствено осигурување во Република Македонија“, кандидатот обработува една извонредно современа и актуелна тема од областа на јавното и приватното здравствено осигурување која е тесно поврзана со развојот на здравствените системи, а во тие рамки и на македонското здравство.

Во трудот е ставен акцент на компаративна системска и правна анализа на неколку здравствени системи на јавно и приватно здравство со јавно и приватно здравствено осигурување кои се практикуваат во неколку најрелевантни европски земји и во светот.

При тоа, кандидатот, пред сè, врши длабински споредби на решенијата содржани во националните законодавства на земјите-членки на Европската унија, и посебно, законодавството и практиката на Република Македонија. Не помалку значајно е што еден дел од трудот е посветен на карактеристиките на различните здравствени системи и начинот на нивното финансирање, при што укажува на нивните предности и слабости. Се разбира, при тоа во фокусот на анализата се моделите на јавното и приватното здравствено осигурување во земјите-членки на ЕУ, САД и Канада и моделите на паралелниот и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување во овие земји како и во Република Македонија.

Кандидатот успешно одговорил на поставените истражувачки задачи. Комисијата констатира дека кандидатот успешно го извршил теоретското и практичното истражување на моделите на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување и при тоа го имал предвид и зголемениот степен на заинтересираност на нормативните решенија и практики во Република Македонија.

Кандидатот извршил и успешна анализа на насоките во кои ќе се развиваат моделите на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување. При тоа, тој дава соодветни одговори за карактерот и правната природа на македонскиот модел на системот на јавно и приватно здравствено осигурување. Кандидатот со успех ја остварил приоритетната цел на трудот бидејќи ги согледал проблемите што произлегуваат од имплементацијата на парцијалниот систем на приватно здравствено осигурување во Република Македонија, преку анализа на резултатите произлезени од неговата примена. При тоа ја истражил и политиката на уредувањето на јавното и приватно здравствено осигурување во Република Македонија како и извршил успешна анализа на практиката во поглед на функционирањето на македонскиот здравствен систем и неговото финансирање, а посебно на сè уште во практиката, парцијалниот, неусогласен и недограден систем на приватното здравствено осигурување. Резултатите од истражувањето му овозможиле на кандидатот да дојде до релевантни заклучоци и да даде предлози за унапредување на нормативната рамка и практика во Република Македонија.

При изработката на трудот, кандидатот најшироко ја користел достапната литература и извршил темелен и сеопфатен увид во релевантните законски и други

нормативни решенија на анализираните здравствени системи, како и во релевантните акти и документи на Европската унија и на Република Македонија.

Кандидатот успешно одговорил на поставените истражувачки задачи. Докторската дисертација методолошки, јазично и термилошки ги задоволува критериумите на научноистражувачка докторска теза. Материјата во трудот е презентирана избалансирано, според логичен редослед, тргнувајќи од општото, преку посебното, до поединечното. Материјата и ставовите на кандидатот се презентирани на едноставен и јасен начин.

Кандидатот темата на докторската дисертација ја обработува преку бројни научни продлабочени анализи, при што изнесува видувања за иднината на моделот на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување и предизвиците на кој се очекува Република Македонија да биде изложена, како и начинот на кој треба да се одговори на нив.

Заклучок и предлог

Поаѓајќи од претходно изнесените укажувања, Комисијата со задоволство оценува дека докторската дисертација насловен: „Модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување во Република Македонија“ е резултат на самостојна научна работа и исклучително солидно изработен самостоен научен труд кој претставува придонес во развојот на модели на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување како дел од научната област право на осигурување. Оттаму, Комисијата, со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои овој извештај и позитивната оценка на трудот и да му овозможи на кандидатот Никола Дачев да ја одбрани докторската дисертација под наслов „Модел на паралелен и усогласен систем на јавно и приватно здравствено осигурување во Република Македонија“.

Комисија

Д-р Тито Беличанец, редовен професор, с.р.

Д-р Елена Градишки-Лазаревска, редовен професор, с.р.

Д-р Борче Давитковски, редовен професор, с.р.

Д-р Тодор Каламатиев, редовен професор, с.р.

Д-р Димитар Гелев, редовен професор, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА ЗА ОЦЕНА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИЗБОРНИТЕ И ПАРТИСКИТЕ СИСТЕМИ ВО ЗЕМЈИТЕ НА КОНСОЦИЈАЛНА ДЕМОКРАТИЈА“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р НИКОЛА АМБАРАКОВ, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 30.1.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Амбараков под наслов „Карактеристики на изборните и партиските системи во земјите на консоцијална демократија“ (англ. Characteristics of the electoral and the party systems in the countries of a consociational democracy), во состав: проф. д-р Гордана Силјановска Давкова, проф. д-р Рената Дескоска (ментор), проф. д-р Марика Ристовска, проф. д-р Зоран Илиевски и доц. д-р Александар Спасеновски.

Комисијата со внимание ја проучи докторската дисертација на кандидатот и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Анализа на докторската дисертација

Докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Амбараков под наслов „Карактеристики на изборните и партиските системи во земјите на консоцијална демократија“ (англ. Characteristics of the electoral and the party systems in the countries of a consociational democracy) опфаќа 317 страници компјутерски изработен текст, фонт: Times New Roman, со големина на букви 12, проред 1,5. Од увидот може да се заклучи дека при изработката на докторската дисертација е користена обемна домашна, а особено странска литература. Во трудот се користени и консултирани приближно 300 библиографски единици на книги, монографии, статии и публикации.

Материјата обработена во докторската дисертација е систематизирана во вовед, 10 глави кои се правилно означени и распоредени, меѓусебно поврзани и соодветно димензионирани, поделени во точки и потточки, како и заклучок и користена литература. Ваквата структурна композиција на дисертацијата овозможува сосема јасно да се препознае проблемот што се обработува и со тоа соодветно да се следи неговата темелна елаборација и аргументација.

Во воведниот дел од дисертацијата се содржани научната и општествената оправданост на темата на докторската дисертација, како и предметот и целта на истражувањето. Во оваа смисла, според авторот, значењето на дисертацијата се огледа во фактот што во поделените општества каква, според авторот е Република Македонија, се јавува ургентна потреба да се пронајдат потрајни модели на политиката со цел да се спречат етничките конфликти и насилството на начин прифатлив за едно демократско општество. Консеквентно на истакнатото, според

авторот, незаобиколен дел на таквото општествено и политичко ресетирање се изборите и партиските системи кои со своите дејствија стануваат формални, но и генеративни чинители што даваат патоказ и ги одредуваат перспективите на преобразување на политичкиот поредок, јавниот живот, па дури и општествениот развој. Имајќи во предвид истакнатото, кандидатот заклучува дека искуството на Република Македонија заслужува особено внимание особено во однос на разјаснувањето на дилемата за тоа колку консоцијалните механизми навистина се успешни во насока на остварувањето на целта за постигнување на општествено-политичка консолидација, а пред сè, кој е придонесот на македонскиот изборен систем во овозможувањето на таквата консолидација, како тој влијае врз партискиот систем, колку овие два чинителя (изборниот систем и партискиот систем) создаваат претпоставки за поуспешна консоцијација за формирање, но и за овозможување на поголема стабилност на извршната власт, како и соодветното политичко претставување како примарни консоцијатски предизвици.

Остварувањето на споменатата цел, кандидатот ја постигнува преку натамошната елаборација на овие научни предизвици во главите што следуваат. Во оваа смисла, особено впечатлив е широкиот дијапазон на теоретичари што авторот ги консултира, со што се постигнува дополнителна теоретска длабочина и поголема прегледност на темата.

Во првата глава со наслов: „Дефинирање на елементите на изборниот и партискиот систем“, авторот поблиску ја разјаснува теоретската и научната особеност на овие два составни елемента на политичкиот систем на демократските држави. Повикувајќи се на истражувањата на еминентни научни авторитети од оваа област, а истовремено изнесувајќи широк дијапазон на факти и информации од областа, авторот на сосема јасен начин ги определува границите на темата во оваа глава. Консеквентно на истакнатото, авторот, дополнително, суштината на категоријата изборен систем ја доловува разјаснувајќи ги и нејзините составни елементи какви што неспорно се: избирачкото право, изборната единица, изборните листи и начинот на гласање на избирачите, изборниот праг, прашањето на методите на преведување на гласовите во мандати, избирачките органи, изборната кампања и нејзиното финансирање, класификацијата на изборните системи, како и изборните модели. Соодветно на претходната методолошка логика применета во првиот дел од оваа глава, авторот понатаму соодветно го елаборира и значењето на поимот партиски систем, преку изложување на соодветни дефиниции, како и соодветно расчленување на постојните признаени и прифатени класификации на различните видови на партиски системи. На темелот на истакнатото, во последниот дел од првата глава авторот се занимава со прашањето на меѓусебните односи и влијанија на партискиот и изборниот систем. Во оваа смисла, тој заклучува дека карактерот на изборниот систем во голема мера го определува и карактерот на партискиот систем во една држава. Имено, како што на крајот од оваа, прва глава е подвлечено дека „политичките инженери“ во демократските држави треба самите да одберат соодветен изборен модел во зависност од тоа дали имаат намера да градат мнозински или консоцијативен модел на демократија.

Во втората и во третата глава, авторот се занимава со прашањето на карактерот на демократијата во поделените општества, при што потемелно се елаборираат изборниот и партискиот инженеринг како важни аспекти на политиката за

општествена консолидација и консоцијација. Во оваа смисла, согласно со природата на дисертацијата, авторот го анализира феноменот на изборниот инженеринг во поделените општества, заклучувајќи дека тој се остварува со помош на законите со кои се регулира материјата поврзана со регистрирањето на политичките партии, како и преку карактерот на изборниот систем, при што, во оваа насока, се разработуваат и различни модели на односи помеѓу овие категории.

На темелот на истакнатата теоретска аргументација во првите три глави, авторот во главите што следуваат подетално ги анализира карактеристиките на изборните и на партиските системи во конкретни држави во кои е имплементиран консоцијалниот модел на демократија, односно во Кралството Холандија (глава 4), Кралството Белгија (глава 5), Швајцарската конфедерација (глава 6), како и Босна и Херцеговина (глава 8). Во секоја од овие глави, авторот поблиску ја определува уставно-правната рамка во секоја од државите, го разработува соодветниот изборен, како и соодветниот партиски систем, при што на крајот тој се занимава и со прашањето на односот помеѓу овие два система во секоја од конкретните држави. На темелот на добиените сознанија, авторот извлекува конкретни и општи заклучоци кои како сознанија имаат соодветна применливост и во други поделени општества во кои се имплементираат консоцијалните принципи. Во оваа смисла, натамошна елаборација на оваа важна тема авторот прави во седмата глава, во која на темелот на изнесеното во претходните глави, изнесен е компаративен преглед на влијанието на изборниот систем врз партискиот систем и формирањето на владата на големата коалиција во холандскиот, белгискиот и швајцарскиот консоцијален модел. Во оваа смисла, според авторот, независно од фактот што секој од примерите може да се анализира партикуларно, сепак постојат определени закономерности кои се однесуваат на двата важни аспекта на консоцијалната демократија. Имено, според авторот, во трите држави релативно рано има промена на изборниот модел од мнозински во пропорционален, при што иако има долгогодишна примена на овој модел, не постојат сериозни тенденции за негова промена затоа што, како што подвлекува авторот, тој продолжува да овозможува адекватна политичка преставеност.

На темелот на сите добиени теоретски и практични сознанија, авторот во деветтата глава попрецизно се осврнува на изборниот и партискиот систем на Република Македонија, кој претставува клучен дел во докторската дисертација. Во оваа смисла, тоа се постигнува преку воведниот дел во кој е изложен осврт на можната консоцијална и институционална основа на која почива Република Македонија, која, според авторот, се огледа во фактот што во извршната власт мора да се вклучат политички претставници на албанската заедница; принципот на правична и соодветна застапеност; како и фактот дека локалната самоуправа е темелна вредност на уставниот поредок. Во оваа деветта глава, авторот дополнително се занимава со прашањето на развојот на македонскиот изборен модел почнувајќи од мнозинскиот, преку паралелниот сè до денес присутниот пропорционален изборен модел. Консеквентно на востановената методологија на дисертацијата, следува темелен осврт на македонскиот партиски систем по што темелно е изложен делот за меѓусебната интеракција на изборниот и на партискиот систем во Република Македонија.

Во заклучокот, авторот сублимирано ги презентира своите општи и посебни согледувања до кои тој дошол при истражувањето на предметот на докторската дисертација. Заклучните согледувања и препораките за развој се базираат на длабока

теоретска и емпириска анализа. Во заклучокот се содржани крајните согледувања на авторот во форма на препораки и решенија за надминување на определени проблеми, во што се состои научниот придонес на оваа докторска дисертација.

На крајот од докторската дисертација се наоѓа пописот на користена домашна и странска литература.

Предмет на истражување на оваа докторска дисертација се карактеристиките на изборните и партиските системи во земји со консоцијална демократија.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата – Прашањето за карактеристиките на изборните и партиските системи во земјите со консоцијална демократија е актуелно во Република Македонија по 2001 година, кога беа воведени елементи на консоцијална демократија. Објавени се трудови кои се однесуваат на изборните системи, на партиските системи и на консоцијалната демократија, но оваа докторска дисертација претставува досега единствен труд во кој е содржана сублимирана анализа на врската меѓу типот на демократија и партиските и изборните системи.

Применети методи – Во дисертацијата се користени повеќе научни методи, вклучувајќи анализа, синтеза, статистички методи, индукција, дедукција, дескриптивен и компаративен метод.

Резултати од истражувањето – Авторот констатира дека Република Македонија не е консоцијална демократија во вистинска смисла на зборот бидејќи не постои обврска владата да има форма на широка коалиција составена од сите сегменти, бидејќи не постои правото на вето, а бадинтеровиот принцип (двојното мнозинство, н.з.), не може да се толкува како вето во потполна смисла на зборот; како и поради фактот што сегментите во Република Македонија не егзистираат во дефинирани автономни единици. Низ призма на споменатото, авторот заклучува дека македонскиот политички систем „лавира“ помеѓу елементите на вестминисерскиот (парламентарниот) и консоцијалниот (консензуалниот) модел на демократија, односно тој претставува хибрид на мнозинска и на консоцијална демократија. Што се однесува до партискиот и изборниот систем, според авторот, Република Македонија не беше изложена на партиски или изборен инженеринг на начин да се охрабрат надконфесионални и наднационални политички партии. Авторот потенцира дека пропорционалниот модел е најсоодветен за Република Македонија.

II. Оцена на докторската дисертација

Докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Амбараков под наслов „Карактеристики на изборните и партиските системи во земјите на консоцијална демократија“ (англ. Characteristics of the electoral and the party systems in the countries of a consociational democracy) претставува самостоен научен труд во кој на академски прифатлив начин се елаборира актуелна, значајна и извонредно комплексна материја.

Авторот успешно одговорил на поставените истражувачки задачи.

Докторската дисертација методолошки, јазично и терминологски ги исполнува критериумите на научноистражувачки докторски труд.

Материјата во трудот е презентирана избалансирано, според еден логичен редослед, а ставовите на кандидатот се презентирани на едноставен и јасен начин. Јазикот на кој пишува е академски, а истовремено лесно читлив и разбирлив, додека начинот на цитирање на правните извори и на користената литература е во согласност со современите стандарди на академско пишување.

Аналитичката рамка поставена во истражувањето ги следи актуелните тенденции од областа на партискиот и на изборниот систем, а применетата методолошка рамка обезбедува релевантност и издржаност на сознанијата презентирани во докторската дисертација. Имено, трудот се одликува со соодветен пристап кон третиралиот проблем и опфаќа обработка на сите релевантни аспекти, издржана аргументација и илустрација на релевантните факти. Ваквиот пристап на кандидатот кон изготвувањето на докторската дисертација е надополнет со коректно користење на обемна странска научна и стручна литература од најнов период. Изразеното критично размислување, базирано на сеопфатна анализа, како и емпириското истражување ѝ даваат посебен квалитет на докторската дисертација. И на крајот, дисертацијата претставува солидна основа за идни истражувања во оваа област, што претставува несомнена потврда за нејзината научна вредност.

III. Исполнетост на законските услови за одбрана на трудот

Кандидатот пред одбраната на докторскиот труд ги објавил следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. **Ambarkov, Nikola (2014)** 'Republic of Macedonia, consociational (consensual) enough? –An evaluation of the Macedonian political system through the ten Lijphart's criteria for distinguishing majoritarian from consensus model of democracy.' In *Iustinianus Primus Law Review*, № 08 • volume V • Winter 2014
2. **Ambarkov, Nikola (2014)** 'Candidat Selection and MPs Behavior Under Mixed Member Electoral Systems in Crossnational Analysis.' In *Iustinianus Primus Law Review*, № 09 • volume V • Summer 2014
3. **Амбарков, Никола (2014)** „Двојазаичноста во украинското општество, пречка или предизвик во изградбата на моноцентрична украинска нација“, во Списание на научни трудови од *Петтата меѓународна научна конференција Дијалої: Исток-Запад*, Vol. 1 5/2014: 7-10 стр. (труд објавен во зборник од меѓународен научен собир со меѓународен програмски/организационен одбор).
4. **Амбарков, Никола (2014)** „Функционалноста на македонскиот изборен модел како претпоставка за поуспешно консociјативно споделување на власта во Република Македонија“, во Зборник на трудови од *Прва меѓународна научна конференција, Овдештвеније ѓромени во глобалниот свет*, 11-13 Септември, Штип, Vol 2, стр 627-645. (труд објавен во зборник од меѓународен научен собир со меѓународен програмски одбор).

IV. Заклучок и предлог

Врз основа на изнесената анализа и оцена, Комисијата оценува дека докторската дисертација е резултат на самостојна научна работа. Таа претставува

солидно изработен научен труд кој е во согласност со стандардите за изработка на самостојни научни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска регулатива и актите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Оттука, Комисијата за оцена на докторската дисертација, со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои овој Извештај и позитивната оценка на трудот и да формира Комисија за одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Амбараков под наслов „Карактеристики на изборните и партиските системи во земјите на консоцијална демократија“ (англ. Characteristics of the electoral and the party systems in the countries of a consociational democracy).

Комисија

Проф. д-р Гордана Силјановска Давкова, с.р.

Проф. д-р Рената Дескоска (ментор), с.р.

Проф. д-р Марика Ристовска, с.р.

Проф. д-р Зоран Илиевски, с.р.

Доц. д-р Александар Спасеновски, с.р.

Рецензија

За оцена на докторската дисертација „Трговското друштво и поединецот, нивните меѓусебни односи и влијанија“ од М-р Јана Цветковска - Трајанова, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје

На 11.12.2008 година, кандидатката м-р Јана Цветковска - Трајанова поднесе пријава до Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, за изработка на докторска дисертација со наслов „Трговското друштво и поединецот, нивните меѓусебни односи и влијанија“.

За ментор на докторската дисертација, кандидатката го предложи проф. д-р Милан Недков. Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје на седницата одржана на 22.12.2008 година, формираше Комисија за оцена на подобноста на кандидатката м-р Јана Цветковска - Трајанова и темата за докторска дисертација со наслов „Трговското друштво и поединецот, нивните меѓусебни односи и влијанија“, определена од кандидатката, во состав: д-р Милан Недков, редовен професор, д-р Тито Беличанец, редовен професор и д-р Елена Градишки - Лазаревска.

По известувањето и барањето на менторот дека е завршена менторската фаза за изработка на докторската дисертација, на предлог од менторот, Институтот за деловно право и економски науки му предложи на Наставно-научниот совет состав на Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација. Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 27.11.2014 година, го усвои предлогот и ја формира Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација, во состав: д-р Милан Недков, редовен професор, д-р Тито Беличанец, редовен професор, д-р Тодор Каламатиев, редовен професор, д-р Димитар Гелев, редовен професор и д-р Владимир Кандикјан, редовен професор.

Комисијата со внимание ја прочита и ја оцени докторската дисертација на кандидатката м-р Јана Цветковска - Трајанова и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I

Цел, предмет и содржина на трудот

Еден од основните мотиви за избор на темата: **„Трговското друштво и поединецот, нивните меѓусебни односи и влијанија“** (Organisational Behaviour) е релативно малиот број на стручни, а пред сè научни публикации во областа и недостаток од правна рамка за уредување на овие односи во Република Македонија. Не помала причина е и значењето на оваа проблематика за односите и меѓусебните влијанија меѓу трговските друштва и поединците кои секојдневно се воспоставуваат во конфликтна или проспективна димензија. Овие односи го актуелизираат и прашањето за социјалната функција на трговските друштва и нивната импликација пошироко во општествената

заедница. Оваа проблематика сè повеќе добива во актуелност и во меѓународни рамки заради што е нормирана во бројни меѓународни акти.

Концептот на односите и влијанијата помеѓу трговските друштва во *ионаџамоиниоџи* *џексий: друшћивоџио*) и поединците особено се гледа низ интеракциите помеѓу структурата и работењето на друштвото, процесот на управувањето и влијанието на човечките ресурси на работното место. Кога станува збор за "organisational behaviour" треба да се истакне дека оваа тема е доста широка и има голем број на внатрешно поврзани фактори кои влијаат врз однесувањето и перформансите на вработените дел од друштвата. Оттука произлегува и значењето на меѓусебната поврзаност и интеракција меѓу вработените и друштвата со цел зголемување на ефективност на друштвата.

Заради различното сфаќање на поимот "organisational behaviour", најнапред се дефинира поимот, при што посебно се имаат предвид природата, значењето, влијанието и интердисциплинарниот пристап кон анализирање на концептот на "organisational behaviour". Концептот на "organisational behaviour" не го опфаќа менаџментот во целина, туку се однесува на пристапот на менаџментот и управувањето со друштвата од аспект на нивната организациона поставеност. Во релевантната литература се истакнува дека "organisational behaviour" ги опфаќа интегрално:

- ◆ однесувањата на луѓето;
- ◆ процесот на управување;
- ◆ концептот на организациска поставеност на друштвото во кое се одвива процесот на управување;
- ◆ процесите кои се одвиваат во друштвото и извршувањето на работата;
- ◆ интеракциите со надворешната околина чиј составен дел е друштвото.

Во оваа насока треба да се истакне важноста од зголемена продуктивност преку ефективно управување со човечките ресурси, како и нивна лојалност и вклученост во друштвото што придонесува за постигнување на максимална ефективност на друштвата.

Понатаму во трудот се разгледуваат и различните теориски пристапи кон внатрешната организација на друштвата, преку компаративен преглед на различните теоретски пристапи, со цел да се согледаат нивните карактеристики. Особен акцент се става на статусот на поединецот во организацијата на друштвото почнувајќи од аспектите на негово однесување, преку анализа на различни пристапи и теории кои ја анализираат оваа проблематика, со осврт и на индивидуалните разлики на поединците, а особено: нивната позиција, однесување, природата на учење и процесот на учење итн.

Предмет на анализа се и општите прашања за внатрешните групи, нивните облици, развој и зрелост како една од најзначајните карактеристики на животот во едно друштво. Тежиштето на проучувањето е ставено на причините за конфликтите меѓу групите и улогите кои поединците ги имаат во конфликтите. Посебно се проучени меѓусебните односи во групите, односно интеркацијата помеѓу членовите, нивната меѓусебна комуникација и однесувањето. Ова е од особена важност за да се утврдат факторите кои влијаат на нивното однесување и ефективност што е секако и еден од основните предуслови за успешност на целокупната организираност на друштвото. Во тој контекст понатаму, проучувани се и моделите на комуникација, а пред сè однесувањето на поединците во групите со цел да се донесе заклучок за тоа кои групи би биле најнефективни за успешност на друштвото како целина. Групите и тимското работење не можат да

бидат анализирани без анализа на нивниот антоним Ѓ лидерството, односно лидерите кои се јавуваат како суштински дел од мозаикот на друштвото, со цел поуспешно координирање на групите. Многу е тешко да се генерализира поимот на лидерство, но сепак во една општа конотација под лидерство може да се подразбере односот преку кој еден човек влијае на однесувањето и постапките на другите луѓе. Концептот на лидерство претпоставува посебна, соодветна, форма на однесување со цел што поефективно да се влијае врз другите луѓе и групите. Затоа, во трудот посебно место се издвојува на значењето на лидерството, односот меѓу лидерството и управувањето, аспектот на менаџирање кое обезбедува лидерство, како и на основните форми на лидерски односи и нивното влијание. Осврт е даден и на различните пристапи околу лидерството, а особено на лидерството како бихевиористичка категорија, задржувајќи се притоа на моделите на лидерство кои се применуваат при различна организациона поставеност, вклучувајќи ги пред сè македонските трговски друштва.

Во проучувањето на концептот на "organisational behaviour" се задржуваме и на стратешките цели, насоки и вредности на организационата поставеност на друштвата. Во трудот се обработени и процесите според кои се засноваат внатрешните односи во рамките на едно друштво. Битно е да се истакне дека самото друштво и неговите членови се пред сè водени од мотивирачките фактори, и тоа првенствено од оние што го мотивираат работникот да работи. Притоа, посебен акцент е ставен и на проучувањето на мотивацијата преку разработка на различните теории и модели, како и влијанијата кои ја стимулираат неа. Во понатамошната разработка на процесите е даден осврт и на задоволството од работата, а пред се на природата и значењето на задоволството од работата, како и димензиите низ кои што се оставарува тоа задоволство, истакнувајќи ја важноста вработените да бидат среќни и задоволни со цел придонесот кој ќе го дадат во организацијата да биде нивниот максимум. Во непосредна врска со ова е и стресот на работното место, како еден од демотивирачките аспекти и важен фактор кој влијае на улогата, а пред се на интегрирањето на вработените во друштвото и нивното вклучување во управувањето со него. Среќен и продуктивен вработен е претпоставка за ефективно друштво при што успехот е неминовен.

Во трудот е разработен и процесот на делегирање како битна карактеристика на организационата поставеност на друштвото. Преку ефективниот процес на делегирање особено се истакнува важноста на процесот на креирање на посебни односи меѓу менаџерите и извршителите се со цел поефикасно извршување на работата. Особен акцент е ставен врз придобивките од делегирањето и умешноста според која тоа се спроведува, поврзувајќи го и стресот на работното место, во позитивна конотација. И секако, како еден од можеби најважните процеси на кои се посветува особено внимание е процесот и карактеристиките на ефективна контрола во друштвото, како значаен инструмент со кој се следи успехот на остварувањето и исполнувањето на поставените цели во друштвото.

Со не помало внимание, елаборирани се и можностите за подобрување на перформансите на внатрешната организација како една нормална насока на развој на друштвото. Особено внимание е посветено на концептот на новото друштво, осврнувајќи се на претпоставките за таквиот нов концепт, а се разбира имајќи го предвид претходно изложеното. Притоа, во овој дел се истакнуваат процесите на мотивација, како и организационата структура на друштвото. Во континуитет се елаборира важноста на внатрешната организација, нејзиното значење, а особено во корелација со организационата поставеност на друштвото и нејзиното влијание врз културата и различните ефекти на односите во друштвата. Осврт е даден и на моралот и лојалноста на вработените, како и на односите кои ја истакнуваат лојалноста, како особено битни елементи на друштвото.

Во овој контекст посебно внимание е посветено и на конфликтот во друштвото како неизбежен сегмент од неговиот живот. За таа цел е даден осврт на значењето на конфликтот и различните гледишта кои постојат за него како поим, обработувајќи ги и можните извори на конфликти, како и стратегиите за нивно решавање и управување.

Понатаму се укажува и на значењето на развојот на управувањето и ефективност на друштвото, истакнувајќи ја притоа важноста на ефективното управување, со посебен акцент на интегрираниот модел кој се заснова на основните теории на менаџментот, однесувањето на поединците во друштвото и на опкружувањето во кое друштвото работи. Во овој контекст особено се нагласува и важноста на едукацијата, обуката и развојот на менаџментот, на вработените, како и на процесот и методите на оценка на организациската ефективност на друштвото.

И покрај тоа што предмет на истражувањето се трговските друштва и поединците во нив, во трудот е направен осврт и на законите кои ги регулираат јавните институции и администрација. Имено, бројни институти се уредени со Законот за вработените во јавниот сектор и Законот за административните службеници и тие претставуваат интересен предмет за обработка имајќи предвид дека регулираат правни институти кои не се споменуваат во Законот за трговските друштва, ниту пак во Законот за работните односи, а се предмет на проучување на овој труд.

На крајот од трудот е даден и кус осврт на правната рамка и законодавството на нашата земја кое ги уредува правата од работните односи вклучувајќи ги и импликациите од нивната примена, со насоки за подобрување.

Значи, во трудот се проучуваат и се анализираат сите претходно наведени аспекти со цел да се укаже на лошата и добра практика, како и на недостатокот на правните регулативи или прописи кои треба да бидат правна рамка, основа, на воспоставувањето на современото трговско друштво, кое покрај деловната, економската, треба да ја остварува социјалната, и пошироко, и општествената функција. Посебно се укажува на усогласеноста на македонското законодавство со бројните документи на меѓународните организации како што се Меѓународната организација на трудот (МОТ), Светската трговска организација (СТО), на ОЕЦД, а пред сè документите на *aquis communiteries* на Европската унија.

Трудот „Трговското друштво и поединецот, нивните меѓусебни односи и влијанија“ од м-р Јана Цветковска - Трајанова е напишан на 342 страници компјутерски обработен текст, со вклучени слики и табели, придружени со содржина, библиографија и заклучни согледувања.

При цитирањето се користени 253 фусноти. При изработката на трудот се користени 198 библиографски единици, 25 закони и подзаконски акти и 6 интернет - извори, кои се соодветно цитирани во текстот на трудот.

Докторската дисертација се состои од апстракт и девет дела од кои првиот се однесува на цели, предмет и користена методологија, а последните три дела се заклучни констатации, користена литература и закони. Секој дел има повеќе сегменти кои разработуваат различни аспекти од секој дел.

II

Методологија на истражувањето

Во поглед на методологијата на истражувањето, во основа се користени општите научни методи што го карактеризираат дескриптивно-аналитичкиот карактер на истражувањето. Посебно место во примената на истражувачките методи имаат следните научноистражувачки методи:

Дескриптивниот метод - кој се користеше за детално опишување на поставеноста на друштвото и поединецот како и нивните меѓусебни односи и влијанија, имајќи ја притоа предвид меѓународната литература и прописи како и нашата законската регулатива во која се разработени, или треба да бидат обработени овие поими.

Компаративно - правниот и нормативно - правниот метод се користеше како неопходен заради презентирање на регулативата на Европската унија и презентирање на споредбен приказ и анализа на друштвото и поединецот во определени држави, а во однос на Република Македонија, со цел да се добијат релевантни индикатори што го детерминираат пристапот кон ова прашање.

Каузален метод - се користеше со цел да се согледа причинско-последичниот однос помеѓу друштвото и поединецот и нивната поставеност и обработка во законската регулатива која се однесува на оваа материја и практичните импликации од нејзината имплементација.

Методот на синџеза беше применуван за да се сублимираат сознанијата кои произлегуваат од компаративната анализа на домашната регулатива во однос на меѓународната легислатива која се однесува на друштвото и поединецот. Овие сознанија можат да дадат јасна и објективна препорака за подобрување на постоечката легислатива која ја уредува оваа материја во Република Македонија.

Во разработката на теоретските аспекти на дисертацијата, генерално се применуваше *методот на системска критичка презентација*.

III

Сознанија и констатации од значење**за утврдување на оценката на докторската дисертација**

(1) Темата на докторската дисертација е многу јасно и во целост утврдена; лапидарноста што е карактеристика на целиот текст на докторската дисертација наведува на заклучок, кога површно се чита текстот, дека е целосна во тематски поглед. Треба отворено да се каже дека ние во Македонија малку ја познаваме и далеку сме од тоа да ја освоиме темата за “управување со човечките ресурси”. Може да се каже дека темата за “управување со човечките ресурси” штотуку почнува да рти на почвата на изучувањето на функционирањето на трговските друштва. Токму затоа авторот на докторската дисертација има како основна цел, со работата на докторската дисертација, да создаде научна платформа за идно проучување и евентуално и научно етаблирање студии на “управување со човечките ресурси”. Со право се смета дека не е доволно изучувањето на правните аспекти на односите во трудот за општество кое го минало патот на реставрација на капитализмот.

Во овој општ кадар може да се смета за сосема прифатлив пристапот кон проучувањето што го избрала кандидатката. А тоа е, стожерни точки на проучувањето на темата за човечките ресурси

во трговските друштва да бидат прашањата (а) регрутманот на работната сила во трговските друштва и (б) користењето (ангажирањето) на купената / најмената работна сила за создавање на добра и услуги за задоволување на општествените потреби. Околу овие две кардинални прашања од темата за човечките односи е артикулирана и собрана свекупната расправа, па и во еден поширок контекст како што е случајот во докторската дисертација. Несомнено овие прашања ја чинат срцевината на темата за односите во трговските друштва. Несомнено, овие прашања ја чинат содржината за човечките односи видена низ визурата на односот на капиталистот и наемните работници. Токму таквиот приод и овозможи на м-р Јана Цветковска - Трајанова многу скрупулозно да ги обработи не само неколкуте кардинални прашања од значење за обработка на темата, но и во детали барем да ги наведе, или спомене множеството прашања кои се во врска со двете кардинални прашања на темата. Таквиот пристап ја доведе до тоа одделни прашања да останат само регистрирани во докторската дисертација. Но и тоа има смисла, бидејќи ја посочува полната содржина на темата. Не може тоа да се смета за некорисно и непотребно.

Но да се разбере во целост пристапот на кандидатката при определување на темата за обработка на “управувањето со човечките ресурси”, како и при обработката на одделни прашања, како и одделни гледишта, треба да се има во видно поле еден многу релевантен факт. Кандидатката, како и многу други наши истражувачи, го избрала пред сè американскиот пристап во проучувањето на човечките ресурси, како и нивната практика на остварување во американското општество. Имено, американскиот модел на истражување на односите меѓу капиталистите и наемните работници ѝ се наметнал со блескава очигледност како со оглед на обемната литература, така и со забележливите научни резултати во истражувањето на човечките ресурси во трговските друштва. Нема никаков интерес да се оствари барем основен увид во изучувањето на човечките односи во трговските друштва во европските земји, особено во Франција и Германија. Се смета дека во Европа истражувањето на постојните односи е редуцирано на поддршка и следење на респективната научна мисла во Соединетите Американски Држави. Јазикот на фактите, меѓутоа, е поинаков. Имено, во европските земји има значајни врвици по кои се движи научната мисла, многу поинакви од американските и треба да се рече многу свежи идеи во доменот на изучувањето на односите на капиталистите и наемните работници, од тие кои се јавуваат во Соединетите Американски Држави. Не може да се оспорува малку или повеќе знајниот придонес на европската научна мисла во фонд за сознанија за човечките односи. Накусо, во европската научна мисла за човечките односи во трговските друштва не е се епигонство, иако тоа го има во изобилство. Речиси и нетреба да се регистрира појавата на многу нови и свежи идеи за човечките односи за време на студентските и работнички немири во Франција и делумно во Германија, иако следени со еуфорија во моментот на нивното јавување, по 1968 година тие полека преминаа во заборав. Но, факт е дека дел од тие и денес служат како инспирација во доменот на учеството на работниците во управување и изразување на нивното мислење на работното место.

Кај младите постои и јазична пречка, бидејќи тие не ги познаваат европските јазици со исклучок на англискиот.

(2) Не може да се спори фактот дека истражувањето на човечките ресурси во трговските друштва ја има работната сила како квинтесенција. Под капата на терминот работна сила вообичаено се сместува целокупноста на физичките и духовни способности содржани во човекот кои тој ги става во движење кога произведува употребни вредности од било кој вид. Трошењето на работната сила може да биде посматрано од два многу значајни агли: од една страна, тоа се изразува во употребни вредности кои со трудот се произведуваат и им служат на луѓето за задоволување на нивните потреби, и од друга страна, во секое стоково стопанство со трошење на работната сила се

создава определена маса на нова вредност. Токму во тоа е и содржано јавувањето и постоењето на витален интерес на капиталистите за купување и трошењето на купената / најмената работна сила. Капиталистот, отаде, е примарно заинтересиран да купи работна сила што е квалификувана да се вклучи во процесот на производството и која може да произведува добра и услуги за задоволување на потребите на општеството. Тој факт е многу значаен бидејќи го наведува и поттикнува наемниот работник поинтензивно, ефективно и успешно да ја троши наемната работна сила. Такво очекување се јавува и кај капиталистите, но истовремено се создава и обврска кај наемните работници за поинтензивно и ефективно трошење на работната сила.

Употребната вредност на работната сила се состои во можноста таа да се користи, да се ангажира и да се троши во производство на добра и услуги од различен вид. Капиталистот ја купува работната сила за да може да ја употребува во процесот на производство што самиот го организира и води. Вредноста на работната сила се определува како вредноста на секоја друга стока со работното време што е потребно за производство и репродукција на таа специфична стока. Купопродажбата на работната сила во фазата на прометот се одвива во согласност со законот на вредноста. Капиталистот ја плаќа вредноста на работната сила и ја купува нејзината употребна вредност; работникот добива полн износ на вредноста на стоката што ја продава, а капиталистот го стекнува правото да ја користи употребната вредност на работната сила. Со тоа кругот на трансакција се затвора.

Во договорот за работа е определена само обврската на работникот да му ја предаде на капиталистот купената работна сила, со што капиталистот стекнува право купената работна сила да ја користи согласно своите потреби во процесот на производство. Правото на капиталистот е речиси неограничено додека трае договорот за работа. Може слободно да се рече дека тука некаде настанува потребата од статуирање на темата за “управувањето со човечките ресурси” во трговското друштво.

(3) Врз основа на различни правни процедури во друштвото се вклучуваат две основни групи на луѓе: а) управувачите со друштвото, инклузивно и вложувачите на капитал во друштвото и б) наемните работници. Кога се зборува за управување со човечките ресурси во трговското друштво пред сè се имаат во предвид наемните работници.

Управувачите на трговското друштво, при што тука се вклучени и таканаречените лидери кои по правило немаат статус на управувачи од било кој вид во трговското друштво, но можат да бидат носители на големо влијание и моќ во трговското друштво. Управувачите стекнуваат положба во трговското друштво врз основа на договорот за друштвото. Слободно зборувајќи тие вршат управувачки овластувања без контрола, со исклучок на императивните закони од социјалната сфера. Тие се одговорни за целината на добрата со кои работи и управува друштвото и се одговорни за нивниот интегритет. Со друштвото управуваат било индивидуално, било во рамките на орган на управување.

Наемните работници во трговското друштво се вклучуваат врз основа на договорот за работа. За разлика од управувачите, и се разбира од лидерите на друштвото, тие по основ на договорот за работа не учествуваат во правните структури на друштвото. Поинаку речено, тие врз основа на договорот за работа не стануваат членови на друштвото, односно не се во членски однос со друштвото. Наградувањето на наемните работници не зависи од економските резултати на трудот. Во тоа е суштествената разлика во наградувањето помеѓу управувачите и наемните работници. Понатаму, наемните работници, како во индивидуалното претпријатие, така и во претпријатието со кое се управува на менаџерски начин, се подредени на управувачите, поточно тие

се подредени на хиерархиска власт на управувачите. Всушност, постои заштитно законодавство, со цел наемните работници да бидат заштитени од грубите злоупотреби на власта на управувачите (минимални плати, утврдување на услови под кои се користи работната сила, правото на изразување на мислење итн.).

И денеска со право се смета дека во претпријатието нема единствен интерес, туку два интереса кои се интереси на двете доминантни групи во претпријатието: таа на вложувачите на капиталот и таа на наемните работници. Карактеристика на овие интереси е тоа што тие не се конвергентни, напротив, тие најчесто се антагонистички и / или повеќе конфликтни. Но и нашиот законодавец преферираше овие конфликти на интереси во трговските друштва да ги третира само како епифеномени кои треба да добијат диференциран институционален одговор. Не треба да се докажува дека конфликтноста на интересите меѓу двете доминантни групи во трговските друштва и денес има битно влијание врз можноста за рационално управување со човечките ресурси.

(4) Уште еден факт има суштествено влијание, може да се рече ја детерминира можноста за остварување на идеата за “управување со човечките ресурси”. Тоа е фактот дека македонските претпријатија во основа и денес се управувани на автократски начин. Овој модел на управување е доминантен не само во фамилијарните претпријатија, туку и во претпријатијата со кои се управува менаџерски. Во фамилијарните претпријатија ваквата власт произлегува од правото на сопственост, т.е. од концепцијата за претпријатието како наменет имот, па, оттаму, и сфаќањето дека во ваквите претпријатија управувачите ја вршат својата “работа” на апсолутен начин, додека во менаџерски организирани претпријатија автократската власт произлегува од техничките аспекти на организацијата и функционирањето на овој вид претпријатија.

Во европските земји е правен обид за замена на автократскиот модел на управување, а супститутот на демократски модел би бил модел кој би бил “подемократски” од автократскиот. Напуштањето на автократскиот модел и воведување на “подемократски” модел во управувањето со претпријатијата се покажа како неуспешен. Навлегувањето на наемните работници во зоните на управувањето се исправи на патот на реформите како несовладлива пречка, т.е. капиталистичкиот начин на производство. Германското искуство како исклучок не го демантира претходниот закон. Сите идеи за реформи на капиталистичкото претпријатие со кое се управува автократски тргнуваат од тоа дека претпријатието не треба да остане место каде наемните работници ќе работат, туку се повеќе станува погодно место што ќе го овозможи нивниот личен развој.

(5) Значаен проблем за разграничување се јавува во врска со трудовото право, за кое може да се рече дека одамна е цврсто етаблирано во правниот, односно правните системи во европските земји. Се смета дека законите за трудот треба да ги регулираат и новите прашања кои во областа на трудот се јавуваат во последните децении. Општо познат факт е дека групирањето на правните гранки и воведувањето, односно исклучувањето на одделни дисциплини од правниот систем се диктирани исклучиво од политички моменти, кои се решавачки за промените во правниот систем. Посебна гранка или посебен предмет влегува во правниот систем заради политичкото значење што тој го има во определен момент. Сè зависи од тоа какво значење општеството им придава на определени општествени односи. Случајот со потребата од воведување на нов предмет во правните студии кои би се однесувале на “управувањето со човечките ресурси”, покрај трудовото во правните студии, го диктираат такви политички околности како што се реставрацијата на капитализмот, воведувањето на пазарна економија, заснована на приватната сопственост и дејствувањето на законот за вредноста. Егзистенцијата на трудовото право воопшто не е доведена во прашања, бидејќи со трудовото право се регулира правната положба на работниците, треба да се

рече на наемните работници во процесот на трудот. Трудовото право има многу јасно определена и стабилна материја на регулирање, и покрај тоа, во сегашната фаза на јавување на можноста на нова дисциплина во правните студии има империалистички аспирации наспрема новата дисциплина со која се зафаќа дел од односите во трговските друштва, а се однесуваат на позицијата на наемниот работник во процесот на трудот.

(6) Делата што ја чинат библиографската основа на темата на дисертацијата, барем релевантните не се само набројани, туку се и обработени. Во многу широк дијапазон се претставени, прикажани, основните гледишта на авторите. Но во настојувањето, што е импресивен факт, да се изнесе најширок можен спектар на гледишта по прашања коишто се предмет на обработка во литературата, кандидатот како да се воздржува секогаш, или барем кога се работи за прашања од најкрупно значење за темата на дисертацијата, да го изнесе своето мислење или направи коментар на многу широка лепенка на прашања кои се проучуваат во докторската дисертација. Токму отсуството на расправа и коментар, кои се толку потребни за живост на текстот, текстот на дисертацијата остава впечаток на “сувост”, па дури изгледа како да има празнини. Меѓутоа, отсуството на расправа и коментар е супституирано со извонредна скрупулозност на прикажување на релевантните гледишта содржани во користената литература. Секако, тоа е само за себе голема вредност во обработката на темата на докторската дисертација.

(7) Кандидатката со впечатлива акрибија ја користи литературата, ги прави фуснотите и ги користи цитатите со многу совесност. Во излагањето на темата на дисертацијата има консекутивност, не е како што понекогаш во дисертациите се среќаваат ситуации на неповрзаност, без тематска кохезија. Овој текст е многу плаузибилен за читање и анализа. Надвор од секако сомневање е фактот дека кандидатката поседува знаење потребно за создавање на научното дело.

Патем да го споменеме извонредното познавање на македонскиот книжевен јазик.

IV

Заклучок и предлог на Комисијата

Врз основа на горенаведените констатации, Комисијата заклучи дека трудот „Трговското друштво и поединецот, нивните меѓусебни односи и влијанија“ во целост ги исполнува законските и научните стандарди својствени за квалитетна докторска дисертација. Оттаму, Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” да го усвои извештајот и да ѝ овозможи на м-р Јана Цветковска - Трајанова да пристапи кон јавна одбрана на докторскиот труд.

К о м и с и ј а

Проф. д-р Милан Недков, редовен професор с.р.

Проф. д-р Тито Беличанец, редовен професор с.р.

Проф. д-р Владимир Кандикјан, редовен професор с.р.

Проф. д-р Тодор Каламатиев, редовен професор с.р.

Проф. д-р Димитар Гелев, редовен професор с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ ОД ОБЛАСТА СТРУКТУРНА И ФАРМАЦЕВТСКА ХЕМИЈА НА ИНСТИТУТОТ ЗА ХЕМИЈА ПРИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје/ Природно-математички факултет/Институт за хемија, објавен во весникот „Нова Македонија“ на 22.12.2014 год. и „Коха“ на 20.12.2014 год., за избор на еден насловен доцент по група предмети од областа на структурната и фармацевтската хемија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-2258/2, донесена на 29.01.2015 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: акад. Глигор Јовановски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје (во пензија), проф. д-р Марина Стефова, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје и проф. д-р Петре Макрески, вонреден професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) структурна и фармацевтска хемија, во предвидениот рок се пријави само кандидатот д-р Ѓорѓи Петрушевски.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот Ѓорѓи Петрушевски е роден на 16.7.1982 година, во Скопје. Средното образование го завршил во гимназијата „Никола Карев“ во Скопје во 2001 година. Со високо образование се стекнал на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на Институтот за хемија. Дипломирал на насоката аналитичко-структурна хемија на 19.1.2006 година, со просечен успех 9,42.

Во учебната 2006 година се запишал на втор циклус (магистерски) студии на Институтот за хемија при ПМФ во Скопје. На 13.11.2009 година го одбранил магистерскиот труд на тема: КРИСТАЛНА СТРУКТУРА, ПОЛИМОРФИ И СОЛВАТИ КАЈ ФАРМАЦЕВТСКИ АКТИВНАТА СУПСТАНЦИЈА НАТРИУМ ВАЛПРОАТ. Студиите ги завршил со просечен успех 10,00.

Докторската дисертација ја пријавил во март 2011 година на Институтот за хемија при ПМФ во Скопје. Дисертацијата на тема: ИЗУЧУВАЊЕ НА ПСЕВДОПОЛИМОРФИЗМОТ И СТАБИЛНОСТА ВО ЦВРСТА СОСТОЈБА НА НЕКОИ ОПИЈАТНИ АЛКАЛОИДИ СО ВИБРАЦИОНА СПЕКТРОСКОПИЈА И СО ТЕРМИЧКА АНАЛИЗА ја одбранил на 29.11.2013 година, пред Комисија во состав: акад. Глигор Јовановски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје (во пензија), проф. д-р Гордана Богоева-Гацева, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, проф. д-р Бранко Каитнер, редовен професор на Природословно-математичкиот факултет, Свеучилиште во Загреб, Р. Хрватска, проф. д-р Љупчо Пејов, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје и проф. д-р Петре Макрески (ментор), вонреден професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје. Со тоа, кандидатот се стекнал со научниот степен доктор на хемиски науки.

Д-р Ѓорѓи Петрушевски од јуни 2008 год. е вработен во АЛКАЛОИД АД – Скопје, во Институтот за истражување и развој, а моментно е раководител на Лабораторијата за

предформулација. Тој раководи и со потсекторот за анализа на нови материјали, т.е. суровини кои за првпат влегуваат во практична употреба во рамките на развојните активности што се спроведуваат во компанијата.

Од светските јазици, кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Од јануари 2006 до јуни 2008 година, д-р Ѓорѓи Петрушевски бил ангажиран како демонстратор на Институтот за хемија при ПМФ. Во рамките на своите задолженија ги има водено лабораториските вежби по предметите: *Физичка хемија* (студии по хемија, насока: аналитичка-биохемија), *физичка хемија* (студии по биологија, насока: биохемија и физиологија), *огбрани појави од електрохемија* (студии по хемија, насока: применета хемија), *основи на неорганската хемија* (студии по хемија, насоки: применета хемија и наставна), *систематика на елементите* (студии по хемија, насоки: применета хемија и наставна), како и лабораториските вежби по предметот *хемија* за студентите од Шумарскиот факултет во Скопје. Исто така, д-р Петрушевски ги има водено и нумеричките вежби по предметите: *кристалохемија* (студии по хемија, насока: применета хемија), *структура на молекули* (студии по хемија, насока: применета хемија), *основи на неорганската хемија* (студии по хемија, насоки: применета хемија и наставна) и *систематика на елементите* (студии по хемија, насоки: применета хемија и наставна).

Научноистражувачка дејност

Д-р Ѓорѓи Петрушевски досега има објавено вкупно 13 научни трудови од областа на структурната и фармацевтска хемија. Сите 13 научни трудови се објавени во научни списанија со фактор на влијание (најнизок 1,335, највисок 11,444). Освен тоа, коавтор е на поглавје во монографија објавена од меѓународна издавачка куќа.

Кандидатот има учествувано на 19 научни собири со реферат, а на два научни собира има одржано две секциски предавања.

Д-р Петрушевски има учествувано во еден билатерален научен проект помеѓу Република Македонија и Република Франција.

Од листата на објавени и реферирани трудови се гледа дека д-р Ѓорѓи Петрушевски досега главно научно се занимавал со хемијата во цврста состојба на повеќе фармацевтски активни соединенија (ФАС). Главен фокус на неговите истражувања се полиморфизмот и фазните трансформации кај ФАС. Освен тоа, кандидатот дел од својата научна работа го посветил на изучувања и карактеризација на интеракциите помеѓу ФАС и другите додатоци коишто влегуваат во составот на готовите фармацевтски форми. Д-р Петрушевски повремено се занимава и со спектроскопска, структурна и термоаналитичка карактеризација на минерали. Во продолжение се дадени кратки објасненија за содржината и оригиналноста на објавените трудови.

На почетокот од својата научноистражувачка кариера, кандидатот има интензивно работено на својствата во цврста состојба, како и на кристалната структура на натриум валпроат. Ова фармацевтски активно соединение е еден од најупотребуваните антиконвулзанти во светски рамки. Па така, во трудот 2.1. за прв пат е презентирана кристалната структура на една од модификациите во цврста состојба на натриум валпроат. Добиењите резултати укажале дека всушност оваа форма кристализира во вид на солват на натриум валпроатот со валпроеска киселина, при што во асиметричната ќелија има три единки натриум валпроат и една единка валпроеска киселина. Според добиењите сознанија, симетријата на анјонот индуцира создавање на натриум-кислороден (хидрофилен) кластер заштитен со алкилен (хидрофобен) слој. Било

заклучено дека ваквата структурна организираност во вид на липофилна мицела може да биде исклучително значајна за посуштинско разбирање на силните антиконвулзанти својства на валпроатниот анјон.

Во продолжение во трудот 2.2. презентирани се резултатите од првото детално и систематско изучување на различните цврсти форми на антиконвулзантиот натриум валпроат. Со употреба на суви и влажни методи добиени и карактеризирани се осум форми со различна стабилност на амбиентални услови. Од овие осум соединенија, три се во форма на исклучително хигроскопни поликристални хидрати: $\text{Na}(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2) \cdot \text{H}_2\text{O}$ (форма А), $\text{Na}(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2) \cdot x\text{H}_2\text{O}$ (форма В) и $\text{Na}(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2) \cdot y\text{H}_2\text{O}$ (Форма D). Три се киселинско стабилизирани стехиометриски солвати: $\text{Na}_3(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2)_3(\text{C}_8\text{H}_{16}\text{O}_2) \cdot \text{H}_2\text{O}$ (форма С), $\text{Na}(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2)_3(\text{C}_8\text{H}_{16}\text{O}_2)$ (форма Е) и $\text{Na}_3(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2)_3(\text{C}_8\text{H}_{16}\text{O}_2) \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ (форма F). Од преостанатите две форми, една е чиста безводна сол $\text{Na}(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2)$ (форма H), а последната форма е всушност метастабилен термички индуциран интермедијар со формула $\text{Na}_3(\text{C}_8\text{H}_{15}\text{O}_2)_3(\text{C}_8\text{H}_{16}\text{O}_2)_{0.5}$ означен како форма G. На амбиентални услови, формите А и В како и комерцијалната сол се во вид на многу хигроскопни бели прашоци. Формата С е со помала хигроскопност од претходните додека формите Е и F се стабилни и не се хигроскопни. Делумна стабилизација на формите А и В може да се постигне со евакуација и последователно компресирање што резултира со фазна трансформација на овие форми во понискиот хидрат - форма D. Истата стабилизација се постигнува по циклус на загревање-ладење во инертна атмосфера од сув азот при што се добива како краен продукт безводната сол означена како форма H. Додавањето на една молекула валпроеска киселина и дополнително заситување со една молекула вода на формите А и В резултира со добивање на помалку хигроскопната форма С. Дополнително заситување на формата С со втора молекула на вода индуцира добивање на стабилната и нехигроскопна форма F. Во рамките на оваа студија било заклучено дека симетричната структура и средната должина како и конформациската мобилност на алкилниот синџир на валпроатниот анјон се најверојатно факторите кои влијаат за постоење на повеќе различни форми на натриум валпроатот во цврста состојба.

Во трудот под реден број 2.3. презентирани се резултатите од опсежната спектроскопска студија на Co, Ni, Cu и Cd малонатните соли. Во рамките на студијата се снимени и детално интерпретирани фурие-трансформните инфрацрвени (ФТИЦ) спектри на дихидратните форми на овие четири метал(II) малонати на собна температура како и на температура на вриење на течен азот. Дополнително, изучени се и раманските спектри на овие соединенија. Посебно интересно и богато со информации се покажало подрачјето на O–C–O валентните вибрации во ФТИЦ и раманските спектри на изучуваните супстанции. Интерпретацијата на лентите во ова подрачје овозможила изведување на одредени спектар–структурни корелации со расположливите структурни податоци за дел од овие соединенија.

Во еден наврат, д-р Ѓорѓи Петрушевски има работено на карактеризација на мултисидни јаглеродни наноцевчиња со вибрациона спектроскопија, кои се користат како носачи за катализатори за безплатински хипо-хипер *d*-електрокатализатори (труд број 2.4). Со цел да се подобрат перформансите на ваквите катализатори, во рамките на оваа студија е изведена активација/пречистување на мултисидните јаглеродни наноцевчиња при третман со азотна киселина. Промените кои овој процес ги предизвикал врз физичките и површинските својства на катализаторите се испитани со термогравиметриска анализа, микрораманска спектроскопија и циклична волтаметрија. Структурните промени на третираните материјали дополнително се проследени со ФТИЦ спектроскопија и скенирачка електронска микроскопија (SEM). Употребната вредност на овие наноцевчиња како носачи за катализатори за генерирање на водород е докажана во рамките на трудот, а исто така е утврдено дека тие се дури и поефикасни од традиционалните јаглеродни носачи како carbon black. Тестираниот електрокатализатор во ова студија содржи 10% Co (кобалт) и 18% мултисидни јаглеродни наноцевчиња. Активацијата/пречистувањето на наноцевчињата ја отстранува аморфната јаглеродна фаза, па како резултат на отворањето и скратувањето на самите наноцевчиња

постигната е подобрена дисперзија на металните честички низ носачот. На тој начин е подобрена транс - и интерчестичната порозност на електрокаталитичкиот материјал, што од своја страна значително придонесува за подобрена каталитичка активност.

Во трудот со реден број 2.5. презентирани се резултатите од синтезата и карактеризација со вибрациона спектроскопија (инфрацрвена и раманска) на калциум, стронциум и бариум валпроатите. Овие соединенија би можеле да бидат искористени како модел соединенија за алтернативен извор на валпроатниот анјон (од валпроеска киселина) чијашто натриумова сол долги години се користи во медицинската пракса за третман на епилепсија и биполарни растројства. Во трудот е изведена корелација на спектроскопските својства на трите изучувани соединенија со претходно познатите кристални структури на натриум хидрогенвалпроат и калциум валпроат. Ваквите корелации се искористени за предвидување на структурните карактеристики на валпроатите на стронциум и бариум. Самоорганизирањето на валпроатните анјони и натриумовите јони во кластерни структури во водни раствори исто така е детално проучено. Во присуство на протони, во раствор, како и во цврста состојба, валпроатните јони образуваат стабилни натриум-валпроатни молекулски агрегати, коишто во раствор постигнуваат најголеми димензии при однос јон:киселина од 3:1. Било заклучено дека формирањето на слични, но најверојатно нешто помали кластери, под физиолошки услови во организмот, може да биде исклучително значајно од аспект на способноста на валпроатниот анјон да го блокира јонскиот транспорт низ наелектризираните натриумови јонски канали во клеточните мембрани.

Во рамките на повремени научни активности од областа на изучувањето на минералното богатство во Р. Македонија, кандидатот има работено на фазните трансформации на сулфидните минерали реалгар и парареалгар. Во трудот под број 2.6. е извршено набљудување, со помош на рендгенска дифракција, на прескокнување на сулфурните атоми кај монокристали од реалгар во цврста состојба. Имено, експериментално е докажана миграцијата на атоми од сулфур при фотоиндуцирана трансформација на неоргански молекули од реалгар (во цврста состојба) во неговиот изомер - парареалгар. Досега, фотоиндуцираната изомеризација на реалгар е единствен пример за оваа појава во неоргански систем во цврста состојба којшто се одвива автокаталитички (со самоодржлива динамика). Покрај тоа, ова е прв случај на иницирање на изомеризација во цврста состојба со помош на атмосферски кислород. Притоа, за да се процени ефектот на екситацијата врз реакционата кинетика, микрокристали од реалгар се континуирано екситирани со ласерски зраци со континуирани бранови (на 1,96 eV), а зависноста на конверзијата од густината на екситационата моќ е следена преку интегрираниот интензитет на лентата на 274 cm^{-1} во раманскиот спектар на реалгар што се должи на предимно чистиот S-As-S деформационен рамански мод (89%) во спектарот на парареалгар.

Во трудот под реден број 2.7. е презентирана студија на псевдополиморфизмот кај комерцијалните ФАС кодеин фосфат хемихидрат и кодеин фосфат сесквихидрат. Детално се испитани патиштата на интерконверзија на повисокиот во понискиот хидрат и обратно, а исто така детално се проучени и надворешните влијанија (температура и влага) кои би можеле да ги предизвикаат ваквите трансформации. Комбинацијата од применетите спектроскопски и термоаналитички методи овозможила детално следење на процесите на фазна трансформација под влијание на надворешните услови. Било заклучено дека, на собна температура, хемихидратната и сесквихидратната форма се единствените стабилни псевдополиморфни модификации на кодеин фосфат. Во трудот за прв пат е претпоставено постоење на метастабилна монохидратна форма на кодеин фосфат.

Во трудот под реден број 2.8. е опишана детална студија на солватоморфизмот на кодеин фосфат сесквихидрат, еден од најпознатите и најупотребуваните наркотични аналгетици во светот. Во рамките на овој труд се презентирани резултатите од обемената студија на прекристализација изведена со употреба на серија од растворувачи со средна до висока поларност. Заклучено е дека кодеин фосфат сесквихидрат покажува исклучително слаб потенцијал за градење солвати. Материјалите добиени по прекристализацијата се изучувани со

помош на вибрациона спектроскопија (инфрацрвена и раманска) како и со термоаналитички методи. Било увидено дека по прекристализација од безводен етанол, етил ацетат, ацетон и ацетонитрил се случува директна фазна трансформација на сесквихидратната сол во безводен кодеин фосфат. Во случаите кога бил користен диметилформамид како медиум за прекристализација била утврдена фазна трансформација до кодеин фосфат хемихидрат. Само во случајот кога за прекристализација бил користен метанол било забележано образување на мешан хидрат-солват. Според резултатите добиени од експериментите со ФТИЦ-спектроскопија и термичка анализа било потврдено дека, во споредба со комерцијалните форми на кодеин фосфат, новото соединение има различна молекулска структура. Со комбинирање на термичките анализи, како и испитаната содржина на вода, претпоставена е молекулската структура и стехиометрија на новото соединение – кодеин фосфат сесквихидрат метанолат. Дополнителната студија со рендгенска дифракција ги потврдила резултатите добиени од спектроскопските и термоаналитичките методи за постоење на различни кристални структури кај различните форми на кодеин фосфат добиени при процесот на прекристализација.

Од приложените трудови забележително е дека потесна специјалност на кандидатот е примената на комбинирани спектроскопски и термоаналитички методи за изучување на структурните својства на материјалите како и нивните интеракции. Во таа насока, во трудот под број 2.9. презентирани се резултатите од студијата на компатибилност во цврста состојба помеѓу ФАС индапамид и повеќе ексципиенси, меѓу кои и неколку полимерни матрици наменети за развој на формулација со продолжено 24-часовно ослободување. Во првата фаза на студијата на компатибилност успешно е селектирана полимерната матрица со најповолни интеракциски својства во однос на активната супстанца, додека во вториот дел од студијата се дополнително избрани и останатите ексципиенси потребни за комплетен развој на формулацијата со продолжено ослободување. Резултатите покажале дека кополимерот поливинил пиролитон/поливинил ацетат може да се смета за инкомпатибилен со индапамидот, па според тоа употребата на овој полимерен носач би требала да се избегнува во понатамошниот развој на конкретниот препарат. Експерименталните податоци дополнително укажале дека и сорбитолот може да се смета за инкомпатибилен со индапамидот. Добиените резултати во рамките на овој труд даваат јасни насоки за понатамошниот развој на формулацијата на база на индапамид со продолжено 24 - часовно ослободување.

Д-р Ѓорѓи Петрушевски повремено работи и на изучување на интеракциите на полимерните носачи и активните компоненти во наночестични системи наменети за насочено дејствување и ослободување на фармацевтски активни соединенија. Во трудот број 2.10 од листата е опишан модифициран метод за нанопречипитација кој се користи за подобра инкорпорација на хидрофилната ФАС иринотекан хидрохлорид во комбинирана блок кополимерна матрица. Со цел да се одредат клучните формулациски фактори во рамките на студијата е користен моделот „еден фактор едновременно“ (од англиски јазик, OFAT-one factor at a time). Испитувањето на *in vivo* - однесувањето на приготвените наночестички и нивниот потенцијал за употреба во вид на ефективна антиканцер - терапија е добиен по пат на студии на биодистрибуција како и студии на клеточни култури како дел од OFAT - моделот. Средната големина на добиените наночестички има тесна унимодална дистрибуција во подрачјето од 112 до 125 nm, додека ефикасноста на енкапсулирање е пресметано дека изнесува 32-63%. Структурните информации за изучуваните наночестички се добиени по детална студија со ФТИЦ спектроскопија и ДСК. Резултатите од *in vivo* -студијата покажале продолжено присуство на наночестичките во крвотокот, додека студиите на клеточни култури индицирале покачено ниво на *in vitro* - биофикасност кај наночестичките во однос на чистата ФАС.

Во трудот под реден број 2.11. е презентирана детална студија за полиморфизмот и кристалната структура на ФАС фолкодин монохидрат. Заклучено е дека ова соединение кристализира во орторомбичниот кристален систем во просторната група $P2_12_12_1$. Во рамките на кристалната структура, секоја молекула вода е поделена помеѓу две молекули на фолкодин

преку три силни водородни врски. Во рамките на оваа студија е изведен обемен процес на прекристализација на фолкодин монохидрат од серија на растворувачи, при што во сите случаи биле добиени монокристали со различен квалитет, но со слична призматична до игличеста морфологија. Испитувањето на сите материјали добиени по пат на прекристализација со повеќе инструментални техники: ФТИЦ спектроскопија, термички анализи, рендгенска дифракција) покажало дека фолкодин монохидрат постои само во една кристална модификација, којашто е идентична на комерцијалната форма на ова соединение.

Фотоиндуцираната трансформација/деградација на минералот стибнит (Sb_2S_3) со употреба на микро-раманска спектроскопија е детално проучена во трудот под реден број 2.12. Продуктите на фотоиндуцираната трансформација се споредени со соодветните продукти добиени со засебна термална деградација на стибнитот. Заклучено е дека предложениот механизам на фотодеградација на овој минерал исто така би можел да важи и за други сродни сулфосоли кои во својата структура содржат SbS_3 пирамиди како структурни мотиви. Ваквото сознание е од големо значење за понатамошно правилно толкување на лентите во раманските спектри на оваа значајна група на минерали. Добиените резултати, исто така, го потенцираат значењето на правилниот избор на интензитетот на упадниот рамански зрак при употреба на микрораманска или фурие трансформна раманска спектроскопија за изучување на спектроскопските својства на други фотосензитивни материјали.

Во трудот под реден број 2.13. за прв пат е презентирана кристалната структура на наркотичниот аналгетик/антитусик кодеин фосфат сесквихидрат. Бидејќи претходно било покажано дека ова соединение не гради квалитетни монокристали, кристалната структура е решена со помош на рендгенска дифракција од спрашени примероци што од своја страна претставува еден од најсложените експериментални предизвици во модерната кристалографија. Исто така, во овој труд се детално дискутирани афинитетите на кодеин фосфат за градење на соодветни кристалохидратни соли. Направена е и директна корелација помеѓу бројот на молекули вода во кристалната структура и нивното влијание врз макроскопскиот изглед на кристалите кај комерцијалните соли на ова соединение (кодеин фосфат сесквихидрат и кодеин фосфат хемихидрат), кои активно се употребуваат во медицинската практика повеќе од половина век. Во рамките на оваа студија дополнително е извршена и успешна корелација на резултатите добиени за фазните трансформации кои се одвиваат при загревање кај кодеин фосфат сесквихидрат, изучувани со индиректни термоаналитички методи (диференцијално скенирачка калориметрија и термогравиметрија) и директни термодифракциони анализи.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Стручно усовршување во странство остварил во 2008 со студиски престој во две научни институции во Франција во времетраење од десетина дена.

Кандидатот има рецензирано 5 оригинални научни трудови во меѓународни списанија со фактор на влијание.

Како дел од работните задолженија, а за потребите на АЛКАЛОИД АД, д-р Петрушевски вовел 4 нови лабораториски методи.

Д-р Ѓорѓи Петрушевски е постојан член на Одборот за доверба и соработка со јавноста при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Петрушевски, во време на изведувањето на вежбите како демонстратор на Иститутот за хемија доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Природно-математичкиот факултет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Ѓорѓи Петрушевски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот, Комисијата смета дека д-р Ѓорѓи Петрушевски поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето насловен доцент по група предмети од областа на структурната и фармацевтска хемија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, д-р Ѓорѓи Петрушевски да биде избран во звањето насловен доцент по група предмети од областа на структурната и фармацевтската хемија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Акад. Глигор Јовановски, редовен професор на
ПМФ во Скопје (во пензија), с.р.

Проф. д-р Марина Стефова, редовен професор на
ПМФ во Скопје, с.р.

Проф. д-р Петре Макрески, вонреден професор на
ПМФ во Скопје, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И
СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Д-р Ѓорѓи Гоце Петрушевски

(име, татково име и презиме)

Институција: УКИМ Природно-математички факултет

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: Структурна и фармацевтска хемија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Лабораториски вежби 1. циклус студии	
	1.1. Физичка хемија за аналитичка-биохемија, 2006/2007, 2007/2008	3,6
	1.2. Физичка хемија за биолози (биохемиско-физиолошка насока), 2006/2007, 2007/2008	3,6
	1.3. Одбрани поглавја од електрохемија (студии по хемија), 2006/2007, 2007/2008	2,4
	1.4. Основи на неорганската хемија (студии по хемија), 2007/2008	1,8
	1.5. Систематика на елементите (студии по хемија), 2007/2008	1,8
	1.6. Хемија за студентите од Шумарскиот факултет во Скопје, 2006/2007, 2007/2008	2,4
2	Нумерички вежби 1. циклус студии	
	2.1. Кристалохемија (студии по хемија), 2006/2007, 2007/2008	2,4
	2.2. Структура на молекули (студии по хемија), 2006/2007, 2007/2008	3,6

	2.3. Основи на неорганската хемија (студии по хемија), 2007/2008	1,2
	2.4. Систематика на елементите (студии по хемија), 2007/2008	1,2
	Вкупно	24

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Учесник во меѓународен проект	
	1.1. MOLECULAR SWITCHES – SYNTHESIS AND STUDY OF THEIR STRUCTURE AND PROPERTIES, IntegraFM program of the Huber Curien Partnership, 2009–2010.	5
2	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно меѓународно списание со IF	
	2.1. G. Petruševski , P. Naumov, G. Jovanovski, S. W. Ng, Unprecedented Sodium-Oxygen Clusters in the Solid-State Structure of Trisodium Hydrogentetravalproate Monohydrate: A Model for the Physiological Activity of the Anticonvulsant Drug Epilim®, <i>Inorg. Chem. Commun.</i> 2008, 11 , 81–84. (IF = 2,062)	4,837
	2.2. G. Petruševski , P. Naumov, G. Jovanovski, G. Bogoeva-Gaceva, S. W. Ng, Solid-State Forms of Sodium Valproate, Active Component of the Anticonvulsant Drug Epilim, <i>ChemMedChem</i> , 2008, 3 , 1377–1386. (IF = 3,046)	5,428
	2.3. M. Ristova, G. Petruševski , A. Raškovska, B. Šoptrajanov, Vibrational Spectra of Hydrates of Some Metal(II) Malonates, <i>J. Mol. Struct.</i> 2009, 924–926 , 93–99. (IF = 1,599)	4,559
	2.4. P. Paunovič, A. T. Dimitrov, O. Popovski, E. Slavcheva, A. Grozdanov, E. Lefterova, G. Petruševski , S. Hadži-Jordanov, Effect of activation/purification of multiwalled carbon nanotubes (MWCNTs) on the activity of non-platinum based hypo-hyper d-electrocatalysts for hydrogen evolution, <i>Mater. Res. Bull.</i> 2009, 44 , 1816–1821. (IF = 1,968)	4,781
	2.5. P. Naumov, G. Petruševski , G. Jovanovski, Vibrational spectra of calcium, strontium and barium valproates. Self-assembly of valproate nanostrands in aqueous solution and in the solid state, <i>Cryst. Eng. Comm.</i>	7,886

	2010, 12 , 2325–2331. (IF = 3,858)	
	2.6. P. Naumov, P. Makreski, G. Petruševski , T. Runčevski, G. Jovanovski, Visualization of a Discrete Solid-State Process with Steady-State X-ray Diffraction: Observation of Hopping of Sulfur Atoms in Single Crystals of Realgar, <i>J. Am. Chem. Soc.</i> 2010, 132 , 11398–11401. (IF = 11,444)	10,466
	2.7. G. Petruševski , S. Ugarkovic, P. Makreski, Solid-state transformation of the pseudopolymorphic forms of codeine phosphate hemihydrate and codeine phosphate sesquihydrate monitored by vibrational spectroscopy and thermal analysis, <i>J. Mol. Struct.</i> 2011, 993 , 328–335. (IF = 1,599)	6,079
	2.8. G. Petruševski , M. Kajdžanoska, S. Ugarkovic, I. Micovski, Gordana Bogoeva-Gaceva, G. Jovanovski, P. Makreski, Solvatomorphism of codeine phosphate sesquihydrate-Vibrational spectroscopy and thermoanalytical characterization, <i>Vib. Spectrosc.</i> 2012, 63 , 460–468. (IF = 1,547)	4,528
	2.9. P. Antovska, G. Petruševski , P. Makreski, Solid-state compatibility screening of excipients suitable for development of indapamide sustained release solid-dosage formulation, <i>Pharm. Dev. Technol.</i> 2013, 18 , 481–489. (IF = 1,335)	5,868
	2.10. M. Simonovska Crcarevska, N. Geskovski, S. Calis, S. Dimchevska, S. Kuzmanovska, G. Petruševski , M. Kajdžanoska, S. Ugarkovic, K. Goracinova, Definition of the formulation design space, in vitro bioactivity and in vivo biodistribution for hydrophylic drug loaded PLGA/PEO-PPO-PEO nanoparticles using OFAT experiments, <i>Eur. J. Pharm. Sci.</i> 2013, 49 , 65–80. (IF = 3,005)	5,403
	2.11. G. Petruševski , M. Zbačnik, M. Kajdžanoska, S. Ugarkovic, B. Kaitner, G. Jovanovski, P. Makreski, Pholcodine monohydrate: Crystal structure and polymorphism, <i>J. Cryst. Growth</i> , 2013, 375 , 119–124. (IF = 1,693)	4,616
	2.12. P. Makreski, G. Petruševski , S. Ugarkovic, G. Jovanovski, Laser-induced transformation of stibnite (Sb ₂ S ₃) and other structurally related salts, <i>Vib. Spectrosc.</i> 2013, 68 , 177–182. (IF = 1,547)	4,528
	2.13. T. Runčevski, G. Petruševski , P. Makreski, S. Ugarkovic, R. E. Dinnebier, On the Hydrates of Codeine Phosphate: Remarkable Influence of Hydrogen Bonding on the Crystal Size, <i>Chem. Comm.</i> 2014, 50 , 6970–6972. (IF = 6,718)	7,631
3	Дел од монографија објавен во странство	
	3.1. G. Bogoeva-Gaceva, L. Raka, G. Petruševski , Photo-Oxidative Behavior of Isotactic-Polypropylene/Clay Nanocomposites Produced Via Single-Step Extrusion Method At Different Cooling Conditions, Polypropylene: Synthesis, Applications and Environmental Concerns, 2012, Chapter 14,	4,8

	ISBN: 978-1-62417-152-9, Nova Science Publishers.	
4	Секциско предавање на научен собир со меѓународно учество	
	4.1. G. Petruševski , S. Memed-Sejfulah, S. Simeonovska, M. Kajdzanoska, I. Brašnarska, N. Karalija, E. Kikovska-Stojanovska, B. Šapkareva, S. Ugarkovic, Identification of different solid-state modifications of atorvastatin calcium in film-coated tablets by derivative FT-IR spectroscopy, Fifth Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation, <i>Maced. Pharm. Bull.</i> (2011), 57-suppl, p. 230.	2
	4.2. G. Petruševski , T. Runčevski, M. Čačorovska, S. Ugarkovic, I. Micovski, G. Bogoeva-Gaceva, G. Jovanovski, R. E. Dinnebier, P. Makreski, Solvatomorphism and crystal structure of the narcotic analgesic drug codeine phosphate sesquihydrate, EUCMOS 2014, MAS 6.3, p. 88.	2
5	Учество на научен собир со реферат	
	5.1. G. Petruševski , P. Naumov, G. Jovanovski, G. Bogoeva-Gaceva, S. W. Ng, On the Polymorphism and the Crystal Structure of the Anticonvulsant Sodium Valproate, VII th Congress of pure and Applied Chemistry for the students of Macedonia (with international participation), Skopje, Macedonia, 2007, Book of Abstracts, O-23, p. 68.	1
	5.2. G. Petruševski , P. Naumov, G. Jovanovski, Fourier Transform Infrared Spectroscopic Analysis of the Solvates and Polymorphs of Sodium Valproate, Active Component of the Anticonvulsant Drug Epilim [®] , XXIX European Congress on Molecular Spectroscopy - EUCMOS 2008, Opatija, Croatia, 2008, Book of Abstracts, P1-47, p. 82.	1
	5.3. M. Ristova, G. Petruševski , A. Raškovska, B. Šoptrajanov, Vibrational Spectra of Hydrates of Some Metal(II) Malonates, XXIX European Congress on Molecular Spectroscopy - EUCMOS 2008, Opatija, Croatia, 2008, Books of Abstracts, P1-52, p. 87.	1
	5.4. G. Petruševski , P. Naumov, G. Jovanovski, S. W. Ng, Crystal structure of sodium valproate - a hint in understanding the valproate physiological action? XXI Congress of the International Union of Crystallography, Osaka, Japan, 2008, Book of Abstracts, P25.10.10, p.C632.	1
	5.5. P. Makreski, G. Petruševski , G. Jovanovski, P. Naumov, Minerals from Macedonia. XXV. In situ Raman spectroscopic study of the kinetics of phase transition realgar–pararealgar. 5 th International Conference on the application of Raman spectroscopy in Art and Archaeology, Bilbao, Spain, 2009, Book of Abstracts, Po 3.6, p. 160.	1
	5.6. L. Raka, G. Petruševski , G. Bogoeva-Gaceva, Characterization of layered silicates used for preparation of polymer/layered silicate nanocomposites,	1

	Workshop-From molecules to functionalized materials, Cluj-Napoca, Romania, 2009.	
	5.7. B. Djurdjic, N. Geškovski, G. Petruševski , M. S. Crcarevska, M. G. Dodov, V. Petrovska, M. Cvetkovska, K. Goračinova, Coated organomodified silica xerogel microparticles for colon specific drug delivery of 5-FU, 15 th International Pharmaceutical Technology Symposium, Antalya, Turkey, 2010, Abstract book, P-45, p. 175–178.	1
	5.8. G. Petruševski , S. Ugarkovic, P. Makreski, Solid-state transformation of the pseudopolymorphic forms of codeine phosphate hemihydrate and codeine phosphate sesquihydrate monitored by FTIR spectroscopy and TGA/DSC, 30 th European Congress on Molecular Spectroscopy, Florence, Italy, 2010, Book of Abstracts, PS2–29, p. 115.	1
	5.9. G. Petruševski , G. Bogoeva-Gaceva, L. Raka, D. Kostovski, S. Ugarkovic, G. Jovanovski, P. Makreski, Temperature and solvent mediated phase transitions of various solid state modifications of aripiprazole, XXI Congress of chemists and technologists of Macedonia, Ohrid, R. Macedonia, 2010, Book of Abstracts, SSC–15, p. 29.	1
	5.10. G. Petruševski , P. Antovska, S. Ugarkovic, Preformulation studies in the early development of amlodipine besylate solid dosage form, XXI Congress of chemists and technologists of Macedonia, Ohrid, R. Macedonia, 2010, Book of Abstracts, OCBP–24, p. 118.	1
	5.11. B. Djurdjic, N. Geškovski, G. Petruševski , M. Simonoska-Crcarevska, M. Glavaš Dodov, M. Cvetkovska, K. Goracinova, Characterization of silica microparticles as 5-FU carriers for colon cancer therapy, Fifth Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation, <i>Maced. Pharm. Bull.</i> (2011), 57-suppl, p. 297.	1
	5.12. D. Kostovski, G. Petruševski , L. Krsteska, S. Ugarkovic, Static image analysis study of the morphological properties of crystalline pharmaceutical active ingredient, Fifth Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation, <i>Maced. Pharm. Bull.</i> (2011), 57-suppl, p. 274.	1
	5.13. P. Antovska, G. Petruševski , S. Dimcevska, B. Stefanova, S. Ugarkovic, Preformulation studies of zolpidem tablets, Fifth Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation, <i>Maced. Pharm. Bull.</i> (2011), 57-suppl, p. 272.	1
	5.14. K. Brzilova, A. Georgieva, E. Kazandzievska, G. Petruševski , Suzan Memed-Sejfulah, S Simeonovska, B. Šapkareva, S. Ugarkovic, Forced degradation study on Clopidogrel 75 mg film-coated tablets as useful tool during analytical method development, Fifth Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation, <i>Maced. Pharm. Bull.</i> (2011), 57-suppl, p. 66.	1
	5.15. I. Brašnarska, N. Karalija, Suzan Memed-Sejfulah, S Simeonovska, G. Petruševski , E. Kikovska-Stojanovska, B. Šapkareva, S. Ugarkovic, Effect of hydrodynamics on the dissolution test of BCS class II active component	1

	formulated as solid dosage form with immediate release, Fifth Congress of Pharmacy of Macedonia with International Participation, <i>Maced. Pharm. Bull.</i> (2011), 57-suppl, p. 54.	
	5.16. P. Antovska, G. Petruševski , B. Stefanova, S. Ugarkovic, P. Makreski, Solid-state compatibility screening of excipients suitable for development of indapamide sustained release solid dosage formulation, 6th International Congress on Pharmaceutical Engineering, Graz, Austria, 2014, Book of Abstracts, p. 14.	1
	5.17. M. Chachorovska, D. Kostovski, L. Krsteska, B. Manceva, B. Šapkareva, S. Memed Sejfulah, S. Maleva, S. Ugarkovic, G. Petruševski , Solid-state interaction of ibuprofen with magnesium stearate – thermoanalytical myth of chemical reality?, XXIII Congress of chemists and technologists of Macedonia, Ohrid, R. Macedonia, 2014, Book of Abstracts, MPCE–18, p. 187.	1
	5.18. I. Brashnarska, N. Karalija, B. Šapkareva, E. Trajanovska, S. Simeonovska Gusic, S. Memed Sejfulah, G. Petruševski , S. Ugarkovic, Drug-excipient compatibility study with statin as a model drug substance, XXIII Congress of chemists and technologists of Macedonia, Ohrid, R. Macedonia, 2014, Book of Abstracts, MPCE–17, p. 186.	1
	5.19. B. Stefanova, P. Antovska, S. Ugarkovic, G. Petruševski , M. Chachorovska, F. Butikoski, B. Šapkareva, Preformulation studies of BCS class II active component, XXIII Congress of chemists and technologists of Macedonia, Ohrid, R. Macedonia, 2014, Book of Abstracts, MPCE–19, p. 188.	1
	ВКУПНО	109,41

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Раководител на Лабораторија за претформулациски испитувања	
	Институт за истражување и развој, АЛКАЛОИД АД – Скопје	1
2	Експертски активности	
	Евалуација на 5 научноистражувачки трудови во следниве списанија со импакт-фактор: Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering, International Journal of Pharmaceutical Sciences, Journal of Analytical Methods in Chemistry, Mini-Reviews in medicinal chemistry, Industrial&Engineering Chemistry Research)	5
3	Воведување на нова лабораториска метода	
	3.1. Температурно модулирана диференцијално скенирачка	4

	калориметрија за изучување на фазни трансформации и интеракции кај активни соединенија, ексципиенти и полимери од областа на фармацевтската индустрија (за потребите на АЛКАЛОИД АД – Скопје).	
	3.2. Термогравиметриска и диференцијална термогравиметриска анализа за изучување на процеси на оддавање на маса при загревање активни соединенија, ексципиенти и полимери во доменот на фармацевтската индустрија (за потребите на АЛКАЛОИД АД – Скопје).	4
	3.3. Автоматска компјутерска анализа на микрофотографии за одредување на големина и морфологија на честички кај активни соединенија и ексципиенти во доменот на фармацевтската индустрија (за потребите на АЛКАЛОИД АД – Скопје).	4
	3.4. Комбиниран систем за високоефикасна течна хроматографија со детектор со низа од диоди спрегнат со масен спектрометар со линеарна јонска замка за изучување на структурни карактеристики на сродни (процесни и деградациски) соединенија кај фармацевтски активни компоненти (за потребите на АЛКАЛОИД АД – Скопје).	4
Дејности од поширок интерес		
1	Студиски престој во странство	
	Laboratory for Photophysics and Photochemistry of Supramolecules and Macromolecules, Ecole Normale Supérieure de Cachan, Франција (октомври, 2008)	0,5
	Institut de Chimie Moléculaire et des Matériaux d'Orsay, Université Paris Sud – Orsay, Франција (октомври 2008)	0,5
2	Член на Одборот за доверба и соработка со јавноста при ПМФ во Скопје.	0,5
	Вкупно	23,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	24
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	109,41
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	23,5

	Вкупно	156,91

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Акад. Глигор Јовановски, редовен професор на
ПМФ во Скопје (во пензија), с.р.

Проф. д-р Марина Стефова, редовен професор на
ПМФ во Скопје, с.р.

Проф. д-р Петре Макрески, вонреден професор на
ПМФ во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ

За ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ОД ОБЛАСТА НА АНИМАЛНАТА физиологија, екофизиологијата и ЕНЗИМОЛОГИЈАТА НА заводот за физиологија и биохемија ПРИ ИНСТИТУТОТ ЗА БИОЛОГИЈА НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесена на седницата одржана на 22.1.2015 год., избрани сме за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник од областа на анималната физиологија, екофизиологијата и ензимологијата на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

На конкурсот објавен во „Нова Македонија“ од 22.12.2014 год и во „Коха“ од 20.12.2014 година се пријави само еден кандидат, д-р Биљана Миова, доцент на Заводот за физиологија и биохемија на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

По анализата на приложените материјали од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Биографски податоци

Кандидатката д-р Биљана Миова е родена на 7.3.1973 год. во Велес, каде што го завршила основното и средното образование. На Природно-математичкиот факултет во Скопје, на Институтот за биологија, биохемиско-физиолошка насока, се запишала во учебната 1990/1991, а дипломирала во 1996 г. со среден успех 9,19. Во текот на студиите била член на ИАЕСТЕ (Интернационална организација за размена на студенти за техничко усовршување) во чии рамки биле реализирани три стручни практики, со времетраење од по еден месец.

По дипломирањето во учебната 1996/97 година се запишала на постдипломските студии на Природно-математичкиот факултет во Скопје - биохемиско-физиолошка насока, а во 2003 година го одбранила магистерскиот труд под наслов „Влијание на високата надворешна температура врз некои ензими и супстрати од јаглехидратниот метаболизам во разни ткива кај стаорец“.

Докторската дисертација под наслов „Аклимација на умерена хипертермичка средина и генска експресија на клучни ензими од јаглехидратниот метаболизам кај никотинамид / стрептозотоцин дијабетични стаорци“ ја одбранила на 8.2.2010 година на Природно-математичкиот факултет.

По дипломирањето, кандидатката како **демонстратор** била вклучена во реализација на практичната настава на Институтот за биологија, во периодот од 1999 до 2001 година. За **помлад асистент** е избрана во 2001 година (Билтен бр. 785 од

14.9.2001), реизбрана е во истото звање во 2003 година (Билтен бр. 834 од 01.9.2003), во 2004 година е избрана во звањето **асистент** (Билтен бр. 857 од 15.9.2004) и е реизбрана во истото звање во 2007 година (Билтен бр. 920 од 15.5.2007) при Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет во Скопје. Во 2010 година е избрана во наставно-научното звање **доцент** по група предмети од областа на анималната физиологија, екофизиологијата и ензимологијата (Билтен бр. 987 од 1.6.2010 год.) во Заводот за физиологија и биохемија на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје., на кое работно место се наоѓа и денес.

Член е на Друштвото на биолози на Македонија, Друштвото на физиолози и антрополози на Македонија и Друштвото на клинички биохемичари на Македонија.

II. Наставна дејност

Во изминатиот период кандидатката д-р Биљана Миова била активно вклучена во изведувањето на наставната дејност, поконкретно во теоретската и практичната настава на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Во периодот 2010-2014 година, како доцент на Институтот за биологија, д-р Миова била ангажирана во изведувањето на теоретската настава по задолжителните предмети: анимална екофизиологија, физиологија на трудот, општа и анимална физиологија и лабораториски практикум како задолжителни предмети, како и во изведување на теоретската настава по изборните предмети: експериментална физиологија, култура на анимални ткива и применета ензимологија. Дополнително, доц. д-р Биљана Миова била вклучена и во изведувањето на практичната настава по предметите: споредбена физиологија и ензимологија.

Доц. д-р Миова активно била вклучена и во изработката на експерименталниот дел од релативно голем број дипломски работи (вкупно 38 дипломски работи) кои се изведуваат на Катедрата за анимална физиологија, екофизиологија и ензимологија.

Извештај за самоевалуација

Поткомисијата за самоевалуација на Институтот за биологија ги разгледа резултатите од спроведената анкета на студентите од прв циклус на настава и поднесе извештај според кој д-р Биљана Миова е ангажирана со три предмети во првиот циклус настава на Институтот за биологија: анимална екофизиологија (во зимски семестар, насока: биохемија и физиологија), кој го слушаат 26 студенти; физиологија на трудот (во летен семестар, насока: биохемија и физиологија), кој го слушаат 29 студенти; лабораториски практикум (во летен семестар, насока: биохемија и физиологија и насока: молекуларна биологија), кој го слушаат 60 студенти.

За предметот анимална екофизиологија, со анкетата се опфатени 19 студенти (73%), а средната оценка од евалуацијата е 8,79; за предметот физиологија на трудот, со анкетата се опфатени 27 студенти (93%), а средната оценка за предметот е 9,58; за предметот лабораториски практикум, со анкетата се опфатени 51 студент (85%), а средната оценка за предметот е 9,57.

Врз основа на добиените резултати од анкетата на студентите, Поткомисијата за самоевалуација на Институтот за биологија заклучи дека д-р Биљана Миова, доцент на Институтот за биологија, има позитивна оценка од самоевалуацијата (**средна оценка - 9,31**).

III. Научноистражувачка дејност

Кандидатката д-р Биљана Миова во изминатиот период активно била вклучена во научноистражувачката работа на Заводот за физиологија и биохемија и Институтот за биологија, пред сè од областа на анималната екофизиологија, ензимологијата и молекуларната биологија.

Како резултат на научноистражувачка активност, кандидатката **има објавено вкупно 17 трудови, од кои по изборот во звањето доцент - вкупно 7 научни труда.** При тоа, 6 труда се објавени во списанија со импакт-фактор и 1 во индексирано списание. Дел од добиените резултати кандидатката ги презентирала на научни собири и конгреси во земјата и во странство (**вкупно 41 соопштение, од кои 13 по изборот во звањето доцент**).

Доц. д-р Биљана Миова била ментор на една докторска дисертација и на 4 магистерски трудови, како и член на Рецензентска комисија на 2 докторски дисертации и на 6 магистерски трудови.

Во текот на своето професионално усовршување по одбраната на докторската дисертација, кандидатката остварила 4 студиски истражувачки повеќемесечни престои на Катедрата за фармакологија при Медицинскиот факултет во Валенсија, Шпанија.

Список и анализа на објавени трудови и список на трудови презентирани на научни собири

1. Трудови објавени во научни списанија

До изборот во звањето доцент, д-р Биљана Миова објавила 10 труда кои се анализирани во Билтен бр. 834 од 1.9.2003, Билтен бр. 857 од 15.9.2004 и Билтен бр. 920 од 15.05.2007 година и Билтен бр. 987 од 1.6.2010 год. По изборот во звањето доцент, кандидатката приложува 7 нови труда:

11. Gjoshe Stefkov, Svetlana Kulevanova, Biljana Miova, Suzana Dinevska –Kjovkarovska, Knud Josefsen, Anna K. Jager and Per Molgaard (**2011**): Effects of *Teucrium polium* spp. *capitatum* flavonoids on the lipid and carbohydrate metabolism in rats. **Pharmaceutical biology**, **49** (9):885-892.
12. Domazetovska, S., Dinevska –Kjovkarovska, S., Miova, B., Bogdanova, M., Mitev, S. (**2011**): Heat acclimation causes some alterations in serum enzymes activities in streptozotocin-diabetic rats. **J. Therm. Biol.**, 36, 239-244.
13. Mirsada Dervisevik, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Biljana Miova, Slavco Mitev, Marjan Velkovski, Damjan Susleski (**2011**): Heat acclimation-induced changes in heart glycogen/glucose metabolism in rats. **J. Physiol. Sci.**, 61 (5), 395-402.

14. Biljana Miova, Suzana Dinevska –Kjovkarovska, Frosina Cvetkovska, Slavco Mitev, Ana Dzimrevska, Maja Dimitrovska (2013): Liver Carbohydrate Metabolism in Rats in the Period of Recovery after Acute Heat Stress. **Mac. J. of Med. Sci.**, 15; 6(1):16-23.
15. Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska¹, Ana Djimrevska, Slavco Mitev (2014): Prior heat stress induces moderation of diabetic alterations in glycogen metabolism of rats. **Cent. Eur. J. Biol.**, 9(3), 249-259.
16. Gjoshе Stefkov, Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Jasmina Petreska Stanoeva, Marina Stefova, Gordana Petrusevska, Svetlana Kulevanova (2014): Chemical characterization of *Centaureum erythraea* L. and its effects on carbohydrate and lipid metabolism in experimental diabetes. **J. Ethnopharmacol.**, 152, 71–77.
17. M. Dervisevik, Suzana Dinevska-Kovkarovska, M. Dimitrovska, N. Cipanovska, B. Miova (2014). High dose of aspirin moderates diabetes-induced changes of heart glycogen/glucose metabolism in rats. **J Physiol Sci**, 64:411–420.

2. Анализа на трудовите објавени по изборот во звањето доцент

11. Gjoshе Stefkov, Svetlana Kulevanova, Biljana Miova, Suzana Dinevska –Kjovkarovska, Knud Josefsen, Anna K. Jager and Per Molgaard (2011): Effects of *Teucrium polium* spp. *capitatum* flavonoids on the lipid and carbohydrate metabolism in rats. *Pharmaceutical biology*, 49 (9): 885-892.

Во оваа публикација авторите ги испитуваат биохемиските механизми кои се во основа на антидијабетичните карактеристики на сув екстракт од *Teucrium polium* L. ssp. *capitatum* (L.) Arcangeli (Lamiaceae) од Р. Македонија. При тоа, испитуван е ефектот на овој растителен екстракт врз концентрацијата на глукоза во крв, како и врз одредени параметри од липидниот (серумска концентрација на холестерол, триглицериди, HDL и LDL) и јаглехидратениот метаболизам (клучни ензими и супстрати во ткивен хомогент од црн дроб) кај здрави и дијабетични стаорци. Врз основа на спроведените HPLC анализи, авторите укажуваат на присуство на неколку флавоноиди кои покажуваат антихипергликемични ефекти. Паралелно, констатирани се и директни инсулинотропни ефекти на соодветните комерцијални флавоноиди врз клетки од типот INS-1E. Третманот на дијабетичните животни со овој растителен екстракт резултира со редуциран хепатичен гликоген и нормализација на активноста на глуконеогенетските ензими во црниот дроб, како и нормализирање на серумскиот липиден статус. Добиените резултати укажуваат дека растителниот екстракт од *Teucrium polium* L. ssp. *Capitatum* поседува флавоноиди со инсулинотропен и антихипергликемичен ефект, на што се базираат и промените констатирани на ниво на липидниот и јаглехидратниот метаболизам.

12. Domazetovska, S. Dinevska –Kjovkarovska, S., Miova, B., Bogdanova, M., Mitev, S. (2011): Heat acclimation causes some alterations in serum enzymes activities in streptozotocin-diabetic rats. *Journal of Thermal Biology*, 36, 239-244.

Појдовна цела на оваа публикација е испитување на феноменот на вкрстена толеранција, кој во основа укажува дека адаптацијата на еден вид стрес од околината многу често обезбедува заштита наспроти дополнителен стрес, со појак интензитет. Во оваа смисла, авторите го испитуваат ефектот на хроничната топлотна аклимација (28 дена на 35±1°C), како примарен, физиолошки стрес, и ефектот на експерименталниот

дијабет (со времетраење од 14 дена) како дополнителен стрес. Од биохемиските параметри следени се активноста на серумските трансминази (AST, ALT), ALP, LDH и еластазниот комплекс, како и нивото на глукоза и HbA1c во крв кај бели лабораториски стаорци. Севкупната статистичка анализа укажува дека дијабетичната состојба резултира со значајни промени во концентрацијата на глукоза, HbA1c, AST, ALT, ALP, додека топлотната аклимација резултира со промени само на нивото на HbA1c и AST. Комбинираниот ефект на топлотната аклимација и експерименталниот дијабетес резултира со значајни промени во активноста на AST, ALT и LDH. Врз основа на добиените резултати, авторите констатираат дека претходната топлотна аклимација доведува до одредена модификација во дијабетес-индуцираните промени во активноста на серумските ензими, што укажува на можна појава на вкрстена толеранција помеѓу двата испитувани стресори.

13. Mirsada Dervisevik, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Biljana Miova, Slavco Mitev, Marjan Velkovski, Damjan Susleski (2011): Heat acclimation-induced changes in heart glycogen/glucose metabolism in rats. *J. Physiological Sciences*, 61 (5), 395-402.

Срцето како орган има одредени специфични карактеристиките на ниво на јаглехидратниот метаболизам и на ниво на потенцијалните енергетски ресурси, кои особено се изразени во состојба на разни видови на стрес или отстапување од нормалната физиологија на организмот. Целта на истражувањата во оваа публикација се ефектите на умерената хипертермичка аклимација ($35 \pm 1^\circ\text{C}$), како форма на физиолошки стрес, врз гликогенскиот метаболизам во срце кај стаорец. Со оглед на тоа дека топлотната аклимација претставува постепен и бавен одговор на основните физиолошки процеси, во текот на оваа работа е следена временско-зависната динамика на промени, во смисла на краткотрајно (6, 12, 24, 48 часа) и долготрајно (7, 14, 21 и 30 дена) топлотно експонирање на организмот. Промените во јаглехидратниот метаболизам се следени преку активноста на клучните ензими хексокиназа, фосфофруктокиназа и гликоген фосфорилаза, како и концентрацијата на супстратите гликоген, глукоза и глукоза-6-фосфат. Добиените податоци укажуваат на бифазна динамика на промени на ниво на испитуванните параметри, како во периодот на краткотрајна аклимација, така и во периодот на долготрајна аклимација на умерена хипертермичка средина. Истовремено, констатирана е значајна корелација помеѓу испитуваните ензими и супстрати, што укажува на сеопфатност на промени на ниво на метаболичкиот профил на срцето. Сумарно, авторите констатираат дека периодот на аклимација на организмот на хипертермичка средина се карактеризира со интензивна стрес-индуцирана гликогенолиза и гликолиза во периодот на краткотрајната аклимација, како и интензивна депозиција на гликоген при продолжениот престој на висока температура.

14. Biljana Miova, Suzana Dinevska –Kjovkarovska, Frosina Cvetkovska, Slavco Mitev, Ana Dzimrevska, Maja Dimitrovska (2013): Liver Carbohydrate Metabolism in Rats in the Period of Recovery after Acute Heat Stress. *Macedonian Journal of Medical Sciences*. 15; 6(1):16-23.

Високата надворешна температура претставува стрес на сите нивоа на биолошка организација, од клетки до организам. Во литературата се познати две состојби на експонирање на организмот на висока температура: топлотна аклимација на умерена хипертермичка средина и акутен хипертермички стрес, краткотрајно експонирање на

сублетален топлотен стрес. Во оваа студија испитуван е ефектот на акутниот хипертермички стрес ($41 \pm 0,5^\circ\text{C}$) и различното време на опоравување (0, 30 минути, 1, 6, 12, 24, 48 и 96 часа) по предизвиканиот топлотен стрес врз клучни ензими (глукоза-6-фосфатаза, хексокиназа, гликоген фосфорилаза и фруктоза-1,6-бисфосфатаза) и супстрати (глукоза, гликоген и глукоза-6-фосфат) од хепатичниот јаглехидратен метаболизам. Добиените резултати укажуваат на интензивна гликогенолиза непосредно по предизвиканиот топлотен стрес; наредните 24 часа се карактеризираат со интензивна ресинтеза на гликогенските резерви и финално, по 48. час констатирана е гликогенолиза, но со многу помал интензитет. Сумарно, авторите констатираат дека периодот на опоравување по предизвиканиот акутен хипертермички стрес се карактеризира со динамички промени на ниво на клучните ензими и супстрати од хепатичниот јаглехидратен метаболизам.

15. Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Ana Djimrevska, Slavco Mitev (2014): Prior heat stress induces moderation of diabetic alterations in glycogen metabolism of rats. *Cent. Eur. J. Biol.*, 9(3), 249-259

Адаптацијата кон еден вид на стрес од околината најчесто делува протективно наспроти дополнителен, поинтензивен стрес, кој сам по себе би бил летален за организмот, феномен познат како вкрстена толеранција. Во оваа студија е испитуван потенцијалниот протективен ефект на акутниот хипертермички стрес ($41 \pm 0,5^\circ\text{C}$) наспроти интензивниот цитотоксичен ефект на стрептозотоцин-индуцираниот дијабет врз активноста на клучни ензими и супстрати од хепатичниот јаглехидратен метаболизам. Индукцијата на експерименталниот дијабет е предизвикана 1 или 24 часа по топлотниот стрес, во функција на познатата временската динамика на синтеза на стрес протеини предизвикана од самиот топлотен стрес. Добиените резултати укажуваат на тоа дека акутниот хипертермички стрес предизвикува интензивна гликогенолиза, додека експерименталниот дијабет доведува до зголемена активност на глуконегенетските ензими. Топлотното прекондиционирање на дијабетичните животни резултира со помал интензитет на намалување на содржината на гликоген, глукоза-6-фосфат и активноста на хексокиназата, како и помал интензитет на зголемување на хепатичната глукоза, глукоза-6-фосфатаза и фруктоза-1,6-бисфосфатаза во споредба со дијабетичните животни од собна температура. Сумарно, авторите констатираат дека промените во јаглехидратниот метаболизам се изразени во многу помал интензитет кај топло-експонираните дијабетичните животни, што укажува на манифестација на вкрстена толеранција помеѓу двата типа на стрес – акутен хипертермички стрес и експериментален дијабет.

16. Gjoshe Stefkov, Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Jasmina Petreska Stanoeva, Marina Stefova, Gordana Petrusevska, Svetlana Kulevanova (2014): Chemical characterization of *Centaurea erythraea* L. and its effects on carbohydrate and lipid metabolism in experimental diabetes. *Journal of Ethnopharmacology* 152, 71–77.

Третманот на дијабетичните пациенти со природни растителни екстракти има значајна улога во примарната здравствена заштита на светско ниво. *Centaurea erythraea* L. fam. *Gentianaceae* (CE) претставува традиционално лековито растение во народната медицина на Балканот и се користи за третман на фебрилни состојби и

дијабет. Во оваа студија се испитува хемискиот состав и биохемиските ефекти од аспект на антихипергликемични и антилипидемички ефекти на сув екстракт од *Centaurium erythraea* (CE). Испитувани се ефектите на метанолен растителен екстракт добиен со ултразвучна мацерација. Врз основа на спроведените HPLC–DAD–ESI–MSn анализи констатиран е хемискиот состав на различните флавоноиди во состав на ова лековито растение. Краткотрајниот третман (12 дена) на дијабетичните животни со *Centaurium erythraea* резултира со редукција на хипергликемијата, проследено со значајни ефекти на ниво на клучните ензими и супстрати од јаглехидратниот метаболизам. Долготрајниот третман (45 дена) на дијабетичните животни резултира со намалување на нивото на HbA1c во крвта и со изразени антилипидемични ефекти. Врз основа на добиените резултати, авторите констатираат дека антихипергликемичните ефекти на CE се должат на присуството на флавоноиди, иридоиди и ксантони, кои покажуваат подобри антихипергликемични ефекти отколку стандардниот третман со глибенкламид, што финално се манифестира и со регулација на липидниот статус и јаглехидратниот метаболизам.

17. M. Dervisevik, Suzana Dinevska-Kovkarovska, M. Dimitrovska, N. Cipanovska, B. Miova (2014). High dose of aspirin moderates diabetes-induced changes of heart glycogen/glucose metabolism in rats. *J Physiol Sci*, 64:411–420

Асоцијацијата на метаболичките заболувања (како дијабетесот) со зголемениот ризик од срцеви заболувања укажува на тоа дека алтерациите во миокардијалниот метаболизам имаат значајна улога во развојот и прогресирањето на дијабетесот. Аспиринот е мултифункционален препарат со познати хипогликемични ефекти во третманот на дијабетот и при кардиоваскуларните заболувања. Целта на оваа студија е да се добијат сознанија дали висока доза на аспирин значајно влијае во врз клучните ензими (гликоген фосфорилаза, хексокиназа и фосфофруктокиназа) и супстрати (гликоген, ткивна гликоза и глукоза - 6-фосфат) од срцевиот јаглехидратен метаболизам кај контролни и дијабетични стаорци, во правец на потенцијално подобрување на дијабетичните компликации. Експериментите се изведувани со користење на бели лабораториски стаорци, во функција на различно времетраење на експерименталниот дијабет (2, 7 и 14 дена). Врз основа на добиените резултати, авторите укажуваат дека третманот со аспирин доведува со интензивна гликогенска акумулација кај контролните стаорци, но и намалување на концентрацијата на гликоза и на гликолитичкиот потенцијал на срцето. Од друга страна, третманот на дијабетичните животни со аспирин резултира со ублажување на метаболичките компликации, кои се манифестираат со значајна инхибиција на гликогенската акумулација, намалување на концентрацијата на глукоза и зголемување на гликолитичкиот потенцијал на срцето. Промените во јаглехидратниот метаболизам покажуваат временско-зависни ефекти во зависнот од траењето на дијабетот. Авторите со ова потврдуваат дека срцевиот метаболизам е во голема мера модифициран од третманот со аспирин во правец на стабилизирање на метаболичките промени предизвикани од дијабетесот.

3. Трудови презентирани на научни собири

До изборот за доцент, д-р Биљана Миова презентирала 27 соопштенија (Билтен бр. 834 од 1.9.2003, Билтен бр. 857 од 15.9.2004, Билтен бр. 920 од 15.5.2007 и Билтен

бр. 987 од 1.6.2010 год.). По изборот во звањето доцент, кандидатката приложува 13 нови соопштенија од учество на домашни и меѓународни конгреси:

28. Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Panov, S., Mitev, S. Altered gene expression of HSP72 mRNA in heat-acclimated diabetic rats treated with nicotinamide. **6th World Congress on Prevention of Diabetes and its Complications (WCPD 2010), Dresden, Germany on April 8-11, 2010**
29. Gerazova, K., Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Velkovski, M. Effect of the Acute Hypothermic Stress and Nicotinamide Treatment Over Glucose Metabolism in STZ-rats. **6th World Congress on Prevention of Diabetes and its Complications (WCPD 2010), Dresden, Germany, April 8-11, 2010**
30. Dervisevik, M., Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Susleski, D. Some aspects of glycogen metabolism in the heart in nicotinamide / streptozotocin diabetic rats acclimated to moderate heat. **6th World Congress on Prevention of Diabetes and its Complications (WCPD 2010), Dresden, Germany, April 8-11, 2010.**
31. Miova, B.¹, Dinevska-Kjovkarovska, S. ¹, Panov, S.², Mitev, S..Heat acclimation and nicotinamide / streptozotocin diabetes – cross tolerance effect over the hepatic HSP72 mRNA. **BCLF 2010, Tirana, 22-23 sept, 2010**
32. Gjose Stefkov, Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Jasmina Petreska-Marina Stefova, Gordana Petrusevska, Svetlana Kulevanova. Antidiabetic and antilipidemic properties of *Centaurea erythraea* L. (Gentianaceae). **5ти Конгрес на фармација на Македонија, Охрид, 22-25 септ, 2011.**
33. Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Panov, S., Mithieux, G., Tatout, F. and Zitoun. Heat acclimation and nicotinamide/streptozotocin diabetes – cross tolerance over expression of glucose-6-phosphatase and HSP72 mRNA. **BCLF, Tirana, 2010.**
34. S. Domazetovska, M. Bogdanova, B. Miova. Use of PMN elastase complex in reduction of outcome at the patients with diabetes mellitus. **EuroMedLab Berlin, 2011.**
35. Frosina Cvetkovska, Maja Dimitrovska, Blaze Nikchevski, Biljana Miova. The effect of acute heat stress and period of recovery over the liver carbohydrate metabolism in rats. **4th Congress of the ecologists of Macedonia with international participation, Ohrid, 2012**, Abstract book, pp. 190.
36. Alikadar Aliju, Irena Jovanovska, Vlatko Krstovski, Novica Ristovski, Suzana Dinevska-Kjovkarovska. Heart glycolytic/ glycogenolytic profile during acute heat stress and period of recovery in experimental rats. **4th Congress of the ecologists of Macedonia with international participation, Ohrid, 2012.**
37. Florina Popovska-Percinic, V. Ajdzanovic, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Biljana Miova, Maja Jordanova, Svetlana Trifunovic, Verica Milosevic. Stereological study of zona fasciculata during acclimation to moderately elevated temperature with rats. Abstract book of the **4th Congress of the ecologists of Macedonia with international participation, pp. 49-50, Ohrid, Macedonia, 2012.**
38. DJIMREVSKA Ana, DERVESEVIK Mirsada, DINEVSKA- KJOVKAROVSKA Suzana, MIOVA Biljana. THE EFFECT OF ACUTE HEAT STRESS AND PERIOD OF RECOVERY OVER THE GLYCOGEN METABOLISM IN RATS. **The Joint East and West Central Europe ISAE Regional Meeting, Skopje, 2013.**
39. SHUSHLESKI Damjan, VELKOVSKI Marjan, DERVESEVIK Mirsada, MIOVA Biljana, DINEVSKA- KJOVKAROVSKA Suzana. THE INFLUENCE OF ACUTE HEAT STRESS ON HEPATIC OXIDATIVE STATUS AND SERUM LIPIDE PROFILE IN RATS. **The Joint East and West Central Europe ISAE Regional Meeting, Skopje, 2013.**
40. VELKOVSKI Marjan, SHUSHLESKI Damjan, DERVISEVIK Mirsada, DINEVSKA-KJOVKAROVSKA Suzana, MIOVA Biljana. HEAT STRESS INDUCED CHANGES IN KEY MOLECULAR MEDIATORS OF CELLULAR STRESS RESPONSE IN RAT'S HEART. **The Joint East and West Central Europe ISAE Regional Meeting, Skopje, 2013.**

41. Popovska-Perčinić F., Ajdžanović V., Dinevska-Kjovkarovska S., Ristić N., Miova B., Filipović B., Milošević V. The stimulatory effect of moderate heat on rat pituitary ACTH cells: histological and hormonal study. **3rd Congress of physiological sciences of Serbia with international participation, Belgrade, Serbia, 2014.**

IV. Стручно-апликативна дејност

Од аспект на стручно-апликативната дејност, би ги селектирале следниве активности во кои била вклучена доц. д-р Билјана Миова: подготовка на елаборат за нова студиска програма; учество во промотивни активности на Факултетот/Институтот; раководител на Заводот за експериментална физиологија и биохемија (2013-2015); координатор на ЕКТС на Институтот за биологија; член на Комисија за јавни набавки на Институтот за биологија и учество на регионален и државен натпревар по биологија за основни и средни училишта.

Во прилог на целокупната анализа за активноста на доц. д-р Билјана Миова во извештајниот период, ги наведуваме поените во рамките на професионалните референци за избор во звање, кои се подробно дадени во образецот во прилог на извештајот: наставно-образовна дејност – 244 поени, научноистражувачка дејност – 118,8 и стручно-апликативна дејност – 27,2 поена, односно вкупно 400 поени.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сето горенаведено, Рецензентската комисија е едногласна во мислењето дека д-р Биљана Миова, во целокупната нејзина досегашна работа, покажала исклучително солидни резултати, како во наставно-образовната, така и во научноистражувачката работа.

Во извештајниот период, кандидатката има голем придонес во подобрувањето на квалитетот на практичната и теоретската настава на Институтот за биологија. Во прилог на нејзините квалификации е и придонесот во научноистражувачката дејност во областа на анималната физиологија, молекуларната физиологија и ензимологијата, што се гледа преку бројните публикации во реномирани списанија, а личната надградба ја реализирала преку неколку студиски престои во лаборатории во странство. Кандидатката несебично го споделила своето искуство и знаење и преку менторство во неколку докторски и магистерски работи, што е од големо значење за развојот и осовременувањето на Катедрата, односно на Институтот за биологија.

Имајќи го предвид изнесеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет, кандидатката д-р Биљана Миова **да биде избрана во звањето вонреден професор** од областа на анималната физиологија, екофизиологијата и ензимологијата во Заводот за експериментална физиологија и биохемија при Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Членови на Рецензентската комисија

Д-р Сузана Диневска-Ќовкаровска, редовен
професор на Природно-математичкиот факултет
во Скопје, с.р.

Д-р Славчо Митев, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет во Скопје,
(во пензија), с.р.

Д-р Ицко Ѓоргоски, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет
во Скопје, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: **БИЉАНА ВАНЕ МИОВА**

Институција: **Институт за биологија,
Природно-математички факултет,
Универзитет “Св. Кирил и Методиј”, Скопје**

Научна област: **Биологија**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Одржување на настава	
1.	Одржување на настава од прв циклус студии	
2010/2011	Анимална екофизиологија 2+2 (БФ насока, зимски семестар)	2*15*0,04=1,2
	Физиологија на трудот, 2+2 (БФ насока, летен семестар)	2*15*0,04=1,2
	Лабораториски практикум, 2+2 (насока БФ и МБ, летен семестар)	2*15*0,04=1,2
2011/2012	Анимална екофизиологија 2+2 (БФ насока, зимски семестар)	2*15*0,04=1,2
	Физиологија на трудот, 2+2 (БФ насока, летен семестар)	2*15*0,04=1,2
	Лабораториски практикум, 2+2 (насока БФ и МБ, летен семестар)	2*15*0,04=1,2
	Култура на анимални клетки 2+2 (насока МБ, летен семестар)	2*15*0,04=1,2
2012/2013	Анимална екофизиологија 2+2 (БФ насока, зимски семестар)	2*15*0,04=1,2
	Физиологија на трудот, 2+2 (БФ насока, летен семестар)	2*15*0,04=1,2

	Лабораториски практикум, 1+2 (насока БФ и МБ, летен семестар)	$1 \cdot 15 \cdot 0,04 = 0,6$
2013/2014	Анимална екофизиологија 2+2 (БФ насока, зимски семестар)	$2 \cdot 15 \cdot 0,04 = 1,2$
	Физиологија на трудот, 2+2 (БФ насока, летен семестар)	$2 \cdot 15 \cdot 0,04 = 1,2$
	Лабораториски практикум, 1+2 (насока БФ и МБ, летен семестар)	$1 \cdot 15 \cdot 0,04 = 0,6$
2014/2015	Анимална екофизиологија 2+2 (БФ насока, зимски семестар)	$2 \cdot 15 \cdot 0,04 = 1,2$
	Анимална физиологија, 4+4 (НН, зимски семестар)	$4 \cdot 15 \cdot 0,04 = 2,4$
	Општа и анимална физиологија, 4+6 (ЕН, зимски семестар)	$4 \cdot 15 \cdot 0,04 = 2,4$
	Физиологија на трудот, 3+3 (БФ насока, летен семестар)	$3 \cdot 15 \cdot 0,04 = 1,8$
	Лабораториски практикум, 1+2 (насока БФ и МБ, летен семестар)	$1 \cdot 15 \cdot 0,04 = 0,6$
	Вкупно	22,8
2.	Одржување на вежби (лабораториски, клинички, аудиториски или изработка на семинарски труд) од прв циклус студии	
	До изборот во доцент: Одржување на вежби од 2000/2001 до 2009/2010, вк. 364 часа, 2549 студенти	163,8
2010/2011	Споредбена физиологија, 4+4 (насока МБ, зимски семестар)	$4 \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
	Ензимологија, 2+2 (насока МБ, летен семестар)	$(2+2) \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
2011/2012	Споредбена физиологија, 4+4 (насока МБ, зимски семестар)	$4 \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
	Ензимологија, 2+2 (насока МБ, летен семестар)	$(2+2) \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
2012/2013	Споредбена физиологија, 4+4 (насока МБ, зимски семестар)	$4 \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
	Ензимологија, 2+2 (насока МБ, летен семестар)	$(2+2) \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
2013/2014	Анимална екофизиологија 2+2 (БФ насока, зимски семестар)	$2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 0,9$
	Ензимологија, 2+2 (насока МБ, летен семестар)	$(2+2) \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
2014/2015	Анимална екофизиологија 2+2 (БФ насока, зимски семестар)	$2 \cdot 15 \cdot 0,03 = 0,9$
	Ензимологија, 2+2 (насока МБ, летен семестар)	$(2+2) \cdot 15 \cdot 0,03 = 1,8$
	Вкупно	180
3.	Одржување на настава од втор циклус студии	
	Молекуларни основи на ензимологијата	1.2
	Биохемија и физиологија на одредени органи и ткива	1.2

	Ензимологија	1.2
	Молекуларни основи на стресот	1.2
	Одбрани поглавја од физиологија	1.2
	Метаболички процеси	1.2
	Одбрани поглавја од ендокринологија	1.2
	Вкупно	8.4
4.	Подготовка на нов предмет	
	Лабораториски практикум- предавања	1
	Лабораториски практикум- вежби	0,5
	Култура на анимални клетки – предавања	1
	Применета ензимологија– предавања	1
	Експериментална физиологија – предавања	1
	Вкупно	4,5
5.	Консултации со студенти *0,002	
	До изборот во доцент: Консултации со студенти (вк. 2549 студенти *0,002=5.1) 2010/2011 – 78, 2011/2012- 85, 2012/2013-75, 2013/2014- 80, 2014/2015-87. Вкупно: 405 студенти*0,002=0.81	5,1 0,81
	Вкупно	5,91
6.	Ментор на дипломска работа	
	9*0,2 Вкупно	1,8
7.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат	
	1. “Влијанието на витаминот Е врз липидната пероксидација, инфламацијата и тромбоцитната активност во функција на возраста и хипертермичката експозиција кај белиот лабораториски стаорец”, Никола Хаџи-Петрушев, 2014. 2. “Високо сензитивни и специфични биохемиски параметри и срцеви маркери во функција на брзо дијагностицирање на инфаркт и реинфаркт на миокардот” Сашка Домазетовска, 2013.	0,5

		0,5
	Вкупно	1,0
8.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура	
	1. “Промени во метаболизмот на железото кај инсулин зависна популација со Diabetes mellitus тип 2”, од Јовица Лешовски, 2014.	0,3
	2. Концентрација на anti-mullerian хормонот како маркер за овиријалната резерва кај здрава женска популација во Република Македонија” од Маја Бошковска, 2013.	0,3
	3. Јаглехидратен метаболизам и оксидативен статус во бубрег кај дијабетични животни во услови на топлотен стрес и третман со аспирин“ од Наташа Чипановска, 2013.	0,3
	4. “Ефекти на акутната хипертермија и никотинамидот врз оксидативниот стрес кај дијабетични стаорци” од Дамјан Шушлески, 2012.	0,3
	5. “Влијание на акутниот хипертермички стрес и третманот со никотинамид врз јаглехидратниот метаболизам во црниот дроб кај дијабетични стаорци” од Герасова Катерина, 2010.	0,3
	6. “Гликогенолитички и гликолитички ензими во срцето во услови на топлотна аклимација кај никотинамид/ стрептозотоцин дијабетични стаорци” од Мирсада Дервишевиќ, 2010.	0,3
	Вкупно	1,8
9.	Интерна скрипта од предавања	
	Лабораториски практикум	4
	Култура на анимални клетки	4
10.	Интерна скрипта од вежби	
	Ензимологија	3
	Анимална екофизиологија	3

	Вкупно	14
11.	Член на комисија за одбрана за дипломска работа	
	38*0,1	Вкупно
		3,8
	ВКУПНО	244

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Ментор на докторска дисертација	
	1. “Ефектите на аспирирот врз некои метаболички и цитопротективни одговори кај дијабетични стаорци во услови на акутен хипертермички стрес”, Мирсада Дервишевиќ, во фаза на изработка.	3
2.	Ментор на магистерски работи	
	1. “Влијание на топлотниот стрес и аспирирот врз оксидативниот статус и нивото на HSP70 во панкреас кај дијабетични животни”, Маја Димитровска, 2014.	1
	2. “Ефекти на хипертермичкиот стрес и времето на опоравување врз глукозниот метаболизам во црн дроб и бубрег кај стаорец”, Фросина Цветковска, 2013.	1
	3. “Ефекти на акутниот хипетермички стрес и никотинамидот врз јаглехидратниот метаболизам кај стрептозотоцин-дијабетични стаорци”, Ана Џимревска, 2012.	1
	4. “Влијание на топлотниот стрес и никотинамидот врз индукцијата на HSP72 mRNA во срце кај дијабетични стаорци”, Марјан Велковски, 2012.	1
	Вкупно	7
3.	Учесник во национален научен проект	

	2006-2009: „Метаболички и хормонални промени кај дијабетични стаорци аклимирани на умерена хипертермичка средина“, финансиран од Министерството за образование и наука, Р. Македонија. 2000-2003: „Влијание на дијабетот врз јаглехидратниот метаболизам и развојот на ангиопатијата кај стаорци експонирани на висока амбиентална температура“, финансиран од Министерството за образование и наука, Р. Македонија. 2000-2003: „Влијание на тироидниот статус врз јаглехидратниот метаболизам“ кај стаорци во услови на висока надворешна температура, финансиран од Министерството за образование и наука, Р. Македонија. 2001-2002: „Дистрибуција на тешки метали кај некои претставници на водоземци и влечуги во битолскиот регион“, финансиран од Министерство за екологија, Р. Македонија. 2001-2002: „Дистрибуција на тешки метали кај некои претставници на водоземци и влечуги во скопскиот и велешкиот регион, финансиран од Министерството за екологија, Р. Македонија. 1997-2000: „Испитување на активноста на некои клучни ензими од јаглехидратниот метаболизам во црниот дроб кај лабораториски стаорци“, финансиран од Министерството за образование и наука, Р. Македонија.	3 3 3 3 3 3
	Вкупно	18
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	
Ред.бр.	Автори и наслов	

	1. Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Miova, B. (2000): Influence of thyroid hormones on the activity of hepatic glucose-6-phosphatase in male rats acclimated to high environmental temperatures. Ann. Rev. Fac. Natural Sciences , Skopje, Vol. 53/54, 103-112.	3,2
	2. Dinevska-Kjovkarovska, S., Miova, B., Mitev, S. (2001): Glycogen phosphorylase <i>a</i> activity and liver glycogen content during fasting in rats acclimated to high environmental temperature. Ann. Rev. Fac. Natural Sciences , Skopje, Vol. 53/54, 94-102.	3,2
	3. Roganovic-Zafirova, D., Panov, S., Stankovic, A., Miova, B., Jovceva, T. (2002): Vitellogenin induction in several fish species from Lake Prespa as indicator of xenoestrogenic exposure. Contributions , Sec. Biol. Med. Sci., MASA, XXIII, 1-2, p. 61-77.	2,4
	4. Dinevska-Kjovkarovska, S., Miova, B., Mitev, S and Popeska, Z. (2006/2007): Some aspects of hepatic carbohydrate metabolism in heat-acclimated diabetic rats. Biologia Macedonica , 59/60, 37-51.	
	5. Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Miova, B. (2006): Hepatic PEPCK, PK and fructose-1,6 bisphosphatase activity in rats during acclimation to high environmental temperature. Iugoslav. Physiol. Pharmacol. Acta , Vol 41, No3., 101-112.	2,4
	6. Biljana Miova, Suzana Dinevska –Kjovkarovska, Frosina Cvetkovska, Slavco Mitev, Ana Dzimrevska, Maja Dimitrovska (2013): Liver Carbohydrate Metabolism in Rats in the Period of Recovery after Acute Heat Stress. Macedonian Journal of Medical Sciences . 15; 6(1):16-23. UIF = 1.07	3,2
		2,4
	Вкупно	16,8
5. Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор		
	1. Mitev, S., Dinevska-Kjovkarovska S. and Miova, B (2005): The effect of acclimation to high environmental temperature on the activity of hepatic glycogen phosphorylase (<i>a+b</i> and <i>a</i>), liver glycogen content and blood glucose level. Journal of Thermal Biology 30, 563-568. IF=1.54 $0,8*(6+1,54)=6,032$	6,03
	2. Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S. Miova, B (2006) Liver fructose-1,6-bisphosphatase, PEPCK and PK activity in fasted rats during acclimation to high environmental temperature. Periodicum Biologorum , Vol 108, Issue 5, pp. 603-607. IF=0.199 $0,8*(6+0,199)=4,95$	4,95
	3. Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S. and Mitev, S. (2008) Changes in carbohydrate metabolism during acclimation to a moderate hyperthermic environment in rats. Journal of Basic and Clinical Physiology and Pharmacology , Vol. 19, No. 1. 65-87. IF=0.98	

	$0,8*(6+0,98)=5,58$ 4. Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S. and Dervisevik, M. (2008): The effect of fasting on glycogen metabolism in heat-acclimated rats. Archives of Biological Sciences , 600 (1), 49-58. IF=0.79. $0,6*(6+0,79)=4,07$	5,58
	5. S. Dinevska-Kjovkarovska, T Guladin, B. Miova, S. Mitev, K. Gerazova (2009) Changes in the hypothalamo-pituitary-adrenocortical and hypothalamo-pituitary-thyroid axes in diabetic rats acclimated to moderate hyperthermic environment. Journal of Thermal Biology 34, 200–205. IF=1.54 $0,6*(6+1,54)=4,52$	4,07
	6. Gjoshe Stefkov, Svetlana Kulevanova, Biljana Miova, Suzana Dinevska – Kjovkarovska, Knud Josefsen, Anna K. Jager and Per Molgaard (2011): Effects of <i>Teucrium polium spp. capitatum</i> flavonoids on the lipid and carbohydrate metabolism in rats. Pharmaceutical biology , 49(9):885-892. IF=1.34 $0,6*(6+1,34)=4,40$	4,52
	7. Domazetovska, S. Dinevska –Kjovkarovska, S., Miova, B., Bogdanova, M., Mitev, S. (2011): Heat acclimation causes some alterations in serum enzymes activities in streptozotocin-diabetic rats. Journal of Thermal Biology , 36, 239-244. IF=1.54 $0,6*(6+1,54)=4,52$	
	8. Mirsada Dervisevik, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Biljana Miova, Slavco Mitev, Marjan Velkovski, Damjan Susleski (2011): Heat acclimation-induced changes in heart glycogen/glucose metabolism in rats. J. Physiological Sciences , 61 (5), 395-402. IF=1.25 $0,6*(6+1,25)=4,35$	4,40
	9. Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska1, Ana Djimrevska, Slavco Mitev (2014): Prior heat stress induces moderation of diabetic alterations in glycogen metabolism of rats. Cent. Eur. J. Biol. , 9(3), 249-259. IF=0.63. $0,6*(6+0,63)=3,97$	
	10. Gjoshe Stefkov, Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Jasmina Petreska Stanoeva, Marina Stefova, Gordana Petrusevska, Svetlana Kulevanova (2014): Chemical characterization of <i>Centaurium erythraea</i> L. and its effects on carbohydrate and lipid metabolism in experimental diabetes. Journal of Ethnopharmacology 152, 71–77. IF=3.28 $0,6*(6+3,28)=5,56$	4,52
	11. M. Dervisevik, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, M. Dimitrovska, N. Cipanovska, B. Miova (2014). High dose of aspirin moderates diabetes-induced changes of heart glycogen/glucose metabolism in rats. J Physiol Sci , 64:411–420. IF=1.25 $0,6*(6+1,25)=4,35$	4,35
		3,97

		5,56
		4,35
	Вкупно	52,3
5. Труд со оригинални научни резултати, објавен во стручно/ научно популарно списание		
	Костовска, Ј., Дачевска, С., Монева, Л., Герасова, К., Марковска, А., Бошковска, К., Диневска-Ќовкаровска, С., Миова Б. Влијание на зголемената надморска височина врз некои крвни параметри кај луѓе. Билтен на Истражувачко Друштво на студенти по биологија, 2, 179-184, 2002.	1,2
	Вкупно	1,2
6.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација)	
	1. Миова Биљана. Промени во јаглехидратниот метаболизам во тек на аклимација на висока надворешна температура и гладување. Друштво на физиолози и антрополози на Република Македонија, Дојран, 2004.	1
	2. Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Mithieux, G., Rajas, F., Zitoun, C., S. Panov i Percan, V. Enzimaska aktivnost i genska ekspresija na hepaticna glukozna-6-fosfataza kaj nikotinamid / streptozotocin dijabeticni staorci. Efekt na aklimacijata na umerena hipertermicka sredina. Друштво на медицински биохемичари, 2008.	1
	3. <u>Miova, B.</u> , Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Panov, S., Mithieux, G., Tatout, F. and Zitoun, C HEAT ACCLIMATION AND NICOTINAMIDE / STREPTOZOTOCIN DIABETES – CROSS TOLERANCE EFFECT OVER THE EXPRESSION OF GLUCOSE-6-PHOSPHATASE AND HSP72 mRNA. BCLF, Tirana, Albania, 2010.	1

	Вкупно	3
7.	Учество на научен/стручен собир со реферат (постер)	
	1. Митев, С., Динеvsка-Ковкарoвска, С., Бузалков, Р. и Миова, Б. (1998): Влијание на гладувањето врз активнoста на гликоген фосфорилза и глукоза-6-фосфатаза во црн дроб кај староци аклимирани на висока надворешна температура. 2. Конгрес на биолозите на Република Македонија, Апс. 78, Охрид 1998. 2. Dinevska-Kovkarovska, S., Mitev, S., Miova, B. (2000): Hepatic piruvate kinase activity in thyroidectomized heat-acclimated rats. 18th Internacional Congress of Biochemistry and Molecular Biology, Beyond the Genome, 16-20 July 2000, Birmingham. Abstract Book, 182, 3. Mitev, S., Dinevska-Kovkarovska, S., Miova, B. (2001): Glycogen phosphorylase activity during acclimation to high environment temperature in fed and fasted rats. Procced. Of the Australian Physiological and Pharmacologycal Society, Vol. 32, 2, Supplement 1: Internaional Thermal Physiology symposium, Wollongong, Australia, september 2nd -6th, 2001, 106P. 4. Jurhar-Pavlova, M., Trajkov, D., Pavkovik, M., Petlichkovski, A., Arsov, T., Jankova, R., Dinevska-Kjovkarova, S., Miova, B., Mitev, S., Spiroski, M. (2001): Imunoglobulin classes (IgA, IgG, IgM) in serum of rats during acclimation to elevated ambient temperature. 3rd Balkan Congress of Immunology, Octomber 30- November 1, 2001. Athens, Greece. 5. Jurhar-Pavlova, M., Dinevska-Kjovkarova, S., Trajkov, D., Pavkovik, M., Petlichkovski, A., Miova, B., Mitev, S., Spiroski, M. (2001): Changes in four subclasses of rat immunoglobulin IgG during acclimation to elevated ambient temperature. XIXth Congress of the European Academy of Allergology and Clinical Immunology, July 1-5, 2001, Lisbon, Portugal. 6. Dinevska-Kovkarovska, S., Mitev, S., Miova, B., Baniska, A. (2002): T₄, fT₄, T₃ and fT₃ in rats durung acclimation to high environmental temperature. 10TH Meething of the Balkan Clinical laboratory Federation, September, 2002, Ohrid, R. Macedonia 7. Mitev, S., Dinevska-Kovkarovska, S., Miova, B., Baniska, A. (2002): Changes in the level of cholesterol, triacylglyceroles and free fatty acids in rats during exposition to high environmental temperature. 10TH Meething of the Balkan Clinical laboratory Federation, September, 2002, Ohrid, R. Macedonia 8. Dinevska-Kovkarovska, S, Mitev, S., Miova, B. (2003): Glucose-6-phosphatase activity during acclimation to high environment environment temperature in fed and fasted rats. 8th Croatian Biological Congress with Inter. Part., 27sept-2octl, Zagreb, Croatia. Proceedings, pp.209. 9. Mitev, S., Dinevska-Kovkarovska, S., Miova, B (2003): Activity of hepatic pyruvate kinase and phosphoenolpyruvate carboxykinase in rats during the acclimation to hyperthermic environment. 8th Croatian Biological Congress with Inter. Part., 27sept-2okt, Zagreb,	0.5 0.5 0.5 0.5 0.5

	Croatia. Proceedings, pp.220.	
10.	Dinevska-Kovkarovska, S. Mitev, S., Miova B. (2003): The effect of high environmental temperature on hepatic glucose-6-phosphatase activity and glucose-6-phosphate content in female diabetic rats. 11 th Meeting of BCLF, 24-27 Sept, Belgrade, Yugoslavia. Yugoslav Med Biochem 22, (suppl. 2), 121, 2003.	
11.	Miova, B., Dinevska-Kovkarovska, S. Mitev, S. (2003): Hepatic glycogen phosphorylase activity in diabetic and insulin-treated heat-acclimated rats. 11 th Meeting of BCLF, 24-27 Sept, Belgrade, Yugoslavia. Yugoslav Med Biochem 22, (suppl. 2), 118, 2003.	0.5
12.	Gjuladin, T., Dinevska-Kovkarovska, S., Miova B., Domazetovska, S. (2003): Influence of high environmental temperature on blood glucose level, HBA _{1c} and insulin concentration in female diabetic rats. 11 th Meeting of BCLF, 24-27 Sept, Belgrade, Yugoslavia. Yugoslav Med Biochem 22, (suppl. 2), 120, 2003.	0.5
13.	Dinevska-Kovkarovska, S. Mitev, S., Miova B. (2004): Renal glycogen content and glucose-6-phosphatase activity in heat-acclimated diabetic and insuli-treated rats. 12 th Meeting of Balkan Clinical Laboratory Federation, 15-18 Sept, 2004, Romania. Abstract book, 93.	
14.	Dinevska-Kovkarovska, S. Mitev, S., Miova B.: The effect of fasting on glycogen phosphorylase activity, glucose-1-phosphate and glycogen content in the liver of heat-acclimated rats. First Integrated Meeting on Thermal Physiology and Pharmacology of Thermoregulation, Rhodes, Greece, October 10-15, 2004. Abstract book, pp. 174	0.5
15.	Miova, B., Dinevska-Kovkarovska, S. Mitev, S.: Glucose-6-phosphatase activity, glucose-6-phosphate and glycogen content in liver of rats during acute and chronic exposure to high environmental temperature. First Integrated Meeting on Thermal Physiology and Pharmacology of Thermoregulation, Rhodes, Greece, October 10-15, 2004. Abstract book, pp. 174	
16.	Dinevska-Kovkarovska, S. Mitev, S., Miova B. (2005): Influence of heat acclimation on liver glycogen metabolism in fasted rats. 1 st Congress of the physiological sciences of Serbia and Montenegro with internacional participation. 9 -12 Nov, Beograd. Abstract book, 205.	0.5
17.	Miova, B., Kjovkarovska- Dinevska S., Mitev, S. (2005): Some hormonal changes in diabetic-heat acclimated rats. 1 st Congress of the physiological sciences of Serbia and Montenegro with internacional participation. 9 -12 Nov, Beograd. Abstract book, 204.	
18.	Mitev, S. and Miova, B. and Kjovkarovska- Dinevska S. (2005): Influence of thyroid hormones on hepatic glucose-6-phosphatase and glycogen phosphorylase activity in rats acclimated to high environmental temperature. 1 st Congress of the physiological sciences of Serbia and Montenegro with internacional participation. 9 -12 Nov, Beograd. Abstract book, 206.	0.5
19.	Domazetovska, S., Dinevska-Chovkarovska, S., Miova, B. (2006): The effect of high environmental temperature and diabetes on enzymes and lipid status in rats. 14 th Meeting of Balkan Clinical Laboratory Federation, 29-30.09, Sofia, Balkan Journal of Clinical Laboratory, XIII,06,1.	
20.	Dinevska-Kjovkarovska S., Miova B., Mitev S. (2006): The effects of high environmental temperature on the glycogen metabolism depending on metabolic state in female rats. <i>International Society for Adaptive Medicine. VIII World Congress, 21-24 June, Moscow, Russia.</i>	0.5
21.	Miova, B., Dinevska – Kjovkarovska, S., Mitev, S. (2006): Changes in hepatic glycogen metabolism in rats during exposure to high	

	environmental temperature. Proceedings of the 20 th UIBMB, Internation Congress of Biochem and Mol Biology and 11 th FAOMB Congress. Kyoto, Japan.	
22.	Dinevska – Kjovkarovska, S., Miova, B. Mitev, S. (2006): The effect of fasting on some enzymes and substrates from glycogen metabolism in liver of heat-acclimated rats. Proceedings of the 20 th UIBMB, Internation Congress of Biochem and Mol Biology and 11 th FAOMB Congress. Kyoto, Japan	0.5
23.	Dinevska – Kovkarovska, S., Miova, B., Melovski, Lj., Hristovski, S., Sterijovski, B., Janevski, R., Stamatovski, B. (2007): Comparative analysis for presence of heavy metals in different tissues of Anura in Skopje and Veles and their surroundings. III Congress of ecologists of the Republic of Macedonia with International Participation, 06-09 October Struga, Abstract book 149.	
24.	Gjuladin, T., Dinevska – Kovkarovska, S., Miova, B., Ismaili, M. and Abazi, A. Influence of high environmental temperature on the level of some hormones in rats (Ref. No. MT12-Op- 1116) in International conference on Environment: Survival and Sustainability. Nicosia, 19-23 Feb. 2007	0.5
25.	Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Mithieux, G., Rajas, F. and Zitoun, C. (2008): Glucose-6-phosphatase activity and gene expression in nicotinamide / streptozotocin-diabetic rats. Effect of acclimation to moderate heat. 5 th World Congress on Prevention of Diabetes and its Complications. June 1-4, Helsinki, Finland	
26.	Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mithieux, G., Rajas, F., Mitev, S., Panov, S. and Zitoun, C. Altered glucose metabolism and gene expression in nicotinamide / streptozotocin heat acclimated diabetic rats. 17th Meeting of Balkan Clinical Laboratory Federation, Sept. 16-19, Ohrid, 2009	0.5
27.	Dervisevic, M., Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Shushleski, D The effect of short- and long-term heat acclimation on carbohydrate metabolism in rat heart. 17th Meeting of Balkan Clinical Laboratory Federation, Sept. 16-19, Ohrid, 2009	
28.	Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Panov, S., Mitev, S. Altered gene expression of HSP72 mRNA in heat-acclimated diabetic rats treated with nicotinamide. 6 th World Congress on Prevention of Diabetes and its Complications (WCPD 2010), Dresden, Germany on April 8-11, 2010	0.5
29.	Gerazova, K., Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Velkovski, M. Effect of the Acute Hypothermic Stress and Nicotinamide Treatment Over Glucose Metabolism in STZ-rats. 6 th World Congress on Prevention of Diabetes and its Complications (WCPD 2010), Dresden, Germany, April 8-11, 2010	
30.	Dervisevik, M., Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Susleski, D. Some aspects of glycogen metabolism in the heart in nicotinamide / streptozotocin diabetic rats acclimated to moderate heat. 6 th World Congress on Prevention of Diabetes and its Complications (WCPD 2010), Dresden, Germany, April 8-11, 2010.	0.5
31.	Miova, B. ¹ , Dinevska-Kjovkarovska, S. ¹ , Panov, S. ² , Mitev, S..Heat acclimation and nicotinamide / streptozotocin diabetes – cross tolerance effect over the hepatic HSP72 mRNA. BCLF 2010, Tirana, 22-23 sept, 2010	
32.	Gjoshe Stefkov, Biljana Miova, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Jasmina Petreska Marina Stefova, Gordana Petrusevska, Svetlana Kulevanova. Antidiabetic and antilipidemic properties of <i>Centaurea erythraea</i> L. (Gentianaceae). 5ти Конгрес на фармација на Македонија, Охрид, 22-25 септ, 2011.	0.5
33.	Miova, B., Dinevska-Kjovkarovska, S., Mitev, S., Panov, S., Mithieux, G., Tatout, F. and Zitoun. Heat acclimation and	

	nicotinamide/streptozotocin diabetes – cross tolerance over expression of glucose-6-phosphatase and HSP72 mRNA. BCLF, Tirana, 2010.	0.5
	34. S. Domazetovska , M.Bogdanova, B.Miova . Use of PMN elastase complex in reduction of outcome at the patients with diabetes mellitus. EuroMedLab Berlin, 2011	
	35. Frosina Cvetkovska, Maja Dimitrovska, Blaze Nikchevski, Biljana Miova. The effect of acute heat stress and period of recovery over the liver carbohydrate metabolism in rats. 4 th Congress of the ecologists of Macedonia with international participation, Ohrid, 2012, Abstract book, pp. 190.	0.5
	36. Alikadar Aliju, Irena Jovanovska, Vlatko Krstovski, Novica Ristovski, Suzana Dinevska-Kjovkarovska. Heart glycolytic/ glycogenolytic profile during acute heat stress and period of recovery in experimental rats. 4 th Congress of the ecologists of Macedonia with international participation, Ohrid, 2012.	
	37. Florina Popovska-Percinic, V. Ajdzanovic, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Biljana Miova, Maja Jordanova, Svetlana Trifunovic, Verica Milosevic. Stereological study of zona fasciculata during acclimation to moderately elevated temperature with rats. Abstract book of the 4 th Congress of the ecologists of Macedonia with international participation, pp. 49-50, Ohrid, Macedonia, 2012.	0.5
	38. DJIMREVSKA Ana, DERVISEVIK Mirsada, DINEVSKA-KJOVKAROVSKA Suzana, MIOVA Biljana. THE EFFECT OF ACUTE HEAT STRESS AND PERIOD OF RECOVERY OVER THE GLYCOGEN METABOLISM IN RATS. The Joint East and West Central Europe ISAE Regional Meeting, Skopje, 2013.	0.5
	39. SHUSHLESKI Damjan, VELKOVSKI Marjan, DERVISEVIK Mirsada, MIOVA Biljana, DINEVSKA- KJOVKAROVSKA Suzana. THE INFLUENCE OF ACUTE HEAT STRESS ON HEPATIC OXIDATIVE STATUS AND SERUM LIPIDE PROFILE IN RATS. The Joint East and West Central Europe ISAE Regional Meeting, Skopje, 2013.	
	40. VELKOVSKI Marjan, SHUSHLESKI Damjan, DERVISHEVIK Mirsada, DINEVSKA- KJOVKAROVSKA Suzana, MIOVA Biljana. HEAT STRESS INDUCED CHANGES IN KEY MOLECULAR MEDIATORS OF CELLULAR STRESS RESPONSE IN RAT'S HEART. The Joint East and West Central Europe ISAE Regional Meeting, Skopje, 2013.	0.5
	41. Popovska-Perčinić F., Ajdžanović V., Dinevska-Kjovkarovska S., Ristić N., Miova B., Filipović B., Milošević V. The stimulatory effect of moderate heat on rat pituitary ACTH cells: histological and hormonal study. 3 rd Congress of physiological sciences of Serbia with international participation, Belgrade, Serbia, 2014	0.5

[illegible]

[illegible]

		0.5
		0.5
		0.5
		0.5
		0.5

	Вкупно	20,5
	ВКУПНО	118,8

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Кординатор во подготовка на елаборат за нова студиска програма	
	Елаборат за измени и дополнување на студиските програми од вториот циклус на Природно-математичкиот факултет (2009)	1
	Елаборат за прв циклус студии на Институтот за биологија при ПМФ, 2012	1
	Елаборат за втор циклус студии на Институтот за биологија при ПМФ, 2012	1
3.	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот	
	Учество во промотивни активности на Институтот во 2006/2007, 2007/2008, 2009/2010	0,5
	Член на Центар за кариера при ПМФ	0,5
5.	Раководител на Лабораторија	
	Раководител на Лабораторијата за анимална физиологија и ензимологија 2012 -2014	1
	ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	
3.	Студиски престој во странство до три месеци	
	1993 – 1997: три (3) едномесечни студентски практики во Словенија, Унгарија и Германија како член на студентската организација за размена на студенти ИАЕСТЕ. 2006– краткотраен престој (2 недели) во лабораториите на INSERM U885, Лион, Франција.	3*0,5=1,5

	2007 – краткотраен престој (3 месеци) во лабораториите на INSERM U885, Лион, Франција. 2011, 2012, 2014 – четири (4) краткотрајни престои (од по 3 месеци) на Одделот за фармакологија при Медицинскиот факултет во Валенсија, Шпанија.	0,5 0,5 4*0,5=2
4.	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект 1. Висока надворешна температура и индукција на стрес-протеини (HSP). Конкурс на УКИМ за доделување средства за научноистражувачки проекти (раководител, 2012). 2. Индуктори на стрес протеини (HSP) и нивниот протективен ефект при топлотен стрес. Конкурс од МОН за доделување средства за научноистражувачки проекти (учесник, 2012).	1 0,5
	Секциски предавања на научен/ стручен собир	
	1. Промени во јаглехидратниот метаболизам во тек на аклимација на хипертемичка средина и гладување. Друштво на физиолози на Македонија, Дојран, 2004. 2. Ензимска активност и генска експресија на глукоза-6-фосфатаза кај никотинамид / стрептозотоцин дијабетични стаорци. Ефект на аклимација на умерена хипертемичка средина. Друштво на медицински биохемичари на Македонија, Воена болница, Скопје, 2008. 3. Laboratory animals and vivarium at the Institute of biology. The 3Rs concept – The legal framework on the protection of animals, Охрид, 2008. 4. Biljana Miova: “Prior heat stress induces moderation of diabetic alterations in glycogen metabolism of rats” Seminaris de Recerca en Biomedicina Universitat Jaume I CIF. Castelló de la Plana, Espanya, 27 de febrer de 2014	1 1 1

		1
6.	Раководител на внатрешна организациона единица	
	Раководител на Завод за експериментална физиологија и биохемија (2013-2015)	3
8.	Член на Комисија за избор во звање	
	Член на комисија за избор во звање доцент (за Никола Хаџи-Петрушев, 2014)	0,2
9.	Кординатор на студиска програма	
	Кординатор за ЕКТС на Институтот за биологија за насоката молекуларна биологија (2011-2013)	1
	Главен координатор на ЕКТС на Институтот за биологија (2013-2015)	1
10	Член на Советот за наука на МОН	3
11.	Член на факултетска комисија	
	Член на Комисија за јавни набавки на Институтот за биологија	0,5
	Претседател и член на Комисија за набавка на реагенски и потрошен материјал на Институтот за биологија	0,5
	Претседател и член на Комисија за набавка храна на лабораториски животни на Заводот за експериментална физиологија и биохемија	0,5
	Член на Пописна комисија на Институтот за биологија	0,5
12.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир	
	Регионален натпревар по биологија за основни и средни училишта	1
	Државен натпревар по биологија за основни и средни училишта	1
	Вкупно	27,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	244
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	118,8
СТРУЧНОАПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	27,2
Вкупно	400

Рецензентска комисија

Д-р Сузана Диневска - Ковкаровска, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.

Д-р Славчо Митев, редовен професор на ПМФ (во пензија) во Скопје, с.р.

Д-р Ицко Ѓоргоски, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„БОЕЊА И ХОМОМОРФИЗМИ НА ГРАФОВИ“
ОД М-Р МИРКО ПЕТРУШЕВСКИ,
ПРИЈАВЕНА НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 26.2.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Петрушевски со наслов „БОЕЊА И ХОМОМОРФИЗМИ НА ГРАФОВИ“, во состав: акад. д-р Дончо Димовски (претседател), проф. д-р Ристе Шкрековски (ментор), проф. д-р Никита Шекутковски (член), проф. д-р Костадин Тренчевски (член) и проф. д-р Никола Тунески (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и оцени докторската дисертација, и на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Петрушевски, со наслов „Боења и хомоморфизми на графови“, содржи 166 страници компјутерски обработен текст во кириличен Latex фонт, со 1,5 проред и големина на букви 12, 58 библиографски единици (од научни трудови, статии и книги).

Трудот се состои од вовед, три глави и два додатока. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето. Низ кус историски осврт на класичната теорија на графови, започнувајќи од проблемот за четири бои, кандидатот укажува на генезата на поимите ребрено-боење на граф и графовски хомоморфизам.

Проблемот за четири бои е поставен од F. Guthrie во 1852 година. Тој останува нерешен повеќе од еден век, и како таков претставува мотивација за трансформација и развој на теоријата на графови од сплет занимливи проблеми во засебна математичка дисциплина. Дуализиран и во афирмативна форма, проблемот се искажува на следниов начин: *секој рамнински мултиграф дозволува правилно шемено-боење со не повеќе од четири бои.* Во 1880 година, P.G. Tait предложи поинаков пристап кон проблемот за четири бои покажувајќи дека тврдењето е еквивалентно со: *секој 3-регуларен рамнински граф без мост-ребра дозволува правилно-ребрено боење со три бои.*

Директниот пристап кон проблемот на Guthrie води кон теоријата за темени-боења на граф, која претставува плодна област со бројни примени во модерната технологија на мрежи и комуникации. Едно од повеќето нејзини обопштувања е теоријата за графовски хомоморфизми. Од друга страна, реформулацијата на Tait претставува зародиш на неколку важни подобласти од теоријата на графови, како што се теоријата за ребрени-боења и протоци. Реформулацијата е значајна и поради тоа што дозволува обопштувања. Веројатно, најпознатото потекнува од P.D. Seymour:

Хипотеза. (Seymour, 1975) За произволен природен број $r \geq 3$, секој рамнински r -граф G има хроматски индекс $\chi'(G) = 3$.

Проблемот за четири бои, по бројни неуспешни обиди, конечно е разрешен во 1976 година како плод на заеднички труд на К. Appel и А. Haken со примена на т.н. метод за празнење. Во 1997 година, користејќи го истиот метод, N. Robertson, D. Sanders, P.D. Seymour и R. Thomas даваат уште еден релативно пократок доказ на сега веќе **теоремата за четири бои**. Хипотезата на Seymour досега е потврдена за $3 \leq r \leq 8$, а за $r \geq 9$ претставува сè уште отворен проблем.

Архитип на ребрено-боење е т.н. правилно ребрено-боење на граф при кое е неопходно секоја боја-класа да претставува пароспојувач. Поставувајќи други ограничувања на различните боја-класи може да се воведат поинакви типови на ребрено-боење. Така, на пример, доколку секоја боја-класа индуцира непарен подграф, се доаѓа до поим за непарно ребрено-боење на граф (воведен од L. Ryser во 1991 година и проучен за едноставни графови).

Графовски хомоморфизам е природно обопштување на поимот за правилно темено-боење. Во 2007 година, од R. Naserasr е покажано дека „непарниот“ случај ($r=2k+1$) од хипотезата на Seymour е еквивалентен на постоење графовски хомоморфизам од класата $\mathcal{G}_{2k+1}$ (сочинета од сите рамнински графови со непарен-струк барем $2k+1$) во проективната коцка $PC(2k)$ од димензија $2k$. Од тие причини, од интерес е да се разгледуваат евентуалните хомоморфни ограничувања на $\mathcal{G}_{2r+1}$ со $PC(2k)$ при дадени природни броеви r и k со $r \geq k$.

Предметот на истражување во докторската дисертација е: (1) испитување на непарната ребрена-обојливост на произволен граф од аспект на доволниот број бои, и обопштувања на овој концепт; (2) доказ дека секој рамнински граф со непарен-струк барем 17 хомоморфно се пресликува во графот на Coxeter (кој е индуциран подграф од $PC(6)$).

Првата глава од докторската дисертација е насловена „Непарни и паритетни ребрени-боења“. Во неа е анализирано постоењето на таквите ребрени-боења и докажани се добри горни граници (од шест бои) за соодветните хроматски индекси. Притоа, карактеризирано е во кои случаи индексите примаат вредност 6 односно 5. Главата е поделена на четири дела (**1.1**, **1.2**, **1.3** и **1.4**).

Во **1.1** се дефинирани поимите за непарно ребрено-боење и непарен-хроматски индекс $\chi'_o(G)$ на граф G . Како вовед во проблематиката, изнесен е доказ на резултатот на Ryser, кој тврди дека неравенството $\chi'_o(G) \leq 4$ важи за секој едноставен граф G , и посочен е графот W_4 (пример даден од Ryser) за кој оваа граница е достижна. Основна цел на овој дел е изнаоѓање на аналоген резултат за неедноставните графови.

За теме v од граф G се вели дека е парно (одн. непарно) доколку степенот $d_G(v)$ е парен (одн. непарен). Графот G е парен (одн. непарен) кога секое негово теме е парно (одн. непарно). Под ребрено-боење на G се подразбира пресликување $E(G) \rightarrow C$, и притоа C се нарекува множество бои. Вlakното околу произволна боја $c \in C$ е боја-класа E_c , а G_c е скелетниот подграф со множество ребра $E(G_c) = E_c$. За теме $v \in V(G)$, доколку $d_{G_c}(v) > 0$ се вели дека бојата c се појавува кај v . Притоа, за непарен $d_{G_c}(v)$, бојата c е непарна кај v . Кога секоја боја-класа индуцира непарен подграф од G (односно секоја боја која се појавува кај теме е непарна), разгледуваното ребрено-боење се нарекува непарно. Минималниот број бои доволни за непарно ребрено-боење на G е непарен-хроматски индекс, со ознака $\chi'_o(G)$. Првиот дел е посветен на карактеризирање на непарната ребрена-обојливост на произволен граф G , како и докажување на добра горна граница за индексот $\chi'_o(G)$. Во однос на првонаведеното, покажано е дека потребен и доволен услов за непарна ребрена-обојливост е отсуството на

темиња инциденти само со лупи. Уште повеќе, со исклучок на ова, присуството на лупи не влијае врз постоењето ниту врз вредноста на непарниот-хроматски индекс. Од тие причини, истражувањето оправдано е ограничено врз класата сврзани мултиграфови. Под Shannon-ов триаголник G се подразбира мултиграф над три попарно соседни темиња. Доколку со p, q, r во нерастечки редослед е означен паритетот на кардиналноста на секој од трите букети (паралелни ребра), пришто парен (одн. непарен) букет е означен со 2 (одн. 1), разгледуваниот Shannon-ов триаголник G е од тип (p, q, r) . Тогаш важи $\chi'_o(G) = p + q + r$. Централен резултат во 1.1 е следната:

Теорема 1. За секој сврзан мултиграф G важи неравенство $\chi'_o(G) \leq 6$, со равенство ако и само ако G е Shannon-ов триаголник од тип $(2, 2, 2)$.

Во 1.2, во насока на обопштување на резултатот на Рубег, карактеризирани се сврзаните мултиграфови кои се непарно 4-ребрено-обојливи. Имено, докажано е дека:

Теорема 2. За произволен сврзан мултиграф G , неравенство $\chi'_o(G) \leq 4$ важи ако и само ако G не е Shannon-ов триаголник од тип $(2, 2, 2)$ или $(2, 2, 1)$.

Како непосредна последица, даден сврзан мултиграф G има непарен-хроматски индекс $\chi'_o(G) = 5$ ако и само ако тој е Shannon-ов триаголник од тип $(2, 2, 1)$. Кон крајот на вториот дел, изложени се две конструкции кои укажуваат на тоа дека фамилијата сврзани мултиграфови G за кои важи $\chi'_o(G) = 4$ е значително посложена од оние за кои $\chi'_o(G) = 6$ односно $\chi'_o(G) = 5$.

Во 1.3. е истражувано едно обопштување на поимот непарно ребрено-боење. Имено, за граф G произволно пресликување $\pi : V(G) \rightarrow \{0, 1\}$ се нарекува (темена) сигнатура. Притоа, доколку π е идентично еднаква на 1, станува збор за непарната сигнатура на G . За ребрено-боење на G се вели дека е паритетно ребрено-боење на (G, π) , доколку за секое теме $v \in V(G)$, секоја боја која се појавува кај v се појавува со паритетот на $\pi(v)$, односно важи $d_{G_c}(v) \equiv \pi(v) \pmod{2}$. Минималниот број бои доволни за паритетно ребрено-боење на (G, π) се означува со $\chi'_p(G, \pi)$ и се именува паритетен хроматски индекс. (Во случај на непарна сигнатура π , нововедените поими се сведуваат на непарно ребрено-боење односно непарен-хроматски индекс.) По дефиниција, сврзан пар (G, π) е правилен доколку се исполнети следниве два условия: (1) за секое непарно теме v важи $\pi(v) = 1$; (2) доколку влакното $\pi^{-1}(1)$ е едноелементно, тогаш графот G е празен.

Теорема 3. Даден сврзан пар (G, π) е паритетно ребрено-обојлив ако и само ако е правилен. Притоа, исполнето е неравенството $\chi'_p(G, \pi) \leq 6$.

Централен резултат во третиот дел е карактеризација на правилните сврзани парови (G, π) за кои е исполнето равенството $\chi'_p(G, \pi) = 6$ односно $\chi'_p(G, \pi) = 5$. Имено, за правилен пар (G, π) со триелементно влакно $\pi^{-1}(1) = \{a, b, c\}$, определени се подграфови G_{ab}, G_{bc}, G_{ac} согласно следното: нека x е произволен неподреден пар различни елементи од $\{a, b, c\}$ и

$$G_{xy} = \bigcup_{a,b,c \notin \text{Int}(W_{xy})} W_{xy}.$$

Притоа, W_{xy} е ознака за произволна xy -маршрута во G , $\text{Int}(W_{xy})$ е множеството внатрешни точки од маршрутата W_{xy} , и истата во унијата на десната страна од равенството е користена како подграф од G . Доколку за некој пар xy не постои маршрута W_{xy} со особината од интерес, тогаш G_{xy} по дефиниција е нултиот граф. Подграфовите G_{ab}, G_{bc}, G_{ac} можат ефикасно да се пронајдат. Доколку никои два од нив немаат заедничко нула-теме (т.е. теме кое припаѓа кон влакното $\pi^{-1}(0)$), се вели дека трите карактеристични подграфови се внатрешно дисјунктни.

Теорема 4. За сврзан правилен пар (G, π) , равенството $\chi'_p(G, \pi) = 6$ важи ако и само ако се исполнети следниве три услови: (1) влакното $\pi^{-1}(1)$ е триелементно; (2) при $\pi^{-1}(1) = \{a, b, c\}$, подграфовите G_{ab}, G_{bc}, G_{ac} се непразни, попарно внатрешно дисјунктни и парни; (3) во секој $G_{xy} \in \{G_{ab}, G_{bc}, G_{ac}\}$, темињата x, y се соседи или барем една $\{x, y\}$ -школка не е парен граф.

Теорема 5. За сврзан правилен пар (G, π) , равенството $\chi'_p(G, \pi) = 5$ важи ако и само ако се исполнети следните три услови: (1) влакното $\pi^{-1}(1)$ е триелементно; (2) при $\pi^{-1}(1) = \{a, b, c\}$, подграфовите G_{ab}, G_{bc}, G_{ac} се непразни, попарно внатрешно дисјунктни и точно два од нив се парни; (3) во секој парен $G_{xy} \in \{G_{ab}, G_{bc}, G_{ac}\}$, темињата x, y се соседи или барем една $\{x, y\}$ -школка не е парен граф.

Во 1.4 се наведени насоки за понатамошно истражување на следните аналогни концепти: (а) ребрена покривка на граф сочинета од непарни подграфови; (б) ребрена покривка на граф сочинета од подграфови чии темени степени се во паритетна согласност со зададена сигнатура.

Втората глава е насловена „Слабо-непарни и слабо-паритетни ребрени-боења“. Во неа се анализирани слабо-паритетните ребрени-боења на граф со сигнатура, и слабо-непарните ребрени-боења на диграф. Дадени се потребни и доволни услови за слабо-паритетна ребрена-обојливост на граф со сигнатура, и целосно се карактеризирани паровите во однос на вредноста на слабо-паритетниот хроматски индекс. Докажано е дека секој диграф дозволува слабо-непарно 3-ребрено-боење, и проучен е блиско поврзан проблем за ориентирање на граф. Главата е поделена на три дела (2.1. 2.2. и 2.3.).

Во 2.1. е воведен и проучен поимот за слабо-паритетно ребрено-боење на граф G со сигнатура π . За ребрено-боење на G се вели дека е слабо-паритетно ребрено-боење на (G, π) , доколку за секое неизолирано теме $v \in V(G)$, барем една боја c се појавува кај v согласно со паритетот на $\pi(v)$, односно важи $d_{G_c}(v) \equiv \pi(v) \pmod{2}$. Минималниот број бои доволни за слабо-паритетно ребрено-боење на (G, π) се означува со $\chi'_{wp}(G, \pi)$ и се нарекува слабо-паритетен хроматски индекс. За сврзан пар (G, π) се вели дека е слабо-правилен доколку се исполнети следниве услови: (1) за секое висечко теме v важи $\pi(v) = 1$; (2) доколку влакното

$\pi^{-1}(1)$ е едноелементно, тогаш постои теме $w \in \pi^{-1}(0)$ со $d_G(w) \geq 3$. Класата од сите непразни слабо-правилни парови (G, π) за кои графот G е парен, а влакното $\pi^{-1}(1)$ непарно е означена со $\wp$.

Теорема 1. Даден сврзан пар (G, π) е слабо-паритетно ребрено-обојлив ако и само ако е слабо-правилен. Притоа, за слабо-паритетниот хроматски индекс важи следното: $\chi'_{wp}(G, \pi) = 0$ ако G е празен; $\chi'_{wp}(G, \pi) = 1$ ако G е непразен и $d_G \equiv \pi \pmod{2}$; $\chi'_{wp}(G, \pi) = 3$ ако $(G, \pi) \in \wp$; $\chi'_{wp}(G, \pi) = 2$ во сите останати случаи.

Во 2.2 е воведен и проучен поимот за слабо-непарно ребрено-боење на диграф и разгледан е еден блиско поврзан поим за ориентирање на граф. При ребрено-боење на диграф D , за боја c се вели дека е непарна кај теме v доколку се задоволени следниве две импликации:

$$(i) \ d_D^+(v) > 0 \Rightarrow d_{D_c}^+(v) \text{ е непарен, и } (ii) \ d_D^-(v) > 0 \Rightarrow d_{D_c}^-(v) \text{ е непарен.}$$

Теорема 2. Секој диграф е слабо-непарно 3-ребрено-обојлив.

Теорема 3. Секој граф дозволува ориентација при која добиениот диграф е слабо-непарно 2-ребрено-обојлив.

Опишана е и ефикасна постапка за определување на тоа дали даден граф дозволува ориентација при која добиениот диграф е слабо-непарно 1-ребрено-обојлив. Постапката во потврден случај пронаоѓа таква ориентација.

Во 2.3, како насока за натамошни истражувања е предложен нов поим за слабо-паритетно ребрено-боење на диграф со сигнатура.

Третата глава е насловена „Хомоморфизми на рамнински графови“. Во неа, со помош на методот на празнење е докажано дека секој рамнински граф со непарен-струк барем 17 хомоморфно се пресликува во графот на Coxeter. Главата е поделена на четири дела (3.1, 3.2, 3.3, и 3.4).

Во 3.1. се дадени основните дефиниции и својства во врска со графовски хомоморфизми. Хомоморфизам од граф G во граф H е пресликување $\varphi: V(G) \rightarrow V(H)$ кое запазува соседство. Постоенето на хомоморфизам φ за парот графови G, H се означува со $G \prec H$. Доколку за дадени класа графови $\mathfrak{F}$ и граф H е исполнето $G \prec H$ за секој $G \in \mathfrak{F}$, тогаш се вели дека H е хомоморфно ограничување на класата $\mathfrak{F}$, и тоа се означува со $\mathfrak{F} \prec H$. За произволен природен број k , со $\wp_{2k+1}$ е означена класата сочинета од сите рамнински графови кои имаат непарен-струк не помал од $2k+1$.

Во 3.2. се објаснети причините поради кои е значајно да се истражуваат хомоморфните ограничувања на рамнински графови со проективни коцки. Проективна коцка од димензија d , со ознака $PC(d)$, е Cayley-ев граф $\left(\{0,1\}^d, \{e_1, e_2, \dots, e_d, e_1 + e_2 + \dots + e_d\}\right)$, каде што векторите $e_1, \dots, e_d$ ја сочинуваат стандардната база на линеарниот простор $\{0,1\}^d$. Графот на Coxeter, со ознака Cox , е индуциран подграф од Kneser-овиот граф $K(7,3)$ добиен со отстранување на правите од една $Fano$ рамнина над $\{1,2,\dots,7\}$. Графот Cox е индуциран подграф од $PC(6)$. Во 2013 година, од страна на R. Naserasr е поставен следниов општ проблем: *За дадени природни броеви r и k со $r \geq k$, дали постојат проективни коцки $PC(2k)$ кои*

хомоморфно ја ограничуваат класата $\mathcal{P}_{2r+1}$? Неколку добро познати резултати и хипотези можат да се интерпретираат во контекст на овој проблем. Првиот неопфатен случај од него е $r = 5$, $k = 3$. Кандидатот оформува хипотеза дека за овој пар природни броеви, графот на Coxeter е еден одговор, т.е. дека важи:

Хипотеза 1. $\mathcal{P}_{11} \prec \text{Cox}$.

Во третиот дел од главата е изведен доказ на следниов послаб резултат:

Теорема 2. $\mathcal{P}_{17} \prec \text{Cox}$.

За таа цел се издвоени повеќе карактеристични особини на графот Cox , и покажана е редуцибилноста на десетина конфигурации. Потоа, со примена на методот на празнење, демонстрирано е непостоењето на минимален противпример кон Теорема 2.

Во **3.4.** се наведени насоки за понатамошна работа од аспект примена на методот на празнење за докажување на подобрен резултат $\mathcal{P}_{15} \prec \text{Cox}$.

Со цел да се избегне обременување на основниот текст на дисертацијата, на крајот се поместени два додатока. Во **првиот додаток** е даден кус осврт кон користените поими и класични резултати од теоријата на графови. Во **вториот додаток** се изложени потребните поими од теоријата на рамнски графови и низ примери е илустриран методот на празнење.

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Предмет на истражување

Предмет на истражување во поднесениот труд е непарната ребрена-обојливост на граф, паритетните и слабо-паритетни ребрени-боења на граф со сигнатура, слабо-непарната ребрена-обојливост на диграф и хомоморфно ограничување на рамнински графови со графот на Coxeter.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Поимите непарно ребрено-боење и непарен-хроматски индекс на граф се дефинирани од L. Pyber во *Covering the edges of a graph by...*, Graphs and numbers, Coll. Math. Soc. Janos Bolyai 60 (1991) 583-610. Во наведената статија се проучувани (конечни) едноставни графови G и показано е дека за секој од нив важи неравенството $\chi'_o(G) \leq 4$. Во *Covering the edges of a graph by three odd subgraphs*, J. Graph Theory 53 (2006) 75-82, T. Matrai покажал дека класата од едноставни сврзани графови G за кои е исполнето равенството $\chi'_o(G) = 4$ е бесконечна. За секој Shannon-ов триаголник G од тип (p, q, r) важи $\chi'_o(G) = p + q + r$. Оттука, споменатото неравенство на Pyber во општ случај не важи за неедноставни графови.

Поимот паритетно ребрено-боење на граф со сигнатура е воведен од кандидатот како обопштување на непарно-ребрено боење на граф. Сличниот поим за слабо-паритетно ребрено-боење на граф со сигнатура исто така е воведен од кандидатот. Во *Homomorphisms and edge-colorings of planar graphs*, J. Comb. Theory Ser. B 97 (2007) 394-400, од страна на Naserasr е показано дека познатата Хипотеза на Seymour за вредноста на хроматскиот индекс на секој рамнински r -граф може во секој случај на непарен $r = 2k + 1$ да се реформулира во тврдење дека $\mathcal{P}_{2k+1} \prec PC(2k)$. Naserasr во *Mapping planar graphs into projective cubes*, J. Graph Theory 74 (2013) 249-259, го поставува следниот општ проблем: За дадени природни броеви r и k со $r \geq k$, дали постојат подграфови од проективната коцка $PC(2k)$ кои ја ограничуваат класата $\mathcal{P}_{2r+1}$? Неколку добро познати резултати и хипотези може да се интерпретираат во контекст на

овој проблем. Прв неопфатен случај од истиот е $r = 5$, $k = 3$. Кандидатот предложува хипотеза дека за овој пар природни броеви, графот на Coxeter е еден одговор на поставеното прашање, т.е. дека $\mathcal{S}_{11} \prec \text{Cox}$.

Краток опис на применетите методи

При истражувањето на ребрени-боења, користени се техники на издвојување T -спој, шума, или ко-шума, расцепување на темиња, итн. При истражувањето на графовски хомоморфизми на рамнински графови, користена е т.н. Folding Lemma на Klostermeyer и Zhang, и применет е методот на празнење.

За даден граф G , нека T е парно подмножество од $V(G)$. Скелетен подграф H од G се нарекува T -спој доколку множеството непарни темиња во графот H е точно T . Во првата глава од дисертацијата во неколку наврати е користен следниов класичен резултат:

Теорема. За постоење на T -спој од G потребен и доволен услов е множеството T да има парен пресек (вклучително и празен) со секоја компонента на сврзаност на G .

При доказот на централниот резултат од третата глава, искористена е следнава

Лема. (Klostermeyer-Zhang, 2000) Нека G е граф сместен во рамнина со непарен-струк $g_o(G) \geq 2k + 1$. Ако циклус $C = v_0 v_1 \dots v_{r-1} v_0$ чија должина $r \neq 2k + 1$ ограничува лице на G , тогаш постои $i \in \{0, 1, \dots, r-1\}$ за кој рамнинскиот граф G' добиен од G со идентифицирање на v_{i-1} и v_{i+1} (индексите земени $\text{mod } r$) има непарен-струк $g_o(G') \geq 2k + 1$.

Методот на празнење се користи при докажување на резултати во структурната теорија на графови. Зборувајќи воопштено, овој метод се употребува при демонстрација на тоа дека секој граф G од дадена класа мора да содржи барем еден подграф меѓу графовите од одредена карактеристична конечна фамилија. Присуството на карактеристичен подграф се користи за да се потврди постоењето на одредено боење на G . Методот честопати се покажува како корисен во теоријата на рамнински графови, и неговата примена е блиско поврзана со познатата Euler-ова формула. Секој доказ со празнење е *reductio ad absurdum* - тргнувајќи од претпоставка дека докажуваното тврдење не е точно, се разгледува сместување во рамнина на противпример G . Се доделуваат полнежи на елементите од унијата $V(G) \cup F(G)$ внимавајќи притоа сумата на сите полнежи да е негативна. Откако G е наполнет, целта е да се пронајде конечна низа прераспределби на полнежите т.н. празнење кое резултира со ненегативен полнеж кај секое теме и лице. Важно е при секоја етапа на празнењето, вкупниот полнеж да остане непроменет. Доколку се пронајде посакувано празнење, може да се изведе заклучок дека противпримерот G всушност не постои.

Краток опис на резултатите од истражувањето

За непарните ребрени-боења на граф е показано следново:

1. Секој сврзан мултиграф G дозволува непарно ребрено-боење со не повеќе од 6 бои. Притоа, $\chi'_o(G) = 6$ ако и само ако G е Shannon-ов триаголник од тип (2,2,2).
2. Секој сврзан мултиграф G кој не е Shannon-ов триаголник од тип (2,2,2) или (2,2,1) дозволува непарно ребрено-боење со не повеќе од четири бои.

За паритетните ребрени-боења на граф со сигнатура е показано дека:

3. Пар (G, π) дозволува паритетно ребрено-боење ако и само ако сигнатурата π е правилна. Притоа, важи неравенството $\chi'_p(G, \pi) \leq 6$.

4. Карактеризирани се сврзаните парови (G, π) за кои важи $\chi'_p(G, \pi) = 6$ односно 5

За слабо-паритетните ребрени-боења на граф со сигнатура е покажано следното:

5. Пар (G, π) дозволува слабо-паритетно ребрено-боење ако и само ако сигнатурата π е слабо-правилна. Притоа, важи неравенството $\chi'_{wp}(G, \pi) \leq 3$.

6. Дадена е комплетна карактеризација на сврзаните парови (G, π) во однос на вредноста на слабо-непарниот хроматски индекс $\chi'_{wp}(G, \pi)$.

За слабо-непарните ребрени-боења на диграф е покажано дека:

7. Секој диграф D е слабо-непарно 3-ребрено-обојлив.

Како допринос кон теоријата за хомоморфизми на рамнински графови, е покажано дека:

8. Секој граф од класата $\mathcal{G}_{17}$ хомоморфно се пресликува во графот на Coxeter.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Петрушевски, со наслов „Боења и хомоморфизми на графови“, претставува истражување во областа на ребрени-боења и графовски хомоморфизми, од научното подрачје математика, во потесната област теорија на графови.

Изработката на темата на оваа докторска дисертација со цел да се проучат непарната ребрена-обојливост на произволен граф, паритетната и слабо-паритетна ребрена-обојливост на граф со сигнатура, како и да се понуди подграф од проективна коцка кој е хомоморфна граница за одредена класа рамнински графови, го постигна очекуваниот научен придонес за подобро разбирање на наведените боења и хомоморфизми.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Петрушевски, со наслов „Боења и хомоморфизми на графови“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот пред одбраната на докторскиот труд ги има објавено следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [3]. B. Lužar, M. Petruševski, R. Škrekovski „Odd edge coloring of graphs“, Ars. Math. Contemp. 9 (2015) 277-287. (the imp. factor of the journal is 0.449)
- [4]. M. Petruševski „A note on weak odd edge-coloring of graphs“, Adv. Math. Sci. J. 4 (2015) 7-10.
- [5]. M. Petruševski „Covering a graph by four odd subgraphs“, to appear in Bulletin Mathématique, Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Skopje.
- [6]. B. Lužar, M. Petruševski, R. Škrekovski „On parity and weak-parity edge-colorings“, Proceedings of the 6th Int. Conf. on Information Technologies and Information Society ITIS (2014) 175-181.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатот се резултатите наведени во **Краткиот опис на резултатите од истражувањето**.

Подрачјето на примена и ограничувањата се од научното подрачје математика, со потесна област - теорија на графови.

Можните понатамошни истражувања се: карактеризирање на постоењето и изнаоѓање на добра горна граница за доволниот број подграфови од граф кои сочинуваат ребрена покривка согласна со зададена сигнатура; карактеризирање на постоењето и давање добра горна граница за доволниот број бои за слабо-паритетно ребрено-боење на диграф со сигнатура; подобрување на докажаниот резултат $\wp_{17} \prec Sox$ од аспект на поставената хипотеза $\wp_{11} \prec Sox$.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже јавна одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Мирко Петрушевски** со наслов **„Боења и хомоморфизми на графови“**.

КОМИСИЈА

Акад. Дончо Димовски, претседател, с.р.
ред. проф., ПМФ, УКИМ, Скопје

Д-р Ристе Шкрековски, ментор, с.р.
вонр. проф., Универзитет на Љубљана

Д-р Никита Шекутковски, член, с.р.
ред. проф., ПМФ, УКИМ, Скопје

Д-р Костадин Тренчевски, член, с.р.
ред. проф., ПМФ, УКИМ, Скопје

Д-р Никола Тунески, член, с.р.
ред. проф., МФ, УКИМ, Скопје

ПРЕГЛЕД

**на одобрени теми за изработка на магистерски трудови на
Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,
Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на
Наставно-научниот совет на Факултетот,
одржана на 26.02.2015 година.**

1. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Милица Спасова , дипломиран инженер по биологија	„ВЛИЈАНИЕТО НА ЕТАНОЛОТ И ТРЕТМАНОТ СО α -ТОКОФЕРОЛ ВРЗ АКТИВНОСТА НА АНТИОКСИДАТИВНИТЕ ЕНЗИМИ И НИВОАТА НА МАРКЕРИ НА ОКСИДАТИВНИОТ СТРЕС КАЈ БЕЛИОТ ЛАБОРАТОРИСКИ СТАОРЕЦ ОД ЖЕНСКИ ПОЛ“.	„INFLUENCE OF TREATMENT WITH ETHANOL AND α -TOCOPHEROL ON ANTIOXIDANT ACTIVITY OF ENZYMES AND LEVELS OF MARKERS OF OXIDATIVE STRESS IN FEMALE WHITE LABORATORY RAT“.	д-р Ицко Ѓоргоски, редовен професор на ПМФ – Скопје.	02-1770/5 од 20.03.2015 год.
	Даниела Митиќ-Копања, дипломиран професор по биологија	„ДИВЕРЗИТЕТ, ТАКСОНОМИЈА И ДИСТРИБУЦИЈА НА ОДДЕЛНИ ВИДОВИ КОМПЛЕКСИ ОД РОДОТ GOMPHONEMA EHRENBERG ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“.	„DIVERSITY, TAXONOMY AND DISTRIBUTION ON SELECTED SPECIES COMPLEXES OF THE GENUS GOMPHONEMA EHRENBERG IN MACEDONIA“.	д-р Златко Левков, вонреден професор на ПМФ – Скопје.	02-2188/5 од 20.03.2015 год.
	Гордана Богоевска,	„ПРОСТОРОНО-МОРФОМЕТРИСКА	„SPATIAL AND MORPHOMETRIC	д-р Драган Колчаковс	02-2020/4

	дипломиран професор по географија	АНАЛИЗА НА КАРБОНАТНИТЕ КАРПИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“.	ANALYSIS OF CARBONATE ROCKS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA“.	ки, редовен професор на ПМФ – Скопје.	20.03.2015 год.
	Неше Салих, дипломиран инженер по хемија	„АНОДНА СТРИПИНГ ВОЛТАММЕТРИЈА НА ОЛОВО“.	„ANODIC STRIPPING VOLTAMMETRY OF LEAD“.	д-р Валентин Мирчески, редовен професор на ПМФ – Скопје.	02-264/3 од 20.03.2015 год.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСТАВНО-НАУЧНОТО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЕЛЕКТРОНИКА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (ФЕИТ), објавен на 5. II 2015 година во весниците „Дневник“ и „Коха“ за избор на наставник во наставно-научно звање - насловен доцент во наставно-научната област електроника, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-299/3, донесена на 18. II 2015, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Зоран Ивановски, вонреден професор на ФЕИТ, д-р Љупчо Карадинов, редовен професор на ФЕИТ и д-р Катерина Ралева, вонреден професор на ФЕИТ.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во наставно-научното звање насловен доцент во наставно-научната област електроника, во предвидениот рок се пријави кандидатот д-р Бранислав Геразов.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Бранислав Геразов е роден на 2. X 1982 год. во Скопје. Средното образование го завршил во 2001 г. на американската гимназија „НОВА“ во Скопје. Со високо образование се стекнал на Факултетот за електротехника и информациона технологии во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, на кој се запишал во 2001 г. на насоката електроника и телекомуникации. Дипломирал на 15. VI 2007 г. со просечен успех од испитите 9,52.

Кандидатот активно се служи со англискиот, српскиот и германскиот јазик.

Во учебната 2007/2008 г. се запишал на втор циклус студии истата на ФЕИТ, на насоката електроника. Студиите ги завршил со просечен успех 10,00, а магистерскиот труд го одбрал на 5. XII 2011 г., на тема: „Систем за синтеза на говор на македонски јазик базиран на квази-двогласи“ пред Комисија во состав: д-р Љупчо Пановски, редовен професор на ФЕИТ, претседател, д-р Зоран Ивановски, вонреден професор на ФЕИТ, ментор, и д-р Слободан Јовичиќ, редовен професор на Електротехничкиот факултет при Универзитетот во Белград, Белград, Србија, член.

Докторска дисертација пријавил во 2011 г. на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Дисертацијата на тема: „Автоматско препознавање на говор робусно на шум за примена во системи за вокална интеракција“ ја одбрал на 12. XII 2014 г., пред Комисија во состав: д-р Љупчо Пановски, редовен професор на ФЕИТ, претседател, д-р Зоран Ивановски, вонреден професор на ФЕИТ, ментор, д-р Димитар Ташковски, редовен професор на ФЕИТ, член, д-р Слободан Јовичиќ, редовен професор на Електротехничкиот факултет при Универзитетот во Белград, Белград, Србија, член, и д-р Владо Делиќ, редовен професор на Факултетот за технички науки при Универзитетот во Нови Сад, Нови Сад, Србија, член. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на технички науки.

Поради покажаниот успех во текот на средното образование, кандидатот бил избран како ученик на генерацијата за учебната 2000/2001 г. Четири пати е наградуван за остварување на

просек над 9,00 во I, III, IV и V година од студирањето. Добитник е на I награда во индивидуален и групен пласман во дисциплината телекомуникации на меѓународниот студентски натпревар „Електријада“, во Игало, Црна Гора, во мај 2004 г., и на III награда во тимски пласман во дисциплината електроника 2 на меѓународниот студентски натпревар „Електријада“, во Копачица, Србија, во мај 2005 г. За време на студиите извршува и четири стручни практики во: Hilti AG, Шаан, Лихтенштајн, во траење од 5 месеци од септември 2006 до февруари 2007 г., Македонската радио-телевизија, во траење од 1 месец од март до април 2006 г., Неотел, во траење од 1 месец од септември до октомври 2005 г., и во Sebuonline, Истанбул, Турција, во траење од 2 месеца од јуни до септември 2005 г.

Во текот на студиите бил ангажиран како мал демонстратор, а на крајот и како среден демонстратор по повеќе предмети на Институтот за електроника при ФЕИТ. Веднаш по дипломирањето во 2007 г. се вработува на ФЕИТ со договор за ангажирање како демонстратор, а подоцна од 2012 г. до денес работи како соработник-докторанд, со задача одржување аудиториски и лабораториски вежби по предмети од областа електроника.

За време на неговото ангажирање на ФЕИТ, тој реализирал студиски престои во Idiap Research Institute, Мартињи, Швајцарија, од 15. VII до 31. IX 2014 г., во IHP Microelectronics, Франкфурт (О), Германија, во траење од 21 до 31. VIII 2009 г., и во Техничкиот универзитет во Познањ, Полска, од 1 до 31. VII 2008 г.

Д-р Бранислав Геразов е член на меѓународните здруженија: IEEE Signal Processing Society, Audio Engineering Society, European Acoustic Association и Young Acoustician Network.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација од кандидатот, а која е од важност за изборот.

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, ФЕИТ, кандидатот д-р Бранислав Геразов изведува аудиториски и лабораториски вежби на прв циклус студии на предмети сервисирани од Институтот за електроника, на различни студиски програми. За време на неговата ангажираност, тој држел вежби и на предмети на дисперзираните студии на ФЕИТ во Штип и на Машинскиот факултет при УКИМ во Скопје. Предметите на кои д-р Бранислав Геразов бил ангажиран се: електроакустика, дигитални аудиосистеми, микроконтролери, линеарна електроника, електроника 1, компјутерска електроника 1, компјутерска електроника 1 во Штип, индустриска електроника и микропроцесори на МФ во Скопје, компјутерска електроника 2, дигитална електроника, моделирање и симулација во електроника, практикум по MATLAB, PLD и FPGA-компоненти, вгнездени компјутерски системи и системи за работа во реално време, како и логички кола и дискретни автомати. Дел од овие предмети биле дел од старата наставна програма електроника и телекомуникации (ЕТ), а сега со иновирана содржина се држат и на новите ЕКТС-наставни програми: електроника, радиотехника и процесирање на сигнали (ЕРПС) и компјутерско хардверско инженерство и електроника (КХИЕ). За време на неговата ангажираност, д-р Бранислав Геразов постојано придонесувал во унапредувањето на наставата на сите предмети на кои бил ангажиран, преку иновирање и надградување на вежбите. Посебна залажба остварил во подготвување на материјали за аудиториски и лабораториски вежби за предметите електроакустика, дигитални аудиосистеми, микроконтролери, дигитална електроника, компјутерска електроника 1, компјутерска електроника 2, практикум по MATLAB, како и логички кола и дискретни автомати.

Паралелно со ангажманот на вежбите, д-р Бранислав Геразов им бил постојано на располагање на студентите во термините за консултации, но и надвор од нив, помагајќи им како во совладувањето на материјалот, така и во изработката на семинарските и дипломските работи.

Тој исто така се истакнува со неговиот наставен ангажман како предавач на Летната школа за дизајн на вградливи системи во 2013 и 2014 година, на RoboMac во 2009, 2010, 2012, 2013 и 2014 година, на работилницата за фонетски и фонолошки истражувања на македонскиот и словенечкиот јазик во 2013 година, на летната работилница организирана од германско-македонската иницијатива за напредно процесирање на аудио и говорни сигнали во 2013 година, на DAAD-летната школа за дизајн на вградливи системи во 2010 и 2011 година, на OSNET-отворените денови во 2011 година, на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура во 2009 година, на DSPBLEND-конференцијата за дисеминација во 2009 година и на Меѓународната IEEE-студентска средба во 2005 година.

Како предводник на тим на студенти има освоено 3 први награди на меѓународните студентски натпревари: RoboTEC 2014 на Политехничкиот универзитет во Темишвар, Романија, 9. – 12. IV 2014 г., Hardware & Software 2012, на Електротехничкиот факултет во Бања Лука, Босна и Херцеговина, 28. X – 03. XI 2012 г., Hardware & Software 2011, на Факултетот за технички науки во Нови Сад, Србија, 24. X – 28. X 2011 г.

Научноистражувачка дејност

Д-р Бранислав Геразов има објавено 38 научноистражувачки трудови, од кои 4 во научни списанија, а 29 во зборници на трудови од научни собири со меѓународен уредувачки одбор, а останатите 5 на национални конференции. Својата работа ја презентирал на 32 конференции, од кои на 29 имал усно излагање. Поради покажаната продуктивност на кандидатот во ова поле, за поефикасно разгледување на неговите трудови, тие се групирани според темата што ја обработуваат.

Автоматско препознавање на говор

1. **Бранислав Геразов**, „Автоматско препознавање на говор робусно на шум за примена во системи за вокална интеракција“, докторска дисертација, Скопје, Македонија, декември 2014 г.

Кандидатот во својата дисертација го претставува придонесот кој тој го направил во областа на автоматското препознавање на говор од два аспекта: дизајнот и изградбата на систем за препознавање на говор на македонски јазик и развојот на алгоритам за екстракција на карактеристики робусни на шум. Во дисертацијата се прикажани деталите од трите етапи од развојот на системот за препознавање на говор на македонски јазик, кој поддржува вокабулар од околу 200 зборови и е независен од говорник. Резултатите од евалуацијата покажуваат дека развиениот систем има високи перформанси за чист говорен сигнал со постигната точност од 95%, како и дека во услови на шум перформансите на системот не паѓаат под 90% за односи сигнал-шум до 15 dB. Предложениот алгоритам Кернелски коефициенти за ориентација на текот на моќноста (Kernel Power flow Orientation Coefficients – КРОС) воведува нов приод во опишувањето на спектро-темпоралната содржина на говорниот аудиосигнал, тоа е употребата на ориентацијата на текот на моќноста во аудиторниот спектрограм на говорниот аудиосигнал. Резултатите покажуваат дека КРОС алгоритмот има добри перформанси за различни типови на шум за односи сигнал-шум под 15 dB, надминувајќи ги повеќето референтни алгоритми земени за споредба.

2. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, “The Influence of the Number of States in Whole Word HMMs on ASR Performance”, *Annual Journal of Electronics*, Vol. 6, No. 1, ISSN 1314-0078, pp. 144-147, Sofia, 2012.
3. **Геразов Б.**, З. Ивановски, „Прототип систем за АПГ за апликација за гласовно бирање на македонски јазик“, Летен симпозиум за електроника и обработка на сигнали ЛЕОС 2012, Маврово, Македонија, 14 – 15 септември, 2012.
4. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, “A Speaker Independent Small Vocabulary Automatic Speech Recognition System in Macedonian”, TAKTONS 2013, Novi Sad, Serbia, Nov 13 – 16, 2013.

Во овие трудови кандидатот ги презентира своите резултати од работата на системот за препознавање на говор на македонски јазик. Во (2) тој ги претставува своите први резултати во дизајнот на систем за препознавање на десетте цифри во македонскиот јазик. Главниот фокус на овој труд е оптималниот избор на бројот на состојби во секој од скриените модели на Марков изградени за секоја од цифрите. Системот зависен од говорник постигнува прецизност од 100%. Во (3) кандидатот го претставува системот за препознавање на говор на македонски во неговата втора етапа од развојот – во која системот работи за вокабулар од 36 зборови кој сега, освен цифри, вклучува наредби и имиња. Прецизноста постигната со овој систем изнесува 98,95%. Во (4) кандидатот ја претставува последната етапа од развојот на овој систем во која тој работи со 188 зборови и независно од говорник. Постигнатата прецизност на системот изнесува 94,52%.

5. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Overview of Feature Selection for Automatic Speech Recognition", AES 132th Convention, Budapest, Hungary, Apr 26 – 29, 2012.
6. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Noise Robustness of Traditional Features for Macedonian Voice Dialing ASR", ICT Innovations 2012 (Editors S. Markovski and M. Gusev), Web proceedings, ISSN 1857-7288, pp.605-612, Ohrid, Macedonia, Sep 12 – 15, 2012.
7. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Evaluation of Noise Robust ASR Features on a Subset of TIDigits Database", Conference on Acoustics AIA-DAGA 2013, Merano, Italy, 18-21 Mar 2013.
8. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Influence of the Filter Bank on Automatic Speech Recognition System Performance in Noise", ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.
9. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Gaussian power flow orientation coefficients for noise-robust speech recognition," EUSIPCO 2014, Lisbon, Portugal, Sep 1 – 5, 2014.

Во овие трудови, кандидатот ги претставува резултатите од работата на автоматското препознавање на говор робусно на шум. Во (5), кандидатот прави анализа на различните типови на карактеристики употребени во областа автоматско препознавање на говор. Посебно внимание е посветено на нивната робусност на шум. Во (6), кандидатот ја проценува робусноста на шум на традиционалните типови на карактеристики во контекст на системот за автоматско препознавање на говор на македонски јазик, во втората етапа на развојот – 36 зборови. Резултатите покажуваат дека коефициентите на перцептуална линеарна предикција имаат најголема робусност на шум. Во (7), кандидатот прави анализа на робусноста на различни алгоритми за екстракција на карактеристики на дел од базата TIDigits. Главниот придонес во овој труд е претставената MATLAB школка, направена за брз развој и тестирање на системи за автоматско препознавање на говор базирани на алатникот НТК во MATLAB развојната средина. Во (8), кандидатот го истражува влијанието на различните банки на филтри познати во екстракцијата на карактеристики врз робусноста на шум. Резултатите на оваа анализа покажуваат дека Гаматон-банката на филтри е таа која дава најдобри перформанси во овој домен. Во (9), кандидатот го претставува алгоритмот Гаусови коефициенти за ориентација на текот на моќноста, кој е основата зад КРОС-алгоритмот претставен во докторската дисертација. Алгоритмот нуди иновативен пристап во екстракцијата на карактеристики за препознавање на говор робусни на шум. Резултатите покажуваат дека тој ги надминува перформансите на повеќето класични алгоритми во оваа област.

Синтеза на говор

10. **Бранислав Геразов**, „Систем за синтеза на говор на македонски јазик базиран на квази-двогласи“, магистерска теза, Скопје, Македонија, декември 2011 г.
11. **Геразов Б.**, З. Ивановски, „Систем за синтеза на говор на македонски јазик базиран на квази-двогласи“, во *Македонски јазик LXIII*, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 2012, стр. 234-241.
12. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Text Normalization and Phonetic Analysis Modules for Macedonian TTS Synthesis", 19th Telecommunications Forum TELFOR 2011, Belgrade, Serbia, Nov 22–24, 2011.

13. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Prosody Generation Module for Macedonian Text-to-Speech Synthesis", AES 130th Convention, London, UK, May 13 – 16, 2011.
14. **Геразов Б.**, З. Ивановски, „Модул за модификација на прозодијата во системот за синтеза на говор „Зборувај македонски“, ЕТАИ 2011, Охрид, Македонија, 16 – 20. IX 2011.
15. **Gerazov B.**, S. Bogdanova, Z. Ivanovski, "Linear predictive based voice transformation module for Macedonian TTS", 17th Telecommunications Forum TELFOR 2009, Belgrade, Serbia, Nov 24 – 26, 2009.
16. **Gerazov B.**, T. Janevski, Z. Ivanovski, "Web-based Application of the Text-to-Speech Synthesis System "Speak Macedonian"", ICEST 2010, Ohrid, Macedonia, Jun 23 – 26, 2010.
17. **Геразов Б.**, Г. Шутиновски, „Еден пристап кон преобразба на текст во говор на македонски“, ЕТАИ 2007, Охрид, Македонија, 19 – 21. IX 2007.
18. **Gerazov B.**, G. Shutinoski, G. Arsov, "A Novel Quasi-Diphone Inventory Approach to Text-To-Speech Synthesis", MELECON '08, Ajaccio, France, May 5 – 7, 2008.

Синтезата на говор претставува фокус на кандидатот за време на неговата работа на магистерската теза (10). Главен придонес на кандидатот во ова поле е дизајнот и реализацијата на систем за синтеза на говор од текст на македонски јазик. Краток опис на дизајнот на овој систем и резултатите добиени со него се претставени и во трудот (11). Системот е заснован на парадигмата на синтеза со надоврзување. Составен е од два главни модула: модул за анализа на текст и модул за синтеза на звук, кои во себе вклучуваат седум различни подмодули. Во (12), кандидатот го претставува модулот за анализа на текст специјално дизајниран да работи со спецификите на македонскиот јазик. Во (13), кандидатот го презентира дизајнираниот модул за автоматско генерирање на прозодија кој се базира на темелно истражување и моделирање на македонската интонација, претставено во трудовите наведени подолу. Овој модул вклучува и алгоритам за поставување на тоничниот акцент базиран на табела на веројатности на појавување на зборовите во македонскиот јазик. Во (14), кандидатот го претставува модулот за модификација на прозодијата, кој има задача да ги прилагоди единките од базата на прозодијата генерирана од модулот за автоматско генерирање на прозодија. Во (15), кандидатот го претставува модулот за трансформација на гласот дизајниран за збогатување на перформансите на системот за синтеза на говор на македонски јазик. Неговата работа се базира на спектрална трансформација на синтетизираниот говор, како и промена на неговата висина и ритам преку модулот за генерирање на прозодија. Во (16), кандидатот го претставува веб-интерфејсот дизајниран за онлајн-тестирање на системот за синтеза на говор. Првите резултати од работата на полето на синтезата на говор, кандидатот ги претставува во трудот (17), во кој не само што ги анализира основните парадигми во оваа област, туку го претставува и дизајнот на систем за синтеза базиран на употребата на единки од ранг на гласови. Во (18), кандидатот за првпат го воведува концептот за квази-двогласи кој понатаму претставува интегрален концепт во реализацијата на системот за синтеза на македонски јазик.

19. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Analysis of Intonation in the Macedonian Language for the Purpose of Text-to-Speech Synthesis", EAA EUROREGIO 2010, Ljubljana, Slovenia, 15 – 18 Sep, 2010.
20. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Analysis of Intonation Dynamics in Macedonian for the Purpose of Text to Speech Synthesis", 18th Telecommunications Forum TELFOR 2010, Belgrade, Serbia, Nov 23 – 25, 2010.
21. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, R. Bilibajkić, "Modeling Macedonian Intonation for Text-to-Speech Synthesis", DOGS 2010, Iriski Venac, Serbia, Dec 16 – 18, 2010.
22. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Generation of Pitch Curves for Macedonian Text-to-Speech Synthesis", 6th Forum Acusticum, Aalborg, Denmark, Jun 26 – Jul 01, 2011.
23. **Геразов Б.**, З. Ивановски, „Анализа на интонациската структура на македонскиот јазик на ниво на интонациски фрази“, XXXVIII Научна конференција, XLIV Меѓународен

семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, Македонија, 14 – 15 јули 2011.

- 24. Геразов Б.,** В. Лаброска, З. Ивановски, „Моделирање на интонациската структура на македонскиот јазик на ниво на интонациски фрази”, во *Slavistična revija*, Miran Hladnik Ed., Slavistično društvo Slovenije, Ljubljana, 2012, pp. 639 – 658.
- 25. Геразов Б.,** В. Лаброска, З. Ивановски, “Моделирање на интонациската структура на македонскиот јазик на ниво на интонациски фрази”, *SLAVIFON* 2012, Љубљана, Словенија, 16 – 17. II 2012.
- 26. Gerazov B.,** Z. Ivanovski, “Analysis of Extracted Pitch Contours Across Speakers for Intonation Modelling in TTS Synthesis”, 5th International Symposium on Communications, Control, and Signal Processing ISCCSP 2012, Rome, Italy, May 2-4, 2012.
- 27. Gerazov B.,** Z. Ivanovski, “Modeling the language of prosody,” Conference on Digital speech and image processing, DOGS 2014, Novi Sad, Serbia, Oct 5 – 9, 2014.

При развојот на системот за синтеза на говор на македонски јазик, направени се истражувања на гласовната и интонациската структура на македонскиот јазик. Резултатите од анализата на интонацијата на македонскиот јазик на ниво на интонациска фраза преку употреба на преклопени слики на интонациски криви се претставени во (19). Резултатите од анализата на динамиката на интонацијата се претставени во (20). Во (21), за прв пат се претставени сегментно-линеарни модели на македонската интонациска структура на ниво на интонациска фраза. Претставени се три модели наменети за моделирање на интонацијата кај завршните, сложените и прашалните реченици. На овие три модели се базира алгоритмот за автоматско генерирање на интонација претставен во (22). Алгоритмот е направен да генерира интонациски криви со одредено ниво на рандомизација во рамките на направените модели. Во трудовите (23), (24), (25) и (26), претставена е анализата на интонацијата во македонскиот јазик на ниво на интонациски фрази направена преку екстракција на кривите на основната фреквенција од опишаната база на снимки, нивната нормализација, усреднување и обработка. Овој процес е клучен во дизајнирањето на моделите на македонската интонација во зависност од типот на интонациската фраза. Во (27), разгледани се различни модели кои веќе постојат во полето на моделирањето на интонацијата како основа за понатамошен развој на нов модел за прозодија кој би можел да се примени во системите за синтеза на говор.

- 28. Gerazov B.,** Z. Ivanovski, “Diphone Analysis of the Macedonian Language for the Purpose of Text-to-Speech Synthesis”, ICEST 2009, Veliko Tarnovo, Bulgaria, Jun 25 – 27, 2009.
- 29. Gerazov B.,** Z. Ivanovski, “The Construction of a Mixed Unit Inventory for Macedonian Text-to-Speech Synthesis”, International Scientific – Professional Symposium INFOTEH, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, Mar 16 – 18, 2011.

За целите на дизајнирањето на база на единки за работа на системот за синтеза на говор на македонски јазик, кандидатот ја прави првата анализа на фонотактиката на македонскиот јазик, со што го одредува бројот на двогласи (28). Системот користи база на единки од мешан тип, базирана на нов тип на единки, наречени квази-двогласи. Деталите за снимањето на оваа база се претставени во (29).

Акустички анализи со примена во форензиката

Кандидатот, освен темите од главен научен интерес за неговата работа на магистерската и докторската теза, работел во многу области од дигиталното процесирање, како на говорот, така и на другите аудиосигнали. Посебно се насочил во областа на акустички анализи на аудиосигналите за примена во форензиката.

30. **Gerazov B.**, Z. Kokolanski, G. Arsov, V. Dimcev, "Tracking of Electrical Network Frequency for the Purpose of Forensic Audio Authentication", 13th International Conference on Optimization of Electrical and Electronic Equipment OPTIM 2012, Brasov, Romania, May 24-26, 2012.
31. Pop-Dimitrijoska V., G. Apostolovska, **B. Gerazov**, Z. Ivanovski and J. Jovanovski, "Forensic Speaker Identification Through Comparative Analysis of the Formant Frequencies of the Vowels in the Macedonian Language", in *Physica Macedonica*, 2012, Vol. 61, pp. 79-84.
32. **Gerazov B.**, V. Pop-Dimitrijoska, Z. Ivanovski, and G. Apostolovska, "Use of Gaussian Mixture Models in Macedonian Forensic Speaker Identification", 20th Telecommunications Forum TELFOR 2012, Belgrade, Serbia, Nov 20-22, 2012.
33. Naskovska L., M. Ristova, **B. Gerazov**, V. Pop-Dimitrioska, T. Markovski, "Linguistic-Acoustic Analysis for Speaker Dialect Identification", ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.
34. **Gerazov B.**, I. Kostadinovski, Z. Ivanovski, "Forensic Firearm Identification based on Gunshot Recordings", ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.

Во (30) е претставен систем составен од хардвер и софтвер, дизајниран за мониторирање на варијациите на фреквенцијата на напонот на градската мрежа. Овој систем може да се искористи за снимање на референтна база на овие варијации која би овозможила верификација на интегритетот на аудиозаписи во областа на аудиофорензиката. Во (31) се презентирани резултатите од форензичната идентификација на говорник направена според компаративната анализа на фреквенциите на формантите. Во (32), овој пристап е надограден преку моделирање на распределбата на овие фреквенции кај различните говорници и понатамошно споредување на добиените модели. Резултатите од овие два труда покажуваат дека прикажаниот пристап може да се искористи за реална идентификација на непознат говорник во форензични цели. Примената на овој пристап се проширува на идентификација на дијалекти во (33). Резултатите покажуваат дека варијациите во фонетскиот инвентар, како и времетраењата на гласовите претставуваат добра основа за утврдување на дијалектната припадност на говорникот. Во (34), претставени се резултати од анализата на акустичките својства на истрелите од огнено оружје за нивна можна идентификација врз база на аудиоснимка. Резултатите покажуваат дека истрелите можат да се искористат за разликување на одредени видови на оружје, но не и за сите.

Трудови од пошироката област на дигиталното процесирање на аудиосигнали

Кандидатот во рамките на својата научна работа допрел и многу теми на кои кусо се задржал, но остварил резултати кои зборуваат за тоа.

35. **Gerazov B.**, V. Kafedziski, G. Shutinoski, "A Tool for Teaching Linear Predictive Coding", ELECTRONICS – ET2008, Sozopol, Bulgaria, Sep 24-26, 2008.
36. **Геразов Б.**, М. Богданов, З. Ивановски, „Сегментација на говор врз база на недецимирана вејвлет трансформација“, ЕТАИ 2009, Охрид, Македонија, 26 – 29 септември, 2009.
37. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "Building a Basis for Automatic Melody Extraction from Macedonian Rural Folk Music", ETRAN 2010, Donji Milanovac, Serbia, Jun 7 – 11, 2010.
38. **Gerazov B.**, R. Velichkovska, I. Gerazova, "Rural Singing Parallels: Comparison of Formant Shift in Macedonian and Bulgarian Rural Singing", Third Symposium of the ICTM Study Group For Music And Dance In Southeastern Europe, Berovo, Macedonia, Apr 17-22, 2012.
39. **Gerazov B.**, Z. Ivanovski, "International norms and recommendations for the digitization of

archive material”, 1st International Conference of Cultural Heritage, Media and Tourism, - Ohrid, 18-19 Jan 2013.

- 40.** Hadzieva E., **Gerazov B.**, “Fractal Analysis of Macedonian Folk Instruments”, ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.

Долгогодишната работа на кандидатот во наставната дејност тој ја интегрира во неговата научна дејност преку трудот (35) во кој претставува алатка дизајнирана за доближување на алгоритмот за линеарно предиктивно кодирање на студентите. Во (36) кандидатот дава свој придонес во полето на „слепа“ сегментација на говорни аудиосигнали преку предлагање на оригинален алгоритам базиран на недецимираната вејвлет-трансформација. Прикажаните резултати добиени со овој алгоритам се ветувачки. Во (37) кандидатот претставува алгоритам за автоматска екстракција на мелодија дизајниран за работа со спецификите на македонската народна музика. Трудот (38) се занимава со акустичка анализа на техниките на изворно пеење во Македонија. За правење на експериментите во трудот е претставен специјален хардвер. Резултатите покажуваат адаптации во говорниот тракт при процесот на пеење споредливи со слични техники на меѓународен план. Во (39), кандидатот ги презентира резултатите од анализа на меѓународните норми и регулативи во полето на дигитализацијата на архивскиот аудиоматеријал, во полето на реализација на системи за оваа конверзија, како и техничките спецификации кои тие треба да ги задоволат. Трудот (40) се фокусира на алтернативен начин на анализа на аудиосигналите, поточно музичките инструменти, а тоа е употребата на фракталната анализа за таа намена. Резултатите покажуваат дека оваа методологија може само до одреден степен да се искористи за класификација на видовите на музички инструменти.

Учество во научноистражувачки проекти

Кандидатот д-р Бранислав Геразов е активен учесник во меѓународниот научноистражувачки проект: “SCOPES-проект за прозодија во говорот - SP2”, финансиран од SNSF, Швајцарија со партнери од Швајцарија, Унгарија и Србија, а со времетраење 1. IV 2014 – 31. III 2016 г.

Во склоп на проектот, кандидатот остварува значаен придонес во истражувањата, преку постигнување на значајни научни резултати во полето на темата на проектот. Истовремено, ангажманот на кандидатот е и во форма на воведување и раководење на младите истражувачи ангажирани на проектот на македонската страна.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Стручно-апликативната дејност на д-р Бранислав Геразов во изминатиот период се одвивала на различни полиња. Тој бил член на организациски одбор на 6 меѓународни и 2 национални конференции, и тоа: ETAI 2013, ЛЕОС 2012, ETAI 2011, 2nd ISMRI 2011, ЕРЕ-РЕМС 2010, РЕВОС 9, ЕТАИ 2009 и 1st ISMRI 2008. Член бил и на Одборот за техничка поддршка за изготвување на Монографијата по повод 50-годишнината од постоењето на Факултетот, како и во Одборот за организација на прославата по повод оваа годишнина во 2009 г. Член е на Центарот за нови студенти при Факултетот од 2008 г. до денес.

Оценка од самоевалуација

Согласно со Извештајот од Комисијата за самоевалуација на Факултетот, кандидатот наставните обврски секогаш ги извршува професионално, совесно, квалитетно и стручно, што е потврдено со позитивните оценки кои кандидатот ги доби од спроведените анонимни студентски анкети.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од досега изнесеното, може да се заклучи дека кандидатот постигнал значителни резултати во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Во наставно-образовната дејност кандидатот покажал изразен ентузијазам и посветеност, како во изведбата на аудиториските и лабораториските вежби по мноштво предмети, така и во несебичната работа со студентите за време на термините за консултации, но и често надвор од нив, поради што кандидатот важи за еден од највисоко ценетите асистенти од наставниците, но и од студентите. Од посебно значење е и ангажманот на кандидатот во обликувањето и унапредувањето на материјалите за вежби по речиси сите предмети кои ги има држено.

Во поглед на научноистражувачката работа, д-р Бранислав Геразов, преку големиот број на научни трудови и активното учеството во меѓународен научноистражувачки проект, се покажал како квалитетен истражувач, способен за самостојно истражување, но и за работа во истражувачки тимови. Објавените 38 труда во редица списанија, меѓународни и национални конференции сведочат за длабочината и широчината на неговиот научен интерес.

Врз основа на претходно изнесеното, како и врз основа на податоците дадени во Анекс 2 кон овој извештај, Рецензентската комисија констатира дека д-р Бранислав Геразов, со неговата вкупна дејност во целост ги исполнува условите за избор во звањето за кое конкурира, пропишани со Законот за високото образование и Правилникот за критериумите за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на УКИМ во Скопје. Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје да го избере **д-р Бранислав Геразов, дипл. ел. инж**, во наставно-научното звање **насловен доцент** по предметите од областа електроника.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Вонр. проф. д-р Зоран Ивановски, претседател с.р.
2. Проф. д-р Љупчо Карадинов, член с.р.
3. Вонр. проф. д-р Катерина Ралева, член с.р.

АНЕКС 2**ОБРАЗЕЦ****КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**Кандидат: Бранислав Душко Геразов

(име, татково име и презиме)

Институција: Факултет за електротехника и информациски технологии-Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: електроника**НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

	Назив на активноста	Поени
1	Одржување на вежби (студии од прв циклус)	70,64
	- Дигитални аудиосистеми (1+1), зимски 2007/08	0,9
	- Микроконтролери (1+2), зимски 2007/08	1,35
	- Електроакустика (1+2), зимски 2007/08	1,35
	- Компјутерска електроника 1 (1+5), летен 2007/08	2,7
	- Линеарна електроника (2+0), летен 2007/08	0,9
	- Компјутерска електроника 1 – Штип (1+2), летен 2007/08	1,35
	- Индустриска електроника и микропроцесори – МФ (2+0), летен 2007/08	0,9
	- Електроакустика (1+1), зимски 2008/09	0,9
	- Компјутерска електроника 2 (1+1), зимски 2008/09	0,9
	- Дигитални аудиосистеми (1+1), зимски 2008/09	0,9
	- Микроконтролери (1+2), зимски 2008/09	1,35
	- Дигитална електроника (1+2), летен 2008/09	1,35

- Компјутерска електроника 1 (1+6), летен 2008/09	3,15
- Индустриска електроника и микропроцесори – МФ (2+0), летен 2008/09	0,9
- Компјутерска електроника 2 (1+3), зимски 2009/10	1,8
- Електроакустика (1+1), зимски 2009/10	0,9
- Микроконтролери (1+2), зимски 2009/10	1,35
- Дигитална електроника (1+1), летен 2009/10	0,9
- Компјутерска електроника 1 (1+5), летен 2009/10	2,7
- Индустриска електроника и микропроцесори – МФ (2+0), летен 2009/10	0,9
- Електроника 1 (0+2), зимски 2010/11	0,9
- Електроакустика (1+1), зимски 2010/11	0,9
- Компјутерска електроника 2 (1+1), зимски 2010/11	0,9
- Микроконтролери (1+2), зимски 2010/11	1,35
- Дигитална електроника (1+1), летен 2010/11	0,9
- Компјутерска електроника 1 (1+6), летен 2010/11	3,14
- Индустриска електроника и микропроцесори – МФ (2+0), летен 2010/11	0,9
- Електроника 1 (0+5), зимски 2011/12	2,25
- Компјутерска електроника 2 (1+1), зимски 2011/12	0,9
- Електроакустика (1+1), зимски 2011/12	0,9
- Микроконтролери (1+2), зимски 2011/12	1,35
- Дигитална електроника (1+1), летен 2011/12	0,9
- Линеарна електроника (2+0), летен 2011/12	0,9
- Компјутерска електроника 1 (1+0), летен 2011/12	0,45
- Индустриска електроника и микропроцесори – МФ (2+0), летен 2011/12	0,9
- Електроакустика (1+1), зимски 2012/13	0,9
- Микроконтролери (1+4), зимски 2012/13	2,25
- Компјутерска електроника 2 (1+1), зимски 2012/13	0,9

	- Дигитална електроника (1+1), летен 2012/13 - Линеарна електроника (2+0), летен 2012/13 - Моделирање и симулација во електроника (1+1), летен 2012/13 - Практикум по MATLAB (0+6), летен 2012/13 - Индустриска електроника и микропроцесори – МФ (2+0), летен 2012/13 - PLD и FPGA компоненти (1+1), зимски 2013/14 - Дигитални аудиосистеми (1+1), зимски 2013/14 - Електроакустика (1+1), зимски 2013/14 - Микроконтролери (1+2), зимски 2013/14 - Вгнездени компјутерски системи и системи за работа во реално време (1+2), летен 2013/14 - Дигитална електроника (1+1), летен 2013/14 - Електроника 1 (0+3), летен 2013/14 - Практикум по MATLAB (0+3), летен 2013/14 - Индустриска електроника и микропроцесори – МФ (2+0), летен 2013/14 - PLD и FPGA компоненти (1+2), зимски 2014/15 - Логички кола и дискретни автомати (2+4), зимски 2014/15 - Микроконтролери (1+2), зимски 2014/15	0,9 0,9 0,9 2,7 0,9 0,9 0,9 0,9 1,35 1,35 0,9 1,35 1,35 1,35 0,9 1,35 2,7 1,35
2	Одржување на консултации (студии од прв циклус)	3,552
	- зимски 2007/08 (53 студенти) - летен 2007/08 (177 студенти) - зимски 2008/09 (73 студенти) - летен 2008/09 (179 студенти) - зимски 2009/10 (76 студенти) - летен 2009/10 (156 студенти)	0,106 0,354 0,146 0,358 0,152 0,312

	- зимски 2010/11 (72 студенти)	0,144
	- летен 2010/11 (174 студенти)	0,348
	- зимски 2011/12 (147 студенти)	0,294
	- летен 2011/12 (172 студенти)	0,344
	- зимски 2012/13 (70 студенти)	0,14
	- летен 2012/13 (104 студенти)	0,208
	- зимски 2013/14 (53 студенти)	0,106
	- летен 2013/14 (148 студенти)	0,296
	- зимски 2014/15 (122 студенти)	0,244
3	Пакет материјали за одреден предмет	14
	- Ауд. и лабор. вежби: Дигитални аудиосистеми (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: Микроконтролери (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Лабор. вежби: Електроакустика (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: Компјутерска електроника 1 (ИКИ - прв циклус студии)	1
	- Ауд. вежби: Линеарна електроника (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: Индустриска електроника и микропроцесори (МФ - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: Компјутерска електроника 2 (ИКИ - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: Дигитална електроника (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: Моделирање и симулација во електроника (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Лабор. вежби: Практикум по MATLAB (сите - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: PLD и FPGA компоненти (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Ауд. и лабор. вежби: Вгнездени компјутерски системи и системи за работа во реално време (ЕРПС - прв циклус студии)	1
	- Лабор. вежби: Електроника 1 (ТК+КСИА - прв циклус студии)	1

	- Ауд. и лабор. вежби: Логички кола и дискретни автомати (КХИЕ+КТИ+ КСИАР) - прв циклус студии)	
4	Настава во летни школи и работилници	15
	- Gerazov B., "Biosonar: Seeing the World with Sound", Summer School "Embedded System Design", 2014. 1 - Gerazov B., "Biosonar: Seeing the World with Sound", Summer School "Embedded System Design", 2013. 1 - Gerazov B., "Text to speech conversion in modern robots", RoboMAC 2014. 1 - Gerazov B., "Text to speech conversion in modern robots", RoboMAC 2013. 1 - Gerazov B., "Text to speech conversion in modern robots", RoboMAC 2012. 1 - Gerazov B., "Text to speech conversion in modern robots", RoboMAC 2010. 1 - Gerazov B., "Text to speech conversion in modern robots", RoboMAC 2009. 1 - Gerazov B., "Digital Analysis of the Phonetics of the Macedonian Language", Workshop on the Phonetic-Phonological Research of the Macedonian and Slovene Languages, Ljubljana, Slovenia, Dec 12-14 2013. 1 - Gerazov B., "Noise Robust Features for Automatic Speech Recognition", Summer Workshop German-Macedonian Initiative on Advanced Audio and Speech Signal Processing, TU-Dresden, Dresden, Germany, Aug 19-24 2013. 1 - Gerazov B., "Pitch Curve Generation for Embedded Applications", DAAD Summer School "Embedded System Design", FEEIT, Skopje, Macedonia, Jul 4 – 6, 2011 1 - Gerazov B., "The Influence of Noise and Reverberation in the Speech and Health of Workers", OSNET Open Days: Industrial Hygiene, Environmental and Occupational Health, Skopje, Macedonia, Feb 24–26, 2011 1 - Gerazov B., "Text-to-speech man-machine interface in embedded systems", DAAD Workshop "Embedded System Design", Nis, Serbia, 5 - 9 Jul 2010, 1 - Геразов Б., „Статистичка анализа на гласовната структура на македонскиот јазик“, XLII Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, Македонија, 10 – 27. VIII 2009. 1 - Gerazov B., M. Markovikj, C. Daova, "Students training at PUT, Poland", DSPBLEND Dissemination Conference, Skopje, Macedonia, May 21, 2009 1 - Gerazov B., D. Gjurovski, A. Jovanovski, "Equalization With The Use of the Fast Fourier	

	Назив на активнoста	Пoени
1	Учесник во меѓународен научен проект	5
	- „SCOPEС-проект за прозoдија во гoвoрот - SP2”, финансиран од SNSF, Швајцарија со партнери од Швајцарија, Унгарија и Србија, 2014-2016 (раководител: Phil Garner, PhD., Idiap, Мартињи, Швајцарија)	5
2	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	12,8
	1. Геразов Б., З. Ивановски, „Систем за синтеза на гoвoр на македонски јазик базиран на квази-двогласи”, во <i>Македонски јазик LXIII</i>, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков”, Скопје, 2012, стр. 234-241. 2. Геразов Б., В. Лаброска, З. Ивановски, „Моделирање на интонациската структура на македонскиот јазик на ниво на интонациски фрази”, во <i>Slavistična revija</i>, Miran Hladnik <i>Ed.</i>, Slavistično društvo Slovenije, Ljubljana, 2012, pp. 639 – 658. - Pop-Dimitrijoska V., G. Apostolovska, B. Gerazov, Z. Ivanovski and J. Jovanovski, “Forensic Speaker Identification Through Comparative Analysis of the Formant Frequencies of the Vowels in the Macedonian Language”, in <i>Physica Macedonica</i>, 2012, Vol. 61, pp. 79-84. 4. Gerazov B., Z. Ivanovski, “The Influence of the Number of States in Whole Word HMMs on ASR Performance”, <i>Annual Journal of Electronics</i>, Vol. 6, No. 1, ISSN 1314-0078, pp. 144-147, Sofia, 2012.	3,6 3,2 2,4 3,6
3	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	73,2

5.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "Modeling the language of prosody," Conference on Digital speech and image processing, DOGS 2014, Novi Sad, Serbia, Oct 5 – 9, 2014.	2,7
6.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "Gaussian power flow orientation coefficients for noise-robust speech recognition," EUSIPCO 2014, Lisbon, Portugal, Sep 1 – 5, 2014.	2,7
7.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "A Speaker Independent Small Vocabulary Automatic Speech Recognition System in Macedonian", TAKTONS 2013, Novi Sad, Serbia, Nov 13 – 16, 2013.	2,7
8.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "Influence of the Filter Bank on Automatic Speech Recognition System Performance in Noise", ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.	2,7
9.	Gerazov B. , I. Kostadinovski, Z. Ivanovski, "Forensic Firearm Identification based on Gunshot Recordings", ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.	2,4
10.	Naskovska L., M. Ristova, B. Gerazov , V. Pop-Dimitrioska, T. Markovski, "Linguistic-Acoustic Analysis for Speaker Dialect Identification", ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.	1,8
11.	Hadzieva E., Gerazov B. , "Fractal Analysis of Macedonian Folk Instruments", ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.	2,7
12.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "Evaluation of Noise Robust ASR Features on a Subset of TIDigits Database", Conference on Acoustics AIA-DAGA 2013, Merano, Italy, 18-21 Mar 2013.	2,7
13.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "International norms and recommendations for the digitization of archive material", 1st International Conference of Cultural Heritage, Media and Tourism, - Ohrid, 18-19 Jan 2013.	2,7
14.	Gerazov B. , V. Pop-Dimitrijoska, Z. Ivanovski, and G. Apostolovska, "Use of Gaussian Mixture Models in Macedonian Forensic Speaker Identification", 20th Telecommunications Forum TELFOR 2012, Belgrade, Serbia, Nov 20–22, 2012.	2,7
15.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "Noise Robustness of Traditional Features for Macedonian Voice Dialing ASR", ICT Innovations 2012 (Editors S. Markovski and M. Gusev), Web proceedings, ISSN 1857-7288, pp.605-612, Ohrid, Macedonia, Sep 12 – 15, 2012.	1,8
16.	Gerazov B. , Z. Kokolanski, G. Arsov, V. Dimcev, "Tracking of Electrical Network Frequency for the Purpose of Forensic Audio Authentication", 13th International Conference on Optimization of Electrical and Electronic Equipment OPTIM 2012, Brasov, Romania, May 24-26, 2012.	2,7
17.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "Analysis of Extracted Pitch Contours Across Speakers for Intonation Modelling in TTS Synthesis", 5th International Symposium on Communications, Control, and Signal Processing ISCCSP 2012, Rome, Italy, May 2-4, 2012.	1,8
18.	Gerazov B. , Z. Ivanovski, "Overview of Feature Selection for Automatic Speech Recognition", AES 132th Convention, Budapest, Hungary, Apr 26 – 29, 2012.	2,7
19.	Gerazov B. , R. Velichkovska, I. Gerazova, "Rural Singing Parallels: Comparison of Formant Shift in Macedonian and Bulgarian Rural Singing", Third Symposium of the ICTM Study Group For Music And Dance In Southeastern Europe, Berovo,	

	Macedonia, Apr 17-22, 2012.	2,7
	20. Геразов Б., В. Лаброска, З. Ивановски, “Моделирање на интонациската структура на македонскиот јазик на ниво на интонациски фрази”, SLAVIFON 2012, Љубљана, Словенија, 16 – 17. II 2012	2,4
	21. Gerazov B., Z. Ivanovski, “Text Normalization and Phonetic Analysis Modules for Macedonian TTS Synthesis”, 19th Telecommunications Forum TELFOR 2011, Belgrade, Serbia, Nov 22–24, 2011.	2,4
	22. Геразов Б., З. Ивановски, „Модул за модификација на прозодијата во системот за синтеза на говор „Зборувај македонски“, ЕТАИ 2011, Охрид, Македонија, 16 – 20. IX 2011	2,4
	23. Gerazov B., Z. Ivanovski, “Generation of Pitch Curves for Macedonian Text-to-Speech Synthesis”, 6th Forum Acusticum, Aalborg, Denmark, Jun 26 – Jul 01, 2011.	2,7
	24. Gerazov B., Z. Ivanovski, “Prosody Generation Module for Macedonian Text-to-Speech Synthesis”, AES 130th Convention, London, UK, May 13 – 16, 2011.	2,7
	25. Gerazov B., Z. Ivanovski, “The Construction of a Mixed Unit Inventory for Macedonian Text-to-Speech Synthesis”, International Scientific – Professional Symposium INFOTEH, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, Mar 16 – 18, 2011.	2,7
	26. Gerazov B., Z. Ivanovski, R. Bilibajkić, “Modeling Macedonian Intonation for Text-to-Speech Synthesis”, DOGS 2010, Iriski Venac, Serbia, Dec 16 – 18, 2010.	2,7
	27. Gerazov B., Z. Ivanovski, “Analysis of Intonation Dynamics in Macedonian for the Purpose of Text to Speech Synthesis”, 18th Telecommunications Forum TELFOR 2010, Belgrade, Serbia, Nov 23 – 25, 2010.	2,7
	28. Gerazov B., Z. Ivanovski, “Analysis of Intonation in the Macedonian Language for the Purpose of Text-to-Speech Synthesis”, EAA EUROREGIO 2010, Ljubljana, Slovenia, 15 – 18 Sep, 2010.	2,7
	29. Gerazov B., T. Janevski, Z. Ivanovski, “Web-based Application of the Text-to-Speech Synthesis System “Speak Macedonian”, ICEST 2010, Ohrid, Macedonia, Jun 23 – 26, 2010.	2,4
	30. Gerazov B., S. Bogdanova, Z. Ivanovski, “Linear predictive based voice transformation module for Macedonian TTS“, 17th Telecommunications Forum TELFOR 2009, Belgrade, Serbia, Nov 24 – 26, 2009.	2,7
	31. Gerazov B., Z. Ivanovski, “Diphone Analysis of the Macedonian Language for the Purpose of Text-to-Speech Synthesis”, ICEST 2009, Veliko Tarnovo, Bulgaria, Jun 25 – 27, 2009.	2,7
	32. Gerazov B., V. Kafedziski, G. Shutinoski, “A Tool for Teaching Linear Predictive Coding”, ELECTRONICS – ET2008, Sozopol, Bulgaria, Sep 24-26, 2008.	2,4
	33. Gerazov B., G. Shutinoski, G. Arsov, “A Novel Quasi-Diphone Inventory Approach to Text-To-Speech Synthesis“, MELECON ‘08, Ajaccio, France, May 5 – 7, 2008.	2,4

		2,7
		2,4
		2,4
4	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	8,8
	34. Геразов Б., З. Ивановски, „Прототип систем за АПГ за апликација за гласовно бирање на македонски јазик“, Летен симпозиум за електроника и обработка на сигнали ЛЕОС 2012, Маврово, Македонија, 14 – 15. IX 2012. 35. Геразов Б., З. Ивановски, „Анализа на интонациската структура на македонскиот јазик на ниво на интонациски фрази“, XXXVIII научна конференција, XLIV меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, Македонија, 14 – 15. VI 2011. 36. Gerazov B., Z. Ivanovski, “Building a Basis for Automatic Melody Extraction from Macedonian Rural Folk Music”, ETRAN 2010, Donji Milanovac, Serbia, Jun 7 – 11, 2010. 37. Геразов Б., М. Богданов, З. Ивановски, „Сегментација на говор врз база на недецимирана вејвлет-трансформација“, ЕТАИ 2009, Охрид, Македонија, 26 – 29. IX 2009. 38. Геразов Б., Г. Шутиновски, „Еден пристап кон преобразба на текст во говор на македонски“, ЕТАИ 2007, Охрид, Македонија, 19 – 21. IX 2007.	1,8 1,8 1,8 1,6 1,8
4	Учество на научен/стручен собир со реферат	30,5
	Усна през.: SLAVIFON 2012, Ljubljana, Slovenia, Feb 16 – 17, 2012.	1

Усна през.: ET 2012 : ELECTRONICS-ET2012, Sozopol, Bulgaria, Sep 19 - 21, 2012.	1
Усна през.: DOGS 2014, Novi Sad, Serbia, Oct 5 – 9, 2014.	1
Постер през.: EUSIPCO 2014, Lisbon, Portugal, Sep 1 – 5, 2014.	0,5
Усна през.: TAKTONS 2013, Novi Sad, Serbia, Nov 13 – 16, 2013.	1
Усна през.: ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013.	1
Постер през.: AIA-DAGA 2013, Merano, Italy, Mar 18-21, 2013.	0,5
Усна през.: ICCHMT, Ohrid, Macedonia, Jan 18-19, 2013.	1
Усна през.: TELFOR 2012, Belgrade, Serbia, Nov 20–22, 2012.	1
Усна през.: ICT Innovations 2012, Ohrid, Macedonia, Sep 12 – 15, 2012.	1
Усна през.: ISCCSP 2012, Rome, Italy, May 2-4, 2012.	1
Усна през.: AES 132th Convention, Budapest, Hungary, Apr 26 – 29, 2012.	1
Усна през.: Third Symposium of the ICTM Study Group For Music And Dance In Southeastern Europe, Berovo, Macedonia, Apr 17-22, 2012.	1
Усна през.: SLAVIFON 2012, Љубљана, Словенија, 16 – 17 февруари, 2012.	1
Усна през.: TELFOR 2011, Belgrade, Serbia, Nov 22–24, 2011.	1
Усна през.: ETAИ 2011, Охрид, Македонија, 16 – 20 септември, 2011	1
Усна през.: 6th Forum Acusticum, Aalborg, Denmark, Jun 26 – Jul 01, 2011.	1
Усна през.: AES 130th Convention, London, UK, May 13 – 16, 2011.	1
Усна през.: INFOTEH, Jahorina, Bosnia and Herzegovina, Mar 16 – 18, 2011.	1
Усна през.: DOGS 2010, Iriski Venac, Serbia, Dec 16 – 18, 2010.	1
Усна през.: TELFOR 2010, Belgrade, Serbia, Nov 23 – 25, 2010.	1
Усна през.: EAA EUROREGIO 2010, Ljubljana, Slovenia, 15 – 18 Sep, 2010.	1
Усна през.: ICEST 2010, Ohrid, Macedonia, Jun 23 – 26, 2010.	1
Усна през.: TELFOR 2009, Belgrade, Serbia, Nov 24 – 26, 2009.	1
Усна през.: ICEST 2009, Veliko Tarnovo, Bulgaria, Jun 25 – 27, 2009.	1
Усна през.: ELECTRONICS – ET2008, Sozopol, Bulgaria, Sep 24-26, 2008.	1

	Усна през.: MELECON '08, Ajaccio, France, May 5 – 7, 2008.	1
	Усна през.: ЛЕОС 2012, Маврово, Македонија, 14 – 15 септември, 2012.	1
	Усна през.: XXXVIII Научна конференција, XLIV Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, Македонија, 14 – 15 јули 2011.	1
	Усна през.: ETRAN 2010, Donji Milanovac, Serbia, Jun 7 – 11, 2010.	1
	Постер през.: ЕТАИ 2009, Охрид, Македонија, 26 – 29 септември, 2009.	0,5
	Усна през.: ЕТАИ 2007, Охрид, Македонија, 19 – 21 септември, 2007.	1
	ВКУПНО	130,3

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

	Назив на активнoста	Поени
1	Учество во работата на комисији за државни натпревари	8
	- Народна техника – државен натпревар на млади техничари и природници, натпревар по електроника, 2014 година	1
	- Народна техника - државна натпревар на млади техничари и природници, натпревар по електроника, 2013 година	1
	- Народна техника - државна натпревар на млади техничари и природници, натпревар по електроника, 2012 година	1
	- Народна техника - државна натпревар на млади техничари и природници, натпревар по електроника, 2011 година	1
	- Народна техника – републички натпревар, наука на млади, натпревар по електроника, 2014 г.	1
	- Народна техника – републички натпревар, наука на млади, натпревар по електроника, 2013 г.	1
	- Народна техника – републички натпревар, наука на млади, натпревар по електроника, 2012 г.	1
	- Народна техника – републички натпревар, наука на млади, натпревар по електроника, 2011 г.	1

Дејности од поширок интерес

	Назив на активнoста	Поени
1	Член на организациски или програмски одбор на научен/стручен собир	1

	- член на Организациски одбор на ЛЕОС 2012, Маврово, 14-15. IX 2012; - член на Организациски одбор на ЕТАИ 2009, Охрид, 26-29. IX 2009.	0,5 0,5
2	Член на организациски или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	6
	- член на Организациски одбор на ЕТАИ 2013, Ohrid, Macedonia, Sep 26 – 28, 2013; - член на Организациски одбор на ЕТАИ 2011, Ohrid, Macedonia, Sep 16 – 20, 2011; - член на Организациски одбор на PEVOC 9, Marseille, France, Aug 31 – Sep 03, 2011; - член на Организациски одбор на Second International Seminar for Magnetic Resonance Imaging in the Republic of Macedonia, Ohrid, Macedonia, Jun 15 – 18, 2011; - член на Организациски одбор на EPE-PEMC 2010, Ohrid, Macedonia, Sep 6 – 8, 2010; - член на Организациски одбор на First International Seminar for Magnetic Resonance Imaging in the Republic of Macedonia, Ohrid, Macedonia, Aug 27 – 30, 2008.	1 1 1 1 1 1
3	Студиски престој во странство (до три месеци)	1,5
	- истражувачки престој во Idiap Research Institute, Мартињи, Швајцарија, 15. VII - 30. IX 2014 г.; - престој во IHP Microelectronics, како дел од DAAD проектот “Embedded Systems Design”, Франкфурт (О), Германија, 21.-31. VIII 2009 г.; - престој во Техничкиот универзитет во Познањ за истражување на процесирање на 3Д слики, Познањ, Полска, 1 - 31. VII 2008 г.	0,5 0,5 0,5
4	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект	1
	- „SCOPEs-проект за прозодија во говорот - SP2”, финансиран од SNSF, Швајцарија со партнери од Швајцарија, Унгарија и Србија, 2014-2016 (раководител: Phil Garner, PhD., Idiap, Мартињи, Швајцарија)	1
5	Член на факултетска комисија	4,5
	- Центар за нови студенти на Факултетот - 2014 г.; - Центар за нови студенти на Факултетот - 2013 г.; - Центар за нови студенти на Факултетот - 2012 г.; - Центар за нови студенти на Факултетот - 2011 г.; - Центар за нови студенти на Факултетот - 2010 г.;	0,5 0,5 0,5 0,5 0,5

	- Центар за нови студенти на Факултетот - 2009 г.;	0,5
	- член на Одборот за техничка поддршка за изготвување на Монографијата по повод 50-годишнината од постоењето на Факултетот - 2009 г.;	0,5
	- член на Одборот за организација на Прославата по повод 50-годишнината од постоењето на Факултетот - 2009 г.;	0,5
	- Центар за нови студенти на Факултетот - 2008 г.	0,5
	ВКУПНО	22

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поеми
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	103,2
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	130,3
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	22
ВКУПНО	255,5

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Вонр. проф. д-р Зоран Ивановски, претседател с.р.

2. Проф. д-р Љупчо Караџинов, член с.р.

3. Вонр. проф. д-р Катерина Ралева, член с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЕЛЕКТРИЧНИ МАШИНИ, ТРАНСФОРМАТОРИ И АПАРАТИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на одредбите од Законот за високото образование, Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Правилникот за условите, критериумите, постапката и начинот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Правилникот за внатрешните односи и работењето на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, на својата редовна седница одржана на 18.3.2015 година, донесе Одлука со број 02-530/5 од 18.3.2015 година за формирање на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научната област електрични машини, трансформатори и апарати, во состав: проф. д-р Крсте Најденкоски, проф. д-р Влатко Стоилков и проф. д-р Горан Рафајловски.

На конкурсот за избор на наставници на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, објавен во дневниот весник “Дневник” (стр. 27) на 18.2.2015 година, за позицијата наставник по предметите од наставно-научната област електрични машини, трансформатори и апарати, се пријави само еден кандидат, д-р Михаил Дигаловски, асистент на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје.

Врз основа на поднесените документи и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија на Наставно-научниот совет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Михаил Дигаловски е роден на 16.9.1980 година во Скопје. Основно и средно образование завршил во Скопје со одличен успех во сите години на школувањето. Во текот на школувањето учествувал на три натпревари од градски и републички ранг, од областа на физиката и електротехниката, на кои освоил три први места (едно на градски натпревар и две на републички натпревари).

Студиите на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје ги започнал во учебната 1999/2000 година, на насоката индустриска електроенергетика и автоматизација. Додипломските студии во траење од девет семестри ги завршил на

Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, со просечен успех 8,00. Во 2004 година ја одбрал својата дипломска работа од областа на електричните машини и на тој начин се стекнал со диплома за завршен Факултет за електротехника и информациски технологии, односно со звањето дипломиран инженер по електротехника.

Од 29.4.2009 година е ангажиран на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје како демонстратор на наставно-научната област електрични машини, трансформатори и апарати. Од 31.12.2012 година, па до денес е вработен како асистент на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје од наставно-научната област електрични машини, трансформатори и апарати.

Во 2005 година се запишал на постдипломски студии на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, на насоката електрични машини, трансформатори и апарати. После положувањето на испитите предвидени со наставниот план за постдипломски студии, го изработил својот магистерски труд со наслов “Придонес кон анализата на преодните режими и мониторинг на трифазен трансформатор”, под менторство на проф. Лидија Петковска. На 11.2.2010 година со успех го одбрал магистерскиот труд и со тоа се стекнал со звањето магистер на електротехнички науки. На постдипломските студии, во траење од четири семестри на насоката електрични машини, трансформатори и апарати при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, постигнал просечен успех 9,83.

Во 2011 година се запишал на докторски студии на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје и ја одбрал својата докторска дисертација со наслов „Придонес кон зголемување на енергетската ефикасност на дистрибутивен трансформатор со примена на современи техники за оптимизација”, под менторство на проф. Лидија Петковска, на 14.5.2014 година, и се стекнал со звањето доктор на технички науки.

На полето на научноистражувачката дејност учествувал во изработка на неколку проекти, а на полето на апликативната дејност како соработник заедно со други членови на институтот учествувал во изработка на елаборати и анализи од испитувања на електрични машини и трансформатори.

Михаил Дигаловски е член на неколку професионални здруженија на електроинженери, и тоа на: CIGRE-Paris од 2009 година, МАКО-СИГРЕ од 2009 година (секретар на студискиот комитет А2 – ТРАНСФОРМАТОРИ), IEEE од 2011 година и др.

2. НАСТАВНА ДЕЈНОСТ

По вработувањето, д-р Михал Дигаловски активно се вклучил во активностите на Институтот за електрични машини, трансформатори и апарати, и тоа во наставната, научноистражувачката и апликативната дејност. Во досегашниот период држел аудиториски и лабораториски вежби по предметите: основи на електрични машини и трансформатори, машини за наизменична струја, електроенергетски уреди, електрични машини 1, електрични машини 2, современа теорија на електрични машини, инженерски и софтверски алатки, нисконапонски апарати, трансформатори и машини за

наизменична струја, еднонасочни машини и трансформатори, испитување на електрични машини и трансформатори, електрични машини и трансформатори, електромеханичко претварање на енергијата, основи на електрозадвижување, дигитално управување на електрични машини, електрични генератори и трансформатори.

3. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА И СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

На полето на научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како автор или коавтор, изработил поголем број на трудови, основни проекти, ревизии, студии и елаборати.

3.1. Публикувани трудови

Во досегашниот период како автор или коавтор, Михаил Дигаловски ги изработил следниве научни трудови:

3.1.1. Трудови во меѓународни научни публикации и списанија

1. L. Petkovska, Goga Cvetkovski and M. Digalovski (2014) An Innovative Approach to Optimization of E-I Core Inductor, *Przegląd Elektrotechniczny*, ISSN 0033-2097, R. 90 NR 12/2014, pp. 149-152.
2. L. Petkovska, M. Digalovski, G. Cvetkovski and Paul Lefley (2014) A Novel Approach to Multi-objective Efficiency Optimisation for a Distribution Transformer Based on the Taguchi Method, *The XXIth International Conference on Electrical Machines - ICEM'2014*, 2-5 September 2014, Berlin, Germany.
3. M. Digalovski, G. Rafajlovski and K. Najdenkoski (2014) Optimally Designed Energy Efficient Transformer Using Global Iterative Algorithms, *The 28th International Conference on Information Technologies (InfoTech-2014)*, 18-19 September 2014, Varna, Bulgaria.
4. G. Rafajlovski, K. Najdenkoski and M. Digalovski, (2014) Advanced Vector Control Techniques for Energy Efficiency Improvements, *The 28th International Conference on Information Technologies (InfoTech-2014)*, 18-19 September 2014, Varna, Bulgaria.
5. G. Rafajlovski, K. Najdenkoski and M. Digalovski, (2014) Voltage Quality Issues and EN 50160 Standard (Case Study of the Distribution Grid in Macedonia), *The 28th International Conference on Information Technologies (InfoTech-2014)*, 18-19 September 2014, Varna, Bulgaria.
6. L. Petkovska, G. Cvetkovski, M. Digalovski (2014) An innovative technique for optimisation of E-I core inductor using Taguchi design of experiments, Referat 5-51, *The 5th International Symposium on Applied Electromagnetics - SAEM'2014*, Skopje, Macedonia.
7. M. Digalovski, L. Petkovska, G. Cvetkovski, P. Lefley (2014) Evaluation of two global optimisation techniques for total losses reduction of distribution transformer, Referat 5-48, *The 5th International Symposium on Applied Electromagnetics - SAEM'2014*, Skopje, Macedonia.

8. M. Digalovski, L. Petkovska, G. Cvetkovski, P. Lefley, P. (2014) Iron Loss Optimisation of a Distribution Transformer, The 9th International Conference on Computation in Electromagnetics, 31 March–01 April 2014, London, UK. (paper ID#0059, P4-07).
9. M. Digalovski, L. Petkovska (2013) Design of energy efficient transformer using modern optimization techniques, Proceedings of the XVI International Symposium on Electromagnetic Fields in Mechatronics, Electrical and Electronic Engineering – ISEF'2013, Ohrid, Macedonia.
10. M. Digalovski, K. Najdenkoski, G. Rafajlovski (2013) Impact of current high order harmonics to core losses of three-phase distribution transformer, Proceedings of EUROCON 2013 (IEEE, Region 8), pp. 1531-1535, Zagreb, Croatia.
11. M. Digalovski, K. Najdenkoski and G. Rafajlovski (2013) Prediction of Core Losses of Three-Phase Distribution Transformer, David Publishing Journal of Energy and Power Engineering, Vol. 7, No. 12/2013, pp. 2347-2353.
12. M. Digalovski, L. Petkovska (2013) A novel approach to the loss reduction for a distribution transformer", book of summaries of XXIII PTZE Symposium, pp. 71-73, Mikolajki, Poland.
13. M. Digalovski, L. Petkovska, K. Najdenkoski (2012) Determination of three-phase transformer reactances with 3D finite element method, International Journal on Information Technologies and Security, Vol. 4, No. 2, 2012, ISSN 1313-8251, pp. 65-72, Sofia, Bulgaria.
14. M. Digalovski, L. Petkovska, K. Najdenkoski (2011) Determination of three-phase transformer reactances with 3D finite element method, Proceedings of the Thirteenth International Conference on Electrical Machines, Drives and Power Systems – ELMA'2011, pp. 234-238, Varna, Bulgaria.
15. M. Digalovski, L. Petkovska (2011) Impact of the three-phase transformer topology on the leakage inductance, Book of Summaries of XXI PTZE Symposium, pp. 56-58, Lubliniec, Poland.
16. M. Digalovski (2010) MATLAB/Simulink analysis of no-load start-up regime of a three-phase transformer, under different start-up conditions, Proceedings of the XLV International Scientific Conference on Information, Communication and Energy Systems and Technology ICEST'2010, pp. 431-434, Ohrid, Macedonia.
17. M. Digalovski (2009) Transient analysis of three-phase transformer with MATLAB/Simulink, Proceedings of XI International PhD Workshop OWD'2009, pp. 444-449, Gliwice, Poland.
18. M. Digalovski, L. Petkovska (2008) Finite Element Analysis of Electromagnetic Phenomena in a Small Three Phase Transformer, Proceedings of the XII International Conference on Electrical Machines, Drives and Power Systems – ELMA'2008, Vol. 1/2, pp. 14-19, Sofia, Bulgaria.
19. L. Petkovska, M. Digalovski (2008) Finite element analysis of electromagnetic phenomena in a small three-phase transformer, Electrotechnics + Electronics E+E, Scientific and Technical Journals, Vol. XLIII, No. 11-12/2008, pp.7-13, Sofia, Bulgaria.

3.1.2. Публикувани трудови на домашни научни конференции

1. М. Дигаловски, Л. Петковска (2009) Придонес кон анализата на електромагнетните појави во трифазни трансформатори со МКЕ (метод на конечни елементи); Реферат А2-4R-МК. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 6. Советување на МАКО-Сигре, стр. А2-2–А2-3; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 6. Советување на МАКО-Сигре'2009, на CD, стр. 1-8, Охрид, Македонија.
2. М. Дигаловски, Л. Петковска (2011) Определување на реактансите на трифазен трансформатор Y_{zn5} со метод на конечни елементи; Реферат А2-033R-МК. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 7. Советување на МАКО-Сигре 2011, стр. А2-2; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 7. Советување на МАКО-Сигре 2011 на CD, стр. 1/1-1/7, Охрид, Македонија.
3. М. Дигаловски (2011) Симпатетичка интеракција помеѓу трифазни трансформатори; Реферат А2-032R-МК. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 7. Советување на МАКО-Сигре 2011, стр. А2-1; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 7. Советување на МАКО-Сигре 2011 на CD, стр. 1/8-8/8, Охрид, Македонија.
4. G. Rafajlovski, K. Najdenkoski, M. Digalovski (2012) Variable speed drives for energy efficiency improvements, Летен симпозиум за електроника и процесирање на сигнали - ЛЕОС 2012, Маврово, Македонија.
5. М. Дигаловски, Л. Петковска (2013) Оптимално проектиран трансформатор со намалени загуби, Реферат А2-133R. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 8. Советување на МАКО-Сигре, стр. А2-3; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 8. Советување на МАКО-Сигре'2013 на CD, стр. А2-133R 1/5 – А2-133R 5/5, Охрид, Македонија.
6. G. Rafajlovski, K. Najdenkoski, M. Digalovski, Lj. Nikoloski, H. Hedvogl (2013) Power quality monitoring and sample size analysis using Cohran's theory and EN 50160 standard, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, C4-138R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.
7. Г. Рафајловски, К. Најденкоски, М. Дигаловски (2013) Еквивалентни шеми за векторска анализа на асинхрони мотори, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, A1-134R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.
8. Љ. Николоски, К. Најденкоски, М. Дигаловски, З. Трипуноски (2013) Подобрување на карактеристиките на испитна станица за тестирање на енергетски трансформатори, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, А2-135R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.
9. М. Дигаловски, К. Најденкоски, Т. Петров (2013) Избор на енергетски трансформатор за метална компактна трафостаница, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, А2-136R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.
10. К. Најденкоски, Г. Рафајловски, В. Стоилков, М. Дигаловски, Р. Робески, М. Буквиќ (2013) Методологија за определување на индекс на состојба на енергетски трансформатори, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, А2-032R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.

3.2. Научноистражувачки проекти

1. Г. Цветковски, Л. Петковска, В. Стоилков, К. Најденкоски, В. Шарац, З. Колонцовски, М. Дигаловски, Истражување и примена на современи методи за компјутерски поддржана анализа на електричните машини, тригодишен Научно-истражувачки проект финансиран од Министерството за образование и наука на Република Македонија, Завршен извештај – Елаборат (2009), Факултет за електротехника и информациски технологии, стр. 465, Скопје, септември 2009.
2. Г. Цветковски, Л. Петковска, В. Шарац, П. Лефли, С. Геир, М. Дигаловски, Зголемување на енергетската ефикасност на електроенергетски уреди со имплементација на информациски технологии во функција на заштита на животната средина, двогодишен Научно-истражувачки проект финансиран од Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје; Завршен извештај – Елаборат (2012), стр. 234, Скопје, декември 2012.

3.3. Апликативни проекти

1. К.Најденкоски, В.Стоилков, М.Дигаловски, “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, РЕК Осломеј“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Осломеј, 2010.
2. К.Najdenkoski, Lj.Nikolovski, G.Rafajlovski, M. Digalovski “Power Quality Study Based on Measurements and According to Standard EN50160 in EVN Macedonia Distribution Network”, Part1, EVN Macedonia, 2009-2010.
3. К.Најденкоски, В.Стоилков, М.Дигаловски, “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, РЕК Битола“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2010.
4. К.Најденкоски, В.Стоилков, М.Дигаловски, “Елаборат за контролни испитувања на два блок-трансформатори трансформатори и еден регулационен трансформатор во ХЕЦ Глобочица“, АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2010.
5. К.Најденкоски, В.Стоилков, М.Дигаловски, “Испитен елаборат за состојбата на енергетски трансформатор број 6 инсталиран во подружница “Енергетика“, ТС Југ, 2011.
6. К.Најденкоски, В.Стоилков, М.Дигаловски, “Елаборат за состојбата на енергетски трансформатори инсталирани во ТС 110/6 kV ТИТАН - Цементарница Усје“, Скопје, 2011.
7. В.Стоилков, К.Најденкоски, В. Димчев, М.Дигаловски, “Испитен елаборат за состојбата на изолациониот систем на синхрон мотор со моќност 5000 HP, напон 6 kV во Рудник Бучим, Радовиш, 2011.
8. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Елаборат за состојбата на изолациониот систем на струјни мерни трансформатори инсталирани во трафополе 1 и 3 во ТС 110/6 kV “БУЧИМ“ – Радовиш, 2011.

9. К.Најденкоски, В.Стоилков, М.Дигаловски, “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во рудниците Суводол и Брод-Гнеотино“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2011.
10. В.Стоилков, К. Најденкоски М.Дигаловски, “Елаборат за профилатички испитувања на дистрибутивен трансформатор во ДЕТУ Михајло Пупин“, Скопје, 2011.
11. К.Најденкоски, М. Дигаловски “Испитување на асинхрони мотори во ТЕ-ТО“, Скопје, 2011.
12. Љ. Николовски, К. Најденкоски, М. Дигаловски, “Анализа на параметрите ан 35kV-то напојување на ладна валавница“, Arcelor Mittal - Скопје, 2012.
13. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Анализа на работните карактеристики на кондензаторски асинхрони мотори – МИКРОН тецх - Прилеп“, Скопје, 2012.
14. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Елаборат за профилатички испитувања на енергетски трансформатор од ТС 110/6 kV Бучим –Радовиш“, (на сервис во Раде Кончар – Скопје), 2012.
15. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Елаборат за профилатички испитувања на енергетските трансформатори во РЕК Осломеј“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Осломеј, 2012.
16. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Елаборат - Стручно мислење за компактна трафостаница 1250 kVA, 6 / 0,4 kV, за напојување на погон за производство на катоден бакар во рудникот Бучим –Радовиш“, 2012.
17. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, ХЕЦ Козјак“, АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Треска, 2012.
18. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, “Елаборат за профилатички испитувања на трансформаторите во ХЕЦ Тиквеш“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕЦ Тиквеш, 2012.
19. К.Најденкоски, В.Стоилков, М.Дигаловски, “Елаборат за профилатички испитувања на трансформаторите во ХЕЦ Глобочица“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2012.
20. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, “Испитен елаборат за блок трансформаторите во ХЕЦ Шпилје“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2012.
21. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, “Испитен елаборат за профилатички испитувања на енергетскиот трансформатор во Рудник Брод-Гнеотино“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2012.
22. К.Најденкоски, В. Стоилков, М.Дигаловски, “Испитен елаборат за регулационен трансформатор во ХЕЦ Шпилје“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2012.
23. К.Најденкоски, В. Стоилков, М.Дигаловски, “Испитен елаборат за профилатички испитувања на енергетскиот трансформатор во Рудник Суводол“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2012.
24. К.Најденкоски, М. Дигаловски, “Испитување на струјни мерни трансформатори во Бучим –Радовиш“, Радовиш, 2012.
25. К.Најденкоски, М. Дигаловски, “Профилатички испитувања на енергетски и мерни трансформатори во Рафинерија ОКТА“, Рафинерија ОКТА, Скопје, 2012.

26. Г. Рафајловски, К.Најденкоски, М. Дигаловски, “Проверка на параметрите на квалитетот на електричната енергија со која се напојуваат потрошувачите во Бучим - Радовиш“, Радовиш, 2013.
27. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, М. Целеска “Елаборат за состојбата на изолациониот систем на синхрон мотор 5012, 5000 HP, 6000 V во “Бучим“ Радовиш“, 2013
28. К.Најденкоски, Г. Рафајловски, М.Дигаловски, “Анализа на резултатите од испитувањата на статорското магнетно јадро на турбогенераторот TGN120 во АД ЕЛЕМ Подружница РЕК Осломеј - Кичево“, 2013.
29. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Елаборат за проценка на состојбата на изолациониот систем на струјните мерни трансформатори инсталирани во трафополе 1, 2, и 3 во ТС 110/6 kV во “БУЧИМ“ Радовиш“, 2013.
30. К.Најденкоски, М. Дигаловски “Профилактички испитување на асинхрони мотори во Топлана - Исток“, Скопје, 2013.
31. К.Најденкоски, М. Дигаловски, “Профилактички испитувања на струјни мерни трансформатори во Рафинерија ОКТА“, Рафинерија ОКТА, Скопје, 2013.
32. К.Најденкоски, Г. Рафајловски, М. Дигаловски “Испитување на асинхрони мотори во ТЕ-ТО“, Скопје, 2013.
33. К.Најденкоски, Г. Рафајловски, М.Дигаловски, М. Целеска “Елаборат за профилактички испитувања на трансформаторите во ХЕЦ Глобочица“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2014.
34. К.Најденкоски, Г. Рафајловски, М. Дигаловски “Испитување на асинхрони мотори во ТЕ-ТО“, Скопје, 2014.
35. К.Најденкоски, Г. Рафајловски, М.Дигаловски, “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, ХЕЦ Козјак“, АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Треска, 2014.
36. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, “Испитен елаборат за профилактички испитувања на енергетскиот трансформатор во Рудник Брод-Гнеотино“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2014.
37. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, “Профилактички испитувања на енергетски трансформатори во Рудник Суводол“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2014.
38. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, “Профилактички испитувања на енергетски трансформатори во ТС Север и ТС Југ“, АД ЕЛЕМ - Подружница Енергетика, 2014.
39. К.Најденкоски, Г. Рафајловски, М. Дигаловски “Испитување на енергетски трансформатори во ТЕ-ТО“, Скопје, 2014.
40. К.Најденкоски, М.Дигаловски, “Профилактички испитувања на кондензаторски батерии и пригушници, ТИТАН - Цементарница Усје“, Скопје, 2014.
41. К.Најденкоски, М. Дигаловски, “Профилактички испитувања на напонски мерни трансформатори и енергетски трансформатори во Рафинерија ОКТА“, Рафинерија ОКТА, Скопје, 2014.

42. К.Најденкоски, Г.Рафајловски, М.Дигаловски, “Профилактички испитувања на енергетски и помошни трансформатори во ХЕЦ Шпилје“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2014.
43. М.Станковски, В. Стоилков, М. Дигаловски, В. Ојлеска "Консултантски услуги во рудник Суводол, според договор со АД ЕЛЕМ", 2013.
44. К. Најденкоски, В. Димчев, А. Чаушевски, М. Дигаловски, "Консултантски услуги во РЕК Осломеј, според договор со АД ЕЛЕМ", 2013.
45. К. Најденкоски, Г. Рафајловски, М. Дигаловски, "Консултантски услуги во РЕК Осломеј, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.
46. К. Најденкоски, Г. Рафајловски, М. Дигаловски, "Консултантски услуги во ХЕЦ Вруток, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.
47. М.Станковски, В. Стоилков, М. Дигаловски, В. Ојлеска "Консултантски услуги во рудник Суводол, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.
48. Г. Рафајловски, М. Дигаловски, "Консултантски услуги во ХЕЦ Козјак, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.
49. К. Најденкоски, Г. Рафајловски, М. Дигаловски, "Консултантски услуги во Подружница Енергетика, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.
50. К. Најденкоски, Г. Рафајловски, М. Дигаловски, "Консултантски услуги во РЕК Осломеј, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.
51. К. Најденкоски, Г. Рафајловски, В. Димчев, А. Чаушевски, М. Дигаловски, "Консултантски услуги во Подружница Енергетика, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.

4. ЗАКЛУЧОК

Врз основа на изложените податоци во овој извештај, членовите на Рецензентската комисија констатираат дека кандидатот д-р Михаил Дигаловски, асистент при Институтот за електрични машини, трансформатори и апарати, во изминатиот период постигнал забележителен успех и резултати во наставната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност. Кандидатот кон работата се однесува совесно, односот кон колегите на Институтот и студентите му е коректен и покажува постојан интерес за понатамошно усовршување во струката. Согласно со постапката за самоевалуација на Факултетот за електротехника и информациски технологии, именуваниот има позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите.

Според сето изложено во овој извештај, Рецензентската комисија со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, кандидатот д-р Михаил Дигаловски, дипл. ел. инж., да биде избран во звањето доцент во наставно-научната област електрични машини, трансформатори и апарати.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Крсте Најденкоски, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Влатко Стоилков, член, с.р.
3. Проф. д-р Горан Рафајловски, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: ас. д-р МИХАИЛ АНДОН ДИГАЛОВСКИ

(име, татково име и презиме)

Институција: Факултет за електротехника и информациски технологии-Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: електрични машини, трансформатори и апарати

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

	Назив на активноста	Поени
1	Одржување на вежби (аудиториски - АВ, лабораториски - ЛВ)	64,35
	Машини за наизменична струја (АВ+ЛВ=1+1), зимски 2009/2010	0,9
	Нисконапонски апарати (АВ+ЛВ=1+1), зимски 2009/2010	0,9
	Електрични машини 1 (АВ=2), зимски 2009/2010	0,9
	Современа теорија на електрични машини (АВ=2), зимски 2009/2010	0,9
	Електрични машини 2 (АВ=2), летен 2009/2010	0,9
	Основи на електрични машини и трансформатори (АВ=2), летен 2009/2010	0,9
	Трансформатори и машини за наизменична струја (АВ+ЛВ=2+1), летен 2009/2010	1,35
	Испитување на електрични машини, трансформатори и апарати (ЛВ=3), летен 2009/2010	1,35
	Еднонасочни машини и трансформатори (АВ+ЛВ=1+1), летен 2009/2010	0,9
	Електроенергетски уреди (ЛВ=3), летен 2009/2010	1,35

Машини за наизменична струја (AB+ЛВ=1+1), зимски 2010/2011	0,9
Нисконапонски апарати (AB+ЛВ=1+1), зимски 2010/2011	0,9
Електрични машини 1 (AB=2), зимски 2010/2011	0,9
Современа теорија на електрични машини (AB=2), зимски 2010/2011	0,9
Инженерски софтверски алатки (AB+ЛВ=1+1), зимски 2010/2011	0,9
Електрични машини 2 (AB=2), летен 2010/2011	0,9
Основи на електрични машини и трансформатори (AB=2), летен 2010/2011	0,9
Трансформатори и машини за наизменична струја (AB+ЛВ=2+1), летен 2010/2011	1,35
Испитување на електрични машини, трансформатори и апарати (ЛВ=3), летен 2010/2011	1,35
Еднонасочни машини и трансформатори (AB+ЛВ=1+1), летен 2010/2011	0,9
Електроенергетски уреди (ЛВ=6), летен 2010/2011	2,7
Машини за наизменична струја (AB+ЛВ=1+1), зимски 2011/2012	0,9
Нисконапонски апарати (AB+ЛВ=1+1), зимски 2011/2012	0,9
Електрични машини 1 (AB=2), зимски 2011/2012	0,9
Современа теорија на електрични машини (AB=2), зимски 2011/2012	0,9
Инженерски софтверски алатки (AB+ЛВ=1+1), зимски 2011/2012	0,9
Електрични машини 2 (AB=2), летен 2011/2012	0,9
Основи на електрични машини и трансформатори (AB=2), летен 2011/2012	0,9
Трансформатори и машини за наизменична струја (AB+ЛВ=2+1), летен 2011/2012	1,35
Испитување на електрични машини, трансформатори и апарати (ЛВ=3), летен 2011/2012	1,35
Еднонасочни машини и трансформатори (AB+ЛВ=1+1), летен 2011/2012	0,9
Електроенергетски уреди (ЛВ=6), летен 2011/2012	2,7
Машини за наизменична струја (AB+ЛВ=1+1), зимски 2012/2013	0,9
Нисконапонски апарати (AB+ЛВ=1+1), зимски 2012/2013	0,9
Електрични машини 1 (AB=2), зимски 2012/2013	0,9

	Современа теорија на електрични машини (AB=2), зимски 2012/2013	0,9
	Инженерски софтверски алатки (AB+ЛВ=1+1), зимски 2012/2013	0,9
	Електрични машини 2 (AB=2), летен 2012/2013	0,9
	Основи на електрични машини и трансформатори (AB=2), летен 2012/2013	0,9
	Трансформатори и машини за наизменична струја (AB+ЛВ=2+2), летен 2012/2013	1,8
	Испитување на електрични машини, трансформатори и апарати (ЛВ=3), летен 2012/2013	1,35
	Еднонасочни машини и трансформатори (AB+ЛВ=1+2), летен 2012/2013	1,35
	Електроенергетски уреди (ЛВ=5), летен 2012/2013	2,25
	Машини за наизменична струја (AB+ЛВ=1+2), зимски 2013/2014	1,35
	Нисконапонски апарати (AB+ЛВ=1+1), зимски 2013/2014	0,9
	Електрични машини 1 (AB=2), зимски 2013/2014	0,9
	Современа теорија на електрични машини (AB=2), зимски 2013/2014	0,9
	Електрични машини 2 (AB=2), летен 2013/2014	0,9
	Испитување на електрични машини, трансформатори и апарати (ЛВ=3), летен 2013/2014	1,35
	Инженерски софтверски алатки (AB=1), летен 2013/2014	0,45
	Електроенергетски уреди (ЛВ=5), летен 2013/2014	2,25
	Електрични машини и трансформатори (AB+ЛВ=1+2), летен 2013/2014	1,35
	Електромеханичко претварање на енергијата (AB=3), летен 2013/2014	1,35
	Основи на електрозадвижување (ЛВ=1), зимски 2014/2015	0,45
	Нисконапонски апарати (AB+ЛВ=1+1), зимски 2014/2015	0,9
	Дигитално управување на електрични машини (AB+ЛВ=1+2), зимски 2014/2015	1,35
	Електрични генератори и трансформатори (AB+ЛВ=1+2), зимски 2014/2015	1,35
2	Консултации со студенти	2,264
	зимски 2009/10 (19 студ.) и летен 2009/10 (113 студ.)	0,264
	зимски 2010/11 (44 студ.) и летен 2010/11 (189 студ.)	0,466

	зимски 2011/12 (44 студ.) и летен 2011/12 (181 студ.)	0,450
	зимски 2012/13 (40 студ.) и летен 2012/13 (160 студ.)	0,400
	зимски 2013/14 (36 студ.) и летен 2013/14 (208 студ.)	0,488
	зимски 2014/15 (98 студ.)	0,196
3	Настава во летни школи и работилници	9
	“Обука за оценувачи по стандардот MKS EN ISO/IEC 17025:2006”, Институт за акредитација на Република Македонија, 22-24.9.2010 година, Скопје, Република Македонија. “Leadership Training: Managing Standards Activities effectively”, SMAQVa Project (Институт за стандардизација на Република Македонија), 25-27.7.2005 година, Скопје, Македонија. “Training in Application and Enforcement of Technical Standards and Norms in the Liberalized Trade”, SMAQVa Project (Институт за стандардизација на Република Македонија), 5-8.7.2005 година, Скопје, Македонија. “Project Leader training and Use of Electronic Templates Workshop”, SMAQVa Project (Институт за стандардизација на Република Македонија), 24-27.5.2005 година, Скопје, Македонија. “Writing Technical Standards, Answering: Why? And How?”, SMAQVa Project (Институт за стандардизација на Република Македонија), 16-17.5.2005 година, Скопје, Македонија. “Macedonian National Standard (MKS) Development Process”, SMAQVa Project (Институт за стандардизација на Република Македонија), 9-12.5.2005 година, Скопје, Македонија. “Standardization Principles and Practices: Fundamentals of Standardization and Elements of Globalization”, SMAQVa Project (Институт за стандардизација на Република Македонија), 21-23.3.2005 година, Скопје, Македонија. Обука за техничкиот персонал во Рафинерија ОКТА за работа со електрични уреди изведени во противексплозивна заштита (октомври-декември 2013 година). Обука на стручен кадар од лабораторијата на "Раде Кончар Сервис - Скопје" - септември 2014.	=9*1
4	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа (7)	0,7
5	Пакет материјали за одреден предмет	16

Машини за наизменична струја	=16*1
Нисконапонски апарати	
Електрични машини 1	
Современа теорија на електрични машини	
Инженерски софтверски алатки	
Електрични машини 2	
Основи на електрични машини и трансформатори	
Трансформатори и машини за наизменична струја	
Испитување на електрични машини, трансформатори и апарати	
Еднонасочни машини и трансформатори	
Електроенергетски уреди	
Електрични машини и трансформатори	
Електромеханичко претварање на енергијата	
Основи на електрозадвижување	
Дигитално управување на електрични машини	
Електрични генератори и трансформатори	
ВКУПНО	92,314

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

	Назив на активноста	Поени
1	Одбранета докторска теза на тема: „Придонес кон зголемување на енергетската ефикасност на дистрибутивен трансформатор со примена на современи техники за оптимизација“.	8
2	Одбранета магистерска работа на тема: „Придонес кон анализата на преодните режими и мониторинг на трифазен трансформатор“.	4

3	Учесник во национални научни проекти	6
	[1] Г. Цветковски, Л. Петковска, В. Стоилков, К. Најденкоски, В. Шарац, З. Колонџовски, <u>М. Дигаловски</u>, <i>Испитување и примена на современи методи за компјутерски поддржана анализа на електричните машини</i>, тригодишен научноистражувачки проект финансиран од Министерството за образование и наука на Република Македонија, Завршен извештај – Елаборат (2009), Факултет за електротехника и информациски технологии, стр. 465, Скопје, септември 2009. [2] Г. Цветковски, Л. Петковска, В. Шарац, П. Лефли, С. Геир, <u>М. Дигаловски</u>, <i>Зголемување на енергетската ефикасност на електроенергетски уреди со имплементација на информациски технологии во функција на заштитата на животната средина</i>, двогодишен научноистражувачки проект финансиран од Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје; Завршен извештај – Елаборат (2012), стр. 234, Скопје, декември 2012.	3 3
4	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	9,6
	[3] <u>M. Digalovski</u>, K. Najdenkoski and G. Rafajlovski (2013) Prediction of Core Losses of Three-Phase Distribution Transformer, David Publishing Journal of Energy and Power Engineering, Vol. 7, No. 12/2013, pp. 2347-2353. [4] L. Petkovska, Goga Cvetkovski and <u>M. Digalovski</u> (2014) An Innovative Approach to Optimization of E-I Core Inductor, Przegląd Elektrotechniczny, ISSN 0033-2097, R. 90 NR 12/2014, pp. 149-152.	4,8 4,8
5	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	6,8
	[5] L. Petkovska, <u>M. Digalovski</u> (2008) Finite element analysis of electromagnetic phenomena in a small three-phase transformer, Electrotechnics + Electronics E+E, Scientific and Technical Journals, Vol. XLIII, No. 11-12/2008, pp.7-13, Sofia, Bulgaria. [6] <u>M. Digalovski</u>, L. Petkovska, K. Najdenkoski (2012) Determination of three-phase transformer reactances with 3D finite element method, International Journal on Information Technologies and Security, Vol. 4, No. 2, 2012, ISSN 1313-8251, pp. 65-72, Sofia, Bulgaria.	3,6 3,2
6	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	36,6

[7] <u>M. Digalovski</u> , L. Petkovska (2008) Finite Element Analysis of Electromagnetic Phenomena in a Small Three Phase Transformer, Proceedings of the XII International Conference on Electrical Machines, Drives and Power Systems – ELMA'2008, Vol. 1/2, pp. 14-19, Sofia, Bulgaria.	2,7
[8] <u>M. Digalovski</u> (2009) Transient analysis of three-phase transformer with MATLAB/Simulink, Proceedings of XI International PhD Workshop OWD'2009, pp. 444-449, Gliwice, Poland.	3
[9] <u>M. Digalovski</u> (2010) MATLAB/Simulink analysis of no-load start-up regime of a three-phase transformer, under different start-up conditions, Proceedings of the XLV International Scientific Conference on Information, Communication and Energy Systems and Technology ICEST'2010, pp. 431-434, Ohrid, Macedonia.	3
[10] <u>M. Digalovski</u> , L. Petkovska (2011) Impact of the three-phase transformer topology on the leakage inductance, Book of Summaries of XXI PTZE Symposium, pp. 56-58, Lubliniec, Poland.	2,7
[11] <u>M. Digalovski</u> , L. Petkovska, K. Najdenkoski (2011) Determination of three-phase transformer reactances with 3D finite element method, Proceedings of the Thirteenth International Conference on Electrical Machines, Drives and Power Systems – ELMA'2011, pp. 234-238, Varna, Bulgaria.	2,4
[12] <u>M. Digalovski</u> , L. Petkovska (2013) A novel approach to the loss reduction for a distribution transformer", book of summaries of XXIII PTZE Symposium, pp. 71-73, Mikolajki, Poland.	2,7
[13] <u>M. Digalovski</u> , K. Najdenkoski, G. Rafajlovski (2013) Impact of current high order harmonics to core losses of three-phase distribution transformer, Proceedings of EUROCON 2013 (IEEE, Region 8), pp. 1531-1535, Zagreb, Croatia.	2,4
[14] <u>M. Digalovski</u> , L. Petkovska (2013) Design of energy efficient transformer using modern optimization techniques, Proceedings of the XVI International Symposium on Electromagnetic Fields in Mechatronics, Electrical and Electronic Engineering – ISEF'2013, Ohrid, Macedonia.	2,7
[15] <u>M. Digalovski</u> , L. Petkovska, G. Cvetkovski, P. Lefley, P. (2014) Iron Loss Optimisation of a Distribution Transformer, The 9th International Conference on Computation in Electromagnetics, 31 March–01 April 2014, London, UK. (paper ID#0059, P4-07).	1,8
[16] <u>M. Digalovski</u> , L. Petkovska, G. Cvetkovski, P. Lefley (2014) Evaluation of two global optimisation techniques for total losses reduction of distribution transformer, Referat 5-48, The 5th International Symposium on Applied Electromagnetics - SAEM'2014, Skopje, Macedonia.	1,8

	[17] L. Petkovska, G. Cvetkovski, <u>M. Digalovski</u> (2014) An innovative technique for optimisation of E-I core inductor using Taguchi design of experiments, Referat 5-51, The 5th International Symposium on Applied Electromagnetics - SAEM'2014, Skopje, Macedonia. [18] L. Petkovska, <u>M. Digalovski</u>, G. Cvetkovski and Paul Lefley (2014) A Novel Approach to Multi-objective Efficiency Optimisation for a Distribution Transformer Based on the Taguchi Method, The XXIth International Conference on Electrical Machines - ICEM'2014, 2-5 September 2014, Berlin, Germany. [19] <u>M. Digalovski</u>, G. Rafajlovski and K. Najdenkoski (2014) Optimally Designed Energy Efficient Transformer Using Global Iterative Algorithms, The 28th International Conference on Information Technologies (InfoTech-2014), 18-19 September 2014, Varna, Bulgaria. [20] G. Rafajlovski, K. Najdenkoski and <u>M. Digalovski</u>, (2014) Advanced Vector Control Techniques for Energy Efficiency Improvements, The 28th International Conference on Information Technologies (InfoTech-2014), 18-19 September 2014, Varna, Bulgaria. [21] G. Rafajlovski, K. Najdenkoski and <u>M. Digalovski</u>, (2014) Voltage Quality Issues and EN 50160 Standard (Case Study of the Distribution Grid in Macedonia), The 28th International Conference on Information Technologies (InfoTech-2014), 18-19 September 2014, Varna, Bulgaria.	2,4 1,8 2,4 2,4 2,4
7	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	15,8
	[22] <u>М. Дигаловски</u>, Л. Петковска (2009) Придонес кон анализата на електромагнетните појави во трифазни трансформатори со МКЕ (метод на конечни елементи); Реферат А2-4R-МК. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 6. Советување на МАКО-Сигре, стр. А2-2–А2-3; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 6. Советување на МАКО-Сигре'2009, на CD, стр. 1-8, Охрид, Македонија. [23] <u>М. Дигаловски</u>, Л. Петковска (2011) Определување на реактансите на трифазен трансформатор Y_{zn5} со метод на конечни елементи; Реферат А2-033R-МК. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 7. Советување на МАКО-Сигре 2011, стр. А2-2; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 7. Советување на МАКО-Сигре 2011 на CD, стр. 1/1-1/7, Охрид, Македонија. [24] <u>М. Дигаловски</u> (2011) Симпатетичка интеракција помеѓу трифазни трансформатори; Реферат А2-032R-МК. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 7. Советување на МАКО-Сигре 2011, стр. А2-1; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 7. Советување на МАКО-Сигре 2011 на CD, стр. 1/8-8/8, Охрид, Македонија.	1,8 1,8 2

	[25] G. Rafajlovski, K. Najdenkoski, <u>M. Digalovski</u> (2012) Variable speed drives for energy efficiency improvements, Летен симпозиум за електроника и процесирање на сигнали - ЛЕОС 2012, Маврово, Македонија.	1,6
	[26] <u>М. Дигаловски</u> , Л. Петковска (2013) Оптимално проектиран трансформатор со намалени загуби, Реферат А2-133R. Апстрактот е публикуван во Зборникот на куси содржини 8. Советување на МАКО-Сигре, стр. А2-3; Рефератот е публикуван во Зборникот на трудови од 8. Советување на МАКО-Сигре'2013 на CD, стр. А2-133R 1/5 – А2-133R 5/5, Охрид, Македонија.	1,8
	[27] G. Rafajlovski, K. Najdenkoski, <u>M. Digalovski</u> , Lj. Nikoloski, H. Hedvogl (2013) Power quality monitoring and sample size analysis using Cohran's theory and EN 50160 standard, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, C4-138R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.	1,2
	[28] Г. Рафајловски, К. Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> (2013) Еквивалентни шеми за векторска анализа на асинхрони мотори, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, А1-134R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.	1,6
	[29] Љ. Николоски, К. Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> , З. Трипуноски (2013) Подобрување на карактеристиките на испитна станица за тестирање на енергетски трансформатори, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, А2-135R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.	1,2
	[30] <u>М. Дигаловски</u> , К. Најденкоски, Т. Петров (2013) Избор на енергетски трансформатор за метална компактна трафостаница, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, А2-136R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.	1,6
	[31] К. Најденкоски, Г. Рафајловски, В. Стоилков, <u>М. Дигаловски</u> , Р. Робески, М. Буквиќ (2013) Методологија за определување на индекс на состојба на енергетски трансформатори, 8. Советување на МАКО СИГРЕ 2013, А2-032R, 22-24.9.2013, Охрид, Македонија.	1,2
8	Учество на научен/стручен собир со реферат	13
		=13*1
ВКУПНО		99,8

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

	Назив на активноста	Поени
1	Експертски активности	51

К.Најденкоски, В.Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, РЕК Осломеј“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Осломеј, 2010	1
K.Najdenkoski, Lj.Nikolovski, G.Rafajlovski, <u>M. Digalovski</u> “Power Quality Study Based on Measurements and According to Standard EN50160 in EVN Macedonia Distribution Network”, Part1, EVN Macedonia, 2009-2010	1
К.Најденкоски, В.Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, РЕК Битола“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2010	1
К.Најденкоски, В.Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за контролни испитувања на два блок-трансформатори трансформатори и еден регулационен трансформатор во ХЕЦ Глобочица“, АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2010	1
К.Најденкоски, В.Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Испитен елаборат за состојбата на енергетски трансформатор број 6 инсталиран во подружница “Енергетика“, ТС Југ, 2011	1
К.Најденкоски, В.Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за состојбата на енергетски трансформатори инсталирани во ТС 110/6 kV ТИТАН - Цементарница Усје“, Скопје, 2011	1
В.Стоилков, К.Најденкоски, В. Димчев, <u>М.Дигаловски</u> , “Испитен елаборат за состојбата на изолациониот систем на синхрон мотор со моќност 5000 НР, напон 6 kV во Рудник Бучим, Радовиш, 2011	1
К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за состојбата на изолациониот систем на струјни мерни трансформатори инсталирани во трафополе 1 и 3 во ТС 110/6 kV “БУЧИМ“ – Радовиш, 2011	1
К.Најденкоски, В.Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во рудниците Суводол и Брод-Гнеотино“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2011	1
В.Стоилков, К. Најденкоски <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за профилатички испитувања на дистрибутивен трансформатор во ДЕТУ Михајло Пупин“, Скопје, 2011	1
К.Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> “Испитување на асинхрони мотори во ТЕ-ТО“, Скопје, 2011.	1
Љ. Николовски, К. Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> , “Анализа на параметрите ан 35kV-то напојување на ладна валавница“, Arcelor Mittal - Скопје, 2012	1

К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , “Анализа на работните карактеристики на кондензаторски асинхрони мотори – МИКРОН тецх - Прилеп“, Скопје, 2012	1
К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за профилатички испитувања на енергетски трансформатор од ТС 110/6 kV Бучим –Радовиш“, (на сервис во Раде Кончар – Скопје), 2012	1
К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за профилатички испитувања на енергетските трансформатори во РЕК Осломеј“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Осломеј, 2012	1
К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат - Стручно мислење за компактна трафостаница 1250 kVA, 6 / 0,4 kV, за напојување на погон за производство на катоден бакар во рудникот Бучим –Радовиш“, 2012	1
К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, ХЕЦ Козјак“, АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Треска, 2012	1
К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за профилатички испитувања на трансформаторите во ХЕЦ Тиквеш“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕЦ Тиквеш, 2012	1
К.Најденкоски, В.Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за профилатички испитувања на трансформаторите во ХЕЦ Глобочица“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2012	1
К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Испитен елаборат за блок трансформаторите во ХЕЦ Шпилје“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2012	1
К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Испитен елаборат за профилатички испитувања на енергетскиот трансформатор во Рудник Брод-Гнеотино“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2012	1
К.Најденкоски, В. Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Испитен елаборат за регулационен трансформатор во ХЕЦ Шпилје“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2012	1
К.Најденкоски, В. Стоилков, <u>М.Дигаловски</u> , “Испитен елаборат за профилатички испитувања на енергетскиот трансформатор во Рудник Суводол“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2012	1
К.Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> , “Испитување на струјни мерни трансформатори во Бучим –Радовиш“, Радовиш, 2012	1

К.Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> , “Профилактички испитувања на енергетски и мерни трансформатори во Рафинерија ОКТА“, Рафинерија ОКТА, Скопје, 2012	1
Г. Рафајловски, К.Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> , “Проверка на параметрите на квалитетот на електричната енергија со која се напојуваат потрошувачите во Бучим - Радовиш“, Радовиш, 2013	1
К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , М. Целеска “Елаборат за состојбата на изолациониот систем на синхрон мотор 5012, 5000 HP, 6000 V во “Бучим“ Радовиш“, 2013	1
К.Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Анализа на резултатите од испитувањата на статорското магнетно јадро на турбогенераторот TGN120 во АД ЕЛЕМ Подружница РЕК Осломеј - Кичево“, 2013	1
К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , “Елаборат за проценка на состојбата на изолациониот систем на струјните мерни трансформатори инсталирани во трафополе 1, 2, и 3 во ТС 110/6 kV во “БУЧИМ“ Радовиш“, 2013	1
К.Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> “Профилактички испитување на асинхрони мотори во Топлана - Исток", Скопје, 2013.	1
К.Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> , “Профилактички испитувања на струјни мерни трансформатори во Рафинерија ОКТА“, Рафинерија ОКТА, Скопје, 2013	1
К.Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> , “Испитување на асинхрони мотори во ТЕ-ТО", Скопје, 2013.	1
К.Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , М. Целеска, “Елаборат за профилактички испитувања на трансформаторите во ХЕЦ Глобочица“ АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2014	1
К.Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> , “Испитување на асинхрони мотори во ТЕ-ТО", Скопје, 2014.	1
К.Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Контролни тестирања на енергетски трансформатори во АД ЕЛЕМ, ХЕЦ Козјак“, АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Треска, 2014	1
К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Испитен елаборат за профилактички испитувања на енергетскиот трансформатор во Рудник Брод-Гнеотино“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2014	1
К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Профилактички испитувања на енергетски трансформатори во Рудник Суводол“, АД ЕЛЕМ - Подружница РЕК Битола, 2014	1
К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , “Профилактички испитувања на енергетски трансформатори во ТС Север и ТС Југ“, АД ЕЛЕМ - Подружница	1

	Енергетика, 2014	
	К.Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> "Испитување на енергетски трансформатори во ТЕ-ТО", Скопје, 2014.	1
	К.Најденкоски, <u>М.Дигаловски</u> , "Профилактички испитувања на кондензаторски батерии и пригушници, ТИТАН - Цементарница Усје", Скопје, 2014	1
	К.Најденкоски, <u>М. Дигаловски</u> , "Профилактички испитувања на напонски мерни трансформатори и енергетски трансформатори во Рафинерија ОКТА", Рафинерија ОКТА, Скопје, 2014	1
	К.Најденкоски, Г.Рафајловски, <u>М.Дигаловски</u> , "Профилактички испитувања на енергетски и помошни трансформатори во ХЕЦ Шпилје" АД ЕЛЕМ - Подружница ХЕС Црн Дрим, 2014	1
	М.Станковски, В. Стоилков, <u>М. Дигаловски</u> , В. Ојлеска "Консултантски услуги во рудник Суводол, според договор со АД ЕЛЕМ", 2013.	1
	К. Најденкоски, В. Димчев, А. Чаушевски, <u>М. Дигаловски</u> , "Консултантски услуги во РЕК Осломеј, според договор со АД ЕЛЕМ", 2013.	1
	К. Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> , "Консултантски услуги во РЕК Осломеј, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.	1
	К. Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> , "Консултантски услуги во ХЕЦ Вруток, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.	1
	М.Станковски, В. Стоилков, <u>М. Дигаловски</u> , В. Ојлеска "Консултантски услуги во рудник Суводол, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.	1
	Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> , "Консултантски услуги во ХЕЦ Козјак, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.	1
	К. Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> , "Консултантски услуги во Подружница Енергетика, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.	1
	К. Најденкоски, Г. Рафајловски, <u>М. Дигаловски</u> , "Консултантски услуги во РЕК Осломеј, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.	1
	К. Најденкоски, Г. Рафајловски, В. Димчев, А. Чаушевски, <u>М. Дигаловски</u> , "Консултантски услуги во Подружница Енергетика, според договор со АД ЕЛЕМ", 2014.	1
2	Идеен проект - одговорен проектант	2
	Идеен проект за енергетски ефикасен дистрибутивен трансформатор 50 kVA ,	2

	20 / 0,4 kV за Раде Кончар - Скопје, 2012.	
3	Студија	4
	"Студија за проценка на состојбата на енергетските трансформатори", проект финансиран од АД МЕПСО - Скопје, 2012-2013 - учесник/соработник	1
	"Студија за мрежни правила на ЕВН" - Скопје, 2012 - учесник/соработник	1
	"Студија за ефикасно управување со работата на енергетските трансформатори со цел заштеда на електрична енергија", проект финансиран од АД МЕПСО - Скопје, 2014 - учесник/соработник	1
	"Студија за управување со реактивната моќност во дистрибутивната мрежа на ЕВН - Македонија" - Скопје, 2014 - учесник/соработник	1
4	Главен (основен) проект - одговорен проектант	4
	Главен (основен) проект за енергетски ефикасен дистрибутивен трансформатор 50 kVA , 20 / 0,4 kV за Раде Кончар - Скопје, 2012.	4
5	Изведбен проект - одговорен проектант	1
	Изведбен проект за енергетски ефикасен дистрибутивен трансформатор 50 kVA , 20 / 0,4 kV за „Раде Кончар“ - Скопје, 2012.	1
6	Превод	4
	Дел од книга: Electric machines, 6 ed., A.E.Fitzgerald, Ch.Kingsley, S.D.Umans (англиски - македонски јазик) - 4 поглавја	4x1
7	Учество во промотивни активности на Факултетот/Институтот	4
	Отворен ден на ФЕИТ	7x0.5
	Промоција на Институтот за електрични машини, трансформатори и апарати	1x0.5
Дејности од поширок интерес		
8	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	0,5
	Мако Сигре 2011, Охрид, Македонија.	0,5
9	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	3

	EPE-PEMC 2010, Ohrid, Macedonia.	1
	ISEF 2013, Ohrid, Macedonia	1
	SAEM 2014, Skopje, Macedonia.	1
10	Член на програмски одбор	1,5
	Секретар на СТК-А2, Трансформатори, Мако Сигре, 2009, 2011, 2013	3x0.5
11	Член на факултетска комисија	2
	Комисија за попис на ФЕИТ 2013	0,5
	Комисија за студентски практики на ФЕИТ (насока -електроенергетика, автоматизација и обновливи извори на енергија)	0,5
	Комисија за упис на ФЕИТ, 2014	0,5
	Комисија за попис на ФЕИТ, 2014	0,5
	ВКУПНО	77

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	92,314
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	99,8
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	77
ВКУПНО	269,114

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Крсте Најденкоски, претседател, с.р.

2. Проф. д-р Влатко Стоилков, член, с.р.

3. Проф. д-р Горан Рафајловски, член, с.р.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
Факултетот за електротехника и информациски технологии

Преглед

на прифатени теми за изработка на магистерски труд

од Наставно-научниот совет на ФЕИТ

1. Компјутерско системско инженерство и автоматика

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор	одлука бр.
1	Слободан Симоски	Менаџирање со безбедносниот животен Циклус и имплементација на Безбедносни инструментализирани системи во процесна индустрија	Safety Lifecycle Management and Implementation of Safety Instrumented Systems in Process Industry	Проф. д-р Миле Станковски	02-530/17
2	Гоце Димитриевски	Автоматизација на мали хидроелектрични центри	Automation of small hydro power plants	Проф. д-р Миле Станковски	02-530/18

2. Енергетска електроника

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор	одлука бр.
1	Веселин Теохаров	Енергетски аспекти при проектирање на високо-квалитетни аудио засилувачи	Power supply aspects of high-end audio amplifiers design	проф. д-р Љупчо Караџинов	02-530/19

3. Комуникациски и информациски технологии

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор	одлука бр.
1	Бленди Сабриу	Емпириска анализа на YouTube сообраќај	Empirical analysis of YouTube traffic	Проф. д-р Тони Јаневски	02-530/20

2	Тони Димитровски	Евалуација на SCTP перформанси за тран- спорт на сигнализа- ција	Evaluation of SCTP performances for signalling transport	Проф. д-р Тони Јаневски	02-530/21

4. Енергетската ефикасност, животната средина и одржлив развој

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор	одлука бр.
1	Наташа Цветковска	Енергетски заштеди во високотемпературни индустриски процеси	Energy savings in industrial high temperature processes	Проф. д-р Снежана Чундева	02-530/22

5. Електроенергетика

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор	одлука бр.
1	Марија Илиева	Анализа на работа на мали хидроелектрани во пазарно ориентирана околина	Analysis of small hydropower plants operation in market- oriented environment	Проф. д-р Вангел Фуштиќ	02-530/16

6. Електроенергетски системи

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор	
1	Мартина Видеска	Анализи на управување со потрошувачка на елек- трична енергија како дел од имплементација на современ систем за управување со енергија	Load management analyses as a part of implementation of advanced energy management system	Проф. д-р Весна Борозан	02-530/23

7. Проектен менаџмент

Ред. бр.	Студент	Тема на македонски јазик	Тема на англиски јазик	Предложен ментор	одлука бр.
1	Марија Блажевска	Планирање и реализа- ција на ИТ проекти со употреба на софтверски алатки за следење и кон-	Planning and im- plementation of IT projects using sof- tware tools for mo-	Проф.д-р Атанас Илиев	02-530/24

		трола на тимската активност како метод за справување со ризикот од неуспех	nitoring and control of team activity as a method for dealing with the risk of failure		
2	Ивана Николовска	Менаџирање на проект за имплементација на SCADA систем во електроенергетски системи	Project management of SCADA system implementation in power system	Проф.д-р Атанас Илиев	02-530/25

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ОД НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЕКОНОМИКА НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И РАЗВОЈ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на деветнаесеттата редовна седница одржана на 29. 12. 2014 година, со Одлука бр. 02-2530/1, формира Рецензентска комисија во состав: д-р Драган Ѓошевски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Драги Димитриевски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и д-р Ненад Георгиев, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, со задача да изврши преглед и оценка на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на пријавениот кандидат за избор во звањето доцент од научната област економика на земјоделството и развој.

Комисијата изврши преглед на доставената документација и констатира дека на распишаниот конкурс од страна на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во дневните весници „Дневник“ и „Коха“ од 11. 12. 2014 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања од научната област економика на земјоделството и развој, се пријавил само еден кандидат.

По прегледот на доставената документација, Рецензентската комисија до Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања од научната област економика на земјоделството и развој, се пријавила д-р Ана Д. Симоновска, асистент на Институтот за агроекономика при Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Врз основа на пријавата и останатите приложени документи, Рецензентската комисија го констатира следново:

Биографски податоци

Д-р Ана Д. Симоновска е родена на 6. 8. 1982 година во Скопје, каде што го завршила основното образование, како и средното образование во училиштето Д.У.С.О. „Орце Николов“ – општа гимназија. Во 2006 година, кандидатката дипломирала на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје со просек 8,5, на агроекономската насока, со што се стекнала со звањето дипломиран земјоделски инженер.

Во 2006 година, кандидатката се здобила со стипендија за втор циклус студии на Катедрата за економика при Шведскиот универзитет за земјоделски науки (СЛУ) во Упсала, каде што се запишала на насоката бизнис-администрација во учебната 2006/07 година. Во март 2008 година го одбрала магистерскиот труд под наслов „Која е одлуката на македонските млекопроизводители во изборот на продажен канал: Анализа на трошоците на трансакција“, со што се стекнала со научниот степен магистер на науки по бизнис-администрација. Вториот циклус студии го завршила со просечен успех од 9,20.

Во учебната 2009/10 година, кандидатката се запишала на докторски студии на Институтот за агроекономика на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје. Во октомври 2014 година ја одбрала докторската дисертација под наслов „Оценување на капацитетот за инвестирање на земјоделските претпријатија“, со што се стекнала со правото да биде промовирана во научниот степен доктор на земјоделски науки.

Во периодот од 2008 до 2012 година, кандидатката работела како администратор на компонентата за организирање и управување на меѓународните втор циклус студии по агробизнис со двојна диплома, воведени од страна на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Катедрата за економика при Шведскиот универзитет за земјоделски науки (СЛУ).

Кандидатката се стекнала со звањето асистент на група предмети на Катедрата за економика и организација на земјоделството, во декември 2008 година. Во 2012 година, повторно е избрана во соработничкото звање асистент на група предмети на Институтот за агроекономика, во научната област економика на земјоделството и развој.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик и компјутерските програми, вклучувајќи и одредени статистички, економетриски и математички пакети. Во текот на изминатиот период, кандидатката активно учествувала во наставните, научноистражувачките и стручно-апликативните дејности од областа на агроекономиката.

Наставно-образовна дејност

Во функција на наставно-образовната дејност на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Ана Д. Симоновска е ангажирана во одржувањето на практичната настава од прв циклус студии, и тоа на следниве предмети: математичко-статистички методи (во учебната 2008/09, 2009/10 и 2010/11 година), статистика (од учебната 2008/09 година до денес), финансиски менаџмент во земјоделството (од учебната 2008/09 година до денес) и менаџмент на лозароовоштарско производство (во учебната 2013/14 и 2014/15). Понатаму, во учебните 2009/10, 2010/11 и 2011/12 година, била ангажирана во одржувањето на практичната настава на меѓународните втор циклус студии по агробизнис со двојна диплома (УКИМ-СЛУ), и тоа на предметот квантитативни финансии – теорија и апликативност (15 ЕКТС).

Кандидатката има многу совесен и сериозен пристап при одржувањето на практичната настава по наведените предмети, така што користи современи наставни методи и техники, поттикнувајќи ја интерактивноста во наставата, ги насочува студентите во подготовката на проектните задачи, во наставата внесува современи искуства стекнати во текот на научноистражувачката и апликативната дејност, редовно соработува со студентите и одржува консултации итн. За својата наставно-образовна дејност, од страна на студентите добила позитивна просечна оценка од 8,99. Освен во подготовката и одржувањето на практичната настава, д-р Ана Д. Симоновска е вклучена и во редовните активности на Институтот за агроэкономика.

Научноистражувачка дејност

Д-р Ана Д. Симоновска активно е вклучена во научноистражувачката дејност на Институтот за агроэкономика. Учествувала во четири меѓународни научноистражувачки проекти. Како автор има објавено еден научен труд во меѓународно научно списание со фактор на влијание. Понатаму, како автор или коавтор има објавено три дела од монографија објавени дома или во странство, пет труда со оригинални научни резултати во зборници на трудови од научен/стручен собир со домашен и меѓународен уредувачки одбор, три труда со оригинални научни резултати во зборници на трудови на в.о. институција, како и остварени седум учества на научен/стручен собир со реферат. Во вкупниот број не се вклучени магистерскиот труд и докторската дисертација. Во склоп на научноистражувачката дејност, кандидатката има учествувано на поголем број симпозиуми, семинари, курсеви, советувања и работилници во земјава и во странство.

Стручно-апликативна дејност и дејности од поширок интерес

Од вработувањето до денес, д-р Ана Д. Симоновска е вклучена во стручно-апликативната работа, како и во дејности од поширок карактер. За време на докторските студии, кандидатката има остварено повеќекратни студиски престои на Шведскиот универзитет за земјоделски науки (СЛУ) во Упсала, како и еднократен престој на летната школа на Факултетот за економски науки (ГСЕ) во Барселона, од областа на економетријата: анализа на панел податоци – теорија и апликативност во СТАТА.

Понатаму, за време на досегашниот работен ангажман, има остварено и неколку стручни посети и обуки во странство, меѓу кои: студискиот престој на Катедрата за економика на Шведскиот универзитет за земјоделски науки (СЛУ) во Упсала, во склоп на меѓународните втор циклус студии по агробизнис за предметите производна економика и етика, мај-јуни 2010 година, како и повеќе посети на институцијата во функција на координирање и развој на студиите; стручниот собир во Берлин за креирање на македонската база на статистички податоци за Еуростат, септември 2009 година; како и стручната посета на Факултетот за економија и менаџмент при Чешкиот универзитет за земјоделство

(ЦУА) во Прага, за развој и промоција на студиската програма по меѓународните втор циклус студии по агробизнис, ноември 2008 година.

Исто така, има присуствувано на повеќе предавања од страна на домашни и странски предавачи, во областа на економетријата (анализа на временски серии и на панел податоци, мај 2012 година; анализа на регресија – теорија и апликативност, април 2012 година; анализа на регресија во СПСС, април 2012 година) и за подобрување на наставната и научноистражувачката дејност (пишување на научен предлог во областа на агробизнисот, октомври 2010 и подобрување на способностите за предавање и образование, септември, 2010 година; академско пишување, јуни 2009 година).

Кандидатката има спроведено неколку обуки, меѓу кои, обуката за проценители на средства во земјоделството, 2012-2014 година и обуката на фармери за подготовка на бизнис-план, 2014 година.

Кандидатката има учествувано како соработник во изготвување и пријавување на два национални научно-образовни проекта, како и на два меѓународни научноистражувачки проекта.

Активен член е на Здружението на агроекономистите на Република Македонија (ЗАЕМ) и на Европското здружение на агроекономисти (ЕААЕ).

Кандидатката редовно учествува во промотивните активности на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност и постигнатите резултати на пријавената кандидатка, Рецензентската комисија заклучи дека кандидатката д-р Ана Д. Симоновска поседува научни и стручни квалитети кои според Законот за високото образование на Република Македонија, Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана за наставник во научната област економика на земјоделството и развој, во звањето доцент.

Рецензентска комисија

1. Д-р Драган Ѓошевски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.
2. Д-р Драги Димитриевски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.
3. Д-р Ненад Георгиев, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Ана Драган Симоновска
 (име, татково име и презиме)

Институција: УКИМ - Факултет за земјоделски науки и храна во Скопје
 (назив на факултетот/институтот)

Научна област: економика на земјоделството и развој

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Реден број	Назив на активноста	Поени
	Одржување на вежби	
1.	Статистика (0+2), агроэкономика, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15 (ФЗНХ - Скопје)	5,4
2.	Статистика (0+2), поледелство, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
3.	Статистика (0+2), градинарство и цвеќарство, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
4.	Статистика (0+2), преработка на земјоделски производи, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
5.	Статистика (0+2), заштита на растенија, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
6.	Статистика (0+2), екоземјоделство, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
7.	Статистика (0+2), овоштарство со лозарство, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
8.	Статистика (0+2), лозарство и винарство, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
9.	Статистика (0+2), квалитет и безбедност на храна, зимски семестар 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
10.	Статистика (0+2), сточарство, зимски семестар 2009/10	0,9

11.	Статистика (0+2), анимална биотехнологија, зимски семестар 2010/11, 2011/12	1,8
12.	Статистика (0+2), ППТ-Прилеп, зимски семестар 2009/2010, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15	5,4
13.	Математичко-статистички методи (0+3), агроекономика, летен семестар 2009/10, 2010/11, 2011/2012	4,05
14.	Финансиски менаџмент во земјоделството (0+3), агроекономика, летен семестар, 2009/10, 2010/11, 2011/12	4,05
15.	Финансиски менаџмент во земјоделството (0+2), агроекономика, летен семестар, 2013/14, 2014/15	1,8
16.	Менаџмент во лозароовоштарско производство (0+2), овоштарство со лозарство, зимски семестар 2013/14, 2014/15	1,8
17.	Менаџмент во лозароовоштарско производство (0+2), лозарство и винарство, зимски семестар 2013/14, 2014/15	1,8
	Подготовка на нов предмет (вежби)	
1.	Квантитативен финансиски менаџмент во земјоделството (втор циклус студии)	0,5
2.	Квантитативни финансии - теорија и апликативност (втор циклус меѓународни студии)	0,5
	Консултации со студенти (прв циклус студии)	
1.	Консултации со студенти, статистика, 2009/10, 2010/11, 2011/12	1,512
2.	Консултации со студенти, статистика, 2012/13, 2013/14 и зимски семестар во 2014/15	0,69
3.	Консултации со студенти, финансиски менаџмент во земјоделството во учебните: 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14 година	0,55
	Пакет материјали за одреден предмет	
1.	Финансиски менаџмент во земјоделството (прв циклус студии)	1
2.	Квантитативен финансиски менаџмент во земјоделството (втор циклус студии)	1
3.	Квантитативни финансии - теорија и апликативност (втор циклус меѓународни студии)	1

	Настава во школи и работилници (учесник)	
1.	Обука за проценители за процена на вредноста на средствата во земјоделството, 2012 и 2014 година, Скопје, во организација на МЗШВ.	2
2.	Обука на фармери за бизнис-планирање и маркетинг, 2014 година, Гостивар, во организација на ФФРМ.	1
3.	Практична настава за квантитативни финансии - теорија и апликативност, 2010, 2011 и 2012 година, ФЗНХ Скопје, во склоп на меѓународните студии по агробизнис (УКИМ-СЛУ)	3
	Научно-популарна или наставно-историска статија во стручно-методиско списание	
1.	Драган Ѓошевски, Ана Симоновска , 2014. Како да го зголемам капиталот на мојата фарма? – Донесување на инвестициски одлуки. <i>Моја земја - месечно списание за земјоделство и рурален развој</i> , број 108, октомври 2014, стр. 33.	1
	Вкупно	83,952

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Реден број	Назив на активността	Поени
	Учесник во меѓународен научен проект	
1	Учесник во истражувачки активности: <i>"The impact of Socio-economic Structure of Rural Population on Success of Rural Development Policy"</i> . Trilateral project between Macedonia, Serbia and Bosnia and Herzegovina. Implemeted by the Association of the Agricultural Economists of the Republic of Macedonia (ZAEM), supported by the Regional Research Promotion Programme (RRPP), Western Balkans, funded by the Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC), Federal Department of Foreign Affairs, 2014-	5
2	Учесник во организирање и управување со меѓународните втор циклус студии по агробизнис и учесник во истражувачки и наставни активности: <i>"Bulding Capacity for Policy and Economic Analysis of the Macedonian Agricultural Sector (UniCoop)"</i> . Bilateral project between Macedonia (Institute of Agricultural Economics, Faculty of Agricultural Sciences and Food-Skopje, UKIM) and Sweden (Department of Economics, Swedish University of Agricultural Sciences (SLU) in Uppsala). Supported by the Swedish Cooperation	5

	and Development Agency (SIDA). 2008-12.	
3	Учесник во истражувачки активности: " <i>AgriPolicy</i> ". Multilateral project between countries in and post-transition. Implemented by the Biotechnical Faculty, University of Ljubljana, supported by the European Commission under the Framework of FP7. 2008-10.	5
4	Учесник во истражувачки активности: " <i>Balkan Agri-sector Initiative for Capacity Building, BASIC JEP_19027_2004</i> ". Multilateral project between Western Balkan Countries. Implemented by the Institute of Agricultural Economics, Faculty of Agricultural Sciences and Food-Skopje, UKIM, supported by TEMPUS. 2008.	5
	Дел од монографија	
1	Simonovska Ana. (2010). An analysis of international indicators of trade: The case of Macedonian apple trade. In: <i>Dimitrievski, D. Agriculture in the process of adjustment to the common agricultural policy, Monography</i> . Skopje: Faculty of Agricultural Sciences and Food – Skopje, UKIM, 242-257.	4
2	Azderski, J., ..., Simonovska Ana , ... (2010). Block B: Sector analysis of Macedonian agriculture. In: <i>Dimitrievski, D. and Ericson, T. Sector Analysis Study</i> . Skopje: UKIM and SLU, 33-178.	2,4
	Дел од монографија објавен во странство	
1	Dimitrievski, D., Georgiev, N., Simonovska Ana , Martinovska-Stojceska, A. and Kotevska, A. (2010). Chapter 6: Review of agriculture and agricultural policy in FYR Macedonia. In: <i>Volk, T. Agriculture in the Western Balkan Countries</i> . IAMO, Vol. 57, 145-164.	3,6
	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	
1	Simonovska Ana and Nilsson, J. (2011). Conditions for structural change in the Macedonian dairy industry– the dairy farmers' choice of processors. <i>Post-communist Economies</i> , Vol. 23:4, 539-551 (2010 IF: 0.362)	5,762
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати,	

	објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	
1	Simonovska Ana , Gjosevski, D. and Campos, M. (2014). Financial Ratio Analysis: Applications on Agricultural Companies in the Republic of Macedonia. <i>Proceedings</i> , 9 th AAEM Conference.	1,6
2	Tuna, E., Simonovska Ana , Azderski, J. and Elenov, P. (2014). The Status of Dairy Farming Restructuring in the Republic of Macedonia. <i>Proceedings</i> , 9 th AAEM Conference.	1,2
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	
1	Simonovska Ana , Gjosevski, D. and Campos, M. (2012). Capital Structure and Financial Performance of Agricultural Companies – Evidences from the Macedonian Agricultural Sector in Transition. <i>AgEcon Search</i> , 132 nd Seminar of the European Association of Agricultural Economists.	2,4
2	Pesevski, M., Georgiev, N. and Simonovska Ana . (2011). Wheat balance of the markets in the Republic of Macedonia. <i>Proceedings</i> : 46 th Croatian & 6 th International Symposium on Agriculture, Opatija, 328-332.	2,4
3	Krstevska Ana and Jerker, N. (2009). Conditions for structural change in the Macedonian dairy sector – the dairy farmers' choice of processors. <i>Proceedings</i> : 4 th EMNet Conference, Sarajevo.	2,7
	Трудови објавени во зборник на трудови на в.о. институција	
1	Крстевска Ана , Георгиев, Н., Нилсон, Ј. и Чунгурски, Д. (2008). Анализа на трошоците на трансакција кај млекопроизводителите. <i>Годишен зборник на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје</i> , вол. 53, 137-144.	1,2
2	Чунгурски, Д., Крстевска Ана . (2008). Придонес кон методолошката постапка во оценување на инвестиционите програми на "ИПАРД". <i>Годишен зборник на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје</i> , вол. 53, 145-155.	1,8
3	Димитриевски, Д., Мартиновска-Сточеска, А. и Симоновска Ана . (2011). Мерки на аграрната политика во градинарството во Република Македонија. <i>Годишен зборник на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје</i> , вол. 56, 115-124.	1,6
	Учество на научен/стручен собир со реферат	

1	Krstevska Ana. (2008). Macedonian Dairy Farmers and their Choice of Buyers: A Transaction Cost Approach. 2 nd Workshop, <i>Research and Education in the Field of Agricultural Economics</i> , under the project Building capacities for Macedonian higher education, research and policy analysis in agriculture – with a focus on agricultural economics. September 17-18, Uppsala (усна презентација).	1
2	Gjosevski D. and Krstevska Ana . (2009). Management of an International Study Programme. 3 rd Workshop, <i>Research and Education in the Field of Agricultural Economics</i> , under the project Building capacities for Macedonian higher education, research and policy analysis in agriculture – with a focus on agricultural economics. September 24-25, Ohrid (усна презентација).	1
3	Krstevska Ana and Jerker, N. (2009). Conditions for structural change in the Macedonian dairy sector – the dairy farmers' choice of processors. 4 th international conference on Economics and Management of Networks (EMNet), September 3-5, Sarajevo (усна презентација).	1
4	Krstevska Ana. (2010). An analysis of international indicators of trade: The case of Macedonian apple trade. 3 rd Inter-Departmental Meeting of Agricultural Economists, <i>Scientific Symposium on Agriculture in continuous of adjustment to the CAP</i> , September 11-12, 2009, Ohrid (усна презентација).	1
5	Simonovska Ana , Gjosevski, D. and Campos, M. (2012). Capital Structure and Financial Performance of Agricultural Companies – Evidences from the Macedonian Agricultural Sector in Transition. 132 nd Seminar of the European Association of Agricultural Economists, October 25-27, Skopje (усна презентација).	1
6	Simonovska Ana , Gjosevski, D. and Campos, M. (2014). Financial Ratio Analysis: Applications on Agricultural Companies in the Republic of Macedonia. 9 th International Conference of the Association of Agricultural Economists of Republic of Macedonia (AAEM). 24-25 April, Ohrid (усна презентација).	1
7	Simonovska Ana and Gjosevski, D. (2014). Does the Agricultural Policy Foster Agricultural Development? Evidences on the Corrections of the Rural Capital Imperfection in the Republic of Macedonia. XIV th Congress of the European Association of Agricultural Economists, August 26-29, Ljubljana (постер-презентација).	0,5
	Апстракт објавен во зборник на конференција	

1	Simonovska Ana and Gjosevski, D. (2014). Does the Agricultural Policy Foster Agricultural Development? Evidences on the Corrections of the Rural Capital Imperfection in the Republic of Macedonia. AgEcon Search, XIVth EAAE Congress.	1
2	Nacka, M., Simonovska Ana , Georgiev, N. and Gjosevski, D. (2014). The Commitments of the Agri-food Companies towards Intellectual Property Rights. AgEcon Search, XIVth EAAE Congress.	1
	Вкупно	59,16

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Реден број	Назив на активноста	Поени
	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма	
1	Студиска програма по агробизнис од втор циклус меѓународни студии	1
	Студија, физибилити студија, истражување на пазарот	
1	Ѓошевски, Д., Котевска, А., Крстевска Ана , Николовска, Д., Нацка, М. (2008). Анализа на инвестициите во земјоделско-прехранбениот сектор во Република Македонија. Скопје: Факултет за земјоделски науки и храна во Скопје (учесник во студија).	1
2	Gjosevski, D. and Krstevska Ana . (2008). Competitiveness of fruit and vegetable producers in the Republic of Macedonia. Skopje: Netherlands Development Organisation – SNV (учесник во студија).	1
3	Dimitrievski, D., Martinovska-Stojceska, A. and Krstevska Ana . (2008). Effects of the existing policies and measures of the government of the Republic of Macedonia in the sector of agriculture with a special focus of the fruits and vegetables sub-sector. Skopje: Netherlands Development Organisation – SNV (учесник во студија).	1
4	Krstevska Ana , Nacka, M., Janeska, I., Georgiev, N. (2009). An assessment of the competitiveness of the dairy food chain in the Republic of Macedonia. European Commission under the framework of FP7 (учесник во студија).	1
5	Krstevska Ana , Nacka, M. and Volk, T. (2009). Agricultural statistics database – Survey on data and methodology in the Republic of Macedonia. European Commission under the framework of FP7	1

	(учесник во студија).	
6	Gjosevski, D., Krstevska Ana and Nacka, M. (2009). Agricultural statistics database: FYR Macedonia. European Commission under the framework of FP7 (учесник во студија).	1
7	Георгиев, Н.,....., Симоновска Ана . (2009). Анализа на малопродажните цени на земјоделските производи на пазарите во Република Македонија. Скопје: Факултет за земјоделски науки и храна во Скопје (учесник во студија).	1
8	Мартиновска-Стојческа, А.,....., Симоновска Ана . (2009). Цена на чинење на земјоделските производи во 2008 година во Република Македонија. Скопје: Факултет за земјоделски науки и храна во Скопје (учесник во студија).	1
9	Аждерски, Ј.,....., Симоновска Ана , ... (2012). Прирачник за подготовка на стручниот испит за проценувач за процена на вредноста на средствата во земјоделството. Скопје: Факултет за земјоделски науки и храна во Скопје (учесник во студија).	1
10	Ѓошевски, Д. и Симоновска Ана . (2014). Поглавје 3: Инвестиции во земјоделството и рурални финансиски услуги. Во: <i>ЗАЕМ, Прирачник за млади фармери – Зајочнување на бизнис во земјоделството</i> . ЗАЕМ, 25-37, 2014. "Small Commission Grants: Business start-up Handbook for Young Farmers", US Embassy (учесник во студија).	1
11	Учесник во студија за изработка на Националната стратегија за земјоделство и рурален развој (2014-2020), 2014, ФАО (учесник во студија).	1
12	Учесник во студија за изработка на Стратегијата за подобрување и мониторинг на квалитетот на млекото, 2012, AgBiz, USAID (учесник во студија).	1
13	Учесник во студија за изработка на Годишниот земјоделски извештај, 2008, 2009, 2010 и 2011, AgBiz, USAID (учесник во студија).	4
14	Учесник во студија за изработка на: "Report of the First Phase of Field and Desk Research on the Price of Agricultural Land in the Republic of Macedonia", 2014, World Bank Macedonia (учесник во студија).	1
	Учество во промотивни активности на Факултетот	

1	Учество во промотивни активности на ФЗНХ-Скопје, 2009/10	0,5
2	Учество во промотивни активности на ФЗНХ-Скопје, 2010/11	0,5
3	Учество во промотивни активности на ФЗНХ-Скопје, 2011/12	0,5
4	Учество во промотивни активности на ФЗНХ-Скопје, 2013/14	0,5
	ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	
	Студиски престој во странство	
1	Катедра за економика, Шведски универзитет за земјоделски науки (СЛУ) во Упсала, Шведска. Студии на втор циклус по бизнис-администрација, мај 2006 - мај 2008.	2
2	Факултет за економија и менаџмент, Чешки универзитет за земјоделство (ЦУА) во Прага, Чешка. Стручна посета за развој и промоција на студиската програма по меѓународните втор циклус студии по агробизнис, 5-8 ноември 2008.	0,5
3	Стручен собир за креирање на македонската база на статистички податоци за Еуростат во Берлин, Германија, 28-30 септември 2009.	0,5
4	Катедра за економика, Шведски универзитет за земјоделски науки (СЛУ) во Упсала, Шведска. Студиска посета на студентите од втор циклус мешународни студии по агробизнис за предметите производна економика и етика, 30 мај - 6 јуни 2010.	0,5
5	Меѓународен универзитет (ЕТХ) во Цирих, Швајцарија. Научна посета на Конгресот на европските агроекономисти, 30 август - 2 септември 2011.	0,5
6	Катедра за економика, Шведски универзитет за земјоделски науки (СЛУ) во Упсала, Шведска. Студиска посета за анализа на ефикасноста, како и за развој на фармите и агробизнисот во источноевропските земји, 19-21 јануари 2012.	0,5
7	Факултет за економски науки (ГСЕ) во Барселона, Шпанија. Летна школа за економетрија: анализа на панел податоци – теорија и апликативност во СТАТА, 25 јуни - 2 јули 2012.	0,5
	Членство во меѓународна организација која поддржува/организира научноистражувачка дејност	
	European Association of Agricultural Economists (EAAE), 2011-	2
	Изготвување и пријавување на научен/образовен	

	национален проект	
1	Анализа на пазарот на трудот во земјоделството – основа за осовременување на образовниот систем, Влада на Република Македонија, 2012 година (соработник).	0,5
2	Цената на земјоделското земјиште во Република Македонија: Иницијални записи и анализа, Светска банка Македонија, 2014 (соработник).	0,5
	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект	
1	Biodiversity of mountain pastures in the Sharr Mountains - Impact of agricultural policy and climate change, SCOPES Programme 2013-2016, 2013 (соработник).	1
2	Organising an international double-degree master in Agribusiness between Faculty of Agricultural Sciences and Food-Skopje, UKIM and Department of Economics, SLU Uppsala, SIDA, 2008-09 (соработник).	1
	Вкупно	30

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	83,952
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	59,16
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	20,0
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	10,0
Вкупно	173,112

Рецензентска комисија

1. Д-р Драган Ѓошевски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.
2. Д-р Драги Димитриевски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.
3. Д-р Ненад Георгиев, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с. р.

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „ЦВЕЌАРСТВО“
ОД АВТОРОТ ПРОФ. Д-Р СТЕФАНКА ХАЌИ ПЕЦОВА**

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна, бр. 02-1753/6 од 19. IX 2014, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот „Цвеќарство“ од авторот: Стефанка Хаџи Пецова, редовен професор во пензија на ФЗНХ во состав на УКИМ – Скопје, наменет за студентите на ФЗНХ (назив на единицата), избрани се проф. д-р Гордана Попсимонова идоц. д-р Ана Вујошевиќ.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

Краток опис на содржината:	Текстот во учебникот е систематизиран во два дела, од кој првиот дел - „Општи услови за производство на цвеќе“ е составен од седум поглавја, а вториот дел - „Основни карактеристики на некои цветни и украсни видови“, е составен од три поглавја. Редоследот и содржината на поглавјата е логичен и соодветен на проблематиката која се обработува. Во првото поглавје од општиот дел презентирани се задачите и целите на цвеќарството, како и развојот на оваа стопанска гранка. Понатаму, авторката ги обработува потеклото, биолошките и морфолошките особини на видовите. Третото поглавје на општиот дел го разработува влијанието на условите во кои се равиваат и одгледуваат цветните видови и украсните култури, како што се температурата, светлината, водата, квалитетот на воздухот и почвата. Во четвртото поглавје, авторката се осврнува на локациите и објектите за производство на цветни и украсни култури. При тоа, особено внимание е обрнато на изборот на регион за производство на цвеќе, производство на отворени површини и производство во заштитени простори. Заштитените простори се детално обработени од аспект на намена, конструкција, материјал, температурни услови, опрема и автоматизација за контрола на условите на култивација. Од аспект на современо комерцијално производство, обработени

се сите поважни фактори во заштитени простори кои можат да бидат контролирани: температурниот режим, регулацијата на светлина, влажноста на почвата и на воздухот и воздушниот режим. Покрај одгледувањето на почва и во супстрати, разработено е и беспочвеното одгледување.

Најобемно и најинтересно поглавје за оние кои ќе се решат да одгледуваат цветни и украсни видови е петтото поглавје кое се однесува на основните агротехнички мерки. Во однос на изборот и третманот на почвата и супстратите за одгледување, посочени се општите карактеристики, начините на обработка на почвата како и можностите за нејзина дезинфекција. Презентирани се главните параметри во однос на исхраната на растенијата, следењето на недостатокот од некои елементи и корекцијата на неповолни ситуации во врска со дефицит од одделни елементи. Од аспект на наводнување, наведени се различните техники на наводнување како и третман на водата со која се наводнува. Во врска со регулирањето на растот и развојот, авторот наведува техники кои влијаат на разгранувањето и развојот на цветот, го спречуваат предвременото стареење и опаѓање на цветот, како и мерки за ефикасна употреба на регулатори на раст. Од останатите агротехнички мерки во ова поглавје се обработени и мулчирање, мерки за заштита од ниски и високи температури, плодосмената и фитосанитарните мерки.

Производство на расад и млади растенија - садници е тема на шестото поглавје од општиот дел. Во него, авторката се осврнува на генеративното и вегетативно размножување на цветните и украсни видови. За генеративното размножување се наведени условите на успевање во заштитени простори и на отворено. Во делот на вегетативното производство на млади растенија - садници се обработени начините и условите за размножување и производство на садници. Посебно внимание е обрнато на матичните растенија од аспект на собирање и подготовка на резниците, множарите и производните простори, супстратите за оживување, условите за производство, вегетативниот простор, соединенијата за поттикнување на оживувањето (стимулатори), исхраната и заштитата од болести и штетници. Ова поглавје се заокружува со препораки

	за транспорт и чување на садниците. Последното поглавје од општиот дел ги обработува бербата, транспортот и чувањето на цвеќето. При тоа, авторката укажува на важноста да се обезбеди квалитет во текот на производниот циклус, како пред бербата. Наведени се различните можности на транспорт, чување, опасноста од појава на етилен при чувањето, како и начините на правилно ракување со цветните и украсните видови. Во вториот дел „Основни карактеристики на некои цветни и украсни видови“, според видот и намената, авторката детално обработува преку 100 цветни и украсни култури. За секоја од нив се наведени ботаничката припадност, потеклото, спецификите и начинот на одгледување. Поглавјето кое се однесува на култури за уредување на отворен простор обработува сезонски култури: едногодишни и двогодишни, повеќегодишни култури – перени и геофитни култури, односно луковици, кртоли и ризоми. Дополнително, во ова поглавје е опфатена и негата на цветните леи. Културите за внатрешно уредување, или за ентериери, се систематизирани во собни култури, односно цветнодекоративни и лиснодекоративни собни култури и режено цвеќе. За секоја од наведените групи култури е наведен начинот на производство, како и постапките за неа во текот на вегетација и на режениот цвет.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Целосна
Предлози за потребни корекции:	Нема
Оцена на ракописот:	Одличен
Категоризација:	Учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по

	предметите општо градинарство и цвеќарство, одгледување на цвеќе во заштитен простор и цвеќарство на отворено, примарно наменет за студентите на Факултетот за земјоделски науки и храна.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Гордана Попсимонова с.р.

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „ЦВЕЌАРСТВО“
ОД АВТОРОТ ПРОФ. Д-Р СТЕФАНКА ХАЌИ ПЕЦОВА**

Врз основа на Одлуката на Наставно - научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна, донесена на 15. седница, одржана на 19.09. 2014 година, определена сум за еден од рецензентите на учебникот ЦВЕЌАРСТВО од авторот Стефанка Хаџи Пецова, редовен професор во пензија на ФЗНХ во состав на УКИМ – Скопје. По детално прегледаниот и прочитан ракопис, го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Учебникот ЦВЕЌАРСТВО од авторот проф. д-р Стефанка Хаџи Пецова, редовен професор во пензија на ФЗНХ, претставува многу значајно четиво не само за студентите на ФЗНХ кои слушаат предмети од областа на цвеќарството, туку и за стучната и научната јавност затоа што дава многу детална слика за условите, начините и можностите за цвеќарското производство.

Доставениот ракопис за рецензирање е наменет за студиските програми: Градинарство и цвеќарство, Агроекономија, Поледелство, Заштита на растенијата и Овощтарство и лозарство на ФЗНХ и за предметните програми: Општо градинарство и цвеќарство (фонд на часови 3+2), Одгледување на цвеќе во заштитен простор (фонд на часови 3+2) и Цвеќарство на отворено (фонд на часови 3 + 2). Секоја предметна програма се вреднува со 6 кредита согласно со европскиот кредит – трансфер систем. Во ракописот „Цвеќарство“ се обединети темите кои се обработуваат на трите наведени предметни програми.

Ракописот содржи 454 страници на формат А4, напишани на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот има два дела и содржи вкупно 11 поглавја (во првиот дел - 7 поглавја и во вториот дел - 4, вклучувајќи ја литературата). Содржи 150 слики и 21 табела.

Првиот дел на учебникот е презентираан низ седум поглавја. Во првото поглавје авторката дава осврт на развојот на цвеќарството низ историјата, истакнувајќи го местото и значењето на денешното современо цвеќарско производство. Второто поглавје ги обработува географското и биолошкото потекло на цветните култури. Авторката посебно детално ги опишува биолошките и морфолошките особини кои се значајни за производство и примена на цветните култури. Во третото поглавје многу детално се анализирани условите на средината како неопходни предуслови за производство на цвеќе. Авторката става посебен акцент на оние услови кои имаат непосредно и големо значење во производството и кои можат да се контролираат во производниот простор – објект: температурата, светлината, водата, воздухот, почвата. Во четвртото поглавје, многу детално е прикажан можниот избор за место за организирање на производство на цвеќе. Авторката посветува посебно внимание на формите на заштитениот простор: типовите,

конструкцијата, материјалите, димензиите и на амбиенталните услови кои треба да се обезбедат за да се постигне целосна функционалност на објектите за производство на цвеќе. Освен ова, авторот многу содржајно ги опишува современите системи за производство во заштитен простор, како традиционалните системи на одгледување, така и најсовремените системи за производство на цвеќе (беспочвено производство, супстратна култивација, хидропонски системи, аеропоници).

Во петтото поглавје, авторката ги изнесува основните агротехнички мерки кои се применуваат при производството на цвеќе, согласно со одбраната технологија и барањата на видовите кои се произведуваат. Посебно внимание е посветено на обработката на почвата, подготовката на супстратите, ѓубрењето, видовите на ѓубривата и примената на ѓубривата, заштитата на растенијата, наводнувањето, односно заливањето, примената на регулаторите на раст.

Во шестото поглавје се презентирани можните начини на производство на цвеќе, генеративниот и вегетативниот начин, со многу детален опис на сите неопходни постапки и услови, а со цел добивање квалитетни растенија.

Во седмото поглавје, како последно во првиот дел на учебникот, авторката посебно го истакнува значењето и улогата на благовремената берба, транспортот и складирањето на цветните култури без кои производството не може да се смета за квалитетно и успешно.

Во вториот дел на учебникот, во три потпоглавја, дадена е класификација на цветните култури, групирани според нивната намена, односно примена. Согласно со припадноста, т.е. примената, авторката во првото поглавје од вториот дел на учебникот, многу детално опишува повеќе од 80 различни видови од групата на едногодишни, двогодишни и повеќегодишни цвеќења, како видови за примена на отворен простор. Во второто потпоглавје, авторката многу содржајно ги изнесува технологијата на одгледување, бербата, чувањето и транспортот на 13 најзначајни видови луковично-кртолести и ризоматични видови.

Во третото потпоглавје на вториот дел од учебникот, авторката опишува голем број цветни култури кои се наменети за украсување на ентериерен простор. Во овој дел, многу детално се опишани најзначајните цветнодекоративни и лиснодекоративни видови растенија. За секој вид е прикажана технологијата на одгледување, со посебен осврт на негата во ентериерниот простор.

Исто така, во ова потпоглавје се дадени, многу содржајно, технологијата на одгледување на најзначајните цветни култури кои се применуваат како режено цвеќе (*Alstroemeria*, *Anthurium*, *Zantedeschia*, *Dendranthema*, *Gerbera*, *Dianthus*, *Eustoma*, *Freesia*, *Iris*, *Lilium*, *Strelitzia*, *Rosa*).

На крајот, не помалку важно, треба да се истакне посебниот осврт на авторот на кактусите, палмите и орхидеите, како неодминлива група на декоративни растенија со

голема естетска вредност и многу значајни растенија во светското производство и потрошувачка.

ПРЕДЛОГ

Врз основа на прегледаниот ракопис, сметам дека учебникот ЦВЕЌАРСТВО, од авторот проф. д-р Стефанка Хаџи Пецова, редовен професор во пензија на ФЗНХ, претставува многу значаен материјал од областа на цвеќарството. Учебникот е напишан со користење на најсовремена литература така што дава посебен придонес во учебникарската литература. Напишан е јасно, прецизно и разбирливо за сите потенцијални читатели. Овде мислам пред сè, на студентите на ФЗНХ кои слушаат предмети од областа ЦВЕЌАРСТВО, на стручната и научната јавност, потоа на стопанските субјекти кои се занимаваат или имаат намера да се занимаваат со производство и пласман на цвеќе, како и на останатите заинтересирани читатели кои, повеќе или помалку, се занимаваат со оваа проблематика.

Имајќи го предвид напред констатираното, сметам дека се работи за многу аналитичен, систематичен и јасно напишан учебник, кој, пред се, има високо теориско но и практично значење. На овој начин, искрено им препорачувам на моите колеги од ФЗНХ во Скопје, да ја прифатат мојата позитивна рецензија и да одобрат печатење и објавување на учебникот ЦВЕЌАРСТВО.

Рецензент

Д-р Ана Вујошевиќ, доцент с.р.

Универзитет во Белград

Земјоделски факултет Земун - Белград

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК
„ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ”

од АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р ХРИСУЛА КИПРИЈАНОВСКА и
ДОЦ. Д-Р АЛЕКСАНДАР УЗУНОВ

Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, на 20. седница одржана на 9.2.2015 година, со Одлука бр. 02-131/8, ме избра за рецензент на ракописот за учебникот под работен наслов ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ од авторите проф. д-р Хрисула Кипријановска и доц. д-р Александар Узунов. По деталното разгледување на доставениот ракопис го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот доставен под работен наслов „Пчелни производи” може да послужи за потребите на студентите на додипломските студии на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје во чии студиски програми е вклучен предметот пчелни производи. Овој предмет е застапен на неколку студиски програми, како: поледелство во IV семестар, преработка на земјоделски производи - растителни и анимални преработки, квалитет и безбедност на храна и агроекономика во VI семестар, со фонд на часови 3+2 и 6 кредити согласно со европскиот кредит-трансфер систем.

Материјалот во доставениот ракопис е поделен во десет поглавја кои сочинуваат 203 страници, со вклучени 109 фотографии, 29 табели и два графика.

Првото поглавје е **Вовед** и во него авторите наведуваат дека додека во далечното минато луѓето од пчелите добивале само два производа –мед и восок, денес од нив се користат уште четири: прополис, полен, матичен млеч и пчелин отров. Пчелните производи се користат пред сè како средство во исхраната, диететиката и козметиката, а во последните две децении тие го привлекуваат вниманието и на медицинската практика каде што е создадена нова гранка – апитерапија.

На секој од пчелните производи му е посветено поодделно поглавје. Второто поглавје е под наслов **Мед** и во него најпознатиот пчелин производ е разработен преку неколку потпоглавја: Видови мед; Хемиски состав и физички својства на медот; Технологија на добивање и преработка на медот; Промени во составот и својствата на медот при чување; Контрола на квалитетот на медот; Употреба на медот.

Третото поглавје е посветено на **поленот** и тоа ги вклучува следниве потпоглавја: Потекло на поленот; Видови полен и градба на поленовите зрнца; Хемиски состав на поленот; Технологија на добивање на поленот; Сушење и чување на поленот; Контрола на квалитетот на поленот; Употреба на поленот.

Четвртото поглавје е под наслов **Матичен млеч**. Во него е разработен пчелниот производ кој според авторите е најмалку проучен во споредба со останатите пчелни производи. Материјалот во ова поглавје е поделен на следниве потпоглавја: Потекло на матичниот млеч; Хемиски состав на матичниот млеч; Технологија на добивање на матичниот млеч; Чување на матичниот млеч; Употреба на матичниот млеч.

Во петтото поглавје е разработен **прополисот**, преку: Теории за потеклото на прополисот; Механизам на производство на прополис од смолестите материи; Значење на прополисот за пчелните семејства; Хемиски состав и физички својства на прополисот; Технологија на добивање на прополис; Контрола на квалитетот на прополисот; Употреба на прополисот.

Во шесттото поглавје се обработува **пчелиниот восок**. На овој пчелин производ му се посветени следниве потпоглавја: Потекло на пчелиниот восок; Значење на пчелиниот восок за пчелните семејства; Физички својства и хемиски состав на пчелиниот восок; Технологија на добивање на пчелин восок; Контрола на квалитетот на пчелиниот восок; Употреба на пчелиниот восок.

Последниот од пчелните производи - **пчелиниот отров** е обработен во седмото поглавје кое е поделено во неколку потпоглавја: Потекло на пчелиниот отров; Значење на пчелиниот отров за пчелните семејства; Хемиски состав на пчелиниот отров; Технологија на добивање на пчелиниот отров; Контрола на квалитетот на пчелиниот отров; Употреба на пчелиниот отров.

Осмото поглавје ги разработува **секундарните пчелни производи: секундарни восочни производи** (креми за лице, масти за рани, калемарски восок, украсни свеќи и др.), **секундарни производи од прополис** (прополис во прав, екстракти од прополис, тинктури од прополис, масти за рани и др.), **секундарни производи од полен** (екстракти од полен, козметички препарати и др.), **секундарни производи од матичен млеч** (емулзии и мешавини со матичен млеч) и **секундарни производи од мед** (медени мешавини, медовина, медени ликери и др.).

Деветтото поглавје е под наслов **Производството на пчелните производи во светот**. Во него се дадени податоци за производство на овие производи во повеќе земји од светот, при што се издвоени земјите кои произведуваат најголеми количества, според официјалните податоци од FAO и податоци од научни истражувања.

Ракописот завршува со преглед на **Користената литература** при подготвување на материјалот. Наведени се библиографските единици и веб-единиците.

ОЦЕНА И МИСЛЕЊЕ НА РЕЦЕНЗЕНТОТ

Ракописот со работен наслов ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ од авторите проф. д-р Хрисула Кипријановска и доц. д-р Александар Узунов, е во согласност со наставната програма на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, а и според концепциската поставеност, обемот, начинот на презентирање, сеопфатноста и литературната поткрепа, тој може да се карактеризира како учебник. Сметам дека овој ракопис ќе биде од големо значење за студентите од Факултетот за земјоделски науки и храна, за пчеларите-практичари, за стручњаците од областа на контрола на храната и за сите заинтересирани за употребата на пчелните производи.

Со оглед на тоа дека ракописот под работен наслов ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ од авторите проф. д-р Хрисула Кипријановска и доц. д-р Александар Узунов позитивно го оцнувам, имам особена чест да му препорачам на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје да го одобри печатењето на учебникот под наслов ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ од авторите проф. д-р Хрисула Кипријановска и доц. д-р Александар Узунов.

Рецензент

Проф. д-р Мирче Наумовски с.р.

Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК
„ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ”

од **АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р ХРИСУЛА КИПРИЈАНОВСКА** и
ДОЦ. Д-Р АЛЕКСАНДАР УЗУНОВ

Со Одлука бр. 02-131/8 на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, донесена на 20. седница одржана на 9.2.2015 година, избран сум за рецензент на ракописот за учебникот под работен наслов ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ од авторите проф. д-р Хрисула Кипријановска и доц. д-р Александар Узунов. По деталното разгледување на ракописот за учебникот го доставувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Доставениот ракопис на учебникот под работен наслов „Пчелни производи” е наменет за студентите на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје на прв циклус студии од студиските програми: поделство (IV семестар), преработка на земјоделски производи -растителни и анимални преработки (VI семестар), квалитет и безбедност на храна (VI семестар) и агроекономика (VI семестар), со фонд на часови 3+2 и 6 кредити согласно со европскиот кредит-трансфер систем.

Ракописот е напишан на 203 страници, во кои се вклучени 29 табели, 2 графикона и 109 фотографии. Материјалот ги содржи следниве поглавја: **Вовед, Мед, Полен, Матичен млеч, Прополис, Пчелин восок, Пчелин отров, Секундарни пчелни производи, Производство на пчелните производи во Светот и Користена литература.**

Во **воведот** авторите наведуваат дека пчелните производи привлекувале внимание во сите етапи од човечкиот развој, меѓутоа сестрани истражувања на пчелните производи се извршени дури во 20 век. Научните истражувања на составот и својствата на пчелните производи ги потврдиле нивните хранливи, диететски и лековити својства опишани од древните поети, уметници и научници. Иако научниците успеале длабоко да навлезат во тајните на пчелните производи, сепак овие извонредни дарови од природата сè уште кријат во себе многу енигми кои претставуваат поттик за понатамошни истражувања.

На почетокот од поглавјето **Мед**, авторите ја даваат основната дефиниција за мед од Codex Alimentarius Standard 12-1981, Rev.1 (1987), Rev.2 (2001) и EU New Honey Directive 2002/110 (2001), со која се опишани сите барани комерцијални карактеристики на производот и наведуваат дека само производ кој го исполнува описот од основната дефиниција има право да го носи името мед. Понатаму ги обработуваат основните видови мед според изворот од кој настанува: нектарски (цветен) и мед од медлика (медликовец). Следува хемискиот состав и физичките својства на медот, а во продолжение е дадена технологијата на добивање и преработка на медот, како и најзначајните промени кои настануваат во составот и својствата на

медот за време на неговото чување. Во продолжение на поглавјето „Мед“ се разработени регулативите за определување на неговиот квалитет, а на крајот од поглавјето се посочени начините на кои медот се употребува.

Поглавјето **Полен** започнува со објаснување за потеклото на поленот, опис на видовите полен и градбата на поленовите зрнца. По објаснувањето за значењето на поленот за пчелните семејства, разработен е механизмот на собирање на поленот од цветовите од страна на пчелите и даден е неговиот хемиски состав. Следува опис на технологијата на добивање на полен како пчелин производ, условите за негово сушење и чување. По разработка на критериумите за одредување на квалитетот на поленот се дадени неговите употребни вредности.

Во поглавјето **Матичен млеч**, авторите наведуваат дека потеклото на овој пчелин производ сè уште не е потполно разјаснето и ги даваат сите хипотези кои досега постојат. Потоа следуваат податоци за комплексниот и богат хемиски состав на матичниот млеч од различни автори, од кои можат да се забележат значителни разлики кои доаѓаат од возраста на ларвите, од сезоната, физиолошката состојба на пчелите, јачината на семејствата и други непознати фактори. Во продолжение на поглавјето авторите ја разработуваат технологијата на добивање на матичниот млеч, која ја опишуваат како најсофистицирана во однос на добивањето на другите пчелни производи. По објаснувањето на начините за правилно чување на матичниот млеч, дадена е неговата употребна вредност.

Поглавјето **Прополис** започнува со преглед на постојните теории за потеклото на прополисот и механизмот на негово производство од смолестите материи кои ги собираат пчелите. Понатаму е објаснето значењето на прополисот за пчелните семејства, по што следува неговиот хемиски состав и физичките својства. Во продолжение на ова поглавје е објаснета технологијата на добивање на прополисот, а потоа се дадени критериумите кои го одредуваат квалитетот на прополисот. Поглавјето „Прополис“ завршува со наведување на начините на кои овој производ се употребува - како лек, а и како додаток во исхраната.

Во шестото поглавје се обработува **пчелиниот восок**. Најпрво е разработено неговото потекло и значење за пчелните семејства, а потоа следат неговите физички својства и хемискиот состав. Поглавјето продолжува со разработка на технологијата на добивање восок како пчелин производ, контрола на неговиот квалитет и завршува со преглед на употребните вредности на восокот.

Шестиот пчелин производ, **пчелиниот отров**, е предмет на седмото поглавје, кое започнува со објаснување на потеклото на отровот и неговото значење за пчелните семејства. Хемискиот состав и својствата на пчелиниот отров се разработени во продолжение на поглавјето, а потоа следува технологијата на негово добивање. Следуваат методите за определување на квалитетот на пчелиниот отров и начините за негово употребување.

Осмото поглавје е посветено на **секундарните пчелни производи**, или како уште се викаат производи со дополнителна вредност. Тоа се производи кои се добиваат со едноставно мешање на два или повеќе примарни пчелни производи, или додавање и на дополнителни материјали во еден или повеќе од примарните пчелни производи. Поглавјето е поделено на потпоглавја, како: **секундарни восочни производи** (креми за лице, масти за рани, калемарски восок, украсни свеќи и др.), **секундарни производи од прополис** (прополис во прав, екстракти од прополис, тинктури од прополис, масти за рани и др.), **секундарни производи од полен** (екстракти од полен, козметички препарати и др.), **секундарни производи од матичен млеч** (емулзии и мешавини со матичен млеч) и **секундарни производи од мед** (медени мешавини, медовина, медени ликери и др.).

Во деветтото поглавје се дадени податоци за **производството на пчелните производи во светот**. Разработен е трендот на производство на мед и восок во светот од кога постојат официјални податоци (1961 година) според FAO. За овие два производа дадени се првите десет земји од светот со најголемо производство. За останатите производи (полен, прополис, матичен млеч и пчелин отров) се дадени податоци од научни истражувања, лични комуникации на научни работници со локални експерти по пчеларство од повеќе земји и сл.

Ракописот завршува со поглавјето **Користена литература**, во кое е даден преглед на консултираните библиографски и веб-единици.

ОЦЕНА И МИСЛЕЊЕ НА РЕЦЕНЗЕНТОТ

Предложениот ракопис со наслов ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ од авторите проф. д-р Хрисула Кипријановска и доц. д-р Александар Узунов претставува прво издание на македонски јазик што ја третира оваа област, а е во согласност со наставната програма на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје. Според концепциската поставеност, обемот, начинот на презентирање, сеопфатноста и литературната поткрепа, тој се карактеризира како учебник. Сметам дека овој ракопис ќе биде од големо значење не само за студентите од Факултетот за земјоделски науки и храна, туку и за поширок круг на читатели – како професионални пчелари, стручњаци од областа на контрола на квалитетот на прехранбените производи, лекари, хемичари, технолози и сите кои се интересираат за пчелните производи и нивното користење.

Земајќи го предвид гореизнесеното образложение, имам чест и задоволство на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, да му препорачам да го одобри печатењето на учебникот под наслов ПЧЕЛНИ ПРОИЗВОДИ од авторите проф. д-р Хрисула Кипријановска и доц.д-р Александар Узунов.

Рецензент

Доц. д-р Небојша Недик с.р.

Земјоделски факултет - Белград

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ИСПИТУВАЊЕ НА ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОКСИДАТИВНИОТ СТРЕС И МАСТИТОТ КАЈ МЛЕЧНИ КРАВИ ВО РАНА ЛАКТАЦИЈА“ ОД М-Р ДИМИТАР НАКОВ, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

НАСТАВНО-НАУЧНИОТ СОВЕТ на Факултетот за земјоделски науки и храна во состав на Универзитетот „Св. Кирили Методиј“ во Скопје, на својата XX редовна седница одржана на 9.2.2015 година, донесе Одлука бр. 02-131/7 за формирање Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Димитар Наков со наслов: ИСПИТУВАЊЕ НА ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОКСИДАТИВНИОТ СТРЕС И МАСТИТОТ КАЈ МЛЕЧНИ КРАВИ ВО РАНА ЛАКТАЦИЈА, во состав: проф. д-р Методија Трајчев (ментор), проф. д-р Жарко Мациров (член), проф. д-р Милена Петровска (член), проф. д-р Ицко Ѓорѓоски (член) и проф. д-р Сретен Андонов (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Димитар Наков, со наслов ИСПИТУВАЊЕ НА ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОКСИДАТИВНИОТ СТРЕС И МАСТИТОТ КАЈ МЛЕЧНИ КРАВИ ВО РАНА ЛАКТАЦИЈА, содржи 205 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman со македонска поддршка, со проред 1,5 и големина на букви 12.

Трудот е структуриран во VIII глави: вовед, преглед на литература, цели на истражувањето, материјал и методи, резултати, дискусија, заклучок и литература. Трудот содржи и апстракт на македонски и англиски јазик, листа на табели, листа на графикони, листа на употребени симболи и кратенки. Во текстот на трудот се содржани 51 табела и 31 графикон. Цитирани се 337 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси, од кои поголемиот дел се од понови датуми, што укажува на актуелноста на избраниот проблем за истражување во докторската дисертација.

Во **ВОВЕДОТ** се изнесени податоци поврзани со целта на истражувањето, односно појавата на оксидативниот стрес и маститот кај кравите во периодот пред телењето и во периодот на раната лактација.

Тенденцијата во современото производство на кравјо млеко е насочена кон одгледување на млечни крави со висока продукција на млеко и подобрување на здравствениот менаџмент во стадата. Периодот пред телење и почетокот на лактацијата е критичен за здравствениот статус на млечните крави, од причина што некои од кравите често влегуваат во фаза на негативен енергетски баланс. Кандидатот истакнува дека во овој период, во организмот на високомлечните крави се

одвиваат поинтензивни метаболички процеси, кои пак ги зголемуваат потребите за кислород, што последично резултира со создавање на реактивни оксидативни метаболити и појава на оксидативен стрес. Дополнително, зголемената мобилизација на мастите во форма на незаситени масни киселини доведува до нивна нецелосна оксидација и акумулирање на оксидативни продукти. Кандидатот го истакнува значењето на сите овие случувања кои го зголемуваат ризикот за појава на некои метаболички и други здравствени нарушувања, пред сè маститот. Од друга страна, појавата на мастит кај млечните крави може да индуцира зголемено формирање на оксидативни радикали во млекото, што води во состојба на оксидативен стрес.

Во поглавјето **ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРАТА**, добро е образложена и нагласена актуелноста на проблемот кој е предмет на истражувањето. Досегашните литературни сознанија за оксидативниот стрес и маститот кај млечните крави, изнесени од бројни автори, кандидатот Након ги систематизирал во 5 потпоглавја, и тоа: патогенеза на оксидативниот стрес кај животните, антиоксидативни механизми кај животните, епидемиолошки карактеристики на маститот кај млечните крави, поврзаност на оксидативниот стрес и здравствените нарушувања на млечните крави и можност за превенција на маститот преку контрола на оксидативниот стрес.

На почетокот, изнесени се механизмите за настанување на оксидативниот стрес во организмот на кравите. Кандидатот истакнува дека во организмот на животните, оксидативните продукти се создаваат во аеробните процеси, како што се: стресот, воспалителните реакции, ткивните повреди, инфекциите или детоксикацијата на многу продукти. Кандидатот дава неколку класификации за поделба на оксидативните радикали во организмот на животните. Кандидатот наведува литературни податоци кои оксидативниот стрес го поврзуваат со етиопатогенезата на бројни дегенеративни процеси. Меѓутоа, напоменува дека оксидативните радикали не се секогаш поврзани со оксидативните оштетувања. Во мали концентрации, тие претставуваат внатрешни сигнални молекули, кои се вклучуваат во контролата на некои степенести физиолошки механизми, како што се: клеточната диференцијација, пролиферацијата, апоптозата и воспаленијата. Понатаму, наведени се одбранбените антиоксидативни механизми кои се неопходни за одржување на редокс рамнотежата во организмот и го превенираат или санираат оксидативното оштетување на молекулите. Дадена е класификација на антиоксидативните механизми на не-ензимски и ензимски, со посебен акцент на ензимскиот антиоксидативен систем и активноста на антиоксидативните ензими супероксид дисмутаза и глутатион пероксидаза.

Според литературата која ја проучувал кандидатот, евидентно е дека постојат бројни разлики во однос на податоците за преваленцијата на супклиничкиот и клиничкиот мастит кај млечните крави. Причина за ова се различните дефиниции за болеста и различните критериуми што се користени при истражувањата. Според литературните податоци, повеќе од 150 видови Грам (+) и Грам (-) патогени бактерии се идентификувани како причинители на мастит кај млечните крави. Сепак, најчестите патогени причинители на мастит се: *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus agalactiae*, *Escherichia coli*, *Klebsiella spp.*, *Enterobacter spp.*, *Serratia spp.*, *Pseudomonas spp.*, *Proteus spp.*, *Corynebacterium pyogenes*, *Streptococcus uberis* и *Streptococcus dysgalactiae*, како и коагулаза негативните стафилококи.

Кандидатот укажува на нарушената редокс хомеостаза во раниот постпартален период кај млечните крави, која е проследена со намалена активност на антиоксидативните ензими што претставува индикација за појава на оксидативен стрес. Изнесени се бројни литературни податоци кои укажуваат на појавата на оксидативниот стрес во преодниот период од гестација кон раната лактација што се поврзува со имунолошка супресија и поголема приемливост на кравите на метаболички и инфективни болести во овој период. Исто така, кандидатот наведува литературни податоци кои ја потенцираат улогата на оксидативниот стрес во патогенезата на маститот кај млечните крави.

На крајот од ова поглавје, кандидатот се осврнува на основните превентивни мерки кои треба да ги практикува секоја современа фарма за молзни крави со цел преку контрола на оксидативниот стрес да се овозможи превенција на маститот, особено во периодот на раната лактација.

ЦЕЛИТЕ НА ИСТРАЖУВАЊЕ произлегуваат од фактот што оксидативниот стрес претставува реално присутен, но скриен проблем кај млечните крави. Основата цел на истражување била да се оцени преваленцијата на здравствените нарушувања на млечната жлезда во периодот на раната лактација и нивната поврзаност со активноста на антиоксидативните ензими, супероксид дисмутаза и глутатион пероксидаза, во крвниот и млечниот серум на кравите. Дополнителна цел била преку статистички модел да се утврди можноста антиоксидативните ензими да се користат како биомаркери за рано откривање на маститот.

Поглавјето **МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДИ**, кандидатот го започнува со опис на системот за држење и молзење на млечните крави во фармата каде се направени истражувањата. Опишана е динамиката и методологијата на колектирање и подготовка на биолошкиот материјал за биохемиските и микробиолошките анализи. Понатаму, даден е детален опис на дизајнот на направените истражувања, кој вклучува континуирано следење на здравствениот статус на млечната жлезда на кравите и повторливи мерења на активноста на антиоксидативните ензими супероксид дисмутаза и глутатион пероксидаза во крвниот и млечниот серум на кравите. Врз основа на добиените резултати од калифорнија маститис тестот (КМТ), направена е тријажа на кравите, и тоа: здрави крави КМТ(-) и крави со здравствени нарушувања на млечната жлезда - КМТ(+) крави. Кравите од групата КМТ(+) крави, понатаму се поделени во две подгрупи во зависност од микробиолошкиот наод, на крави со нарушена секреција на млечната жлезда (НС), кај кои микробиолошкиот наод бил негативен и крави со интрамамарна инфекција (ИМИ), кај кои постоел микробиолошки позитивен наод кога биле изолирани патогени причинители на мастит. Активноста на ензимите супероксид дисмутаза (SOD) и глутатион пероксидаза (GPx) била одредувана во крвниот и млечниот серум на кравите, со користење на спектрофотометриски методи. Заради исклучување на влијанието на надворешните фактори во однос на периодот на телење, кравите во формираните групи биле отелувани во период од 7 до 10 дена. Возраста на кравите кои ги формираа групите била од прва до петта или поголема лактација. Периодот на опсервација на кравите во групите започнувал околу 21. ден пред телење до околу 42. ден по телењето. Во рамките на овој период по сезони на телење, биолошкиот материјал од опитните крави за направените лабораториски испитувања, бил земен во три периоди, и тоа: во периодот од 21 ден пред телење до телење, во периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата и во периодот од 22. ден до 42. ден во лактацијата.

Статистичката обработка на податоците е направена со современи статистички процедури, а сè со цел да се интерпретираат резултатите на најсоодветен начин. Испитуваните параметри за активноста на антиоксидативните ензими во крвниот и млечниот серум на кравите биле анализирани независно, при што се одбрани модели во кои биле вклучени независните променливи и коваријаблите на променливите кои се логично поврзани со зависната променлива. Статистичката обработка на специфичната активност на SOD во крвниот серум на кравите е направена преку линеарен мешан модел (Модел 1), каде што случаен фактор е индивидуалното влијание на кравата а фиксни фактори се сезоните во годината кога се отелени кравите детерминирани како 4 сезони во 2 експериментални години, периодите пред и по телење кога се земени пробите крв и млеко (21 ден пред телење, периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактација и периодот од 22. до 42. ден во лактација), лактацијата по ред на кравите и ефектот на здравствениот статус на кравите (KMT(-) крави, крави со нарушена секреција на млечната жлезда и крави со интрамамарна инфекција). За анализа на специфичната активност на SOD и GPx во млечниот серум на кравите Моделот 1 е надграден со регресиски коефициент за дневната млечност во тест денот при првата и втората млеко контрола како коваријабла (Модел 2). Натаму, при анализа на GPx во крвниот серум на кравите со Модел 3 од појдовниот Модел 1 е додадена линеарна регресија за специфичната активност на SOD во крвниот серум на кравите.

Во поглавјето **РЕЗУЛТАТИ**, даден е опис на испитуваната популација млечни крави, просечните термини пред и по телењето кога се земани примероците биолошки материјал, прикажана е преваленцијата на здравствените нарушувања на млечната жлезда и патогените причинители на мастит кај млечните крави и дадени се продуктивните карактеристики на испитуваната популација млечни крави. Во однос на активноста на антиоксидативните ензими, прикажана е активноста на супероксид дисмугазата (SOD) и глутатион пероксидазата (GPx) во крвниот и млечниот серум на кравите по сезони во годините на телење и периоди пред и по телење кога се земани примероците биолошки материјал. При тоа, вршено е споредување на нивната активност меѓу здравите крави и кравите со нарушен здравствен статус на млечната жлезда.

Резултатите, систематски редоследно се прикажани во 6 потпоглавја, и тоа: опис на испитуваната популација млечни крави, преваленција на здравствените нарушувања на млечната жлезда, продуктивни карактеристики на испитуваната популација млечни крави, калибрација на реакциите за одредување на активноста на ензимите на оксидативен стрес, активност на ензимите на оксидативен стрес и статистичка анализа за утврдување на поврзаноста меѓу маститот и оксидативниот стрес кај млечни крави.

Според добиените резултати, преваленцијата на здравствените нарушувања на млечната жлезда во текот на првата година од испитувањето изнесувала 44,44%. При тоа, преваленцијата на нарушената секреција на млечната жлезда изнесувала 27,78%, а на интрамамарните инфекции 16,67%. Втората опитна година, преваленцијата на здравствените нарушувања на млечната жлезда изнесувала 42,15%, со речиси изедначени преваленции на нарушената секреција на млечната жлезда (20,66%) и на интрамамарните инфекции (21,49%). За двегодишниот период на истражување, преваленцијата на нарушената секреција на млечната жлезда изнесувала 23,70%, а на интрамамарните инфекции 19,43%, или преваленцијата на здравствените нарушувања изнесувала вкупно 43,13%. Највисока преваленција на нарушена секреција на млечната жлезда (36,36%) била евидентирана во првата година на истражување, во сезоната зима, а најниска (14,81%) во втората година, исто така во сезоната зима. Највисока преваленција на интрамамарните инфекции (23,08%)

била евидентирана во првата година на истражување, во сезоната лето, како и во втората година на истражување во сезоната есен (23,08%), а најниска во сезоната пролет, во првата година на истражување (8,33%).

Преваленцијата на нарушената секреција на млечната жлезда во периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата изнесувала 16,59%, на интрамамарните инфекции 11,37%, или вкупната преваленција на здравствените нарушувања на млечната жлезда во овој период изнесувала 27,96%. Преваленцијата на нарушената секреција на млечната жлезда во периодот од 22. ден до 42. ден во лактацијата изнесувала 14,22%, на интрамамарните инфекции 13,27%, или вкупната преваленција на здравствените нарушувања на млечната жлезда во овој период изнесувала 27,49%.

Во првата година на истражување, кај 37,50% од КМТ(+) крави, микробиолошки било утврдено постоење на интрамамарна инфекција. Во сите случаи бил изолиран одреден патоген причинител на мастит. Во втората година на истражување кај половина од КМТ(+) крави (50,98%), микробиолошки било утврдено присуство на интрамамарна инфекција. За целиот двегодишен период на истражување, кај 45,05% од КМТ(+) крави микробиолошки било утврдено присуство на интрамамарна инфекција. Преваленцијата на интрамамарните инфекции во однос на КМТ(+) крави за периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактација била пониска (40,68%), во споредба со вредноста за периодот од 22. ден до 42. ден во лактацијата (48,28%). Највисока преваленција на интрамамарни инфекции од КМТ(+) крави била евидентирана во втората година на истражување, во сезоните есен и зима (60,00%), додека двојно пониска преваленција била утврдена кај кравите отелени во првата година на истражување, во сезоните пролет, есен и зима (33,33%).

Вкупната преваленција на здравствените нарушувања на ниво на четвртинки на млечната жлезда за целиот период на истражување, изнесувала 9,36% за периодот од почетокот на лактацијата до 21 ден во лактацијата и 9,83% за периодот од 22. ден до 42. ден во лактацијата. Преваленцијата на нарушената секреција на четвртинките на млечната жлезда за двегодишниот период на истражување, изнесувала 5,33% за периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата и 5,45% за периодот од 22. до 42. ден во лактацијата. Преваленцијата на интрамамарните инфекции, за периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата изнесувала 4,03%, а за периодот од 22. до 42. ден во лактацијата 4,38%.

Микробиолошки позитивни од КМТ(+) четвртинки на млечната жлезда биле 43,83%. Од нив, *Streptococcus agalactiae* бил изолиран во 19,14% случаи, *Enterococcus spp.* во 8,02%, *Candida non-albicans* во 6,79%, *Staphylococcus aureus* во 6,17%, *Escherichia coli* во 1,85%, *Aspergillus niger* во 1,23% и *Pseudomonas aeruginosa* во 0,62% случаи. Од изолираните причинители на мастит, *Streptococcus agalactiae* покажал осетливост на сите антимикробни средства, со исклучок на *Cotrimoxazol*. Спротивно, *Staphylococcus aureus* покажал резистентност кон антимикробните средства. Останатите изолирани микроорганизми покажале осетливост на сите антимикробни средства, со одредени исклучоци.

КМТ(-) крави имале прилично воедначени вредности при сите млеко контроли ($28,52 \pm 0,782$ kg – $29,25 \pm 0,615$ kg). За разлика од оваа група крави, КМТ(+) крави имале највисока вредност при првата млеко-контрола ($29,11 \pm 0,838$ kg), која била повисока и од млечноста на КМТ(-) крави при

истата млеко контрола. Меѓутоа, при втората и третата млеко-контрола, млечноста на КМТ(+) крави имала тренд на континуирано опаѓање во однос на КМТ(-) крави.

Растот на апсорбанцата на реактивната мешавина за одредување на активноста на SOD во крвниот и млечниот серум на кравите, мерена на 415 nm, покажала добра линеарност што овозможило спектрофотометриска визуелизација на истата. Реакцијата за одредување на активноста на GPx во крвниот и млечниот серум на кравите покажала линеарно намалување на апсорбанцата кога била мерена на 340 nm. Ова овозможило спектрофотометриско одредување на активноста на ензимот.

Кандидатот изнесува резултати според кои активноста на SOD во крвниот серум на кравите во периодот 21 ден пред телење и во периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата кај КМТ(+) крави била повисока ($30,25 \pm 5,322$ mU/mg протеини односно $43,65 \pm 7,262$ mU/mg протеини кај кравите со нарушена секреција на млечната жлезда и $26,02 \pm 6,536$ mU/mg протеини, односно $48,47 \pm 7,895$ mU/mg протеини кај кравите со интрамамарна инфекција) во споредба со КМТ(-) крави ($21,05 \pm 2,589$ mU/mg протеини, односно $42,51 \pm 5,481$ mU/mg протеини). Вкупно, независно од здравствениот статус на млечната жлезда, активноста на SOD во крвниот серум на кравите во периодот 21 ден пред телењето изнесувала $24,20 \pm 2,319$ mU/mg протеини, а во периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата $43,94 \pm 3,864$ mU/mg протеини. Спротивно на овие два периода, активноста на SOD во крвниот серум на кравите во периодот од 22. до 42. ден во лактацијата била пониска кај КМТ(+) крави ($22,64 \pm 4,101$ mU/mg протеини кај кравите со нарушена секреција на млечната жлезда и $22,65 \pm 3,909$ mU/mg протеини кај кравите со интрамамарна инфекција) во споредба со КМТ(-) крави ($29,90 \pm 3,194$ mU/mg протеини). Независно од здравствениот статус на млечната жлезда, активноста на SOD во крвниот серум на кравите во периодот од 22. до 42. ден во лактацијата изнесувала $26,77 \pm 2,201$ mU/mg протеини. Активноста на SOD во млечниот серум кај КМТ(+) крави била повисока и во двата периода на земање на пробите во споредба со КМТ(-) крави. Така, активноста на SOD во млечниот серум од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата изнесувала $91,64 \pm 20,577$ mU/mg протеини кај кравите со нарушена секреција на млечната жлезда и $118,00 \pm 21,449$ mU/mg протеини кај кравите со интрамамарна инфекција, додека во периодот од 22. до 42. ден во лактацијата активноста на SOD изнесувала $86,99 \pm 18,917$ mU/mg протеини кај кравите со нарушена секреција на млечната жлезда и $130,48 \pm 25,748$ mU/mg протеини кај кравите со ИМИ. Активноста на SOD во млечниот серум кај КМТ(-) крави за периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата изнесувала $82,69 \pm 8,176$ mU/mg протеини, а во периодот од 22. до 42. ден $78,98 \pm 9,071$ mU/mg протеини. Независно од здравствениот статус на млечната жлезда, регистрираната специфична активност на SOD во млечниот серум на кравите била за 2-3 пати повисока во споредба со специфичната активност на ензимот во крвниот серум на кравите.

Активноста на GPx во крвниот серум на кравите во периодот 21 ден пред телење и во периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата кај КМТ(+) крави била повисока ($264,48 \pm 20,084$ mU/mg протеини, односно $414,58 \pm 39,734$ mU/mg протеини кај кравите со нарушена секреција на млечната жлезда и $271,86 \pm 21,399$ mU/mg протеини, односно $428,14 \pm 47,843$ mU/mg протеини кај кравите со интрамамарна инфекција) во споредба со КМТ(-) крави ($239,65 \pm 12,137$ mU/mg протеини, односно $335,87 \pm 19,842$ mU/mg протеини). Вкупно, независно од здравствениот статус на млечната жлезда, активноста на GPx во крвниот серум на кравите во периодот 21 ден пред телењето изнесувала $251,79 \pm 9,363$ mU/mg протеини, а во периодот од почетокот на лактацијата до

21. ден во лактација изнесувала $372,45 \pm 17,533$ mU/mg протеини. Најголема активност на GPx во крвниот серум на кравите во периодот од 22. до 42. ден во лактација била регистрирана кај кравите со интрамамарна инфекција ($362,59 \pm 30,212$ mU/mg протеини), а KMT(-) крави имале нешто поголема активност на GPx ($311,34 \pm 20,551$ mU/mg протеини) во споредба со кравите со нарушена секреција на млечната жлезда ($303,31 \pm 24,283$ mU/mg протеини). Вкупно, независно од здравствениот статус на млечната жлезда, активната на GPx во крвниот серум на кравите во периодот од 22. до 42 ден во лактација изнесувала $319,40 \pm 14,307$ mU/mg протеини. Генерално, активната на GPx во крвниот серум, независно од здравствениот статус на млечната жлезда, пред телење била пониска во споредба со периодите по телење до 42. ден во лактацијата. Активната на GPx во крвниот серум била зголемена кај KMT(+) крави во споредба со контролната група, KMT(-) крави. Активната на GPx во млечниот серум во периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата, била повисока кај KMT(-) крави ($233,68 \pm 17,607$ mU/mg протеини) во споредба со активната регистрирана кај двете групи KMT(+) крави ($226,29 \pm 25,138$ mU/mg протеини кај кравите со нарушена секреција на млечната жлезда, до $232,23 \pm 20,782$ mU/mg протеини кај кравите со интрамамарна инфекција). Меѓутоа, во периодот од 22. до 42. ден во лактацијата, активната на GPx во млечниот серум на KMT(-) крави била пониска ($200,00 \pm 15,013$ mU/mg протеини) во споредба со активната на ензимот кај KMT(+) крави ($260,28 \pm 27,404$ mU/mg протеини кај кравите со нарушена секреција на млечната жлезда и $312,52 \pm 36,694$ mU/mg протеини кај кравите со интрамамарна инфекција). Вкупно, независно од здравствениот статус на млечната жлезда, активната на GPx во млечниот серум на кравите во периодот од почетокот на лактацијата до 21. ден во лактацијата изнесувала $231,90 \pm 12,133$ mU/mg протеини, и била пониска во споредба со активната во периодот од 22. до 42. ден во лактацијата ($236,16 \pm 13,175$ mU/mg протеини). Специфичната активност на GPx во млечниот серум на испитуваната популација млечни крави била пониска во споредба со неговата специфична активност во крвниот серум.

Презентирани се и резултати од статистичката анализа на податоците, кои укажала на значајна поврзаност на повеќе фиксни фактори со активната на SOD и GPx во крвниот и млечниот сеум на кравите. Така, сезоната во годините на телење покажала статистички значајно влијание на активната на SOD и GPx во крвниот и млечниот серум на кравите. Периодите пред и по телење кога се земани примероците биолошки материјал покажале статистички значајно влијание на активната на SOD и GPx во крвниот серум, но не и на активната во млечниот серум на кравите. Здравствениот статус на млечната жлезда покажал статистички значајно влијание на активната на SOD во млечниот серум и активната на GPx во крвниот и млечниот серум. Млечноста на кравите во тест денот при првата и втората млеко-контрола покажала статистички значајно влијание на активната на GPx во млечниот серум на кравите. Кандидатот презентирал статистички значајни корелации меѓу активната на антиоксидативните ензими во крвниот серум и меѓу активната на ензимите во млечниот серум.

ДИСКУСИЈАТА содржи осврт на реулатите од направените истражувања. Кандидатот ги дискутирал одделно резултатите добиени за преваленцијата на здравствените нарушувања на млечната жлезда и сензитивноста на брзите скрининг тестови за нивно откривање, преваленцијата на патогените причинители на мастит, резултатите добиени за калибрацијата на реакциите за одредување на активната на антиоксидативните ензими во крв и млеко, како и резултатите добиени со помош на статистичките модели за поврзаноста на фиксните фактори со активната на антиоксидативните ензими. Систематски, поглавјето „Дискусија“ е поделено на 6 потпоглавја, и тоа:

евалуација на калифорнија маститис тестот, преваленција на патогените причинители на мастит, калибрација на реакциите за одредување на активноста на антиоксидативните ензими во крв и млеко, поврзаност меѓу здравствените нарушувања на млечната жлезда и ензимскиот антиоксидативен статус, влијание на лактацијата на здравствените нарушувања на млечната жлезда и активноста на антиоксидативните ензими, влијание на сезоната на здравствените нарушувања на млечната жлезда и активноста на антиоксидативните ензими.

Кандидатот главното внимание го посветил на дискутирање на поврзаноста на здравствениот статус на млечната жлезда и активноста на антиоксидативните ензими како биомаркери за оксидативен стрес. Исто така, кандидатот ја дискутирал поврзаноста на активноста на антиоксидативните ензими со сезоните во годините на телење и периодите пред и по телење кога се земани примероците биолошки материјал. Во овој сегмент од докторската дисертација, јасно се посочени предностите и ограничувањата на ова истражување во однос на други претходни истражувања, како и практичната релевантност на добиените податоци од истражувањето. Кандидатот Наков сите добиени резултати успешно ги поврзал со објавени литературни податоци во светот а поврзани со изнесената проблематика. На крајот, кандидатот изведува логични причинско-последични објаснувања, одделно за сите презентирани резултати, било да се статистички значајни или не. Кандидатот укажува на потребата за продлабочување на направените истражувања за да бидат опфатени повеќе биомаркери за оксидативен стрес и повеќе антиоксидативни механизми, со цел пресметување на оксидативниот индекс како најрелевантен параметар кој го отсликува оксидативниот статус на животното.

Од докторската дисертација произлегуваат следниве најзначајни **ЗАКЛУЧОЦИ**:

- преваленцијата на здравствените нарушувања на млечната жлезда на кравите во периодот на раната лактација е релативно висока;
- предиктивната моќ на калифорнија маститис тестот за откривање на вистински заболени четвртинки на млечната жлезда со присутна инфекција изнесувала 43,83%;
- најчесто присутни патогени причинители на мастит во инфицираната млечна жлезда биле контагиозните микроорганизми;
- статистички значајно влијание на специфичната активност на SOD во крвниот серум на кравите, покажало влијанието на сезоните во годините на телење и периодите пред и по телење ($p < 0,001$). Лактацијата по ред на кравите и здравствените нарушувања на млечната жлезда не покажале статистички значајно влијание во однос на активноста на SOD во крвниот серум на кравите;
- статистички значајно влијание на специфичната активност на SOD во млечниот серум на кравите покажале сезоните во годините на телење ($p < 0,001$), додека влијанието на здравствениот статус на млечната жлезда имал статистички значајно влијание на ниво $p < 0,058$. Останатите фиксни фактори не покажале статистичка значајно влијание на активноста на SOD во млечниот серум;
- статистички значајно влијание на специфичната активност на GPx во крвниот серум на кравите на ниво $p < 0,001$ покажале сезоната на телење, здравствениот статус на млечната жлезда, периодите пред и по телење и активноста на SOD во крвниот серум на кравите. Лактацијата по ред на кравите не покажала статистички значајно влијание;
- статистички значајно влијание на специфичната активност на GPx во млечниот серум покажале сезоната на телење ($p < 0,001$). Здравствениот статус на млечната жлезда и млечноста на кравите во тест денот при првата и втората млеко-контрола покажале

статистичка значајност на ниво $p < 0,05$. Периодот во лактација кога се земани примероците млеко и лактацијата по ред на кравите не покажале статистички значајно влијание;

- активноста на GRx во крвниот и млечниот серум на кравите може да биде предиктивна дијагностичка алатка за откривање на нарушувањето на здравствениот статус на млечната жлезда во периодот на раната лактација;
- оксидативниот стрес има значајна улога во нарушувањата на здравствениот статус на млечната жлезда кај кравите;
- употребата на антиоксидансите во храната наменета за исхрана на млечните крави претставува превентивна мерка за здрава млечна жлезда и воопшто за здравјето на кравите, посебно во периодот на доцната гестација и раната лактација.

Поглавјето „**Литература**“ ја содржи целокупната библиографија цитирана во докторската дисертација, а броеви вкупно 337 референци.

ЗАКЛУЧОК И ОЦЕНА НА КОМИСИЈАТА

Комисијата детално го разгледа поднесениот текст на докторската дисертација со наслов **Испитување на поврзаноста меѓу оксидативниот стрес и маститот кај млечни крави во рана лактација**, изработена од м-р Димитар Наков, асистент на Факултетот за земјоделски науки и храна во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. При тоа, Комисијата донесе заклучок дека изработената докторска дисертација претставува оригинален самостоен научен труд од областа на зоохигиената. Содржината на дисертацијата е јасно изнесена. Добиените резултати се анализирани соодветно и од нив се извлечени логички заклучоци кои упатуваат на апликативната и научната вредност на докторската дисертација. Таа нуди одговор на повеќе неразјаснети прашања околу појавата на оксидативниот стрес и маститот кај кравите во преодниот период од гестацијата кон лактацијата.

Според сето наведено, Комисијата констатира дека изложената и проучената проблематика, користената методологија и добиените резултати ќе дадат практичен и научен придонес во сточарското производство. Затоа, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, да одреди термин за јавна одбрана на докторска дисертација од м-р Димитар Наков со наслов: **Испитување на поврзаноста меѓу оксидативниот стрес и маститот кај млечни крави во рана лактација**.

Рецензентска комисија:

1. Проф. д-р Методија Трајчев с.р.
2. Проф. д-р Жарко Маџиров с.р.
3. Проф. д-р Милена Петровска с.р.
4. Проф. д-р Ицко Ѓорѓоски с.р.
5. Проф. д-р Сретен Андонов с.р.

Р Е Ц Е Н З И Ј А

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ТЕХНОЛОГИЈА И ДИНАМИКА НА ЗРЕЕЊЕ КАЈ ТРАДИЦИОНАЛЕН ОВЧИ КАШКАВАЛ“ ОД

М-Р ДУШИЦА САНТА, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, на седницата одржана на 9.2.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Душица Санта со наслов „Технологија и динамика на зреење кај традиционален овчи кашкавал“, во состав: проф. д-р Соња Србиновска (ментор), проф. д-р Тихомир Чижбановски, редовен професор во пензија (член), доц. д-р Наташа Матева (член), проф. д-р Владимир Џабирски (член) и доц. д-р Кочо Порчу (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна му го поднесува следниов

И З В Е Ш Т А Ј

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Душица Санта, со наслов „Технологија и динамика на зреење кај традиционален овчи кашкавал“, содржи 136 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 145 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 6 глави. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Трудот започнува со краток вовед и изложување на целите на истражувањето (**Глава 1**). Кандидатката укажува на значењето на традиционалните производи, особено на важноста на кашкавалот како едно од најпопуларните тврди сирења во регионот. Се смета дека традиционалните сирења претставуваат културно наследство и тие се резултат на акумулираното емпириско знаење кое се пренесувало од генерација на генерација. Но, и покрај нивната историја и квалитет се забележува континуирано намалување на традиционалните млечни производи како во Република Македонија, така и во поширокиот регион. За да може да се заштити автентичноста на традиционалните кашкавали кои се изработуваат на високопланинските мандри во земјата, неопходно е да се анализираат и научно да се образложат технологиите и карактеристиките на традиционалните кашкавали. Оттаму произлегуваат и целите кои ги поставила кандидатката во докторскиот труд-да ги истражува традиционалните кашкавали на планината Бистра, место познато по специфичните природни услови и пасишта кои влијаат на посебниот мирис и вкус на традиционалниот овчи кашкавал.

Во **втората глава** е направен релевантен литературен преглед. Кандидатката м-р Душица Санта наведува бројни најнови, но и постари податоци од литературата кои се однесуваат на темата што ја обработува. Во поднасловот *Квалитетот на суровото овчо млеко за изработка на кашкавалот* детално се прикажани податоци од автори, кои

вршеле испитувања на хемискиот и микробиолошкиот состав на овчото млеко при што дошле до различни констатации и заклучоци. Во поднасловот *Основни фази на производството на кашкавал* детално се објаснети фазите на производство на кашкавал, така што кандидатката дава литературни податоци за факторите кои влијаат врз коагулацијата на овчото млеко. Исто така, дадени се податоци за обработката на коагулумот, спецификите и недостатоците кои можат да се појават при неправилна обработка на коагулумот. Посебен осврт е даден на *зреењето на кашкавалот*, каде што детално се објаснети низата на промени што се случуваат при зреењето со посебен акцент на процесите на протеолизата и липолизата. Голем дел од користената литература се однесува на истражувањата спроведени на различни видови сирења, вклучувајќи и традиционални сирења слични по технологијата на изработка. Во таа насока, кандидатката наведува податоци за динамиката на хемиските параметри при зреењето на кашкавалот, како и на други сирења од групата на паста филата сирењата. Во ова поглавје се прикажани и литературни податоци за сензорните особини на кашкавалот.

Во **третата глава** кандидатката детално ги опишува материјалите и методите кои ги користела за реализација на задачите поставени во докторската дисертација. Како материјал за работа, м-р Душица Санта користела традиционален овчи кашкавал кој се изработува на два локалитета на планината Бистра: Галичник и Лазарополе. На почетокот се претставени карактеристиките на планината Бистра каде што е вршено истражувањето, а потоа во ова поглавје се објаснети начинот на земање на примероците, технологијата на изработка, како и физичко-хемиските анализи кои биле вршени на овчото млеко, сурутката и кашкавалот. Опишана е постапката на вршење на сензорната анализа на кашкавалот. Добиените податоци од истражувањето се анализирани со помош на анализа на варијанса (ANOVA) и средните вредности беа споредени со Bonferroni тестот. Сите анализи се извршени со помош на статистички пакет SPSS.

Резултатите од истражувањата и нивната дискусија во неколку потпоглавја се прикажани во **четвртата глава**. На почетокот е прикажана анализата на варијансата за податоците добиени од истражувањето. Претставени се резултатите од физичко-хемискиот состав и микробиолошкиот квалитет на овчото млеко наменето за производството на кашкавалот и физичко хемискиот состав на сурутката како спореден производ при производството на кашкавалот. Понатаму е опишана динамиката на активната и титрациската киселост на кашкавалот, влагата и сувата материја, млечната маст, протеините, пепел, сол, вкупниот азот, растворливиот азот, како и примарните и секундарни азотни материи во текот на испитуваниот период. Пресметан е коефициентот на зрелост и рандманот на кашкавалот. Прикажана е динамиката на слободните масни киселини во варијантите кашкавал и на крајот е претставена сензорната оценка.

Во **заклучните согледувања (глава 5)**, презентирани се заклучоците кои произлегоа од поставените цели на истражувањето. Наведени се понатамошните истражувања во оваа област. Заклучоците се јасно формулирани и претставуваат целосен одговор на поставените цели.

Во шестото поглавје **Користена литература**, може да се утврди дека м-р Душица Санта користела најнова и богата литература, што и овозможило да направи споредба на сопствените резултати со други истражувачи и врз база на таа споредба да донесе некои заклучоци значајни за традиционалниот овчи кашкавал.

Предмет на истражување

Основната цел на ова истражување е да се анализираат и научно да се образложат технологиите и карактеристиките на традиционалните овчи кашкавали кои се изработуваат во високопланинските мандри во Република Македонија.

Конкретни цели на докторската дисертација низ кои ќе се постигне основната цел се:

- да се детерминира квалитетот и хемискиот состав на овчото млеко кое се користи како суровина;
- да се разработи и да се опише технологијата на производство на традиционалниот кашкавал, посветувајќи внимание на специфичностите со кои овој производ ќе може да се разликува од другите кашкавали;
- да се утврдат биохемиските и физичко-хемиските промени кои се одвиваат во текот на зреењето и чувањето на овој вид сирење, а со тоа и утврдување на факторите кои допринесуваат во формирањето на специфичниот вкус и мирис кај традиционалниот кашкавал;
- да се направи сензорна оценка на кашкавалот.

Недостатокот на национално репрезентативни квантитативни и квалитативни истражувања во оваа област претставува мотив кој ја водел кандидатката за изработка на докторската дисертација.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Традиционалните сирења не преставуваат само едноставна храна, туку тие се одраз на локалната рурална средина, културата и природата изразена преку децениско искуство на мајсторите. Тие се карактеризираат со интензивен вкус и мирис со голема разновидност дури и помеѓу ист тип на сирење. Секое традиционално сирење е поврзано со територијата на неговото потекло и со педоклиматските услови. Во услови на глобализација и индустријализација на производството на храна, традиционалните сирења претставуваат важен сегмент во исхраната на луѓето кои посветуваат големо внимание на природата и потеклото на производите. Сирењата од групата Pasta Filata, како што се кашкавалот, проволонето, моцарелата и рагусаното, имаат долга традиција во повеќето соседни и источномедитерански земји. Оваа група на сирења технолошки во целост се разликува од другите сирења. Кашкавалот е еден од најпопуларните тврди сирења во многу медитерански земји, а неговото производство датира од единаесеттиот или дванаесеттиот век. Сепак, некои историски референци наведуваат на фактот дека кашкавалот има дури и постара традиција.

На Балканскиот Полуостров со свои особини и квалитет се истакнале одредени типови на кашкавал, како што се шарпланинскиот во Македонија, пиротскиот во Србија, пирдопскиот во Бугарија, пенлу во Романија, тесалискиот и епирскиот во Грција и корабскиот во Албанија.

И покрај нивната историја и квалитет, традиционалните сирења ја губат битката со индустријата и постои можност од исчезнување на традиционалното производство на млечните производи. Понатаму, како што се менуваат економските и природните услови во регионот, уметноста на правење на некои сирења може да биде изгубена, посебно сирењата кои се прават во домашни услови, или традиционалните сирења за кои процедурите на производство не се добро објаснети во литературата.

Во недостаток на истражувања и податоци во Р. Македонија кои би ги отсликале традиционалните овчи кашкавали, кандидатката јасно ја образложува моменталната состојба и потребата од ваков тип на истражување кое досега не било извршено во Р. Македонија.

Краток опис на применетите методи

Предмет на испитување и анализи во оваа докторска дисертација е овчиот кашкавал кој традиционално се изработува на мандрите на падините на планината Бистра, на два локалитета: Галичник и Лазарополе. Анализирани се две варијанти на традиционален кашкавал, во четири повторувања.

Динамиката на изведување на хемиските анализи на двете варијанти на кашкавал се спроведени на 1., 30., 60., 100., 180. и 360. ден од денот на производството. За физичко-хемиските анализи на суровото овчо млеко се користени следниве референтни методи: сува материја (стандардна метода со сушење на $102 \pm 2^\circ\text{C}$, AOAC 990.20, 2005); масти, протеини и лактоза на млеко анализатор (IDF 141C:2000); безмаслена сува материја (стехиометриски пресметана); активна киселост pH- pH метар- Mettler Toledo; титрациска киселост- $^\circ\text{SH}$ (Soxhlet-Henkel). Утврден е вкупниот број на бактерии (МКС EN ISO 21187:2011) и вкупниот број на соматски клетки (МКС ISO 13366-3:1999). Анализата на двете варијанти кашкавал се изведени со следниве методи: сува материја (IDF 4A:1982); влага – стехиометриски; млечна маст (Gerber); млечна маст во сува материја – стехиометриски; влага во безмаслена сува материја (Sabadoš, 1996); содржина на сол (Pejić и Đorđević, 1963); вкупни протеини и вкупен азот (Kjeldahl, IDF 20B:1993); растворливи азотни материи (методот на Van Slyke и Hart, Pejić и Đorđević, 1963); примарни и секундарни азотни материи (Pejić и Đorđević, 1963); содржината на масни киселини со гасен хроматограф (метод AOAC 996.06, тип GC 7890A со FID детектор, на 100. и 180. ден); пепел (со стандардна метода на жарење на 550°C); активна киселост pH – pH метар- Mettler Toledo; титрациска киселост- $^\circ\text{SH}$ (Soxhlet-Henkel); коефициентот на зрелост и рандманот се стехиометриски пресметани.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Млекото за двете варијанти ги задоволуваше законските критериуми во однос на бројот на соматски клетки и бројот на микроорганизми. Генерално може да се заклучи дека постои мал коефициент на варијација на компонентите кај суровото млеко за изработка на двете варијанти кашкавал, што се должи на краткиот период од 60 дена кога и кашкавалот се изработуваше на високо планинските мандри. Млечната маст во млекото покажа највисок коефициент на варијација, во споредба со останатите компоненти во млекото. Кај сурутката од двете варијанти беше утврдена поголема концентрација на масти од вообичаената, што се должи на традиционалната изработка на кашкавалот, посебно при операцијата на обработка на грушот со крстач со што доаѓа до поголемо преминување на мастите во сурутката. Кај двете варијанти на кашкавал се забележало благо опаѓање на активната киселост до 180. ден. Кај варијантата Б се забележало мало зголемување на pH вредноста на 360. ден заради зголемената протеолитичка активност кај овој кашкавал. Титрациската киселост имала континуирано зголемување во текот на испитуваниот период, така што на 100. ден од зреењето таа изнесувала $81,29^\circ\text{SH}$ кај варијантата А и $92,10^\circ\text{SH}$ кај варијантата Б. Според класификацијата на Codex Alimentarius, врз основа на содржината на влага во безмаслена сува материја, Галичкиот кашкавал по 100 дена зреење со ВБСМ од 50,803% припаѓа на групата на тврди сирења, а кашкавалот од Лазарополе со 46,577% во

групата на екстра тврди сирења. На 180. ден и двата кашкавали спаѓаат во групата екстра тврди сирења.

Кај двете варијанти кашкавал се забележува динамика на пораст на млечната маст, што се поврзува со порастот на вкупната сува материја и просечно на 100. ден изнесувала 27,88% и 30,00% соодветно кај А и Б. При споредба на податоците помеѓу кашкавалот од Галичник и Лазарополе се покажа дека постои статистичка значајна разлика во содржината на масти и тоа на 1., 30., 60. и 180. ден. Разликата кај двете варијанти се должи на разликата на составот на сировината и самата обработка на коагулумот која зависи во најголем дел од вештината на мајсторот. Според класификацијата за сирења дадена во Codex Alimentarius, кашкавалите според содржината на масти во сувата материја припаѓаат на границата помеѓу групата на масни и полномасни сирења. Според резултатите за содржината на пепел кај двете варијанти во текот на испитуваниот период од 360 дена е утврден постојан раст, и тоа од 3,54% до 5,81% кај галичкиот и од 3,57% до 7,62% кај кашкавалот од Лазарополе, кои статистички значајно се разликуваа само во 360. ден од производството на кашкавалот.

Во текот на испитуваниот период се забележало константно зголемување на содржината на сол кај двете варијанти кашкавал како резултат на дифузијата на солта низ целата површина на питата и одделување на водата во обратна насока по осмотски пат. Содржината на сол на 100. ден од зреењето достигна вредност од 2,02% кај варијантата А и 2,17% кај варијантата Б. Вредностите за концентрација на сол кај двете варијанти кашкавал, во однос на секој период посебно, статистички значајно не се разликуваат. Содржината на протеините во текот на испитуваниот период кај двете варијанти бележи тенденција на пораст, но содржината на протеини кај варијантата Б во првите денови од зреењето е повисока (18,78%) во споредба со варијантата А (11,64%). На 360. ден кај двете варијанти доаѓа до изедначување во содржината на протеини (28,38% кај А и 28,39% кај Б). Притоа беа утврдени статистички значајни разлики помеѓу варијантите и тоа на 1., 30., 60. и 100. ден од зреењето. Во текот на испитуваниот период кај двете варијанти е забележано континуирано зголемување на коефициентот на зрелост, кој на 100. ден од зрелоста изнесувал 15,37 кај варијантата А и 16,52 кај варијантата Б. Во текот на целиот испитуван период се забележува повисок коефициент на зрелост кај варијантата Б, што е резултат на поинтензивното протеолитичко разградување, а воедно и повисоката вредност на растворливиот азот кај оваа варијантата. Најзабележително зголемување на примарните азотни материи кај варијантата А било утврдено на 60. ден од зреењето, при што вредноста се зголемила за 37,65%, додека кај варијантата Б значително зголемување било забележано уште на 30. ден и тоа за 30,91% во однос на 1. ден. Во овој период била утврдена и значајна статистичка разлика меѓу двете варијанти. Секундарните азотни материи кај двете варијанти постојано се зголемуваат, но нивно значително зголемување кај варијантата А се забележува по 30. ден, а кај варијантата Б по 60. ден од зреењето. Високата температура на парење на сирното тесто предизвикува намалување на микробиолошката активност, што во почетниот период доведува до намалена протеолитичка активност. Рандманот на 100. ден кај галичкиот изнесуваше 15,85% со 15,55% калирање, а кај кашкавалот од Лазарополе 15,08% со калирање од 19,52%.

На 100. ден од производството, најзастапени слободни масни киселини кај двете варијанти биле палмитинската (C16:0) и тоа со $30,92 \pm 2.83$ g/100g кај варијантата А и $26,71 \pm 1,36$ g/100g кај Б и олеинската (C18:1) со застапеност од $25,35 \pm 0,76$ g/100g кај

варијантата А и $23,59 \pm 0,32$ g/100g кај варијантата Б. Како трета масна киселина се јавува миристинската киселина (C14:0), со застапеност од $11,15 \pm 0,24$ g/100g кај варијантата А и $10,82 \pm 0,46$ g/100g кај варијантата Б. Разлика во двете варијанти е во присуството на капронската киселина (C6:0), која се јавува само кај варијанта Б. Во периодот од 100. до 180. ден не се јавува голема разлика во концентрацијата на слободните масни киселини. Варијантата Б покажала подобри сензорни особини во однос на параметрите мирис и текстура со дополнителен вкус во устата, што главно, е резултат на поголемата концентрација на слободни масни киселини. Од друга страна пак, параматарот за изглед на пресекоот бил оценет со повисока оцена кај варијантата А, кое својство најмногу зависи од вештините на мајсторот, кој треба брзо и успешно да го обликува сирното тесто и да формира правилни пити.

Врз основа на статистичката обработка на податоците беше утврдено дека помеѓу двата традиционални производи Галичкиот и кашкавалот од Лазарополе постојат статистички значајни разлики во однос на содржината на масти, протеини и секунадарните азотни материи и тоа во сите периоди од зреењето. Овие разлики се резултат на повеќе надворешни и внатрешни фактори, но, пред се, човечкиот фактор, различната суровина и различните услови на зреење.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Душица Санта, со наслов „Технологија и динамика на зреење кај традиционален овчи кашкавал“, претставува истражување во областа на технологијата на млеко и млечни производи. Изработката на темата на оваа докторска дисертација има значаен научен придонес во развојот на автохтоните македонски млечни производи.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Душица Санта, со наслов „Технологија и динамика на зреење кај традиционален овчи кашкавал“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд како прв автор во списание со импакт-фактор го објавила рецензираниот истражувачки труд:

Santa D, Srbínovska S, „Traditional production and main characteristics of Galichki kashkaval“, Mljekarstvo, 64 (2), 2014, IF 0,484

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Во оваа докторска дисертација се анализирали и научно образложени технологиите и карактеристиките на традиционалните овчи кашкавали кои се изработуваат во високопланинските мандри на планината Бистра. Резултатите од истражувањата дадени во овој труд, идните производители ќе можат да ги користат при заштитата на традиционалното производство во Р. Македонија и Европската унија. Ова е особено важно за Република Македонија како земја-кандидатка за членство во Европската унија, да можат јасно да се дефинираат традиционалните производи и да се минимизира варијабилноста во квалитетот на традиционалните производи како и да се спречи нивното исчезнување.

Можните понатамошни истражувања треба да се насочат кон богатиот микробиолошки диверзитет во суровото млеко и млечните производи, но и биофилмовите на површините каде што се прави и зрее традиционалниот овчи кашкавал.

Комисијата смета дека трудот ги опфаќа и во целост ги обработува поставените проблеми и ги содржи сите елементи на научен труд, со јасно дефинирани цели, прецизно изложени материјал и методи, детално прикажани статистички обработени резултати. Дискусијата и заклучоците се објективни и реални и даваат прецизни одговори на поставените цели.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Душица Санта** со наслов **„Технологија и динамика на зреење кај традиционален овчи кашкавал“**.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Соња Србиновска с.р .

Проф. д-р Тихомир Чижбановски с.р.

Доц. д-р Наташа Матева с.р.

Проф. д-р Владимир Џабирски с.р.

Доц. д-р Кочо Порчу с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

2. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата	Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
	м-р Бојковски Ненад	„Адаптација на компјутерски игри со напредни техники на машинското учење.“	Проф. д-р Ана Мадевска Богданова,	15 седница одржана на 19.01.2012
	м-р Сашко Целаковски	Мобилни интерфејси и апликации за услуги од Облакот“	Вон. проф д-р Димитар Трајанов,	16 седница одржана на 22.02.2012
	м-р Гоце Гаврилов	„Колаборативен здравствен информационален систем базиран на нови технологии“	Вон. проф. Владимир Трајковиќ,	16 седница одржана на наставно научниот совет
	м-р Наташа Илиевска	„Прилог кон теоријата и примената на кодовите за корекција на грешки и концептот на криптирање“	Д-р Данило Глигоровски, насловен вон. проф.	16 седница одржана на наставно научниот совет
	м-р Христина Михајлоск	Лесна криптографија од перспектива на теоријата на квазигрупи“	Д-р Данило Глигоровски, насловен вон. проф.	16 седница одржана на наставно научниот совет
	м-р Ивана Арсова	„Моделирање на корисничката навигација на веб“	Вон. проф. д-р Иван Чорбев,	16 седница одржана на наставно научниот совет
	М-р Бранко Ѓуровиќ	Модел за управување со опфат на ИТ проекти“	Ред. проф. д-р Марјан Гушев	17 седница одржана на наставно научниот совет

				совет
	м-р Фестим Халили	„Интеграција на оркестрирани веб услуги и податоци за Е-Бизнис“	Д-р Маргита Кон Поповска, ред. проф. во пензија	16 седница одржана на наставно научниот совет
	м-р Панче Рибарски	“Применлив модел за електронско гласање кај клиентски уреди со ограничени карактеристики”	Вон. проф. д-р Љупчо Антовски	16 седница одржана на наставно научниот совет
	м-р Иво Иваноски	Платформа за автоматизација на консултантски услуги за е-Сервиси при е-владеење”	Вон. проф д-р Димитар Трајанов	17 седница одржана на наставно научниот совет
	м-р Ангел Џеков	„Сематички веб и контрола на пристап до податоци и ресурси во повеќекориснички веб-платформи“	Вон. проф д-р Димитар Трајанов	16 седница одржана на наставно научниот совет

3. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Емилија Филипова Величкова	„Користење на податоци од мобилни телефони за одредување на мобилна динамика и навиките на корисниците“	„Using Mobile Phone Data to Infer Mobility Dynamics and Users' Behavior“	доц. д-р Игор Мишковски.	55 седница на наставно научниот совет
2.	Ристо Мучев	„Мобилна апликација за без контактно мерење на срцев пулс на повеќе луѓе“	“Mobile application for non-contact heart pulse measurement on multiple people”	вон проф. д-р Димитар Трајанов.	55 седница на наставно научниот совет
3.	Иван Јовановиќ	„Детекција и разрешување на разлики во податочен тек на бизнис процес модели“	„Detection and Resolution of Data-Flow Differences in Business Process Models“	вон проф. д-р Димитар Трајанов.	55 седница на наставно научниот совет
4.	Марија Димовска	„Хибриден модел за препораки кај електронската трговија“	„Hybrid E-Commerce Recommendation Model“	вон. проф. д-р Љупчо Антошки.	55 седница на наставно научниот совет
5.	Влатко Николовски	„Прототип на платформа за асистивни технологии во облак“	„Prototype of a platform for assistive technologies in the cloud“	вон проф. д-р Иван Чорбев.	55 седница на наставно научниот совет
6.	Марија Петковска	„Квазигрупни равенки, нивни својства и примена“	„Quasigroup equations, their properties and application“	доц. д-р Весна Димитрова	55 седница на наставно научниот совет

7.	Александар Дичоски	„Анализа на алгоритмите за шифрирање кај базите на податоци“	„Analysis of encryption algorithms for databases“	доц. д-р Весна Димитрова.	55 седница на наставно научниот совет
8.	Agustin Sabater Pineiro	„Сигурност на семантички податоци кај професионална универзитетска мрежа“	„Semantic Security for Professional University Network“	вон проф. д-р Димитар Трајанов.	55 седница на наставно научниот совет
9.	Катерина Јовановска	„Форензичка анализа на мрежни напади“	„Network forensic analysis“	вон. проф. д-р Соња Филипоска	56 седница на наставно научниот совет
10.	Костадин Мишев	„Хибриден метод на локализација на мобилни уреди во затворени простории и негова примена во системи за препорака“	„Hybrid method of indoor localization of mobile devices and its application in recommendation systems“	вон. проф. д-р Димитар Трајанов	56 седница на наставно научниот совет
11.	Филип Димитриевски	„Скалабилен систем за електронски нарачки како сервис во облак“	„Scalable System as a Service for e-Orders in Cloud“	доц. д-р Сашко Ристов	56 седница на наставно научниот совет
12.	Елена Јаневска	„Проверлив систем за електронско гласање“	„Verifiable Electronic Voting System“	вон. проф. д-р Љупчо Антовски	56 седница на наставно научниот совет
13.	Александар Давитковски	„Анализа и примена на техники и методи за оптимизација за веб пребарувачи во динамички генерирани интернет страници“	„Analysis and implementation of techniques and methods for Search Engine Optimization in dynamically generated web pages“	проф. д-р Владимир Трајковиќ	56 седница на наставно научниот совет

14.	Ема Ефтимова	„Анализа на состојбата и мерки за подобрување на условите за отворање на е-продавници во Македонија”	„Analysis of the situation and measurements for improving the conditions for opening the e--stores in Macedonia”	вон. проф. д-р Димитар Трајанов	56 седница на наставно научниот совет
15.	Филип Андоновски	„Систем за кластерирање твитови од популарни спортисти”	„System for clustering tweets from popular athletes”	вон. проф. д-р Иван Чорбев.	56 седница на наставно научниот совет
16.	Владимир Новачки	„Колоборативна телеоперација користејќи веб сокети”	„Collaborative Teleoperation using WebSockets”	проф. д-р Владимир Трајковиќ	56 седница на наставно научниот совет
17.	Анета Рафајловска	„Формализација на повеќе зборовни изрази во македонскиот јазик со помош на конечни трансдуктори”	„Formalization of Macedonian multiword expressions using finite state transducers”	проф. д-р Катерина Здравкова	56 седница на наставно научниот совет
18.	Снежана Јовановска	„Управување со податоци во облакот”	„Data management in the Cloud”	вон. проф. д-р Соња Филипоска.	56 седница на наставно научниот совет
19.	Благородна Илиевска	„Откривање на знаење во податоци од сајбер напади”	„Knowledge discovery from cyber attacks data”	вон. проф. д-р Слободан Калајџиски.	56 седница на наставно научниот совет
20.	Томислав Мишевски	„Мобилна апликација за мониторинг на дијабетес”	„Mobile application for diabetes monitoring”	проф. д-р Сузана Лошковска	56 седница на наставно научниот совет

21.	Мартин Цветковски	„Имплементација на континуирана интеграција во развој на системи и за електронско здравство“	„Implementation of Continuous integration in development of e-health systems“	вон. проф. д-р Иван Чорбев	56 седница на наставно научниот совет
22.	Горан Атанасовски	„Предиктивно моделирање на карактерни особини на личноста врз основа на кориснички податоци“	„Predictive personality modelling based on user data“	вон. проф. д-р Андреа Кулаков.	56 седница на наставно научниот совет
23.	Владимир Петрушев	„Развивање интелигентни мобилни системи преку користење iBeacon сензори и нивната примена во трговијата“	„Development of intelligent mobile solutions with usage of iBeacon sensors and their appliance in retail and commerce“	вон. проф. д-р Димитар Трајанов.	56 седница на наставно научниот совет
24.	Росица Чејкова - Николов	„Процесирање на банкарски извештаи како сервис“	„Processing bank transactions as a service“	проф. д-р Марјан Гушев.	56 седница на наставно научниот совет
25.	Златко Веселинов	„Имплементација на машински превод врз основа на правила“	„Implementation of machine translation based on rules“	вон. проф. д-р Андреа Кулаков.	56 седница на наставно научниот совет
26.	Ивона Кузмановска	„Споредба на перформанси: Релациони бази на податоци(RDBMS) или NoSQL“	„Performance Comparison: RDBMS vs NoSQL“	вон. проф. д-р Андреа Кулаков.	56 седница на наставно научниот совет

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЕВАЛУАЦИЈА НА БИОЕФИКАСНОСТА НА СОВРЕМЕНИ ТЕРАПЕВТСКИ СИСТЕМИ ЗА ТРЕТМАН НА ОРАЛНИ ЗАБОЛУВАЊА“, ИЗРАБОТЕНА ОД АС. М-Р ЛИЛЈАНА БОГДАНОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФАРМАЦЕВТСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата 14. седница одржана на 6.2.2015 година, донесе решение бр. 02-86/8 за формирање на Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Анета Димитровска, проф. д-р Руменка Петковска, проф. д-р Катерина Горачинова, проф. д-р Мирјана Поповска и доц. д-р Ана Поцева Пановска за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов „Евалуација на биефикасноста на современи терапевтски системи за третман на орални заболувања“ од кандидатката Лилјана Богдановска, работена под менторство на проф. д-р Руменка Петковска. По прегледот на поднесената докторска дисертација, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација претставува самостоен научноистражувачки труд. Дисертацијата се состои од следниве поглавја: вовед, цели, материјали и методи, резултати и дискусија, заклучок и литература.

Во **воведот** кандидатката дава осврт на литературните податоци што говорат дека ефикасноста од одредена терапија може да биде проценета со примена на конвенционален, униваријантен пристап, како и со примена на мултиваријантен пристап за проценка на терапевтска ефикасност. Проценката на терапевтската ефикасност се врши со следење на: клиничката слика на болеста, концентрацијата на т.н. биомаркери како индикатори на заболувањето или на концентрацијата на лекот во телесните течности или во заболеното ткиво. Кандидатката ги нагласува недостатоците на униваријантниот пристап од аспект на можноста за добивање на ограничен број податоци и неможност за проценка на индивидуалниот одговор на терапијата, што резултира со податоци со ниска статистичка значајност.

Во согласност со литературните сознанија, недостатоците поврзани со примена на конвенционалниот пристап за евалуација на терапевтската ефикасност се надминуваат со примена на мултиваријантен пристап за евалуација. Современиот мултиваријантен пристап подразбира примена на хеометрија, односно математичко-статистички алгоритми за максимално искористување на информациите добиени од експерименталните резултати и добивање на сигурни информации при анализа на сложени системи.

Основната предност од примената на хеометријата во биомедицинските истражувања е можноста да се интерпретираат резултатите земајќи ја предвид природната физиолошка варијабилност на одговорот кон одредена терапија со што значително се намалува ризикот од погрешно интерпретирање на резултатите. Со примена на соодветни хеометриски алгоритми се овозможува

идентификација на групи на податоци што покажуваат одредена сличност, откривање на резултати што отстапуваат од трендот на сличност, како и откривање на причините за одредени сличности или разлики во добиените резултати. Овој податок е од големо значење кога станува збор за обработка на големи групи податоци, бидејќи значително се олеснува интерпретацијата на поединечното или заемното влијание на испитуваните фактори. Примената на хеометриски пристап при евалуација на терапевтската ефикасност, во споредба со поединечното толкување на експерименталните резултати, овозможува „мултикомпонентен увид“ во следењето на ефектите од терапијата, односно карактеризација и квантификација на факторите за следење на ефектите од применетата терапија.

Понатаму, кандидатката дава осврт на хеометриските алгоритми што можат да се применат за евалуација на терапевтската ефикасност. Врз основа на литературниот преглед на податоци, кандидатката ги потенцира карактеристиките на следниве хеометриски алгоритми: *Principal Component Analysis*, PCA (анализа на основни компоненти), *Partial Least Squares Regression*, PLS (парцијална регресија на најмали квадрати, проекција кон латентни структури) и *Orthogonal Partial Least Squares Regression*, OPLS (ортогонална парцијална регресија на најмали квадрати). Во овој дел се обработени основите на хеометриските алгоритми со цел да се објасни нивната применливост при обработката на податоци за евалуација на терапевтската ефикасност. Во последниот дел од воведот, кандидатката дава краток осврт на етиопатогенезата на пародонталната болест, што е одбрана како модел заболување, како и осврт на современиот пристап во лекувањето на ова заболување. Нагласено е дека проценката на терапевтската ефикасност се врши преку одредување на индикаторите на заболувањето: клинички параметри, активност на биомаркерите (алкална фосфатаза (ALP), лактат дехидрогеназа (LDH), аспартат аминотрансфераза (AST) и концентрацијата на цитокините интерлеукин-1 β (IL-1 β) и тумор-некротизирачки фактор- α (TNF- α), како и директно определување на концентрацијата на лек во гингивален флуид. Кандидатката потенцира дека примената на современите хеометриски алгоритми во интерпретацијата на резултатите добиени од одредувањето на наведените индикатори на заболувањето, пред и по локален третман на болеста, како и од определувањето на концентрацијата на лек во гингивален флуид по локалниот третман, би можела да овозможи современ приод во следење на состојбата на заболениот пациент.

Врз основа на сите изнесени литературни сознанија, во делот **Цели**, кандидатката ја образложува основната цел на овој труд: примена на хеометриски алгоритми за мултиваријантна анализа на податоци за евалуација на терапевтска ефикасност на лек. Како модел за проценка на терапевтска ефикасност е избрана пародонталната болест третирана локално со две терапевтски активни супстанции, хлорхексидин и доксициклин, во облик на гел како фармацевтска дозирана форма. За остварување на наведената цел, кандидатката ги предлага следниве чекори: утврдување на дискриминаторната моќ на индикаторите на заболувањето, односно утврдување на корелација меѓу индикаторите на заболувањето и степенот на инфламација на пародонталното ткиво; идентификација на интеракции меѓу индикаторите на заболувањето; определување на припадност на испитуван примерок кон определена група на

примероци (примероци од контролна група на испитаници, примероци од заболени испитаници пред и по локален третман); идентификација и карактеризација на непредвидена група на податоци (влијание на индивидуален одговор кон терапијата) и споредба на ефикасноста меѓу двете терапевтски активни супстанции применети во третманот на заболувањето. За остварување на предложените чекори, кандидатката ги предвидува следниве активности: определување на клиничките параметри: индекс на гингивална инфламација (GI), длабочина на пародонтален џеб (PD), клиничка загуба на атачмент (CAL) кај контролна група на испитаници и кај група на заболени испитаници, пред и по локалниот третман; определување на активноста на ензимите: алкална фосфатаза (ALP), аспартат аминотрансфераза (AST), лактат дехидрогеназа (LDH) и цитокините интерлеукин-1 β (IL-1 β) и тумор-некротизирачки фактор- α TNF- α , како биомаркери на инфламација во примероци од гингивален флуид пред и по локален третман со хлорхексидин и доксициклин и определување на концентрација на лек во примероци од гингивален флуид по локалниот третман на пародонталната болест.

За реализација на поставените цели, користени се соодветни **материјали и методи**. Кандидатката дава протокол за апликација на лековите што се вклучени во истражувањето, методите, реагенсите и опремата користени при изработката на оваа докторска дисертација. Опишани се: постапката за определување на клиничките параметри, методите за квантитативно определување на концентрацијата на хлорхексидин и доксициклин и методите за одредување на активност и концентрација на биомаркерите на инфламација: алкална фосфатаза (ALP), лактат дехидрогеназа (LDH), аспартат аминотрансфераза (AST), интерлеукин-1 β (IL-1 β) и тумор-некротизирачки фактор- α (TNF- α) во примероци GCF. На крајот на поглавјето наведени се хеометриски алгоритми и компјутерскиот програм користен за развивање и проценка на хеометриски модели применети за евалуација на терапевтската ефикасност.

Во поглавјето **Резултати и дискусија** се прикажани резултатите од испитувањата реализирани во рамките на докторската дисертација. Дискусијата е аргументирана со соодветно толкување на добиените резултати.

Резултатите и дискусијата се поделени на три поглавја. Првото поглавје ги опфаќа резултатите од проценката на терапевтската ефикасност на хлорхексидин. Најпрво се прикажани резултатите од определувањето на клиничките параметри, како и резултатите од определувањето на активноста и концентрацијата на биомаркерите во примероци од GCF кај контролната група на испитаници и групата на заболени испитаници, пред и по локалниот третман со хлорхексидин. Потоа следуваат резултатите од определувањето на хлорхексидин во примероци од GCF од заболени пациенти по локалниот третман. Определувањето на концентрацијата на хлорхексидин е извршено со примена на претходно развиен, оптимизиран и валидиран биоаналитички метод со примена на RP HPLC. Определените концентрации на хлорхексидин во примероците GCF за секој пациент од групата на заболени испитаници по локалниот третман се претставени табеларно.

По аналитичката фаза, кандидатката се насочува кон проценка на терапевтската ефикасност на локалниот третман со хлорхексидин. За таа цел,

претходно добиените резултати ги обработува со примена на соодветни хеометриски алгоритми за мултиваријантна анализа на податоци. Утврдувањето на дискриминаторната моќ на индикаторите на заболувањето, како и идентификацијата на интеракциите меѓу индикаторите на заболувањето е направена со анализа на податоците со примена на алгоритам за анализа на основни компоненти (PCA). Развиениот PCA модел успева да ги идентификува биомаркерите и клиничките параметри како параметри за идентификација на настанокот на заболувањето и како индикатори за следење на прогресијата на болеста. Графикот на корелација меѓу испитуваните фактори во применетиот модел покажува дека четири испитувани биомаркери (ALP, AST, LDH и TNF- α), како и клиничките параметри покажуваат позитивна корелација по PC1 оската, освен факторот концентрација на IL-1 β што не може да се доведе во корелација со останатите фактори. Во понатамошната анализа, PCA-алгоритмот е применет и за утврдување на ефикасноста на третманот со хлорхексидин. Добиените резултати покажуваат дека применетиот модел нема моќ да ги дискриминира резултатите добиени пред и по локалниот третман со хлорхексидин. Поради тоа, во понатамошното истражување применет е дискриминаторен алгоритам (PLS-DA). Добиените резултати покажуваат дека три од испитуваните фактори (AST, TNF- α и IL-1 β) не влијаат на разделувањето на податоците, додека останатите фактори (концентрација на хлорхексидин во GCF, ALP, LDH, CAL, GI и PD) имаат значителна дискриминаторна моќ. Преку анализа на VIP-коефициентите на значајност на испитуваните фактори е утврдено дека најголемо влијание на разделување на податоците во класи има промената на концентрацијата на хлорхексидин во GCF. Кандидатката посочува дека значајна дискриминаторна моќ покажува и промената во активноста на ензимот ALP што произлегува од улогата на овој ензим во процесите на заздравување на ткивото. Ниското влијание на концентрацијата на цитокините е објаснето со антибактерискиот механизам на дејство на хлорхексидин. Преку валидација на моделот со пермутациско тестирање, кандидатката укажува дека применетиот модел ги задоволува критериумите за модел со добра дискриминаторна моќ.

Второто поглавје ги опфаќа резултатите од проценката на терапевтската ефикасност на доксициклин. Овој дел од резултатите, како и претходниот, опфаќа резултати од определување на клиничките параметри, резултати од определување на активност и концентрација на биомаркери во примероци од GCF, добиени од контролната група на испитаници и групата на заболени испитаници, пред и по локалниот третман со доксициклин. Потоа следат резултатите од определувањето на доксициклин во примероци од GCF од заболени пациенти по локалниот третман. Определувањето на концентрацијата на доксициклин е извршено со примена на претходно развиен, оптимизиран и валидиран биоаналитички метод со примена на RP HPLC. Добиените резултати се претставени табеларно.

Проценката на терапевтската ефикасност на доксициклин е направена со примена на соодветни хеометриски алгоритми за мултиваријантна анализа на податоци. Утврдувањето на дискриминаторната моќ на индикаторите на заболувањето, како и идентификацијата на интеракциите меѓу индикаторите на заболувањето е направена со анализа на податоците со примена на алгоритам за анализа на основни компоненти (PCA). Развиениот PCA-модел, и во овој случај, успева да ги идентификува биомаркерите и клиничките параметри како

параметри за идентификација на настанокот на заболувањето, и како индикатори за следење на прогресијата на болеста. Графикот на корелација меѓу испитуваните фактори во применетиот модел покажува дека два испитувани биомаркера (IL-1 β и LDH), како и сите клиничките параметри покажуваат позитивна корелација по PC1 оската, додека факторите за активност на ензимите ALP, AST и концентрација на TNF- α не можат да се доведат во корелација со останатите фактори. За утврдување на терапевтската ефикасност на третманот со доксициклин е применет PCA-алгоритмот. Добиените резултати покажуваат дека применетиот модел нема моќ да ги дискриминира резултатите добиени пред и по локалниот третман со доксициклин. Поради тоа, истражувањето продолжува со примена на дискриминаторен алгоритам (PLS-DA). Добиените резултати покажуваат дека четири од испитуваните фактори (AST, ALP, LDH и IL-1 β) немаат значајна дискриминаторна моќ, додека останатите фактори (концентрација на доксициклин во GCF, TNF- α , CAL, GI и PD) ги задоволуваат критериумите на значајност. Преку анализа на VIP-коефициентите на значајност на испитуваните фактори е утврдено дека најголемо влијание на разделување на податоците во класи има промената на концентрацијата на доксициклин во GCF. Значајна дискриминаторна моќ покажува и промената во концентрацијата на цитокинет TNF- α што произлегува од познатата активност на TNF- α во процесите на намалување на инфламацијата. Валидација на моделот со примена на пермутациско тестирање, покажува дека применетиот модел ги задоволува критериумите за модел со добра дискриминаторна моќ.

Во третото поглавје се претставени резултатите од споредбата на терапевтската ефикасност на двата применети третмана. Споредбата е направена преку утврдување на разликите во трендот на промена на испитуваните медијатори на инфламација и клиничките параметри по локалниот третман со хлорхексидин и со доксициклин. Применет е OPLS-DA алгоритам. Според резултатите добиени со анализа на VIP-коефициентите на испитуваните фактори во OPLS-DA моделот, фактори со најголема моќ на дискриминација се PD, TNF- α , AST и IL-1 β .

Во **заклучокот** се сумирани согледувањата кои произлегуваат од извршените истражувања и добиените резултати. Изнесени се заклучоците за секој дел од испитувањата, како и генералните заклучоци од севкупните резултати. Врз основа на добиените резултати заклучено е дека со примена на соодветни хеометриски алгоритми: идентификувани се биомаркерите и клиничките параметри како параметри за идентификација на настанокот на заболувањето и како индикатори за следење на прогресијата на болеста, извршена е класификација на примероците во зависност од припадноста кон определена класа на примероци (примероци од контролна група на испитаници, примероци од група на заболени испитаници пред третман и примероци од група на испитаници по локален третман на парадонтална болест). Направена е споредба на терапевтската ефикасност на двата применети третмана на заболувањето. Оттука произлегува генералниот заклучок дека хеометриските алгоритми можат со успех да се применат во евалуација на ефикасноста на терапијата на определено заболување. Кандидатката потенцира дека примената на хеометриските алгоритми претставува современ мултиваријантен пристап за успешна проценка на терапевтска ефикасност.

Прегледот на користената литература е според азбучниот ред на авторите. Цитирањето на литературата во текстот на дисертацијата е направено преку наведување на името на првиот автор и годината на издавање на трудот.

Согласно со член 54 од Законот за научноистражувачка дејност (Службен весник на Република Македонија бр. 46/08, 103/08, 24/11 и 80/12), докторскиот труд е проверен на плагијати. Извештајот за извршената проверка потврдува дека докторскиот труд не е плагијат.

ЗАКЛУЧОК

По деталната анализа на докторската дисертација со наслов **Евалуација на терапевтската ефикасност на современи терапевтски системи за третман на орални заболувања**, поднесена од ас. м-р Лилјана Богдановска, Рецензентската комисија констатира дека студијата претставува самостоен научноистражувачки труд од областа на фармацијата.

Во дисертацијата, кандидатката покажува извонредни теоретски и практични познавања од доменот на примената на хеометриските алгоритми во евалуација на ефикасноста на терапијата на определено заболување што овозможи квалитетен пристап во обработката на резултатите и постигнување на потребното научно ниво. При изработката на трудот, обработени се бројни литературни податоци, користен е рационален пристап и современа методологија, резултатите се јасно презентирани и толкувани, дискусијата е конкретна и аргументирана, а заклучоците се коректно изведени. Добиените резултати од спроведените истражувања имплицираат дека успешно се применети хеометриски алгоритми за мултиваријантна анализа на податоци со цел евалуација на терапевтска ефикасност на лек.

Резултатите од оваа докторска дисертација претставуваат значаен научен придонес во ова поле, а можноста за искористување на резултатите во апликативни цели го задоволува критериумот на научни истражувања со можност за практична примена. Трудот претставува значаен научен и практичен придонес и може да се користи како основа за стекнување на академски степен – доктор на науки.

ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисија позитивно ја оценува докторската дисертација на ас. м-р Лилјана Богдановска под наслов „Евалуација на терапевтската ефикасност на современи терапевтски системи за третман на орални заболувања“ и има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје да ја прифати докторската дисертација и да ѝ овозможи на кандидатката својот труд јавно да го брани.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Анета Димитровска с.р.

Проф. д-р Руменка Петковска с.р.

Проф. д-р Катерина Горачинова с.р.

Проф. д-р Мирјана Поповска с.р.

Доц. д-р Ана Поцева Пановска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „СОЦИОЛОГИЈА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА“ ОД
АВТОРОТ ДОЦ. Д-Р МАРИЈА ДРАКУЛОВСКА
ЧУКАЛЕВСКА

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, бр.12-2890/2 од 26.12.2014 година, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот Социологија на глобализацијата од авторот доц. д-р Марија Дракуловска Чукалевска, наменет за студентите на Институтот за социологија (назив на единицата), за предметот социологија на глобализацијата, избрани се проф. д-р Ѓорѓе Младеновски и проф. д-р Зоран Матевски.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

ОПШТ ДЕЛ

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Социологија на глобализацијата
Назив на предметната програма:	Социологија на глобализацијата
Назив на студиската програма:	Социологија
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	Социологија на глобализацијата, IV семестар, 2+2, 6 ЕКТС, студиска програма од 2013/2014 година Социологија на глобализацијата, VI семестар, 3+2, 6 ЕКТС, студиска програма од 2009/2010 година
Предметот социологија на глобализацијата на Филозофскиот факултет е избран (изборен/задолжителен) предмет со фонд на часови 2+2, број на ЕКТС-кредити 6 и се слуша во IV семестар.	
Реден број на изданието:	прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 146 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот е поделен во 4 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 4 табели.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Ѓорѓе Младеновски, с.р.

Проф. д-р Зоран Матевски, с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ.Д-Р ЃОРЃЕ МЛАДЕНОВСКИ

Краток опис на содржината:	Ракописот „Социологија на глобализацијата“, поднесен за рецензија од доц. д-р Марија Дракуловска Чукалевска, се состои од четири поглавја од кои секое, освен првото поглавје, содржи и Вовед. На крајот од секое поглавје авторката дава заклучок во кој се осврнува на основните сознанија во врска со прашањата тематизирани во тоа поглавје. Заклучоците на авторката се прецизни аргументирани и јасно формулирани. По заклучок следува дел кој се однесува на прашања за дискусија и анализа поврзани со основната тема на поглавјето, а потоа авторката дава литература за понатамошни консултации во врска со темата. Литературата се состои од дела кои преставуваат референтни точки за дискурсот за глобализацијата. Во првото поглавје, авторката се осврнува на прашањата за глобализацијата и на историскиот контекст во кој се одвиваат процесите на глобализација. Потпоглавјето е посветено на глобализацијата како социолошки феномен, поточно на нејзиното значење во социологијата денес и начинот на кој се концептуализира проблемот на глобализацијата во современата социолошка литература. Во второто поглавје, под наслов „Теоретизации за глобализацијата“, по воведот за ова поглавје авторката се фокусира, во сите три потпоглавја, на главните типови теретизации за глобализацијата. Во тој контекст, таа се осврнува на прашањето дали глобализацијата е процес или проект, односно и процес и проект во исто време. Секоја страна инволвирана во оваа расправа, која се состои од најистакнати современи социолози, има аргументи за својата позиција и убедливо ги брани своите аргументи. Со длабоко познавање на проблематиката за

	глобализацијата, доц. д-р Марија Дракуловска Чукалевска ги анализира тие спротивставени позиции и укажува на нивните предности и слабости. Во второто потпоглавје од овој дел на ракописот се анализираат ставовите на социолозите кои во социолошката литература се познати како хиперглобалисти, скептици и трансформационисти. Исто така, авторката и овде суверено ги излага застапниците за секоја одделна перспектива и дава суд без да биде исклучива во однос на другите стојалишта. Во третото потпоглавје се анализираат уште неколку типа на сфаќања за глобализацијата светско системскиот пристап, глобалната култура, светското општество и глобалниот капапитализам. Во третото поглавје се анализираат феномените кои се поврзани со глобализацијата. Па така, авторката по воведот зборува за глобализацијата и економијата, јазот меѓу богатите и сиромашните земји, глобализацијата и политиката, глобализацијата и граѓанското општество, глобализацијата и демократијата. Анализата на прашањата кои ги имплицираат претходно наведените теми ги опфаќа најважните врски меѓу нив и значењето на нивното разбирање за подобро разбирање на современата социјална стварност. Прашањата кои се елаборирани во овој дел на ракописот имаат своја историја во социологијата, меѓутоа влијанието на глобализацијата им даде карактеристична арома на нив, така што анализата треба да биде иновативна за да се разбере вистинската природа на овие феномени. Авторката во најголем дел тоа го постигнува со што ракописот добива една специфична карактеристика. Во четвртото поглавје, фокус на интерес е прашањето на културата во глобален контекст. Културата релативно подоцна стана

	предмет на зголемен интерес во однос на другите аспекти или димензии на глобализацијата. Во овој дел треба посебно да се истакне анализата на глобално –локално, на знаците на глобалното во локалните култури и цела низа на феномени како што се културната диференцијација, културната конвергенција и културната хибридизација, кои се ретко тематизирани во нашата социологија.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Постои целосна усогласеност на содржините од ракописот со содржините од предметната програма и тоа ќе овозможи студентите да имаат значаен извор за полагањето на предметот социологија на глобализацијата.
Предлози за потребни корекции:	Немаме предлози за корекции во ракописот. Меѓутоа, несомнено доколку повторно се издава, ќе биде потребна иновација на содржините бидејќи истражувањата се зголемуваат и теориската литература непрекидно се менува.
Оцена на ракописот:	Поднесениот ракопис претставува значаен придонес за истражувањата на прашањата поврзани можеби еден од централните проблеми на денешницата. Авторката суверено ги излага централните прашања поврзани со природата на глобализацијата, нејзините теоретизации и нивната вредност за разбирањето на светот околу нас и на самата македонска стварност. Во овој ракопис доаѓа до полн израз длабокото познавање на комплексните проблеми кои се предмет на социологијата на глобализацијата, што несомнено ќе придонесе овој ракопис кога ќе излезе од печат да се конфигурира како референтна точка во нашите истражувања за глобализацијата и учебничката литература која се однесува на овој феномен.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 146 страници (формат A4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот е

	поделен во 4 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 4 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот социологија на глобализацијата, примарно наменет за студентите на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Ѓорѓе Младеновски, с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ.Д-Р ЗОРАН МАТЕВСКИ

Краток опис на содржината:	Предложениот труд „Социологија на глобализацијата“, поднесен од д-р Марија Дракуловска Чукалевска, доцент на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет во Скопје, ги обработува основните прашања и проблеми за глобализацијата во рамките на социолошката наука. Трудот се состои од четири дела, а секој дел е структуриран во неколку поглавја во кои се обработуваат одделни теми од областа на социологијата на глобализацијата. На секој дел му претходи вовед, а на крајот на секоја глава има заклучок, прашања за дискусија и анализа, како и литература за понатамошно консултирање на дадената проблематика. На крајот од основниот текст е списокот на литература кој се состои од библиографски единици што се користени и цитирани во трудот. Користена е обемна литература, главно странска, која е релевантна за проблемите што се разработуваат во трудот. Во предговорот на трудот, авторката ја изнесува и ја објаснува потребата за оправданоста на трудот и неговата релевантност во социологијата. Во првиот дел од трудот, авторката се фокусира на релевантните теориски пристапи за истражувањето на глобализацијата во социологијата. Авторката, со оглед на основниот предмет на своето истражување, посебно го задржува вниманието на оние концептуализации кои ги нагласуваат размислувањата во социологијата за процесите на глобализацијата. Во овој дел од ракописот, авторката се задржува на најзначајните обиди да се дефинира поимот глобализацијата и да се објасни природата на процесите на глобализација. Во тој поглед се издвоени неколку типови на сфаќања за глобализацијата, кои меѓусебно не се

исклучуваат. Тоа се мислењата на социолозите: Мартин Елброу, Ентони Гиденс, Дејвид Хелд, Кејт Неш и многу други.

Во вториот дел од трудот се анализираат теоретизациите за глобализацијата во социолошката теориска мисла. Авторката се фокусира на прашањето за глобализацијата како процес (и) или проект, Хелдовата класификација за глобализацијата низ теоретизациите на хиперглобалистите, скептиците и трансформационистите. Исто така, таа во овој дел ги елаборира моделите на глобализацијата низ светско системскиот пристап, моделот на глобалната култура, глобалното општество и глобалниот капитализам. Преку овие теоретизации се анализираат гледиштата на најистакнатите претставници на секоја од овие теориски перспективи.

Третиот дел од трудот е посветен на феномените кои се поврзуваат со процесите на глобализацијата. Тука се анализираат прашањата за односот на глобализацијата со економичката и политиката.

Во поглавјето *Глобализацијата и економијата*, авторката најпрво го анализира односот на глобализацијата со економијата, поточно акцент е ставен на објаснувањето на каузалната врска меѓу глобализацијата и економијата, односно дали глобализацијата предизвикала определени промени во економијата или, пак, определени промени во економијата биле предуслов да се одвиваат процесите на глобализацијата. Тие анализи ги елаборира низ теориските гледишта на Пол Хирст, Грегејм Томсон, кои тврдат дека дека глобализацијата не е ништо ново, и дека во рамките на економијата нема некои сериозни промени, кои одат во насока на нејзино глобализирање. Понатаму, авторката ги истакнува и гледиштата на Францис Фукујама, Мануел Каstelс, Ентони Гиденс, кои

ги потенцираат комуникациските технологии како фактор низ кој се одвива односот на глобализацијата и економијата. Исто така, во овој дел се прикажани и гледиштата на авторите, Дејвид Хелд, Малфред Стегер, Мануел Кастелс, Кејт Неш и многу други, кои забележуваат дека асоцијацијата за овој процес на односи е нагласено економски. Поточно, со концентрацијата кон економското поврзување на светот, најсензитивни се националните економии, кои ургентно мораат да се приклучат кон рецентните процеси заклучува авторката. Во тој контекст, таа ги анализира глобалните економски односи преку улогата на транснационалните компании и меѓународните финансиски организации. Во овој дел, авторката го анализира и прашањето за јазот меѓу богатите и сиромашните земји во светот.

Поглавјето *Глобализацијата и џолификајата*, авторката го елаборира преку теориските концепции за политичките можности на националната држава која се редефинира и реструктурира преку процесите што се разгледуваат под името на глобализацијата. Понатаму, авторката посветува внимание на прашањата за односот на глобализацијата и демократијата низ различни теориски гледишта. Тука, посебно авторката ги истакнува гледиштата во кои процесите на глобализацијата ја поттикнуваат демократијата, но и гледиштата во кои глобализацијата се идентификува како процес кој ја зголемува нееднаквоста на национално, регионално и глобално рамниште. Во овој дел, авторката го истакнува и односот меѓу глобализацијата и граѓанското општество.

Во четвртиот дел од трудот авторката го анализира *Односот на глобалното и локалното во културата*. Тоа го прави на еден систематичен однос преку анализирање на глобализација и нејзините импликации во локалните култури, преку културната

	диференцијација, културната конвергенција и културната хибридизација. Во посебни поглавја ги анализира концепциите за глокализацијата и глобализацијата и го истакнува нивното значајно место при разгледувањето на односот на глобалното и локалното во културата. Понатаму, авторката ги анализира прашањата за односот на глобализацијата и културните идентификатори: јазикот, идентитетот медиумите. Во овие поглавја авторката се фокусира на промените што се случуваат во овие феномени под влијание на глобализациските процеси.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Трудот даден на рецензија поседува читливост и комуникативност, јасноста и јазичната едноставност во текстот овозможува да го освои вниманието на читателот. Секој од деловите преставува заокружена стручна и научна целина која функционално ги поврзува. Во трудот се застапени во целост содржините кои се инкорпорирани во програмата по предметот социологијата на глобализацијата на Институтот за социологија. За трудот „Социологија на глобализацијата“, во однос на потребите на наставата по предметот социологија на глобализацијата, можеме со право да констатираме дека е соодветен извор преку кој студентите ќе ги асимилираат сознанијата за глобализацијата и феномените поврзани со неа, предвидени во предметната програма.
Предлози за потребни корекции:	Предлози за корекции на ракописот немаме.
Оцена на ракописот:	Ракописот „Социологија на глобализацијата“, по својата содржина и структура, претставува оригинален обид да се претстават суштинските карактеристики на глобализацијата преку процесите на меѓузависност и интеграција, и нивното влијание врз феномените со кои тие се поврзуваат во социологијата. Исто така, овој учебник се базира на најмодерните методичко

	– дидактички пристапи за пишување на еден учебник наменет за студентите чиј основен предмет на проучување е социологијата. Сметам дека овој ракопис ќе има своевиден придонес во следење, анализа и истражување на овој проблем и ќе најде свое место во македонската социолошка мисла. Врз основа на деталното читање на овој труд , а чии контури се дадени во оваа рецензија, ракописот од авторката доц. д-р Марија Дракуловска Чукалевска, со особена чест и задоволство препорачувам да се печати како универзитетски учебник.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 146 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот е поделен во 4 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 4 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот социологија на глобализацијата, примарно наменет за студентите на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет.

Рецензент

Проф. д-р Зоран Матевски, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ „МЕНАЏМЕНТ НА ЧОВЕЧКИТЕ РЕСУРСИ ВО БЕЗБЕДНОСНИОТ СЕКТОР“ ОД АВТОРОТ ПРОФ. Д-Р ТРАЈАН ГОЦЕВСКИ

Во согласност со одлуката на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при УКИМ во Скопје, бр. 13-354/3, донесена на 27.2.2015 година, формирана е Комисија за рецензија на ракописот „Менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор“, поднесен од д-р Трајан Гоцевски, редовен професор на Филозофскиот факултет, а предложен за учебник по предметот менаџмент на човечки ресурси на прв циклус на студии, на Институтот за безбедност, одбрана и мир, како и за предметот менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор на втор циклус студии по менаџмент на човечки ресурси во општествените дејности. Комисијата е во состав: проф. д-р Оливер Бакрески и проф. д-р Јован Пејковски.

По деталното разгледување и анализа на поднесениот ракопис, како рецензенти, имаме особена чест и задоволство на Наставно-научниот совет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општ дел

ЗАЕДНИЧКИ ДЕЛ		ОПИС
1.	НАЗИВ НА УЧЕБНИКОТ, УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО	Менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор
2.	НАЗИВ НА ПРЕДМЕТНАТА ПРОГРАМА ЗА КОЈА СЕ ОДНЕСУВА	Менаџмент на човечки ресурси и менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор
3.	НАЗИВ НА СТУДИСКАТА ПРОГРАМА	Безбедност, одбрана и мир, прв циклус студии, и менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор, втор циклус студии
4.	ФОНД НА ЧАСОВИ НАСТАВА И ВЕЖБИ И ЕКТС КРЕДИТИ	Безбедност 0536 3+2 ч. 6 ЕКТС Одбрана 0517 3+2 ч. 6 ЕКТС Мир 0523 3+2 ч. 6 ЕКТС МЧР 218 и 9 ч. 4 ЕКТС
5.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НА АВТОРОТ (АВТОРИТЕ)	Трајан Гоцевски

6.	ВРЕМЕ И АКТ НА ИЗБОР НА РЕЦЕНЗЕНТИТЕ ¹	Одлука на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при УКИМ во Скопје од 27.2.2015 год.
7.	ДАЛИ Е ПРВО ИЗДАНИЕ ИЛИ НЕ (член 23 УКИМ, до или над 25%)	Прво издание
8.	ДОКОЛКУ НЕ Е ПРВО ИЗДАНИЕ, ВО КОЛКАВА МЕРА СЕ РАЗЛИКУВА?	
9.	ОПШТИ ПОДАТОЦИ (број на страници, прилози, заглавја или делови итн.)	Ракописот има 272 страници, 17 авторски табаци, димензија 165x235, проред 1,5, фонд: Georgia,Bold, Italik и Bolditalik, 1632 знаци на страница. Поделен во два дела: општ и посебен. Општиот дел е поделен на четиринаесет поглавја, а посебниот дел на седум поглавја. Во прилог е дадена литературата која е ползувана при изработката на ракописот.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Оливер Бакрески, с.р.

Проф. д-р Јовен Пејковски, с.р.

¹ Се пополнува за учебник и учебно помагало.

2.Посебен дел од рецензентот: проф.д-р Оливер Бакрески

ИЗВЕШТАЈ ²		
1.	КРАТОК ОПИС НА СОДРЖИНАТА	Ракописот „Менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор“, пријавен од проф. д-р Трајан Гоцевски, за издавање како учебник, е претставен на 272 страници компјутерски обработен текст, кој е поделен на две целини, и тоа: Општ дел и Посебен дел. Првиот дел е поделен на 14 поглавја, а посебниот на 7 поглавја. Во сите делови е даден вовед, содржина и заклучоци кои се аргументирани, прецизни и јасно формулирани. На крајот авторот посочува листа на библиографски единици на користена литература кои претставуваат референтни единици од домашни и странски автори. Исто така, даден е и список на низа законски и други акти кои се поврзани со менаџирањето на човечките ресурси во безбедносниот сектор. Во општиот дел, авторот се задржува на воведот во предметот, историскиот развој на МЧР, за целите, функциите, детерминирачките фактори за развој на МЧР, и стратегиската улога на МЧР. Понатаму е разработена корелацијата на јавниот менаџмент и МЧР, и потребата од оддел или сектор за ЧР во институциите. Следуваат поглавјата за анализата на работата, планирањето, предвидувањето, регрутацијата, привлекувањето, селекцијата на кандидатите, обуките и вработувањето како завршен чин на процесот на селекција на кадри. Во овој дел, авторот на систематичен начин ги разработува постапките за вработување, почнувајќи од огласувањето, изворите на пополнување на слободните работни места, селекцијата на документите, селекцијата на кандидатите преку тестови, интервју и сл., пробната работа сè до конечната одлука за прием на работа. Вториот дел од ракописот е посветен на менаџирањето на човечките ресурси во безбедносниот сектор, како специфичен, по разни прашања, вклучувајќи ги и оние со изборот, водењето и развојот на кариерата на вработените. Авторот материјата ја поделил во седум поглавја, од кои: во првото поглавје на јасен, прегледен и стручен начин се обработени постапките и процесите на

² Извештајот може да изнесува најмногу 10 чукани страници со нормален проред.

		регрутирање, селекција, избор, обуки и водење на кариера на вработените во јавната и државната администрација, потенцирајќи ги и оние постапки во државните органи кои се од областа на одбраната и безбедноста; во второто поглавје е разработена постапката на привлекување, регрутација, селекција, избор, подготовки, обуки, кариера и развој на кариерата на вработените во Министерството за внатрешни работи со сите нивни специфики; третото поглавје е посветено на менаџирањето со човечките ресурси во одбраната и Армијата, како специфични структури каде што се пропишани и специфични постапки на обезбедување на потенцијални кандидати за вработување и специфична постапка на прием. Во ова поглавје, покрај изборот и селекцијата на кандидати за АРМ, посебно е разработена постапката на прием во почетните позиции како што се: професионален војник и питомец на Воената академија, како и специфичностите при водењето на кариерата на офицерскиот кор. Четвртото поглавје е посветено на специфичностите на изборот на кандидати, селекцијата, планирањето, обуките, вработувањето и водењето на кариерата на царинските службеници; петтиот дел е посветен на прибирањето, селекцијата, изборот, специфичните обуки и подготовки за вработување, како и за водењето на кариерата на вработените во воздухопловството; шестиот дел од ракописот е посветен на тимската работа како основа за успех во вршењето на изразено сложената и ризична работа во безбедносниот сектор. Последното седмо поглавје од овој дел авторот го посветува на еден од најсложените предизвици за вработените во безбедносниот сектор, а тоа е стресот. Авторот детално ги разработува причините кои доведуваат до стресна состојба, обуките и стратегиите за справување со стресот и напорите кои терба да ги преземаат надлежните државни органи со цел да се намалуваат причините кои доведуваат да стрес кај вработените.
2.	ОЦЕНА ДАЛИ ПРЕДЛОЖЕНИОТ УЧЕБНИК /ПОМАГАЛО Е ВО СОГЛАСНОСТ СО ПРЕДМЕТНАТА ПРОГРАМА	Анализата на содржините укажува на постоење на целосна усогласеност на содржините од предложениот ракопис со предметните програми за кои трудот се предлага да се објави како учебник. Со објавувањето на ракописот, во целина ќе се обезбеди основната литература за полагање на испитите од страна на студентите, која сега ја немаат.
3.	ОЦЕНА НА УЧЕБНИКОТ/УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО	Приложениот ракопис за објавување, според содржината, методологијата на разработка на материјата, научното ниво, опременоста на текстот и актуелноста на проблематиката, упатуваат на

		недвосмислениот заклучок дека ги исполнува условите да биде издаден како учебник. Авторот сосема суверено владее со проблематиката на менаџирањето со човечките ресурси како најнова и најистражувана проблематика во сегашно време на брзи промени. Со изработката на овој труд длабоко се навлегува во комплексноста на прашањата поврзани со улогата на човечкиот потенцијал за успешноста на безбедносниот сектор во услови на сè позачестени, посложени и на сè повисоко технолошко ниво безбедносни закани и ризици за чие справување се потребни специфични, образовани, обучени и мотивирани кадри. И на крајот, со објавувањето на овој труд ќе дадеме придонес кон збогатувањето на учебничката литература од оваа специфична област, која досега ја немаме.
4.	КАТЕГОРИЗАЦИЈА – УЧЕБНИК ИЛИ УЧЕБНО ПОМАГАЛО	Предлагам ракописот да се објави како учебник.
5.	ЗАКЛУЧОК СО ПРЕДЛОГ ЗА ОПРАВДАНОСТА ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА ТРУДОТ	Врз основа на анализата на ракописот и сето досега изнесено, имам особена чест и задоволство да го поддржам овој ракопис и да го предложам да биде издаден како учебник. Со неговото издавање во целост ќе се покрие недостигот од литература за совладување на содржините по предметните програми: менаџмент на човечките ресурси, на прв циклус студии на студиите по безбедност, одбрана и мир и развој, како и за предметната програма: менаџирање со човечките ресурси во безбедносниот сектор на втор циклус студии по менаџмент на човечки ресурси во општествените дејности.
6.	ПРЕДЛОЗИ ЗА ПОТРЕБНИ КОРЕКЦИИ	Немаме забелешки за корекции на текстот.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф.д-р Оливер Бакрески,
с.р.

2. Посебен дел од рецензентот: проф. д-р Јован Пејковски

ИЗВЕШТАЈ ³	
1. КРАТОК ОПИС НА СОДРЖИНАТА	Предложениот труд под наслов „Менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор“, од страна на д-р Трајан Гоцевски, редовен професор на Филозофскиот факултет при УКИМ во Скопје, претставува заокружена целина која во целост е приспособена да ги покрие содржините од предметните програми по менаџмент на човечки ресурси кои се изучуваат на Филозофскиот факултет. Инаку, обемот на трудот е 272 страници компјутерски подготвен текст, кој се состои од Вовед, два дела и прилог на список со користена литература, домашна и странска, која авторот ја користел при изработката на трудот. Структурата на трудот е логички и метододлошки добро организирана, така што се состои од општ дел, кој содржи 14 поглавја и посебен дел, кој се состои од 7 поглавја. Во општиот дел, по воведот, авторот на систематичен начин ја излага материјата, и тоа: историскиот развој на МЧР, неговите цели и задачи, функциите на МЧР, улогата во стратегијата за развој на институциите и компаниите, факторите кои го определуваат местото улогата и значењето на менаџментот во современи услови и сл. Интересни се и поглавјата кои авторот ги посветува на неопходноста од постоење на сектор за менаџирање со човечките ресурси во институциите како детерминирачки услов за успех и за улогата на МЧР во јавниот сектор, што кај нас за прв пат се разработува. Анализата на работните места како појдовна основа за успешно функционирање на менаџментот на ЧР е интерес на следното поглавје, по што следуваат поглавјата кои се однесуваат на значењето на предвидувањето и планирањето на потребните кадри, изворите за регрутација на кадри, постапката на селекција и избор на најдобрите кандидати, потребните обуки и начинот на прием. Исто така, посебно внимание е посветено на развојот на кариерата на вработените како основна мотивирачка сила за успешно извршување на работните обврски во организациите и институциите. Вториот дел на трудот е посветен на специфичностите на менаџирањето со човечкиот потенцијал во безбедносниот сектор. Овој дел на трудот претставува посебен придонес на авторот, бидејќи за прв пат на еден систематизиран начин, со

³ Извештајот може да изнесува најмногу 10 чукани страници со нормален проред.

		научен приод се анализира посебноста на безбедносниот сектор од аспект на менаџирањето со човечките ресурси. Овој дел му дава оригиналност на овој труд. Инаку, овој дел содржи седум поглавја во кои се анализираат и разработуваат сите аспекти на човечкиот потенцијал во оваа специфична општествена дејност наречена безбедност. Со оглед на фактот дека ресурсите кои ги покриваат безбедносните функции на државата се државни органи, авторот првото поглавје од овој дел го посветил на законските решенија, процедурите и постапките при привлекувањето, регрутацијата, селекцијата, изборот, приемот, обулите и водењето на кариера во јавната и државната администрација. Второто поглавје е посветено на постапката на привлекување, огласување, селекција со сите специфичности, подготвителните обуки, пробната работа и условите за прием во Министерството за внатрешни работи. Авторот особено внимание посветил на развојот и водењето на кариерата на униформираниот дел и на делот на вработени со посебни овластувања. Следното поглавје е посветено на планирањето, претставувањето, регрутацијата, селекцијата, обуките и изборот за вработување во Министерството за одбрана и АРМ. Притоа, акцентот се става на условите и постапките за прием на питомци во Воената академија и постапката и условите за прием на професионални војници како прв влез во АРМ. И тука е разработен системот на водење и развој на кариерата на воениот персонал. Изборот, селекцијата, обуките и водењето на кариерата во Царината, е предмет на разработка во следното поглавје на трудот. И тука авторот во детали ги разработува постапките и процедурите специфични за царинската управа во државата. Воздухопловството како специфичен сегмент на нашиот безбедносен систем е предмет на анализа на петото поглавје од вториот дел на трудот. И овде на еден јасен систематичен и пред се стручен начин се обработени сите аспекти на менаџирањето со човечкиот потенцијал во овој сложен и сензибилен систем за секоја држава. Шестото поглавје од трудот е посветено на тимската работа во безбедносниот сектор, а седмото, пак, на стресот и стресната средина во која дејствуваат вработените од овој сектор. Се поаѓа од фактот дека вршењето на која било задача или операција во безбедносна смисла, претставува опасност по животите на вработените, па отука и појавата на стресот како појава. Авторот зборува во детали за причините за појава на стресот, стратегиите за справување со него, како и за потребата од постојани обуки за персоналот за справување со стресните состојби во кои тие можат да се најдат.

2.	ОЦЕНА ДАЛИ ПРЕДЛОЖЕНИОТ УЧЕНИК /ПОМАГАЛО Е ВО СОГЛАСНОСТ СО ПРЕДМЕТНАТА ПРОГРАМА	Приложениот ракопис за објавување, по неговото детално проучување, може да се заклучи дека тој е целосно усогласен со содржините и усогласен со барањата на студиските и предметните програми, за кои трудот е подготвен да биде објавен како учебник. Бидејќи сега нема соодветен учебник за овие предметни програми, објавувањето на овој ракопис ќе значи целосно покривање со литература за студентите кои ја изучуваат оваа материја.
3.	ОЦЕНА НА УЧЕБНИКОТ/УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО	Содржината, методологијата на која е обработена материјата, научниот степен на обработка, опременоста и актуелноста на трудот упатува на заклучок дека се исполнети сите услови овој ракопис да биде публикуван како учебник. Овој труд темелно навлегува во спецификите кои ги има безбедносниот сектор од аспект на менаџирањето со човечкиот потенцијал во услови на се поголеми и посензибилни безбедносни закани и ризици на кои треба да се одговори, поради што треба да се поддржи неговото издавање. Инаку, вкупноста на текстот упатува на заклучок дека авторот темално владее со специфичностите на менаџментот како современ и универзален процес на управување со системите како и со специфичностите на менаџирањето на ЧР во јавната и државната администрација и во државните органи кои го покриваат секторот на безбедноста, што на овој учебник ќе му даде посебна оригиналност.
4.	КАТЕГОРИЗАЦИЈА – УЧЕБНИК ИЛИ УЧЕБНО ПОМАГАЛО	Предлагам трудот од проф.д-р Трајан Гоцевски да биде публикуван како учебник.
5.	ЗАКЛУЧОК СО ПРЕДЛОГ ЗА ОПРАВДАНОСТА ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА ТРУДОТ	Уште еднаш ја изразувам мојата поддршка и заклучок овој труд да биде издаден како учебник за студентите на Филозофскиот факултет при УКИМ. Издавањето на овој труд ќе значи целосно покривање на содржините од предметните програми по: менаџмент на човечките ресурси, на студиите по безбедност, одбрана и мир и

		менаџмент на човечките ресурси во безбедносниот сектор, на втор циклус студии по менаџмент на човечки ресурси во општествените дејности.
6.	ПРЕДЛОЗИ ЗА ПОТРЕБНИ КОРЕКЦИИ	Според моето длабоко убедување не се потребни никакви корекции или надополнувања на предложениот ракопис за издавање.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф.д-р Јован Пејковски, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СТРАТЕГИИ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО СТРЕС ВО СЕМЕЈСТВОТО КАКО ФАКТОР ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА РАЗВОЈНИТЕ ЗАДАЧИ ВО ПЕРИОДОТ НА АДОЛЕСЦЕНЦИЈА“ ОД М-Р МИЛЕНА АВУКАТОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ, ИНСТИТУТ ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА „МАЈКА ТЕРЕЗА“ СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XII редовна седница одржана на 19.12.2014 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Авукатова со наслов „Стратегии за справување со стрес во семејството како фактор за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција“, во состав: проф. д-р Дивна Лакинска (претседател), проф. д-р Сузана Борнарова (ментор), проф. д-р Марија Донева (член), проф. д-р Сунчица Димитријоска (член) и проф. д-р Иван Трајков (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Авукатова, со наслов „Стратегии за справување со стрес во семејството како фактор за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција“, содржи 240 страници компјутерски обработен текст во фонт Mac S Times, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 120 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 2 дела, теоретски и истражувачки, како и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **теоретскиот дел** на трудот, кандидатката врши теоретска анализа на основните поими од предметот на дисертацијата. Овој дел се состои од три поглавја.

Првото поглавје е посветено на дефинирање на поимот семејство, семејни функции, промени кои настануваат во современото семејството, како и семејната комуникација. Посебен

анцент во ова поглавје е ставен на разработка на семејните животни функции кои се од особено значење за предметот на трудот. Од повеќето класификации на семејните циклуси кои се среќаваат во литературата, кандидатката ја анализира онаа во која се разликуваат осум фази, и тоа: почетно семејство, семејство со мало дете, семејство со предучилишно дете, семејство со училишно дете, семејство со адолесцент, растурено семејство, постродителско семејство и остарено семејство.

Во **второто поглавје** кандидатката преминува на подлабинска анализа на фазата од семејниот циклус *семејство со адолесцент* која е најрелевантна за докторската дисертација. Во ова поглавје е направен успешен обид за претставување на адолесценцијата како период проследен со значителни промени во физичкиот, когнитивниот и емоционалниот развој на адолесцентот. Посебен осврт е направен на специфичностите на социјалниот развој на адолесцентите од аспект на промените во односите со родителите и врсниците чие влијание е особено значајно во овој период од животот на човекот. Поголавјето завршува со истакнување на најзначајните развојни задачи кои треба да се реализираат во оваа фаза на адолесценција.

Третото поглавје од теоретскиот дел на докторската дисертација е посветено на стресот и стратегиите за справување со него во рамките на семејството. Кандидатката најпрвин прави успешна теоретска разработка на поимот стрес, за да потоа ги анализира најзначајните теории за стресот: физиолошката, теоријата на борба или бегство, како и психолошкиот модел за стрес. Согласно со потребите на истражувачкиот дел од дисертацијата, на крајот од теоретскиот дел посебно внимание е посветено на специфичностите на стресот на кој е изложено семејството со адолесцент, и особено стратегиите за справување со него. За оваа цел, кандидатката ја користи класификацијата на стратегии на Деј, според која се разликуваат осум групи стратегии, и тоа: когнитивни, комуникациски, емоционални, промени во односите, духовни стратегии, средински стратегии, индивидуален развој и деструктивни стратегии.

Во **истражувачкиот дел** на трудот, на јасен и концизен начин е дадена методолошка рамка во која се содржани: проблемот и предметот на истражувањето, дефиниција на основните поими на истражувањето, цели, хипотези, варијабли, методи, техники и примерок на истражувањето.

Предмет на истражување е утврдување на влијанието на видовите стратегии кои семејството ги користи при справувањето со стресот врз можноста за реализација на развојните задачи на семејството со адолесцент.

Состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата укажува на недоволен број истражувања на оваа тема, што беше и една од причините поради кои се пријде кон изработка на оваа докторска дисертација. Повеќето досегашни истражувања од оваа област се фокусираат пред сè на предизвиците на адолесценцијата како индивидуален животен циклус на човекот, а не на семејството со адолесцент како животен циклус на семејството како социјална група, што ова истражување го прави посебно и значајно.

Применета метода за постигнување на целта на истражувањето е квантитативната метода, со помош на техниката на анкетање и инструментот прашалник. Со анкетањето беа опфатени 200 адолесценти (100 момчиња и 100 девојчиња) на возраст од 17 и 18 години. За статистичка обработка на податоците од анкетата употребен е пакетот SPSS17, притоа користејќи се со Х-квадрат, Пирсонов коефициент на корелација како и Т-тест за тестирање на поставените хипотези, што на резултатите од истражувањето им дава посебна тежина и валидност.

Краток опис на резултатите од истражувањето. При анализата на влијанието на стратегиите кои ги користи семејството со адолесцент, најчесто користени се когнитивните, комуникациските и емоционалните стратегии. Исто така, адолесцентите не ги оценуваат промените во адолесценцијата како промени кои водат кон влошување на односите во семејството, туку како мали промени кои се нормални за овој период од нивниот живот. Комуникацијата родител-дете се покажува како многу значајна за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција, особено кога станува збор за развојните задачи: стекнување емоционална независност од родителите, воспоставување нов однос со родителите и прифаќање нови улоги во семејството. И покрај тоа што не постојат значајни разлики меѓу момчињата и девојчињата во однос на стратегиите за справување со стрес, одредени разлики меѓу двата пола се забележуваат во однос на реализирање на следниве развојни задачи: градење нови односи со врстници, приспособување на сексуалноста, контрола на импулсивноста и прифаќањето нови поодговорни улоги во семејството. Врз база на целосно и делумно потврдување на посебните хипотези, кандидатката успева да ја потврди и општата хипотеза во истражувањето дека стратегиите за справување со стрес влијаат врз реализацијата на развојните задачи во семејството.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Авукатова, со наслов „Стратегии за справување со стрес во семејството како фактор за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција“, претставува истражување од областа на социјалната работа. Изработката на темата на оваа докторска дисертација беше направена со цел да се добијат научно поткрепени сознанија за влијанието на стратегиите кои се користат во семејството при соочување со стресовите врз реализацијата на развојните задачи во периодот на адолесценција.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Милена Авукатова, со наслов „Стратегии за справување со стрес во семејството како фактор за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавила во меѓународни научни списанија како прв автор следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [7]. Автор-и: Милена Авукатова, „Асоцијалното однесување на малолетниците и воспитно образовниот систем“, објавен: Учител бр. 6, 2014, Педагошки факултет, Битола.

- [8]. Автор-и: Милена Авукатова, „Соработка помеѓу родителите и училиштето во постигнувањето на успехот во училиштето“, објавен: Педагошка ревија, бр. 1-2, 2014, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација „Стратегии за справување со стрес во семејството како фактор за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција“ на кандидатката Милена Авукатова претставува значаен труд од областа на социјалната работа. Тој е заснован на издржана методологија, што ги прави заклучоците релевантни, валидни и репрезентативни. Наодите од истражувачкиот дел од трудот имаат широко подрачје на примена, особено во образовните и социјалните институции во кои корисници на услугите се деца на адолесцентска возраст. Овие резултати им нудат на стручните работници од наведените институции корисни сознанија за унапредување на работата со адолесцентите и нивните семејства. Имајќи предвид дека докторската дисертација се осврнува само на еден аспект од семејните влијанија врз реализацијата на развојните задачи кај адолесцентите (стратегии за справување со стресот), предметот на некои понатамошни истражувања би можел да се насочи и кон други аспекти, како семејна структура, функции, односи, интеракција, улоги, правила и сл.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Милена Авукатова** со наслов **„Стратегии за справување со стрес во семејството како фактор за реализација на развојните задачи во периодот на адолесценција“**.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Дивна Лакинска, претседател, с.р.

Проф. д-р Сузана Борнарова, ментор, с.р.

Проф. д-р Марија Донева, член, с.р.

Проф. д-р Сунчица Димитријоска, член, с.р.

Проф. д-р Иван Трајков, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „БУГАРСКАТА ПРОПАГАНДА ВО
МАКЕДОНИЈА И ГОЛЕМИТЕ СИЛИ (1878-1912)“ ОД М-Р НИКОЛА МИНОВ,
ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 27.II. 2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Минов со наслов „Бугарската пропаганда во Македонија и големите сили (1878-1912)“, во состав: проф. д-р Далибор Јовановски (претседател), проф. д-р Ванчо Ѓорѓиев (ментор), проф. д-р Михајло Миноси (член), проф. д-р Виолета Ачкоска (член) и проф. д-р Тодор Чепреганов (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Минов, со наслов „Бугарската пропаганда во Македонија и големите сили (1878-1912)“, содржи 312 страници компјутерски обработен текст во фонт Palatino Linotype (македонска поддршка), со 1,5 проред и големина на букви 11, со 922 фусноти и 347 библиографски единици, меѓу нив необјавени архивски материјали, објавени документи, научни трудови, статии, книги и весници.

Трудот е структуриран во 7 глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во неколку наслови и поднаслови, кои претставуваат заокружени тематски целини, со што се обезбедува прегледно и логично следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, кандидатот се осврнува на предметот на проучување и методологијата на презентирање на материјалите, изворите и литературата врз кои се темелат неговите сознанија и заклучоци. Притоа во воведот, кандидатот прави краток критички осврт на досегашниот пристап во балканските историографии, кои при обработката на одредени сегменти од бугарското црковно-просветно дејствување во Македонија, претежно се потпираат на селективно одбрани податоци. Оттука, кандидатот потенцира дека селективниот избор на фактите резултирал со две спротивставени гледишта; две паралелни истории и две различни вистини до кои дошле бугарската историографија и другите балкански историографии. Минов истакнува дека бугарската историографија ги прикажува активностите на бугарската држава и на Бугарската Егзархија во Македонија како чин на хуманост и патриотизам, додека другите балкански историографии истите активности ги претстауваат како пропаганда ставена во функција на бугарскиот експанзионизам. Имајќи го предвид фактот дека различните толкувања сè уште создаваат неприлики и проблеми во билатералните односи помеѓу одредени држави на Балканот, се нагласува дека чувствителноста на темата ја зголемува нејзината релевантност и дека прашањето може да биде одговорено само со темелна и објективна анализа на сите достапни информации. Оттука, без да ги премолчува непријатните факти, Минов најавува презентација на сите гледишта, активности и процеси поврзани со бугарската дејност на црковно-просветно поле во Македонија. Притоа, во функција на горенаведените задачи, кандидатот ја истакнува нужноста од паралелно разгледување на сличните

дејствија на српската, грчката и романската пропаганда во Македонија, при што, со компаративен приод кон активностите на сите инволвирани страни, полесно ќе се дојде до некаква објективна вистина и ќе се даде конечен одговор на прашањето што ги преокупира балканските историографии во врска со тоа прашање. Пред да пристапи кон обработка на темата, м-р Минов забележува дека финалниот резултат од неговите истражувања нашол одраз во насловот на дисертацијата, со што јасно укажува дека истражувањето ја потврдило тезата за постоење на бугарска пропаганда во последните децении од османлиското владеење во Македонија.

Првата глава од докторската дисертација е насловена „Никулците на бугарската пропаганда во Македонија“ и го опфаќа периодот од средината на XIX век до создавањето на Кнежеството Бугарија во 1878 година. Во неа, кандидатот ги разгледува предусловите кои го овозможиле бугарскиот пропаганден продор во Македонија. Притоа, покрај тоа што ги анализира причините за соработка помеѓу македонскиот и бугарскиот народ на црковен план во 60-тите години на XIX век, Минов го проследува протонационализмот кај македонската интелигенција и тактиките на бугарските општественици за анимирање на Македонците и амортизирање на македонските културни, национални и политички тенденции. Во тој контекст ја разгледува мрежата на бугарски читалишта, друштва и училишта, како и нивните дејствија насочени кон обликување на македонското христијанско население во бугарски национален дух. Во оваа глава, кандидатот ги обработува причините што довеле до формирање на Бугарската Егзархија и нејзините први пропагандни активности меѓу македонското население.

Втората глава „Бугарската црковно-просветна пропаганда во Македонија (1878-1912)“ е поделена на шест поглавја. Првото поглавје од овој дел на дисертацијата, „Црчички од бугарската политичка историја (1878-1912)“ ги обработува клучните политички настани во Бугарија од формирањето на бугарската држава до почетокот на Првата балканска војна во 1912 година. М-р Минов најпрво ги разгледува околностите што довеле до создавање на трибутарното Кнежество Бугарија и автономната провинција Источна Румелија. Потоа го обработува политичкиот систем во овие две области, превратот од 1881 година, обединувањето на Бугарија и Источна Румелија во 1885 година, абдикацијата на кнезот Александар Батенберг, изборот на новиот кнез Фердинанд, режимот на премиерот Стефан Стамболов, внатрешнополитичките борби на крајот на XIX и почетокот на XX век, прогласувањето на бугарската независност во 1908 година итн. Според кандидатот, ова поглавје е во функција на понатамошниот текст од дисертацијата, бидејќи без познавање на бугарската политичка историја, не би можело да се објасни како внатрешните превирања во Бугарија се рефлектирале врз бугарската надворешна политика, и, аналогно на тоа, врз методите и активностите на бугарската пропаганда во Македонија.

Вториот дел од оваа глава е со наслов „Бугарската Егзархија и Македонија (1878-1885)“. Во него, кандидатот ја обработува дејноста на Егзархијата во Македонија непосредно по создавањето на Кнежеството Бугарија, до неговото обединување со Источна Румелија. Тука Минов најпрво ја разгледува соработката помеѓу бугарската држава и Егзархијата. Притоа мошне детално ги разгледува начините на кои државата ја поставила црквата во финансиска зависност и неа ја користи за подготовка на почвата за остварување на бугарските територијални аспирации кон Македонија. Во овој контекст, кандидатот ја анализира програмата на бугарскиот министер за надворешни работи, Константин Стоилов, која претставувала долгорочна стратегија за пропагандно дејствување во Македонија. Според Минов, оваа програма послужила за регулирање на заемните односи помеѓу софиската влада и Егзархијата во врска со сите прашања поврзани со бугарската просветна пропаганда во европска Турција. Во ова поглавје, кандидатот ги анализира и начините на кои Егзархијата успеала да воспостави целосна контрола врз црковно-училишните општини во Македонија, како и напредокот на бугарското училишно дело во македонските вилаети.

Третото поглавје од втората глава е насловено „Просветно-религиозната политика на Бугарската Егзархија и Кнежеството Бугарија во Македонија (1885-1894)“. Тоа ги опфаќа црковно-училишните активности на бугарските пропагандни фактори во Македонија од обединувањето до падот на режимот на премиерот Стефан Стамболов. Тука, кандидатот м-р Никола Минов ги проследува и ги анализира процесите и настаните што произлегле од туркофилската политика на Стамболов. Притоа, детално се разгледани активностите на бугарската дипломатија, кои резултирале со издавање на четири митрополитски берати и значајно проширување на бугарската училишна мрежа во Македонија. Во ова поглавје се презентирани и негативните реакции што се појавиле кај македонскиот народ како последица на монополот што Егзархијата го воспоставила во управувањето со сите сфери од општествениот живот на егзархиското население.

Четвртото поглавје во оваа глава, „Бугарската црковно-училишна пропаганда во Македонија 1894-1903“ го третира периодот во кој бугарската пропаганда ги постигнала своите најголеми успеси во Македонија. Освен триумфот на религиозен план, кога Бугарија издејствувала назначување на бугарски владици во три нови епархии во Македонија, бугарската држава се стекнала со право за назначување на трговски агенти во европска Турција, кои де факто играле улога на дипломатски претставници во земјата. Кандидатот им посветува значајно внимание на овие настани. Посебен акцент става врз трговските агентства и преку темелна анализа на нивните активности, прецизно ја лоцира нивната разузнавачко-пропагандна функција. Во ова поглавје се вклучени повеќе табели кои го прикажуваат развојот на бугарската просветна пропаганда во Македонија.

Петтото поглавје од втората глава носи наслов „Бугарската црковно-училишна пропаганда во Македонија (1904-1912)“. Тука м-р Минов настојува да ги објасни причините што во 1903 година довеле до загуба на стабилните бугарски позиции од пред-Илинденска Македонија, но и причините што предизвикале бугарската пропаганда да го достигне својот апогеј во политичкиот плурализам за време на Уриетот.

Во шестото, последно поглавје од втората глава, „Македонија во преговорите и договорите помеѓу Бугарија и другите балкански држави (1878-1912)“, кандидатот детално ги обработува сите преговори на бугарските влади со своите балкански соседи за поделба на сфери на влијание во Македонија. Притоа, тој констатира дека кога бугарските позиции на македонска почва биле силни, Бугарија покажувала неотстапливост и неподготвеност за поделба на Македонија. Но кога меѓународната констелација налагала соработка меѓу балканските држави, Бугарија лесно влегувала во преговори за поделба на Македонија, или пак им признавала сфери на влијание на своите балкански соседи, со што неофицијално им го признавала нивното право врз делови од Македонија. На тој начин, бугарските политичари целосно ја депласирале тезата што самите ја лансирале за бугарскиот карактер на Македонија.

Во **третата глава**, „Гимназиите во Македонија и бугарската пропаганда“, кандидатот го става во функција најавениот методолошки пристап. Притоа, со компаративна анализа на методите што ги користеле разните пропаганди, тој успешно ја деконструира бугарската теза за хуманиот карактер на бугарските и пропагандната функција на српските, грчките и романските активности во Македонија. Тука м-р Никола Минов го обработува практикуваниот *modus operandi* на грчката гимназија во Битола, на српската гимназија во Скопје и на романскиот лицеј во Битола. Потоа, откако детално ги анализира активностите на бугарската машка гимназија во Солун, тој констатира дека главен финансиер на сите овие училишта биле соодветните министерства за надворешни работи. Притоа, наставните програми биле преземени од средношколските програми во Софија, Атина, Белград и Букурешт, а главна цел на гимназиите било обликувањето на етнички чувства и производството на наставен кадар за основните училишта во Македонија. Мошне симптоматично,

како што заклучува докторандот, е тоа што додека учениците произлегувале од локалните средини, а учителите биле главно од Македонија, директорскиот кадар безмалку исклучиво доаѓал од Бугарија, Грција, Србија или Романија.

Четвртата глава, насловена „Хумана пропаганда“ ја анализира улогата на медицинскиот кадар при спроведувањето на пропагандните цели на балканските држави. Во овој дел, кандидатот ги проследува начините на кои разните пропаганди ги користеле елементарните хумани потреби на македонскиот народ за реализирање на своите завојувачки планови. Во тој контекст, со компаративна анализа ја тестира тезата на бугарската историографија дека грчките, српските и романските лекари биле пропагатори, а дејноста на бугарскиот медицински кадар била насочена единствено кон лекување на болното бугарско население. Откако ги регистрира задачите и активностите на бугарските, грчките, српските и романските доктори во Македонија и откако констатира дека сите тие ја злоупотребувале медицината за да го убедат населението да се изјасни како бугарско, грчко, српско или романско, Минов заклучува дека во битката на бугарските автори за докажување на чисто пропагандистичките цели на другите лекари во Македонија и на хуманите цели на бугарските медицинари, Хипократ е жртвуван во име на хипокрит.

Во **петтата глава**, со наслов „Учебниците и пропагандата“, кандидатот детално ги анализира учебниците по историја и литература во бугарските, српските, романските и грчките училишта во Македонија. Истакнувајќи ги разликите во овие учебници, м-р Минов доаѓа до интересен заклучок дека токму разликите најрелјефно ја прикажуваат идентичноста на преследуваните цели на балканските пропаганди. Така, на пример, додека во грчките учебници по историја се отстапувал простор исклучиво за античката историја, бугарските историски учебници ја третирале само историјата на средниот век. Всушност, и едните и другите ги форсирале само оние периоди од историјата кога Македонија, или делови од неа, се наоѓале под грчка или бугарска власт, целосно игнорирајќи го времето кога Македонија му припаѓала на нивниот ривал. Како и во случајот со историските учебници, читанките и учебниците по литература ја претставувале Македонија како историски дел од националното ткиво, во кој не се истакнувало присуството на другите етнички групи.

Шестата глава, „Милет-системот, војната со бројки и други пропагандни методи“ обработува повеќе аспекти од бугарското пропагандно дејствување во Македонија. Во почетниот дел од оваа глава, кандидатот детално ги објаснува значењето на терминот милет и конфузијата што погрешното поимање на овој термин се предизвикувала меѓу европските истражувачи на Балканот во XIX век. Минов прецизно ги лоцира причините поради кои многу автори погрешно го третираше македонското егзархиско население како бугарско. Притоа, тој наведува и повеќе примери за феноменот на национална флукуација кај македонското население. Од друга страна, м-р Минов посебно ја разгледува т.н. војна на бројки. Во овој контекст, тој приложува голем број на статистики од различна провениенција и ја докажува нивната пропагандна цел. Во оваа глава, кандидатот ги разгледува и сите останати форми на бугарска пропаганда меѓу македонското население, при што посебно внимание посветува на политичките партии во времето на Уриетот, дејноста на разните бугарски друштва, начинот на кој Бугарија го финансирала и го форсирала прославувањето на празникот на св. Кирил и Методиј итн.

Седмата глава, која е воедно и последна глава во дисертацијата, е насловена „Големите сили и бугарската пропаганда во Македонија (1878-1912)“. Во неа, во четири поглавја, кандидатот темелно ја анализира политиката на Русија, Австро-Унгарија, Велика Британија, Италија, Германија и Франција кон бугарската пропаганда во Македонија. Откако најпрво се разгледува општата надворешна политика на секоја земја, Минов ја обработува политиката на големите сили на Балканот, и конкретно нивната политика кон Македонија. Кандидатот констатира дека односот на

големите сили кон бугарската пропаганда во Македонија зависел исклучиво од нивните генерални или моментални политички интереси во Османлиската Империја. Низ страниците посветени на политиката на големите сили, кандидатот детално ги обработува податоците од западноевропската дипломатска документација кои сведочат за македонската национална посебност и кои редовно го употребуваат терминот пропаганда кога говорат за бугарските црковно-просветни активности во Македонија.

Во **заклучните согледувања**, м-р Никола Минов успешно ги сублимира сите тези и сознанија до кои дошол при изработката на дисертацијата. Веднаш потоа следува детална библиографија, во која се наведени архивски фондови, објавени извори, и сета литература што ја користел при подготвувањето на дисертацијата.

Предмет на истражување

Предмет на ова истражување се просветните, религиозните, културните и политичките активности на бугарската држава и Бугарската Егзархија во Македонија, од создавањето на Кнежеството Бугарија до поделбата на Македонија со Букурешкиот мировен договор. Докторската дисертација третира повеќе прашања, при што акцентот е ставен врз неколку од нив: Дали имало или немало бугарска пропаганда во Македонија?; Каква била целта на бугарските активности на македонска почва во последните децении од османлиското владеење?; Кои се последиците од бугарското дејствување во Македонија во третираниот период?; Каква била политиката на Големите сили кон бугарската пропаганда?

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Досега не постои комплетен труд кој ги обработува сите аспекти од дејствувањето на бугарската пропаганда во Македонија. Фрагменти од бугарскиот пропаганден настап на македонска почва се разгледуваат во повеќето трудови што го обработуваат односниот период и регион, меѓутоа, сите автори што ја разгледуваат бугарската пропаганда третираат само одреден сегмент од неа. Од друга страна, политиката на големите европски сили кон бугарската пропаганда во Македонија воопшто не била предмет на обработка во историографската литература.

Краток опис на применетите методи

Врз основа на класификацијата на методите според општоста, главно беа користени посебните научни методи на сознанието, пред сè методот анализа-синтеза. Врз основа на компаративна анализа и синтеза, со примена на дескриптивниот метод, кандидатот успешно ја докажува идентичноста на бугарската политика кон и во Македонија, со тоа што бугарските автори го нарекуваат српска, грчка или романска пропаганда.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Врз основа на релевантни извори и литература, кандидатот презентира нови сознанија и погледи за бугарските културни, просветно-религиозни и политички активности во Македонија од 1878 до 1912 година, како и за политиката на најмоќните европски држави кон бугарскиот настап во Македонија. Кандидатот успешно докажува дека сите наведени активности биле во функција на асиимирање на македонскиот народ, со крајна цел освојување на Македонија и нејзино припојување

кон бугарската држава. Со спротивставување на различните тези и детектирање на слабостите што ги содржат, м-р Никола Минов убедливо ја демантира тезата на бугарската историографија дека бугарските пропагандни активности имале хуман карактер и целеле кон заштита на етно-лингвистичкиот идентитет на наводното бугарско население во Македонија.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Минов, со наслов „Бугарската пропаганда во Македонија и големите сили (1878-1912)“, претставува истражување од областа на хуманистичките науки, во научното подрачје историја на новиот век. Вреднувајќи ја докторската дисертација, Комисијата за оцена смета дека кандидатот успешно обработил една мошне сложена тема од повеќе аспекти. Докторандот Никола Минов одлично ја владее научната методологија, при што врз основа на повеќе научни методи успешно ја разрешил поставената задача. Нарацијата е јасна и разбирлива, со коректен стил и јазик.

Оттука, докторската дисертација на кандидатот м-р Никола Минов, со наслов „Бугарската пропаганда во Македонија и големите сили (1878-1912)“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Никола Минов** со наслов **„Бугарската пропаганда во Македонија и големите сили (1878-1912)“**.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Далибор Јовановски, претседател с.р

Проф. д-р Ванчо Ѓорѓиев, ментор с.р

Проф. д-р Михајло Миноси, член с.р

Проф. д-р Виолета Ачкоска, член с.р

Проф. д-р Тодор Чепрегенов, член с.р

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАНИЕ ВО МУЛТИКУЛТУРНИТЕ СРЕДИНИ ВО ЕВРОПА И НА БАЛКАНОТ“ ОД М-Р ВЕДАТ БАЈРАМИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 27. II 2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Ведат Бајрами со наслов „Инклузивно образование во мултикултурните средини во Европа и на Балканот“, во состав: проф. д-р Даниела Димитрова-Радојичиќ (претседател), проф. д-р Горан Ајдински (ментор), проф. д-р Наташа Ангелоска-Галевска (член), проф. д-р Наташа Чичевска-Јованова (член) и доц. д-р Александра Каровска Ристовска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ведат Бајрами, со наслов „Инклузивно образование во мултикултурните средини во Европа и на Балканот“, содржи 280 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12 pt, со 3 фусноти и 280 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 4 глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Кандидатот укажува дека со докторската дисертација на тема: „Инклузивно образование во мултикултурните средини во Европа и на Балканот“ се прикажуваат трендовите на вклучување на две групи ученици со ПОП (children with special educational needs – SEN): деца со инвалидитет и повеќејазични деца во училишниот систем во Европа. Понатаму се појаснува и се оценува состојбата во Косово и можностите, односно правците на развој на системот за воспитание и образование.

Првата глава од докторската дисертација е насловена ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ПОИМИ. Во неа е анализирана користената терминологија во однос на децата со посебни образовни потреби, процесот на инклузија (вклучување) на децата со ПОП во редовни образовни услови и моделите за поддршка во инклузивното образование и разликата меѓу процесите на инклузија и интеграција.

Втората глава со наслов КУЛТУРЕН КОНТЕКСТ НА ВКЛУЧУВАЊЕТО ги анализира културниот дијалог и културната разновидност и УНЕСКО; сиромаштијата и нејзиното влијание врз инклузивниот процес на децата со ПОП; јазикот и повеќејазичноста и можностите за инклузија на децата кои доаѓаат од мултикултурните средини; практиката на некои европски земји: Германија, Финска, Холандија, Шведска, Словенија, Црна Гора, Косово и Македонија, како и тешкотиите на повеќејазичните деца во училиштата.

Третата глава со наслов ЗАКОНОДАВНА РАМКА НА ВКЛУЧУВАЊЕ дава преглед на меѓународните документи кои ја опфаќаат тематиката на вклучување во мултикултурната средина

во Европа: Универзална декларација на ОН за човекови права, Конвенција на ОН за правата на децата, Конвенција за правата на лицата со инвалидност, Стандардни правила за изедначување на можностите на лицата со инвалидност и дава преглед на легислативата во Косово, Македонија и Црна Гора.

Четвртата глава од докторската дисертација е насловена ПРАКСА НА ВКЛУЧУВАЊЕ. Во неа е анализиран процесот на инклузија во Европа при што се дава приказ на децата со посебни образовни потреби; се анализира инклузивната практика во Црна Гора, Косово и Македонија.

Во **заклучните согледувања**, кандидатот смета дека треба да се обезбеди широка пристапност на образованието во редовните училишни средини за целосна соработка на сите ученици, со цел тие да ги развијат своите потенцијали. Инклузивните процеси треба да вклучуваат поширок круг на ученици, што го покажува и овој труд, значи не само оние што се идентификувани како деца со ПОП и повеќејазични деца. Треба да се промени главната цел, која треба да биде во насока на задоволување на различните потреби на сите ученици и развивање на нови стратегии и пристапи, кои се добри за сите ученици. Понатаму за успешно инклузивно училиште потребно е образование за сите наставници и оспособување на сите наставници и стручни соработници во училиштата за инклузивно образование. Анализата на овој труд покажа како државите ги организираат студиите на наставниците во рамките на почетниот или модуларниот систем. Повторно, скандинавските држави се оние кои даваат повеќе практични и теоретски сознанија на тоа подрачје. Во рамките на таа цел секако постојат отворени прашања како што се: диференција на различните потреби, тимска работа, соработка со родителите и семејствата, а посебен проблем претставува оспособувањето на специјализираните наставници кои предаваат на предметна настава. Сите училишта треба да имаат еднаква култура и етос, кои ќе ги темелат на позитивните односи и ставовите кон различностите на учениците во одделението и задоволувањето на нивните потреби. Важно е и развивањето на помошни структури за развој на инклузивните процеси. Тука се подразбираат различни експерти во специјалните области, кои можат да помогнат при развивањето на современите методи и пристапи во наставата. Од големо значење е и флексибилниот систем на финансирање. Се покажало дека државите кои имаат децентрализиран систем на финансирање имаат и во практиката подобро развиена инклузија (Австрија, Норвешка, Финска). Тоа, освен политиката и структурата на финансирање, е еден од најважните фактори кои одлучуваат за инклузијата. Кандидатот смета дека треба да се стимулира и меѓусекторската соработка на соодветните ресори (здравје, социјала, образование). Секоја држава да има јасна политика за развој на инклузивното образование, која им дава поддршка на училиштата, наставниците и педагошкиот етос воопшто. Имајќи ја предвид политиката, таа подразбира и соработка на меѓународно ниво, како и промена на практиките. Како последно, кандидатот ја нагласува подготовката на законодавната рамка. Целото законодавство кое потенцијално влијае на инклузивното образование во државата мора јасно да ја определи инклузијата како цел која треба да се постигне. Тоа значи дека целото законодавство во сите јавни сектори треба да дава услуги кои ги зајакнуваат развојот и процесите на инклузивно образование. Комплексното и хармонично законодавство за инклузивно образование во целина треба да има одредени карактеристики: давање можности, различност и еднаквост во сите образовни средини за сите ученици. Потребно е создавање на услови за поддршка на образованието кои се хармонични во сите географски подрачја од одделната држава или регион. Ваквата законодавна рамка треба да се темели на пристапот на основа на правата, кои даваат можности за обичното образование и поддршка на сите нивоа.

Предмет на истражување

Предмет на истражување се карактеристиките на образовните системи во европските и балканските држави, како услов за подобра инклузија на децата со посебни потреби и повеќејазичните деца во редовниот образовен систем (училишта и предучилишни установи).

Краток опис на применетите методи:

- метод на теоретска анализа врз основа на описите на поединечни системи;
- метод на компарација;
- фреквенција (f);
- методи на дескриптивна статистика врз основа на добиените статистички податоци прикажани со f. %

Статистичките податоци се обработени со SPSS-пакетот и се внесени во табели, кои се графички прикажани. Статистичките анализи се подготвени и направени во целост од страна на кандидатот.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Истражувањето покажа дека вкупниот број на деца со ПОП се зголемува во државите: Белгија, Финска, Косово, Норвешка и Словенија. Во Австрија, бројот на деца во периодот на истражување останува на исто ниво, односно околу 3,6%. Во Естонија постои пад во 2010 година, по завршената училишна реформа (до тогаш имале 20%).

Економскиот статус на одделни држави или, поинаку кажано, приходот по жител може значајно да влијае врз системските решенија во инклузивното образование. Норвешка има највисок приход по жител, по што следува Австрија. Двете земји имаат општи дефиниции за децата со ПОП, а имаат и доработено инклузивно образование. Државите со помал приход по жител како што се Косово и Македонија се наоѓаат на почеток со инклузивните процеси, додека државите како што се Естонија и Словенија се наоѓаат на средината според приходот како и според развојот на инклузивното образование. За Белгија постои интересен податок. Таа има поволна економска ситуација, но голем број на деца со ПОП се наоѓаат во сегрегирани облици на образование.

Државите со висока стапка на приход по жител и ниска стапка на невработеност имаат подобро организиран систем на вклучување на сите деца со ПОП, даваат повеќе поддршка и сервиси на локално ниво. Примери за тие држави се Австрија, Финска и Норвешка кои освен тоа што имаат погодна економска клима имаат и традиција во односот кон мултикултурните средина и човековите права. Во тој сет не е Белгија, која има погодна економска ситуација, а малку застапено инклузивно образование.

Анализата на овој труд покажа големо влијание на некои социјални фактори, како што се степенот на невработеност и степенот на сиромаштија во одделните држави од истражувањето. Највисоки степен на невработеност во земјите од истражувањето имаат Косово и Македонија, што разбирливо се манифестира во облик на потешка имплементација на инклузивните процеси во областа на образованието на сите осетливи групи деца. Слична појава има и кај податоците за остварени приходи по жител.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ведат Бајрами, со наслов „Инклузивно образование во мултикултурните средини во Европа и на Балканот“, претставува истражување во областа на општествените науки - дефектологијата. Изработката на темата на оваа докторска дисертација има за цел да ја прикаже добрата практика и можностите за вклучување на деца со посебни образовни потреби во некои европски земји: Австрија, Белгија (фланмаски и француски дел), Естонија, Кипар, Летонија, Словенија, Исланд, Финска, Норвешка) и три балкански држави (Црна Гора, Косово и Македонија). Практиката е реализирана во зависност од општиот степен на развиеност на образовниот систем, финансиските можности и традициите на поединечните држави.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ведат Бајрами, со наслов „Инклузивно образование во мултикултурните средини во Европа и на Балканот“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот пред одбраната на докторскиот труд ги објавил (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор), следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [9]. Bajrami, V.: „Children with behavioral disorders, challenge for the modern school“, објавен: Mesuesi 4/2012. MASHT: Prishtine
- [10]. Bajrami, V., Globacnik, B.: „ Current models and approaches with children with special educational needs “, објавен: *Educologia the University of Pristine, Faculty of Education Pristine* 5/2011. Prishtine: 266-277.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главен научен придонес на кандидатот е поставувањето на основи врз кои може во праксата да се упатат некои предлози во однос на формирањето на законодавната рамка. Општата анализа покажала дека постои позитивна ориентација кон инклузивните процеси во сите земји, што ги подразбира и Косово и Македонија. Може да се каже дека заради економската ситуација и поголемата миграција на населението, процесите се одвиваат побавно. Сите образовни реформи во земјите на Европа настанале заради зголемениот број на деца со ПОП и повеќејазични деца. Заради тие појави потребно е организирање на посебен начин на проучување на учениците кој би бил добар за сите деца (ученици).

Подрачјето на примена на резултатите од оваа докторска дисертација е во областа на планирањето на спроведувањето на инклузивното образование и процесите на развивање на законските прописи во различни земји. Во однос на ограничувањата на имплементацијата, еден од најголемите предизвици во последните дваесет години, доколку се земе предвид се поголемиот број деца со ПОП и повеќејазични деца во редовните училишта, е како да се даде потребната помош на локално ниво и да се формираат сервисни служби за помош. Процесите на инклузивно образование бараат поинакво организирање и структура на обичните училишта и многу добро замислена нова улога на специјалните установи. Системот за образование е под притисок за воведување на промена која би овозможила вклучување на сите деца. Треба да се нагласи дека позитивните

ставови кон различностите, новите технологиија и новата организација во училиштата не се доволни за подобра инклузија.

Можните понатамошни истражувања се во насока на спроведување на лонгитудинални компаративни студии на образовни инклузивни системи во различни земји, врз основа на веќе дефинираната методологија во рамките на оваа докторска дисертација.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Ведат Бајрами** со наслов „Инклузивно образование во мултикултурните средини во Европа и на Балканот“.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Даниела Димитрова-Радојичиќ, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Горан Ајдински, ментор, с.р.
3. Проф. д-р Наташа Ангелоска-Галевска, член, с.р.
4. Проф. д-р Наташа Чичевска-Јованова, член, с.р.
5. Доц. д-р Александра Каровска Ристовска, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА *РАНОТО ХРИСТИЈАНСТВО ВО ДОЦНОАНТИЧКИТЕ ПРОВИНЦИИ НА ТЕРИТОРИЈАТА НА Р. МАКЕДОНИЈА (МАКЕДОНИЈА I, МАКЕДОНИЈА II, НОВ ЕПИР, ДАРДАНИЈА И СРЕДОЗЕМНА ДАКИЈА)* ОД М-Р ИРЕНА ТЕОДОРА ВЕСЕВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет, на седницата одржана на 28.1.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Ирена Теодора Весевска со наслов *Раношто христијанство во доцноантичките провинции на територијата на Р. Македонија (Македонија I, Македонија II, Нов Епир, Дарданија и Средоземна Дакија)*, во состав: проф. д-р Елизабета Димитрова (претседател), проф. д-р Елица Манева (ментор), проф. д-р Сашо Коруновски (член), вонр. проф. д-р Марјан Јованов (член) и доц. д-р Антонио Јакимовски (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Ирена Теодора Весевска, со наслов *Раношто христијанство во доцноантичките провинции на територијата на Р. Македонија (Македонија I, Македонија II, Нов Епир, Дарданија и Средоземна Дакија)*, содржи 218 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 486 фусноти, 329 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 13 глави, предговор, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Предговорот се однесува на изборот, мотивите и целите на докторската тема. Притоа се изнесуваат образложенијата за изборот на темата, како и проблемите на кои се наидуваало при реализацијата.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Кандидатот укажува на она што е направено досега на полето на ранохристијанската археологија во Македонија. Со тоа се даваат и насоките за надоградба на овие резултати со новите сознанија и методите од постпроцесната археологија.

Првата глава од докторската дисертација е насловена *Доцноантичките провинции на територијата на Р. Македонија – граници и центри: факти, претпоставки, размислувања*. Во неа се анализирани изворите за топографијата на Македонија во античкиот, односно доцноантичкиот период. За ова прашање постојат издржани аргументи, но и многу претпоставки. Кандидатката за овој проблем го брани ставот дека на територијата на Р. Македонија се протегале

делумно или целосно пет провинции: Македонија I и II, Нов Епир, Средоземна Дакија и Дарданија. Со тоа, енигматичното гледиште за провинцијата Превалитана го исклучува од овој простор.

Втората глава *Географско-морфолошки карактеристики на регионот*, го објаснува геоморфолошкиот карактер на провинциите прикажани во темата, како и нивната улога во дефинирањето на граници.

Теорија на централни региони – економијата на просторот како поединица? е потпоглавје во кое се прави обид да се определат поставеноста и улогата на провинциските центри како економски и културни средишта на дадениот регион. Притоа се применуваат постулатите од теориите на Кристалер и Луш за тоа колку помали населбински комплекси може да се очекуваат во соседството. Истовремено се разгледува и спротивниот став за тоа дали просторот има само економска димензија.

Третата глава, *Историскиот осврт на црковно-политичките прилики од IV до VI век*, содржи две потпоглавја.

Од првите контакти на раното христијанство со територијата на доцноантичките провинции на Балканот до сигурни историски извори е делот во кој се дава детален приказ на раното христијанство на овие простори. Направен е преглед на епископите кои учествувале на екуменските собири, коментирани се односите со Рим и Цариград, како и создавањето на Солунскиот викаријат, Акакиевата шизма и консолидацијата од страна на Јустинијан I (Законот за халкедонската вероисповед).

Односот на новата религија со започнатите верувања (политеизам и јудеизам) е второто потпоглавје во кое, покрај другото, се акцентира проблемот на еврејската заедница од Стоби, како и освртот на стопската синагога. Истовремено се согледува релацијата меѓу трите религиски системи кои егзистираат на ова подрачје во античкиот-доцноантичкиот период.

Четвртото поглавје, *Жената во доцноантичкото општество*, и пред сè во религиозните обреди и верувања е нужно во оваа тема за да се разберат континуитетите и улогата што таа ја има во раното христијанство.

Ова прашање е анализирано од различни аспекти почнувајќи од нејзиното место и улога, во Библијата, па сè до деталите од чинот на крштевање. Ова последново е сè поактуелно во проучувањата од областа на ранохристијанската археологија. Со наодите на натписи од Стоби и Лихнидос каде што се споменуваат и имињата на одделни свештенички - ѓакониси, многу сегменти од оваа проблематика се расветлуваат. Во секој случај заслужуваат продлабочени истражувања коишто кандидатката ги практикува.

Преку петтото поглавје, *Културата на материјалите и античкиот театар како два битни предуслови за развојот на ранохристијанската архитектура*, се разработува улогата на античкиот театар кој почнувајќи од времето на Нерон и прогоните што следат потоа, станува арена за јавно измачување на христијанските верници.

Типовите на ранохристијански градови се резултат на интеракција меѓу нивните специфични функционални карактеристики и нивниот однос со архитектонските predispositions.

Во поглавјата нумерирани од 9. до 13., анализирани се ранохристијанските градови од сите типови во петте провинции кои се протегаат на територијата на Р. Македонија. Притоа се водело сметка за типолошката и хронолошката припадност, концентрацијата и распоредот во и околу градските центри или во поширокото окружување, фазите на изградба, опусите на сидање, димензиите, специфичната намена, ктиторите, одделните отстапувања од прописите итн.

Со тоа на едно место се собрани сите досега познати и публикувани објекти, односно оние кои ѝ беа достапни за работа на кандидатката. За жал, повеќе новооткриени, ранохристијански храмови останаа и натаму непристапни и за нив има само шути податоци од јавните гласила. Се чека на нивно објавување од истражувачите на терен со што во иднина ќе се оформи уште подетална претстава за оваа проблематика.

Четиринаесеттата глава, *Байтисџериуми и байтисмални комплекси*, како клучни анекси на ранохристијанските храмови по своите архитектонски predispositions и нивните составни делови се под непосредно литургиско, хронолошко, па и родово влијание. Значајни се и за демографските прилики, а, можеби, и за диференцијата во верските убедувања. Од тие причини им е посветено особено внимание.

Со прегледот на локалитети со можни остатоци од ранохристијански градби во **петнаесеттата глава** е заокружен бројот на овој тип објекти на територијата на Р. Македонија.

Во заклучните согледувања се содржат сублимираните резултати од истражувањата кои беа елаборирани во претходните поглавја на докторската дисертација.

Предмет на истражување

Фундаментот врз кој се базира ова истражување е да се опфати целата територија на Р. Македонија, придржувајќи се до административните рамки од римско време (и покрај извесните тешкотии во изготвувањето на материјалот), како најадекватен начин да се класифицираат, да се картираат и да се проучат одделните феномени и да се споредат со оние од административните центри на провинциите (Тесалоники, Стоби, Дирахион, Сердика и Скупи), да се воочат влијанијата кои тие ги емитираат и степеност на рецепција од останатите места, а преку тоа да се анализира и раната црковно-административна организација, која се темели на онаа воспоставена во антиката.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

За жал, кај нас се чувствува дека во стручната литература нема прелиминарен текст за разбирање на основите на археолошкото културно наследство од ранохристијанскиот период. Истражувачите на оваа проблематика пристапувале премногу фрагментирано и метролошки, занимавајќи се со морфолошката страна на материјалните остатоци на објектите и не посветувајќи посебно внимание на идејните аспекти од кои произлегуваат истите, (како што се литургијата, симболиката и сл.). Токму затоа, малкуте автори кои во својот научен пристап посветуваат посебно и поподробно влијание во толкувањето на материјалните елементи, даваат огромен придонес за развивањето на теориите за оваа проблематика.

Краток опис на применетите методи

Преку типологизација, систематизација и статистичка обработка на досега откриените објекти од ранохристијанскиот период, надополнети со богато аргументирана археолошка теорија, трудов претставува синтеза за ранохристијанство во Република Македонија.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Поставени на досегашните солидни основи, но надградени со нови толкувања добиени првенствено со интердисциплинарниот принцип на просторната економика, родовите студии и сл., досегашните откритија можат да соопштат нови информации кои досега биле само тивко шепотење. Овој труд нема намера да ги побива досегашните согледувања на претходните истражувачи, туку само да ги надгради и дополни со неколку нови моменти кои даваат малку поинаква слика за раното христијанство на нашата територија.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Ирена Теодора Весевска, со наслов *Раношото христијанство во доцноантичките провинции на територијата на Р. Македонија (Македонија I, Македонија II, Нов Еџир, Дарганија и Средоземна Дакија)*, претставува истражување од областа на ранохристијанската археологија. Изработката на темата на оваа докторска дисертација придонесува кон создавањето на целосна претстава за сите досега познати ранохристијански градби на нашата територија. Нивното третирање во рамките на доцноантичките провинции овозможи еден постпроцесен пристап кој вроди со нови сознанија. Баптизмалната и родовата проблематика, исто така, претставуваат надоградба на досегашните познавања откривајќи нови видици во архитектонските предиспозиции и нивната интеракција со детали од литургиката. Поставени се и бројни дискутабилни прашања. За дел од нив изнајдени се аргументирани решенија, но има и такви чии одговори се оставени за идните истражувања.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Ирена Теодора Весевска, со наслов *Раношото христијанство во доцноантичките провинции на територијата на Р. Македонија (Македонија I, Македонија II, Нов Еџир, Дарганија и Средоземна Дакија)*, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор), следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [11]. Автор: „The triconch at Tudence: A short analyze of the type in history of architecture“, објавен: *Macedonian Historical Review* vol. 1,81-89, 2010 Skopje.
- [12]. Автор: „Two Early Christian didactic inscriptions from Stobi“, објавен: *Macedonian Heritage* No. 34 - 35, 151 -156, Skopje 2009.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на докторската дисертација се: обемот, квалитетот, методолошкиот пристап и постигнатите резултати, како и изготвеноста на високо стручно и научно ниво.

Подрачјето на примена и ограничувањата се: создавањето на целосна претстава за сите досега познати ранохристијански градби на територијата на Република Македонија во периодот од 4 до 6 век.

Можните понатамошни истражувања се: темелно откривање на засега само рекогносцираните ранохристијански објекти и нивно дополнително имплементирање во веќе солидно поставениот корпус.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Ирена Теодора Весевска** со наслов *Раношото христијанство во доцноантичките провинции на територијата на Р Македонија (Македонија I, Македонија II, Нов Еџир, Дарданија и Средоземна Дакија)*.

КОМИСИЈА

- 16. Проф. д-р Елизабета Димитрова, претседател, с.р.**
- 17. Проф. д-р Елица Манева, ментор, с.р.**
- 18. Проф. д-р Сашо Коруновски, член, с.р.**
- 19. Проф. д-р Марјан Јованов, член, с.р.**
- 20. Доц. д-р Антонио Јакимовски, член, с.р.**

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „АЛБАНСКОТО ДВИЖЕЊЕ 1878-1900“ ОД М-Р БЕСНИК ЕМИНИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XIII редовна седница, одржана на 28 јануари 2015 година, донесе Одлука за формирање на Комисија во состав: проф. д-р Ванчо Ѓорѓиев (претседател), проф. д-р Далибор Јовановски (ментор), проф. д-р Виолета Ачкоска (член), проф. д-р Катерина Тодороска (член) и проф. д-р Мемли Красниќи (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација на кандидатот м-р Бесник Емини и на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатот м-р Бесник Емини со наслов „Албанското движење 1878-1900 година“ е напишана на 224 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman (македонска поддршка), со 1, 5 проред и големина на букви 12 со 477 фусноти, 86 библиографски единици, меѓу нив има научни трудови, статии, книги, извори и микрофилмофи со необјавен архивски материјал. Таа е поделена на предговор, вовед и пет глави во кои кандидатот ја обработува темата, потоа заклучок, извори и литература.

Во **предговорот** м-р Емини објаснува зошто наведената тема ја одбрал за своја докторска дисертација. Според него, периодот кој е опфатен во докторската дисертација претставува ден од клучните периоди за развој на албанското движење. Според него во 1900 година згаснала активноста на Пеќската лига, а со тоа и нејзините обиди да издејствува автономија или независност. М-р Емини ја објаснува неопходноста од користење на разни извори и литература на повеќе јазици за да може да се истражува наведената тема. Според него, историјата е потрага по вистината, а секоја генерација создава свои погледи на историските збиднувања, свое раскажување на минатото, а со тоа дава и нови погледи на настаните во однос на претходните. Кандидатот во овој дел се осврнал и на истражувањата кои ги направил со цел да го напише својот труд.

Во **воведот** кој носи интересен наслов „Поставување на работната маса“, м-р Емини забележува дека и покрај својата посветеност на одредени теми за време на своето студирање на првиот и вториот циклус чувствувал дека постоела одредена празнина која морал да ја надополни. Така, според неговите размислувања, за подобро да се разбере албанското движење во периодот 1878 до 1900 година, потребно е да се направи осврт на состојбите кои преовладувале во Османлиската Империја во 19 век. Оваа потреба се јавува заради севкупните состојби во османлиската држава, појавата на ослободителните движења

на балканските народи, востанијата кои довеле до создавање на нови држави во регионот. Тој добро забележал дека различното време во кое биле создавани балканските држави создало јазови на разлики и во историската наука и мисла. Тој се осврнува, накратко, и на појавата на албанското движење. М-р Емини нагласува дека во неговиот труд тој се обидел да направи паралела помеѓу сите фактори кои одиграле улога во процесот на национално будење кај Албанците, бидејќи ниту еден елемент не може да биде занемарен. Кандидатот на крајот од воведот истакнува дека историјата на настаните кои тој ги анализира не го даваат последниот збор за периодот од темата која е обработувана од негова страна, бидејќи темите секогаш треба да бидат отворени за различни интерпретации и поинаков пристап.

Во **првата глава** со наслов „Османлиската Империја и обидите за опстанок преку реформи“, кандидатот забележал дека кога се говори за реформите во султановата држава не може да се запостави странското влијание врз нив. Според него, идејата за подруг свет не била родена во османлиската држава, туку надвор од неа. Оваа држава во текот на 19 век повеќе не била закана за Европа, како во минатото, а причините за тоа требале да се бараат во технолошката и во воената заостанатост. Кандидатот правилно наведува дека потребите за реформи пред сè се однесувале на војската, и на тој начин ќе допрат и други области, како што се медицината, техниката, финансиите без кои не можело да се организира една голема армија. Постепено реформите се прошириле и на други области од османлискиот систем со цел да се зачува државата. Така, овие реформи требале да гарантираат рамноправност на христијаните со муслиманите, нешто што било незамисливо во претходниот период. Авторот на докторската дисертација прави и еден интересен и разбирлив пресек на обидите за реформирање на османлиската војска, но и економијата и општеството. Тој се осврнал и на прифаќањето на современата печатарска техника, нешто без коешто, во тој период, било незамисливо да дојде до развој и на образованието, кое било повеќе од потребно за целосен успех на реформите. Тоа придонесло и за постепено создавање на јавно мислење кое дотогаш не било познато во империјата. М-р Емини точно забележува дека со појавата на весникот „Takim – I Vekaı“ започнало и новинарството на турски јазик. Така, власта постепено повеќе не морала да ги информира своите граѓани на традиционалниот начин со читање на разни фермани и забрани по улиците или пак на пазарите. Тука треба да споменеме една интересна забелешка на авторот. Имено, со цел да пишуваат позитивно за царството, османлиските државни службеници ги поткупувале новинарите.

Реформите кои се спроведувале во Османлиската Империја не можеле да ја заобиколат и администрацијата. Затоа Валијата морал да работи за плата, а даноците требало да се собираат без манипулации кои биле многу видливи во претходниот период. Во 1831 година бил спроведен попис кој се разликувал во однос на оние од претходниот период, а исто така била создадена и современа пошта, а од 1863 година започнало да се користи и поштенската марка. Кога се во прашање административните реформи, м-р Емини укажува на реформата на судскиот систем и воведувањето на редовното судство со што се стеснил просторот за работа на шеријатските судови.

Реформите во државата се одвивале со одредено темпо. Од друга страна се појавиле и ослободителните движења на балканските народи кои довеле до востанија, интервенции на големите европски сили и до создавање на автономни и независни христијански држави во регионот. М-р Емини во овој дел од докторатот се осврнал и на улогата на европските држави во настаните кои се одвивале во османлиската држава, не само на Балканот, туку и

пошироко. Според него, паралелниот преглед и споредбите биле важни заради подобро разбирање на целокупната состојба во Империјата. И тука е во право. Доколку само видиме колкаво било влијанието на источната криза која произлегла од османлиско – египетскиот судир во 1831 година, врз настаните на Балканот, тогаш забелешката на м-р Емини е на место.

Важен елемент во трансформацијата на османлиската држава била изградбата на железничките пруги и во европскиот и во азискиот дела на царството. Меѓутоа, развојот кој го донела со себе изградбата на железницата не бил идеален. Како што забележува м-р Емини, државата започнала премногу да се задолжува. Оваа нејзина политика на економски план довела до сериозни финансиски проблеми што им овозможило на европските кредитори да започнат и со контрола на османлиските финансии, нешто што не е непознато во регионот и во минатото и во сегашноста.

Во оваа глава м-р Емини се осврнал и на уште многу други интересни моменти од обидите за реформи на османлиската држава, странското влијание на политички и економски план, обидот да се осовремени војската со цел да се зачува територијалниот интегритет, воведувањето на Уставот кон крајот на 1876 година и др.

Втората глава од овој труд со наслов „Балканот во ерата на себепознавањето“ се надоврзува на претходната глава. Тука Емини на јасен начин се обидува и успева во откривањето на причините за почетокот на недоразбирањата во регионот, односно помеѓу османлиската држава и нејзините христијански поданици.. Емини смета дека не разните верски заедници живееле во мир, но според него, што е точно, не постоела верска рамноправност. Тој смета дека намалувањето на авторитетот на султановата држава ги зголемуваат тенденциите кај балканските народи за независност. Тенденциите за ослободување од османлиската власт не биле случајни ниту стихийни. Според авторот на трудот на чело на овие тенденции стоел побогатиот и пообразованиот дел од населението. Тој тука го спомнува и значењето на постоењето на црквите и нивната улога во целиот процес на почетокот на развојот на националната свест, ослободителните борби и одвојувањето од османлиската држава. Во таа насока тој ги спомнува Цариградската патријаршија и Бугарската егзархија, која била создадена во 1870 година.

Пишувајќи за појавата и развојот на национализмот на Балканот, Емини се осврнал и на еден, според нас, помалку запоставен дел. Имено, тоа е прашањето за вклучување на селанството во балканските ослободителни движења и прифаќањето на национализмот. Според кандидатот, селаните не биле опфатени од национализмот заради политичките концепти, туку поради правото над земјата, нивото на животот и дополнителните даноци. За разлика од многумина кои сметаат дека токму развојот на национализмот кај балканските христијански народи бил клучниот удар врз османлиската држава, м-р Емини има малку подруго размислување. Имено, според неговото видување, не само развојот на национализмот кај христијанските народи во регионот, туку и појавата и развојот на турскиот национализам имал многу поголем удел во подоцнежниот пад на султановата држава. Кандидатот тоа го објаснува се недоволното третирање на оваа тема од страна на балканските историографии. Сепак, забележува авторот на овој труд, национализмот кај христијаните бил далеку поразвиен отколку кај муслиманите, а тоа се должело и на трговските и културните врски на повисоките слоеви помеѓу христијанското население кои имале развиено односи со Русија и Австрија.

Во дел од оваа глава, кандидатот посветил внимание на причините и поводот за српските востанија и грчкото востание кои довеле до создавање на автономна српска и независна грчка држава. Исто така, тој посветил внимание и на развојот на бугарското ослободително движење кое довело до создавање на автономна држава. Тука мора да забележиме една интересна констатација на кандидатот. Според неговото размислување, проучувањето на националните движења на балканските народи во еден поширок спектар е доста тешко, бидејќи литературата која се однесува на тие движења не ги зема предвид состојбите на другите балкански народи, кои во периодот на националното будење се соочувале и судирале со исти или слични проблеми.

Третата глава на оваа докторска дисертација е со наслов „Расплетот на источната криза“ и истата е многу важна за темата на кандидатот. Во воведниот дел од оваа глава, кандидатот ни дава еден преглед на настаните поврзани со големата источна криза која започнала со востанието во Босна и Херцеговина во 1875 година. Тука тој се осврнува на плановите на Русија и на Австро-Унгарија како да ја искористат оваа криза која ја зафатила османлиската држава во сопствена корист. Неизбежно е споменувањето на договорите кои биле склучени помеѓу двете европски сили во Будимпешта и во Рајхштат со кои, на некој начин, биле обележани контурите на нивното идно делување во кризата. Кога се во прашање Албанците, тој забележал дека, во еден од овие договори, за прв пат се споменува можноста за создавање на албанска држава по австроунгарски протекторат. Според гледиштето на м-р Емини, кризата влијаела врз оние образувани Албанци, а тие според него биле во мал број, да започнат со дејствување во однос на положбата на албанскиот народ, кој во мнозинство бил муслимански и ја гледал османлиската држава како своја. Кандидатот го спомнува и го анализира дејствувањето на Јанинскиот комитет, Скадарскиот комитет и Централниот комитет за заштита на правата на Албанците кој бил основан во османлиската престолнина. Според него, значајно е што во Истанбулскиот комитет биле собрани Албанци од муслиманска, католичка и православна вероисповед. Исто така, тој ги анализира и контактите на Албанците со претставниците на грчката држава, кои не дале резултати. Развојот на настаните во големата криза и османлискиот пораз во војната со Русија, која започнала во април 1877 година, според м-р Емини имале големо влијание врз дејствувањето на Истанбулскиот комитет. Имено, неговите членови размислувале за создавање на една организација, која немала да влегува во конфликт со османлиската влада, со цел да се заштитат албанските интереси. Целта на ова дејствување било да се добие поддршка од Портата.

Склучувањето на Прелиминарниот мировен договор во Сан Стефано на 3 март 1878 година и проектирањето на една голема бугарска држава имал силен одек помеѓу Албанците. Нивните реакции и делувања се дел од анализите и заклучоците на оваа докторска дисертација. Во план било создавање и на една лига која би имала за цел заштита на албанските интереси. Тука треба да напоменеме дека кандидатот прави и анализа на тоа што е напишано во албанската историографија за овој временски период и за делувањето на албанските интелектуалци и видни личности од различно потекло и позиција. Така, според него, во овие пишувања можеме да забележиме дека постои поделба на радикални и на умерени кругови. Според напишаното, радикалните кругови се залагале за вооружено делување против ширењето на балканските земји врз териториите кадешто имало албанско население. Додека, пак, оние со поумерен став сметале дека треба да се бара автономија во рамките на османлиската држава. Тука, како еден од доказите за расположението на Албанците кон Прелиминарниот санстефански мировен договор,

кандидатот го наведува Меморандумот кој бил составен од Пашко Васа, во кој било наведено дека неговиот народ никогаш немало да ја прифати проектираната бугарска држава во тие граници.

Создавањето на Призренската лига, со која всушност започнува едно поорганизирано албанско движење, е посебен дел од оваа глава. Кандидатот го анализира основачкото собрание на оваа Лига кое се одржало во Призрен на 10 јуни 1878 година. Исто така, тој прави анализа и на одржувањето на конгресот на големите европски сили од 13 јуни до 13 јули 1878 година. Според него, решенијата на овој конгрес дејствувале мошне вознемирувачки помеѓу Албанците. Тоа имало влијание и врз дејствувањето на Призренската лига, чии раководители сметале дека покрај европските сили, виновна за неповолните решенија на Берлинскиот конгрес била и османлиската Porta. Решенијата на конгресот предизвикале мобилизирање кај албанските водачи. Тие веќе барале создавање на еден посебен албански вилает во рамките на османлиската држава и за таа цел изработиле еден меморандум кој бил испратен до владата во Истанбул. М-р Емини прави анализа на дејствувањето на Призренската лига, но и на Абдил Фрашери со цел да не дојде до примена на решенијата на Берлинскиот конгрес, посебно во деловите кои се однесувале на границата со веќе независната држава Црна Гора и со Грција. Во таа насока, м-р Емини се осврнува и на одржувањето на Собранието на Призренската лига во Дебар. Тука треба да се спомене дека Лигата имала интерес Улцињ да остане во рамките на султановата држава, а границата помеѓу Османлиската Империја и Грција да остане непроменета. Многу нејзини активности оделе во тој правец. Меѓутоа интересот на Големите сили не се поклопувал со оној на Лигата. Улцињ морал да биде предаден Црна Гора, а за таа намена била искористена османлиската војска. Тоа предизвикало расцеп помеѓу Лигата и османлиската влада, кој немало да биде надминат. Според кандидатот, оваа албанска организација, заради разочараноста од османлиското однесување, особено по предавањето на Улцињ на Црна Гора, сè повеќе се насочувала кон барањето за автономија и оневозможување на корекцијата на османлиско – грчката граница. М-р Емини смета дека активностите на Призренската лига заземањето на области кои биле населени со Албанци од страна на нејзините воени сили не можеле да ги остават рамнодушни османлиските власти. Затоа, Портата ја ангажирала својата армија со цел да го спречи понатамошното ширење на лигата. Кон крајот на април 1881 година султановата војска влегла во Призрен. Според кандидатот, по воениот пораз на Призренската лига следел период во кој османлиските власти повторно го воспоставувале редот и законот во оние делови на Балканот кои биле зафатени со делувањето на оваа албанска организација. Емини смета дека многу фактори влијаеле врз поразот на Лигата, но според него еден од најважните фактори бил недостаток од поддршка на некоја голема сила на целите на лигата. Затоа тој смета дека настаните покажале оти без влијание и поддршка на Големите сили, Албанците не можеле да добијат ниту автономија, а уште помалку независност. Тој се осврнал и на прашањето за слабото османлиско делување против активностите на Призренската лига до крајот на 1880 година. Според Емини, османлиските власти имале корист од залагањето на Призренската лига за одржување на територијалниот интегритет на Империјата. Токму затоа сè до крајот на 1880 година, владата во Истанбул не преземала воени активности против Лигата.

М-р Емини се осврнува и на значењето на Лигата за Албанците. Според него, кај балканските народи религијата и националноста биле компактни, но тоа не бил случај кај Албанците. Кај одредени албански интелектуалци се појавиле идеи за развој на

националната култура надвор од влијание на религијата. Акцентот, според Емини, бил ставен врз заедничкиот јазик кој требало да послужи како фактор за обединување на Албанците кои живееле во различни области и имале различна религија. Кон крајот од оваа глава Емини дава краток преглед за активностите на Албанците по задушувањето на делувањето на Призренската лига.

Четвртата глава е со наслов „Прашањето на автономијата меѓу Албанците (1896-1900)“. Амбициите на балканските држави кон османлиската држава, според м-р Емини, не биле случајни. Тие биле поттикнати од слабоста на Империјата. Соседните балкански држави повеќе не криеле дека гледале кон деловите на османлиската држава како на територии кои требале да ги добијат. М-р Емини забележува дека за таа цел османлиските соседи користеле најразлични методи за да го придобијат христијанското население со цел да покажат дека посакуваните османлиски територии биле нивни. За таа цел тие ја засилиле пропагандата на османлиска територија преку отворање на училишта, но со објавување на статистики со кои се настојувало да се покаже доминантност на една групација во однос на останатите. Кандидатот забележал дека овие статистики биле полни со манипулација, а од друга страна османлиските статистички податоци не биле правени според модерните стандарди за тоа време.

Кандидатот прави анализа на причините за незадоволството кое постоело кај османлиските поданици на Балканот. Затоа, во 1896 година, султанот објавил еден Декрет за реформи во европскиот дел на Империјата. Меѓутоа, овие реформи наишле на отпор. Албанците, поточно некои нивни претставници не се согласувале со овие реформи и барале, според кандидатот, територијално – административна автономија. М-р Емини дава еден пресек на разни меморандуми кои биле испраќани од страна на Албанците кои живееле во османлиската држава и на оние кои живееле во емиграција.

Настаните на Крит кои довеле до влошување на односите помеѓу Истанбул и Атина предизвикале раздвиженост и кај Албанците. Според м-р Емини, во тој период некои албански интелектуалци и влијателни личности создале таен комитет кој делувал во неколку градови на Косовскиот вилает. Тогаш се појавил и еден манифест во кој биле предвидени две варијанти за решавање на позицијата на Албанците – првата била давање на автономија на териториите каде што живееле Албанците, а втората предвидувала целосна независност во случај на распаѓање на османлиската држава. Понатаму, м-р Емини ја разгледува и објаснува дејноста на некои албански интелектуалци во правец на решавање на позицијата на Албанците.

Мошне интересен дел од оваа глава е оној посветен на улогата на бекташизмот во албанското движење. Според тоа што го напишал м-р Емини во овој дел од докторатот, бекташизмот, на некој начин, бил помека форма на прифаќање на исламот. Кандидатот смета дека тие дале голем придонес во развојот на културата, јазикот и политичкото дејствување на Албанците.

Важен дел во развојот на албанското движење било формирањето на Пеќската лига во 1899 година од страна на Хаџи Мула Зека. На некој начин, како што забележува м-р Емини, оваа лига била продолжение на Призренската. На основачкото собрание на лигата која била формирана во Пеќ била донесена Резолуција составена од 11 точки и Акт на Бесата. Лигата развила активност која многу брзо, забележува кандидатот, станала

сомнителна за османлиските власти. Тие презеле одредени активности со цел да го спречат делувањето на членовите на оваа лига, а во 1900 година и се справиле со оваа организација, односно успеале да ја разбијат. Развојот на албанското движење, забележува кандидатот, довело до давање на политички предлози за решавање на прашањата кои ги засегаа Албанците кон крајот на 19 век. Тогаш се појавуваат и дела во кои се пишува за албанското прашање. Една од најзначајните книги кои произлегле албанските средини, според Емини, бил книгата Албанија што била, што е и што ќе биде. Тука мора да забележиме дека докторандот отворено пишува за тоа дали автор на оваа книга е Сами Фрашери, како што најчесто се мисли. Според м-р Емини ниту самиот Сами до крајот на својот живот не посведочил дека е автор на овој текст. Кандидатот во последните два дела од оваа глава посветил внимание на интересот на Австро-Унгарија за албанското движење, како и за судирот на интересите на Виена и Рим околу Албанија и реакциите на Албанците во однос на тоа.

Петтата глава од оваа дисертација е со наслов „Развој на политичката мисла, издаваштвото и на образованието на албански јазик“. Всушност, оваа последна глава е прилог кон влијанието на развојот на образованието и печатењето на албански јазик како дел од ослободителното движење. Познато е дека нема ослободително движење без образование, а тоа може да го забележиме во пишувањето на Емини во оваа глава од неговиот докторат. Тој во првиот дел од последната глава се осврнал на почетоците и на развојот на интересот кај странците за проучување на албанскиот јазик, но и за интересот кај Албанците, поточно кај нивните интелектуалци за јазикот и за историјата. Во тој контекст, тој се осврнал и на една мошне интересна тема, а таа е поврзана со влијанието на протестантските здруженија во развојот на албанскиот јазик. Навистина, некому би му било чудно како тоа овие здруженија да имаат влијание врз развојот на јазикот кај народ во кој мнозинството ја практикува исламската религија. Во овој дел, кандидатот посебно ја истакнува улогата на Роберт Пинкертон, Вангел Мекси, како и на семејството Киријазии. Развојот на ослободителното движење несомнено предизвикало и развој на политичката мисла помеѓу Албанците, а тоа е еден дел од оваа глава на докторската дисертација. Кандидатот ги споменува најпознатите албански интелектуалци кои имале свои политички ставови и погледи во однос на интересите на својот народ. Потребата од сопствена азбука наметнала неопходност од размислувања и делувања во тој правец. Затоа кандидатот го обработил и тој сегмент од албанскиот проблем. Еден дел од оваа глава кандидатот посветил и на дејноста на албанските друштва во Романија и во Бугарија. Дејноста и влијанието на Арбрешите, односно на Италоалбанците е исто така обработено од страна на кандидатот. Ова е доста важно, бидејќи нивното дејствување имало сериозно влијание врз развојот на албанското движење, но и на албанската национална свест. Прашањето за отворање на училишта на албански јазик кон крајот на 19 век е, исто така, дел од оваа глава. Според кандидатот, прашањето за отворање на училишта на албански јазик било од најважните за интелектуалците, бидејќи истото било поврзано со јазикот кој бил обединувачката точка околу која требале да се обединат Албанците кои практикувале различни вероисповеди. Последниот дел од оваа глава е посветен на развојот на издавачката дејност и на печатот на албански јазик, тема која кандидатот детално ја обработува, поставувајќи одредени интересни прашања и дилеми.

Во заклучокот, кандидатот накратко ги изнесува своите согледувања за темата што ја обработил, оставајќи можност за нејзино понатамошно проширување со дополнителни истражувања.

На крајот, кандидатот дава солиден избор на литературата која ја користел, но и тоа што е важно - необјавениот архивски материјал.

Премет на истражување

Предметот на истражување е да се објасни како започнало да се развива албанското движење во наведниот период од темата. Исто така, кандидатот во своето истражување се задржал на условите во кои се развивало албанското движење, влијанието на внатрешните фактори во османлиската држава, но и влијанијата кои доаѓале од надвор – од албанската емиграција, но и од дејствувањето на големите европски сили на теренот.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е обработена дисертацијата

Во областа на историјата на Балканот, во која е и историјата на Албанците, во Република Македонија има само основни податоци за темата на која кандидатот ја обработува својата докторска дисертација. Овој труд претставува значајно надополнување на празнината која постои.

Краток опис на применетите методи

Кандидатот ја користи методата на компаративната анализа, која е мошне важна во истражувањата кои се поврзани со историската наука. Кандидатот применил критичка анализа на примарните и секундарните извори кои ги користел. Фактите кои прилегуваат од изворите не се користени само за набројување на настаните без да се врши анализа, туку во насока на потврдување на тезите кои се изнесени во докторскиот труд.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатот м-р Бесник Емини, со наслов „Албанското движење 1878-1900 година“, претставува истражување од областа на историјата на новиот век – историја на Балканот.

Според напишаното, можеме да оцениме дека изработката на оваа докторска дисертација ја постигна целта на истражувањето, односно да ги истражи и да даде научно објаснување и толкување на процесите кои се тема на овој труд. Кандидатот успешно одговорил на тезите кои ги поставил во својата дисертација, користејќи ја компаративната метода и анализа, како и критичкото користење на изворите.

Оваа докторска дисертација претставува оригинален научен труд во кој може да забележиме добра анализа и заклучоци. Врз база на напишаното, можеме да заклучиме дека авторот на оваа докторска дисертација е добар истражувач во научното поле на хуманистичките науки, кој мошне добро ги користи методолошките принципи. Начинот на

кој е напишана дисертацијата укажува дека авторот има солидно познавање на проблемот што го обработува во овој труд.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Бесник Емини, со наслов „Албанското движење 1878-1900 година“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува условите и стандардите за подготовка на докторскиот труд.

Заклучок и предлог

Врз основа на наведеното во оваа рецензија, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Бесник Емини, со наслов „Албанското движење 1878-1900 година“.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Ванчо Ѓорѓиев (претседател), с.р.
2. Проф. д-р Далибор Јовановски (ментор), с.р.
3. Проф. д-р Виолета Ачкоска (член), с.р.
4. Проф. д-р Катерина Тодороска (член), с.р.
5. Проф. д-р Мемли Красниќи (член), с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЕГЕЈСКАТА ТЕМА ВО СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА ПРОЗА НИЗ МОДАЛИТЕТИТЕ НА ДОМОВНОСТА“ ОД М-Р ВЕСНА КОЖИНКОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на седницата одржана на 4.3.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Весна Кожинкова со наслов „Егејската тема во современата македонска проза низ модалитетите на домовноста“, во состав: проф. Виолета Тасевска-Пирузе (претседател), проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска (ментор), проф. д-р Јасна Котеска (член), проф. д-р Кристина Николовска (член) и проф. д-р Ангелина Бановиќ-Марковска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Весна Кожинкова, со наслов „Егејската тема во современата македонска проза низ модалитетите на домовноста“, содржи 211 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman со 1,5 проред и големина на букви 12, со 69 фусноти, 104 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 10 глави. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, кој е воедно и **прва глава** на трудот, се изложени предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Кандидатката во овој дел укажува на развојот на македонскиот современ роман. Ваквиот дијахрониски преглед на тековите на современата македонска проза е во функција на ситуирањето на егејската тема во современата македонска литература како еден посебен тематски комплекс кој малку е истражуван и опсервиран. Во овој дел кандидатката ги поставува модалитетите на домовноста како основни насоки и цели на истражувањето. Насловите на дела кои се предмет на анализа во понатамошниот тек на истражувањето, докторантката Весна Кожинкова ги пронаоѓа од библиографијата на писателите на кои егејската тема им е доминантна.

Втората глава од докторската дисертација е насловена **Прогонот на Македонците од Егејска Македонија (1913-1949)**. Во неа е даден историскиот пресек на настаните кои се случуваат во Егејска Македонија во споменатиот период, настани кои се директна причина за егзодусот на Македонците од тој дел на Македонија, кое за последица го има нивното трајно обездомување. Со историска систематичност и точност, м-р Весна Кожинкова во овој дел детално ги опишува сите промени кои се случуваат во Егејска Македонија, како: етничките промени, насилната асимилација преку насилно воведување на грчкиот јазик во сите сфери на официјална и неофицијална

комуникација и замена на личните имиња и топонимите со грчки и теророт кој станува секојдневие. Сите тие податоци се систематизирани во табела. (2015: 33)

Третата глава е со наслов **Постколонијална критика** и е поделена на четири дела:

1. Поим и карактеристики,
2. Балканскиот хронотоп во постколонијалната критика,
3. Концептите – лимиалност, хибридноост и мимикрија и
4. Постколонијалната критика за/во Македонија.

Делот „Поим и карактеристики“ започнува со напорот да се дефинира поимот постколонијална критика преку повеќе референтни теории: Армандо Њиши, Едвард Саид, Хоми Баба и Гајтари Спивак. Анализата на сите теории резултира со заклучокот дека постколонијалната критика претставува множество од најразлични практики: анализа и ревизија на идеолошкиот дискурс, критика на модернизмот и фокусираност на сублатералните субјекти. Таа во себе носи и одреден политички ангажман бидејќи го крева својот глас против стигматизацијата од страна на западните култури кои семантиката за Балканот ја градат врз основа на сопствената перцепција. Во овој дел кандидатот издвојува три карактеристики на постколонијалната критика: критика на модерноста, радикален културализам и релативизација на антиколонијалистичкиот дискурс. Овој прв дел на третата глава од трудот поентира со ставот на Њиши кој е и одличен почеток на темата на трудот дека опозицијата Исток: Запад нужно мора да се трансформира во опозиција Север: Југ, т.е. дека историјата мора нужно да се пишува „одоздола“.

Вториот дел од третата глава е со наслов „Балканскиот хронотоп во постколонијалната критика“ и во него кандидатот го анализира балканскиот дискурс како посебно интересен за постколонијалната критика со оглед на неговата географска положба и неговите историски настани. Освен што е крстосница меѓу Истокот и Западот, тој е местото каде што се испреплетуваат мноштво идентитети и култури. Откако е дефиниран поимот хронотоп и се поставени просторните координати на Балканскиот Полуостров, анализирани се ставовите на Марија Тодорова во нејзината книга „Замислувајќи го Балканот“ како неодминлива референца во постколонијалниот балкански дискурс и Златко Крамарик во „Идентитет, текст, нација“. Нивните ставови се во функција на потенцирање на сите негативни перцепции кои Западот ги има за Балканот и причините за таквите негативни перцепции. Како придобивка на анализата на балканскиот постколонијалистички дискурс Тодорова го инсталира поимот *балканизам* како своевиден имаголошки феномен создаден по примерот на ориентализмот кој како концепт го востанови Едвард Саид. Разликите меѓу ориентализмот и балканизмот се спротивставени во табела (2015: 45).

Во третиот дел од третата глава под наслов „Концептите – лимиалност, хибридноост и мимикрија“, м-р Весна Кожинкова ги анализира посочените поими како своевидни херуистички модели во анализата на културите и нивните меѓусебни односи и влијанија. Лимиалноста на Балканот е втемелена во идејата за физичка граничноост со симболични аспекти и особини на маргинализиран простор во кој се разнишани цврстите култури. Последица од тоа се континуирана политичка нестабилност, војни, револуции, сиромаштија и нестабилност на државните апарати, со создавање на т.н. „ничија земја“ како своевидна недефинирана зона во која сè се меша. Концептот хибридноост во трудот е дефиниран преку теоријата на Хоми Баба кој хибридноста ја сфаќа како метафора на една културна мешавина која подеднакво припаѓа и на Западот и на колонизираниот свет преку создавање на тој т.н. културен „меѓупростор“. Од теоријата на Баба произлегува и третиот концепт – мимикријата, кој во основа е целосно рушење на сидот меѓу колонизаторот и

колонизираниот со создавање на култура во која е тешко да се препознаат културните вредности на колонизаторот и колонизираниот.

Последниот дел од третата глава со наслов „Постколонијалната критика за/во Македонија“, прави анализа на присуството на Македонија во современите постколонијалистички проучувања, како и партиципирањето на македонската наука во современата постколонијална теорија. Во анализата на актуелните состојби нотиран е придонесот на Златко Крамариќ како научник од немакедонска провененција кој има посебна заслуга во промовирањето на македонските теми кои се интересни за постколонијалните проучувања. Евидентирана е и забелешката во трудот упатена на адреса на Марија Тодорова и нејзиното игнорирање на Македонија како балканска држава. Во однос на присуството на македонските проучувачи, м-р Кожинкова се служи со текстовите на Елизабета Шелева, Ангелина Бановиќ-Марковска, Анастасија Ѓурчинова, Лорета Георгиевска-Јаковлева и Весна Мојсова-Чепишевска како автори кои со своето критичко перо ја збогатија критичко-теориската мисла во македонската критика во рамките на постколонијалниот дискурс со критички ставови насочени кон постколонијалната перцепција на македонската книжевност придонесувајќи на тој начин македонските културни вредности да станат дел од европските, па и светските.

Четвртата глава во трудот е со наслов **Имагологија/Хетерологија** и има 4 дела:

1. Сликата на Другиот,
2. Стереотипи,
3. Стереотипите за Македонците од егејскиот дел на Македонија,
4. Друг/Другост.

На почетокот на оваа глава, со помош на теориите на Даниел-Анри Пажо и Катица Ќулавкова, докторантката Весна Кожинкова прави напор да го дефинира поимот имагологија, потоа имагологијата како посебна компаративистичка дисциплина, нејзиното настанување и предмет на проучување. Имајќи ги предвид претходно наведените теории заклучокот е дека таа претпоставува проучување на слики и мислења за други народи и култури претставени низ најразлични облици во литературата.

„Стереотипи“ е вториот дел од оваа глава кој го анализира поимот, кој, воедно, ја означува најчесто сликата на Другиот. Во обидот да се дефинира поимот кандидатот ја користи теоријата на Пажо, дефиницијата на Липман, теоријата на Мајкл Херцфелд и заклучува дека стереотипите претставуваат поедноставено прикажување, типизирање, шаблонизирање, генерализирање на појавите, групите, колективите. Тие според поделбата која е направена можат да бидат: идеолошки, етнички и културни, јавно искажани (гласни) или премолчени (неми) стереотипи.

Со оглед на целта која си ја има поставено трудот, третиот дел од четвртата глава ги анализира стереотипите кои постоеле и сè уште постојат за Македонците од егејскиот дел на Македонија. Како илустрација за своите ставови се земени цитати од прозата на Кица Колбе „Егејци“ и романот „Змиски ветер“ од Ташко Георгиевски. Во таа смисла посебно се задржува на стигматизацијата која им е направена на тлото на слободниот дел од Македонија каде тие се населуваат по нивното истерување од родните огништа. Овој дел кандидатот го завршува со заклучокот дека врз егзистенцијата на Егејците се темели егзистенцијата на еден дел на македонскиот идентитет. Залог за постоењето на тој идентитет е токму стигмата содржана во зборот Егејци дури и од онаа страна на границата. Ако ги има нив, значи дека има Егејска Македонија. И колку и да звучи парадоксално, токму таа стигма ги одржа и ги спаси од заборавот бидејќи ако беа интегрирани како Македонци без никакви знаци на нивната различност, тогаш, можеби, не ќе

постоеја никакви белези во идентификацијата на Македонците од егејскиот дел на Македонија, денешна северна Грција.

Четвртиот дел на четвртата глава е со наслов „Друг/Другост. Во овој дел, кандидатката ја анализира оваа категорија која е клучна во една посебна компаратистичка дисциплина позната под името хетерологија. Во обидот да се дефинира категоријата Друг/Другост се користени теориите на: Изер, Роже и Парино, Валденфелс, Фројд, Бахтин, Дерида, Бауман, Шелева, Браидоти и Кристева. Посебно интересно место во нивните проучувања е концептот на Туѓинецот и начинот на кој доминантните култури се справуваат со Туѓото. Ова е особено применливо за темата на трудот со оглед на статусот кој го добија Македонците од егејскиот дел на Македонија кои беа принудени да ги напуштат своите домови и нив да се обидат да ги реставрираат во средини кои за нив ќе се афирмираат како туѓи, а тие самите да се доживеат себеси како туѓинци.

Петтата глава на трудот е со наслов **Идентитет** и има три дела:

1. Идентитет,
2. Културните идентификатори на идентитетот на Македонците од егејскиот дел на Македонија и
3. Домот како идентификатор на идентитетот.

Во првиот дел со наслов „Идентитет“, кандидатката го разгледува прашањето за идентитетот, неговото значење, употреба преку повикување на теориите за идентитетот на Амин Малуф, Златко Крамариќ и Ангелина Бановиќ-Марковска. Анализирајќи ги сите нив се доаѓа до заклучокот дека кога се говори за идентитетот треба да се говори за концепт во кој се влеваат повеќе елементи како што се: врзување на идентитетот на единката и групата, сфаќањето на идентитетот како однос, релација со Другиот, односно Другите, историската природа, т.е. променливоста на идентитетот и релативноста на идентитетот во зависност од контекстот. Врз основа на тоа се прави поделба на прост, монолитен и сложен идентитет. Како поткрепа за ваквите ставови кандидатот наведува цитати од романот „Црно семе“ од Ташко Георгиевски, „Снегот во Казабланка“ од Кица Колбе и „Храпешко“ од Ермис Лафазановски.

Прашањето за културниот идентитет на Македонците од Егејска Македонија е разгледувано во вториот дел од петтата глава со наслов „Културните идентификатори на идентитетот на Македонците од Егејска Македонија“. Во овој дел најпрво е дефиниран поимот култура како човеков производ настанат во текот на историјата и создаван од низа претходни генерации, како обележје на еден народ или на некоја општествена група по кое тој или таа се разликува од некој друг народ или друга општествена група. Така таа станува амблем за едните, а стигма за другите. Како идентификатори на културниот идентитет на Македонците од егејскиот дел на Македонија се наведени јазикот, обичаите, името и домот. Своите ставови кандидатот ги поткрепува со примери од „Егзодусот на Македонците од Грција: женските стории за Втората светска војна и нивниот егзодус“ од Ермис Лафазановски и Лидија Лафазановска, романот „Граница“ од Иван Чаповски, „Црноборје“, „Плачат оние планини за мене“ од Петар Ширилов и „Црно семе“ од Ташко Георгиевски.

Со оглед на тоа што современата постколонијална критика на Домот му дава посебно место и значење, овој идентификатор на идентитетот е предмет на анализа во третиот дел од петтата глава со наслов „Домот како идентификатор на идентитетот“. Причината за ваквата негова актуелност кандидатот ја пронаоѓа во актуелните и помалку актуелните политички состојби, како и оние кои временски се наоѓаат во некако минато, но кои никако не се надминати. Последица на тие состојби се бегалците, внатрешно раселените лица, т.е. сите оние што во конкретни услови под присила

мораат да го напуштат својот дом и да живеат некаде на друго место. За сите нив домот станува своевидна парадигма, станува копнеж на нивниот интимен свет, станува приказна од која тие ја црпат својата енергија, но и место од кое тие нема да се откажат. Токму заради тоа и покрај можноста за филозофски приод на концептот Дом, се потенцира психолошкиот приод како простор кој има витални функции бидејќи игра огромна улога во оформувањето на личниот идентитет. Во напорот да се дефинираат модалитетите на домовноста се истакнува како пресуден политичкиот контекст како основа за дефинирање и препознавање на модалитетите на домовноста. Кандидатката во овој дел ги поставува четирите модалитета на домовноста во однос на прогонот на егејските Македонци: 1. Обездомување, 2. Вдомување во нова средина и култура, 3. Враќање и 4. Светот како Дом.

Шестата глава на трудот е со наслов **Обездомување** и има 3 дела:

1. Физичко обездомување,
2. Ментално обездомување и
3. Бегство.

Во почетниот дел на оваа глава се посочува целокупната смисла на прогонството како потрагата по сопствениот идентитет. Сликите на прогонството доминираат во романите кои ја третираат т.н. егејска тема. Тоа за последица го има губењето на домот што креира една состојба на обздоменост, на губење на сите симболи кои го ситуираат човековиот живот, симболи кои се материјален показател и доказ дека човекот навистина постои. Така гледајќи, загубата на домот е егзистенцијална закана бидејќи губењето на домот значи губење на животот или барем она што човекот го перципира како живот. Анализата на овој модалитет на домовноста кандидатката м-р Весна Кожинкова ја прави со апликација врз примери од романите: „Змиски ветер“, „Време на молчење“ и „Рамна земја“ од Ташко Георгиевски, „Граница“ од Иван Чаповски и „Црноборје“ од Петар Ширилов. Анализата на романите завршува со заклучокот дека сите ликови во романите кои ја третираат егејската тема во македонската современа проза покажуваат активен однос кон насилството. Дури и кога се подложени на најмонструозни облици на репресија, дури и кога се обесчестувани јавно, дури и кога се затворани и малтретирани без некоја посебна вина, тие покажуваат отпор против силите на моќта кои создаваат и произведуваат неповолна и нехумана егзистенција.

Седмата глава на трудот е со наслов **Вдомување** и има 4 дела:

1. Физичка татковина → Ментална татковина,
2. Туѓи меѓу своите,
3. Тага и
4. Женски : Машки приказни за вдомувањето.

Во првиот дел на оваа глава со наслов „Физичка татковина → Ментална татковина“, кандидатката го разгледува проблемот на трансформацијата на физичка во ментална татковина и паралелно со тоа трансформацијата на прогонетиот човек во странец. Загубената татковина во неговата ментална свест станува идеално место, место од соништата по кое постојано се копнее и тагува и место кое се претвора во посакуван модел на живеење. Романите „Рамна земја“ на Ташко Георгиевски и „Плачат оние планини за мене“ од Петар Ширилов, кои се предмет на анализа во првиот дел од седмата глава, се приказни за вдомувањето, приказни за стекнувањето на новиот дом

во Војводина и можноста во тој нов дом одново да се вкоренат. Низ една богата слика на ситуации и настани со длабока ментална слика за душевните состојби на бегалците романите ги следат нивните животни приказни и благодарейќи само на нивната уметничка сила доживеаното да го транспонираат на еден сугестивен начин, тие приказни се врежуваат во менталниот код на сите Македонци и нивната траума секој Македонец ја доживува како своја.

Во вториот дел на седмата глава со наслов „Туѓи меѓу своите“ се следи вдомувањето во слободниот дел на Македонија каде тие се пречекани на еден најсуров начин со отворено одбивање, отпор, па дури и омраза. Во тоа секојдневие тие се пречекани како ЕГЕЈЦИ. И од тој момент почнува нивното егејство, нивниот живот во една средина во која меѓу своите се чувствуваат туѓинци. Тие стануваат бегалци. Свеста за нивната туѓост тукашните ја потенцираат со негативниот призвук на зборот Егеец, како нешто одбивно и различно, нешто што не може да влезе во радиусот на нивната блискост под никакви околности, применувајќи ја ексклузивистичката стратегија за справување со туѓоста според која туѓинците се претопуваат во странци. Примери за апликација во овој дел се земени од прозата „Егејци“ на Кица Колбе.

Во третиот дел од седмата глава со наслов „Тага“ се проследени психолошките консеквенци од прогонството и вдомувањето кои резултираат со перманентен копнеж по домот, копнеж кој тие луѓе ги формира во вечни талкачи по светот. На вдомувањето му се дава и една родова димензија и токму тоа е анализирано во четвртиот дел со наслов „Женски : Машки приказни за вдомувањето“. Во овој дел преку примери од романите „Плачат оние планини за мене“ од Петар Ширилов, „Рамна земја“ и „Змиски ветер“ од Ташко Георгиевски е дадена сликата на вдомувањето и сите ментални последици од него видени од женска и машка перспектива.

Осмата глава на трудот е со наслов **Враќање** и има 3 дела:

1. Освојување на физичките белези на *дома*,
2. Средбите и
3. Траума.

Апликативниот материјал кој го анализира овој модалитет на домовноста е земен од романите „Сидови“, „Време на молчење“ и „Црвениот коњ“ од Ташко Георгиевски, „Граница“ од Иван Чаповски и прозата „Егејци“ од Кица Колбе.

Во првиот дел од осмата глава со наслов „Освојување на физичките белези на дома“ е дадена сликата на враќањето преку освојување на најсилните упоришта на физичкиот идентитет на еден човек: куќите, црквите, гробиштата. Во нив секој човек го потврдува своето потекло, своето минато и својата традиција.

Во вториот дел со наслов „Средби“ како физички упоришта се посочени луѓето и средбите со нив кои можат да бидат пријатни и непријатни. Пријатни или непријатни, тие се посакувани бидејќи и едните и другите треба да бидат во функција на основната цел и смисла на враќањето – надминување на траумата. Анализирајќи ја емотивната состојба на луѓето кои не побегнале и останале на родните огништа кандидатот го поставува прашањето: Кој од нив навистина е дома? Тоа прашање генерира ново кое е основа за понатамошните истражувања: Дали Домот е местото во некој конкретен географски простор, на некое место за кое човекот се фиксира и создава илузија дека неговата среќа зависи исклучиво од тоа место? Дали, можеби, Домот е времето поминато со луѓето кои ти се блиски во животот кој човекот сам си го гради како вистински креатор на судбината.

Во третиот дел од осмата глава со наслов „Траума“ се следи централната идеја на враќањето, а тоа е надминување на траумата. Овој дел завршува во манирот на егзистенцијализмот со теза дека Домот не е место, не е конкретен простор, тој може да се гради и разградува и секогаш може да се почне одново и на темелите на стариот да се изгради новиот дом.

Деветтата глава со наслов **Светот како дом** е конципирана низ 3 дела:

1. Граѓани на светот,
2. Уметноста како дом и
3. Љубовта како дом.

Во воведниот дел на првата глава е анализиран животот во принуден егзил на егејските Македонци за кои домот останува да биде копнеж, но копнеж не по местото, туку по времето што поминало, копнеж по чувството на блискост кое тој дом од соништата го произведува. Затоа почнува потрагата по вистинскиот дом, всушност, потрагата по она чувство на блискост кое тој дом го креира во менталната мапа на секој егзилант. Како референтна литература која е користена во анализата на овој модалитет на домовноста се теориите на Едвард Саид, Светлана Бојм, Ангелина Бановиќ-Марковска, Жил Делез и Феликс Гатари, а врз примери од романите „Снегот во Казабланка“ од Кица Колбе и „Храпешко“ од Ермис Лафазановски. Со оглед на тоа дека нивниот автентичен животен податок е неодминлив сегмент од нивните романи е нагласена автореференцијалната постапка и задолжителната автобиографска контекстуализација. Посебно е нагласена мисијата на писателот-егзилант како промотор на темите затворени во националните арени разгледувајќи ги од културолошки агли, трансформирајќи ја личната траума во колективна и обратно колективната во лична.

Во заклучните согледувања, кои се воедно и **десетта глава** на трудот со наслов **Од светот како дом до домот како свет** во анализираните модалитети на домовноста се препознава негативното и позитивното искуство на домувањето. Притоа, со оглед на последиците, како негативни модалитети на домовноста се посочени обездомувањето, вдомувањето и враќањето. Единствен модалитет во кој се препознава позитивното искуство од домот и домувањето е модалитетот светот како дом. Тоа поради фактот што човекот како граѓанин на светот може да го реставрира својот дом повеќепати, да го гради, пресоздава. Да го бара и да го наоѓа постојано и секој нов дом да биде негова нова татковина. Таквото постојано создавање и пресоздавање се остварува само преку доживувања кои ги надминуваат границите на физичкото и тактилното. Токму во тоа е и вредноста на овој труд, во перспективноста на концептот дом.

Предмет на истражување

Предмет на истражување на овој труд се концептот дом и модалитетите на домовноста проследени преку примери од современата македонска проза кои ја третираат егејската тема. Како резултат на истражувањата на кандидатката м-р Весна Кожинкова се посочени четири модалитети на домовноста: обездомување, вдомување, враќање и светот како дом. Притоа, евидентно е дека кандидатката извонредно владее најголем дел од референтната литература од соодветната област.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Егзодусот на Македонците од Егејска Македонија како тема која никогаш не ја изгубила својата актуелност и присутност во македонската литература и култура е исклучително провокативна за нови и свежи проучувања. Од друга страна, таа е **тематски и стилски комплекс единствен во современата македонска литература**. Тргувајќи од фактот дека во последно време оваа тема станува сè попровокативна и доминантна со оглед на фактот што расте бројот на

писатели и теоретичари кои пишуваат и истражуваат на тема егзил и современиот номадизам, како надвор од Македонија, така и во неа, таа станува исклучително инспиративна и провокативна и за м-р Весна Кожинкова. Досега веќе во неколку наврати е работена егејската тема, но притоа истражувањата се сведуваа исклучиво на исчитување на прозниот дискурс на Ташко Георгиевски. Во тој поглед, м-р Весна Кожинкова понудува еден исклучително актуелен (нов) аспект во своите истражувања врз еден поширок апликативен материјал.

Краток опис на применетите методи

Низ постојана анализа и синтеза во кои провејуваат 104-те библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси, кандидатката нè води до конечното сознание за дефинирањето и проследувањето на четири модалитети на домовноста: обездомување, вдомување, враќање и светот како дом.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Докторската дисертација под наслов „Егејската тема во современата македонска проза низ модалитетите на домовноста“, изработена од м-р Весна Кожинкова, како сериозно организиран текст е исклучително значајно проучување. Искрено веруваме дека овој несомнено успешно изработен труд ќе поттикне и други истражувања, а ова темелно истражување спроведено во оваа дисертација ќе биде основа на која ќе се надоврзуваат, но и дополнуваат и полемизираат некои идни истражувачи.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Весна Кожинкова, со наслов „Егејската тема во современата македонска проза низ модалитетите на домовноста“, претставува исклучително значајно истражување во областа на македонската филологија и културологија поточно во областа на современата македонска литература и култура. Изработката на темата на оваа докторска дисертација придонесува за афирмација и референтност на македонската книжевно-теориска научна мисла.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Весна Кожинкова, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согледувањата со исклучително актуелен општествено-книжевен и политички призив до кои доаѓа м-р Весна Кожинкова во својата докторска дисертација, а кои се темелат на референтна литература користена во анализата на четирите модалитети на домовност, се главните научни придонеси на кандидатот. Од друга страна, м-р Весна Кожинкова, освен магистерскиот труд под наслов „Особини на македонскиот постмодернистички роман во првата деценија 21 век“ кој успешно го одбрани во 2009 година, го има објавено трудот „Модел на биографски фикции во македонскиот постмодернистички роман“ во списанието Литературен збор бр.1-6, 2011 година, со што се покажува дека нејзиниот интерес е насочен кон современите состојби во/на македонскиот роман.

Подрачјето на примена на оваа дисертација е: современата македонска литература и култура со можност за удел и вистински придонес во истражувањата на современите состојби во јужнословенските и балканските литератури и култури. Нема реални согледувања за можни ограничувања, освен во современата книжевно-научна и културна мисла на некои соседни земји кои директно се допрени од егејската темата.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Весна Кожинкова** со наслов **Егејската тема во современата македонска проза низ модалитетите на домовноста.**

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Вилета Тасевска-Пирузе, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска, ментор , с.р.
3. Проф. д-р Јасна Котеска член , с.р.
4. Проф. д-р Кристина Николовска, член, с.р.
5. Проф. д-р Ангелина Бановиќ-Марковска, член, с.р.

ПРЕГЛЕД НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ

ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	М-р Николче Мицкоски	“Терминологијата од областа на информатичкото општество во македонскиот јазик: Дефинирање и создавање термилошки бази на податоци”	“Information Societu Terminology in Macedonian Language: Defining and Creating Terminology Databases”	Проф . д-р Емилија Црвенковска	11. 03.2015 10-350/4
2.	М-р Бобан Карапејовски	“Експонентите на категоријата определеност во македонскиот јазик”	“Exponents of the Category of Definiteness in Macedonian”	Проф . д-р Емилија Црвенковска	11. 03.2015 10-390/4
3.	М-р Дрита Цемаили	“Лексички и морфосинтаксички аспект при изучувањето на германскиот јазик од страна на учениците со албански мајчин јазик во основното образование на Република Македонија”	Lexsical and Morphosyntactic Aspect in German language learning by children with albanian as a mother tongue in the primary edukation of the Republic of Macedonia	Проф . д-р Емилија Бојковска	11. 03.2015 10-284/4
4.	М-р Хана Дарлишта	“Овоштарската лексика на албанските говори во Македонија”	“Orchard vocabulary of the Albanian dialects in Macedonia”	Проф . д-р Агим Пољоска	11. 03.2015 10-414/5

ПРЕГЛЕД НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ

МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Елизабета Кркачева	“Когнитивните процеси на преработка на податоците при симултаното и консекутивното толкување”	“ Data processing capacity issue in simultaneous and consequent interpreting”	Проф. д-р Маргарита Велевска	10.0 3.2015г. 10-367/3
2.	Калина Јанева	“Дијалогот маѓу книжевноста и музиката(врз примери од британската и италијанската проза од втората половина на XXвек)”	“The Dialogue between Literature and Music (On Examples from British and Italian Prose from the Second Half of the 20 th Centry)”	Проф.д-р Владимир Мартиновски	10.0 3.2015г 10-393/3
3.	Хатиџе Реџеџи	“Пародијата како постапка во делата на Џабир Ахмети”	“Parody as a procedure in cases of Jabir Ahmeti”	Проф. д-р Нехас Сопај	10.0 3.2015г 10-251/3
4.	Еркан Алили	“ Споредбена анализа на фолклорното наследство на шарпланинските села Урвич И Јеловјане “	“The culture ,the tradicion and folklor of the population’s sharplanina region (urvich and jelovjane)”	Проф. д-р Фадил Хоџа	10.0 3.2015г 10-366/3
5.	Шенај Амедова	“Типолошки мотиви во творештвото на Есад Бајрам”	“Thematic and Motivic classifications and specifications in poetry and in the prose of Esad Bajram”	Проф. д-р Фадил Хоџа	10.0 3.2015г 10-369/3
6.	Сејфулах Озџан	“Освојувањето на Истамбул низ призмата на односите	“The conquest of Istambul in historical research work of Serbian	Проф. д-р Севин Арслан	09.0 3.2015г 10-

		меѓу Исток и Запад”	writer Chedomil Mijatovic and in the novel of Turkish writer Okay Tirjakioglu and his reflectipn to the screen”		378/3
7.	Илија Илов	“Жанровски трансформации на романот Големата вода од Живко Чинго”	“Genre transformations novel The Great Water by Zhivko Chingo”	Проф. д-р Ангелина Бановиќ-Марковска	9.03. 2015г 10-283/2
8.	Шарл-Гијом Демаре	“Толкувачот наспроти надоследностите во оригиналниот говор”	“The Interpreter and the Inconsistencies in the original speech”	Проф. д-р Мирјана Алексоска-Чкатроска	10.0 3.2015 10-383/3

ПРЕГЛЕД НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ

4. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Филип Јовановски	“Препишувачко-редакторската и оригиналната дејност на Владислав Граматик”	“Transkriptive-editing and original work of Vladislav Gramatik”	проф. д-р Добрила Миловска	24.03.2015 10-460/3
2.	Ирена Синџирска	“ Мнемоничките техники како помагала за подобрување на помнењето на толкувачот во консекутивното конференциско толкување “	“ The Mnemonic Tehniques as Aids to Enhance the Memory of the Interpreter in the Consecutive Conference Interpreting”	проф. д-р Соња Витанова-Стрезова	24.03.2015 10-498/4
3.	Едита Камбери- Спахиу	“Локативните значења на предлозите on, in и at во англискиот јазик и нивните еквиваленти во албанскиот јазик”	“ Locative meanings of prepositions on, in, and at in English and their Equivalents in the Albanian Language”	проф. д-р Ваљбона Тоска	24.03.2015 10-203/5

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „РАЗВОЈ НА МЕТОДОЛОГИЈА ЗА УТВРДУВАЊЕ ЗАШИТНИ ЗОНИ ОКОЛУ ВОДНА АКУМУЛАЦИЈА ОД АСПЕКТ НА ЕРОЗИЈАТА И ТРАНСПОРТОТ НА НАНОС“ ОД М-Р МИНЧЕВ ИВАН, ПРИЈАВЕНА НА ШУМАРСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 9.2. 2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Минчев Иван со наслов „Развој на методологија за утврдување заштитни зони околу водна акумулација од аспект на ерозијата и транспортот на нанос“, во состав: проф. д-р Александар Трендафилов (претседател), проф. д-р Иван Блинков (ментор и член), проф. д-р Станимир Костадинов (член), проф. д-р Цветанка Поповска (член) и проф. д-р Николчо Велковски (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Минчев Иван, со наслов „Развој на методологија за утврдување заштитни зони околу водна акумулација од аспект на ерозијата и транспортот на нанос“ содржи 142 страници компјутерски обработен текст во фонт Calibri, со 1,5 проред и големина на букви 12 и цитирани 55 библиографски единици: научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси. Покрај ова, како заднински материјал на дисертацијата, е креирана и геопросторна база на податоци за истражувачкиот регион, како и геопросторни модели во врска со тематиката.

Тематиката на овој труд е многу сложена и мултидисциплинарна и бара засебни методолошки принципи и постапки на истражување за различните поставени истражувачки прашања. Токму поради тоа и трудот е конципиран на овој начин, препознаен при странски комплексни и мултидисциплинарни истражувања.

Трудот е структуриран во седум глави, вовед, предмет и цели на истражувањето и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во трудот.

Во **воведот** на трудот, изложена е генерална слика за полето на истражување и опишана е генералната теоретска рамка. Структурата на воведното поглавје е поставена правилно почнувајќи од најопшти информации во врска со проблематиката (води, акумулации, ерозија, штети од ерозивни процеси, користење на земјиште и ерозија, и моделирање на процеси) и одејќи понатаму постепено преку образложение на проблематиката и фокусирајќи се на крај на специфичниот проблем кој се проучува. Ова поглавје дава одговор на основните прашања на еден ваков труд. Што се проучува? Зошто е тоа важно прашање? Што знаеме за оваа проблематика пред да се направи овој труд? Како ќе се вршат и што треба да содржат истражувањата? Како овој труд ќе ги унапреди нашите знаења?

Во **втората глава** се претставени предметот и целите на истражувањето. Наброени се шест цели кои се изложени во наредните глави, а воедно е даден и краток осврт на содржините на наредните поглавја кои се дефинирани според поставените цели.

Во **третата глава** е опишан регионот на кое се вршени истражувањата и опишани користените податоци во истражувањето. Даден е генерален опис на геопросторните карактеристики на подрачјето, како и резултатите од развиената основна геопросторна база на податоци на факторите кои се предмет на натамошно моделирање.

Четвртата глава го обработува користењето на земјиштето во сливот. Главна цел во ова поглавје е да се истражи динамиката на промените во користењето на земјиштето за целиот временски период на постоењето на акумулациите кои се истражуваат. При анализите се користени комбинирани методи: историски метод (за собирање на податоците за користење на земјиштето), индуктивен метод (за систематизација и анализа на податоци од различните извори, за избор на метод за дефинирање на потенцијалот на ерозија) итн. Целата датабаза е пренесена во ГИС-опкружување. Главни фактори кои се предмет на истражување во оваа глава се: демографијата во регионот, обработливото земјиште, површините под пасишта, бројната состојба на добитокот и состојбата на површините под шума. Најдетална анализа е направена на шумските практики во сливот, при што се анализирали и посебните планови за стопанисување со шумите, а пред се на подрачјата кои од аспект на ерозија се најкритични.

Во периодот од 1976 до 2011 година има значително намалување на обработуваните земјоделски површини, а како последица на тие процеси доаѓа до зголемување на површините под пасишта и шуми. Овој тренд се забележува и кај сточарството, каде што има намалување на сточниот фонд. При анализата на плановите за стопанисување со шумите утврдено е дека примената на чистата сеча во двата анализирани периоди е значително застапена. Резултатите укажуваат дека во првиот анализиран период тие зафаќаат 45,8% од примената на сите типови сечи, а во вториот период дури 61,7% во сливот на акумулацијата „Калиманци“. Ако се има предвид фактот дека теренот околу акумулацијата е претежно ридско-планински со поголеми наклони, може да се каже дека овој тип на сеча има значително влијание и на зголемувањето на количествата на нанос во акумулацијата. Имајќи предвид дека шумскиот фонд во сливот на акумулацијата во голема мера е деградиран, првенствено поради преискористување во минатото, неповолни еколошки услови и силни антропозоогени влијанија, потребно е во иднина да се преземаат одгледувачки мерки со цел подобрување на квалитетот и структурата на шумскиот фонд, како и примена на современи обновителни мерки кои ќе овозможат квалитетно природно обновување на шумата без штетни влијанија врз шумската простирка и врз шумскиот екосистем.

Во **петтата глава** се обработува проблематиката во врска со количествата на исталожен нанос во акумулациите, како и динамиката на пополнување на акумулациите со текот на времето. Количеството и стапката на исталожениот нанос е потребна за валидација на моделирањето на ерозијата со емпириските методи. Мерењето на исталожен нанос во акумулациите: „Калиманци“ и „Градче“ е вршено ехосондерски, при што се комбинирани методите на „мерење на профили“ и „контурно мерење“. Целокупната база на податоци од непосредното мерење е трансформирана во ГИС-опкружување, па со користење на разни математички методи се пресметани исталожените количества на нанос.

Резултатите од ехосондерските снимања на двете акумулации покажуваат сличен тренд, т.е. значителна разлика на интензитетот на пополнување помеѓу периодите 1969-1985 и 1985-2013 година. Трендовите и причините за оваа појава може да се различни, па затоа се извршени и дополнителни анализи. Во периодот 1969-1985 година, просечното годишно пополнување на акумулацијата „Калиманци“ е $467.686 \text{ m}^3/\text{год}$, а во периодот 1985-2013 година просечното годишно пополнување на акумулацијата е $214.325 \text{ m}^3/\text{год}$. Во првиот период, пополнувањето на акумулацијата е повеќе од двојно од вториот период.

Во периодот 1959-1984 година, просечното годишно пополнување на акумулацијата „Градче“ е $15.200 \text{ m}^3/\text{год.}$, а за периодот 1984-2013 година, $6.031 \text{ m}^3/\text{год.}$, или во првиот период се исталожувале за 2,5 пати повеќе нанос од вториот период.

Најпрво, влијанието на човекот во првиот период е многу поизразено. Добиточниот и земјоделскиот фонд биле многу повеќе развиени, а со тоа и генерирањето на ерозивен наносен материјал многу поизразено. Понатаму климатските карактеристики се разликуваат. Во првиот период се забележуваат повеќе врнежи кои коинцидираат со намалени температури на воздухот во споредба со вториот период, каде врнежите се намалуваат, а температурите на воздухот се зголемуваат. Вториот период се одликува со значително подобрување на природните карактеристики во сливните подрачја на акумулациите. Миграционите процеси довеле до напуштање на обработливото земјоделско земјиште, па на дел од земјоделските површини доаѓа до појави и процеси на природна ревегетација и конверзија во пасишта или шуми. Овие промени ја подобриле состојбата во сливните подрачја, но не можат да ја објаснат целосно состојбата со исталожениот ерозивен нанос во акумулациите. За целосно објаснување на состојбата на исталожениот ерозивен нанос треба да се воведат и процесот на консолидација на наносот. Според наведените истражувања, консолидацијата на наносот во акумулациите, може многу да влијае на крајната пресметка на наносот, бидејќи консолидацијата може да потрае и до 50 години.

Шестата глава е посветена на пресметувањето на продукцијата на ерозивен материјал и на транспортираниот и исталожениот ерозивен нанос. Применет е методот на С. Гавриловиќ, а неговата веродостојност е валидирана со мерењата на исталожениот ерозивен нанос во акумулациите. Издвоени се критични сливови од аспект на ерозија, а исто така е посветено внимание и на просторното потекло на ерозивниот нанос што доаѓа во акумулациите. Ова поглавје е основа за предлог зонирањето на сливните подрачја на акумулациите.

Модерниот ГИС-пристап при примената на методологијата на С. Гавриловиќ значително се разликува од оригиналниот класичен начин на теренска перспекција и непосредно картирање на појавите, процесите и интензитетот на ерозијата. Затоа, за примената на модерниот пристап методологијата беше модифицирана за да соодветствува со постојните просторни бази на податоци. Сливот на акумулацијата „Калиманци“ беше делинеиран на подсливови (р. Брегалница, р. Каменица, р. Дулица, р. Рибница итн.) и сите понатамошни пресметки беа работени на тоа ниво. За разлика од акумулацијата „Калиманци“, пресметките за акумулацијата „Градче“ беа изведени на ниво на еден единствен слив. Како влезни параметри за методологијата на Гавриловиќ беа користени стандардни бази на податоци, достапни за пошироката стручна јавност со цел овозможување на повторливост и споредливост: педолошка карта на РМ, карта на ерозија на РМ, векторски бази на податоци од топографските карти на РМ 1:25.000 и СИЗП 1:5.000, ДЕМ 5m, изотермна и изохиетска карта на РМ и др. Просторните податоци беа директно рекласирани без интервенции, освен картата на користење на земјиштето.

Вообичаена пракса за дефинирање на параметарот „Ха“ е со користење на картата на покривност на земјиштето Corine Land Cover со размер до 1:100.000. Недостатоци на оваа база се: ситен размер што влијае на големината на најмалиот полигонален податок и класификацијата која е воопштена и е недоволна за потребите на моделирање на ерозија. Заради непрецизностите, овој коефициент е добиен со комбинирање на две просторни бази на податоци: топографска карта и СИЗП кои беа соодветно рекласирани според препорачаните вредности по методологијата на С. Гавриловиќ. По детална перспекција на поединечните класи на земјишен покров, како најпроблематична беше издвоена категоријата шума, бидејќи се работи за генерална класификација на земјишниот покров. Оваа класа беше проблематична бидејќи при издвојувањето на полигоните шума не е водено сметка за каква шума се работи. Така, во оваа класа влегува шума со покривност од 100%, а исто така и шума со разбиен склоп со застапеност на поединечни дрва (1-5%) во склоп на полигонот. Затоа, на сите овие полигони со помош на постапката на фотоинтерпретација им беше назначена вредност во зависност од покривноста и покриеноста на почвата со приземна вегетација.

Понатаму рекласираната карта на покровност беше комбинирана со карта на изведени противерозивни мерки и работи: прегради, прагови, уредени/неуредени водотеци, применети агро-мелиоративни, шумско-мелиоративни и други мерки и работи.

Пресметките за коефициентот на ерозија „Z“ беа направени со аплицирање на претходно пресметаните влезни коефициенти на ниво на подслив. Вредностите на ниво на подсливови за акумулацијата „Калиманци“ се движат од 0,13 до 0,69 или средно 0,36. За сливот на р. Брегалница „Z“ изнесува 0,33. Ова укажува дека сливот на р. Брегалница е помалку ерозивен од непосредните притоки на акумулацијата „Калиманци“ (средно „Z“ = 0,44). Коефициентот на ерозија „Z“ за сливот на акумулацијата „Градче“ изнесува „Z“ = 0,20. Оваа вредност за коефициентот на ерозија е далеку помал од сливот на акумулацијата „Калиманци“.

За да се детерминираат критичните сливови од аспект на ерозија и транспорт на нанос пресметките за параметрите W , G , W_{sp} и G_{sp} се правени на ниво на подсливови. Специфичната продукција на ерозивен материјал ниво на подсливови „ W_{sp} “ се движи во границите од 102 до 1.064 $m^3/km^2/год$ или средно 486 $m^3/km^2/год$. Вкупно на ниво на слив на акумулација „Калиманци“, продукцијата на ерозивен материјал (W) изнесува 496.780 $m^3/год$. Специфичното количество на транспортиран (пренесен) ерозивен нанос на ниво на подсливови „ G_{sp} “ се движи до 642 $m^3/km^2/год$ или средно 195 $m^3/km^2/год$. Просечното годишно количество на претранспортиран нанос или колку од транспортираниот ерозивен нанос просечно годишно се таложи во акумулацијата „Калиманци“ е добиено како збир на средногодишните количества на транспортиран (пренесен) нанос на сите притоки и непосредниот слив на акумулацијата „Калиманци“. Тоа значи дека р. Брегалница е земена како еден слив. Специфичното количество на транспортиран ерозивен нанос до профил брана „Калиманци“ изнесува 277.393 $m^3/год$. Сите непосредни притоки на акумулацијата „Калиманци“ транспортираат/исталожуваат 98.755 $m^3/год$. Ерозивен наносен материјал или 35% од вкупниот исталожен нанос во акумулацијата. Останатите 65% од наносот доаѓаат од р. Брегалница или 161.860 $m^3/год$. До мерниот профил Очипале е проценето дека пристигнува 53% од наносот или 146.404 $m^3/год$ или сливовите од профил Очипале до профил брана транспортираат и во акумулацијата внесуваат 47% од вкупниот нанос или 130.989 $m^3/год$. Вкупно на ниво на слив на акумулација „Градче“, продукцијата на ерозивен материјал (W) изнесува 17.149 $m^3/год$ или специфично „ W_{sp} “ 194 $m^3/km^2/год$. Специфичното количество на транспортиран ерозивен нанос на ниво на слив на акумулација „Градче“ „ G_{sp} “ изнесува 147 $m^3/km^2/год$. или средногодишното количество на транспортиран (пренесен) ерозивен нанос до профил брана „Градче“ изнесува 13.037 $m^3/год$.

За периодот 1985-2013 година, средногодишно во акумулацијата „Калиманци“ се таложеле 214.325 $m^3/год$, што е доста блиску до вредноста добиена со методологијата на С. Гавриловиќ, 277.393 $m^3/год$, со оглед на тоа што во вредноста добиена од ехосондерските снимања е вклучена и консолидацијата на наносот, а моделираната вредност го прикажува наносот во нормална состојба. За периодот 1984-2013 година, просечното средногодишно пополнување по методологијата на С. Гавриловиќ изнесува 13.037 $m^3/год$, а според ехосондерското снимање количеството на средно годишно исталожен нанос изнесува 6.125 $m^3/год$. Податоците добиени со методологијата на Гавриловиќ и ехосондерското снимање покажуваат поголемо отстапување, но трендот како таков е доста впечатлив.

Податоците добиени со ехосондерското снимање ја валидираат методологијата на С. Гавриловиќ за двете акумулации. Вредностите добиени за сите потсливови и вкупно за целиот слив можат да се земат како веродостојни за понатамошните техники за моделирање на процесите на ерозија и управување со наносите. Добиените вредности за специфичните количества на транспортиран нанос за одредените подсливови понатаму се поделени во четири категории на критичност. Така, најекстремните вредности се јавуваат кај потсливовите околу акумулацијата „Калиманци“ и во централниот дел на сливот, вредности над 300 $m^3/km^2/год$. Во пониската категорија се јавуваат сливови околу градот Делчево, како и во централно-источниот дел од сливот.

Овие категории понатаму во наредните поглавја ќе бидат искористени за зонирањето на сливот на акумулацијата „Калиманци“ од аспект на ерозија.

Седмата глава е фокусирана на сливот на акумулацијата „Калиманци“ и ја обработува темата на транспорт на ерозивен нанос во главниот водотек, реката Брегалница. Главна цел во ова поглавје е да се моделира исталожувањето на ерозивниот наносен материјал по течението на главниот водотек, како би се дефинирале зоните на таложене и колкав процент од вкупниот нанос останува во сливот, а колкав удел од наносот доспева до акумулацијата „Калиманци“. Моделирањето на транспортот на ерозивен нанос е изведен со софтверскиот пакет HEC-RAS со ГИС поддршка. На карта се издвоени зоните на таложене на наносот. Поголемите зони на таложене на наносот се наоѓаат во поголемите геоморфолошки проширувања, т.е. полињата: Мачево – Митрашинци, Разловци и Тработивиште – Делчево. Дури 75% од влезениот нанос во реката Брегалница се исталожува во геоморфолошките проширувања.

Според пресметките во HEC-RAS, годишно во акумулацијата „Калиманци“ влегуваат 152.231 m^3 нанос. Ова количество е многу блиско со количеството добиено по методологијата на С. Гавриловиќ (161.860 m^3).

Од анализите направени со двата применети модела (моделот на С. Гавриловиќ и моделот на HEC-RAS) може да се заклучи дека пресметаните вредности на транспортните карактеристики на речното корито се многу блиски и затоа може да се констатира дека моделот на HEC-RAS е компатибилен со моделот на С. Гавриловиќ и податоците добиени од овој модел се веродостојни.

Осмата глава е посветена на креирање претпоставки за ранливоста на сливот на промени. Овие претпоставки се поткрепени со изработка на повеќе сценарија. При поставувањето на моделните рамки, земени се два пристапа на моделирање: глобален и локален пристап. Во рамките на глобалниот пристап има две сценарија: позитивно и негативно сценарио. Првото сценарио се води по претпоставката: каква ќе биде состојбата со количеството на годишно акумулиран ерозивен наносен материјал во акумулацијата доколу се изведат био-мелиоративни работи во сливот. Негативното сценарио се води од претпоставката ако користењето на земјиштето се доведе во состојба како пред изградбата на акумулацијата „Калиманци“. Локалниот пристап од друга страна се занимава со прашањето: што ќе се случи во сливот доколку се извршат сечи во сливот, со различен обем и оддалеченост од акумулацијата.

Од првото сценарио може да се заклучи дека сливовите на реките Каменица и Сушица се најкритични од аспект на ерозија, бидејќи и покрај предвидени мерки на подобрување, категоријата на загрозеност не се менува. Ова значи дека во иднина на овие две сливни подрачја треба да се посвети посебно внимание и мерките за управување со сливовите и земјиштето треба да бидат исклучиво насочени кон конзервација и заштита на земјиштето.

Во второто сценарио, состојбата многу се разликува од сегашната состојба. Доколку би се вратила состојбата, каква што била во 80-тите години, повеќе од 80% од сливовите би преминале во критичната класа на сливови, со продукција од над $301 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{год}$.

Од сценаријата со примената на глобалниот пристап може да се заклучи дека со промена на коефициентот „Ха“, т.е. со промена на користењето на земјиштето и примената на био-мелиоративни мерки во целиот слив, состојбата во сливот може да се подобри и тоа би имало влијание на транспортот на ерозивен нанос до акумулацијата. Од друга страна, доколку притисокот врз природата се зголеми тоа би имало негативно влијание и на динамиката на пополнување на акумулацијата со ерозивен нанос и намалување векот на нејзиното користење.

Од локалниот пристап може да се заклучи дека сечата на непосредните брегови на акумулацијата има големо влијание врз генерирањето на ерозивен материјал и негов целосен транспорт во акумулацијата заради многу кратката транспортна дистанца. Со зголемувањето на транспортната дистанца исто така се зголемува разликата помеѓу продуцираниот ерозивен материјал и транспортираниот ерозивен нанос, со што еден дел од наносот останува во сливот и не

стигнува во акумулацијата. Од друга страна, при моделирањето се земени големи површини за чиста сеча, што е земено само како показан пример во моделот, а во практиката таквите сечи треба да се избегнуват, редуцират или целосно забранат.

Во **деветтата глава** која претставува и компилација од сите претходни, изложена е процедурата за формирање на заштитни зони околу водни акумулации од аспект на ерозија. Доколку се погледнат претходните поглавја за да се изведе зонирањето, методолошки процедурата за зонирање може да се групира во четири главни чекори:

- *Издвојување на критични сливови од аспект на ерозија по методологијата на С. Гавриловиќ.*

Критични сливови од аспект на ерозија се издвојуваат од картата на специфичен транспорт на ерозивен наносен материјал на ниво на подсливови (Gsp), со рекласирање на вредностите за Gsp за секој подслив по следната категоризација: IV категорија ($< 70 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{год}$), III (71 – 200), II (201 – 300) и I категорија ($> 301 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{год}$) Овие категории претставуваат основа за зонирањето на сливовите на акумулациите од аспект на ерозија.

- *Одредување на зони на таложение на поголемиот притоки во акумулацијата*

Одредувањето на зоните на таложение е во функција на раздвојување на сливот на акумулацијата на притоки кои непосредно го исталожуваат поголемиот дел од наносот во акумулацијата и притоки што поголемиот дел од наносот го исталожуваат во морфолошките проширувања. Во сливот на акумулацијата „Калиманци“ како главен водотек, со постоење на морфолошки проширувања, е земена реката Брегалница. Бидејќи 75% од влезниот ерозивен нанос се исталожува во морфолошките проширувања издвоени се две зони, пред и по морфолошките проширувања. Последното морфолошко проширување е Делчевско Поле и како граница помеѓу двете зони е земен профилот „Очипале“. Затоа сите потсливови кои влегуваат во втората зона на таложение, вредностите за критични сливови од аспект на ерозија се намалуваат за една вредност. Така, ако еден подслив е во прва категорија според критичните сливови од аспект на ерозија и влегува во втората зона на таложение, тогаш автоматски би се спуштил во втора категорија по критичност. Доколку потсливот е во прва категорија според критичните сливови од аспект на ерозија и влегува во првата зона на таложение, тогаш си ја задржува вредноста за критичност.

- *Издвојување на непосреден брег на акумулацијата*

Според резултатите од моделот за „локалниот“ пристап може да се заклучи дека непосредните брегови на акумулацијата се особено критични од аспект на ерозија. Затоа непосредните брегови на акумулацијата треба да се издвојат. Под непосреден брег се подразбира растојанието помеѓу максималното ниво на акумулацијата и највисоката точка од која водите директно можат да дојдат до акумулацијата („до рид“) со исклучок на непосредните притоки на акумулацијата. Издвоениот непосреден брег треба да добие највисока категорија на критичност или со други зборови влегува во прва (I) зона на заштита.

- *Издвојување на бафер зона околу акумулацијата*

Во Законот за води постои член, според кој бафер зоната на заштита на акумулациите треба да биде со ширина од 50 m од максималното ниво на акумулацијата. За потребите на ова зонирање, оваа зона е зголемена на ширина од 100 m од максималното ниво на акумулацијата.

Предмет на истражување

Предмет на истражувањето се ерозијата, транспортот на ерозивен нанос, пополнувањето на акумулациите со ерозивен нанос, како и влијанието на антропогените активности врз претходно наведените појави и процеси.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Со внесување на ГИС/РС техниките во последните 25 години, моделирањето на ерозивните процеси и транспортот на ерозивен нанос, од чисто нумеричко, прерасна во нумеричко-графичко. Постојат повеќе методи и пристапи за дефинирање на овие процеси, но секој од нив има свои предности и недостатоци. Антропогените влијанија врз ерозивните процеси се одамна истражувани, но недостасуваат истражувања со кои просторно се детерминира транспортот на ерозивен нанос. Во анализираната литература, не се најдени методи за дефинирање на зони на ризичност на акумулации од аспект на ерозија. Токму ова беше и крајната цел на оваа докторска дисертација.

Краток опис на применетите методи

Генералната методолошка рамка се состои од 2 дела – теренски опсервации и мерења и канцелариски анализи и обработка на податоци. Со оглед на спецификите на одделните поглавја, користени се соодветни методи кои се и презентирани во претходниот текст.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Развиената методологија за зонирање на сливните подрачја на акумулациите од аспект ризичност од ерозија, претставува и краен резултат на трудот. Сите останати резултати од истражувањето (дефинирање промени во користење на земјиштето, дефинирани количества на исталожен ерозивен нанос во акумулациите, дефинирана динамика на таложење на ерозивен нанос, дефинирани гепросторни параметри – фактори на ерозијата, дефинирани вредности на продуциран ерозивен материјал и претранспортиран ерозивен нанос, дефинирани подрачја на еродирање и особено таложење на нанос во главното корито, како и дефинираното влијание на промените на користењето на земјиштето, поточно влијанието на сечите) се во функција на крајниот резултат. Моделот кој произлегува од ова истражување треба да ја олесни и визуелно да го приближи начинот на зонирање на просторот во сливот на некоја акумулација од аспект на ерозијата во сливот и динамиката на нејзиното пополнување со ерозивен наносен материјал.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Минчев Иван, со наслов „Развој на методологија за утврдување заштитни зони околу водна акумулација од аспект на ерозијата и транспортот на нанос“, претставува истражување кое опфаќа не само сродни области на истражувања туку и повеќе подрачја на истражување распоредени во 2 истражувачки полиња: техничко-технолошки науки – градежништво и водостопанство-заштита од ерозија и уредување на водотеци како и биотехнички науки – земјиште и хидрологија, со што се дава значаен придонес за науката и практиката. Пристапот и процедурите кои се дефинирани со истражувањето се генерални и се применливи за целата држава и пошироко. Докторската дисертација на кандидатот м-р Минчев Иван, со наслов „Развој на методологија за утврдување заштитни зони околу водна акумулација од аспект на ерозијата и транспортот на нанос“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

За време на изработката на докторскиот труд кандидатот го објавил рецензираниот истражувачки труд, кој е дел од истражувањата за докторската дисертација:

Mincev Ivan: “Quality assessment of some input parameters used for modeling of natural processes”, објавен: “, International conference on land conservation – LANDCON 1209, Sustainable management and climate changes, 17-21, September, 2012, Danube region, R. Serbia.

Следниот труд е прифатен за објавување:

Mincev Ivan: „ Measuring deposited sediment in small reservoirs, case study: “Gradče” reservoir “, Journal: The "Agriculture and Forestry", No. 61 Issue 2; **ISSN:** 0554-5579 (Печатено), **EISSN:** 1800-6492 (Online), **COBIS.CG-ID:** 3758082.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главен научен придонес на кандидатот е развиената оригинална метода за дефинирање заштитни зони околу водна акумулација од аспект на ерозија и транспорт на ерозивен нанос. Оваа методологија може да се употреби при дефинирање на вакви зони за сите акумулации во Република Македонија и пошироко. Сите резултати добиени при истражувањето (контурно мерење на акумулации, начини на дефинирање на одредени фактори на ерозијата во ГИС-опкружување), а кои беа во функција на крајната цел, можат да се искористат и за други истражувања во врска со проблематиката, како во Републиката така во регионот и пошироко.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Шумарскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Минчев Иван** со наслов **Развој на методологија за утврдување заштитни зони околу водна акумулација од аспект на ерозијата и транспортот на нанос.**

КОМИСИЈА

Проф. д-р Александар Трендафилов, УКИМ, ШФС, претседател с.р.

Проф. д-р Иван Блинков, УКИМ, ШФС, ментор и член с.р.

Проф. д-р Станимир Костадинов, УБ, ШФБ, член с.р.

Проф. д-р Цветанка Поповска, УКИМ, ГФ, член с.р.

Проф. д-р Николчо Велковски, УКИМ, ШФС, член с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА МУЛТИФОНД - СИСТЕМОТ ВО КАПИТАЛНО ФИНАНСИРАНОТО ПЕНЗИСКО ОСИГУРУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА” ОД М-Р ХАБИЛ МУСТАФАИ,
ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, а во врска со поднесената докторска дисертација од кандидатот м-р Хабил Мустафаи со наслов „Перспективите на мултифонд - системот во капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија”, Советот на Економскиот институт во Скопје, на седницата одржана на 22 септември 2014 година, донесе Одлука (бр. 02-1723/2 од 25.9.2014) за формирање на Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација, во состав:

1. д-р Биљана Ангелова
2. д-р Верица Јанеска
3. д-р Диана Бошковска
4. д-р Климентина Попоска
5. д-р Неда Петроска - Ангеловска.

Членовите на Комисијата со потребното внимание ја прочитаа и ја проучија поднесената докторска дисертација и по усогласувањето на мислењата, на Советот на Економскиот институт му го доставуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи согледувања

Докторската дисертација на кандидатот м-р Хабил Мустафаи со наслов „Перспективите на мултифонд - системот во капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија” третира актуелна, комплексна проблематика од областа на јавните финансии и капиталното инвестирање, каде што фокусот на вниманието е насочен кон перспективите на мултифонд системот во пензиското осигурување во Република Македонија.

Докторската дисертација претставува анализа на ефектите врз пензискиот систем на Република Македонија со воведување на мултифонд системот. Во овој труд, основна задача како и целта која е постигната е изработка на стручна и сеопфатна анализа на придобивките од воведување на мултифонд - системот во капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија. Преку постигнување на целата, во овој докторски труд се става акцент на перспективите кои ги нуди мултифонд - системот од аспект на зголемување на економската

ефикасност на пензискиот фонд, како и намалување на степенот на ризичност и постигнување на поголем степен на негова стабилност.

Работната хипотеза во овој труд е претставена преку приказ на ефектите од воведувањето на мултифонд системот во капиталното пензиско финансирање, со цел значително подобрување на економската ефикасност (издашноста на приносите од кои се финансираат пензиите) и консеквентно социјалната безбедност на идните пензионери.

Актуелноста на самата проблематика произлегува од фактот што „мултифондовите“ се нова развојна фаза, а воедно и позитивна практика во земјите на Централна и Источна Европа, во ЕУ - земјите и земјите од Јужна Америка, со сличен аранжман за инвестирање на пензиските фондови.

Темата за употреба на „систем фондовите“ во Република Македонија е од исклучиво значење за нашата земја ако се има предвид високата невработеност, односно малиот број на вработени од една страна и стреењето на населението од друга страна. Во Македонија, како и во другите европски земји, постои тренд на стареење на населението, што доведува до зголемување на бројот на стари лица во вкупното население, односно до менување на соодносот пензионери-вработени/осигуреници. Во иднина се очекува бројот на пензионерите да се изедначи со бројот на осигурениците, што ќе предизвика тешкотии во исплатата на пензиите, бидејќи во тековно финансираниот пензиски систем, тековните осигуреници плаќаат за пензиите на сегашните пензионери. Тоа предизвикува несолвентност на пензискиот систем на долг рок. Ова се причини за реформите кои се спроведуваат во сферата на пензиско-инвалидското осигурување во Република Македонија, поточно за обезбедување на материјална и социјална сигурност за сегашните и за идните генерации пензионери на долг рок. Денес системот на пензиско и инвалидско осигурување во Република Македонија е повеќеслоен, и тоа: задолжително пензиско и инвалидско осигурување врз основа на генерациска солидарност (прв столб), задолжително капитално финансирано пензиско осигурување (втор столб) и доброволно пензиско осигурување (трет столб).

Реформата која е во тек се темели на задржување на принципите и начелата на постојниот пензиски систем: задолжителност во пензиското и инвалидското осигурување, зависност на правата од должината и обемот на вложувањето на средства, социјална праведност, почитување на конвенциите и препораките на Меѓународната организација на трудот. Исто така, новиот систем е во согласност со Уставот на Република Македонија, според кој граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување врз принципите на социјална праведност, што претпоставува задржување на принципот на осигурување од сите ризици (старост, смрт и инвалидност). Исполнувањето на овие цели треба да резултира во долгорочни придобивки за поединците кои учествуваат во пензискиот систем, за самиот пензиски систем, како и да даде дополнителни ефекти врз економијата. Имено, од аспект на индивидуите се обезбедува поголема сигурност во остварувањето на пензијата која ќе се финансира од повеќе извори со што се врши поделба на ризиците.

Како поддршка за понатамошниот развој на пензиските фондови, Македонија се одлучи да ја унапреди легислативата и да воведо мултифондови, со кои ќе управуваат пензиските друштва, а во интерес на нивното членство. Преку воведување на мултифондовите ќе се развијат можностите на пензиските фондови да обезбедуваат повисоки пензии на нивните членови.

Мултифондовите се најнова развојна фаза и се сметаат за најдобра практика во земјите од Централна и Источна Европа (ЦИЕ) во ЕУ и земјите од Јужна Америка, со сличен аранжман за инвестирање на пензиските фондови. "Мултифондовите" подразбираат, членовите на капитално финансираното пензиско осигурување да можат да изберат различни опции за инвестирање (портфолија) за нивните пензиски заштеди. Таквите инвестициски опции се разликуваат по степенот на ризик поврзан со секое портфолио.

Примарната цел на создавање на повеќе портфолија или мултифонд - систем е да се зголеми очекуваната вредност на пензиите кои членовите ќе ги добијат по пензионирањето. Исто така, со воведувањето на системот би се намалил ризикот на членовите кои се пред пензија. Можноста за инвестирање во портфолио на финансиски средства чиј ризик е поврзан со инвестицискиот хоризонт на членот овозможува подигање на очекуваната вредност на пензијата од член, што за возврат ја зголемува ефикасноста на пензискиот систем со што се постигнува неговата основна цел - на своите членови да им обезбеди повеќе приходи за пензија.

Профилите на членовите влијаат врз оптимален состав на личните портфолија на финансиски средства. Пред создавањето на мултифондовите, сите членови, без оглед на нивните лични преференции, морале да ги инвестираат своите придонеси во единствен тип на портфолио, чија композиција е во целосна дискреција на менаџерите на пензискиот фонд (во рамките на границите и ограничувањата наметнати со закон).

Со создавањето на мултифондови, членовите можат да имаат пристап до поголем број на инвестициски алтернативи, овозможувајќи им да изберат фондови кои се подобро приспособени за нивните индивидуални преференции. Освен тоа, креирањето на мултифонд системот овозможува подобрување на соодносот меѓу ризикот и приносот на членовите во преостанатото време до возраста за пензионирање.

Веројатно е дека помладите членови преферираат портфолио со повисока стапка на ризик со цел да се зголеми очекуваната вредност на нивните пензии, а постарите лица или лицата пред пензионирањето би сакале минимална стапка на ризик на инвестиции со цел да се минимизираат флуктуациите на вредноста на нивните пензии.

Самата тема на докторската дисертација упатува на улогата и значењето на пензиското и инвалидското осигурување во вкупниот општествен, социјален и политички живот во Република Македонија. Целта е врз основа на компаративна анализа да се истражи можноста за воведување на мултифонд - систем во пензискиот систем на Република Македонија, како и да се согледаат неговите импликации врз приходите на членовите и притисокот врз буџетот и тековно вработените. Во тој контекст може да се изнесе дека ова истражување дава стручно и сеопфатно воведување и насочување на системот на мултифондовите во Република Македонија.

2. Содржина на дисертацијата

Докторската дисертација на кандидатот м-р Хабил Мустафаи со наслов „Перспективите на мултифонд системот во капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија” е конципирана во: воведен дел, шест тематски поглавја, заклучок, користена литература и прилози. Генерално, трудот има опфатено дел посветен на состојбата и реформите на пензискиот систем на Република Македонија; структура и компоненти на системот на мултифондови; искуства и причини за воведувањето на мултифондовите во земјите од централна и источна Европа; искуства и причини за воведувањето на мултифондовите во земјите од Јужна Америка; перспективи на мултифонд системот во Република Македонија, како и воспоставување на мултифонд системот во Република Македонија.

Воведниот дел ги содржи основните хипотези и целите на истражувањето, методолошкиот пристап во истражувањето, како и причините за поставувањето на оваа проблематика и значењето на оваа проблематика во науката.

Во **првата глава** се посветува внимание на состојбите и реформите на пензискиот систем на Република Македонија. Во овој дел елаборирани се легислативната рамка за регулирање и институционално регулирање на реформата на пензискиот систем на Република Македонија. Во

оваа глава се истакнуваат и социјалните ризици и социјалната политика поврзана со пензискиот систем.

Втората глава ги проучува структурата и компонентите на мултифонд системот. Во оваа глава се разгледуваат причините и целите за инвестирање на мултифондовите; структурата, стратегијата и лимитите за инвестирање, регулирање на трошоците и надоместоците во системот како и одредбите за известување на членовите. Исто така, се разгледува и регулативата за управување со ризици и регулативата за воведување на мултифондовите.

Третата глава ги опфаќа современите трендови и добри практики во мултифондовското инвестирање во земјите на Централна и Источна Европа. Во овој дел од докторската дисертација станува збор за искуството на оние земји кои веќе постигнале успех во мултифондовското инвестирање. Целта на оваа глава е мултифондовско инвестирање во некои од земјите на Централна и Источна Европа да ја рефлектира реалната слика врз мултифондовскиот систем кој ќе биде воведен во наредните години во Република Македонија, за првично да се согледаат предностите и слабостите на системот.

Во **четвртата глава** исто така се опфатени современите трендови и добри практики во мултифондовско инвестирање во земјите на Јужна Америка. Земјите од Јужна Америка се првите земји кои граделе пензиски систем со задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и веќе имаат искуства и во исплата на пензии во новиот систем. Исто така, овие земји се првите земји во светот во кои е воведено мултифондовското инвестирање.

Во **петтата глава** се анализираат ефектите и перспективите на мултифонд - системот во Република Македонија. Засебно се анализираат креирањето на регулатива за мултифондовско инвестирање, очекуваните цели од примена на мултифондовите, регулирањето на членство како и приспособувањето од постојниот кон новиот систем за инвестирање и критериуми за проценка на ризик.

Во **шестата глава** се анализираат основните цели и придобивките од воведувањето на мултифонд - системот. Во оваа глава се разгледани начините на формирање на друштва за управување со мултифондовите, регулативите за спојување и припојување на пензиските фондови, избор на портфолија, уредувањето на надоместоци и провизии и поврат од инвестиции. Исто така, се анализира и регулирањето на инвестирање на мултифондови во Република Македонија и промовирање на мултифондовско инвестирање во јавноста.

На крајот се презентирани клучните наоди и заклучоци од теоретските и апликативните истражувања на докторската дисертација. Согласно со претходните заклучоци и истражувања, се изразуваат особеностите на македонскиот пензиски систем и потребата и целите на пензиската реформа. Воедно, сумирани се и препораките на меѓународните организации во врска со реформите во пензискиот систем.

3. Оцена и предлог

Врз основа на внимателното проучување на изнесената содржина на докторската дисертација на кандидатот м-р Хабил Мустафаи со наслов „Перспективите на мултифонд - системот во капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија“, Комисијата оцени дека докторската дисертација поседува современ и оригинален приод и е исклучително содржаен и комплексен труд. Докторската дисертација обработува современа и

актуелна проблематика од областа на јавните финансии и капиталното инвестирање со фокус на перспективите на мултифонд - системот во пензиското осигурување во Република Македонија.

Дисертацијата се одликува со оригинален пристап кон дефинираниот проблем на истражување и мошне успешно ги инкорпорира научниот и стручниот третман на јавните финансии и капиталното инвестирање, со посебен осврт кон перспективите на мултифонд системот во капитално финансирано пензиско осигурување во Република Македонија. Трудот заслужува посебно внимание пред сè и поради неговата актуелност и методолошкиот пристап во истражувањето кој може да се оцени како интегрален, целисходен и исцрпен според обемот на обработениот материјал користен во истражувањето. Концепциски, дисертацијата претставува заокружен систематски приказ на теоретските и практичните искуства од сферата на мултифонд - системите во пензиското осигурување, поточно перспективите од воведувањето на системот во пензиското осигурување во Република Македонија.

Имајќи ги предвид изнесените ставови, Комисијата беше едногласна во заклучокот дека кандидатот м-р Хабил Мустафаи во својата докторска дисертација под наслов „Перспективите на мултифонд - системот во капитално финансирано пензиско осигурување во Република Македонија” целосно успеал да одговори на предизвикот што го поставил при дефинирањето на предметот на истражување. Појдовните тези успева мошне успешно да ги развие со аргументирани заклучоци, со свои оригинални ставови и со јасни препораки за зголемување на економската ефикасност и одржливост на пензискиот систем во Република Македонија преку воведување на мултифонд системот. Докторскиот труд е поставен на системот за плагијати и согласно системот и генерираниот извештај за плагијати, истиот има совпаѓање од 1,86%.

Врз основа на претходното, Комисијата му предлага на Советот на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати извештајот со позитивна оценка за поднесената докторска дисертација „Перспективите на мултифонд - системот во капитално финансираното пензиско осигурување во Република Македонија”;
2. на кандидатот м-р Хабил Мустафаи да му се дозволи јавна одбрана на докторскиот труд.

Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација

Д-р Биљана Ангелова, с.р.

Д-р Верица Јанеска, с.р.

Д-р Диана Бошковска, с.р.

Д-р Климентина Попоска, с.р.

Д-р Неда Петроска – Ангеловска, с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ПРИФАТЕНИ ТЕМИ ЗА ИЗРАБОТКА НА МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ
ВО ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ

Ред. бр.	Име на кандидатот	Наслов на темата	Ментор	Одлука од Научен совет
1.	Светлана Стојановска	“Информационата економија во контекст на управувањето на банкарските ризици” “Information economy in context of bank risks management”	Д-р Биљана Ангелова	Бр. 02-429/2 од 5.3.2014 година
2.	Александра Батева	“Улога на долгорочното кредитирање во развој на бизнисите во Република Македонија-студија на случај” “Long-term crediting role in business development in R.M – Case Study”	Д-р Наташа Данилоска	Бр. 02-423/2 од 5.3.2014 година
3.	Калина Илкоска	“Анализа на влијанието на ефектите од воведувањето на финансиска дисциплина врз ликвидноста на корпоративниот сектор во Република Македонија” “The analysis of the impact of introduction finance discipline on corporate sector liquidity in Republic of Macedonia”	Д-р Биљана Ангелова	Бр. 02-428/2 од 5.3.2014 година

4.	Дејан Ристовски	“Улогата и значењето на креативноста и иновативноста за развој на претприемништвото во услужните дејности“ “The role and significance of creativity and innovation for development of entrepreneurship in service activities“	Д-р Васил Поповски	Бр. 02-987/2 од 5.3.2014 година
5.	Ани Стефкова-Марковска	“Улогата на интерната ревизија во банките во Република Македонија“ “The role of internal auditing in the banks in Republic of Macedonia“	Д-р Биљана Ангелова	Бр. 02-395/2 од 5.3.2014 година
6.	Ана Љубиновска	”Улогата на кредитните бироа во контекст на управување со кредитениот ризик” ”The role of credit bureaus in terms of credit risk management”	Д-р Биљана Ангелова	Бр. 02-447/2 од 5.3.2014 година

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО- НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) БИЗНИС - МЕНАЏМЕНТ И ПРЕТПРИЕМНИШТВО НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Лајм“ од 25.12.2014 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) бизнис - менаџмент и претприемаштво, и врз основа на Одлуката на Научниот совет, бр. 02-177/7, донесена на 10.2.2015, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Мирјана Борота Поповска, редовен професор на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, д-р Јорде Јаќимовски, редовен професор на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања и д-р Марија Топузовска Латковиќ, доцент на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) бизнис - менаџмент и претприемаштво, во предвидениот рок се пријави еден кандидат.

9. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката ас. д-р Весна Забијакин Чатлеска е родена на 7.3.1967, во Скопје. Средно образование завршила во гимназијата „Никола Карев“ во Скопје, на 12.6.1985 година. Со високо образование се стекнала на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на 24.11.1989 година. Дипломирала на 23.5.1990 година, со просечен успех 9,1.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 2003/04 се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје. Студиите ги завршила на 12.12.2005 година, со просечен успех 10. На 2.2.2007 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Влијанието на организациската култура врз развојните промени“.

Докторска дисертација пријавила на 23.4.2008 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје. Дисертацијата на тема: „Односот меѓу работните практики на високи остварувања и организациските перформанси - универзалистички природ“ ја одбрала на 15.5.2013 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Мирјана Борота Поповска, проф. д-р Емилија Симоска, проф. д-р

Јорде Јаќимовски, доц. д-р Марија Топузовска Латковиќ и доц. д-р Елеонора Серафимовска. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област менаџмент на човечки ресурси.

На 17.4.2013 година е избрана во звањето асистент на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, во областа бизнис - менаџмент.

Во моментот е асистент. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр.1045 од 31.12.2012 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1045, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

10. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, кандидатката д-р Весна Забијакин Чатлеска изведува вежби и консултации со студенти за предметите опфатени во втор циклус студии на студиската програма менаџмент на човечки ресурси.

Со оглед на единаесетгодишното искуство како проектен менаџер и одговорна за човечки ресурси во компанија од приватниот бизнис - сектор, кандидатката била ангажирана како предавач/експерт од практиката на втор циклус студии по политички менаџмент на Правниот факултет при УКИМ во Скопје, на предметот организациски менаџмент, како и на повеќе предмети од вториот циклус студии по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје. Исто така, кандидатката д-р Весна Забијакин Чатлеска, по покана на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како експерт од практиката, одржувала клиничка настава по предметите менаџмент на човечки ресурси и деловна комуникација, на прв циклус студии.

Кандидатката д-р Весна Забијакин Чатлеска била активно вклучена во креирање програми за обука и била обучувач за теми од организацискиот и политичкиот менаџмент на повеќе обуки, работилници и семинари организирани од фондации и невладини организации. Освен тоа, како експерт и обучувач, а за потребите на Министерството за образование и наука, соработувала со едукативен центар во рамки на програма за модернизација на образованието во Република Македонија.

Научноистражувачка дејност

Д-р Весна Забијакин Чатлеска има објавено вкупно единаесет научни трудови од областа на бизнисот и менаџментот, од кои шест труда, во меѓународни научни списанија и пет труда во зборници од меѓународни научни собири.

Д-р Весна Забијакин Чатлеска учествувала како член во три национални научни проекти и во еден меѓународен научен проект.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Весна Забијакин Чатлеска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања.

Кандидатката д-р Весна Забијакин Чатлеска остварила експертски активности во повеќе компании од бизнис - секторот и јавни претпријатија во Република Македонија како експерт за организациска култура, бизнис - лидерство и управување со организациски промени, две програми за обуки за организација на работењето и менаџмент во политичката дејност и во образовната дејност и еден елаборат за истражување на пазарот на производи за широка потрошувачка во Република Македонија за потребите на глобална фирма за истражување на пазар и економски анализи.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии при Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања:

- комисии за спроведување јавни набавки;
- Комисија за спроведување попис и
- Работна група за формирање на Канцеларија за кариерен развој и односи со бизнисот при Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања.

Во изборниот период, д-р Весна Забијакин Чатлеска учествувала во изготвување и пријавување на еден стручно-апликативен проект на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања за потребите на Министерството за економија (Сектор за туризам и угостителство) и еден за Економски институт, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, за потребите на UNDP.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката Весна Забијакин Чатлеска, на 29.10.2014 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Весна Забијакин Чатлеска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Весна Забијакин Чатлеска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето доцент во научните области бизнис - менаџмент и претприемаштво.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, д-р

Весна Забијакин Чатлеска да биде избрана во звањето доцент во научните области бизнис - менаџмент и претприемаштво.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Мирјана Борота Поповска с.р.

Проф. д-р Јорде Јаќимовски с.р.

Доц. д-р Марија Топузовска Латковиќ с.р.

ОБРАЗЕЦ
**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
 НАУЧНО,
 НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: *Весна Забијакин Чајлеска*
 (име, татково име и презиме)

Институција: *Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања - Скопје*
 (назив на факултетот/институтот)

Научна област: *БИЗНИС - МЕНАЏМЕНТ И ПРЕТПРИЕМАШТВО*

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (наставно-образовна):	Поени
1.	Одржување настава од прв циклус студии	0,2
	Клиничка настава (стручњак од практиката) по предметот менаџмент на човечки ресурси на прв циклус студии на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (3 часа*0,04=0,12)	0,12
	Клиничка настава (стручњак од практиката) по предметот деловна комуникација на прв циклус студии на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (2 часа*0,04=0,08)	0,08
2.	Одржување настава од втор циклус студии	4,45
	Настава по предметот организациски менаџмент на втор циклус студии по политички менаџмент (на англиски наставен јазик, со вкупно 60 часа) на политичките студии, Правен факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како стручњак од пракса, во: – 2008/2009 (20 часа*0,05=1) – 2009/2010 (20 часа*0,05=1) – 2010/2011 (20 часа*0,05=1) – 2011/2012 (20 часа*0,05=1)	4
	Настава по предметот менаџмент на втор циклус студии по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и	0,25

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како стручњак од практиката на тема: Менаџмент контрола, во 2009/2010 (5 часа*0,05=0,25)	
	Настава по предметот менаџмент на човечки ресурси на втор циклус студии по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како стручњак од практиката на тема: Стратешки менаџмент на човечки ресурси, во 2009/2010 (3 часа*0,05=0,15)	0,15
	Настава по предметот менаџмент на втор циклус студии по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како стручњак од практика/клиничка настава на тема: Деловна комуникација во микро и мали претпријатија, во 2014/2015 (1 час*0,05=0,05)	0,05
3.	Одржување на вежби	7,44
	Одржување на вежби по предметот организациски менаџмент на втор циклус студии по политички менаџмент (на англиски наставен јазик, со вкупно 60 часа) на политичките студии, Правен факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2008/2009 (10 часа*0,03=0,3); – 2009/2010 (10 часа*0,03=0,3); – 2010/2011 (10 часа*0,03=0,3) и – 2011/2012 (10 часа*0,03=0,3).	1,2
	Одржување на вежби по предметот стратешки менаџмент на втор циклус студии (едногодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (20 часа*0,03=0,6) и – 2014/2015 (20 часа*0,03=0,6).	1,2
	Одржување на вежби по предметот менаџмент на човечки ресурси на втор циклус студии (едногодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (20 часа*0,03=0,6) и – 2014/2015 (20 часа*0,03=0,6).	1,2

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	Одржување на вежби по предметот економика на трудови ресурси на втор циклус студии (едногодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (20 часа*0,03=0,6) и – 2014/2015 (20 часа*0,03=0,6).	1,2
	Одржување на вежби по предметот методологија на општествени истражувања на втор циклус студии (едногодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (20 часа*0,03=0,6) и – 2014/2015 (20 часа*0,03=0,6).	1,2
	Одржување на вежби по предметот менаџмент на втор циклус студии (двегодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, прв семестар, 2014/2015 (16 часа*0,03=0,48).	0,48
	Одржување на вежби по предметот менаџмент на човечки ресурси на втор циклус студии (двегодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во прв семестар, 2014/2015 (16 часа*0,03=0,48).	0,48
	Одржување на вежби по предметот методологија на општествени истражувања на втор циклус студии (двегодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во прв семестар, 2014/2015 (16 часа*0,03=0,48).	0,48
4.	Консултации со студенти	0,39
	Консултации со студенти по предметот организациски менаџмент на втор циклус студии по политички менаџмент (на англиски наставен јазик) на политичките студии, Правен факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2008/2009 (15 студенти*0,002=0,03); – 2009/2010 (10 * студенти*0,002=0,02);	0,09

Ред. број	Назив на активнoста (наставно-образовна):	Поени
	– 2010/2011 (10 студенти*0,002=0,02) и – 2011/2012 (9 студенти*0,002=0,018).	
	Консултации со студенти по предметот стратегиски менаџмент на втор циклус студии (едногодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (11 студенти*0,002=0,022) и – 2014/2015 (19 студенти*0,002=0,038).	0,06
	Консултации со студенти по предметот менаџмент на човечки ресурси на втор циклус студии (едногодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (11 студенти*0,002=0,022) и – 2014/2015 (19 студенти*0,002=0,038).	0,06
	Консултации со студенти по предметот економика на трудови ресурси на втор циклус студии (едногодишни студии) по Менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (11 студенти*0,002=0,022) и – 2014/2015 (19 студенти*0,002=0,038).	0,06
	Консултации со студенти по предметот методологија на општествени истражувања на втор циклус студии (едногодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во: – 2013/2014 (11 студенти*0,002=0,022) и – 2014/2015 (19 студенти*0,002=0,038).	0,06
	Консултации со студенти по предметот менаџмент на втор циклус студии (двегодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2014/2015 (10 студенти*0,002=0,02).	0,02
	Консултации со студенти по предметот менаџмент на човечки ресурси на втор циклус студии (двегодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,	0,02

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	2014/2015 (10 студенти*0,002=0,02).	
	Консултации со студенти по предметот методологија на општествени истражувања на втор циклус студии (двегодишни студии) по менаџмент на човечки ресурси на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2014/2015 (10 студенти*0,002=0,02).	0,02
5.	Настава во школи и работилници	19
	Обука на подмладок на политичка партија во областа на политичкиот менаџмент, на тема: Управување со времето; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија, солидарност и цивилно општество, март - мај 2003, Скопје, како обучувач.	1
	Обука на подмладок на политичка партија во областа на политичкиот менаџмент, на тема: Градење тим; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија, солидарност и цивилно општество, март - мај 2003, Скопје, како обучувач.	1
	Обука на подмладок на политичка партија во областа на политичкиот менаџмент, на тема: Управување со конфликти; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија, солидарност и цивилно општество, март - мај 2003, Скопје, како обучувач.	1
	Обука на подмладок на политичка партија во областа на политичкиот менаџмент, на тема: Преговарање; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија, солидарност и цивилно општество, март - мај 2003, Скопје, како обучувач.	1
	Обука на пратеници од политичка партија во Собранието на РМ од областа на политичкиот менаџмент, на тема: Менаџмент на време и работни средби и состаноци; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија, солидарност и цивилно општество, септември - октомври 2003, Охрид, како обучувач.	1
	Обука на пратеници од политичка партија во Собранието на РМ од областа на политичкиот менаџмент, на тема: Тимско работење во политичкото делување; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија, солидарност и цивилно	1

Ред. број	Назив на активнoста (наставно-образовна):	Поени
	општество, септември - октомври 2003, Охрид, како обучувач.	
	Обука на пратеници од политичка партија во Собранието на РМ од областа на политичкиот менаџмент, на тема: Управување со конфликти и нивно разрешување/преговарање; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија, солидарност и цивилно општество, септември - октомври 2003, Охрид, како обучувач.	1
	Обука на пратеници и други членови на политичка партија од областа на организацискиот менаџмент, на тема: Организација на работа и тимски структури; а во рамките на Семинар 4 за профилирање на политички лидери во демократијата; Konrad Adenauer Stiftung (Канцеларија Скопје), мај 2004, Битола, како обучувач.	1
	Обука на пратеници и други членови на политичка партија од областа на Организациски менаџмент, на тема: Управување и оптимизација на конфликтите и вештини на преговарање; а во рамките на Семинар 6 за профилирање на политички лидери во демократијата; Konrad Adenauer Stiftung (Канцеларија Скопје), мај 2004, Битола, како обучувач.	1
	Работилница на тема: Имплементација на дијалогот како стратегија на организациското учење во ЈП Македонска пошта, Подружница ГЦПС Скопје 2, РЕ Транспорт и одржување; Детра Институт за менаџмент, 2005, Скопје, како обучувач.	1
	Обука за лидерство во невладинот сектор во РМ; Фондација „Отворено општество - Македонија“, Детра - институт за менаџмент и European Agency for Reconstruction, јануари 2005 (Струмица, Гевгелија и Кратово), како обучувач.	1
	Семинар - Регионално поврзување на младите десно-ориентирани лидери на Балканот. Работилница на тема: Вештини на менаџирање и разрешување конфликти во политичкото дејствување; Konrad Adenauer Stiftung (Канцеларија Скопје), април 2006, Скопје, како обучувач.	1
	Работилница на тема: Организациска култура и креирање етички кодекс во АД Македонска пошта, Скопје; Детра - институт за менаџмент, мај 2007, Кочани, како обучувач.	1

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	Обука на подмладок на политичка партија: Менаџерски вештини и организација на работа во рамките на политичкиот менаџмент; Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје), Palme Center и Прогрес - институт, септември 2007, Скопје, како обучувач.	1
	Обука на членови на политичка партија на тема: Тимското работење во политиката (1 дел); Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје), и Прогрес - институт, октомври 2007, Маврово, како обучувач.	1
	Работилница со членови на политичка партија на тема: Градење тим (2 дел); Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје), и Прогрес - институт, ноември 2007, Кочани, како обучувач.	1
	Обука на наставен кадар од основно и средно училиште на тема: Развивање и менаџирање на ефективна поддржувачка комуникација во воспитно-образовниот процес; Министерство за образование и наука на РМ и Алгоритам центар, февруари - март 2008, Велес и Ресен, како раководител и обучувач.	1,5
	Обука на наставен кадар од основно и средно училиште на тема: Развивање ефективни тимови и менаџмент на тимска работа; Министерство за образование и наука на РМ и Алгоритам центар, февруари - март 2008, Велес и Ресен, како раководител и обучувач.	1,5
	Вкупно	31,48

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
1.	Одбранета докторска теза: „Односот меѓу работните практики на високи остварувања и организациските перформанси - универзалистички приод“, Универзитет “Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2013.	8
2.	Одбранет магистерски труд: „Влијанието на организациската култура врз развојните промени“, Универзитет “Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2007.	4

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
3.	Учесник во национален научен проект	9
	Индивидуални карактеристики на македонската студентска популација (милениумска генерација): Импликации за менаџментот на човечки ресурси. Универзитет “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2014.	3
	Јавното мислење во Република Македонија, 2014. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2014 (во делот за личен и кариерен развој).	3
	Младинските трендови во Република Македонија. Нарачател: Агенција за млади и спорт на Република Македонија. Извршител: Универзитет “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2014.	3
4.	Учесник во меѓународен научен проект	5
	Студија за младите во Република Македонија. Нарачател: Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје). Извршител: Универзитет “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје, 2013.	5
5.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно-стручно списание	8,4
	Sofijanovа, E. and Zabijakin Chatleska, V. (2013). Employee involvement and organizational performance: Evidence from the manufacturing sector in Republic of Macedonia. <i>Trakia Journal of Sciences</i> , Vol. 11, Suppl. 1, pp. 31-36. (Avalable online at: http://www.uni-sz.bg)	3,6
	Sofijanovа, E., Dimovska, V., Zabijakin Chatleska, V. and Spirovskа, M. (2013). Commitment to quality in agribusiness. <i>Science & Technologies, (Plant studies)</i> , Vol. 3, No. 6, pp. 1-4.	2,4
	Sofijanovа, E., Kuzelov, A., Fotov, R. and Zabijakin Chatleska, V. (2013). Commitment to quality in agribusiness. <i>Science & Technologies, (Plant studies)</i> , Vol. 3, No. 6, pp. 5-8.	2,4
6.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно популарно списание	6

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	Забијакин Чатлеска, В. (2004). Некои аспекти на лидерството и профилот на политичките лидери во Македонија. <i>Политичка мисла</i> , Година 2, бр. 6. стр. 27-31.	2
	Забијакин Чатлеска, В. (2005). Современи тенденции во теоријата на политичкото лидерство. <i>Политичка мисла</i> , Година 3, бр. 11. стр. 93-98.	2
	Забијакин Чатлеска, В. (2007). Глобалниот пазар и конкурентноста: интегрирање на бизнис стратегијата и човечките ресурси. <i>Политичка мисла</i> , Година 5, бр. 20. стр. 27-34.	2
7.	Трудови со оригинални научно/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	14,7
	Zabijakin Chatleska, V. (2007). <i>Organizational Culture as a Strategic Resource for Gaining Competitive Advantage</i> . V th International Scientific Conference on Management and Engineering. Scientific-Technical Union of Mechanical Engineering, Bulgaria, Sozopol. June 18-22. Conference proceedings, pp. 221-224.	3
	Забијакин Чатлеска, В. (2007). <i>Креирање и извршување на конкурентски стратегии во глобалната економија на 21 век: односи меѓу бизнис стратегии и систем на човечки ресурси во имплементацијата</i> . Меѓународна научна конференција: Бизнисот и глобализацијата. Универзитет „Св. Климент Охридски“ во Битола, Економски факултет, Прилеп. Охрид, 19-20 октомври. Зборник на трудови (Книга 2), стр. 227-237.	3
	Sofijanov, E. and Zabijakin Chatleska, V. (2013). <i>High Performance Work Practices and Organizational Performance: An analysis of the Macedonian Food and Beverage Industry</i> . XI th International Scientific Conference “Management and Engineering ‘13”. Technical University - Sofia, Faculty of Management; University of Versailles, Saint Quentin En Yvelines - France, Graduate School of Management; Scientific and Technical Union of Mechanical Engineering, National Scientific and Technical Society “Management and Engineering”, Bulgaria, Sozopol, June 23-26. Conference proceedings (Volume II), pp. 634-647.	2,7
	Zabijakin Chatleska, V. (2014). <i>The Human Resource Practices as Driver of Innovations in SMEs</i> . The 7 th International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional Development - ICEIRD	3

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	2014, Nicosia, Cyprus, June, 5-6. Proceedings, pp. 64-72.	
	Zabijakin Chatleska, V. (2014). <i>Conceptual Model of HR Practices and Innovation Performance From the Organizational Learning Perspective</i> . International Conference - SMEs Development and Innovation: Building Competitive Future of South-Eastern Europe. Central Europe Initiative (CEI), Faculty of Economics, Prilep and Center for Innovation & Development. Ohrid. 3-4 October, 2014, Macedonia. Proceedings, pp. 953-963.	3
8.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација)	3
	Zabijakin Chatleska, V. (2007). <i>Organizational Culture as a Strategic Resource for Gaining Competitive Advantage</i> . V th International Scientific Conference on Management and Engineering. Scientific-Technical Union of Mechanical Engineering, Bulgaria, Sozopol. June 18-22.	1
	Забијакин Чатлеска, В. (2007). <i>Креирање и извршување на конкурентски стратегии во глобалната економија на 21 век: односот меѓу бизнис стратегииите и системите на човечки ресурси во имплементацијата</i> . Меѓународна научна конференција: Бизнисот и глобализацијата. Универзитет „Св. Климент Охридски“ во Битола, Економски факултет, Прилеп. Охрид, 19-20 октомври.	1
	Zabijakin Chatleska, V. (2014). <i>Conceptual Model of HR Practices and Innovation Performance From the Organizational Learning Perspective</i> . International Conference - SMEs Development and Innovation: Building Competitive Future of South-Eastern Europe. Central Europe Initiative (CEI), Faculty of Economics, Prilep and Center for Innovation & Development. Ohrid. 3-4 October, 2014, Macedonia.	1
9.	Апстракт објавен во зборник на конференција	3
	Zabijakin Chatleska, V. (2007). <i>Creating and Executing Competitive Strategies in the 21th Century's Global Economy: The Relationship Between the Firm's Business Strategies and Human Resource System</i> . International Conference "Business and Globalization", University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Economics - Prilep. Ohrid, 19-20 October, 2007, Macedonia. Book of Abstracts, p. 120.	1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	Zabijakin Chatleska, V. (2012). <i>The Labor Market and the Quality of the Workforce Within the Enterprises From the Private Sector in Macedonia</i> . International Scientific Conference: Migration and Labor Market. Univesity “Ss. Cyril and Methodius” in Skopje, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje; University “St. Kliment Ohridski”, Faculty of Economics - Prilep and Association “Mariovo - Meglen Cultural Assembly” - Prilep. Krushevo, 19-20 October, Macedonia. Book of Abstracts, p. 100.	1
	Zabijakin Chatleska, V. (2014). <i>Conceptual Model of HR Practices and Innovation Performance From the Organizational Learning Perspective</i> . International Conference - SMEs Development and Innovation: Building Competitive Future of South-Eastern Europe. Central Europe Initiative (CEI), Faculty of Economics, Prilep and Center for Innovation & Development. Ohrid. 3-4 October, 2014, Macedonia. Book of Abstracts, p. 149.	1
	Вкупно	61,1

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1.	Експертски активности	5
	Дијагностицирање на организациската култура и подготвеноста на организацијата за развојни промени, АД Печатница „Киро Дандаро“, Битола (септември 2006, Битола).	1
	Лидерство и управување со промените, WAC - Графички Центар, Скопје (октомври 2006, Битола).	1
	Промена и развивање на организациската култура, BATO & DIVAJN Graphic Center (септември 2006, Битола).	1
	Креирање на етички кодекс со вработени во АД Македонска Пошта; во соработка со Детра центар (2007, Кочани).	1
	Регрутација и селекција на агент за продажба (две позиции), во Печатница Европа 92 (јуни 2007, Скопје).	1

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
2.	Идеен проект	2
	Предлог - проект: Прирачник за градење клиентски однос со гостите; по конкурс на Министерство за економија, Сектор за туризам и угостителство. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, учесник/соработник (јуни 2013).	1
	Предлог - проект: Training on Entrepreneurship, and Business Skills Development, UNDP, January, 2014. Proposal for RFP 03/3014. Methodology and training methods for Specific area “a” (Module A) and for Specific area “d” (Module D); учесник/соработник на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Економски институт - Скопје (февруари 2014).	1
3.	Истражување на пазарот	2
	Истражување на пазарот на производи за широка потрошувачка во Република Македонија. Нарачател: Euromonitor, водечка глобална фирма за истражување на пазар и економски анализи; како одговорен проектант (2007-2008).	2
4.	Главен (основен) проект	4
	Проект: Школа за политички менаџмент. Заеднички проект на Friedrich Ebert Stiftung (Канцеларија Скопје) и Институт за демократија и цивилно општество (ИДСЦО), Скопје; учесник/соработник (2003-2004, Скопје).	2
	Проект: Модернизација на образованието. Министерство за образование и наука на РМ и Алгоритам центар; учесник/соработник (2008, Скопје).	2
5.	Учество во промотивни активности на Институтот	1,5
	Формирање на Канцеларија за кариерен развој и односи со бизнисот при ИСППИ, 2013.	0,5
	Формирање на Алумни ИСППИ, 2013.	0,5
	Промоција на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања (нучноистражувачка и наставно-образовна дејност) во рамките на Отворен ден - Запознајте го УКИМ (11.4.2014).	0,5

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
6.	ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	3
	Член на Пописна комисија (Одлука бр. 02-1761/2 од 30.12.2013)	0,5
	Член на Комисија за спроведување јавна лицитација за расход на основни средства и ситен инвентар во ИСППИ (Одлука бр. 02-232/6 од 13.2.2014)	0,5
	Претседател на Комисија за јавна набавка бр. 02/2014 - Набавка на канцелариски материјали (хартија и папки), (Одлука бр. 03-453/1 од 25.3.2014)	0,5
	Претседател на Комисија за јавна набавка бр. 03/2014 - Набавка на ситен канцелариски материјал (Одлука бр. 03-454/1 од 25.3.2014)	0,5
	Претседател на Комисија за јавна набавка бр. 08/2014 - Набавка на тонери и на компјутерски канцелариски материјали (Одлука бр. 03-801/1 од 27.5.2014)	0,5
	Претседател на Комисија за јавна набавка бр. 09/2014 - Набавка на услуги за преведување (Одлука бр. 03-847/1 од 2.6.2014)	0,5
	Вкупно	17,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	31,48
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	61,1
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	17,5
Вкупно	110,08

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Проф. д-р Мирјана Борота Поповска с.р.

Проф. д-р Јорде Јаќимовски с.р.

Доц. д-р Марија Топузовска Латковиќ с.р.

ПРЕГЛЕД

**НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО -ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА, СКОПЈЕ
ВО СОСТАВ НА УНИВЕРЗИТЕТ СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ СКОПЈЕ**

МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. Бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. На Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Ивана Маркоска	Улогата на менаџерите и организациското опкружување за поттикнување на посветеноста на вработените кон работата	The role of managers and the organizational environment in fostering the commitment of employees to their work	Проф.д-р Мирјана Борота Поповска	02-311/18 од 23.03.2015
2.	Ивана Стојанова	Имплементација на PR во туризмот- хотелиерството	Implementation of PR in tourism-hotel management	проф. д-р Емилија Симоска	02-311/11 од 23.03.2015

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ ЗА РАБОТНОТО МЕСТО: ИСТРАЖУВАЧ НА ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНАТА НАРОДНА МУЗИКА ВО ИНСТИТУТОТ ЗА ФОЛКЛОР „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Лајм“ од 15.1.2015 година, за избор во сите научни звања за работното место истражувач на вокално-инструменталната народна музика, и врз основа на Одлуката на Научниот совет на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје, бр. 02-106, донесена на 5.3.2015 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Драган Даутовски, професор на Факултетот за музичка уметност во Скопје, д-р Лозанка Пејчева, професор на Институтот за етнологија и фолклористика со етнографски музеј во Софија, Бугарија и д-р Зоранчо Малинов, професор на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор во сите научни звања за работното место истражувач на вокално-инструменталната народна музика, во предвидениот рок се пријави д-р Велика Стојкова Серафимовска.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката д-р Велика Стојкова Серафимовска е родена на 18.4.1973 година, во Скопје. Средно образование завршила во Средното медицинско училиште на град Скопје „Д-р Панче Караџов“. Со високо образование се стекнала на УКИМ - Факултет за музичка уметност – Скопје, Отсек за музичка теорија и педагогија, Катедра за етномузикологија, на 15.10.1997 година. Дипломирала на 15.10.1997 година, со просечен успех 9,60.

Кандидатката активно се служи со англискиот, а пасивно се служи со германскиот јазик. Владее со познавање на работа со компјутери во MS Office - програмите.

Во учебната 1999 година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Универзитетот за уметности, Факултет за музичка уметност, Отсек за музикологија и етномузикологија во Белград, Србија. Студиите ги завршила на 30.4.2006 година, со просечен успех 10,00. На 30.4.2006 година го одбрала магистерскиот труд на тема: *Функционалноста и естетиката во македонската обредно пеење*.

Докторска дисертација пријавила на година на 22.9.2009 година. Дисертацијата на тема: *Македонската вокална музичка традиција во процесот на општествена транзиција* ја одбрала на 20.11.2014 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Родна Величковска, проф. д-р Зоранчо Малинов, проф. д-р Ганка Цветанова, проф. д-р Лозанка Пејчева и проф. д-р Илчо Јованов. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област фолклористика.

На 20.6.2012 година е избрана во звањето асистент - истражувач на вокално - инструменталната народна музика во областа етномузикологија.

Во моментот е асистент – истражувач на вокално - инструменталната народна музика. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр.1032 од 31.5.2012 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1032, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Факултет за музичка уметност - Скопје, во периодот од учебната 2005/2006 до учебната 2007/2008 година, кандидатката д-р Велика Стојкова Серафимовска изведува вежби и теренска настава на прв циклус студии на студиската програма етномузикологија.

Научноистражувачка дејност/Стручно-уметничка дејност

Д-р Велика Стојкова Серафимовска има објавено вкупно 14 научни трудови од етномузиколошката област, од кои 6 научни труда во меѓународни и национални научни списанија, 2 труда во меѓународни научни публикации и 6 труда во зборници од научни собири. Д-р Велика Стојкова Серафимовска има остварено седум пленарни предавања и четири секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество и две предавања на национални научно/стручни собири. Како член учествувала во два меѓународни и еден национален научен проект.

Називите на трудовите, проектите и слично се наведени во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Велика Стојкова Серафимовска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Интернационалниот совет за традиционална музика. Како претседател на единствената Студиска група за музиката и танцот на југоисточна Европа, врши стручна дејност во координација на Студиската група и организирање на стручните собири и публикации.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи при Министерството за култура на Република Македонија:

- Комисија за финансирање на проекти од национален интерес во областа на фолклорот и домовите за култура (2008);
- Комисија за валоризација на елаборати за заштита на нематеријалното културно наследство (2011, 2012, 2014);
- Работна група (комисија) за изготвување на 5 апликации за впишување на нематеријални културни добра во листата на УНЕСКО за нематеријалното културно наследство на човештвото (2011 – 2014).

Кандидатката учествувала во уредувачкиот одбор за издавање на Зборник на трудови од музичко-научната манифестација „Струшка музичка есен“ – 2007 и Зборник на трудови од Првиот меѓународен симпозиум на ИСТМ (Интернационален совет за традиционална музика), Студиската група за музиката и танцот на југоисточна Европа, 2008.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот, се наведени во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува научноистражувачката (92 поена) и стручно-апликативната (28,5 поени) дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Велика Стојкова Серафимовска со вкупно 120,5 поени.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката, Комисијата заклучи дека д-р Велика Стојкова Серафимовска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето научен соработник на работното место истражувач на вокално-инструменталната народна музика.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Научниот совет на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје, д-р Велика Стојкова Серафимовска да биде избран во звањето **научен соработник** на работното место истражувач на вокално-инструменталната народна музика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Драган Даутовски с.р.

Проф. д-р Лозанка Пејчева с.р.

Проф. д-р Зоранчо Малинов с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И
СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Д-р Велика Стојан Стојкова Серафимовска

(име, татково име и презиме)

Институција: Институт за фолклор „Марко Цепенков“ - Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: етномузикологија, фолклористика, културна антропологија

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност: монографии, трудови, проекти, учество на научни собири, секциско предавање	Поени
1.	Учесник во еден (1) национален научен проект - “Идентификација и класификација на архивскиот материјал во ЈНУ Институт за фолклор Марко Цепенков - Скопје”, Министерство за култура на РМ (2014-15) 1*3	3
2.	Учесник во два (2) меѓународни научни проекти - “Современи проекции на културните традиции во европска перспектива: етнолошки, фолклористички и етномузиколошки аспекти”, МАНУ и БАН (2014-15); - “European voices I – Multipart singing on the Balkans and in the Mediterranean”, Research Center for European Multipart Music, Institute for Folk Music Research and Ethnomusicology, University for Performing Arts, Vienna, 2005 2*5	

		10
3.	Една (1) монографија - докторска дисертација: „Македонската вокална музичка традиција во процесот на општествената транзиција“, одбранета на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ - Скопје, 2014. 1*8	8
4.	Шест (6) труда со оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научно-стручен собир со меѓународен уредувачки одбор - “The term “Voice” – Social and/or musical expression in ritualistic tradition (Macedonian case)” Proceedings from the third meeting of the ICTM Study Group on Music and Dance in SEE, Berovo, 2012, edited by Elsie Ivanchis Dunin, ICTM NC Macedonia, Skopje, 2014; - The Fifth International Symposium on Traditional Polyphony, Proceedings, 4-8 October, 2013, Tbilisi, Georgia, International Research Center of Polyphony music, Tbilisi, Georgia, edited by Joseph Jordania and Rusudan Tsurtsumia; - „Macedonian ethnomusicology - a problem of continuity“, во: VIENNA AND THE BALKANS: Papers from the 39th World conference of the ICTM, Vienna, 2007, published by Bulgarian Academy of Science, Institute of Art Studies, Edited by Lozanka Peycheva and Angela Rodel, Sofia, 2008, pg. 23-30; - “The origin of the enlarged second in the macedonian folk singing - Byzantine or Ottoman influence?”, BALKAN URBAN MUSIC drop-out ethnic identities or a jistorical case of tolerance and global thinking?, Edited by Sokol Shupo, “Documentation and Communication Center for Regional Music”, Tirana, Albania, 2006, pg. 120-125; - <i>The Problem of Multiethnicism in the Musical Folklore of the Republic of Macedonia</i>, United Europe – United Music?, Diversity and Social Dimensions in Central and Southeastern Europe, editor Bruno B. Reuer, WEIDLER Buchverlag, Berlin, 2004, pg. 155-163; - “Music life in Macedonia”, MUZIKA/MUSIC, Časopis za muzičku kulturu, god. V, br. 1 (17), januar-juni, 2001, MUSIC - Past and present, Budapest, International Musicological Society, 2000, Muzička Akademija u Sarajevu, Muzikološko društvo FBiH, gl. I	

	odg. urednik Ivan Čavlović, Sarajevo, 2001, pg. 61-66. 6*3	18
5.	Шест (6) трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно популарно списание - “Foreighn Polyphony, Macedonian case”, BULLETIN of the International Research Center of Polyphony music, Tbilisi, Georgia, The V. Sarajishvili Tbilisi State Conservatorium, December, 2012; - “Свадбен Глас како народен термин разгледуван преку етномузиколошка анализа”, 1998, МУЗИКА бр. 2-3, СОКОМ, Скопје, стр. 81-90; - “Функционалност и естетика во македонското обредно пеење”, 1999, МУЗИКА бр. 4, СОКОМ, Скопје, стр. 85-94; - “The Laments of Mariovo”, 2001, Macedonian Music, No 2, special edition, SOKOM, Skopje, pg. 89-98; - “Релација Фолклор – Сцена”, некои теоретски аспекти, 2004, МУЗИКА бр. 11, СОКОМ, Скопје, стр. 95-102; - “Кон некои варијанти во третманот на македонскиот фолклор	

	во делата на македонските композитори”, 2001, Македонска музика бр. 7, СОКОМ, Скопје. 6*2	12
6.	Два (2) труда со оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научно-стручен собир - “The Principles of Building of the National Institution Ensemble for Folk Dances and Songs “Tanec” - Basic Program Policy”, IRAM, Institute for research and archiving of music, Cultural Policy and Music Education, II Skopje Conference, Skopje – Macedonia, January 24-25th, 2005; - “A voice or a song”, IRAM, Institute for research and archiving of music, Contemporary Trends in Musicology and Ethnomusicology, III Struga Conference, Struga, September 22-24, 2004. 2*2	4
7.	Седум (7) пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество - Меѓународна конференција за полифона музика, Светски центар за полифонија – УНЕСКО, Тбилиси, Грузија, септември, 2012, со тема: „Повеќегласното пеење во Македонија, некои теориски аспекти“; - Fourth Symposium of the ICTM Study group on Music and Dance in Southeastern Europe, Belgrade, Serbia, September, 2014;	

	- Трет меѓународен симпозиум на ИЦТМ студиската група за југоисточна Европа, април 2012, Берово, со тема "The term "Voice" – Social and/or musical expression in ritualistic tradition (Macedonian case); - Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје, Меѓународен Научен симпозиум, декември, 2014, тема: "Лазарските песни во процес на трансформација - на пример од с. Јаргулица, Радовишко"; - Интернационален симпозиум, на Студиската група при ICTM, "Music and dance in southeastern Europe", April 2010, Izmir, Turkey со тема "Keeping tradition up to date – Macedonian case"; - Интернационална конференција на ИРАМ и Институтот за социологија и политички науки на тема „Култура и музика“, Јануари 2011, Скопје, Македонија, со тема „Musicality as a Factor of the Evolution in the Music Tradition“; - Интернационален симпозиум "Multipart singing on Balkan and Mediterranean, Vienna", Austria, 2005, со тема: „Македонското повеќегласно пеење“. 7*3	21
8.	Четири (4) секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество - 39. Интернационална конференција на ICTM, Виена, Австрија, 2007, со тема: „Развојот на македонската етномузикологија -	

	проблем на континуитет“; - 41. Интернационална конференција на ICTM, St. John's, Newfoundland, Canada, July 2011, со тема: “A Voice or a Song—A Variable Conditioned by the Function and Traditional Aesthetic Values of Macedonian Rite Singing”; - 42. Интернационална конференција на ICTM, Шангај, Кина, јули, 2013, со тема: „Reconstruction of the musical identity in the Republic of Macedonia”; - Меѓународна конференција “Cultural Heritage, Media and Tourism”, Ohrid, January, 2014, со тема: “The role of the scholars in implementing the UNESCO ICH Convention in Republic of Macedonia”. 4*2	8
9.	Две (2) пленарни предавања на научен/стручен собир - Струшка музичка есен, СОКОМ, 2013, со тема: “ICTM STG on Music and Dance in SEE – позитивен пример на ревнорежување на Балканот (од иницијатива до резултати)”; - Струшка музичка есен, СОКОМ, 2014, со тема: “Влијанието на едукативниот профил на професионалните кадри во градењето на вокалниот музички репертоар на Ансамблот ‘Танец’”. 2*2	4
10.	Четири (1) апстракти објавени во зборници на меѓународни научни конференции - Зборник на Абстракти од 41 Интернационална конференција на ICTM, St John's, Newfoundland, Canada, July 2011, тема: „A Voice or a Song—A Variable Conditioned by the Function and Traditional Aesthetic Values of Macedonian Rite Singing.”;	

	- Зборник на трудови од Интернационален симпозиум, на Студиската група при ICTM, "Music and dance in southeastern Europe", April 2010, Izmir, Turkey, тема: "Keeping tradition up to date - Macedonian case", Ege - универзитет, Измир, Турција, 2011; - Зборник од апстракти од 39. Интернационална конференција на ICTM, Виена, Австрија, тема: „Развојот на македонската етномузикологија - проблем на континуитет“; - Зборник на апстракти од 42. Интернационална конференција на ICTM, Шангај, Кина, јули 2013, тема: „Reconstruction of the musical identity in the Republic of Macedonia“. 4*1	4
	Вкупно	92

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност: дејности од поширок интерес	Поени
1.	Национален координатор за одредена стручна област - национален координатор за Македонија во Регионалниот центар на УНЕСКО за нематеријалното културно наследство во Софија, Бугарија; - национален координатор - Претседател на ICTM National Committee for Macedonia. 2*3	

		6
2.	Членство во извршно тело на меѓународна организација која поддржува/организира научноистражувач. дејност - претседател на ICTM Study Group on Music and Dance in SEE 2008 – 2012; - претседател на ICTM Study Group on Music and Dance in SEE 2012 – 2016. 2*2	4
3.	Претседател на организационен одбор на меѓународен научен собир - претседател на Организационен одбор на меѓународниот научен стручен собир Third meeting of the ICTM Study Group on Music and Dance in SEE, Berovo, 2012; - претседател Организационен одбор на Меѓународната конференција „Балканот како музички крстопат“ – Струга, 2007. 2*2	4
4.	Претседател на организационен одбор на меѓународен научен/стручен собир - претседател на Меѓународниот организационен одбор - Првиот меѓународен симпозиум на ИСТМ Студиската група на музиката и танцот во југоисточна Европа, Струга, 2008. 1*2	2
5.	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир - Меѓународна конференција „Балканот како музички крстопат“ – Струга, 2007; - Fourth Symposium of the ICTM Study group on Music and Dance in Southeastern Europe, Belgrade, Serbia, September, 2014	

	- The Second Meeting of the ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe, Izmir, Turkey, 2010Ч - Музичко - научната манифестација „Струшка музичка есен“, СОКОМ, Струга, септември 2010; - Музичко - научната манифестација „Струшка музичка есен“, СОКОМ, Струга, септември 2011. 5*0,5	2,5
	Уредник на зборник од трудови од научен собир - уредник на Зборник на трудови од Меѓународниот научен симпозум „Балканот како музички крстопат“, Струга 2007, СОКОМ, 2008 - уредник на Зборник на трудови од Првиот меѓународен симпозиум на ИСТМ (Интернационален совет за традиционална музика), Студиската група за музиката и танцот на југоисточна Европа, 2008, СОКОМ, 2009 2*1	2
6.	Учество во комисији и тела на државни и други органи - член во Комисија за аплицирање на национално досие за впишување на нематеријално културно наследство во УНЕСКО -вата репрезентативна листа на нематеријалното културно наследство на човештвото - „Копачката“, 2011/2014; - член во Комисија за аплицирање на национално досие за впишување на нематеријално културно наследство во УНЕСКО -вата репрезентативна листа на нематеријалното културно наследство на човештвото - „Гласоечко“, 2011/2014; - член во Комисија за изработка на национално досие за впишување на нематеријално културно наследство во УНЕСКО-вата репрезентативна листа на нематеријалното	

	културно наследство на човештвото - „Ѓурѓовден“, 2012/2013; - член во Комисија за изработка на национално досие за впишување на нематеријално културно наследство во УНЕСКО-вата репрезентативна листа на нематеријалното културно наследство на човештвото - „Мартинки“, 2013/2014; - член во Комисија за валоризација на пријави од областа на духовното културно наследство, Министерство за култура, 2013; - член во Комисија за валоризација на пријави од областа на духовното културно наследство, Министерство за култура, 2014. 6*1	6
7.	Член на национална жири-комисија - член на жири - комисија на Меѓународниот фестивал за изворен фолклор „Тодорица - 2014“ 1*1	1
8.	Член на институтски комисиии - член на пописна комисија на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје за 2014 година 1*0,5	0,5
9.	Авторство на одредници во енциклопедија - World encyclopedia of Ethnomusicology SAGE, NY, USA, 2014 10*0,05	

		0,5
	Вкупно	28,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	/
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	92
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ /	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	28,5
ВКУПНО	120,5

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Драган Даутовски с.р.
2. Проф. д-р Лозанка Пејчева с.р.
3. Проф. д-р Зоранчо Малинов с.р.